

Tot AMSTERDAM,
by AARD WOLSGREIN, Boekverkooper. 1693.

VOORBEELDZELS
DER
OUDE WYZEN.

Waar in op een Zinrijke voet, en bevallige ſwier, de Menſchelijke Hartstogten, en daar uit rijzende deugden en gebreeken, behandeld worden.

Uit meeſt alle de Ooſterſche Taalen, Griekſche en Romeinſche vergaderd:

Thans in zuiverder Nederduits gebragt, en doorgaans wel de helft vermeerderd.

DOOR

JOANNES DUIKERIUS, *S. T. C.*

Met koopere Plaaten.

t'AMSTELDAM,
By AARD WOLSGREIN, Boekverkooper, op de hoek van de Blommarkt, agter 't Meisjes Weeshuis. 1693.

OPDRAGT

Aan de Geleerde, Wijze, en zeer Voorzienige Heeren,

Mr. ADRIAAN ROEST.

GYSBRECHT DE DAVID STRANTWYK.

Mr. WILLEM vander WAEYEN.

Dr. HUBERTUS KRIEK.

ARNOUD ABELS.

LODEWYK MIERINK.

KORNELIS DARVAL.

CONSTANTINUS DE RENIALMO.

Regenten van het Almoſeniers-Weeshuis der Stad Amſteldam.

MYNE HEEREN,

MEt welk een aanlokkelijke aangenaamheid, en vervoerende kragt, om de menſchen, zoo veel doenlijk was, over te haalen tot

de weg des Deugds , de Hebreeuſche, Chaldeeuſche , Egyptiſche, Perſiſche, Arabiſche, Griekze, Latijnſche en andere oude Wijzen, hun verdigtzelen, ontleende gelijkenisſzen , zinrijke voorbeelden, en beeldſpraaken, de weereld in haaren tijd hebben vertoond, en den nakomelingen , als eeuwigduurende gedenkzuilen van kloekheid en ſcherpzinnigheid, nagelaaten, daar van kunnen getuigenisſze geeven, zy, die maar met het uitterſte hunnes vingers , een weinig van dezen honig geproefd hebben. In der daad, men is overbodig te moeten bekennen, dat zulke doorlugtige geeſten, als deze Mannen geweeſt zijn, doelende eeniglijk om den teugel der menſchelijke hartstogten in te palmen, en te bedwingen, het volmaakſte ſpoor zijn ingeſlaagen, 't welk dienen konde, om de vrugt van haar zoo zeer gewenſchte oogmerk te erlangen. Want de gebreeken , welke dog onafſcheidelijk, en als met ſtaale nagelen zijn vaſtgeklonken aan de menſchelijke natuur , te willen verbeteren door haatelijke ſcheldſchriften, bittere beknibbelin-

lingen, onbeſchofte uitvaaringen, of talmende Tugtregelen, is even zoo veel als of men voorneemens was, de wind in Viſchnetten beſlooten en gevangen te houden. Den menſch volgens zijn onſtuimige driften gaande gemaakt tot het pleegen van allerhande bedenkelijke uitſpoorigheden, laat zig gelijkerwijs den grootmoedige Elephant, veel eer door zagte, dan harde middelen leiden. En aangezien het grootſte gedeelte der ſtervelingen, zig aldermeeſt bemoejen met de buitenſte baſt der zinlijke voorwerpen te beſchouwen, het ſtoffelijke aan te kleeven, en daar in hun alderhoogſte gelukzaligheid te zoeken, zoo kan het onmooglijk anders gebeuren, wil men haar op de regte weg brengen, of zulks moet geſchieden door vertooningen van zoodanige zaaken, welke als kunſtig doorwrogte Schilderyen, by weege der uiterlijke zinnen, aan hun verſtand gebragt kunnen werden. Zekerlijk de oordeelende kragt der menſchelijke zielen, is diermaaten door een oneindige meenigte van dikke neevelen beſwalkt, dat hier van daan hun meeſte

 be-

bedrijven, meer gelijkheid hebben na de daaden der onvernuftige dieren, als dat ze eenigzints zouden uitbeelden, wat de wet der Reeden uitdrukkelijk gebied, en voorſchrijfd. Invoegen de oude Wijzen, dit aanmerkende, hebben uit dezen hoofde, hunne heilzaame leeringen, ſcherpzinnige ſpreuken, vaderlijke vermaaningen tot de deugd, en edelmoedige beſtraffingen der gebreken, eerſt door beeldſpraaken, en raare gelijkeniſzen, hare toehoorderen, aan oogen en ooren willen voordragen, voor dat zy ze door kragt van zuivere reedeneeringen, tot hun gevoelens zogten over te haalen. Behalven dit, zoo oordeelden ze zoodanig een wijze van doen, alderbekwaamſt te weezen, om de algemeene wanſtallen, welke dagelijks in de handelingen van grooten en kleinen werden beſpeurd, niet tot verbittering, maar tot verbeeteringe der zeeden, in haar eigendlijke en afſchuwelijke verwen af te ſchetzen. Ze hadden ook te meer vrymoedigheid hier omtrent, nadien ze het geen byzondere perzoonen zouden mogen miſdaan

heb-

hebben, niet op hun byzondere reekeninge ſtelden, maar in tegendeel vervongen onder die Zinnebeelden, en gelijkeniſzen, welke aan alle Natien, Volkeren, en Geſlagten toepaſzelijk waaren. Dit zoud ik, was het hier de plaats, door een reedelijke meenigte van aanmerkelijke voorbeelden, kunnen toonen. Maar MYNE HEEREN, aangezien dit Boek niet anders als zoodanige ſtoffe uitleeverd, en van vooren tot agteren toe, met de zelve vervuld is, zoo kan men niet minder als zulks noodig oordeelen. Dit Werk, het welk zijn eerſte geboorte, nu omtrent LX. jaaren geleeden, verſchuldigd is aan ZACHARIAS HEINS, wanneer 't my over eenige maanden ter handen kwam, heb ik het zelve, wegens de ongemeene uitgezogtheid der ſtoffe, met zoodanig een vermaak en genoegen doorbladerd, dat goede vrienden waarlijk maar zeer weinig moeiten behoefden aan te wenden, om my den arbeid op te leggen, van het onze Landgenooten in een zuiver Nederlandſch kleed mede te deelen.

Het kind was doorgaans volmaakt, uitgezonderd, dat het na zijn ouderdom wat te veel lispten, en hier en daar staamelende, juist de beschaafste netheid in uitspraak niet mede bragt. Ondertusschen de thans al te viezige keurheid dezer eeuwe zoo verre gaande, dat men duizendmaal liever het oor aan welstreelende klanken, schoonze ook zonder zin of beteekenisze mogten zijn, wil leenen, dan ernstige en doorwrogte zaaken, met slegte bewoordingen in aanmerkinge neemen, zoo scheen het de welvoeglijkheid (om aan allen nut te zijn,) te vereischen, dat dit dierbaare werkstuk, een weinig na de hedendaagsche Trant geschikt, uit het puin der vergeetendheid opgegraaven, het lieve dagligt te genieten kwam. Of ik nu voldoen zal aan de zulke, welke noit iets het opslaan hunner oogen verwaardigen, dan het geene wel net, en gepast in den winkelhaak van eigen zinnelijkheid staad, daar twijfel ik, niet zonder reedenen, grootelijks aan. Te meer, nademaal dit kind, door de verscheidenheid

heid en veelheid der ſtoffe, waar mede het in x. maanden by my is opgekweekt, diermaaten in kloekheid heeft aangenoomen, dat het tot verwondering, ja mooglijk tot mishaaginge zijns eerſten Vaders, zoo hy het tegenwoordig zag, verſtrekken zoude. Dog een ding doed my te minder wegens kwaade bejegeningen hier omtrent bedugt zijn, namendlijk dat ik weet, hoe groote zorgvuldigheid by my aangewend is, om dit werk in des zelfs natuurlijke ſchoonheid, en oude luiſter, niet alleen niet te verminderen, maar in tegendeel zoo veel mooglijk was, het van deze en geene wanſtallen, en ſproeten gezuiverd hebbende, alle bedenkelijke cieraad, uit het pit en merg der voortreffelijkſte verſtanden, by te zetten. En aangezien men in dit bundelken, het ernſtige met het vermaakelijke geheel liefelijk onder een had vermengd, zoo kon ik niet anders, als allerwegen den zelven voet houden, in die verwagtinge, dat mijn arbeid geen minder getal gunſtige begroeters ontmoeten zoude, als die van den eerſten en tweden uit-

geever

geever dezes werks gedaan heeft.

Zie daar MYNE HEEREN, het geen ik noodig oordeelde te moeten zeggen, wegens den inhoud, en het uitgeeven van dit papiere kind. De vrymoedigheid, welke ik gebruike, in het met de uitterſte geneegendheid voor U E. aller voeten neder te leggen, ſteund byzonderlijk op deze grondregel, *dat de goede gewoontens zoo prÿzelÿk gevolgd worden, als de kwaade regtveerdiglÿk verworpen.* U E te ſmeeken, van het tegens de tanden der bitze nijd te willen beſchermen, agt ik noodeloos, en zouw niet een hair breed van pluimſtrijken verſchillen, zoo om dat het byna noit, langs regte wegen gebeurd, dat andere iemands ſchriften, (den Schrijver zelfs leevende) zouden willen voorſtaan; als ook om dat het de heele weereld weet, hoe veel 'er zijn, (daar vry meerder aan geleegen is) die dagelijks U E. voorſtand behoeven, en van u met de grootſte tederheid beſchermd moeten worden. En aangezien het gantſchelijk op geen loſze grond ſteund, de verzekeringe die ik hebbe, dat

op

op den Inhoud dezes Boeks met reedenen niets te beknibbelen, nog te zeggen kan vallen; zoo zouw ik waarlijk geen geringe zonde begaan, by zoo verre ik slegts eenigzinds wantrouwde, of twijfelde aan U E. roemrugte bescheidendheid, in het wel ontfangen van iets, het welk U E. uit een opregt dankbaar gemoed, van den geenen, die Gy zoo hooglijk t'uwaarts hebd verbonden, gulhartiglijk werd opgedraagen. Begunstig dan, MYNE HEEREN, dit *Werk*, gelijkerwijs ik uit het innigste mijner ziele wensche, dat de Almagtige U E. Perzoonen, dierbaare Huisgenooten, en swaarwigtige Bedieningen begunstigen zal. Verwaardigd het ten minsten, by afgebrooken tusschenpoozen, en uitgescheurde rust-uuren (welke U E. veelvuldige beezigheden dog weinig toelaaten) *eenmaal* te doorbladen. Ge hebt ALLE in der daad te veel ondervindings en oordeel, dan dat men U E. zouw moeten zeggen, hoe grootelijks het den arbeider aanmoedigd, wanneer hy (schoon niet als geringe of slaafagtige werken doende) egter

egter met vrolijkheid ziet, dat braave verstanden genoegen neemen, in het geen van zijne handen werd voordgebragt. Weest ook volkomendlijk verzekerd, nadien ondertusschen de Gevel van dit Gebouw, de eer heeft van te mogen pronken met den luister van U E. vermaarde Naamen, ik geenzinds nalaaten zal, by elk en een ieder te betuigen, dat ik ben,

Mijne Heeren,

U. E. overbodigste Dienaar

JOANNES DUIKERIUS.

Amsteldam den
1. Novemb. 1692.

VOORREEDEN

Aan de
Weetgierige en Oplettende
LEEZER.

DAt 'er niets ter wereld bestendiger en van vaster geduurzaamheid gevonden werd, dan de waare wijsheid, meen ik zoo zeker te weezen, als eenige der gemeene kundigheden, welke in de Wiskunst opgeslooten zijn. Want buiten de betragtinge, en het bezit van zulk een weergadelooze schat, drijfd men zijn gantsche leeven lang, vlottende heen, op de woeste baaren van onkunde, omtrent dingen die ons noodig zijn te weeten; en men erlangd nimmermeer die overkostelijke gerustheid des gemoeds, waar aan nogtans den redelijke sterveling, in dit leeven, meerder als iets anders, wat men bedenken kan, geleegen is. De driften der natuur, overdadiglijk gaande gemaakt door een onregelmatige omvoeringe onzer verdorvene zappen, veroorzaakt dat we, zonder voorgaande overleg, zeer gereedelijk geneegen zijn, deze of geene zaak,

'tzy

'tzy ze ons nut of niet nut is, met het uiterfte verlangen te begeeren: Hier uit volgd de grootfte neerftigheid, om het begeerde voorwerp deelagtig te worden; de neerftigheid brengt te weege, dat men het eindelijk verkrijgd, en zoo haaft is het in onze magt niet, of men kan het wederom geheel ligtelijk verwerpen: Het verworpen hebbende, moet'er nogmaals wat anders weezen: dog een zelfde lot wedervaard het eene als het andere. Invoegen hier van daan duidelijk blijkt, dat zoo noodzaakelijk als den menfch weegens de gefteldheid zijner natuur gefchikt is, om, door iets zaakelijks deelagtig te zijn, de begeerte zijner ziele te verzaadigen, hy zig zoo veel te elendiger bedrogen vind, wanneer hy met dingen, die ontbloot van weezen zijn, zig zelven komd op te houden; Want ze ontvliegen hem als een ydele damp, en laaten niet anders als in zijne harzenen eenige diepe fpeuren van bitter ongenoegen, na. Dog regt anders is het met de waare wijsheid. Deze, wanneerze flegts eenmaal heeft wortelen beginnen te fchieten in onze geeft, doed aanftonds vergeeten alle voorgaande moeiten, waar door men haar deelagtig geworden is. 't Geen voorleeden is, keurdze voor goed, en van het tegenwoordige weet ze een regtfchaapen gebruik te maaken: Een alderzoetfte geruftheid is eigen aan haare be-

zit-

zittinge, en nogtans is zy een geslagene Vyandinne van vadzige ledigheid, zijnde altijd even beezig, om door een nauwkeurige bespiegelinge, zoo der boven als ondermaansche dingen, de waare wezens der zelve, het verstand, eigendlijk te doen kennen. 't Geen andere haaten, kan Zy met de grootste tederheid beminnen; en het geen meest by elk uit onkunde, geliefd werd; daar van betuigdze de grootste afkeerigheid te hebben. Overgelukzalig is den geenen dan, die deze kostelijke perel gevonden heeft, en met 'er daad de dierbaare waarde, van zoo grooten goed na behooren kend. Te regte zegd overzulks zeker vermaarde Arabische wijze; die ook ten zijnen tijde een Koning was: alwaar het dat de onstervelijke Goden ophielden, van de Deugd te beloonen; dat de menschen geen verdiensten en erkenden, nog agtinge hadden voor de zulke van wie haar alles goeds toegebragt wierd; ja al moest mijne gedagtenisze by de nakomelingen, voor altoos uitgedelgd blijven, zo zouw ik nogtans niet kunnen ophouden, de wijsheid in dit stervelijke leeven, met de aldergrootste genegendheid te omhelzen. Om dieswille, dat ze haare bezitters alles geefd, wat oit van iemand begree-

pen, gewenſcht ofte begeerd kan werden. Want (vervolgd hy) wanneer mijn verſtand door dikke neevelen verduiſterd, ophoud reedelijker wijze, de waarheid te beſchouwen; wanneer mijn geheugeniſze, door verſwakkinge van kragten, verbijſterd, en verward raakte, om op het voorleedene te denken; als mijn ligchaam door ouderdom uitdroogde, en door bittere ziektens afgemat, de ziel tot een ballaſt verſtrekte; ja wanneer mijn-gemoed, met duizend bekommeringen wierd op gehoopt, en ik my zelfs midden onder de doodelijkſte gevaaren bedroefd vond, zo zouw ik nogtans geen berouw hebben, van zoo grooten beminnaar der wijsheid en liefhebber der goede boeken, in mijn jonkheid geweeſt te zijn. Want in de ſchriften der vermaarde Mannen, bevinde ik geleerde om van te leeren; ſtoutmoedige, om na te volgen; Raadsheeren, om mede te raaden; bedroefde, om tot medelijden aangedaan te worden; bly-geeſtige, om de Milt eens te doen ſchudden; eenvoudige, om door haar onnoozelheid tot erbarmenis verwekt te worden. Kortom, zy zijn my allendhalven als blinkende leidsſtarren, die my van den dwaalweg in te ſlaan, zeer zorgvuldelijk

lijk bewaaren: ze doen my het goede hoog agten, en het kwaade, als iets gruwlijks agter de rugge heenen werpen, enz. Van een der grootste Noordsche Koningen, word het geene aanmerkelijk is, getuigd: Dat hy meenigmaal verklaarde, liever het verlies van alle zijne Koningrijken (die zeven in 't getal waaren) te willen verdraagen, dan in het minste iets van zijne geleerdheid mißen, welke hy waarlijk in zig zelven, zoo grootelijks beminde, als Hy ze in andere hoog-agte. 't Was door Hem, dat zijne Eeuw uitblonk, in uitgezogte en keurige verstanden. Door zijn gantsche Rijken heenen, regte hy aller wegen, plaatze voor geleerde lieden, op. Veele Boekeryen wierden door hem gemaakt, en de vervallene verbeterde hy. Noit kon men hem aangenamer gift aanbieden, dan eenig uitgezogt Boek; ook gebruikte hy een Boek tot zijn wapen, om aan te wijzen dat de weetenschappen uit Boeken gehaald, den Vorsten voornamendlijk welvoegde. Wanneer hem eenmaal verhaald wierd, dat een Castiliaansch Koning, gezegd had, dat de geleerdheid niet betaamlijk voor een Vorst was, schoot hy 'er in toornigheid op uit; dat zulke Taal meer geleek na

die van een onvernuftige Os, als een reedelijk mensch. Hy las dieshalven geduurig, in zodanige Schriften, welke slegts eenigzinds konden dienen, om zijn geest met hooge dingen te vermaaken, en zig tot een goede reedenkunst te gewennen. Ja 't geen wonderlijk is, hy vertaalde zelfs dat slag van Boeken, midden onder zijne grootste beezigheden, ten dienste zijner onderdaanen, en bezoldelingen. Een Koning, een oud Man deed dit: (zegd zeker geletterste der voorledene eeuwe, doelende op dezen Vorst) en vervolgd hy; waar zijd gy onbeampte lieden en jongelingen? Ik zeg een oud Man; want hy was naby vijftig jaaren oud, eer hy zig tot eenige leer-oefeningen begaf, om dieswille dat hy in zijn jonkheid het onderwijs verwaarloosde. Den geenen die hem de eerste beginzelen der letteren geleerd had, was hem zoo waard, dat hy hem noit van zijn zijde afgaan liet. enz.

Zie hier aan, hoe overkostelijk de waare wijsheid, en het gebruik van geleerde Schriften, ten allen tijde by de kloekste verstanden geweest is. Wat nu aanbelangd deze VOORBEELDZELS DER OUDE WYZEN, daar van heeft den eersten uitgeever noodig geoordeeld

zijne leezers te moeten berigten, hoedanig zy dit werk gebruiken zouden. Ik hem dan hier in navolgende, raade een iegelijk, dat hy in het doorblaaden van het zelve, geenzinds blijve hangen aan de uitterlijke baſt der woorden, maar in tegendeel, zoo veel immers doenlijk is, alle kragt inſpanne, om de waare zin, en kragt van het geene daar in opgeſwagteld leid, te mogen verſtaan, en omtrent zijne daaglijkze oeffeningen, werkſtellig maaken. In der daad alle bewoordingen, hoe zuiver en net gepolijſt, zoo men het zaakelijke, daar onder vervangen, niet weet uit te pluizen, zijn ydel, en mogen met regt by een onordentelijke klievinge der lugtdeelen vergeleeken werden. Dieshalven zullen ze ook wel doen, die dit Boek willen leezen, dat ze het van vooren tot agteren, niet ter haaſt, maar langzaamlijk, en met opmerkinge doorloopen. Het welk betragtende, zal men daar in vinden, meeſt alles wat de weereld onder de t'zaamenleevingen der menſchen, in hun daaglijkſche bedrijven, goed of kwaads, door trouw en ontrouw, ruſt en geweld, lof en laſteringen, komen op het toneel te brengen, en uit te voeren. 't Is kennelijk, dat men geen agtinge altoos voor

 eenig

eenig ding hebben kan, dan daar ons bevoorens door een nauwkeurige oplettendheid de regte waarde van blijkt. Overzulks moet men geenzinds, in iets kostelijks te beschouwen, alles wat in het voorwerp is, op een tijd te gelijkelijk aan het aangezigt voorstellen, of men zouw buiten twijfel het zelfde erlangen, 't geen zekere schatvinder gebeurde, welke niet willende het geene hy gevonden had, by deelen na huis draagen, een arbeider huurde, en het hem alles by een gebonden op de schouderen leide: dog deze kwant zig van de donkerheid des avonds bedienende, ontsloop zijnen meester, en bragt het gevondene ter plaatze alwaar hy zelfs woonagtig was. Invoegen den anderen met droefheid zijne roekeloosheid beweenen moest. En aangezien dit Boek even eens is, als die boomvrugten, welke van buiten een harde korst, en inwendig zeer smaakelijke pitten hebben, zoo moet men niet zoo zeer op het tastelijke zijn gebit scherpen, als wel het geen 'er in opgesloten leid, na binnen tragten te zenden. Want de zulke, welke slegts ter loops eenige woorden, vertellingen, of spreuken, haar geheugenisze komen toe te vertrouwen, en van buiten opzeggen kun-

kunnen, zijn als die Vogelen, die door haar klappen andere vermaak toebrengende, zelfs niet weeten wat 'er in het geen ze van de tong laaten rollen, verborgen leid, en opgeslooten is. Hier van hebben ons de oude dit aanmerkelijk voorbeeld nagelaaten; Naamendlijk: Zeker aanzienlijk Man, dagelijks ervaarende, wat agtinge dat men allerwegen geleerde lieden bewees; willende hier in de zelve gelijk worden, bezorgde dat hem eenige geleerde dingen, in vreemde taalen, op tafelen geschreeven, ter handen gesteld wierden. Met weinig moeiten maakten hy alles van buiten te kunnen opzeggen: En hier op stout zijnde geworden, vervoegde hy zig in een aanzienlijke vergaderinge der wijzen, sprak haar in zijn vreemde taalen aan; welke eerst waanende dat 'er een groote schranderheid, en kennisze van zaaken, by dezen was, hem geen geringe eerbewijzinge aandeeden. Dog wanneer men bemerkte, dat hy een, en andermaal, en geduurig vervolgens het zelfde zeide, kreeg men de lugt in de neus, hoe alles, wat hy voordbragt, niets anders om het lijf had, dan dat het ook van onnoozele kinderen kon gedaan worden. Overzulks stiet men hem ter vergaderinge

uit, met het toeduuwen van deze woorden: Gaad heenen losbol, en leerd eerſt met geduld onder roede en plak zitten, voor ge u waardig oordeelen moogt, te tragten onder het getal der meeſters gerekend te worden. Maar gelijkerwijs het onverdraaglijk is, dat iemand zig inbeeldende veel te weeten, nogtans daaglijks in alles wat hy zeid of doed, de klaarſte merktekenen van een armhartig verſtand geefd, zoo is het niet minder verfoejelijk, dat zy, die met 'er daad van het ligt der Goddelijke waarheid omſcheenen zijn, doorgaans zoo weinig werk maaken, om het deugdelijk gekende, door deugdzaame bedrijven, in hun leevenswandel te vercieren. 't Gaad ook de zulke gemeenlijk, als die Man, welke te bedde leggende, dieven in zijn huis hoorde breeken, en by zig zelven dagt; Ik zal my zoo lang ſtil houden, tot datze alles by een gepakt zullen hebben; maar als dan opſtaan, en hun zoo ongenadig afroſzen, datze in het toekomende luſtloos zullen zijn, om mijne nagtruſt te verſtooren. Dog dus leggende denken, en luiſteren, overviel hem de ſlaap, invoegen de Dieven, alles met gemak weg draagen konden. Wakker wordende, moeſt hy, tot zijn

ſchaade beproeven, hoe weinig hem zonder oeffeninge, het geene hy anders niet kwaalijk begreepen hadde, helpen konde. Want

Vernuft en wijsheid zijn gantſch ydel, by
de geen,
Welk tot haar eige nut, geen vlijt, nog
tijd beſteên.

Zy, die door het weinig vermoogen, datze op hunnen geeſt hebben, driftiglijk den loop van haar luſten, en woeſte hartstogten, opvolge, zijn gelijk de zulke, welke een kwaade weg met opene oogen ziende, evenwel de goede, die ze onder de voeten hebben, verlaaten, en alzoo op de zelve, rampzaliglijk ten kwaaden einde geraaken. Ook werdenze lotgemeen aan de elende dier kranken, welke hoewelze weeten, dat rauwe vrugten, ten opzigte hunner ongeſteldheid doodelijk zijn, egter niet willen ophouden, om ze te begeeren, en zig greetiglijk daar aan veräazen. Menſchen, die de weg des deugds kennen, en nogtans verdorvene gangen inſlaan, kunnen niet anders dan alle bedenkelijke onheilen, bekommeringe en verdriet boven het hoofd hangen. Waarlijk zy zijn als die ſtik-

ziende, welke met een geboorene blinde, in een zelfde groeve vald. Het is de pligt van alle verſtandige, niet alleen uit te munten in het doen van loffelijke bedrijven, maar ze moeten die ook andere, door loffelijke leeroeffeningen tragten mede te deelen. En boven al zijn ze ſchuldig zorg te draagen, dat het geenze hun evenmenſch als iets goeds leeren, zy het zelfs niet en komen te vergeeten. Want hier door zouden ze de waterbronnen gelijk zijn, die alle Dieren toelaaten van hunne vogten te drinken, en nogtans noit van de zelve eenig nut erlangen. De oude pleegen voor een eeuwige grondregel, deze drie dingen in een wijs man aan te merken; Namendlijk, een verſtandig oordeel omtrent het goede en kwaade. Ten tweede, verdraagzaamheid in tegenſpoeden. En ten derden, veragtinge van alle dat geene, waar in niets beſtendigs nog geduurzaams gevonden werd. Ook wilden ze dat ieder zijn werk moeſt maaken, om deze drie dingen te verkrijgen, te weeten, wijsheid: Rijkdommen met maatigheid: en een milddaadig gemoed tegens de behoeftigen. Boven al verſtonden ze het een onvergeefelijk kwaad te zijn, dat iemand zoo zot zouw weezen, een ander zulke

fei-

feiten te verwijten, die men bewuſt is zelfs begaan te hebben. Vergelijkende dat ſlag van menſchen, by eenen, die door zijn ſchelmſtukken, volgens laſt van het Geregt, beide de oogen waaren uitgeſteeken, nogtans een andere, die blind gebooren was, ſchamperlijk toebeet, dat hy van jongs af niet gezien hadde. Daar is ook niets ter weereld, dat meerder tegens de wet der betaamlijkheid aanloopt, en dat doorgaans van ſlegter uitſlag is, als dat een regtſchaapen man zijn nut zoekt, in zoodanige dingen, waar door hy noodwendig zijn evenmenſch beleedigen moet. 't Gaad den genen, welke hier van gemeenlijk hun werk maaken, even eens als die, waar van dit volgende voorbeeld gewag maakt. Twe goede vrienden, onder hun beide zeker deel Rogge gekogt hebbende, leiden de zelve, in twe gelijke hoopen, te bewaaren, op een zolder neder. Het gebeurde, na verloop van zommige dagen, den eenen trouwloos zijnde, dat deze zig met nog een andere Dief na de zolder vervoegde, om zijn makkers kooren daar van weg te draagen. Dog aangezien zommige omſtandigheden, het als toen niet toe lieten, zoo nam hy zijn mantel, dekte die over zijn makkers graan, en beloofde den anderen dief

die by hem was, de helft, by aldien hy hem des nagts in het donker de buit wilde helpen ſteelen. Deze koop waaren ze wel haaſt eens. Dog wat gebeurde? Hy die zijn deel van het Kooren op de zolder had leggen, geenzinds eenige trouwloosheid vermoedende, vervoegde zig by toeval, juiſt een uur of twe daar na ter zelver plaatze. En ziende zijn vriends mantel leggen, op de Rogge welke hem toekwam, zoo nam hy zulks voor de aldergrootſte zorgvuldigheid en beleefdheid, op, denkende dat dit van hem gedaan was, om deze rogge van ſtof en vuiligheid te bewaaren. Overzulks zeide hy tegens zig zelve: Waarlijk dat en zal alzoo niet zijn, dat andere het haare, om mijnent wille uit genegendheid zouden laaten verderven. Hier op nam hy de mantel, en ſpreide die over zijn vriends Kooren, en ging alzoo wederom zijnes weegs. Den nagt ondertuſſchen aankomende, zoo vervoegde de andere, met den geenen, welke hy tot een Dief gemaakt had, zig ter plaatze alwaar het Graan lag, en in het duiſter, by de taſt na de mantel omvoelende, droeg hy dat deel, 't geen onder de zelve verborgen lag, weg. Hier over verblijd zijnde, deelde

deelde hy met den anderen dief het gestoolene; maar des anderen daags stond hy niet weinig bedroefd te zien, wanneer hem in het byzijn van zijn vriend bleek, hoe hy, 't geen hem eigen toebehoorde, diefagtig had weg-gedraagen, en daar van aan een ander de helft medegedeeld. Dus ziet men hoe waar het is, 't geen zeker Digter zeide:

De grootste wysheid woond, in 't hart
van zulke mannen,
Daar 't waare *zoo geagt, als 't* valsche
werd verbannen.
Maar ongelukkig die zijn grootste heil,
thans steld;
In goed'ren, goud of geld.
Ze ontglippen hem, en zyn, gelijk als
yd'le dampen
Verknogt aan moejlijkheên: Ja brengen
duizend rampen,
In plaats van Rust, of Nut, aan haar
bezitters toe,
Wie is die Kraam niet moe?

Dat de betragtingen, om tot het genot van tijdelijke goederen te geraaken, ten eenemaal, noodeloos en zonder eenige vrugt zouw weezen, zal niemand zeggen, die maar eenigzinds weet, hoe

nood-

noodzaakelijk deze dingen zijn, om in dit ſterfelijke leeven, niet alleen, wegens ligchaams behoeftens te beſtaan, maar voornamendlijk, om als eerlijk en met agtinge onder andere zijnen even-menſch te kunnen verkeeren. Want zy, die wegens geboorte en afkomſt, of langs de paden van geluk of erfeniſzen, onvoorzien blijven, van iets meer te hebben, als het geen, hunner handen arbeid blootelijks verſchaft, moeten als verſchoovelingen, by de goud en zilver bezitters agter af ſtaan: op hun wenken, en handen zien, als den Landman op den dauw des Hemels; Ja zelfs de oneindige magten onophoudelijk ſmeeken, dat ze maar waardig geoordeeld mogen worden, eenmaal, 't gunſtige opſlag der oogen te erlangen, van de zulke, welke in fijne kleederen gekleed gaan, op die wijze, als de reedelooze beevers, in de Noordze Landen, door de natuur van zagte vagten voorzien zijn. Dieshalven is het een iegelijks pligt, wanneer hem de parzende nood van behoeftigheid overrompeld, noit minder te doen, als de armen over malkanderen ſmijten, en het hoopeloos op te geeven, in verwagtinge, dat 'er andere zullen gaande gemaakt worden, om zig zijner te erbarmen; want vrugteloozer moeiten, zou waar-

lijk

lijk geen menſch begaan kunnen. Maar in verlegendheid regtſchaapen de handen, aan het werk te ſlaan, alles te doen wat men kan, en als het eene tegens alle hoop aan, niet klemmen wil, het andere wederom als dan met de grootſte moed opvatten; is het middel, om nog hobbelende en tobbelende, eens een einde aan dit verdrietige leeven te krijgen. Dog doorgaans moet by zulk een edelmoedig voornemen, de ziel geduurig beezig gehouden werden, met het onverganklijke te beſpiegelen, verzekerd zijnde, dat de waare oeffeninge des deugds, de loon des deugds, en de gelukzaligheid zelve is. 't Gebeurd ook niet zelden, dat iemand tegens alle verwagtinge, wanneer het water, van tijdelijke bekommeringe, tot aan de lippen opgeklommen is, en 'er geen hoop of uitkomſt ſchijnd; om het hoekje, van een weinig oogenblikken eerlijk leevens te boven te komen; het den Hemel, onverwagt alsdan zodanig beſchikt, dat men overvloedige ſtoffe krijgd, om zig te verheugen, in de eeuwige beſluiten, van het door zig zelf beſtaande weezen. Om te toonen hoe zeker dit gaad, hebben ons de Indiaanſche Wijzen, dit aanmerkelijk voorbeeld nagelaaten. Zeker eerlijk Man,

wegens veele rampen, en tegenſpoeden, welke hem overkwamen, een geruime tijd hebbende moeten worſtelen, met een zeer bittere armoede, wierd eindelijke genoodzaakt zijne bloedvrienden, en bekenden, om byſtand te verzoeken. Dog noit was hy hun minder aangenaam, als in deze ongelegendheid; waar hy kwam wees men hem van de hand af, en in plaats van medelijdende oogen, op zijne behoeftigheid te ſlaan, duwde men hem ſchampere verwijtingen, en doodelijke ſteeken van ſmaadheid, met de mond toe. Een eenige, dog zelfs nooddruftige Vrouw, waar mede hy voor dezen maar weinig bekend was geweeſt, had nog de goedheid van een maate meels aan hem te ſchenken. Hier mede vervoegde hy zig, vol droefheid, ten zijnen Huize, en alzoo het zelve niet zeer voorzien was, van dingen welke tot ligchaams gemak behooren, zoo leide hy zijn moejelijk hoofd, op een oud bovenkleed tot ruſt neder. Dog nauwlijks had hem den ſlaap bevangen, of hy hoorde, dat 'er van boven in zijn Huis door iemand gebroken wierd. Waar op hy als verwonderd tegens zig zelven zeide: Wat uitterſte zotheid mag dog den geenen vervoeren, welke het waand de moei-

ten waardig te zijn, van hier in te breeken; om my te besteelen: immers was dit veel eer de plaats om wat te brengen; als van daan te haalen. Egter indagtig werdende, het weinige meels; dat hy op zolder geborgen had, zoo stond hy op, zeggende: zoo men my dit ontroofde, zoo moest ik gewiszelijk op morgen honger lijden. Overzulks liep hy met een groot gedruis na boven; het welk de Dief gewaar werdende, bediende zig van zijne voeten, en liet het meel, dat hy reeds opgepakt had (als willende niet zonder iets mede te draagen, vertrekken) door verbaasdheid leggen. Onze arme man nam in het duister dat geen waar in het meel geknoopt was, na beneden, en bevond het een kap te zijn, in welkers eene slip een knoop lag, die los gemaakt zijnde hem een taamelijke menigte van kostelijke gesteentens (buiten twijfel ook elders gestoolen) uitleverde. Men kan denken, hoe verblijd den behoeftigen hier over weezen moest; te meer nademaal de Overigheid zijner plaatze, aan wien hy dit bekend maakte, het hem, als van den Hemel toegevoegd, in volkomene eigendom behouden liet. Dog zulke ongemeene, en byzondere reddingen, uit de bekommerlijkste

ongelegendheden, moeten noit by menschen van oordeel, aangemerkt worden, als zaaken, waar op zy hun te verlaaten hebben. Zekerlijk dit doende, zoudenze zig doorgaans zeer elendig bedrogen vinden. Geduurige vlijt, en een onophoudelijke arbeid is'er aan vast, om het tijdelijke leeven, byzonderlijk zoo men met Vrouw en kinderen belast is, van het noodzaakelijke te verzorgen. Want of'er wel moogen gevonden werden, die in weerwil van het hollende geval, alles te boven komen, en zonder eenige moeiten, tot het bezit van groote rijkdommen geraaken, ja eerze by na zelfs eeten kunnen, voor meer als honderd jaaren leevensmiddelen in voorraad hebben; zoo zal zig egter een wijze wel wagten van het hier op te laaten afloopen. In tegendeel een zoodanige, voegd teering na neering, verhoed, zoo veel menschelijke voorzigtigheid toelaat, zijne schaade, en bezorgd, dat het leeven, meer door noodwendige middelen, als met overdaad, en onnutte dingen onderhouden werd. Hy zal zig noit schuldig maaken aan de domheid der duiven, welke, schoonze dagelijks ervaaren dat hunne jongen werden weggeroofd, egter op het zelve nest blijven zitten, al-

waar

waar zy ze uitgebroeid hebben. Drie dingen, zeggen de ouden, is een iegelijk mensch schuldig te betragten, namendlijk: Alle zijne daaden te rigten volgens het voorschrift van 's lands wetten. Ten tweeden, een eerlijk beroep by der hand te vatten, om buiten last van andere te leeven. En ten derden, noit te zondigen tegens de uitdeelende geregtigheid, laatende een iegelijk het zijne zoo vreedelijk genieten en behouden, als men zelfs geduurig beezig weezen moet het eigen gewonnene zorgvuldig te bewaaren.

Ziet daar *weetgierige* en *oplettende Leezer*, alles wat men u met reeden, in een voorreeden zou kunnen voordraagen. Dit Boek zal, by aldien gy de lust hebd, van het eens in te zien, u van het hier gezeide, geheel geen onvermaakelijke handelinge uitleveren. Dog maakt'er voor alle dingen een regt gebruik af: buiten dit zouw het u geen penning waard weezen. Want wat helpt het een Zeeman, zijn kaart, en aangestreekene naald te verstaan, zoo hy door agteloosheid het Schip tegens de wal stuurd? Wat eer heeft dien Veldheer, welke zig beroemd alle oorlogs treeken te kennen, en het'er op aankomende, zijnen vyand geen slag leveren derfd? Ja wat gebruik heeft dien

Ruiter van een handig Paard, welke geduurig van het zelve in het zand gesmeeten word? Immers niet meer dan zy, die aan andere de effene en gladde paden wijzende, zelfs door klippen en heuvelen heen loopen. Hebben deze VOORBEELDEN DER OUDE WYZEN het geluk, datze u tot *Voorbeelden van andere in deugd* kunnen maaken, zijd wel gerust dat ge het eenige oogmerk bereiken zult,

Van hem,

Die de eer neemd van te blijven

U E. Heilwenschende

J. DUIKERIUS.

Hoe

Hoe dit Boek te voorſchijn gekomen is.

ANaſtres Raſtri, *een groot en magtig* Koning *tot* Edon, *hadde onder zijne voornaamſte* Wijzen, *eenen, die* Beroſius *genaamd was, zijnde ook, een uitmuntend Meeſter in de Geneeskonſt. 't Gebeurde op een tijd, dat de* Koning *een* Boek *ter handen wierd geſteld, waar in onder andere Weetenſchappen en Konſten, ook dit volgende geſchreeven ſtond:* Daar zijn in India hooge Bergen, op dezelve waſſchen verſcheide boomen en kruiden; wie die kend, en na de Konſt der Medicijnen, weet te bereiden, kan maken, met de hulpe der Goden, dat de dooden daar door leevendig worden. *De* Koning, *de waarheid hier van begeerende te weeten, gebood aan* Beroſius, *zijnen Geneesmeeſter, 't zelve te gaan onderzoeken: Gaf* hem *tot dien einde mede, alles wat tot die reize nodig was, als ook geſchenken, om aan den* Koning *van* India *te vereeren.* Beroſius, *dus in* India *komende, en zijn*

gaaven aan den Koning *overleverende, was deze, hier heel gewillig toe; gebiedende aanſtonds zijne* wijzen, *om met* Beroſius, *over deze zaaken te handelen. In dit voorneemen arbeide* Beroſius *twaalf maanden; bragt van alle boomen en kruiden, die* hy *maar eenigzinds oordeelde hier toe het bekwaamſt te zijn, te zaamen; bereidende dezelve na de wijze der kruidmengers, en maakten daar van een geneesmiddel, alles na aanwijzinge van het voorgemelde* Boek, *om alsdan de dooden, daar mede leevendig te maaken. Maar alzo* hy *de uitwerkzelen hier van, niet gewaar konde worden, wierd* hy *zeer treurig, en hield het voornoemde Schrift, niet anders, als voor loutere leugenen. Evenwel niet willende geheel onverrigter zaaken, by zijnen* Koning *wederkeeren, als ook vreezende, zijn agtinge hier door te zullen verliezen; beſloot andermaal, en nader met de* wijzen *van* India, *hier over te ſpreeken, openbaarende hun vorder wat zijn voorneemen was geweeſt. Deze zeiden hem, dat* zy *in haare Boeken, alzulke aanwijzingen ook wel hadden gevonden,*

en

en namen dieshalven aan, dezelve nader in te zien, om hem alsdan hier over berigt te geeven. Zy, dit wijders nazoekende, en alles doorziende, vonden eindelijk in een Boek der Oude Wijzen, de uitlegginge van dit geheim, 't welk zy Beroſius ter handen ſtelde. Namendlijk: Dat door de hooge bergen verſtaan moeſten worden, de wijze Meeſters: Door de boomen en kruiden, de konſt en het verſtand uit de zelve Meeſters ſpruitende: Het geneesmiddel daar uit gemaakt, de Boeken der wijzen: De dooden, die men door deze heilzaame kruiden leevendig kon maaken, waaren de onverſtandige menſchen, welke anders haar geheele leeven zonder vernuft, of ernſtige oeffeningen, verſleeten; maar daar na de boeken der wijzen gebruikende, en zig haare leeringen, bevlijtigende, worden zy als uit den dood der onweetendheid, leevendig in beſpiegelinge van waare en beſtendige dingen. Beroſius, dit alles verſtaan hebbende, verzogt, dat men hem eenige van deze boeken liet toekemen; het welk gedaan zijnde, nam afſcheid van de Indiaanſche wijzen, en kwam alzoo by zijnen Koning. Deze

de verklaaringe hier van hoorende, was zeer begeerig tot de zelve, zig alszinds zodanig oeffenende in de voornoemde Schriften. *dat hy ze ſchatte boven alle de andere pleizieren, en rijkdommen, daar de* Koningen *gemeenlijk in pleegen te leeven: Ja, hy gebood dat men door zijn geheele Rijk,* oeffenſchoolen *om de* konſten *en* weetenſchappen *voord te planten, zouw oprigten, en dezelve, door zijn eigene inkomſten, te onderhouden. Onder deze* boeken, *waaren ook de* VOORBEELDZELS *der* OUDE WYZEN. *Welke by alle, onder de voornaamſte gereekend, in het vervolg de weereld medegedeeld wierden.*

Op

Op de

VOORBEELDZELS

der

OUDE WYZEN,

door

JOANNES DUIKERIUS,

Doorgaans vermeerdert, en in beeter duitſch geſtelt.

DIe luſt heeft om te zien beſchreeven
Een overſlag van 's menſchen leeven;
Hoe alle werkingen beſtaan,
Met haar Figuuren aangedaan;
Die zal verlicht van oordeel weezen
Als hy dit Boek heeft deurgeleezen.
De deugd verſchijnt hier op den troon,
Gelijk het quaad met quaaden loon.
De goude vriendſchap, en de wetten
Waarop volmaakte vrienden letten;
De trouw en ontrouw, liefde en haat,
Staan opgetooit in haar gewaad.
De wraak en laſter, twee gebuuren,
De weldaad, gunſtig van natuuren,
Na yder op zijn voorwerp ſpeelt,
Zijn met haar verwen afgebeeld.

De

De huichelaar , de vreedebreeker ,
Is hier zijn eigen beul en wreeker.
Die op zijn liſten zich verlaat,
Ontmoet hem die de liſt verſtaat.
Men ziet de deugd op 't hoogſt verheeven,
Door fabelen , aaneengeweeven,
Waarmee 't verſtand werd aangeraakt
En teevens , leerende , vermaakt.
Dus is met voordeel aan te prijzen
Dees beeldeſpraak der OUDE WYZEN;
Die voor veel jaaren trad in 't licht
Om elk te dienen van bericht.
Maar door haar muffe taal verſleeten
Of blind verworpen , of vergeeten:
Heeft DUIKER dien verborgen ſchat
Als uit de meſthoop opgevat.
Al de oude vlakken uitgewreeven,
En beeter luiſtering gegeeven ;
De leeringen , in haar geſlacht,
In netter order thuis gebragt ;
En zoo in ſpraak als reedeneeren,
Weer aangetoogen nieuwe kleeren,
Dus weitſch en prachtig toegericht;
Waarvoor hem yder blijft verplicht.

A. JANSEN.

Op

Op de vermeerderde

VOORBEELDZELS

Der

OUDE WYZEN.

KLINKDIGT.

Zinspeeling, voorgesteld aan 't oog van het verstand,
Door redeneeringen, op 't kragtigste aangeweezen,
Is als een heldre Baak, die 't voordeel, hooggepreezen,
Der dingen openbaard, en steldze op vasten trant.
En op dat elk bedwinge en legge als aan een band,
De snoode driften, door de onzuiverheid te vreezen;
Om dus van wrevel en verderv te zijn geneezen,
En 't heil te vinden dat de Deugd in zig verpand:
Die zoek hier stof om hem die wegen aan te prijzen,
In dees vertellingen, 't begrip van de Oude Wyzen,
Door Beeldespraken, 't regt gebruik van eere en Deugd.
Hier leerd men Toorne, Haat, en Gramschap overwinnen
Door waare vryheid, om haar zelven te beminnen.
Zoo doed men weldaad, met genegendheid en vreugd.

A. Wolsgrein.

IN-

INHOUD

der

HOOFDSTUKKEN.

Het Eerste HOOFDSTUK.

BEhelzende in zig, een inleiding tot het werk pag. 1

'tTwede HOOFDSTUK.

Handelende van de eerzugt en nijd, en hoe deze hartstogten kwaad, als ook oorzaak van veele onheilen zijn 26

'tDerde HOOFDSTUK.

Behelzende in zig, een vervolg van 't voorgaande 145

't Vierde HOOFDSTUK.

Handelende van de Vriendschap 221

't Vijfde

't Vijfde HOOFDSTUK.

Waar in onderzogt word, of men zig op zijn vyand wel oit mag verlaaten 266

't Zesde HOOFDSTUK.

Handelende, hoe men een vriend gevonden hebbende, dezelve moet zoeken te bewaaren 329

't Zevende HOOFDSTUK.

Waar in getoond word, dat men in alle dingen, op het einde zien moet 349

't Agste HOOFDSTUK.

Handelende, hoe men in nood zijnde, zig wel van zijn vyanden hulp bedienen mag. Dog langer niet 358

't Negende HOOFDSTUK.

Handelende, hoe beleedigde, malkanderen noit vertrouwen moeten 371

't Tiende HOOFDSTUK.

Handelende, van het maatigen der harts-
tog-

togten; inzonderheid die van gramschap 387

't Elfde HOOFDSTUK.

Handelende, hoe de tegenspoeden zomtijds het vermoogen hebben, iemand wijzer te maaken 440

't Twaalfde HOOFDSTUK.

Waar in getoond word, dat een verstandige noit buiten de paalen van zijn beroep moet treeden 445

't Dertiende HOOFDSTUK.

Handelende van de vriendschap, welke een Vorst den geenen bewijzen moet, die onschuldig aangeklaagd is 450

't Veertiende HOOFDSTUK.

Handelende van de Barmhertigheid 485

't Vijftiende HOOFDSTUK.

Van de voorbeschikkinge der Goden 493

't Ze-

't Zestiende HOOFDSTUK.

Handelende van het loon der geenen, die malkanderen bedriegen 510

't Zeventiende HOOFDSTUK.

Handelende van de zulke, welke andere kunnen raaden, en haar zelven niet 532

't Agtiende HOOFDSTUK.

Handelende van de ondankbaarheid 537

't Negentiende HOOFDSTUK.

Afbeeldzel van iemand die altijd vroom geleefd heeft, en stervende een Dief word 552

't Twintigste HOOFDSTUK.

Waar in aangeweezen word, dat men niet onbedagtelijk iets ter handen moet neemen 560

't Een-

't Een-en-twintigste HOOFDSTUK.

Handelende van verscheide aanmerkelijke zaaken, en deftige voorbeelden 596

't Twe-en-twintigste HOOFDSTUK.

Handelende van de vrymoedigheid, en eenige andere stoffen. 665

VOOR-

VOORBEELDZELS
DER
OUDE WYZEN.

Het I. HOOFDSTUK.

Behelzende in zig een Inleiding tot het werk.

Erosius een Hooft der Wijsgeeren in het Koninkrijke Edon, en overzetter van dit Boek in de Persische Taale, verhaald dit volgende, van zig zelven. Goederen, eere en weetenschappen, zijn my van Vader en Moeder (die geen van de geringste in India waren) toegevoegd, verre boven mijne Susteren. Want ik was nauwlijks in het zevende jaar mijns ouderdoms wanneer ze my ter Schoole bestelden, om in de Geneeskonst geoeffend te worden. Hier over prees ik mijn Vader, en loofde de geene die my gebaard heeft. Maar wanneer ik nu mijn gedagten, ten eenemaal had laten gaan, om by weege van deeze Inleiding.

doorlugtige Konſt, door de genade des Alderhoogſten, alle kranke en elendige te helpen: Zoo overdagt ik eerſt dat 'er drie dingen zijn, waar toe een regtſchaapen menſch zijn gemoed behoord te neygen: Namendlijk, 1. Tot een eerlijke en deftige neering. 2. Goederen, behoorende tot het tijdelijke leeven. En 3. Betragtinge van de eeuwige, en onſterfelijke gelukzaaligheid. Hier toe wilde mijn gemoed, dat ik als een vierde verkiezen zoude, deezen loffelijken regul, te weeten, dat het in geenen deele genoeg was mijn geneesmiddelen den armen om niet te geeven, maar dat ik voor al ook gebruiken moeſt de boeken der wijsheid, uit welke ik niet alleen de zieken gezond, maar ook de dooden leevendig maaken mogte; my alzoo laatende gebruiken tot lof van den geene wiens naame onſterfelijk is: en gelijk wordende dien Koopman, welke een koſtelijk geſteente, van groote waardye, voor een penning verkogt. Overzulks ried my mijn gewiſze, zig voor alle dingen te ontſlaan van de wellusten deezes weerelds, wijl dog het einde van haar vermaak, niets anders als alle rampzaligheden inſluit, en den menſch een lepel gelijk maakt, die zoo lang ze nieuw is van den Kok gebruikt word, maar daar

na

na versleeten zijnde, aan het vuur werd op-geofferd. Hier was het dat ik tot mijn ziel, deeze stille aanspraak deed: Laat u door geen gezelschappen altoos, vervoeren tot alzulke vergaderingen, waar door ge in uw goede naam schipbreuke zoud mogen lijden; ten einde gy niet gelijk en word, die vaten, die met koolen en wierook ontstooken, andere een goede reuk uitleveren, en zelfs hier af niet anders weg dragen, dan datze door het vuur eindelijk verteerd worden. Ik sprak daar en boven tot mijn gemoed, laat u voor al niet bedriegen, door weereldze hovaardye, op dat ge niet gelijk werd de gekrolde hairen, die zoo lang ze van het hoofd des dragers losjens heen swieren, veel waard schijnen, maar afgesneeden zijnde, of uitvallende, met voeten vertreeden werden.

Ik vervolgens ging voort met mijn zelven dus toe te spreeken: Rust van uwen arbeyd niet, en laat u geen moejelijkheden verdrieten, ten eynde gy niet werd versteeken, van den beloofden prijs, en het u niet gaa als dien Koopman, welke hebbende een kasze vol goude en zijde laakenen, by zig zelven dagt, die by de elle uyt te slijten, is van te langen nasleep; dieshalven verkogt hy ze by de heele partye,

Den arbeyd tot iets goeds moet noit iemand lastig vallen.

tye, maar bevond toen by reekeninge dat hy 'er de volle helft aan verlooren had. Het befluyt dan dat ik nam, was die geneeskonft te oeffenen, waar door het vadzig onverftand der menfchen, in een betere ftaat mogt gefteld worden. Maar alzoo ik in alle de boeken van de Genees-oeffenaars, niets en vond, waar door de zielen van hun gebreeken gezuyverd konden worden, zoo wende ik my tot die fchriften, welke handelden, van het beloofde en toekoomende leeven, om alzoo door dien weg des menfchen ziele van het doodelijk onverftand te geneezen. Dog wat gebeurde? Ik alle die Boeken, welke met de naam van wijsheyd pronkten, doorloopen hebbende, en in de zelve met de grootfte iever nafpeurende, de meefte inzettingen, gewoontens, wetten, en zeeden, van byna alle geflagten des aardbodems, fcheen het my toe dat ieder Natie en Landaard, my zijne zeeden en wetten, op het kragtigfte wilde aanprijzen, om daar in te wandelen; de geregtigheid van de ongeregtigheid te leeren onderfcheiden, en mijn geheele leeven met goed te doen daar na voegen: Ja ik ondervond hier dat elk een geflagt, met zoo veel drift als men bedenken kan, zijn wetten, en zeeden prees, en die van

an-

andere met afkeer en verſmaading van de hand ſchooven. Ook bemerkten ik daar en boven zonneklaar, dat ieder natie en volk, niet na zeekere regelmaat, maar na hun hartstogten, wellusten des gemoeds en des ligchaams, hunne wetten kwamen op te volgen, en te bewandelen; zonder datze eenigzinds tot een grondſlag van hun bedrijven, de geregtigheid, in het oog hadden; Immers ik zag, dat ze niets en deeden, 't geen eenigermaaten overeenſtemde, met het oeffenen van de waare deugd. Overzulks kon ik onmooglijk van mijn gemoed verwerven, dat ik hun zoude gelooven, op dat het my niet mogt gaan, als de geene die te ligt gelooven. Waar toe de volgende fabel, voor een leevendig voorbeeld verſtrekken kan.

Ligtgeloovigheid is oorzaak van veel kwaads.

Zeekere dieven, by nagt, tot boven op het dak van een rijkmans huys geklommen, wierden van de man, die met zijn vrouw al te bedde lag, gehoord: Deeze wel denkende wat deeze gaſten haar boodſchap was, ſprak ſtilletjes tot zijn Vrouw: Ik hoor dieven in ons huys breeken, en zoo ik zulks wilde beletten, zouden zy ons gewiſzelijk vermoorden. Daarom doed mijn raad, en vraagd my hoe ik met zoo veel voorſpoed alle mijne

rijkdommen gewonnen hebbe: En of ik uw zulks weigerde te zeggen, laat daarom niet af van aan te houden. De Vrouwe deed alzoo. Maar kreeg van haar Man overluid tot antwoord: Ai wat liefſten! Ik weet niet waar over gy my thans moeijelijk moogd vallen, laat het uw genoeg zijn, dat ik uw een Vrouwe van groote goederen en middelen gemaakt hebbe; Eet ende drinkt, leeft vrolijk, kleed uw koſtelijk, maar vraagd niet na dingen, die u niet aan en gaan; Want zoo de zelve van iemand gehoord wierden, zouden ons zeekerlijk beide in ons verderf doen nederſtorten. Wel mijn waarde Man, antwoorde de Vrouw hier op, is 'er dan wel oit iets in de weereld geweeſt, van het geene gy my als een heimelijke zaak hebd aanvertrouwd, waar in ik buiten pligt van een opregte ſtilſwijgendheid gegaan ben? Ik beſweere uw op de liefde, die gy my altoos hebd toegedraagen, verbergd dog tegenwoordig voor my niet, de oorzaake onzes rijkdoms; want wy zijn hier alleen, en daar is niemand die ons hooren kan. De Man hier door zig als overwonnen houdende, zeide: Wel aan, niet tegenſtaande het een der voornaamſte leszen is, die de Wijzen ons nagelaaten hebben.

Spaard uwe heim'lijkhe'en, voor die in
uwe ſchoot,
Door Huw'lijksliefde ruſt: Dan hebd gy
gantſch geen nood.

Zoo zal ik, ſteunende verder op uw trouwe, en opregtigheid, u niets hier omtrent verbergen. Weet dan met korte woorden, dat ik alle onze ſchatten, door ſteelen en rooven verkregen hebbe. De Vrouwe hier over zig ontzet toonende, voerde haar Man te gemoed: Hoe kan dat mooglijk zijn, daar u de geheele weereld voor een eerlijk en deugdzaam man houd? Dat zal ik u zeggen, antwoorde de man: Ik heb mijn zaaken in deezen, met zoo veel beleid, en voorzigtigheid uitgevoerd, dat my niemand, hy deed ook wat hy wilde, ontdekken konde. En op wat wijze dog? vraagde hem de vrouwe. Wel luiſter toe zeide den man: Ik ging gemeenlijk in die nagten, wanneer het volle en heldere Maaneſchijn was, de Daken dier huizen beklimmen, daar ik wiſt dat de rijkſte lieden woonden. Ik nam vlijtig agt op zoo een dakvenſter daar het licht van de maan door ſcheen. Hier op ſprak ik deeze woorden van bezweering, *Sulem, Sulem*, tot zevenmaalen na malkanderen; waar op het ſchijn-

zel van de maan omarmende, daalde ik zagtjens door het venſter, zonder de minſte hinder, na beneeden, tot op de vloer van het huis, alwaar ik op gelijke wijze als boven, de woorden der beſweeringe binnen monds mompelde. Aanſtonds gingen van zelfs alle ſlooten open, en my wierd door het ligt van de maane, de ſchatten, die in huis waaren, aangeweezen; daar dan zoo veel van zaamenpakkende als ik kon, deed ik nogmaals mijn beſweeringe, en zoo wierd ik door het zelve middel van het ſchijnzel der maane, weder na boven uit het venſter gevoerd, brengende mijn geſtoolene goederen verder zonder eenige vreeze in onze wooninge.

Word door een voorbeeld van Dieven die in iemands huis breeken, beveſtigd.

Deeze reedenen tuſſchen man en vrouw, zaten de dieven, die drie in getal waaren, vaſt met opene ooren, op het dak aan en hoorden. Niemand meerder verblijd dan zy lieden; waanende hier te ontdekken, de grootſte konſt, die ze meenden in de weereld te zijn. Een van hun ſtond op, en ſprak, weg nu met de bekommeringen, om rijkdommen, van goud en zilver te bekoomen: deeze weetenſchap alleen, kan ons alles, wat wy begeeren, verſchaffen. Waar op zy hun zoo lang ſtille houdende, tot ze dagten,

dat

dat man en vrouw vaſt in ſlaap was, ſtond de oudſte op, ſprak de bovengenoemde woorden van beſweeringe, omarmde het ligt van de Maan (want het was juyſt maaneſchijn) en zig vaſtelijk inbeeldende, dat hy dus zagtjens om leeg zoude daalen, liet handen en voeten los, dog ploften diervoegen teegen de grond aan, dat hem hals en lendenen kraakten; Waar op den Huiswaard ten bedde uit, onder het afſmeeren, met een welgemaakte knuppel, hem toeriep, ha rampzaalige vagebond! wat doed gy hier? Waar op den dief onder een erbarmelijk geſchrei, niet anders zeide, handeld my na uw believen, want ik ben eenen, die door te groote lichtgeloovigheid bedroogen, dit alles wel verdiend hebbe.

Ik dan voorzeeker geloovende, dat my de grond-oorzaaken der dingen onbekend waaren, en dat ik dien volgende geheel ligtelijk in groote dwaalingen mogt vervallen, was geduurig bekommerd, waar dit eindlijk heen zouw willen; tot dat ik voornam, te blijven by de gewoontens, wetten en zeeden mijner voorvaderen. Dog hier kond' ik mijn zelven al wederom niet voldoen. Want dagt ik, of zy moogelijk verre van het ſpoor der waarheid af waaren, zoo zoude zulks mijn

niet beeter gaan. Ook wist ik dat een tovenaar of bedrieger, welkers Vader en Moeder, Groot, en Overgrootvader, ook tovenaars geweest waren, daarom volgens de regten niet onstrafbaar is. My viel ook te binnen, dat iemand die een groote vraat, en onmaatig in suipen en swelgen was, hier over aangesprooken zijnde, slegts zeide: zoo hebben mijn vader en moeder neffens alle mijne voorouderen gedaan: dog ik verstond daarom niet dat hy wel deed, of dat hem het kwaad van anderen, vryheid om te zondigen gaf. Op gelijke wijze dan, stelde ik vast geen reedenen te hebben, om in de wetten en zeeden mijner voorouderen te blijven; maar ik nam voor het regte rigtsnoer der waarheid uit te vinden, langs welke den mensch het eeuwige en zaalige leeven erlangen kan. Te kragtiger voelde ik my hier toe aangezet, alzoo ik wist, dat 'er reeds een groot getal van mijne dagen verloopen waaren, en dat den lastigen ouderdom met groote schreeden naderde; Ik overdagt mijne voorgaande bedrijven, en was zoo slegt, dat ik waande, dat die my groote nuttigheid zouden kunnen toebrengen. Ondertusschen dus ginds en herwaards in mijn gemoed geslingerd wordende, zoud 't my haast ge-

gaan

gaan hebben, als die waar van dit volgende voorbeeld vermeld.

Lang marren oorzaak van onheil.

Zeekere getrouwde Vrouwe, had om aan haar wellusten den vollen teugel te geven, een minnaar, die haar dikwils in het afweezen haars mans bezoeken kwam. Om niet ligtelijk op de daad betrapt te worden, hadze in haar Hof digt by een bornput, een heimelijke uitgang doen maaken. 't Gebeurde eens, dat ze staande met haar liefsten te praaten, van verre haar man zag aankoomen; dies sprak ze tot hem, maakt u haastelijk van hier, ginds by de bornput zult gy een bedekten uitgang vinden; dog den slegten hals kwam wederom, en zeide, ik vinde geen bornput, want ze is toegedempt. Onnoozele gek! voerde ze hem hier op te gemoed, wat raakt u den put? ik wijs u aan, waar gy den uitgang vinden zult, gaat slegts voort heenen. Hy weederom, wel dan moest gy my den put niet genoemd hebben, alzooder die niet meer was. Zy zeide voort voort maar; en den bloed maakte nog al meerder woorden: Ondertusschen komd den man, die hem by na armen en beenen aan stukken sloeg, en daar op in handen van den regter overgaf.

In der daad, ik was niet zonder reeden be-

Deftige zeedenen. bedugt, dat het my eindelijk, door mijn ſtrijdige overleggingen, en geduurig denken en herdenken, ook eens zoo gaan zoude. Ik nam dan voor om te leeven na de gaven mijns vernufts, zuiverheid mijns geweetens, en opregtigheid des gemoeds. Dieshalven wilde ik geen menſchen eenig het alderminſte leed aandoen, niemand bedriegen, nog tot zijn ſchaade leugenen wijs maaken; voor al mijn zelven wagten van alle zoorten van hovaardye, en andere vuile misdaaden, die zoo wel aan de glory van het toekoomende leeven, als aan het zuivere ligt van de waare deugd, ten hoogſten nadeelig zijn. Ik wende my af van het gezelſchap der kwaaden, en keerde my tot die van de goeden, als weetende, dat de menſch geen hooger verkeering genieten kan, als die van geregtigheid en deugd, terwijl deeze hem eerlijker zijn als Vader of Moeder, en hem buiten vreeze konnen houden, van vuur, water, moordenaars, dieven, of alles wat in 't vermoogen des weerelds is voor ongemakken uit te leeveren. Ik zag ook klaarlijk, dat de zulken die de geregtigheid niet en beminden, een geringe vreugd, en korte welluſt navolgden, welke hun ten hoogſten, de goederen van het toekoomende leeven

vergeeten deeden, en gelijk maakten aan het lot van dien Koopman, daar de fabel van zegd,

Voorbeeld van de zulke, welke hun voornaamſte voordeel, om een weinig vermaak verwaarloozen.

Dat hy, hebbende een goed gedeelte Diamanten te ſlijpen, met zeekere meeſter overeen kwam, tot 30 ſtuivers daags om voor hem te arbeiden. Deeze zullende zijn werk beginnen, kwam den Koopman by hem, en vond in zijn kamer een Harp hangen; hem hier op vraagende of hy ook ſpeelen konde: waar op den meeſter ja zeggende, verzogt hy hem zulks te doen; 't geen deezen niet weigerde: maar alzoo den Koopman daar groot vermaak in nam, by na den gantſchen dag niet anders deed. Het nu avond zijnde, eiſchte den baas zijn bedongen loon van 30 ſtuyvers; daar de Koopman (nieuw toeziende) hem op vraagde, waar voor hy die ſchuldig was, alzo 'er dien dag geen Diamanten geſleepen waren. Dat zal evenveel zijn, antwoorde den meeſter, want ik van daag alles gedaan heb wat my door uw gelaſt is. Dus bragten ze nog eenige tijd met woorden over en weer te maaken t'zoek, tot de dag geheel en al geëindigd zijnde, den Koopman, niet tegenſtaande zijn Juweelen ongedaan bleven, tot een penning toe betaalen moeſt.

Want

Wanneer ik wijders met een nauwkeurig oog, de ongestaadigheid, en de daar nevensgaande ongeregtigheid des weerelds beschouwde, en mijn gedagten liet gaan over zeeker Vers van den Digter:

Den een gebruikt zyn tong te veel,
En de andere spreekt te min;
Dees staat, en lagt uit luider keel,
Die slurpt de droefheid in.
Men loopt, en vald, tot een bewys;
Dat elk zijn driftig hoofd
Meer opvolgd, om een dwaaze prijs,
Dan 't waare werd geloovd.

Zoo besloot ik de zelve te verlaaten, en my te begeeven tot een eenzaam en afgezonderd leeven; het welk my toescheen als een heilzaam middel, tegens alle die gebreken, die men onder het menschdom ziet in swang gaan. Ook zag ik wat agting de beminnaars van het zelve by anderen hadden, hoe ze van elk aangebeeden wierden, en hun zelven hadden gewend, vergenoegd te zijn, met het geenze van den milden Hemel, en van hun Overigheid kwamen te erlangen. Dit dagt ik zijn de menschen, die nergens met het herte aan vast gebonden, volkoomen los zijn van alle vreeze. Maar zie hier weederom mijn ligtveranderlijkheid: my schoot

ſchoot te binnen, of ik wel bekwaamheden had, om zulk een ſtrenge wijze van leeven, wanneer het by my aangevangen was, uit te harden. Ik wiſt en kende mijn opvoeding, en hoe wijd die hier van verſchilde. Gebeurden 't dan (dagt ik) dat ik door deeze of geene hartstogt gedreeven, het geeſtelijke kleed aangenoomen hebbende, wederom na mijn eerſte ſtand jankte, zoo mogt het my gaan als dien hond; die de ſchaduw van het ſtuk vleeſch, dat hy in den bek hadde, in het waater ziende, daar ook na hapte, en alzoo het een met het andere kwijt raakte.

Men moet, eer tot besluit van een zaak te koomen, alles rijpelijk overweegen.

En waarlijk niet zonder gewigtige reedenen, hield ik voor vaſt, dat by aldien ik in het geeſtelijk en eenzaam leeven niet zouw konnen volharden, het beter was in mijn eerſte ſtand te blijven. Te meer, om dat ik hoe langs hoe duidelijker beſpeurde, dat 'er geen ſtaaten in de weereld en zijn, die niet zoo wel (na dat zig de omloopen der tijden ſchikken) hun zoet als hun zuur, en een vermaak dat met bitterheid doormengd is, hebben. Ik zag dat de ondermaanſche aanlokkelijkheden het zout water gelijk waren, daar men zoo veel te meerder dorſt af krijgt, als men 'er gulziger van drinkt.

Of

Opmerkelijke ſpreuken en gelijkeniſzen.

Of als een been dat nog eenigzinds na het vleeſch riekende, den hond uit honger zijn tanden doet aan ſtukken knabbelen, ja zoo veel te erger maaken, als hy 'er langer op bijt. Of gelijkerwijs een ouden Havik, die terwijl hy om zijn gevonden vleeſch, met andere vogelen, moet vegten, niets anders daar af weg draagd, dan een bebloede bek, en aan ſtukken geſlagen klauwen. Of gelijk een vat dat boven met Honing bedekt, inwendig niets als vergift in zig heeft, zulks dat den geenen die des zelfs zoetigheid meenen te ſmaaken, het met de bitterheid des doods bekoopen moeten. Of het is 'er meede geſteld, als eenen die droomende dingen ziet, waar mede hy zig ten uiterſten komd te vermaaken, maar wakker wordende niets ter weereld daar af bezit. Of gelijk den blixem, die de menſch 's nagts voor een oogenblik verligtende, hem in een veel dikker duiſternisze blijven laat. Of gelijk de Zyworm, die uyt haar ingewand den draad zoo lang ſpind, tot dat ze eindelijk zelfs, ophoud van te zijn.

Wijders gevoelden ik de regtmaatige beſchuldiginge mijns gemoeds, 't welk my zeide, dat het om in de weereld te leeven, niet en voegden zo wankelval-

lig

lig en glibberig zijn voeten ginds en herwaards te zetten, dat ik eens ruſtig behoorde te beſluiten, in wat ſtand ik mijn ſtellen wilde; op dat ik niet lotgemeen wierd aan de agting van dien Regter, waar van men verhaald, dat hy elk vonnis gaf, na datze het van hem begeerden. Egter vaſt overdenkende, wat weederwaardigheden, en bekommeringen, my in het afgezonderde leeven konde overkomen, zoo vreeſde ik niet alleen my daar toe te begeven; maar ik voelde my door ik en weet niet welk een weg, ook kragtelijk aangezet, om liever de wellusten, en plaizieren deezer weereld op te volgen. Maar zig weeder tot mijn zelve keerende, ſchold ik de lafheid mijns gemoeds, ende zeide: Hoe! weet gy dan niet, dat de vermaakelijkheden van dit leeven, ongeduurzaam, vuil, vol van gevaaren, en ſchadelijk aan de eeuwige gelukzaaligheid zijn? Weet ge dan niet, dat de bitterheid van den alzem, een gezonde zoetigheid heeft, en dat het meeſte zoet, een langwijlige bitterheid veroorzaakt? By aldien den menſch was opgeleid, honderd jaaren te leeven, in een geduurige opſtaapelinge van ongemakken, 't zy van ziektens, krankheden, moejelijke arbeid, enz., en hy daar na een eeuwig ver-

Schets, waar door een deugdzaam leeven uitgebeeld werd.

vermaak en zoete ruſte verzeekerd was te erlangen, zouden hem die honderd jaaren wel langer als eenen dag zijn? Dus vermaanden ik mijn zelven, en ſprak verder: waarom dan ô mijn ziele, zoud gy verſmaden het eenzaam leeven der regtveerdigen; wijl het u na een kleine poos elende te lijden, weederom alle bedenkelijk goed verſchaffen kan. Ziet ge niet, hoe de weereld gedompeld legd in een zee van allerhande rampzaaligheden. Is u ook niet bekend, dat den menſch van zijn geboorte af, tot zijn graf toe, geduuriglijk overgaad van d'eene elende in de andere?

Uitbeelding van het begin, midden en einde eenes menſches.

't Zijn de Boeken der Geneesoeffenaars, die ons zeggen, hoe de eerſte vorm van een menſchelijk ſchepzel, genaamd *Embrio*, door vermenging van des Mans, met des Vrouwen zaad, in 's moeders ligchaam gebooren word. Dat dit in het begin als een ſcherp puntjen is, en zig vermengd met een dikker ſtoffe, dewelke, wanneer het gemengd bloed hier omtrent de overhand neemd, vloedig, en in zeeker getal van dagen, in leeden gedeeld werd. By aldien het een knegtjen is, ſtaad zijn aangezigt gekeerd na 's moeders lendenen; en na verloop van zeſtig dagen heeft het alle zijn ledemaaten. Hier zit het ter

plaatze

plaatze zijner geboorte, als in een vuile gevangenisfze, met het hoofd tot aan de kniën gebogen, en zijn voedzel door de navel nuttigende. Met welke fmertelijke pijnen hy zig in de laatfte maand te beweegen komd, om van ftand te veranderen; en met wat doodelijke benauwdheid hy ter weereld gebragt werd, is nauwlijks uit te fpreeken. Zijn eerfte geluid is weenen en kermen, en hier in gaat hy een geruime tijd voort. Honger en dorft pijnigen hem van alle kanten, en zijn onnoozelheid wil, dat men hem na onze gevoelens handeld: want heeft hy dorft, men geeft hem te eeten; hongerd hem, hy krijgd drinken; zouw hy geern wat ruften, men zold en draagd hem op de armen: wat grooter geworden zijnde, word zijn onverfchillendheid van leeven, door ftrenge tugt ingeteugeld; en aan allerhande ongemakken, van ziekten, vallen, en ftooten, ziet men hem onderheevig zijn. Bereykt hy de jaaren van een rijpe jeugd, zie hem hier in twee merkelijke aanvegtingen; als die van het vuur der liefde, en begeerlijkheid tot rijkdommen. Eerft pijnigd hy zig een Huisvrouwe te bekoomen, en die verkregen hebbende, verteerd hem de zorg om zijn kinderen wel op te voeden.

Rampfpoeden, in het menfchelijke leeven.

De Hoofdſtoffen zelvs, Vuur, Waater, Lugt, en Aarde, beſtormen zijn gezondheid, en doen hem niet weinigmaalen onder de handen van Geneesmeeſters worſtelen. Swaare droomen, belemmeren zijn ſlaap, en wakker zijnde, moet hy zijn ligchaam ſomtijds aan onverdraaglijke hitte, felle koude, Noordze winden, donder, blixem, ſneeuw, hagel, reegen enz. onderwerpen. Dus overvald hem met raſſche ſchreeden, de ſtramme ouderdom, toegeruſt met twee lijfknegten, namendlijk, pijnelijke weedommen des ligchaams, en kwellingen des gemoeds, die hem zeer nauw bewaren, en gade ſlaan. Invoegen Euripides zeer wel gezegd heeft:

Zoo men het oog laat gaan, op al de ontelb're rampen;
Waar aan het menſchdom als een keeten leid geboeid:
Hoe hem van van dag tot dag, de ſwaarſte kwaale aanklampen,
Tot dat Hy eind'lijk door 't ondraaglyk pak vermoeid,
De ziele uitblaaſt; en 't lyk vertrouwd aan worme en maden.
Wie zouw niet de yd'le ſchim van welluſt dan verſmaden?

Maar ſteld zelvs eens dat alle deeze dingen,

gen, die een menſch in dit ſterfelijke leeven overvallen, geenzinds en waaren, of dat hy 'er zig door voorzigtigheid van wagten konde. Evenwel de zeekerheid des doods, waar aan hy noodſchikkelijk onderworpen is, en waar door hy moet verlaaten, alles wat hem ter weereld aangenaam kan zijn; als goederen, eere, vrouwe, kinderen, vader, moeder, vrienden, bekenden, enz. behoorden hem op de eeuwige welſtand van zijn onſterfelijk overblijfzel te doen denken, en in dit leeven de deugd verre boven de ongeregtigheid te doen verkiezen: Hem alzoo gereed maakende, gelijk den Digter zegd:

Kragtige reedenen om het pad des deugds te bewandelen.

Terwijl 't bouwvallig huys, waar in wy heeden woonen,
(Wat moeiten dat wy doen,) dog eens inſtorten zal.
Hoe moeſt de waare deugd ons lokken, om voor al,
Te pronken na de dood met overwinnaars kroonen.

Maar wie is 'er dog zoo ſtokblind, die niet onderſcheidendlijk en ziet, dat het 'er tegenwoordig regt anders meede geſchaapen ſtaat? Het is de geregtigheid, die thans ten vondeling op ſtraat geworpen, den zeetel voor de ongeregtigheid

Ongemeene verbaſteringe in zeeden.

heeft moeten ruimen. De deugd kragteloos gemaakt, word overheerd van de ſchelmeryen. De vrugten der wijsheid blijven in het duiſter, en die der dwaasheid beuren hun hoofd ten wolken op. De liefde tot zijn evenmenſch is van het aardrijk verdweenen, maar haat en nijd hebben allerwegen huysveſting. Het bewind der gemeene zaaken, word den vroomen uit de handen gewrongen, en aan een zaamgerotte hoop van booswigten gegeven. Het bedrog ziet uit Arends oogen, terwijl de waarheid ſluimerd; de Boom der leugenen ſtaat groen, en ſchiet weelderige knoppen, daar ondertuſſchen die der waarheid verdorrende, geheel uitgaat. De paden der boosheid zijn klaarſchijnende, en de wegen der geregtigheid in het duiſter bedolven. De godloozen worden verhoord tot in den Hemel, maar de regtveerdige tot in het diepſte veronderdrukt. De adelijke gemoederen moeten verdragen, datze van het ſchuim der landloopers met voeten op het hart getrapt worden. De Vorſten zelfs keeren zig van het regt tot het onregt, en van den ſtoel der barmhertigheid, tot den zeetel des wraaks. 't Geheel Al, ſchijnd omgekeerd, en de verdorven weereld roept luidkeels: *De goe-*

de

de dingen heb ik in het graf der duisterniſze gedompeld, maar de kwaade voor ieders gezigte ten toon geſteld.

Ik onderzogt wyders mijn geeſt, en ondervond dat een menſch, voor zoo veel hy een ſchepzel is, alle andere, die van God geſchaapen zijn, in uitmuntende gaaven overtreft. Maar ik zag ook met eenen, hoe weinig werks 'er by hem gemaakt wierd, om zijn altoos blijvende nut te bezorgen: In tegendeel hoe hy, den meeſten tijd geduurende ſtruikelende, van het eene kwaad in het andere komd te vallen. Daar nogtans een iegelijk die maar een druppel reedelijkheids by zig overig heeft, behoorde te weeten, hoe verre dit van het regte ſpoor gemiſt is. Ik beſpeurde ook niet zonder verwonderinge, de oorzaak waar uit dit alles gebooren werd. Naamendlijk, dat men zig gewennende aan de ſtoffelijke dingen, onze uitterlijke zinnen, als gezigt, gehoor, reuk, ſmaak en gevoel, alle wellusten en plaiſieren tragt aan te doen, die men bedenken kan; daar men dan zijn korte tijd, die men te leeven heeft, meede doorbrengende, ondertuſſchen het eeuwige en beſtendige komd te verwaarloozen.

De zinnen te willen vergenoeginge geeven, is oorzaake van veel rampſpoeden.

Het leeven der zoodanige mag wel te

Gelijkenisze, tot uitbeeldinge van de zorgelijkheid omtrent het menschelijke leeven.

regt vergeleeken worden by een Man, welke vliedende voor een Leeuw, zijn toevlugt tot een diepen put neemd, houdende zijn handen, om niet van boven neer te vallen, aan twee takjens, die by de Put gewasschen waaren, vast; hebbende niets tot steunzel onder zijn voeten, dan een lossen steen, die geduurig na beneeden dreigde uit te schieten. Meenende dus eenigermaaten geborgen te zijn, ziet hy zig schielijk omringd van vier der alderwreedste, en verscheurendste beesten, die men bedenken kon. Dies slaat hy zijn oogen vol vreeze van haar af neederwaards tot de grond van de Put, daar hy een verschrikkelijke Draak gewaar word, die hem met open keele te verslinden dreygde. Behalven nog dat aan ieder der takjens, daar hy zijn handen aan vast had, een swarte, en witte muis zat, die de zelve van alle zijden afknaagden. Deezen mensch in het midden van zijn doodelijke bangigheid, niet weetende hoe het met hem zoude moogen afloopen, wierd tusschen de steenen van de rand des Puts een weinig honings gewaar, die hy zoo greetiglijk met zijn tong aflikte, dat hy hier door zig zelfs vergeetende, zonder op middelen van zijn behoudenisze verdagt te zijn, van boven

neder

neder ſtorte, en dus elendiglijk zijn leeven eindigde. Deeze Put vergelijk ik by de weereld; de vier verſlindende Beeſten, by de vier Hoofdſtoffen, die geduuriglijk tegens de welſtand van onze gezondheid ſtrijd voeren; de twe Takjens zijn het menſchelijke leeven, dat van zig zelven zeer broos en ſwak is; de twe Muizen, de een wit, en de andere ſwart, die de zelve onophoudelijk koomen af te knagen, zijn de agtereenvolgende dagen en nagten; den draak om leeg in de Put, is het graf des doods. Eindelijk het weinig Honings, dat den menſch onder zijn uitterſte gevaaren komd te nuttigen, zijn de geringe welluſten deezer weereld, waar aan men ziet dat zig de meeſte zoodanig vergaapen, dat ze hier door hun eeuwige behoudeniſze in de wind komen te ſlaan.

Om dan mijn zaaken in een veel beeter ſtand te ſchikken, beſloot ik eenzaam te blijven, en my geheel en al over te geeven, tot die dingen, welke hun grondſlag hadden in het waare weezen des Godsdienſts; ten einde ik na afleggingе van mijn ſterfelijk deel, mogt genieten de onſterfelijke gelukzaaligheid, vergezelſchapt met zoodanig een ruſte, welke eeuwigduurende is. Ik wekte mijn

Voorneemen des Schrijvers.

mijn zelven op tot de Deugd, wagtede my van alles, dat tegens de geregtigheid aanliep, en betoonde een geduurig leedweezen van mijn voorgaande dwaalingen. Dus was den draad van mijn leeven: En uit Indiën weederom t'Huis keerende, bragt ik dit Boek, 't geen ik uit die Taal in de Persische had overgezet, met My.

Het II. HOOFDSTUK.

Handelende van de Eerzugt en Nyd, en hoe deeze Hartstogten kwaad, als ook oorzaak van veele Onheylen zijn.

DIsles een vermaard Koning, onder de Indiaanen, verzogt op zekere tijd, zijnen wijzen meester *Sendebar*, hem een voorbeeld te geeven van twee goede vrienden, welke door tusschenkomste van een Verraader zoo verre vervoerd wierden, dat ze malkanderen niet alleen doodelijk haatede, maar het ook op bloed vergieten toeleyden. Waar op *Sendebar* in deezer voegen aanving te spreeken: Zijn Majesteyt weete, dat zoo wanneer, eenmaal twee getrouwe vrienden door leugenen tegens den anderen aangehitst worden, hun haat dier-

diermaaten onverzoenlijk is, dat ze niet eerder af en laaten, als met koſten van des eens of des anderens leeven. En het gaat hun even eens als het den Leeuw met den Os gebeurde. Verhaald my dit, zeide den Koning. Wel aan, zijn Majeſteyt gelieve toe te luyſteren, antwoorde *Sendebar*. Men verhaald, dat in zekere Provintie van Indiën voormaals is geweeſt, een Koopman van groote middelen en magt, welke drie Zoonen hadde, die huns Vaders rijkdommen in plaats van zorgvuldig te bewaaren, door een overdaadige maniere van verkwiſtinge niet weynig te verſpillen kwaamen. Weshalven de Vader op zekere tijd, hun alle drie dus aan ſprak. Waarde kinderen, en lieve zoonen: daar zijn in deeze weereld, drie dingen welke een iegelijk menſch is verpligt te zoeken, en die egter niet dan door vier andere dingen te vinden zijn. De drie die hy moet zoeken, zijn (1.) Middelen tot ligchaams onderhoudinge. (2.) Een eerlijk aanzien by de menſchen. En (3.) een zorgvuldige verkeering onder een iegelijk. Dog de vier, waar door hy deeze drie bekoomen zal, zijn (1.) Dat hy zijn goederen eerelijk, en langs het pad der geregtigheyd winne. (2.) Dat hy de zelve

Deftige vermaaningen, van een Vader, aan zijne Zoonen.

ve weet te vermeerderen. (3.) Dat hy ze weet te gebruyken in een betaamelijke nooddruft. En (4.) Dat ze voor al hem dienen, om de eeuwigduurende goederen daar door in bezit te krijgen. By aldien iemand in een van deeze dingen nalaatig is, die kan onmoogelijk genieten, dat genoegen 't welk aan het deelagtig zijn, van tijdelijke goederen vaſt is. Want de zulke die nog verſtand, nog luſt hebben, hun middelen met 'er daad ſtijver te maaken, gaat het gelijkerwijs iemand die een oogenzalve gebruykt, hoe weynig daar ook afgenoomen word, zoo raakt het dog eyndelijk eens op. Ondertuſſchen de geen die zijn goederen door voorzigtigheyd komt te vermeerderen, en het hart niet en heeft van ze tot nooddruft te gebruyken, werd, al bezat hy alle ſchatten des weerelds, met regt arm genoemd. Hier over zeggen de Wijzen

Ontbreekt den Armen veel: een Gierigaard heeft niets;
Want al wat hy bezit, dat baard hem maar verdriets.

Want waarlijk zijn rijkdom is zijn hart, en het gaat ten laatſten met zijn ſchatten, gelijk met een kanne die vol nieuwe

Moſt

Moſt gevuld is, welke by gebrek van lugt aan ſtukken berſtende, de moſt doed verlooren gaan.

De Zoonen deeze wijze reedenen des Vaders hoorende, ſtelden zig gehoorzaamlijk na zijn vermaaningen aan. De jongſte drijvende zijnen handel in zekere vergelegene Landen, hadde twee Oſzen, waar van den eenen Senesba, en den anderen Teneba genaamd was: hy deeze willende aan de man helpen, moeſt de zelve langs een weg voeren, die geheel diep en moeraſſig was, waar in Senesba tot over de borſt toe bleef in ſteeken, zulks men groote moeiten hadde hem daar weder uit te trekken; het welk geſchied zijnde, was hy hier door in dier-voegen afgemat, dat hy by na nog gaan, nog ſtaan konde. Invoegen onzen Jongeling om zijn reyze te bevorderen, hem in een zijner vrienden Huys liet. Dog Senesba wierd hier zoo krank, dat hem den Huyswaard als onnut, in het veld weg joeg, alwaar hy na eenige tijd ginds en herwaards gedwaald te hebben, een ſtuks land vond, zijnde overvloedig met gras en een vette weide voorzien. Hier dagt hy, dus eenzaam by zig zelven: Nu zijt gy eenmaal ontheven van alle bekommerlijke zorgen, en moeyelijke arbeyd,

beyd, gy zijt hier in een plaatſe, die waarlijk goed is, en daar gy uw alles goeds doen meugt: hier kond gy uw geruſtelijk needer zetten, en een leeven vol genoegen leyden, na volgende het zeggen van Socrates

Dat zijn de alderrijkſte menſchen;
Die ſtaag vernoegd, niet veele en wenſchen.

Men moet om onheylen te vermijden, niet al te keurig zijn.

Ten eynde het uw niet gaa, gelijk den geenen daar dit volgende van verhaald word. Zeeker man in het boſch gegaan zijnde, om eenig hout, 't geen hy van nooden had te zoeken, was hier omtrent zoo keurig, dat hy ginds en herwaards omſwervende, zig ylings overvallen vónd, van een deel verſcheurende Wolven, waar over verſchrikt en ten hoogſten ontſteld zijnde, nam hy zijn toevlugt tot een naby gelegen brugge, in gedagten van daar over, hun woede te ontvlieden. Dog daar by koomende bevond hy de zelve afgebroken te zijn; en alzoo de Wolven hem vaſt volgden, geen kans ziende dit gevaar anders te ontgaan, ſprong hy, ſchoon niet ſwemmen konde in het waater, in verwagtinge, dat hem den eenen of anderen daar uit helpen zoude. Gelijk het ook gebeurde: want

want eenige Viſſchers by geval daar omtrent zijnde, kwaamen op zijn erbarmelijk geſchrei toeſchieten, trokken hem uit het waater, en zettede hem, alzoo hy flauw geworden was door het ingeſwolgen waater, tegens een muur te ruſten. Zijnde nu tot zig zelven geraakt, en wede-

wederom bedaard, begon hy haar omſtandiglijk zijn ongeval te verhaalen, met beleefde bedankingen voor hun ſpoedige hulpe. Maar wat geſchiede? zoo als hy hier in op het ieverigſte was, viel de muur in, waar tegens hy leunde, en bleef onder de zelve dood.

Met deeze, en diergelijke overleggingen, hield zig *Senesba* een geruimen tijd op; werdende ondertuſſchen van dag tot dag vetter en ſterker, door de overvloed van ſpijze die hy in de weide vond, zulks hy volgens zijn oude gewoonte met kragtig brullen, de na by gelegen gehugten daveren deed. Niet verre van zijn weide, had zeekere Leeuw, die als Koning over alle het gedierte het gebied voerde, zijn wooning, hebbende by zig een geheele hofſtoet van Wolven, Tygers, Luipaards, Beiren, Voſzen en diergelijke andere beeſten. Hy was van een grootmoedige aard, ſcherpzinnig in oordeel, en zeer bedekt en heimelijk in het uitvoeren van zijn raadſlagen. Op zeekere tijd hoorende het brullen van Senesba, wierd zijn hart door vreeze en ſchrik geweldiglijk beangſtigd, want noit had hy zulk een geluid gehoord, nog zoodaanig een beeſt gezien. Hy egter verborg de ontſteltenisze zijns gemoeds, door

door een edelmoedige ſchaamte zoodaanig, dat in langen tijd hier niemand iets af kon bemerken, dog hield hem meerder als hy gewoon was, in zijn wooninge. Onder zijn Hofgezin waren twe broederlijke vrienden, waar van den eenen *Kellila*, en den anderen *Dimma* genaamd was: den laatſten ſprak eens by zeekere gelegendheid, tot Kellila; Mijn vriend, hebd gy niet kunnen bemerken, dat onze genaadigſte Heere den Leeuw, niet zoo veel maalen als hy wel plag uit zijn wooning gaat, zijn oude vermaaken en pleiſieren neemd, en ik weet niet met welk een zoorte van ſwaarmoedigheid beſet is? Ja ik, zoo wel als gy, antwoorde Kellila; maar ik weet niet, vervolgde hy, wat u aandrijft, na dingen te verneemen, die ons geenzinds aangaan, of onderzogt behooren te worden. Wy bekleeden ten Hove ieder onze eigene ampten, en, ons in de zelve wel kwijtende, moet het buiten onze pligt gereekend worden, de geheimen van onzen Heer na te ſpeuren, ten waare hy zulks uitdrukkelijk ons afvergde. Zeekerlijk menſchen, die hun met alles bemoejen, en meerder tragten te weeten, als 't geene geweeten diend, of ietwes ter handen ſlaan buiten hun beroepinge, worden niet zelden lotgemeen

Men moet niets tragten nauwkeurig te weeten, daar we geen belang by hebben.

aan het ongeluk van dien Aap, waar van men dit volgende verhaald vind.

Zeekere Aap, ziende een Timmerman met de bijl een boom van een houwen, en t'elkens als hy de bijl daar uit haalde, een wigge in ſteeken, om het gekliefde open te houden, had hier zulk behagen in, dat hy, den Timmerman eens van de hand zijnde, in des zelfs werk trad. Hy nam de bijl, ſtelde zig tegens over den boom, en hieuw in de zelve, dog wegens de kortheid van zijn beenen, zullende de bijl uit de boom haalen, en vergeetende een wigge in de ſpleet te ſteeken, bleef het geene hem een manneken onder de Aapen maakte, daar zoodanig tuſſchen ingeklemd, dat hy krijtende van pijn, in die ſtaat door den Timmerman betrapt wierd. Welke hem in vergelding van zijn moeiten wel dapper afſmeerde.

Ik hebbe uw woorden, als ook bygebragte voorbeeld zeer wel verſtaan, antwoorde Dimna. Maar weet mijn broeder, vetvolgde hy, dat de traagheid by my aangemerkt werd, als oorzaak van meenig mans onheilen. Overzulks meen ik geenzinds dat het kwalijk gedaan is, te vragen na die dingen, waar meede men zijn Koning verheugen, zijn vyand bedroe-

droeven, en zig zelven in hooger, of gelukkiger ſtand brengen mag. Want de zulke die zig met kleine dingen vergenoegen, en ondertuſſchen tot grootere bekwaamheid en gelegendheid hebben, doen als de Hond, welke zijn gebit op een dor been afſlijt. In der daad een welgebooren man behoord hem nimmermeer te bekommeren, veel min vergenoegd te houden met geringe zaaken, maar zijn geeſt in de hoogte op te beuren, tot hy zig in zoodanig een ſtaat geſteld ziet, als met zijn verdienſten te evenaaren is. Even eens gelijk een grootmoedige Leeuw, een Haas gevangen hebbende, de zelve wederom laat loopen, als hem een beeter prooje te gemoed komt. Men ziet daaglijks hoe een Hond zijn ſtaard zoo lange roerd, tot hem zijn meeſter een ſtuk broods toewerpt. Den Elephant, kennende de edelmoedigheid van zijn natuur, verſmaad alle ſpijze die men hem voorzet, zoo ze niet van morſigheid gereinigd en afgewaſſchen is. Waarlijk iemand in hoogheid geſteld zijnde, en met de deugden van zagtmoedigheid en barmhertigheid vercierd, ſchoon zijn leevens tijd eens zoo kort was, rigt zig zelven een onſterfelijke gedagteniſze op. Want hier geld

Zinrijke gelijkeniſzen.

het geen ons de Wijzen zeggen.

Zoo een leeft in de armste staat,
Die al zijn tyd afslijt en haat.

Het is slimmer als beestagtig geleeft, door flaumoedigheid honger te lijden, dan met een geharnast opzet zijn spijze te zoeken. Gelijkerwijs zommige onvernuftige dieren, die door een heimelijke nijd gedreven, liever het grootste gebrek verdragen, dan hun nood te kennen geevende, voor andere tot een spot willen verstrekken. Ik begrijp wat gy zeggen wild, antwoorde Kellila hier op, maar nu let ook met opmerkinge na mijn woorden. Iemand in een goede stand gesteld zijnde, zoo hy anders wijs en verstandig is, zal hem laaten vergenoegen met het geene hy bezit, en geen andere dingen onder zijn bewind zoeken te trekken. Nu is 'er immers niets dat aan ons geluk ontbreekt, zoo wy slegts te vreeden zijn, met het geene ons reeds van den milden Hemel is meedegedeeld. 't Is waar mijn Vriend, zeide Dimna; maar, vervolgde hy, de edelmoedige inborst van een vernuftig man is zoodanig, dat hy in grootheid altijd hooger en hooger tragt op te klimmen; in tegenstellinge van die kleinmoedige zielen, welke van een

Men moet betragten, vergenoegd te zijn.

een kleine conditie zijnde, geduurig arbeiden om nog kleinder te worden. Gelijkerwijs het Veldhoen, bekwaamheden hebbende om te konnen vliegen, vindmen het egter meeſtentijds op een meſthoop zitten. Ik weet ook hoe moejelijk en ſwaar dat het vald, van een geringen, tot een hoogen ſtaat te geraaken, daar het nogtans zeer ligt is, van een hooge tot een laage afgeſtooten te worden. Even gelijk het ſwaare arbeid koſt, een ſteen in de hoogte op te werpen, die zelvs neederwaards daalen zal. Dieshalven betaamd het ons ten hoogſten, zoo wy 'er eenig middel toe zien, onze geringe ſtaad in een beetere te verwiſzelen. Kellila vraagde hier op, aan Dimna, op wat voor een grond hy dog zulk een groot voorneemen kwam te bouwen? Waar op deezen hem antwoorde: Mijn waarde broeder, ik heb al voor lang bemerkt, dat onzen Heere den Leeuw, van een kleinmoedige geeſt, en een ſeer ſwak begrip is. Zoo ik nu, door hem goede raad in gewigtige zaaken te geven, in genegendheid tot mywaards kan overhaalen, wie twijfeld of de hoogſte trap mijns geluks is bereids al gebooren. Maar (antwoorde Kellila) wie, mijn Vriend, heeft u gezegd, dat het in der daad zoo-

daanig met den Koning gesteld is, als gy voorgeeft. Dat kan ik door een Hoffelijke omgang, en nauwkeurig onderzoek, nog alle daagen, hoe langer hoe meer wijs worden, sprak Dimna hier op. Dat is wel waar, zeide Kellila; dog ik zie hier weinig kans voor u, alzoo u ampt niet en is, zoo digt by den Koning te zijn, dat gy op al zijn doen en laaten zult konnen agt geven. Maar weet gy niet (antwoorde Dimna) dat een sterk man noit staan blijft voor een lastig pak. 't Zijn de gezonde die geschikt zijn om te wandelen, verstandige om raadslaagen uit te voeren, en zagtmoedigen om te konnen verdraagen. Hier op zeide Kellila wederom: Is u dan ook niet bekend, hoe den Koning niemand om raad vergd, dan de zulke die hy daar uitdrukkelijk toe geroepen, en in bedieninge gesteld heeft? Gy zijt niet van dat getal, en daarom weet ik niet wat heil gy u hier uit belooven kund. Want by aldien den Koning u niet tot een van zijn Raaden aansteld, hoe zult gy zijne geheimen dog konnen naspeuren, nademaal hy niet gewoon is, de zelve aan iemand te ontdekken, ten zy, zy dit aanzien by hem hebben verworven? Het is zoo mijn broeder (zeide Dimna.) Maar dit weet gy meede wel,

Men moet, om groote dingen te verkrijgen, noit de moed opgeeven.

dat

dat de geene, die tegenwoordig in aanzien by den Koning zijn, zy zulks van den dag haarer geboorte af niet hebben geweeſt. Door groote, edelmoedige en ernſthaftige zaaken aan te vangen, door voorzigtigheid en overdeftig de zelve uit te voeren, is hun dit geluk van den Hemel beſteld geworden. Langs deezen weg zijn zy by den Koning in agtinge geraakt, en ik, hier in, hun navolgende, beloove my niet minder dan zy tegenwoordig met 'er daad te genieten komen. Of waand gy, dat het noodlot mijner geboorte, of de zaamenvloejinge der Hoofdſtoffen, my een minder geluk als haar beſchooren heeft. Ik zal tragten te verzoeken, dat by hun is verzogt, en verdragen waar onder zy hun nekke gebogen hebben. Voorwaar dit zeggen der wijzen is my altijd een gulden regul geweeſt, dat niemand in de Hoven der Koningen beter ontfangen werd, dan de zulke, die alle hoogmoed af leggende, hun ſchouderen konnen buigen onder het jok der weederwaardigheden. Want

Al wie na hoogheid tragt, moet lijdzaam leeren leeven,
Geen arbeid zig ontzien, nog noit de moed op geeven.

Al wel, zeide Kellila, maar wanneer het gebeurd, dat gy in het vertrek van den Koning zult gekomen zijn, met wat voor een zoort van reedeneering zult gy, om tot een hooger ſtaat te geraaken, u by hem tragten waardig, en behaaglijk te maaken? Ik zal (antwoorde Dimna) zoo haaſt ik zijn gemoed en zeeden gepeild hebbe, alle mijn kragten inſpannen, om zoodanige woorden uit te vinden, waar door zijn genegendheden zagtjens tot my overgehaald konnen worden, my wel zorgvuldig wagtende, van iets voort te brengen, 't geen hem niet aangenaam zoude mogen wezen. En in gevalle ik zoo gelukkig wierd, dat hy my in een regtmaatige zaak kwam te gebruiken, zal ik hem, behalven mijn vlijt in deezen, met alle bedenkelijke lof hier over toejuichen, en het nut 't welk daar uit vloejen moet, op een behaagelijke wijze voorſtellen. Dog zoo ik zijn gemoed mogt zien overſlaan, tot bedrijven, die nog eerlijk nog Vorſtelijk zijn, zal ik het daar aan vaſt zijnde onheil, met een neederige zeedigheid hem tragten aan te wijzen. Voor de reſt, ik en hebbe geenzinds zulke laage gedagten van mijn zelven, of meene in ſtaat te zijn, zoo wel als eenig ander Hoveling, my na alle voorvallende

Uitbeelding van een voorzigtig beleid omtrent een Hoveling.

de gelegendheden te zullen konnen voegen. Terwijl gy dan, mijn vriend (zeide Kellila) zoo ten eenemaal uw voorneemen gevestigd hebt, om uwen Koning voordeel en eere aan te doen, zoo moet gy voor al zorg dragen dat u deeze moeiten niet verdrietig en vald, nog dat gy andere tot een last zijd. Want de Wijzen zeggen ons, dat 'er vier dingen zijn, die van niemand als dwaaze ondernoomen worden, en de verstandige alleen', konnen 'er heel hoofds afkomen. Het eerste is: in dienst eens Konings zijnde, zoo getrouw, als heimelijk te raaden. Het tweede: dingen, die verswegen moeten worden, aan geen vrouwen te openbaaren. Het derde: Vergiftige dingen, wel te gebruiken. En het vierde: Over de woeste golven te vaaren. Zeekerlijk, de grootste Staatkundigen, beelden het oppassen van een Koning niet onaardig af, by een zeer hoogen berg, waar op veele kostelijke en vrugtdraagende boomen geplant zijn. Dog tot welke men niet genaaken en kan, dan ten zy men met gevaar zijns leevens, een oneindig getal groeven en hoolen, opgevuld met verslindende beesten komd te paszeeren. Invoegen men hier toe allenthalven wel gewaapend diend te zijn. Nu bemerk ik eerst te regt

Voorbeeld van getrouwe vriendenraad.

(zeide Dimna hier op) dat gy my een regtſchaapen vriend, en een getrouwe waarſchouwer zijt. Maar laat ik u ook dit zeggen: Eenen die al te voorzigtig leefd, en geduurig bezorgd is van in ongunſt te raaken, zal zelden het geluk treffen van tot groote Staaten te komen; want daar zijn drie dingen, die alleen ſchijnen bewaard te worden voor dappere gemoederen. Naamendlijk (1.) Den dienſt van een magtig Koning. (2.) Het doen van een Schipvaard. En (3.) zijn vyand te beſchaadigen. Ook leeren ons de Wijsgeeren, dat een verſtandig man ſlegts maar aan twee plaatzen te vinden is. Te weeten, 1. In dienſt van zijn Natuurlijke Heer. En (2.) Godsdienſtigheid pleegende, in ſtilte en eenzaamheid. Even gelijkerwijs den Elephant, die wegens zijn hoogmoedigen aard, alleen in der Koningen Hoven, of eenzaame weelderige weide gevonden word. Wel aan (zeide Kellila) de Almagtige zy by u, en doe u voorneemen wel gelukken.

Dimna dus wel gemoedigd, en in alles getrooſt zijnde, trad met een vrymoedig gelaat tot den Koning, hem doende een zeer diepe eerbewijzinge. Den Leeuw vraagde aan een van zijn Edelen, die by hem ſtonden, wie deezen was?

Waar op hem geantwoord wierd, dat het Dimna, een van het Hofgezin, en zulk een mans zoone was. Ik weet het, zeide den Leeuw, en hebbe zijn Vader zeer wel gekend. Waar op hy Dimna wenkte wat nader te komen, hem met eenen vraagende, waar zijn wooninge was? Dimna antwoorde: Heer Koning, dat u de Hemel een lang leeven ſpaare. Ik hebbe nu al een reeks van jaaren, de eere gehad, van als wagter op de deure van uwe zaale te paſzen. Dog ondertuſſchen altijd gehoopt, dat ik zijn Majeſteit in grooter en voortreffelijker dingen, t'eeniger tijd nut weezen mogt. Het is wel zulks, dat ik my nog op de hoogheid mijner geboorte, nog op uitſteekendheid in oordeel te beroemen hebbe. Nogtans ben ik geenzinds zoo gering, of agt my bekwaam hem ergens dienſt in te kunnen doen. Want hoe veragt en onwaardig zelfs de geringſte dingen ſchijnen, zoo hebben ze altoos nog eenig gebruik. Dit blijkt aan de beenderen der verrotte krengen, uit welke veeltijds cierlijke jagtmeſzen gemaakt worden. Ik weet ook dat den Koning die Dieren boven andere in waardigheid ſteld, welke het beloop der ondermaanſche dingen alderbeſt bekend is.

De geringſte dingen zijn niet ontbloot van eenig gebruik.

Uwe

Uwe reedenen ô Dimna, (ſprak den Koning) gevallen my wel, en ik ben verheugd u by my te hebben. Wyders zig keerende tot zijn Dienaars, zeide hy: Ik wil dat gy weet dat deeze een verſtandige Wijze is, als ook, dat ſchoon ons zijn adelijke ſtam onbekend mogt zijn, hy gaven heeft welke hem van natuuren edel maaken. Zoo uitmuntende zijn de deugden zijns gemoeds, dat ze zig minder verborgen konnen houden, als het vuur daar de vlam reeds vat in heeft. Dimna deeze woorden hoorende, zag dat hy den Koning aangenaam was, en genade in zijne oogen gevonden had. Den Koning gelaſtė zijne Geheime Raaden, als ook zijne andere Bediendens, niets van de Rijkszaaken voor Dimna te verbergen, maar van alles openinge te geeven, en met hem raad te pleegen. Weshalven hy zijn uitterſte kragten inſpanden, om zig by den Koning welbehaaglijk en geliefd te maaken. Noit week hy een voet van hem af, en poogde door geleerde redeneeringen, geduurig zijn verſtand aan hem te vertoonen. Op zeekere dag zeide hy eens tot den Koning: Waarlijk mijn Heere, zoo lang de gaven van een kloek oordeel, by een man ongeoeffend en verborgen blijven, gaat het met de

zelve toe, als met het zaad, dat aan de aarde vertrouwd word, daar men weinig hoop op ſteld voor dat men der de vrugten van ziet te voorſchijn komen. Het betaamd dieshalven den Vorſt, hier vlytig op te letten, en luiden van verdienſten na hun waardigheid te beloonen. Want volgens het zeggen der ouden, daar zijn twee dingen, die niemand, ook zelfs den Koning, niet en betaamen. Naamendlijk de ſchoenen aan de handen, en de handſchoenen aan de voeten te trekken. En gelijkerwijs zulks de alderzotſte daad is, zoo verſchild deeze daar niet van, wanneer men de plaats van een wijze door een nar doet bekleeden, en een wijze in geks kleederen te ſteeken komt. Overzulks, by aldien zijn Majeſteit, in zijn regeering tragt voorſpoedig te zijn, en de algemeene welſtand des Rijks wil bevorderen, zoo moet hy voor al agt geeven op zijne Dienaaren, en ten nauwſten navorſchen waar toe zy de beſte bekwaamheden hebben. Zeekerlijk zonder deeze opmerkinge moet alles noodwendig in verwerringe geraaken. Gelijk den Digter zegd:

Een Koning moet altijd Mannen van verdienſten, zoeken te vorderen.

Zoo men al't ondermaans liet onbedwongen werken,

En langs een losze loop zyn Cirkel dra-
jen om.
Wat zouw men thans niet al verwiszeling
bemerken,
Daar nu, 't geen recht kon zijn, is
overdaadig krom.
Het Autaar werd bekleed, van die de
waapens voegen:
Zy die ten oorlog gaan zijn in het hart
verwijft.
Men ziet ze aan het Roer, die 't nutter
was te ploegen.
Wat wonder dat 't heelal zoo wankel-
vallig drijft.

Want waarlijk het heil uwes Koninkrijks, beſtaat niet in veele Dienaaren, maar in de zulke, die nut en bekwaam zijn; als is dan juiſt het getal zoo groot niet. Iemand een ſwaaren ſteen, den gantſchen dag op zijn ſchouder draagende, ontfangd van den zelve niet half zoo veel nuts, als van een kleine Diamant, die in goud gezet aan de vinger gedraagen word. Ten voegd ook een vorſt geenzinds, de adelijke deugden van verſtandige geeſten te wanägten, al wierden ze by een Man van geringe ſtaat gevonden. Want het geen minſt te bekoomen is, word allerwegen gezogt. Even gelij-

gelijkerwijs het gedarmte van doode beeſten, daar men Snaaren op de Speeltuigen af maakt, om zelfs het gehoor der Koningen te ſtreelen: of peezen, daar zy hun boogen meede opſpannen, om de zelve in vermaak of ernſt te gebruyken. Dus, en diergelijke, waaren de reedenen van Dimma: en niet willende, dat men zoude gelooven, dat den Koning met een blinde liefde tot hem was ingenoomen, ſcherpte hy zijn verſtand zoo veel mooglijk was, om zig door gulde Spreuken in zijn gunſt hoe langer hoe vaſter te maaken. Eens by den Leeuwe alleen zijnde, zeide hy: 't is geenzinds het werk van een edelmoedig Vorſt, iemand boven andere genegendheid en liefde toe te dragen, om de geboorte of verdienſten van Vaders of Moeders wille, als ook uit die zelve inzigt iemand te haaten. De verdienſten van 's Konings Onderdaanen, moeten hun alleen by hem waardig en geagt maaken. Hier na moeten ze beloond en in eere gehouden worden. Het is de muis die buiten allen twijfel wel het aldernaaſte by den Koning, ja veeltijds onder zijn tafel en bedde is. Dog wat voordeel brengd hy zijn Majeſteit toe, immers niets als ſchade en onruſt. Daar en teegen den Sperwer, hoe verre

Niet het getal van veele Dienaaren, maar de zulke die goed zijn, maakt een Vorſt alleen gelukkig.

verre is niet wel zijn opvoedinge van het Hof, en evenwel zijn 't zijn adelijke verdienſten, die hem van de grootſten des Weerelds op de handen doen draagen. Derhalven moet den Koning, lettende op de oeffeninge en omgang van zijn dienaars, hier uyt oordeelen, of zy hem voordeel toebrengen ofte niet. Want daar zijn meeſtentijds aan de Hoven tweederleye zoorten van menſchen, zommige, die enkel en alléén, na de driften van hun kwaade natuur leeven, en daar van als of s'er toe gehuurd waaren, alle boosheden komen te bedrijven. Deeze, alle eerlijke bedïeningen onwaardig zijndé, behoorden de zelve in geenerhande wijze te bekleeden. Want iemand onweetende op een vergiftige worm getreeden hebbende, zonder daar af bezeerd te zijn, zouw dwaasheid doen, by aldien hy met over en weder daar op te loopen, wouw beproeven, of hy 'er ook vergiftigd van worden kon. Het andere zoord van menſchen beſtaad uyt regtſchaapene en welgeſtelde gemoederen, die door hun opregte wandel het Hof in luyſter vercieren, gelijk de ſtarren aan het uytſpanſel flonkeren. Deeze behoorden men te eeren, als de welriekende bloemen, die men, zelfs gedroogd zijnde in koſtelijke laaden bewaard.

Goede verdienſten der Onderdaanen, moeten altijd in aanmerkinge koomen.

Dim-

Dimna zig nog al dieper in des Konings gunſt willende dringen, nam op zeekere avond, (het Hofgezin al te ſlaapen zijnde,) de geleegendheid waar, van dus openhartig tegens hem te ſpreeken: Mijn Heere, by zoo verre ik my niet en bedriege, zoo dunkt my dat uw gelaat duidelijk te kennen geeft, dat 'er eenige droefgeeſtigheid of ontſteltenisze des gemoeds moet by u zijn. Nu, het aloud zeggen der Wijzen is; dat de treurigheid des gemoeds, de gebeenderen doed uitdroogen, zulks dat'er niets ſchadelijker aan de welſtand des ligchaams kan bedagt worden, en dienvolgende is het geheel niet goed, de oorzaake van deeze kwaale te verkroppen. Ik zegge dit alleen daarom, dat zoo het in mijn magt was, ik gewilliglijk alles van mijn zijde, zoude tragten by te brengen, om u van uwe bekommeringe te redden. Zoo als Dimna dit tegens den Koning zeide, begon Senesba weederom met een ſterk geluid te brullen; waar op den Leeuw, geweldig ontzet zijnde, ſprak: Deeze ſtemme is het Dimna, die my verbaaſt maakt, en te rugge houd, om uit mijn vertrek te gaan. Want deeze verbeeldinge is vaſt by my, dat de geene van wien ze voord komd, (alzoo ik noit diergelijke gehoord,

Droefgeeſtigheid, beneemd de kragten van 's menſchen leeven.

hoord, nog zoodaanig een beeſt gezien hebbe) geweldig ſterk, en dienvolgende magtig moet zijn. Hier op antwoorde Dimna: In gevalle het niet anders is, waar over zijn Majeſteit nu veele dagen met een kwijnend gelaat gegaan heeft, zoo behoeft hy daar voor niet te vreezen, nog in zijn kamer te blijven. Hier zal buiten twijfel goede raad toe zijn. Want nimmermeer zal een dapper gemoed zig door geluid of bloote klanken verſchrikt voelen, of hem zoude bejegenen, 't geen den Vos gebeurde. Verhaald my dit, zeide den Leeuw: wel aan antwoorde Dimna.

Zekere Vos hadde zijn loop veeltijds by een Reviertje, op welkers oever een boom ſtond, waar in van iemand een belle gehangen was, zulks wanneer de wind onder de bladeren ſpeelde, dezelve een reedelijk geluid gaf. De Vos geen kennis aan deeze ſtemme hebbende, was verſchrikt, waanende, dat eenig magtig dier zig op die boom onthield, om hem by geleegendheid zijn wooning te doen ruimen. Dog op een tijd nauwkeurig toeziende, bevond de belle wel groot te zijn, maar met eenen datze hol, en niets als de bloote klank daar in was. Waar op hy by zig zelven zeide: Nu zal ik my in ver-

volg

volg van tijd wel wagten te gelooven, dat al die groot ſchijnen, en een luide ſtemme hebben, juiſt ſterk in kragten zijn. Zoo ook Heer Koning, een bloot en bedriegelijk geluid verbaaſd uw gehoor, en daarom heb ik u dit voorbeeld by gebragt. By aldien gy dan den geenen, die u door zijn brullen, een vreeze in het herte gejaagd heeft, te zien tragt, zekerlijk dit zal beter zijn, dan geduurig kwijnende op hem te denken. En, gevald het u, gebied my een onderzoek te doen, wat kragten by deezen ſterken bruller zijn, ik zal my tot zulks gewilliglijk, om u dienſt te doen, gebruiken laaten. Dit behaagde den Leeuw; en Dimna vervoegde zig aanſtonds tot Senesba, uit wien hy verſtond om wat reedenen, en by welke gelegentheid hy zig ter dier plaatze ophield. Weederkeerende, zeide hy tot den Koning: Ik hebbe dat dier gezien. Van wat geſlagt of aard is het? vraagde hem den Leeuw.) Het heeft (antwoorde hy) geen byzondere ſterkte of magt, die te vreezen is, in tegendeel heb ik het bevonden zeer zagtmoedig en handelbaar te zijn. Maar dat hy u (zeide den Koning) met zig van weinig kragten te veinzen, niet en verſchalke; want een geweldige ſtormwind

De hartstogt van vrees, altijd ſchadelijk, en word door een zinrijk voorbeeld getoond.

beſchaadigd zelden het taaje ried , of de buigzaame biezen , maar doet op ſwaare gebouwen, en hooge boomen haar kraggen afſtuiten. Alzoo ook de ſterke : deeze zijn te edelmoedig, om hun vermoogen , tegens andere , als huns gelijken te betoonen. Hier op antwoorde Dimna: Heer Koning legd af alle bekommeringen, ik neeme aan , hem zelfs tot u te brengen. Waar op met des Konings verlof tot Senesba gaande , zeide hy tot hem , weeſt niet bevreeſt, zijn Majeſteit den Leeuw heeft my tot u gezonden in vreede: hy wil dat gy tot hem zult komen, en vergeeft u met eenen de ſtoutheid van zoo lang in zijn land gewoond te hebben, zonder u zelven aan hem te vertoonen. Zoo gy nu ſwaarigheid maakt zijn gebod te gehoorzaamen , zegd my de reeden , op dat ik de Koning hier af verwittige. Senesba vraagde, wie is hy die u tot my gezonden heeft? Het is den Koning aller Dieren, antwoorde Dimna. Wel aan, (zeide Senesba) zoo gy my u woord geeven wild, dat my niets kwaads van hem zal bejenenen, zal ik aanſtonds met u gaan. Dit ſwoer Dimna, en ging daar op met hem voor den Koning.

Men moet altijd op zijn hoede zijn.

Den Leeuw, Senesba ziende, na een voorafgaande vriendelijke toeknikkinge,

vraag-

vraagde hem, hoe hy in zijn land al voer, en om welke oorzaake hy in die weide gekomen was? Waar op Senesba een rond verhaal, van alles wat hem tot die tijd toe was bejegend, gedaan hebbende, zeide den Koning tot hem: Legd af alle vreeze, woond by my ten Hove, en u zal niets kwaads, maar in tegendeel alle goed geſchieden. Senesba bedankte den Leeuw zeer ootmoedelijk; en ten verliep niet lang, of de Koning ſtelde hem tot een van zijn Raadslieden aan. En zekerlijk, hier toe had hy alle bedenkelijke bekwaamheden. Want hy was van een doordringend oordeel, zagtmoedige ommegang, en geduurig arbeidzaam om wat goeds uit te werken. De neederigheid, die in al zijn bedrijven uitſchitterde, maakte hem zoo geliefd by de Koning, dat hy zig zelven in het kort tot de hoogſte ampten, en waardigheden, die aan het Hof bekleed wierden, verheven zag. Waarom met waarheid gezegd word,

Die hoog te klimmen poogd, bearbeid zynen val,
Maar een die need'rig is, dit noit gebeuren zal.

Maar let eens wat vorder gebeurde:

Oorzaake waar door de Nijd gemeenlijk in de Hovelingen gebooren werd.

Dimna ziende in welk een groote agtinge Senesba van dag tot dag by den Koning toenam, dat hy ook verre boven hem verheven wierd. Was hier over niet alleen by zig zelven zeer moejelijk en treurig, maar begom hem ook doodelijk te haaten. Hy vervoegde zig op zekere tijd by zijn oude vriend Kellila, en ſprak hem in deezer voegen aan. Mijn waarde broeder, verwonderd u niet, over het ongelukkige lot dat my op heden getroffen heeft, mijn onvoorzigtig en dwaas beleid is 'er de oorzaake van. Ik hebbe Senesba tot den Koning ingebragt, en door hem is het dat ik jegenwoordig uit al mijn aanzien en ampten geſtooten werde. Door my zijn hem de wapenen in de hand gegeven, waar door ik zoo gevoelig beſchaadigd werde. U gebeurd (zeide Kellila) 't geen eens zeekere Kluizenaar overkwam. Dimna toonde zig begeerig deeze geſchiedeniſze te verſtaan. Waar op Kellila in deezer voegen aanving.

Opmerkelijk voorbeeld.

Daar was een Kluizenaar, die van een magtig Vorſt met een ſtuk koſtelijk laken vereerd wierd. Hier kwam zekere Dief agter, die vaſt overleide, hoe hy dit van hem bekomen mogte. Hy vervoegde zig tot den Heremijt, en ſprak hem met dusdaanige woorden aan. Eerwaardige

dige Man, ik die langen tijd een ſpeelpop van het geval geweeſt, en tot groote armoede geraakt ben, heb op het gerugte van uw heilige wandel, dat zig de geheele weereld over verſpreid, my uit verre Geweſten, herwaarts begeeven, om u te dienen, en als een leerling aan uwe voeten te zitten. Wel aan, vernagt alhier, zeide den Kluizenaar; en 's morgens ſtond hem des Diefs gelaat zoo wel aan, dat hy hem verzogt by hem te blijven. Dit geſchiede, en onze gaſt kweet zig zoo wel een tijd lang in zijn dienſt, dat hem den Kluizenaar alles vertrouwde, en over alle dingen gaan liet. Op een tijd alleen in de Stad gegaan zijnde, om na zijn gewoonte aalmoeſen in te zaamelen, nam den Dief deeze geleegendheid waar, en beroofde hem van alles wat hy hadde, 't welk hy t'huis komende tot zijn groot leedweezen ondervond. Dog hy beſloot den Dief allerwegen te gaan zoeken. Zig te dien einde op weg begeevende, vond hy in een Boſch twe Herten met malkanderen tot bloedvergietens toe vegten, tuſſchen welke van beide een Vos ſtond, die hun afſtroomende bloed oplekte, en zulks zoo greetig, dat hy, zijn eigen behoudeniſze verzuimende, van deez beeſten dood getrapt wierd. Stervende dus te

Aardige liſt van een Dief.

midden in zijne bloeddorſtigheid.

In de Stad komende, ging de Kluizenaar t'huis leggen, by een Vrouw dat een kopſter was, by welke een Meisje inwoonde, die zig van den een en anderen, om geld te winnen, gebruiken liet, waar af deeze Vrouwe ook haar deel keeeg. Dit ſchepzel had ter dier tijd een minnaar, die haar Vrouw om zijn zuinigheids wille geenzinds behaagde. Dog ziende dat het Hoertje by uitneemendheid op hem verzot was, nam zy voor om hem van kant te helpen. Zy rigtede des avonds een maaltijd aan, noodigde hem op de zelve, en maakte dat door overvloed van eeten en drinken, hem de ſlaap eerder als na gewoonte beving. Als hy nu wel vaſt lag te ronken, kwam zy tot hem, met een pijp die vol vergiftig poeder was, in voorneemen, om hem hier door de ziel uit het ligchaam te doen verhuizen. Maar als zy ten deezen einde, hem de pijp voor de neusgaaten gezet hadde, om het pulver daar in te blaazen, overviel hem een ſterke hoeſt, waar door het zelve haar ter keele in vloog, en zy op ſtaande voet dood bleef.

Voorbeeld.

Men graaft veeltijds putten tot eigen verderf.

Den Kluizenaar al voortgaande, om den Dief te zoeken, ging des volgende nagts te huis leggen, by een van zijn goede

de bekenden, dien hy zeer welkom was; deeze gelaſtende aan zijn Vrouwe (alzoo hy dien avond van huis moeſt zijn) hem alle gemak en goed onthaal aan te doen. Deeze Vrouwe, had een braaf Jongman tot kennis, die ze ſomtijds in afweezen haars Mans, eens in de armen nam; En tot een koopmaakſter, de Huisvrouwe van een Barbier, welke naaſt haar Huis woonde. Deeze het zein weetende, liet dien nagt, den Vryer, door een verborgen gang tot het huis van de Vrouwe in. Dog zoo als onze geliefjens malkanderen wat vermaak meenden aan te doen, kwam de man onverwagt t'huis, wierd haar Boel gewaar, en alzoo deeze hem ontſnapte, moeſt de Vrouwe de eerſte beweegingen van zijn gramſchap op haar aangezigt, en lendenen gevoelen. Na dat hy haar bykans murw geſlagen had, bond hy ze aan een poſt van 't huis, en ſmeet zig, niet weinig ontſteld en vermoeid zijnde, op een bedde om wat uit te ruſten. Ondertuſſchen, had den Vryer zijn vlugt in het huis van des Barbiers Vrouwe genomen, dien hy zoo wel te beleezen wiſt, datze door de heimelijke gang tot zijn liefſten inging. Zy vond haar in die ſtaat als ik gezegd hebbe, en deed haar verſtaan, dat de Jongman ten

Aardige liſt van een Vrouw.

haaren huize was. De Vrouwe dit hoorende, bad haar Buurvrouw met beweegelijke woorden, datze haar wilde los maaken, en voor een uur of twe, om nog wat vermaak by haar Minnaar te neemen, in haar plaats te laaten binden. Dit geschiede, en middeler wijle wierd den Man wakker. Deeze zijn hoon nog niet verkroppen konnende, begon uit het bedde, zijn Vrouw (die hy meende dat nog vast gebonden stond) met een lengte van scheldwoorden, op het lijf te vallen. Hy riep ze een en andermaal by haar naam, dog het stilswijgen van des Barbiers wijf (vreezende ontdekt te worden) maakte hem zoo verwoed, dat hy in haastigheid toeschoot, en met een mes de neus van het aangezigt afsneed, met byvoeginge van deeze woorden: Daar vervloekte beest, vereerd dit geschenk aan uw pol. Dit gedaan zijnde, kwam zijn eigen Vrouw stilletjes in, vindende haar gebuurtjen dus mishandeld en toegesteld. Zy maakteze los, en liet haar weederom vast binden. Dit alles zag den Kluizenaar aan, in geen klein verlangen zijnde, hoe dit spel afloopen zoude. De Vrouw bedagt zig ondertusschen op middelen, om van haar banden ontslagen te zijn, en haar eere weeder te krijgen. Magtige Goden,

(riep

(riep zy) ziet met oogen van ontferminge de onſchuld van uwe dienſtmaagd aan, red my van mijne banden, en herſteld door een wonderdaad mijn geſchondene eere en ſchoonheid: geeft my mijn neuze weder enz. Hier op ſprakze tot haar Man: heillooze booswigt, ſtaat op, komd hier, en beſchouwd, tot een betooning van mijn zuivere onnoozelheid, het groote wonder, my door een genadige gunſt des Hemels heden geſchied. Ik hebbe mijn neus weederom, die gy door uw onverzoenlijke belgzugt hebt afgeſneden gehad. Den Man, het nog duiſter zijnde, ondervond door middel van een brandende Lampe, de waarheid van zijns Vrouws zeggen. En wel weetende dat een neus afgeſneeden hadde, en nu het tegendeel ziende, bond zijn Vrouw los, en bad haar en de Goden om vergiffeniſze van zijn misdaad. Hier en tuſſchen overleide het wijf van den Barbier, hoe zy 't, nu ze dus in haar aanzigt geſchonden was, met haar Man ſtellen zoude. Ze had het geluk, dat hy den gantſchen nagt in een Herberg had zitten doorbrengen, en 's morgens met ontſtelde harſzenen t'huis komende, moeſt hy in alle haaſt iemand die gewond was, verbinden. Hy eiſchte dieshalven zijn koo-
ker

Ligtgeloovigheid is oorzaak dat men zomtijds voor ondeugende moet gaan.

ker met gereedſchap van haar af, en wilde die ſtaande voet hebben. Dog zy, in plaats van zulks te doen, wandelende met gemak over de kamer, vaſt ſcheldende en raazende, dat hy een nagtraave, hoerejaager en doorbrenger van haar goederen was. Maakende hem hier meede zoo vergramd, dat hy onder andere dingen haar ook met een ſcheermes na de kop ſmeet. Hier op zy aan 't ſchreeuwen en roepen, moord! moord! ah we my! mijn Man heeft my met een ſcheermes de neus afgeworpen. Fluks kwamen op dit gekrijt, behalven de gebuuren, ook zommige van haar naaſte Vrienden in huis, die de wonde nog verſch en bloedende ziende, vaſtelijk geloofden, dat dit waar was. Zy beklaagden, (hier in door haar buurvrouw geſtijft zijnde,) den Barbier aan het Geregt: 't welk hem verwees, tot een ſpiegel van anderen, opendlijk met roeden door de Stad gegeezeld te worden. Zoo als men dit vonnis nu aan hem zoude voltrekken, kwam hier den Kluizenaar by, en zag onder het gedrang des volks den Dief ſtaan, die hem zijn kleederen ontſtoolen hadde. Waar op hy tot den Regter zeide, grijpt deezen, want hy is in der daad een roover; en heeft my op een ſchelmagtige wijze

van

van het mijne ontvreemd. Straft hem, dog laat den Barbier los; want die heeft zoo weinig zijn Vrouwe met het ſcheermes den neus afgeſmeeten, als de Herten den Vos gedood hebben, en de kopſter door een ander vergiftigd is geworden. Dit verhaalde hy den Regter alles omſtandi-

ger,

ger, en zeide tot een besluit, niemand als mijn eigen ligtgeloovigheid, is te wijten, dat ik door zoo veel bejegeningen en moeiten, mijn kleederen heb moeten weeder zoeken.

Hier op zeide Dimna, Ik versta wel mijn Vriend, wat gy met dit voorbeeld zeggen wild, en ze heeft ook waarlijk met mijn zaak groote gemeenschap. Ik en kan ook niet klaagen van iemand beleedigd te zijn, maar ben zelfs oorzaak van mijn ongeluk. Dog weigerd my voor tegenwoordig uw goeden raad niet; want ik als radeloos, weet by na niet wat my te doen staat. Waar over is het dat gy u dus ontsteld toond? (vraagde Kellila.) Dimna antwoorde: Ik ben bedugt van noit weederom tot zulk een hoogheid te geraaken, als waar uit ik door de verheffinge van Senesba gestooten ben. En ik weet dat een verstandig man verpligt is op deeze drie dingen te letten. (1.) Dat hy de zaaken na hun nut en voordeel van een weet te ziften, en altijd het beste voor hem te verkiezen tragt. (2.) Dat hy zijn staat, zoo ze gelukkig is, tragt te behouden, of door geweld daar uit gestooten zijnde, weederom poogd te krijgen. Ten (3.) Dat hy het waare voordeel, 't welk by ieder ding te

te genieten is, nimmermeer verzuimen, maar aan zig te brengen weet. Met deeze bespiegelinge, mijn bejeegende val aanmerkende, is 't my onmooglijk minder te doen, dan na middelen tot mijn herstellinge om te zien, en den geenen uit de weg te ruimen, die de oorzaake van mijn tegenwoordige onheilen is. Dieshalven heb ik beslooten, daar kome af wat wil, Senesba van kant te helpen, hem, zoo gelievd als hy nu is, by den Koning gehaat te maaken, en zulks zal zoo wel tot eere van zijn Majesteit, als tot herstelling van mijn oude luister gedyen. Want ik heb al bemerkt, dat het groot vertrouwen 't geen den Leeuw op Senesba heeft, hem in wanägtinge by zijn meeste onderdaanen brengd. Hoe kan dat zijn? vraagde Kellila, nademaal het niemand en raakt, wie den Koning tot zijne geheime Raaden aanstellen wil, of niet. Dimna antwoorde, daar zijn zes oorzaaken, waar uit een Vorst niet als ongemakken gebooren worden. Namendlijk (1.) Door omwendinge des geluks. (2.) Door opstand en weederspannigheid zijner onderdaanen. (3.) Door een ongeregeld leeven. (4.) Door de tijd. (5.) Door een onbestendigheid des gemoeds. En (6.) ongebondenheid in woorden.

Oorzaaken waar door een Koning ongelukkig kan worden.

Het

Het eerfte grijpt plaats, wanneer een Koning, zijn getrouwfte Vrienden, door de dood of eenige andere weg te verliezen komd. Want dit is een van de grootfte veranderingen des geluks die hem overkomen kan. Het tweede, wanneer vreemdelingen het vermoogen hebben, zijn onderdaanen tegens hem gaande te maaken. Het derde, wanneer hy zelfs meerder genegendheid heeft, tot uitfpoorigheden van pleizieren, verkeeringe van Vrouwlieden, rijden, jaagen en rotzen, als het gemeene nut van zijn Rijk te bezorgen. Het vierde, wanneer men den bekwaamen tijd, om zijn Schuuren te voorzien, laat voorby gaan, en dus by dierte, zijn onderdaanen door honger verfmelten ziet. Het vijfde, wanneer de uitfpattingen der onderdaanen, te wijten zijn aan de zeeden van hun Koning. Eindelijk het zefde, Wanneer den Koning wat anders doed als hy fpreekt, of uit de mond laat vallen, dat onbetaamlijk voor een Vorft is. Nu weet ik hoe veranderlijk zijn Majefteit zig omtrent my gedraagen heeft. Welk een groot vertrouwen hy voed, van zijns nieuwen gunftelings deugden, en hoe'er niets in het binnenfte van zijn gemoed verborgen is, daar hy Senesba geen kennifze

nifze af geeft: Dit zal hem gewiflijk by deeze pluimftrijker in veragtinge brengen, en mijn pligt is het, zulks zoo veel mooglijk is te beletten. Hier op zeide Kellila: Maar mijn Vriend, ik en zie geen middel ter weereld, waar door gy, in Senesba gehaat te maaken, oit tot uw oogmerk geraaken zult. Want zoo wel uw vermoogen, als aanzien is klein; daar in tegendeel uw partye van een uitmuntende fterkte, geagt by den Koning, geliefd van het volk, en over al met vrienden voorzien is. Dimna antwoorde weederom: 't en is geenzinds het geweld, of een groote fterkheid, waar door de gewigtigfte zaaken voltooid werden. Want in der daad, men ziet veeltijds, fwakke menfchen, en die van geringe middelen zijn, door hun voorzigtigheid tot zulke Staaten verheeven, daar de geweldigfte rijken, met al hun vermoogen noit toe geraaken kunnen. Ik kan niet nalaaten u hier op een aardig voorbeeld te verhaalen. Zekere Raave had haar neft op een boom, aan welkers voet zig een Slang in een hol onthield. Zoo menigmaal als de Raave haar jongen uitbroeide, vondze dezelve door de Slang vergiftigd, en aan dit kwaadaardige beeft ten prooje te zijn. Waar over ten hoog-

Men moet zijn eigen kragten kennen.

ſten treurig, klaagdeze op zekere tijd haar ongeval aan den Vos, zeggende: Wat dunkt u, wil ik, om my te wreeken, den Slang by nagt in de ſlaap, de oogen uitpikken? Waar op de Vos antwoorde: zoo gy u wreeken wild, zoo laat alle geweld agter, en gebruikt liſt; want hier is groote voorzigtigheid van nooden, terwijl gy met een magtige tegenſtreever te doen hebd. Anderzinds zoud het u ligt kunnen gaan, als de Vogel met de Kreeft gebeurde. Verhaald my dit, zeide de Raave. Wel aan, ſprak de Vos, en begon in deezer voegen.

Aanmerkelijk voorbeeld.

Zekere Vogel hadde van jongs af zijn Neſt gehad, by een water, dat zeer Visrijk was. Dog den ouderdom had hem in die ſtaat geſteld, dat hy onmooglijk als voortijds, zijn ſpijze, om zig te verzaadigen, bekomen konde. Dieshalven zag men hem met een bedroeft gelaat, doorgaans aan de oever van het zelve water zitten. Dit bemerkte zekere Kreeft, van wien hy aldus wierd aangeſprooken: Goede gebuur, waarom treurd gy, en wat doed u dus vervallen uitzien? De Vogel antwoorde: Het rampzalige noodlot van mijn hooge ouderdom is hier oorzaak van. Ik heb my by dit water, van de daar in zijnde Viſzen tot nog

toe

toe kunnen onderhouden. Maar nu van deeze morgen zag ik hier Visschers met hun netten voorby gaan, waar van den eenen tegens den andere zeide: Laat ons hier alles uitvisschen wat 'er in is. En ons spoeden tot zoodanig een Rievier als my bekend is, die een grooter meenigte en ook beter Visschen heeft. Dit zouw geschied zijn, had niet een ander gezegd, dat we dan eerst tot de Rievier gaan, en daar gedaan hebbende, willen wy dit water schoon maaken. Dit weet ik zullenze nu doen, en hier uit moet noodwendig mijn geheele verderf gebooren werden. De Kreeft over deeze tijding nieu ophoorende, ging aanstonds by de Visschen, en zeide wat hy uit de mond van den Vogel verstaan hadde. Deeze niet weinig verleegen, baden hem, om zijn goede raad, en gingen met hem tot den Vogel, hem neffens den Kreeft om hulpe smeekende. De Vogel zeide tot Haar: Met geweld, mijn goede vrienden, weet gy wel, dat ik niets tegens de Visschers zal kunnen uitregten. Dit eenige kan ik u zeggen, dat ik een fraaje Zee met versch water weet, daar geen netten in geworpen kunnen worden, om dat ze op de grond zoo digt met wortelen, en takken bewasschen is: zoo gy

Bedekte list.

nu wild, zal ik u hier uit op mijn rug daar na toe dragen. De Visschen bedankten hem ten hoogsten, en zeiden: Wy hebben jegenwoordig geen andere helper als u, en lieten zig by twe en twe t'evens van hem weg voeren. Dog de Vogel, in plaats van ze in het water te brengen, droegze op zekere rotze, en atze op. Niet lang hier na kwam den Kreeft ook tot den Vogel, met verzoek, alzoo hy hem niet langer in het water dorst vertrouwen, meede te willen wegdragen. Dit deed den Vogel, en bragt hem ter plaatze, daar hy zijn makkers gegeeten hadde. Den Kreeft ziende de hoofden en graaten der zelve, wierd hier uit de trouwloosheid des Vogels gewaar, en denkende op behoudenisze van zijn eigen leeven, smeet hy den verraader zijn schaaren om den hals, en verworgde hem met de zelve. Dit heb ik, zeide den Vos, u daarom verhaald, op dat gy weeten zoud, hoe een trouwlooze raad zijn eigen Heer tot verderf strekt. Daarom doed mijn zin, vliegd ter plaatze daar de vrouwen zig baden, en steeld openbaarlijk een van haar Juweelen. Zy u navolgende, zoo laat de zelve vallen, in 't hol daar zig de Slange onthoud. Ik verzeeker u, dat hem dit bedrog duur genoeg

List, met list betaald.

noeg

noeg zal opbreeken, en gy u genoegzaam gewrooken zien. De Raave deed, gelijk hem van den Vos geraaden wierd, en de Slange moeſt het met de dood bekoopen. Zie daar een voorbeeld, (zeide Dimna), waar uit gezien kan worden, hoe wijd een beſcheidene voorzigtigheid een ſtoutmoedige ſterkte overtreffen kan. Het is wel zoo (antwoorde Kellila) en uw zaaken zouden mooglijk lang na zoo wanhoopig ſtaan, als ze nu doen, by aldien Senesba, dat uitſteekende aanzien aan het Hof, 't welk men nu zeeker weet dat hy heeft, niet en hadde. Buiten dit is het aan ieder een bekend, dat hy verſtands genoeg heeft, om zig te wagten van de lagen, die gy hem meend te leggen, voornaamendlijk zoo gy hier in by hem verdagt zijd. Dimna antwoorde weederom: 't is waar mijn broeder, dat Senesba verſtands genoeg heeft, om op zijn behoudenis te letten, maar dit kan hem niet te ſtade komen omtrent my, nademaal ik zekerlijk weet, dat hy niet het alderminſte kwaad vermoeden op mijn gevat heeft. In tegendeel 't zeedert dat ik hem op mijn woord by den Koning gebragt hebbe, heeft hy my als zig zelve geliefd, en deelgenood van zijn innigſte gedagten gemaakt. Ik zouw ook van nie-

Voorzigtigheid is meerder als magt.

mand grooter opregtigheid en trouwe kunnen wenſchen, als ik daaglijks bemerke dat hy my komt toe te draagen. Dog het belangen dat ik hebbe, om weederom verheeven te zijn in mijn oude aanzien en luiſter, maakt, dat hy door my van kant moet, en hier toe diend gelijke voorzigtigheid in 't werk geſteld, als waar door de Vos zig van den Leeuw te ontſlaan kwam. Verhaald my dit, zeide Kellila: het welk Dimna in deezer voegen deede.

Opmerkelijk voorbeeld,

In zekere wilderniſze, alwaar een groote meenigte dieren, van allerleye zoorten, hun verblijf hadden, onthield zig ook een verſcheurende Leeuw, die t'elkens, loerende op roof, nu den een dan den anderen van de ſwakſte te verſlinden kwam. Dit veroorzaakte, gelijk 't wel te denken is, onder deeze beeſten geen kleine bekommeringe, en ontſtelteniſze. Zy, om op hun behoudeniſze, zoo veel mooglijk was, agt te ſlaan, pleegden hier in raad met den Vos, welke de zorge op zig nam, van in gezandſchap, tot den Leeuw te gaan. By hem komende, zeide hy: Heer Leeuw, de Dieren van dit Woud, uwe gehoorzaamſte onderdaanen, weetende, dat het nog regt Koninglijk, nog voor uw gezondheid voor-

voordeelig is, zoo alle dagen, 'gelijk zederd een geruimen tijd van uw Majeſteid gedaan is, in eigene perzoon de koſt te zoeken, en op de Jagt te gaan; dieshalven hebben ze my tot u gezonden, met laſt u aan te dienen, hoe zy alle een middel hebben uitgevonden, waar door gy veel beter beſtaan, en zy geruſter leeven zullen moogen. Het zelve is dit, dat zy u meenen, door my, alle dagen, een beeſt, waar op onder haar het lot komd te vallen, toe te ſchikken. Dit wierd by den Leeuw voor goed gekeurd, belaſtende den Vos, in geenen deele omtrent zijn pligt nalaatig te zijn. De Vos beloofde dit, en gaf aan de andere Dieren kenniſze van zijn verrigtinge, zeggende: om te toonen dat ik u met 'er daad getrouw weezen wil, zoo zal ik de eerſte zijn, die deeze gevaarlijke handel zal tragten ten einde te brengen. Waar op hy zig vervoegde omtrent de wooning van den Leeuw, dog zoo bedekt, dat hy van den zelven, niet gezien, nog ontdekt kon worden. Wanneer het nu al laat op de middag wierd, en den Leeuw niemand zag komen die hem ſpijze bragt, begon hy, raazende van ongeduld, vreezelijk te tieren, en te brullen. Den Vos dit hoorende, ſprong

Waar door getoond word,

doe voor den dag, kwam als uit zijn adem geloopen, en viel op zijn borſt voor den Leeuw needer, zeggende: Uwe Majeſteit en zy geenzinds verſtoord, over mijn lang vertoeven om uw ſpijze te brengen; 't en is mijn, nog de ſchuld der andere Dieren geenzinds, dat zulks gebeurd: Zy hebben my tijdig genoeg tot u gezonden, met een Vos, gelijk ik ben, op wien het lot gevallen, en zulks genoegzaam te vreeden was. Maar let welk een groot ongeluk my bejegend is. Niet verre met hem van uw wooning zijnde, ontmoet my een andere Leeuw, die my vraagde, waar we heenen wilden? Ik zeide tot u mijn Heer gezonden te zijn, en mijn makker tot ſpijze te brengen. Waar op deeze Leeuw, met een groote moedigheid, zijn Maanen ſchuddende, in toornigheid uitvoer: Wat Heer, wie is zulks anders dan ik? en ontnam my daar op, 't geen uw Majeſteit toegeſchikt was. Den Leeuw, woedende van gramſchap, vraagde den Vos, wie, en waar die andere Leeuw was? Waar op deeze antwoorde: Ik hebbe hem zoetjens nagevolgd, en gezien dat hy in zoo, en zoo een hol zijn wooning hadde. Wel aan, wijſd my deeze, zeide den Leeuw, en dus bragt hem den Vos by een Put, die diep,

en

en op de grond vol water was. Zie hier zuld gy hem vinden, zeide hy, en zettede zig op de kant des Puts, onder de voorste beenen van den Leeuw. Dit moedige dier, ziende zijn eigen schaduwe of afbeeldzel, neffens dat van de Vos, op de grond des Puts, meenende het in der daad de waare Leeuw en Vos te zijn, sprong van boven needer, en moest in plaats van zig te wreeken, elendiglijk verzuipen. Dit boodschapte den Vos aan de andere Dieren, die hier over verheugd waaren, en met groote loftuitingen, zijn scherpzinnige uitvindinge verhieven. Kellila hoorde met genoegen dit voorbeeld aan, en zeide vervolgens tegens Dimna: Kond gy mijn broeder op zoodanig een wijze Senesba beschaadigen, dat 'er onzen Heere, den Leeuw, niet by benadeeld werd, maar in tegendeel heil van toekomd, zoo vaar voort; want de hoogmoed van Senesba verdiend wel wat ingeteugeld te worden. Maar zie toe, dat gy 'er uw huid heel hoofds af brengd, en geen Putten voor andere delfd, waar in gy zelfs verdrinken moogd. Voor alle dingen betragt den Koning getrouw te zijn. Want daar is niet haatelijker, nog godloozer, dan uit byzondere inzigten, een verraader, of weederspannige van zijn na-

Dat men door voorzigtigheid de grootste dingen uitvoeren kan.

natuurlijke Heer te worden. Dit beloofde Dimna, en besloot zig eenige dagen, van het Hof, en uit het geselschap des Konings af te zonderen: ten einde hy daar na met beter gemak zijn rolle zoude mogen uitspeelen.

Na verloop van zommige weeken, keerde hy weederom ten Hoove. Den Koning hem ziende, zeide: Is het voor het gemeene belang, en ten goede, dat wy u in zoo langen tijd niet gezien hebben? Dimna antwoorde, met een bedrukt en treurig gelaat: Ah of het zoodaanig was! Egter, ik hebbe hier toe reedenen gehad, die zoo gewigtig als verborgen dienen gehouden te werden. En welke zijn deeze, antwoorde den Koning, openbaardze my; hier is niemand, en tegenwoordig gelegendheid overvloedig genoeg toe. Dimna zeide weederom: By aldien het gebeuren mogt, dat een edelmoedig Man wantrouwde aan zekere heilzaame waarschouwinge, hem uit een waare zugt tot zijn behoudenisze, door een getrouw vriend of dienaar gedaan, zoo zal men ten minsten die voorzigtigheid by hem vinden, des waarschouwers naam geheim te houden, en die niet weereld-kundig te maaken. Voor al, by zoo verre den aanbrenger van een goed ge-

Wat iemands pligt is, omtrent den geenen, van wien men gewaarschouwd word.

gerugt, en door voorgaande bedrijven, proeven heeft gegeven, van in al zijn doen en laaten, getrouw en opregt te zijn. Behalven dit alles, zoo kan voor een nauwziende oordeel, ligtelijk blijken, wat goeds of kwaads, dat'er in dingen, waar af men gewaarſchouwd word, ſteekt. Ook met eenen ligtelijk bemerken, dat'er voor een waarſchouwer, geen eenzijdig heil, in het geen waar van hy ter goeder trouwe werd gewaarſchouwd, leggen kan. Maar in tegendeel dat den zoodanigen handeld, gelijkerwijs een volvaardig dienaar, en getrouw onderdaan aan zijn Heer en Meeſter betaamlijk is. Gy Heer Koning zijd wijs, en praald met overheerlijke gaaven van een verſtandig oordeel. Ik heb u iets van groote aangelegendheid te zeggen, dog ben bedugt dat gy het in de wind ſlaan, en minder, als iemand, die het niet aan en gaat, zult willen gelooven. Evenwel gy moet 'er kenniſze af hebben, en 't en mag geenzinds langer voor u bedekt, en verborgen blijven. Want als ik overdenk, dat gy de eenige hartäder zijd, van welke tot alle uwe onderdaanen, alle gezondheid en leeven toevloeid; zoo agt ik my zoo veel te meerder verbonden, om u de klippen aan te wijzen, waar aan

gy zoo in leeven als eere ſchipbreuke zoud kunnen lijden. Want een dienaar, die niet getrouw en is, zijnen Heere goeden raad te geeven, voor een Geneesmeeſter zijn ziekten verbergd, en met zijn vriend bedriegelijk handeld, doet waarlijk onregt, en bearbeid zijn eigen verderf. Spreek op, en zegd my wat 'er gaans is, zeide den Koning. Waar op Dimna vervolgde: My is voor waarheid van een mijner getrouwſte vrienden gezegd, dat Senesba met den bewaarder van uwe Majeſteits ſchatten, een heimelijk verraad geſmeed heeft, om uw van het leeven, en de Koninglijke heerſchappye te berooven. Hy ſpand allerwegen zijn uitterſte kragten in, uw doorlugtig aanzien, en heilige naam by ieder een verdagt en gehaat te maaken. Voorgeevende, dat hy uw kragten en vermoogen gepeild, uw gemoed onderzogt, dog zeer erbarmlijk van oordeel, en onbekwaam den Rijksſtaf te voeren, gevonden heeft. Terwijl dit nu geen verdigtzelen en zijn, maar zeer waaragtig en waar is, zoo kan uwe Majeſteit ligtelijk bevroeden, wat hier in het oogmerk van dien trouwloozen Senesba moet weezen. Hy, die zoo langen tijd uw brood heeft gegeeten, zoo vriendelijk onthaald, en door u tot de hoog-

Om iemand haatelijk te maaken, zijn ſwaare beſchuldigingen van nooden.

hoogste en aanzienlijkste bedieningen is verheeven geworden; wat geeven deeze oproerige woorden anders te kennen, dan dat hy tragtende u by het gemeen gehaat te maken, uw Koningrijke aan zig poogd te trekken. Dieshalven is het ten hoogsten uw plicht, op het alderspoedigste hier in te voorzien. Want het is een overoud zeggen der Wijzen: Dat zoo een Koning onder zijn onderdaanen iemand bevind, die het oog op de regeeringe heeft, en door list of geweld een Vorst daar uit tragt te stooten, den zoodaanige zonder eenig tijdverzuim van kant moet geholpen worden. Gy nu mijn Heer hebd veel meer verstands als ik, en weet best wat u te doen, of te laaten staat. Maar zoo ik ietwes begrijp, zouw mijn raad zijn, om uw leeven en rijk te verzorgen, dat gy Senesba aanstonds liet aangrijpen, ten einde hy hier af de lugt in de neus krijgende, zig niet wegmaake, of door de zijne, u voorkomende, nog grooter kwaad berokkene. Zekerlijk een lang beraad of nalaatigheid, zouw hier de laatste dwaaling erger dan de eerste kunnen maaken. Want

Het vadzig Tijdversuym, daar sneeg diend opgepast,

Maakt

Maakt dat het ſwaarſte kwaad, ons vaak heel ſnel verraſt.

De Menſchen beſtaan gemeenlijk uit drieërleye zoorten.

Na het zeggen der verſtandigen, zijn'er driederleie onderſcheidene zoorten van menſchen in de weereld. Naamendlijk (1.) Voorzigtige, en deeze rigten hun bedrijven zoodaanig, datze vooraf, in hun ongevallen voorzien konnen. (2) Zorglooze, welke het even veel ſchijnd, in wat ſtaat datze leeven, en met een onbekommerd gelaad, haar na alles voegen wat 'er bejegend. De derde zoorte zijn, van een loodwigtig gemoed, geringe kennis, en kleine ervaarendheid, deeze hebben geen vermoogen, hun rampen, in des zelfs oorzaaken op te ſpeuren, nog daar in bedraaid zijnde, door eenige weg zig 'er uit te redden. In alles wat zy ter handen ſlaan, zijn ze verward, en het gaat hun even eens als de drie dwaalende Viſſchen. Verhaald my dit, zeide den Leeuw, waar op Dimna aldus vervolgde,

Voorbeeld.

Men zeid dat 'er voortijds drie Viſchen in een draikolk waaren, waar van den eene voorzigtig, den andere verſtandig, en den derden heel vadzig of traag was. Op zeekere dag kwaamen twee Viſſchers, en ſpreiden hunne netten uit in het water.

Dit

Dit wierd aldereerſt bemerkt, van de voorzigtige Viſch, die aanſtonds de rekeninge maakte, dat de Viſſchers voor hadden hem te vangen. Overzulks begaf hy zig aanſtonds uit de kolk, in een daar digt by gelegen watertje, dat wel niet groot, maar genoegzaam was om zijn leeven, te redden. De verſtandige viſch beried zig zoo lang wat hy doen wilde, tot hem de Viſſchers het net over het hoofd hadden toegehaald, waar op hy tot zig zelven zeide. Nu hebd gy in plaats van een goed en ſpoedig beſluit te neemen, de tijd tot berginge van uw leeven laaten voorby gaan, en daar ſchijnd tegenwoordig weinig andere kans, dan datge het met de dood zult moeten bekoopen. Evenwel de nood moet een vernuftig gemoed, het brein altijd nog meer, en meer doen wetten, voor al zoo 'er de behoudeniſze des leevens aan vaſt is; want het geval helpt den moedige op de troon. Hier op ſmeet hy zig agter over, hield den adem in, en dreef als dood op het water. De Viſſchers hem dus krijgende, agten hem niets waard, maar ſmeeten hem voor zoodanig als hy ſcheen, op het Land needer, van waar hy daar na weederom in het water kwam, verblijd zijnde, dit groo-

te gevaar dus ontkomen te zijn. De traage visch deed niets ter weereld anders, dan slegts zagjens heen en weeder te swemmen, waar door ook gevangen, en tot spijs voor de Visschers gedood wierd. Den Leeuw zeide tot Dimna, ik begrijp uw woorden en voorbeeld zeer wel, maar ik bid u zegd my eens, hoe het mooglijk is, dat ik van Senesba eenig kwaad zoude te verwagten hebben, daar hem alle bedenkelijk goed van my is beweezen, en ik hem door mijn opregte genegendheid zoo veel gegeeven en geschonken hebbe, zoo van goederen als Staaten, dat het niet mooglijk is, hy iets meerder zoude konnen begeeren. Dimna antwoorde hier op: 't is daarom, ô Koning! dat Senesba u zoekt te beschaadigen, wijl gy de goedheid hebd gehad, van hem niet by trappen, maar ten eersten alles te maaken, wat gy behoudens uw eigen eere hem maaken kund. Nu ziet hy wel, dat zijn Majesteits vermoogen, om hem in grooter staaten te steilen, uitgeput is, en hy niets meerder te verwagten heeft. Evenwel, als heerschzugtig zijnde, en zig niet kunnende vernoegen, heeft hy uw Koninglijke Regeeringe in het oog, van welke hy zig nu zekerlijk meester te maaken

Men moet op een tijd aan zijn dienaaren niet alles geeven.

tragt.

tragt. Hier toe dienen alle zijn omkuipingen, en verſmaadingen, welke van hem uw getrouwſte onderdaanen en Hovelingen aangedaan werden. Of nu zoodanig eenen, in een welgeſtelde regeeringe behoorde geduld te worden, geef ik uw Majeſteit zelfs te bedenken. Zeekerlijk heeft men reedenen, om zig voor hem op het zorgvuldigſte te wagten. Want zy, die door liſt of geweld poogen te bekleeden, 't geen ze niet waardig zijn, noit eindpaalen, aan hun greetige begeerte ſtellen, en zelfs hun natuurlijke Vorſt aan lijf en goed zoeken te beſchaadigen, moeten geagt worden, hoe groot ook anders hunne verdienſten zijn, datze niets als eigen voordeel in het oog hebben, ja dat alle hunne onderwerpinge, niets anders dan loutere ſtaatkunde is, en datze zig daar van alleen bedienen, om middelen aan de hand te krijgen, waar door ze ter geleegener tijd, hun heimelijk voorneemen werkſtellig mogen maaken. Zeekerlijk, het gemoed van ſtaatzugtige menſchen, is even zoodaanig als de ſtaart van den Hond, welke krom en opgekruld zijnde, zoo lang kan regt gehouden worden, als men ze met de hand uittrekt; maar die daar van aflaatende, krijgtze ten eerſten haar oude ſtand. En

Goede raad moet nimmermeer veragt worden.

daarom Heer Koning, ik neeme de vrymoedigheid van nog andermaal te zeggen, dat zoo eenen, die een goede en nutte raad, van een getrouw vriend komt te wanägten, even eens doed, als een zieke, die de heilzaame geneesmiddelen van een ervaaren Geneesmeester verwaarloosd. Hier van daan is het spreekwoord gekomen, dat onder de rijkste die geenen aldergelukkigst zijn, welke hun wellusten, en driften weeten te maatigen, en onder de armen, zy, die zig van de hartstogt van gramschap wagten konnen. Waarlijk, iemand die aan den oever der Zee, of op een nest van vergiftige Slangen rust, is zijn leeven veel beter verzeekerd, dan in het geselschap van een ontrouwe en geveinsde Vriend. Ik twijfel ook geenzinds, of den Koning, op dit alles lettende, zal weeten te bezorgen, wat hem te doen staat, en geenzinds nalaatig zijn in zijn welstand te betragten. Ik hebbe in het lange uwe redeneeringe verstaan, zeide den Leeuw tot Dimna; maar (vervolgde hy) ik kan nog niet zien, dat vrienden my deeze part speelen zullen, en vianden ken ik zoo magtig niet, dat al wildenze, zy my zouden konnen beschaadigen. En of het al waar was, gelijk van u voorgegeeven

werd,

werd, dat my Senesba een doodelijke haat toedroeg; wat heb ik hem dog te vreezen? Hy is van een ſwak vermogen, eet niet als gras en loof; Ik daar en tegen voed my met vleeſch, zulks hy, wel my, maar ik hem, geenzinds tot ſpijze verſtrekken kan. Behalven dit alles zoo moet ik verklaaren, dat ik geene de minſte voetſtappen van verraderye of trouwloosheid in hem tegens my, of iemand anders beſpeurd hebbe. In tegendeel heeft zijn opregtigheid altijd uitgeblonken, zoo langen tijd als hy onder eede aan my verbonden geweeſt is. Zoude ik nu hem, die ik zoo opendlijk boven alle mijne Vorſten en Raaden verhoogd, en in aanzien geſteld hebbe, buiten dat zijn ſchuld my zeer klaarlijk bleek, verſtooten, ja met het gewigt van een wreede ſtraffe op het lijf vallen? zoo zou men my immers, met het grootſte regt, voor zeer veranderlijk niet alleen, maar ook ten hoogſten boos en kwaadaardig houden. En zeekerlijk dusdaanig een daad bedrijvende, zouw de Koninglijke trouwe afſweerende, en de geregtigheid met voeten te treeden zijn. Dimna, zonder de minſte ontſteltenisze te toonen, voerde den Koning weederom te gemoed: zijn Majeſteit, oordeel ik, doed gantſch niet wel zoo weinig ag-

agtinge voor mijn getrouwe waarſchouwinge te hebben: ook is het wel edelmoedig, maar met eenen roekeloos, en niet zeer voorzigtig gezegd: Ik kan mijn vyand op geenderleye wijze, maar hy my wel tot ſpijze zijn. Want kan Senesba u niet beſchaadigen door eigen ſterkte en magt, in waarheid hy heeft andere genoeg tot zijn gehoorzaamheid die zulks doen konnen. De Wijzen zeggen ons: al ſtond een geheel ſwakke en onvermogende neffens u, zoo kundge hem niet veragten voor gy zijne oeffeninge kend. Daarom ſult gy beſt doen, u liever voor hem te wagten, dan geheel buiten magt om kwaad te doen, aan te merken. Ten einde u niet gebeure, het geen men van zekere man geſchreeven vind. Verhaald my dit, zeide de Koning; waar op Dimna zig dus liet hooren:

Men moet zijn ſwakke viand zoo wel ontzien als een ſterke.

Op zekere plaats, aan het ligchaam eens rijkaards, had zig een luis gezet, zuigende al zagtjens hem zoo veel bloeds af, dat ze heel rond van lijf, en dik en vet wierd. Zy, by nagt een magere en verhongerde vloo gewaar wordende, zeide tegens den zelven: Komd hier mijn Vriend, voegd u by my, gy zult hier lekkere en overvloedige ſpijze genoeg vinden.

Voorbeeld.

den. Dit deed de vloo; maar hy viel zoo greetig op de huid van de man aan, dat den zelven hier door niet konnende ſlaapen, ligt eiſchte, en zig zelven op het ligchaam bezag. De vloo koos aanſtonds door zijn huppelen het haazepad, maar de luis wierd ſtraks gevonden, en gedood. Ik heb u dit willen zeggen, om aan te wijzen, hoe een kwaadaardige niet alleen door zig zelven zijn boosheid uitvoerd, maar ook gemeenlijk andere daar toe, tot hulp neemd. En of wel waar kon zijn, dat gy tot nog toe, door Senesba, niet zijd beleedigd in eigener perzoon, zoo gaat het mijn egter aan het herte, ziende hoe uwe vroome onderdaanen, door hem tot zig gelokt, en tegens u met haat verwekt worden. Buiten dit alles weet ik, en ben verzekerd, dat hy tegens uw Majeſteit, zonder iemands hulpe, gezind is te vegten, en een kans te waagen. Den Leeuw, dit hoorende, begon te wankelen, en aan Dimna's zeggen geloof te ſlaan. Vraagende hem, wat hy oordeelde, dat 'er gedaan moeſt worden? Niet anders, antwoorde hy, dan Senesba voort van kant te helpen. Want (vervolgde hy) iemand die een verrotte kies, of tand in den mond heeft, is niet eerder verloſt van pijn, voor

In noodzaakelijke dingen moet men een kort beraad neemen.

dat de zelve uitgetrokken is. En gelijkerwijs de maag, door een goed braakmiddel, alderbeſt van vervuilde ſpijze gezuiverd werd; zoo leeft men ook het onbekommerſte, dan wanneer den geenen van kant is, die men geduurig te vreezen heeft. Wel aan, zeide den Leeuw, gy hebd my nu door uwe reedenen, het gezelſchap van Senesba, geheel haatelijk gemaakt; ik zal zoo aanſtonds tot hem zenden, en hem beveelen mijn Hof te ruimen, en zig elders heen te begeeven. Dimna, die iets anders van den Koning verwagt hadde, begon niet weinig hier over ontſteld te worden, vreezende by aldien de Koning Senesba ſprak, deeze zig zoo wel van alle blaam zouw weeten te zuiveren, dat hier door zijn trouwlooze handel aan het ligt komen zoude. Dieshalven zeide hy, 't ſchijnd my niet zeer geraaden, dat uwe Majeſteit om deeze verraader zend, want het kon gebeuren, dat hy vermoede, dat zijn ſchelmeryen door iemand u aangediend waaren. Het welk zoo zijnde, wie twijfeld, of hy zal ſchielijk zijn magt by een rukken, en met de zelve u ylings komen overvallen. Dog genoomen hy liet zig op uw gebod hier alleen vinden, en uw bevel hoorende, zal hy wel minder doen kon-

konnen, dan door duizend'erleye verdigtzelen, zig zelven onſchuldig voor u te willen verklaaren. Op zijn alderbeſte, hy gehoorzaamde uw beveelen, trok weg, en verliet het Hof, is 't niet vermoedelijk, dat hy, die zoo verre heeft konnen vervoerd werden, om zijn Koning en weldoender lagen te leggen, ſtaat weeder te komen, en met geweld zal tragten te neemen, 't geen door liſt niet gelukt is. Zekerlijk Heer Koning, laat uw door het deftig en ſtaatig gelaat van hem niet misleiden; want hier onder ſchuild een wreevelziek gemoed; en zijn ſterkte houd hy bedekt, onder het mommetuig van een zagtmoedige wandel. Hy is van ſterke ſpieren, en geſpitſte hoornen voorzien, en zouw, was het niet voor de hand, onverdagtelijk u daar meede doodelijk kunnen in de borſt ſtooten. Gy hebd hem over genoegzaam tegenwoordig in uw geweld, om zig van hem te ontſlaan. En of het in den eerſten opſlag niet regtmaatig, nog voor een Vorſt betaamelijk ſchijnd, iemand ongehoord, en zonder belijdeniſze van misdaad uit de weereld te helpen. Zoo konnen 'er egter zulke omſtandigheden, en toevallen zijn, waar door men verpligt is dit bedrijf te billiken. Maar (antwoorde den

Men moet een uitterlijke onnoozelheid niet al te veel vertrouwen.

Niemand behoord op de aanklagte van een alleen ter dood gebragt te worden.

den Leeuw) gy weet wel, dat volgens de wetten, den geenen vry verklaard word, die over zijn misdaad eens en andermaal pijnelijk ondervraagd zijnde, de zelve kloekmoedig blijft ontkennen: of zoo men hem evenwel doed ſterven, en zijn onſchuld naderhand aan den dag komt, dat al het kwaad, 't geen hier in bedreeven is, op des valſche aanklaagers kop komd af te ſtuiten. Nu gy zijd de eenige die Senesba van zoo ſwaare misdaad beſchuldigd, en hebd hier niemand die met u het zelve zegd; dieshalven zouw het de grootſte losheid van mijn zijn, hier op hem van 't leeven ter dood te brengen. Dimna zeide weederom: nademaal ik dan zie dat het dog zijn Majeſteits wille is, dat Senesba voor u gebragt worde, wel aan dat zulks geſchiede; maar ik raade den Vorſt, dat hy zig zorgvuldig wagt, van niet door hem beſchaadigd te worden. Let voor alle dingen, wanneer hy zijn hals lokken optrekt, met het ligchaam begind te ſchudden, zijn ſtaart heen en weeder ſlingerd, en de hoornen voor uit zet; want dit zijn waare teekens, dat hy alsdan vegten en moordens gezind is. 't Is wel (zeide de Leeuw) ik zal my in alles na uw onderrigtinge gedraagen, en dus ervaaren, of

uw

uw aanbrengen waaragtig is of niet. Dimna den Koning nu verre genoeg in zijn netten verward hebbende, en gezind zijnde zijn rol voort af te ſpeelen, ſprak: Uw Majeſteit legge op my de laſt van tot Senesba te gaan, ik zal zijn gemoed en voorneemen grondig tragten te peilen, op zijn gelaat en weezen nauwkeurig letten; en zoo ik iets aan hem bemerke, zijn Majeſteit daar af onderrigtinge geeven. Dit behaagde den Leeuw, en daar op vervoegde zig Dimna ten huize van Senesba, van wien hy met alle teekenen van toegenegendheid ontfangen wierd, hem vraagende, wat voor gewigtige bezigheden, hem zoo langen tijd van het gewoel des Hofs afgehouden hadden? Hier op antwoorde Dimna, met een ſwaarmoedig en treurig gelaat: Ha mijn broeder! een opregt man verkragt zijn eigen begeerte, om de wille des geenen te doen, van wien hy een onderdaan en dienaar is; ja zelfs dan nog, wanneer 'er nog trouwe nog geloove by de geene is, die hy zoo zorgvuldig op te paſzen tragt. Wat wild gy hier meede zeggen (vraagde Senesba) is 'er iets gaande, dat u eenig ongenoegen toebrengen kan? Zouw'er niet! Gewiſzelijk ja, antwoorde Dimna. Maar ô Goden! (vervolgde hy) wie kan de

Deftige spreuken.

Eeuwigduurende wetten van zijn bepaalde noodlot tegenstreeven? of wie komd tot zulk een volmaakte trap van weereldsche hoogheid, die niet eens weederom van boven needergestooten word? Of wie volgd de driften van zijn hertstogten, zonder verspillinge van gezondheid? Of wie geefd zijn vermogen den Vrouwen over, zonder bedroogen te worden? Of wie zal een zot om een gifte smeeken, en daar na geen berouw hebben? Of wie verkeerd met dwaas gezelschap, zonder daar af besmet te worden? Of wie leefd 'er in de Hoven der Vorsten, zonder in eer, goede naam, lijf en goederen gekwetst te werden? Met reedenen word'er gezegd:

Vorsten gunst is wankelbaar.

Gelijk een dart'le Vrouw niet langer streeld, of kust,
Tot dat ze een ander krijgd, die het haar vlammen blust.
Zoo is der Vorsten gunst, zy speelen met hun slaaven;
En doen ze nu in goud, en dan door nèet'len draaven.

Zoo het my toeschijnd, (zeide Senesba,) zoo willen uwe woorden te verstaan geeven, dat'er aan het Hof iets gaande is, waar in gy geen welgevallen hebd. Gewisslijk ja, (antwoorde Dimna) maar egter

egter zijn 't zaaken, waar in ik niet betrokken ben. En ach! wilden de Goden, dat het my mogt aangaan! Ik zouw 'er mijn ſchouderen geduldig onder zetten. Maar mijn broeder, de eens beloofde trouwe, die ik u geſwooren hebbe, ten daage als ik u de eerſte maal zag, maakt dat ik kwijnende mijn zelven verteere, om u te behouden. Zekerlijk ik heb my te vaſt aan u zelve, door dierbaare eeden verpligt, dan dat ik met goede oogen zoude konnen aanzien u beſchooren ondergang, zonder u daar af te waarſchouwen. Spreek op, wat is 'er te doen, zeide Senesba, en laat my niet langer in twijfelzinnige woorden ſteeken? Waar op Dimna met een needergeſlaagen aangezigt, en diepe zugt, antwoorde: Mijn waarde Vriend, my is ter ooren gekomen, dat den Koning tegens zommige van zijn Hovelingen gezegd heeft: Ik en kan my niet begrijpen, hoe gy lieden t'hans zoo veel werks van Senesba maakt, hem zoo eerbiediglijk eerd, en dienſten te bewijzen komd; daar ik wil, dat gy gelooven zuld, dat ik hem tot geen ander einde verhoogd, en groot gemaakt hebbe, dan om hem voor mijn ſpijze te gebruiken, en uw alle daar van meede te deelen. Hier uit beſloot ik, de meer als oit

oit gehoorde boosheid, en ontrouwe des Konings, u op deeze ſchelmachtige wijze voorgenomen hebbende te doen ſterven. Dog de nauwe verbinteniſze, en onderlinge vriendſchap, die ik met u aangegaan hebbe, liet niet toe, hier van u langer onkundig te houden. Ook heb ik by mijn zelven geſwooren, alle vlijt aan te wenden, om dit dreigende kwaad van u af te weeren. Senesba, dit hoorende, ontzette zich niet weinig, zeggende: by aldien den Koning iets kwaads tegens my heeft voorgenomen, zoo is zulks ten uitterſte onregtveerdig; want ik hem, nog iemand ter weereld, mijns weetens, van ter zijden, of opendlijk beleedigd hebbe. Dog mooglijk zullen zommige, die zonder oorzaak op my zijn gebeeten, door een heillooze opgevatte wrok, hem door duizend leugenen, mijn perzoon, en verdienſten, dus haatelijk gemaakt hebben. Want ik weet door ondervindinge, dat 'er by hem daagelijks komen, die uit enkele Nijd beide hun oogen uitgraaven zouden, zoo zy my konden dwarsboomen, in het geluk, waar toe zijn Majeſteit my door loutere weldaadigheid verheeven heeft. Het is ook de eerſte maal niet, dat den Koning door valſch aanbrengen, in zijn trouw waggelende is

ge-

gemaakt, omtrent zijn alderbeſte dienaaren. Evenwel de gewoonte heeft hem wijsgemaakt, als ook duidelijk doen zien, dat het zijn vroomſte onderdaanen zijn, die meeſt gehaat, en aangeklaagd worden. Hier van daan weet ik ook, dat hy zijn oor niet ligtelijk leend, aan het gevlei van valſche bedriegers. Ik ken hem ook voor veel te opregt, dan dat hy my, op bloote agterklap, ter dood vonniſzen zoude. Of in gevalle zulks gebeuren mogt, zoude hy zig gelijk maaken dien watervogel, welke den gantſchen nagt het ſchijnzel van een ſterre, voor een Vis neemende, zonder iets op te doen geduurig daar na dook, en 's morgens een waaragtige Vis ziende, liever wilde honger lijden, dan de zelve vangen, wijl hy waande, weederom bedroogen te zijn. 't Zouw konnen weezen, dat een ſtreelende tong, zijn Majeſteit, zoo wel door leugenen en verdigtzelen, had weeten over te haalen, dat hy hier door, zonder aanmerkinge te neemen op mijn onbevlekte trouwe, my beſlooten had te verdelgen; en dit zouw eenigzinds verſchoonlijk zijn, nademaal de aldervoorzigſte die leefd, wel misleid kan worden. Dog dan was 'er ook nog hoop, van mijn leeven te zullen konnen bergen. Want na klaare betooninge van on-

Aan Koningen Hoven zijn de vroomen de meeſte nijd onderworpen.

Daar is niet gevaarlijker dan door haar aangeklaagd te zijn.

onnoozelheid in het geene waar meede men betigd word, kan het vergramd gemoed van den geenen die waand beleedigd te zijn, te vreeden gesteld worden. Maar zoo het uit enkele wraak en bittre nijd geschied, dat men besloten heeft my te doen sterven, zoo is alles hoopeloos, en geen vertooninge van onschuld, hoe voldoende, traanen, smeekingen en gebeden, zullen my konnen redden; maar ik zal moeten het elendige voorwerp zijn, waar op mijn bittere benijders, hun bloedgierige tanden en klauwen zullen afstompen. Ik weet, dat ik niets gedaan hebbe, 't geen niet welvoegelijk, of met de pligt van een trouw onderdaan strijdig zoude zijn. Is het gebeurd, dat ik den Koning, zomtijds in zaaken die hy door wilde drijven, en nogtans beter voor het gemeene best gelaaten waaren, tegensprak, zulks is van my met bescheidendheid, niet in het openbaar, by anderen; maar heimelijk gedaan. Weshalven zijn Majesteit zijn goedertierne oogen behoorde te slaan, op de verdiensten en onschuld van zijn aldergetrouwste dienaar, en zoo de zelve al gezondigd mogt hebben, in het straffen na de zijde van barmhertigheid over te hellen. Dog waaragtig is dit volgende zeggen:

Hy

Hy is in groot gevaar, die 't lijf ter Zee betrouwd;
Maar nog veel grooter, die op 's Konings gunſten bouwd.

Want of ſchoon een Koning alle Vorſtelijke deugden bezat, zoo is hy te digt omheind met een groot getal pluimſtrijkers, en ander ſchuim van menſchen, die geduurig hun werk maaken, de deugden zelfs, van regtſchaapene gemoederen, die in eenige hoogheid verheeven zijn, laſteringen te noemen, om ze alzoo in groeven te doen vallen, waar uit niemand het vermogen heeft, om haar te konnen helpen. Waarlijk ik weet dat het my dus gaad, en dat mijn goede verdienſten, waar door de Koning my waardig geagt heeft, boven alle andere te ſtellen, dus duur komen op te breeken. Zoo moeten de vrugtdraagenſte boomen, meenigmaal het meeſte ſchudden uitſtaan, en door overwigt hun takken tot op de grond zien buigen. Een moedig Ros, word om zijn ſnelheid in 't rennen, de bek afgedraafd, en een verſtandige ziel, moet zijn wijsheid, met een lengte van rampen gedrukt zien. Daar door, dat men veel meer kwaade, als goede menſchen vind, geſchied het, dat de

Vorſten zijn gemeenlijk omringd van pluimſtrijkers.

groot-

grootfte van verdienften, het meefte ongeluk overkomd. Dog een gemoed, 't welk zig niets kwaads bewuft vind, ftapt over alle deeze ongemakken heenen: En vertrooft zig met het beftel der Goden, waar door men weet, dat alles volgens een noodzaakelijke noodfchikkinge gebeurd. Het is zoo mijn Vriend, zeide Dimna, maar weeft vryelijk verzeekerd, dat den haat, die u den Leeuw is toedraagende, niets ter weereld anders tot een oorzaak heeft, dan een opgeftapelde boosheid van zijn bloeddorftig gemoed. Zijn omgang is in den beginne de Honing gelijk, maar het einde van zijn verkeering met doodelijk vergift doormengd. Ik geloove dat uw woorden waar zijn, antwoorde Senesba. Des Leeuws byweezen was my een zoete verkeeringe, maar weinig kond ik my wijs maaken, dat het vervolg zoo veel bitterheids in zig fluiten zouw. Ik gevoele nu met leedweezen hoe fchaadelijk het is, zig met zijn meerdere in vriendfchap in te laaten. Immers ik, die niets anders dan de gewaffchen des velds gewoon ben te eeten, had niet behooren, my op de minnelijke gebaarden, ftreelende tong, en vleijende wandel van een der magtigfte vleeseetende dieren, te betrouwen. Nu gaad het

het my, gelijk de Bijen, die des 's morgens in de welſmaakenſte bloemen vliegende, zoo lange daar in blyven zitten, en daar zoetigheid uit zuigen, tot ze zig 's avonds ſluiten, zy daar in by gebrek van lugt verſtikt worden. Zekerlijk, wanneer men het zoo verre gebragt heeft, van in een middelmaatige ſtand en eerlijk beroep geſteld te zyn, en hier meede zig vergenoegd houd, is het grootſte gedeelte van de waare gelukzaaligheid genieten. Dog zy die het tegendeel oeffenen, gaad het gelijkerwijs de Vliegen; die niet te vreeden met de Dauw der zoetſte Veldgewaſzen, zig op de ligchaamen der ſterke beeſten nederzetten, en van de zelve elendiglijk om het leeven gebragt worden. En zoo eenen die zig zelven afpijnigd, uitputtende ziel en ligchaams kragten, om trouwe te bewijzen, aan een ondankbaare, doed gelijk iemand, die zijn geneegendheid aan een doove te openbaaren tragt. Laat af, van alle deeze woorden (zeide Dimna) en bedenkt u op middelen hoe gy dit kwaad alderbeſt ontwijken zult kunnen. Senesba antwoorde weederom: Wat zullen my mijn overleggingen helpen, indien den Leeuw dog beſlooten heeft my te doen ſterven? Ik kenne de Koning, en weet hoe beſtipt

Het is altijd gevaarlijk met zijn magtiger vriendſchap aan te gaan.

hy is, in het uitvoeren van zijn raadſlaagen. Het is waar, in gevalle het minſte vonkje van geneegendheid, in hem, voor my, nog was overgebleeven, zoo zouw ik moed hebben, door een zuivere betooninge van onſchuld, de kwaade aanbrengingen van mijn booze tegenſtreevers verydeld te zien. Dog zoo zig een geheele vergaaderinge van verraaderen, onderling verbinden, om een eenig man te verderven, zoo hebben zy 't vermoogen hem om te brengen, ſchoon zijn onnoozelheid nog eens zoo groot was. En zoo eene word lotgemeen, aan het geene den Kameel bejeegende. Verhaal my dit, zeide Dimna, waar op Senesba in deezer voegen vervolgde:

Men kan zig niet wel alleen tegens een geheele meenigte beſchermen.

Daar was een Leeuw, die onder zijn Hofſtoet, of Dienaaren, een Wolf, Vos en Raave hadde. Op zekere dag door het Woud gaande, zag hy een Kameel, die daar wegens magerheid en ziekte van een Koopman gelaaten was, en nu door het goed voedzel dat hy vond, zig vry wat beter geſteld, en in het vleeſch voelde. Den Leeuw vraagde hem, hoe, en uit wat oorzaake, hy daar gekomen was? Om zijn Majeſteit, indien hy het gebied, te dienen, en te gehoorzaamen, antwoorde den Kameel. Waâr op den

Leeuw

Leeuw zeide, gevald u ons gezelſchap, zoo gaat met my ten Hove; het welk het Kameel deede, en was zoo eenige tijd by den Leeuw. Niet lang hier na gebeurde het, dat den Leeuw in een vreezelijk tweegevegt, van een oliphant by na doodelijk gewond wierd, zulks hy niet magtig was, wegens groote ſwakheid des ligchaams, eenig wild tot ſpijze te bejaagen; waar door niet alleen hy, maar ook zijne dienaaren, groote honger te lijden kwamen. Op zekere morgen ſprak hy tot hun met een treurig gelaat: Mijn vrienden, ik hebbe kenniſſe genoeg aan uw gebrek, dog my verdriet ten hoogſten, dat ik uw niet alle, gelijk voor deezen, van het mijne voeden en ſpijzen mag. Mijn wonden en ſwaare krankheid is daar de eenige oorzaake van. Zy antwoorden: uw Majeſteit geloofd, en zijd verzekerd, dat de ſmerte, die wy wegens gebrek van ſpijze gevoelen, op het duizenſte gedeelte na zoo groot is, als het belang dat wy in uw eigen behoudeniſze en gezondheid zien. En was het in onze magt, zekerlijk wy zouden alles aanwenden, om u, in uw voorige ſtand te herſtellen. Ik weet dit, zeide den Leeuw, en verwagt ook niet minder van uwer aller getrouwigheid, dan dat

Aanmerkelijk voorbeeld hier omtrent.

gy eenig middel zult weeten uit te vinden, om my aan eenige ſpijze te helpen. Hier op gingen zy met malkanderen in het veld, alwaar den Raave aldereerſt zijn bek op deede, en zeide: De noodzaakelijkheid die 'er is om zijn Majeſteit leevens middelen te beſchikken, heeft my doen denken wat weinig voordeel wy van den Kameel hebben, daar hy dog niets anders dan kruiden eet, en wy ons by vleeſch onderhouden: Hy heeft niets aan zig dat met onze natuur eenige de minſte overeenkoming heeft. Hier op zeide de Vos, ik weet geen beter raad, dan dat wy tot den Koning gaan, en hem raaden, dat hy het Kameel tot ſpijze ſlagt, terwijl hy ons, (leevende) van geen nut of voordeel altoos is. Ik weet niet antwoorde den Wolf, of dit al zoo wel bedagt is; want wy weeten wel, hoe heiliglijk den Leeuw dit heeft trouwe en geloof geſwooren heeft. Laat het ſlegts op my aankomen, zeide den Raave, blijft gy lieden hier, en ik zal den Leeuw hier over mondeling ſpreeken. By den Leeuw komende, vraagde den zelven hem, of 'er eenig wild op gejaagd was. Niets ter weereld, antwoorde de Raave; wy zijn veel te ſwak daar toe, dog een rijp vernuft komd alle ſwaarigheden te boven.

ven. Wy hebben onder ons drien overleid, dat het zijn Majesteit alderbest, en een spoedige weg tot herstellinge zoude weezen, dat hy het Kameel ombragt, en tot spijze gebruikte, wijl hy u, nog ons, in zijn perzoon, raadslaagen, of bedrijven, eenig nut of voordeel doed. De Leeuw dit hoorende, wierd geweldig in gramschap tegens den Raaf ontsteeken, zeggende: swijgd vervloekte booswicht, gaad van hier, eer ik u de verraderſche tonge ten halze doe uitrukken. Is dit raaden? heet dit den Koning by alle volkeren, zijn agting te doen ophouden? Zal men dus willen dat ik mijn gegeeven woord breeken', met mijn eeden speelen, de heilige gastvryheid, het regt der Volkeren schenden, en de onnoozele verdrukken, ja om het leeven zal brengen? Zoude ik dus de geregtigheid, en het regt der volkeren met voeten vertrappen? De Raave, zonder eenige ontroerenisze te laaten blijken, antwoorde: Het is in der daad wel zulks als uwe Majesteit zegd; maar de nood is meester zelfs van de billikmaatigste wetten. Gy gevoeld uwe eigene smerten, ziet en hoord dagelijks het jammerlijke zugten uwer aldergetrouwste onderdaanen, zy zijn door uw onmagt, tot de scherpte des hongers,

Een Vorst moet zijn gegeeven woord noit breeken.

en ter elendige dood verweezen. Het gantſche land treurd en kwijnd, rooven en moorderyen ſtaan voor de deure. Is het dan niet beter, dat 'er een ſterve, dan dat alles wat leeft verlooren gaa? Hier meede nam den Raave afſcheid van den Leeuw, en vloog tot zijn gezellen, hun van woord tot woord verhaalende, hoe hy met den Leeuw gevaaren was. Waar op zy in een nader overleg treedende, zeide den Vos: Na dat ik deeze zaak tot zijn binnenſte inzie, ſchijnd het my toe, dat den Leeuw uit zekere zoort van godvrugtigheid, of liever Staatkunde, zijn gegeven woord te houden tragt. Nu, om door een gelijke ſtreek, hem hier van af te brengen, en tot andere gedagten over te haalen, zal het gantſche werk gewonnen zijn. Hier op antwoorde de Wolf en Raave: Wy ſtellen in u al ons heil, en zullen ons na uw raad gedraagen. Wel aan, dat we dan gezaamendlijk tot den Kameel gaan, en ik zal hem, (zeide de Vos) in gevoelige reedenen voorhouden alle de uitſteekende weldaaden, die ieder van ons, geduurende een zeer langen tijd van den Leeuw ontfangen hebben. Ja dat de zelve zoo groot zijn, dat het de ondankbaarheid zelfs zoude weezen, zoo wy hier in niet, by deeze ongeleegendheid,

heid, na vergeldinge omzagen. Wyders zal ik zeggen het onze pligt te zijn, ieder zig zelven vrywillig tot ſpijze den Koning aan te bieden, en dat hy wel zal doen den geenen hier toe te verkiezen, die hem behaaglijkſt is. Word dit van den Kameel toegeſtemd, gelijk ik niet twijfel, zoo moeten wy met de onderwerpenſte woorden, die elk van ons bedenken kan, om het eerſte yveren den Koning met ons leeven deeze laatſte dienſt te doen. Dit wierd goed gekeurd, en ook by den Kameel. Waar op zig de Vos tot de Leeuw vervoegde, en in deezer voegen aanſprak.

Men moet, om van iemand iets te erlangen, altijd zijn voorgaande weldaaden roemen.

Heer Koning, daar gaat ons niets ter weereld meerder aan het harte, dan de bekommering om u, en uwe Staaten door ſpijze te behouden. Wy zijn hier over nu met malkanderen al verſcheide maalen, in diepe overlegginge geweeſt, om na te ſpeuren, wat beſt gedaan diende in deeze perzende nood. Ik heb ook verſtaan, hoe de Raave by u is geweeſt, dog zoo ruwen middel voorſtelde, om deeze wonde te heelen, dat ze zekerlijk daar door, zoo ze in het werk geſteld wierd, meer verargeren als verbeteren zoude. Want het eens gegeeven woord, en de trouwe van een Koning, moet vaſter zijn, als de alderhardſte rotze. Zoo dit

niet geschiede, moesten noodwendig alle welgestelde regeeringen, tot hun eerste verwerringen, en verwoestinge keeren. Dog geliefd het zijne Majesteit, de raad van zijnen geringen dienaar, die hy tot uw behoudenisze bedagt heeft, te hooren, zekerlijk ze zal zoodaanig zijn, dat gy 'er u, zonder kwetzing van uw Koninglijke agtbaarheid, nog zonder eeden te breeken, wel by bevinden zult. Laat hooren, zeide de Leeuw, wat gy uitgevonden hebd. Wel aan, antwoorde de Vos, en vervolgde dus zijn reedenen: Zijne Majesteit zal buiten twijfel toestaan, dat de wetten den geenen vry spreeken, van trouw en geloofbreekinge, wanneer een weederzijdze inwilliginge stand grijpt, omtrent die dingen, of zaaken, daar de verbintenisze eigendlijk in bestaad. Nu is 'er niets waaragtiger, dan dat gy al van over langen tijd, door uw Vorstelijke en aangeboorene goedertierendheid, het getal uwer dienaaren, met zoo veele en groote weldaaden hebd overstroomd, dat 'er niemand onder hun gevonden word, of bevinden zig tegenwoordig gereed, om eenige erkentenisze van dankbaarheid te betoonen, zig vrywillig ter spijze voor uw over te geeven. Een aanbiedinge voorwaar, die gelijkze

van

van uw dienaaren, uit een opregte geneegendheid voordkomd, in geenderleie wijze, by u behoorde verworpen, of afgeslaagen te worden. Den Leeuw, toonde met zijn gelaat, dat hem deeze voorslag wel aanstond, en zeide, nu blijkt het, dat 'er by de verstandige wijsheid, en by de getrouwe goede reedenen te vinden is. Den Vos ging hier op tot zijne gezellen, en verhaalde hun, hoe en op wat wijze den Koning door hem van zijn voorneemen omgezet was. Waar op ze gelijkerhand, den Kameel met zig verzoekende, tot den Leeuw ingingen.

De Raave was de eerste die het woord deede, en sprak: Heer Koning, 't is kennelijk uit uw vervallene gestalte, dat uwe krankheid overhands toeneemd, en dat gy reeds op de oever des doods gekomen zijd. Nu, nademaal een weinig spijze u mooglijk herstellen zouw konnen, en gy het vermogen niet en hebd, van iets te beschikken; zoo bied ik mijn zelven hier toe aan, biddende my zoo gelukkig te maaken, van my tot uw ingewanden, in te willen zenden. 't Is door u dat ik heden leeve, en ik hoop dat mijne nakoomelingen, en lieve kinderen, het zelve heil onder uwe hoede genieten zullen, dat ik genooten hebbe.

Geveinsde dankbaarheid van een Raave.

Eet my dan, en word verzaadigd met het grootſte dat in mijn magt is, u te konnen ſchenken. Hier op zeide de Wolf: Houd op Raave, wat moogd gy u zelven, den Koning tot ſpijze aanbieden, daar is niets aan u, dat ſmaakelijk, nog gezond voor zijn Majeſteit weezen kan: Dat hy liever my ſlagte, als die ſwaarder doorgroejd, en makkelijker te verteeren ben. Wat zoud gy Heer Wolf, (viel de Vos hier op in) zijt gy voedzel voor een Koning, en nog wel zoodanig eenen die van krankheid het bedde moet houden? Zeekerlijk iemand die gezind was te ſterven, en in het leeven een tegenwil had, moeſt zig van u taaj en onverteerlijk vleeſch verzaadigen. Maar zijn Majeſteit doode my, en ik twijfel niet, of zal met ſmaak en voordeel gegeeten konnen worden. Hier was het, dat den Kameel zijn mond open deede, zeggende, ſwijgd ſtil, Vos, gy weet wel dat uw vleeſch onrein, zugtig, en voor de gezondheid ten hoogſten ſchaadelijk is. Ik ben veel beter, lekkerder, door de kruiden die ik eet, beter doorwaſſchen, en by uitmuntendheid gezonder, daarom behoorde ik, en geenzinds iemand van uw drien, deeze Koninglijke offerhande te zijn. Dit gezegd hebbende, ſweeg hy ſtil,

Als ook van de Wolf.

En Vos.

ſtil, en den eenvoudige Hals meende, dat Hy op zijn beurt door den een of anderen verloſt zou worden, gelijk de Raaf, Wolf en Vos malkanderen gedaan hadden: Maar het was 'er zeker wel verre van daan. Want hy bevond zig zonder eenige genaade, van hun alle ter dood verweezen, en, hoewel te laat, dat

Het onbedagt, vermeetel ſpreeken:
Doed meenig diep, in rouwe ſteeken.

De Raaf zeide, tegens den Koning: overloffelijk en getrouw, is de raad die van de Kameel voorgeſlaagen word: Zijn vleeſch is het bekwaamſte ter weereld, om de verdorvene vogten in zijns Majeſteits aderen te herſtellen, en hem tot voorgaande gezondheid te brengen. Den Vos ſprak het Kameel aldus aan: onſterffelijk zal uw Naam, in de geheugeniſze van alle regtſchaapene dienaaren des Konings zijn: Zijn Majeſteit zelfs, zal niet minder konnen doen, dan uw geſlagt door deeze daad, in gezeegende gedagteniſze, alle goed en eere te bewijzen. Waarlijk uw edelmoedige aanbiedinge, verdiend door haar trouwe, in marmer gegraveerd, om den nakomelingen voor een voorbeeld van de aldergrootſte Deugd te verſtrekken. Zig keerende tot den Leeuw,

Vleijende reden van een bedrieger, zijn altijd doodelijk.

Leeuw, ſprak hy: Heer Koning, die zoo veel innige geneegendheid om zijn Vorſt te dienen, in der daad betoond, als deeze Kameel doed, zijn eigen leeven overgeevende, om dat van zijn weldoender te behouden, verdiend aangemerkt te worden, als de welbehaagelijkſte offerhande, waar in zig de onſterfelijke Goden, verluſtigen. En u aangaande, die eigendlijk aan het verband der wetten, niet bepaald en zijd, als zijnde daar van den maaker, geever, en dienvolgende verklaarder, zult hier geen ſtroo breed van het regt afwijken, met den Kameel tot ſpijze te gebruiken, nademaal hy zig zelven dus onderwerpende, en onbedwongen met voorbedagte raade hier toe overgeeft. Behalven dat het zeker is, dat de kragthoudinge der wetten, in uw behoudeniſze, gezondheid en leeven geleegen leid. Wel aan, verwaarlooſd dan geenzinds uw dierbaare perzoon, en gebruikt de middelen tot uw behoudeniſze, terwijl ze voor handen zijn. Den Leeuw door zijn ſtilſwijgen, dit genoegzaam ſchijnende in te willigen, vielenze gelijkelijk op het Kameel aan, doodede het zelve, en gavend aan den Koning, die hoewel uitterlijk met een droevig gelaat, het tot ſpijze gebruikte, en

ieder

ieder daar af een gedeelte gaf. Dus word 'er te regt gezeid:

Die iets by vrye gift, te geeven weg belooft:
Doorgronde eerst wat hy kan, of 't kost hem vaak zyn hoofd.

Dit voorbeeld diend om te toonen, (zeide Senesba) hoe onzen Koning, nefsens zijne Raaden, kan vergeleeken worden by deeze Leeuw. Want by aldien mijn vyanden ten Hove, vastelijk hebben beslooten, 't zy door heimelijke list, of louter geweld my te doen sterven; zoo is het te vergeefs op middelen tot mijn behoudenisze te denken, ik zal aan hun woede moeten opgeofferd worden, en niets zal my uit hun klaauwen konnen redden; ja zelfs den Koning niet, terwijlze zijn gemoed beheerschen, en door duizend valschheden, hem tot verraadersche moorden aanporren. Immers dit zeggen der Wijzen, is en blijfd eeuwiglijk waaragtig:

Wat lof dien Vorst verdiend, die de Adelaar gelijkt;
In 't dooden van zyn beste, en aldertamste dieren:

Voor

Voor een nauwkeurig oog, met groote klaarheid blykt.
Wyl men hem ziet omheind, met de alderwreedste Gieren.

Koningen, konnen door valsche aanbrengingen, ligtelijk tegens iemand met haat ingenomen worden.

Boosaardige aanbrengingen, wanneer de zelve met een glimp van waarheid; en regt vernist worden, konnen diermaaten, al was den Koning de vreedzaamste ter weereld, zijn gemoed inneemen, dat de onnoozelheid zelfs, hierom het meeste te lijden heeft. Zekerlijk de alderhardste rotzen, worden door agtereen vloeijende waterdruppelen vol gaten gemaakt. Maar wat dunkt u mijn Vriend (vraagde Dimna,) wat ik tot uw behoudenisze alderbest in het werk stellen zal? Senesba, antwoorde: Dat kan ik niet zeggen: My aangaande, oordeele het alderbest te zijn, dat ik zelfs een weg tot mijn reddinge zoeke. En deeze zal geen andere zijn, dan met het vermogen, 't geen my de natuur medegedeeld heeft, mijn eigen leeven en vryheid voor mijn overvallers, wie ze ook zijn, te beschermen. Want de geregtigheid op mijn zijde hebbende, kan 'er geen billikmaatiger strijd bedagt worden, dan die uit zugt tot behoudenisze van het dierbaare leeven voort komd. Ook zijn hier

hier voor my, twee zoorten van uitſteekende voordeelen in: Het eerſte is, dat zo my mijn vyand door zijn grootere ſterkte overwind, ik na mijn dood die lof weg draage, van niet als een lafhartige, zonder betooning van moed geſneuveld te zijn. Het andere, zoo ik mijn leeven kan redden, zal dit te weege brengen, dat mijn onſchuld door de tijd weereldkundig, en al het bedreeven kwaad op de koppen van mijn tegenſtreevers vallen zal. Dimna zeide hier op, ten is geenzinds welvoegelijk met het beleid van een voorzigtig en wijs Man, dat hy zig aan het gevaar des doods, door een haggelijk tweegevegt onderwerpt, voor al, zoo der nog andere wegen konnen verzogt worden, om zijn behoudeniſze uit te werken. Want in gevalle zoo hy mogt omkomen, wie anders kan de oorzaake zijns doods geweeten worden, dan zijn eigen reukeloosheid? Gy weet en kend de overgroote ſterkte des Konings, en het vermogen dat hy heeft om andere te konnen beſchaadigen. En de Wijzen zeggen ons:

Men moet onſchuldig zijnde, zijn huid zoo duur verkoopen als men kan.

Een man, ſchoon ſterk in magt, is hy ſlegts
wel beraaden:
Zal zijnen vyand noit, hoe ſwak hy is,
verſmaaden.

En

En waarlijk die zulks doed, daar gaad het veeltijds mede, als met de twee watervogelen, en een andere Vogel, die als Koning over de Zee het gebied voerde. Verhaald my dit, zeide Senesba. Waar op hem Dimna dus hooren liet: Daar waaren twee Watervogels, manneken ende wijfken, die hun neft digt aan een oever hadden. Wanneerze nu begonden jongen te krijgen, zeide het wijfken, tegens de man, ziet om na een andere plaatze, en bezorgd ons elders, daar wy onze jongen, tot datze hun redden konnen, met minder gevaar mogen opvoeden. De Man hier toe ongeneegen, antwoorde, wat ontbreekt aan deeze plaatze, is ze niet fterk en verzekerd genoeg, als ook voorzien van allerleie water en goed voedzel? Waar dunkt u dat wy het beeter vinden zouden konnen? De Vrouwe fprak weederom, bedenkt u wel, ziet gy niet hoe het water dagglijks aan den Oever hooger op fweld, en eindelijk onze jongen met neft en al zal doen verdrinken? De Man antwoorde, dat hem zulks niet geloofelijk fcheen, en dat hy te goede gedagten had van den gebieder der Zee, dan dat die zijn jongen zouw tragten te verderven. Maar (zeide de Vrouwe) gy weet immers wel, dat nie-

Opmerkelijk voorbeeld.

niemand het vermogen ter weereld heeft, om het woedende geweld van de Zee, als ze ongeſtuimig is, te weederſtaan. Wel mag men met waarheid zeggen, dat den menſch geen grooter vyand heeft als zig zelven. Dus is het ook met u geſteld, daarom verlaat deeze plaatze, en gaad met my, eer het vertoeven ons beide berouwd. Den man evenwel zulks niet doen willende, zeide het wijfken: Die na geen getrouwe raad van zijn goede vrienden luiſteren wil, moet even eens geſchieden, gelijk den Schildpad bejegende. Haar man verzogt zulks te mogen weeten, waar op zy zig dus hooren liet.

De menſch heeft veeltijds geen grooter vyand als zig zelv.

Daar waaren by zekere Put, twe Vogelen en een Schildpadde, welke gewoon waaren zig daar te onthouden. Dog een langduurige droogte had niet alleen den Put, geheel leedig van water, maar ook het aardrijk daar rondomme, gantſch dor gemaakt. Invoegen de Vogelen beſlooten, zig elders heen te begeeven daar minder gebrek, en meerder voedzel van alles te vinden was. Zy uit oude gebuurſchap afſcheid van den Schildpad willende neemen, zeide deeze tegens hun met beweegelijke woorden: Mijn waarde vrienden, indien de hoogdringende nood u

Voorbeeld.

(gylieden die over al heen vliegen kund) diervoegen parſt, van elders uw heil te zoeken, wat raad voor mijn elendige, die by het water moet leeven, en nergens heen komen kan? Neemd my, dat bid ik, dieshalven met u, en ik zal altoos mijn behoudeniſze aan u verſchuldigd blij-

blijven. Zy zeiden, wel aan; maar wy raaden u, als gy van ons door de lugt gevoerd word, tegens niemand, wie u ook na roept, of iets onderwegen mogt vraagen, een eenig woord te ſpreeken, of uw mond open te doen. Dit beloofde den Schildpad; en zy deeden hem vervolgens een houtjen overdwars in de mond neemen, welkers einden zy in de bek vaſt hielden, en dus voerdenſe hem al hangende daar aan, in de hoogte. Dit zagen eenige andere Vogelen, welke niet nalaaten konden hier over te lagchen, en uit te roepen: Wonder! wonder! zie daar een Schildpad vliegende zonder vlerken tuſſchen twe andere Vogels. Den Schildpad dit hoorende, wierd moejelijk, en deed zijn mond op, zeggende: Ja ik vlieg ſpijt u alle. En daar mede los raakende, viel hy dood op een rots neder. Over zulks is deeze ſpreuk der wijzen waaragtig:

Men moet geen goede raad verwaarloozen.

Het vrolijkſte gemoed, huiſt meeſt by zulk
een man,
Die zonder naberouw, zijn tong beteug'len
kan.

Het manneken ſprak hier op, tegens het wijfken: Ik verſta wat gy met dit voorbeeld zeggen wild; maar ik en ben

geenzinds van meening, uit vreeze van dit water, een eenige voet breed te wijken. Want daar is geen gevaar altoos in, dat wy 'er, of onze Jongens van beschaadigd zullen worden. Deeze vermeetele woorden, wierden van den Zee-gebieder gehoord, die hier over vertoornd, en om zig te wreeken, het water buiten gemeen hoog deed oploopen, waar door het nest met jongen vlot raakende, van de stroom verswolgen wierd. Dit ziende het wijfken, zeide, na dat ze een geweldig misbaar had gemaakt: O man! hoe weinig hebd gy dit zeggen van de Wijzen ter herten genomen.

Niet zelden men de Raad, uit eener vrouwen mond;
Van een gezeegend heil, en nut der mannen vond.

Nu is het rampzaalige loon uwer dwaasheid, ons, en onze kinderen op den halze gevallen. De man zogt haar te vertroosten, en sprak: Weest te vreeden, ik verzeker u, dat den Koning der Zee, 't zy met of tegens wil, ons, onze kinderen weederom, en vergoeding van schaade geeven zal. Hier op ging hy tot de andere Vogelen, klaagende hun zijn deerlijk ongeluk, zeggende: zoo wy hier

in niet na vermogen voorzien, en deeze baldaadigheid gezamendlijk te ſtuiten tragten, zoo is het zeker, dat zulks meer gebeuren, en u ook overkomen zal. De Vogelen betuigden met zijn ramp medelijden te hebben; maar zeiden, geen kans te zien, hem te konnen helpen, om dieswille dat den gebieder der Zee van te grooten vermogen, en by na weergadelooze ſterkte was. Dat mag waar zijn, (antwoorde het manneken) omtrent de geenen die onder zijn gebied, en geſlagt woonen; maar ik verzeker u, dat onzen Vorſt, naamendlijk den Ojevaar, vry meerder van moed en kragten voorzien is, als Hy. Deeze zouw ik verſtaan, datwe baden, om ons ongelijk te willen wreeken, en ik twijfel niet of hy zal, als een voorſtander der geregtigheid, en helper der veronderdrukte, deeze zaak gewillig op zig neemen. Dit wierd goed gevonden, en men ging gezamendlijk tot den Ojevaar, welke op alles lettende, den Vogel die het gebied ter Zee voerde, een uitdaag briefjen zond, om tegens hem op zulk een dag, uur, en plaats te vegten. Dog deeze wel weetende wat gevaar aan een twee-ſtrijd vaſt is, en hoe het geluk daar in altijd den ſterkſte begunſtigd, zond een briefje van onſchuldiging, en beſtelde neſt en

vogelen, aan den regten eigenaar weederom. Waar mede de Vreede gemaakt, en alle verdere vyandelijkheden ophielden. Dit voorbeeld, zeide Dimna, diend om u te doen begrijpen, dat zoo lang gy zulks ontgaan kund, vermijden moet tegens uw magtiger te ſtrijden; want overwind gy den Leeuw, zulks zal het bloote geval, en word gy van hem gedood, uw roekeloosheid toegeſchreeven worden. Senesba antwoorde: het zal dan beſt zijn, dat ik by den Koning gaa, en hem met een zelve vriendelijkheid en vrolijkheid bejegene, als ik altijd gewoon ben geweeſt te doen. Dit meen ik kan niet kwaad zijn, en zal my gemakkelijk doen zien of ik hem te vreezen hebbe of niet. Dit voorneemen van Senesba ſtond Dimna geenzinds aan, denkende by aldien den Leeuw geen ontroereniſze op het aangezigt, nog vyandige geſten des ligchaams aan Senesba vond, hy alles, waar mede men hem betigte, voor valſch mogt houden. Dieshalven zeide hy: Mijn vriend, in deeze geheele zaak, diend al met omzigtigheid te werk gegaan; Want komd gy met een wrevelmoedig weezen by den Koning, zoo zal hy u ſtraks als hem kwaad willende, aanmerken; en is uw aangezigt neerſlagtig, zoo hebd

Men moet, zoo lang men kan, de twee gevegten mijden.

hebd gy te vreezen, dat dit by hem ſtaad opgenoomen te worden, als of gy door een ſtomme vertooninge, zijn genaade afbeedelen woud. Daarom raad ik u de middelweg in te ſlaan. En ondertuſſchen om verzekerd te zijn, hoe het gemoed van den Leeuw tegens u geſteld is, als ook of hy voorneemens is u in koelen moede om te brengen, zoo let of hy u ook met opgeſpalkte oogen, en overeind ſtaande ooren aanziet. Doed hy zulks, en ſlaad daar op met zijn ſtaart tegens de grond aan, zoo moogd gy verzekerd zijn, dat hy u aanvallen wil, en dan kund gy u tegens hem zoo veel verweeren als mogelijk is, om uw leeven te beſchermen. Het is wel (antwoorde Senesba) ik zal op alle deeze tekenen vlijtig genoeg agt ſlaan. Waar op Dimna van hem zijn afſcheid nam, en tot Kellila ging, hem zeggende: Nu, mijn waarde broeder, ſtaad mijn geluk voor de Deure, en ik zie my van nu af weederom in mijn oude aanzien herſteld. Want ik heb door liſt zulk een onverzoenlijke haat, tuſſchen den Koning en Senesba bearbeid, dat den laatſten zekerlijk, het niet minder, als met zijn leeven bekoopen zal. Kellila ſweeg hier op ſtil, en ging neffens hem tot den Koning, alwaar

Men moet op het gelaat van een vertoornde altijd letten.

zig een weinig tijds daar na Senesba ook vinden liet. Den Leeuw, welkers gedagten nergens anders, als met verraaderyen en moorden, door Dimna's woorden vervuld waaren, zijn ingebeelde vyand ziende, zette zig ſchrap, ſchudde zijn lange manen, en ſpoog vuur en vlam door verwoedheid ten oogen uit. Senesba zulks niet anders, dan een kwaad voorteken konnende aanmerken, zeide tegens zig zelven: Onzaalige zielen, die de geplaveide vloeren der Koninglijke Zaalen betreeden! in welk een geduurige zorge, ja vreeze des doods worden uwe dagen afgeſleeten? Hier op trad hy wat te rug, en verzag zig van een voordeelige plaats in de Zaal. Denkende zoo hem den Leeuw mogt aanvallen, hy dus gemakkelijker ontwijken, of te eerder geſcheiden zouw kunnen worden. Maar den Koning gaf hier een geheel andere verklaaringe aan; en meende dat Senesba, hem uit dien hoek met meerder zekerheid te overvallen dagt. Weshalven hem willende voorkomen, door een euvelmoedige gramſchap gedreeven, ſloeg hy hem met zijn verſcheurende klaauwen een groote wonde in de borſt; die, alzoo zig Senesba niet wilde verweeren, van zoo veel andere gevolgd wierden, dat hy dood in

Eens misleid zijnde, bevind men zig in groote verwerringe.

in de zaale leggen bleef. Dus was het einde van dien getrouwen, dog ongelukkigen Senesba, ſtervende onſchuldig van die geene, welke hem weinig dagen te vooren, nog zoo tederlijk bemind, en alle geneegendheid toegedraagen hadde. Maar let wat in het vervolg gebeurde.

Den Koning nauwlijks deeze moord hebbende bedreeven, zijn klaauwen nog bemorſt zijnde met het bloed van Senesba, ziende hem dood voor zijn voeten nederleggen, wierd zoo innerlijk in zijn gemoed, van een pijnend naberouw beſtreeden, dat hem de droefheid by na het harte verſtikt hadde. Hy geloofde nu, hoewel te laat, dat hy te haaſtig geweeſt, en mooglijk zijn lieveling onſchuldig omgebragt kon hebben. Hy vloog onſtuimig ginds en herwaards over de zaale, haalde benaauwde zugten ten boezem uit, en viel als een trooſtelooze op de doode romp neder. Dit ziende Kellila, trok Dimna aan een zijde, ging met hem in een ander vertrek, en ſprak hem dus aan: Zie daar nu de elendige uitſlag, van uw heillooze bedrijven. Gy hebd door ſchelmagtige verraaderyen, Senesba gedood, uw Koning en weldoender bedroefd, en zijn geheele Hofſtoet tegens

hem opgehitſt. Ieder ſchrikt, van deeze grouweldaad des Leeuws, agten zig zelven niet verzekerd, maar merken zijn voorgaande goedertierendheden, voor loutere veinzeryen aan. Wat nu, zoo het doorlekt, dat gy den aanvoerder van dit werk geweeſt zijd? Meend gy woorden te zullen konnen vinden, om uw te verontſchuldigen? Zekerlijk geloofd zulks geenzins. Moeſt gy niet bedagt hebben, dat kwaad doen, zijn uitvinder aldereerſt overvald? Was u ook dien regul onbekend, dat een wijs man, noit tragten zal, door gezaaide tweedragten bloed te ſtorten, om dat den uitſlag daar af, met allen twijfelijk is? In der waarheid, oorlog, en groote vrouwen liefde, zijn gewiſze baarmoeders van ongeluk. Overzulks ben ik niet zonder reeden bedugt, dat u dit werk eerlang zeer duur ſtaad op te breeken. Want

Kwaad doen loond altijd zijn meeſter.

Niets openbaard zig eer, dan dat een ſchelmſche daad,
Gepleegt word by een man, van een doorlugte ſtaat.

Ja de verfoejelijke boosheid, waar door gy, door uw onverzaadelijke eerzugt, zijd vervoerd geworden, zal niet alleen op u, als op den regten daader vallen,

maar

maar ik vrees ook deelgenood van uw naakend verderf te zullen zijn. Want het gaad gemeenlijk dus toe aan de Hoven der Vorſten, dat zoo iemand van aanzien, eenig kwaad bedreeven heeft, zijn vrienden, ſchoon des onbewuſt zijnde, daarom ook moeten lijden. Het is wel waar, ik hebbe kenniſze van uw voorneemen gehad, eenigzinds om dat gy my een hartelijke boezem vriend waard, aan uw woorden geloof gegeeven, maar met eenen niets agtergelaaten, wat u van den weg der ongeregtigheid zoude mogen doen afſchrikken. Ik heb u ook niet door bewimpelde woorden, en van ter zijden, zoeken voorzigtig te maaken, maar regtsdraads vertoond, het doodelijke gevaar, dat in verraaderſche ſchelmſtukken, en aanhitzinge tot moorderyen, ſteekt. Gy waande al, en hield ſtaande, dat uw kwaad doen in het diepſte der aarde verborgen zoude blijven. Zonder nogtans de waarheid van dit ſpreekwoord in agtinge te neemen:

Aan een ſwaare misdaad, moeten ook veeltijds, veele onſchuldige lijden.

Geen draad word door de Spin, zoo fijn, of
lang gerekt,
Of 't beld're Zonneligt, die voor het oog
ontdekt.

Dog

Dog vrugteloos zijn mijne getrouwe vermaaningen geweeſt, ze hebben minder uitwerkingen voordgebragt, dan of ik ze in de opene lugt uitgeſprooken hadde. Ah! dat ik verſtandig gehandeld, en den geenen gevolgd was, die zeide: Weiſd niemand wegen aan, die niet gaan wil; nog zoekt wijs te maaken, die geſwooren hebben, dom te willen blijven; nog oeffend tugt, die hardnekkiglijk u den rug toe keerd om geſlaagen te zijn. Nu weedervaard my als zekere Vogel met zommige Aapen bejegende. Verhaald my dit, zeide Dimna: Waar op Kellila zig dus hooren liet. Een groot getal Aapen, zig op een zekere hoogte onthoudende, daar het vry koud was, zagen by nagt, een glimmende worm, op de aarde leggen. Terwijl ze nu waanden, dit een koole vuur te zijn, zoo daalden ze van om hoog, en ſtapelde op de zelve een groote hoop houts; in verwagtinge van zig by dit vuur, door en door te warmen. Maar lang en vergeefs blaazende, om dit vuur in brand te krijgen, en zulks niet konnende doen, kwam 'er een verſtandige Vogel by, die dit lieve werk had zitten aankijken, zeggende: Wat moogd gy u, mijn Vrienden, dog afſlooven? hier is noit vuur af te maaken, dan door andere

Voorbeeld van waanwijze Aapen.

andere middelen: want het is een nagtworm, en geen brandende ſtoffe, die op de grond van uw hout leid. De Aapen keeken malkanderen aan; en lagten den Vogel luidkeels uit, gaande ondertusſchen hun oude gang met moejten te doen. En alzoo den Vogel niet afliet van haar wyzer te willen maaken, trad'er een uit den hoop, en zeide tegens hem: Wie dog heeft u hier geroepen, om ons voor leermeeſter te verſtrekken? Hebd gy, plompaard, bekwaamheid, ons eenige onderrigtinge te geeven? Of zal hier een degen doen, 't geen voor een breekyzer op een ſteen onmooglijk is? Wild gy buigen, dat zonder de minſte taajheid is? Zoo moet waar zijn dat gy beſlooten hebd uw tijd, zonder eenig nut of voordeel te willen doen, door te brengen. Ik zal dieshalven niet kwaalijk doen, u, en het aardrijk van zulk een laſt te redden. Waar op hy den Vogel van een rukte, en boven op den houthoop ſmeet. Waarlijk uw aard, en gemoed, ô Dimna! heeft groote gemeenſchap met deeze waanwijze kwaadaardige Aapen. Uw hart is vol wrevel, en uw overleggingen zijn enkele boosheden. Daarom wanägt gy het goede dat ik u altijd voorgehouden hebbe. Immers hebben u de Goden ver-

ſtands genoeg gegeeven, dat gy weet, dat niemand de paalen van zijn beroep mag te buiten treeden, ook dan niet, wanneer zulks regtmaatig ſchijnd te zijn. Dit hebben ons de Wijzen willen leeren, met een voorbeeld, 't geen hier wel te paſze komd.

Opmerkelijk voorbeeld, van een Exter.

Zeker Heer in Perſiën, was getrouwd aan een Vrouw, die van ongemeene ſchoonheid, dog niet zeer eerbaar in gedrag was. Zy had iemand tot vriend, die ze zomtyds de plaats van haar egtgenood bekleeden deed. Dog zoo behendig, dat den man, wat moejten hy in het werk ſtelde, haar noit op de daad betrappen konde. Hy kogt dieshalven een Exter, hem heimelijk leerende, op zijn Vrouws bedrijf te paſzen, en van alles wat 'er geſchiede, te klappen. Op een tijd moetende van huis zijn, en 's morgens wederom komende, vertelde den Exter, wat 'er die nagt tuſſchen zijn Vrouw en haar Boel geſchied was. En zulks met zoo veel opregtigheid, als men van iemand verwagten zou konnen. Waar op den Man, zijn Vrouw dit alles verwijtende, niet weinig het gewigt van zijn vuiſten gevoelen deed. Dit over zijnde, meende de Vrouw, datze van haar dienſtmaagden verraaden was, en begon die geweldig

haar

haar ontrouw te verwijten. Maar deeze onſchuldig, wiſten wel haaſt aan te wijzen, wie het gedaan moeſt hebben, naamendlijk den Exter. Hier ſtond men niet weinig verleegen; want den Exter te dooden, dogt de Vrouw gantſch niet geraadzaam, om dat dit haar Man nog belgzugtiger en verwoeder tegens haar maaken zoude konnen. Overzulks bediende zy zig van deeze liſt. Den Man eens weder uitgegaan zijnde, ontboodze haaren Minnaar, en geduurende den tijd dat zy 'er vermaak met hem pleegde, waaren de dienſtmaagden met den Exter beezig, den eenen hem door de kouw met water beſprengende, den ander nu en dan, heen en weêr een Spiegel voor de oogen houdende. Een derde rammelde hem met een Bel voor de ooren, een vierde rolde een hol vat over de vloer, en een vijfde deed niet anders als de kouw daar hy in zat, rondom te draäijen. Invoegen den Exter niets ter weereld kon wijs worden, wat zijn Vrouwe op die tijd uitvoerde. Den Man t'huis komende, vraagde hem als vooren, wat 'er in zijn afzijn omgegaan was. Waar op den Exter antwoorde: 't Is niet mooglijk mijn Heer, dat ik u daar af eenig het minſte beſcheid geeven kan. Want het

heeft

heeft te nagt zulk een onweeder gemaakt van donder, blixem, hagel, sneeuw, en wind, dat ik meende, dat ons gantsche huis door een aardbeeving het onderste boven keeren zouw. Dit wist den Man wel dat niet waar was, nadien het zaizoen van het jaar, gantsch geen gesteldheid daar toe hadde. Overzulks besloot

floot hy uit deeze openbaare leugen, dat den Exter het voorgaande gezeide, ook had geloogen, en brak hem daar op aanstonds den bek. Zekerlijk nog de getrouwheid die de vogel pleegde, nog de waarheid welke in zijn zeggen stak, konde hem het leeven doen behouden, om dat hy zig met dingen, tegen, buiten, en boven zijn beroep bemoeide. Daarom blijfd het waar, 't geen ik straks zeide, dat de zulke digst aan haar verderf zijn, welke hun zaaken onderwinden, (schoonze ook niets als goeds in zig hadden), waar toe ze niet uitdrukkelijk geroepen worden. Boven dit komd het loon der bedriegeryen, den kwaad-doenderen zelden anders als met een knaagend naberouw overvallen. 't Gaad hun gemeenlijk gelijk zeeker oud man met zijn zoon ervaarde. Verhaald my dit zeide Dimna; waar op Kellila dus vervolgde.

Men moet zig niets boven zijn beroep onderwinden.

Twe gezellen, waar van den eenen, Gaauwaard, en den andere Bedrieger genoemd was, vonden op zekere weg een zakje met gemunt zilver. By hun huis komende, zeide Gaauwaard, laat ons het gevondene gelijkelijk deelen, en ieder zijn helft na zig neemen. Dog Bedrieger hier weinig lust toe hebbende, antwoorde: Mijn vriend, wy en vermogen

Voorbeeld, van een sneedige bedrieger.

gen zulks als nog niet te doen, om dies wille dat den regten eigenaar bekend kon worden, en dan was het onze pligt, hem het zijne weederom te geeven. Ook ſtaad onze onderlinge verkeeringe zoo haaſt niet op te houden, en daarom konnen we ieder iets voor tegenwoordig tot nooddruft daar uyt neemen, en de reſt zoo lange gebruiken, als het ſtrekken kan; het ondertuſſchen zoo nauw bewaarende als doenlijk is, waar toe ik buiten de ſtad, aan een afgezonderde weg, een holle boom weet, waar in wy de zomme geteld hebbende, leggen konnen. Hier had Gaauwaard niet tegen, en het geld wierd by hun beide in dien hollen boom te bewaaren gelegd. Maar Bedrieger marde niet lang, of nam de geheele buit daar uit, en droegze ten zijnen huize. Weinig tijds daar aan, kwam Gaauwaard by hem, zeggende: Mijn Vriend, ik heb geld van nooden, laat ons tot onze ſchat gaan, en ieder daar af iets met zig neemen. Wel aan zeide Bedrieger, gaande gereedlijk met hem heenen. Dog by de boom komende, bevond men den aap daar uit geligt te zijn. Bedrieger maakte het grootſte misbaar ter weereld, wrong zijn handen, en riep: O oude trouwe en deugd, waar zijd gy ver-

vloo-

vloogen! mag men dan zig niet langer, op zijn innigste boezemvriend verlaaten? deeze Dieverye kan geen sterfelijk schepzel, dan gy ô Gaauwaard gedaan hebben. Niemand weet dit geheim als wy met ons beiden, daarom gy zuld het weeder beschikken, of ik zal u by den Regter aanklaagen. Gaauwaard riep den Hemel aan, tot een getuigen van zijn onnoozelheid, en zeide in tegendeel, dat hy voor vast hield, dat Bedrieger zelfs den Dief moest zijn. Hier op gingenze t'zaamen tot den regter, die hun klagten hoorende, vraagde, of ze geen getuigen by dit werk gehad hadden? Niemand antwoorde Bedrieger, dan de Goden, en de boom, in welke wy ons geld te bewaaren gelegd hebben. Waar op den Regter zeide: brengd my morgen by den boom, en ik zal zien, of ik u als dan scheiden kan. Ondertusschen vervoegde zig Bedrieger na huis, zeggende tegens zijn vader: Ik heb met iemand een zomme gelds gevonden, die in een boom te bewaaren gelegd, dog omze voor my alleen te behouden, daar weeder uitgenoomen. Hier over zijnwe in twist geraakt, en hebben de zaak aan den regter laaten verblijven, die morgen met ons tot dien boom gaan zal. Zoo gy nu van deeze nagt, alzoo ze

hol is, daar in wild gaan zitten, en morgen, als den regter ons vraagd, met eeden te verklaaren wie het geld gestoolen heeft? van om leeg roepen: Gaauwaard heeft het gestoolen. Zoo blijft aan ons niet alleen de schat, maar Gaauwaard zal nog daarenboven een zomme uit zijn eigene middelen tot straffe moeten uitkeeren. De Vader antwoorde hier op: Mijn zoon, hebdge wel overdagt, hoe meenigmaal, een losze en onbezonne raad zijn eigen meester te schande maakt? Zekerlijk gy hebd wel reedenen, om toe te zien, dat u niet geschiede, gelijk dien vogel, waar van ik dit volgende verhaalen zal, gebeurde.

Men moet in iets te ondernemen voorzigtig zijn.

Zekere vogel, had niet wijd van een rieviertje, zijn nest op een boom, aan welkers voet zig een slange onthield, die hem geduurig zijn eijeren, en jongen op at, en doodde. Hier over ten uitterste moejelijk zijnde, klaagdeze haar ongeval aan een Kreeft, welke met haar ging by zeeker Beest, dat in een naby geleegen hol woonde, en de gedaante van een Hond had, waar tegens ze op gelijke wijze, de schaade, die haar de Slang aandeed, verhaalde. Dit Beest ried haar heenen te gaan, en zoo veel Vis by een te zaamelen, als waar meede de weg van

Voorbeeld hier omtrent.

haar

haar neſt af tot des Slangs wooning toe, op een enkelde rye, bedekt konde worden. Dit wierd van den vogel gedaan; waar op dit dier kwam, zig met de Vis verzadigde, de Slang aantrof, en doodde, als ook de vogel met zijn eyeren en jongen op at. Dus zietge zoone, hoe meenig een tot zijn ondergang door anderens raad gebragt kan worden. Daarom ben ik bedugt, dat wijl uw voorneemen zelfs, niet deugdzaam nog eerlijk is, de raad die van u voordkomd, my niets als ongemak veroorzaaken zal. Ten heeft geen nood ter weereld, (antwoorde de zoon) want daar kan geen aanſlag met minder gevaar uitgevoerd worden, als deeze: en dus wiſt hy zijn Vader te overreeden, dat den zelve dien gantſchen nagt over in de boom zitten ging. Den morgenſtond aanbreekende, vervoegde zig Bedrieger en Gaauwaard, nevens den Rechter meteen van zijn dienaaren tot de boom. Vraagende den regter aan partyen, wie van hun beiden nu eerſt ſweeren wilde, het geld niet geſtoolen te hebben? Gaauwaard bood zig aanſtonds hier toe aan, dog zullende zijn mond op doen, kwam 'er een ſtem uit de boom, welke riep: Gauwaard, en niemand anders heeft het geld geroofd. Den Regter ontzettede zig, en bezag de

 boom

boom van ondere tot boven toe, liep om de zelve, en wist niet wat hy hier af maaken zoude. Dog Gaauwaard, die het bedrog merkte, ried den regter, de boom in brand te steeken, om alzoo deeze valsche getuige na verdiensten te straffen. Dit wierd op 't bevel des regters door zijn dienaar gedaan. Invoegen den ouden man door vuur en rook byna verstikkende, genoodzaakt was voor den dag te komen, belijdende het schelmstuk, en wierd daar over nevens zijn zoon, dier maaten gepijnigd dat hy daar af stierf. Bedrieger, als sterker van kragten zijnde, behield wel het leeven, dog moest het geroofde drievoudig weederom geeven, en kwam overzulks zijn dagen in armoede, en elendige droefheid te eindigen. Dit Voorbeeld (vervolgde Kellila) kan u doen zien, welke de bittere vrugten, van onbehoorlijke bedrijven, en trouwlooze raadslagen zijn. Derhalven zeg ik u, ô Dimna! die my anders altijd zoo waarden vriend geweest zijd, het is onmooglijk, of de straffe en vergeldinge der boosdoenderen, is u op de hielen. Gy zijd de moordenaar van den getrouwen en onnoozele Senesba; de Koning heeft 'er geen verdere schuld aan, dan dat hy zig op u verlaatende, zoo kwaade werk-

Op kwaade daaden volgd slegte loon.

tuig

tuig het oor geleend heeft. Dit zullen de Goden, tot wien het geplengde bloed om wraake roept, al waaren alle handen gebonden, wreeken. Daar door, dat gy met twe monden ſpreekt, en u met een dubbeld aangezigt vertoond, hebdge den Leeuw tot zulk een wanbedrijf konnen overhaalen. Waarlijk wel te regt pleegen de wijzen te zeggen:

Der Vorſten ſtand, en val, ja zelfs de dood
en 't leeven,
Word niet onregt, 't beſtier der tonge toe-
geſchreeven.

Want wat ſchepzel leeft 'er, 't geen niet door een gladde, en vleijende tong zouw konnen gaande gemaakt worden, om iets onbehoorlijks uit te voeren. Zekerlijk, opgeſchikte klanken ſtreelen de zinnen, en veroorzaaken een wonderbaarlijke woelinge onder de hartstogten. De woorden, in een welvoegelijke ordre, voordgebragt, en met het zoet van vlyeryen doormengd, zijn als liefelijke koorden, waar aan de gemoederen der menſchen, als ongevoelig vaſt geboeid worden. Hier van daan is het, dat by na zig niemand, van welſpreekende bedriegers wagten kan. Ja de voorzigtigſte zelfs moeten niet zelden ondervinden, datze even op

Men kan door een vleijende tong ligtelijk verleid worden.

 die

die wijze door de tonge gehandeld worden, als die Man, welke van zijn Vrouwe, ook door dit lid op navolgende wijze bedroogen wierd.

Zeker Man, die een ſchoone Vrouwe, welke wat ligt van aard was, hadde, zond de zelve, alzoo hy zig niet wel bevoelde, tot een Apotheeker, om een geneesmiddel voor zijn kwaale te haalen. Den Apotheeker, haar wel meermaalen in de armen gehad hebbende, belaſte zijn knegt, terwijl hy haar binnen wat ophield, 't geen waarom ze kwam te bereiden. Dog deeze een ſpotaard zijnde, vermengde onder een deel drooge ſtof zommige Zeehoorntjens, en bond de zelve digt toe in een doek. Zy t'huis komende, liet door een van haar dienſtboden, dit na binnen, aan haar Man geeven: Welke de doek opende, en al vloekende, vraagde: Wat duivels geneesmiddel dit was? Waar op de Vrouw binnen komende het bedrog ziende, in allerhaaſt een zeef in de hand nam: Zeggende tegens haar man, wat mag de meid u dog in handen geeven? ik had dit doekjen voor neder geleid, om mijn geld, 't geen my door een hollend paard uit de handen viel, en dat ik door haaſt met ſtof en al maar opraapte, daar weder uit te ziften. Dit geloofde

Voorbeeld.

de

de man, gaf haar 't doekjen over, als ook ander geld om het geneesmiddel te haalen. Dus konnen ontrouwe woorden, in iemand altijd een ander denkbeeld verwekken, als met de waarheid en natuur der zaake over een komſtig is. Niets heeft 'er meer vermogen dan de tong, om een bezaadigd gemoed te doen wankelen. De wateren zijn zoo lang goed, als ze niet vermengd of onzuiver gemaakt worden. Gelooft my Dimna, uw aanlokkelijke reedenen, zijn den Koning geweeſt, als een mond, daar geduurig vergift uitdruipt. Ik heb dieshalven geen geringe ſtoffe, om u gezelſchap zoo wel te vreezen als te mijden. Want de wijzen zeggen ons.

Geen band van vriendſchap, is zoo hegt aan een gegord,
Die niet door trouwloosheid, van een gereeten word.

Het pleegen mijn zoetſte overdenkingen altijd te zijn, de bywooninge van trouwlooze, en dubbelhartige menſchen te vlieden: ja zelfs dan, wanneer ze met uitmuntende gaven van een ſchrandere geeſt boven andere mogten voorzien zijn. Een adelijk, opregt, en welmeenend gemoed, verdiend, ſchoon het door weinig

Het gezelſchap van trouwlooze moet men altijd vlieden.

aanzien, magt, en rijkdommen, moet omſwerven, in alle eerlijke gezelſchappen aangehaald, en tot de vriendſchap van eerlijke menſchen aangelokt te worden. Maar gy, die by ſchelmeryen gezoogd; en by bedrog te pleegen opgevoed zijd, verdiend van alle burgerlijke zaamenwooningen, afgeſneeden, en ſchoon ge nog zoo ſchoon, in met de tong te ſpeelen, boven anderen uitſteekt, buiten geloof geſteld te worden: Als die Waard, waar van men dit volgende verhaald vind.

Voorbeeld van een diefagtige Waard.

Zeker Koopman, had geduurende een reize die hy doen moeſt, aan zijn Waard honderd pond yzer te bewaaren gegeeven. Weeder komende vorderde de zelve van hem af. Dog de Waard onſchuldigde zig van zulks te konnen doen; nadien (zoo hy zeide) het yzer in een hoek van zijn huis daar hy het gelegd hadde, van de muizen was opgegeeten. Den Koopman dit hoorende, ſprak, zijn leeven niet gehoord te hebben, dat eenig dier, dan de Vogelſtruizen, yzer aaten: dat hem dit dieshalven vreemd voorkwam; Dog dat 'er weinig aan gelegen was, zoo hy 'er ſlegts geen ſchaade by geleeden had. Niet zonderlings (zeide de Waard) en noodigde (des Koopmans rekkelijkheid ziende) den zelven hier op by hem te gaſt.

Ge-

Gegeeten hebbende, vertrok den Koopman, en nam heimelijk des Waards zoontjen met zig, bragt hem in een andere herberg, en sloot hem op een kamer. De Waard dus zijn kind misszende, liep alderwegen zoeken, dog kon niet minder, als wijs worden waar het gebleeven was. 't Was nu al aan den derden dag, wanneer hy den Koopman op de straat ontmoette, vraagende hem: Of hy ook eenig bescheid van zijn zoontjen wist? Den Koopman zeide met een staatig gelaat: Ik hebbe gisteren, omtrent dat en dat uur, by uw huis, een Vogel, met een kind tusschen de klaauwen, zien in de lugt vliegen. Dog of het uw zoontjen was, zouw ik zoo nauw niet konnen zeggen. De Waard dit hoorende, riep aan de omstanders: O groot bedrog! Wie van uw allen heeft dog zijn leeven gezien, dat vogelen met kinderen in de lugt wegvliegen. Den Koopman antwoorde hier op tegens de Waard: dat moet u mijn Vriend zoo niet verwonderen, als die wel gezien hebd, dat muizen in uw huis, honderd pond yzer konnen opeeten. Hier uit bemerkte den Waard, dat zijn leugenagtige list, met gelijke list, hem door den Koopman betaald gezet wierd. Hy bad hem dieshalven zijn zoontjen weeder-

List, met list betaald.

om

om te geeven, en beloofde het yzer, 't welk hy al verkogt hadde, weederte beschikken. Maar den Koopman zeide tegens hem, zoo zot zult gy my noit maaken, van u, uw kind weederom te geeven, voor gy my met 'er daad het yzer eerst zuiver ter hand hebd gesteld. Gy hebd my eens zoo plomp zoeken te bedriegen; dat het de onvoorzigtigheid zelfs zouw zijn, in het toekomende meerder op u te vertrouwen.

Zoo ook broeder Dimna (vervolgde Kellila) is het met u gesteld. Wat geloof, of goed vertrouwen verdiend gy by iemand ter weereld, daar gy uw eigen Heer verraaden hebd. Niets is 'er dat van meerder verdriets en ongemakken gevolgd werd; dan zijn belangens in de schoot van een geveinsde open te leggen, en barmhertigheid te pleegen, aan die de strengste straffen waardig zijn. Ik heb al voor lang bemerkt, dat het booze in u zulke diepe wortelen geschooten heeft, dat ge nergens minder vermogen toe hebd, dan om iets goeds uit te regten. Gy zijd gelijk die boomen, welkers aard het is, bittere vrugten voort te brengen, en daar niets aan helpt, schoon men de zelve ook rondom met honig bestreek. Noit heb ik grooter gedwaald, dan in u by-

Die zijn eigen Heer verraad, is noit te vertrouwen.

byzijn, en omgang vermaak te ſcheppen. Zekerlijk het gezelſchap der vroomen laat altijd een goeden reuk agter, dog dat der boosdoenderen, ſleept iemand met haar ten verderve. Gelijkerwijs de lugtdeelen beſmet worden, wanneer ze de wind, door verrotte en ſtinkende dingen heen voerd, zoo hangd ook iemand het kwaade aan. In tegendeel, is het by zijn van opregte, als een liefelijke dauw, welke op welriekende bloemen gevonden word. Ik twijfel geenzinds, of mijn goede vermaaningen zijn u haatelijk, en mijn reedenen tot een laſt. Dog hier in zijdge het uitſchot van menſchen gelijk, die dom zijnde, een afkeer hebben van verſtandige; klein zijnde de vermogende benijden; en kwaad, de goede te beſchaadigen tragten. Hier ſweeg Kellila ſtil, en maakte een einde van zijn reedenen. Ondertuſſchen was den Leeuw eenigzinds van zijn flaaute bekomen. Zijn vertoornd gemoed wat bezaadigd zijnde, zag hy nogmaals met bedroefde oogen, het doode ligchaam van Senesba aan. Zeggende by ſig zelven: ah! waar toe ben ik door mijn haaſtigheid vervoerd geworden! Ik hebbe gedood, ja met de grootſte wreedheid vermoord, de regtveerdigſte, getrouwſte, en verſtandigſte van alle mijne raadslie-

Berouw is altijd vaſt aan kwaade bedrijven.

lieden. Wat wil dit mijn naam gehaat, en mijn perzoon gevloekt by de heele weereld maaken. Hier op kwam Dimna binnen, en zeide: Hoe, treurd zijn Majesteit, daar hy stof heeft te juichen? Ge hebd u nu door de edelmoedigste weg ontslagen, van hem die verraaderlijk toeleidde, om uw dierbaare perzoon van kant te helpen. Den Leeuw antwoorde: 't Is waar, ik heb Senesba omgebragt. Maar ah! dat ik duizend leevens hadde, om het zijne weederom te geeven. Hy is my altijd een getrouwe lieveling geweest, noit heb ik een raadsman gehad, die nessens my met meerder voorzigtigheid, het gewigt der rijkszaaken wikken konde. Hy was van een edelmoedige geest, vliegend vernuft, bezaadigd gemoed, en vrolijke omgang. Niet zonder reeden dan, dat ik zijn ontijdige dood betreure. Dimna zeide hier op: 't En is gantsch niet Vorstelijk, dat zijn Majesteit zulke woorden te spreeken komd: zy geeven al te duidelijk een armhartig begrip te kennen. Kond gy met reeden, de dood van den geenen beklaagen, wiens schelms vermogen gy geduurig te vreezen had? Geschied het niet daaglijks, dat gekroonde Hoofden, de zulke van haar Hof verbannen, op wien ze zig niet verlaaten

mo-

mogen? Roepenze de zelve ook niet na bevind van onſchuld weederom, en neemenze in genaaden aan? Des Konings belangens moeten geagt worden, als de bitterſte geneesmiddelen, welkers deugden door een wrange ſmaak, men alderbeſt te ervaaren komd. Die 's Vorſten goedertierendheden, door adelijke bedrijven verdienen, genieten de alderzoetſte ruſt, in de woelenſte beezigheden. Maar die door ſlinkze gangen, wanſchikkelijke bedrijven uitvoeren, zijn in de oogen der Vorſten, als een verſtervende vinger, welke, om het gantſche ligchaam te behouden, afgeſneeden word. Deeze reedenen van Dimna ſtelde den Leeuw in zoo verre te vreeden, dat hy zijn droefheid, zoo veel mooglijk was, maatigde, en hem als vooren in zijn geheimen raad komen liet.

Gy hebd my, (zeide den Koning Diſles, tot zijnen wijzen meeſter Sendebar) de grootſte voldoening op mijn verzoek gegeeven, die ik wenſchen zoude konnen. Waarlijk uw voorbeelden zijn deftig, en uw ſpreuken, en gelijkeniſzen overheerlijk geweeſt. Gy hebd door een gevallige ſwier van redeneering getoond, hoe den bedrieger Dimna, met uitgezogte woorden, en door bedekte

liſt,

lift, in twe aldergetrouwfte vrienden, een doodelijke haat berokkend heeft. Met eenen, hoe verre een bedriegelijke fchijn, ook de alderfchranderfte, in onuitreddelijke ftrikken verwarren kan. Die verftandig en wijs zijn, zullen zig deeze leeringen tot gebruik maaken. Want ze geeven overtuigende blijken; hoe nauw ieder, tot de grootfte toe, verpligt is, het gezelfchap der bedriegeren, als een ineetende kanker te fchuwen: Hoe men aangedaan moet zijn, met walging en afkeerigheid, omtrent de zulke daar nog deugd geliefd, nog geloove gehouden word. Daar en tegen, dat men zig moet voegen, by de zulke, die getrouw in wandel, vernuftig in 't raaden, afkeerig van dubbelhartigheid, en opregt in woorden en daaden zijn. Hier door word de band van eenigheid gebonden, de vreede vaft geklonken, en de belangens van een Koningrijk eeuwigduurende gemaakt.

Voorbeelden zijn voor de verftandigen.

HET

Het III. HOOFDSTUK.

Behelzende in zig een vervolg van het voorgaande.

Innerlijk herten leed, en 't alderbekommerlijkste Naberouw, zijn waare afzetzels van bedriegeryen; En dit is het (zeide Koning Disles tegens Sendebar) dat ik tot nog toe uit uw verstandig verhaal, hebbe konnen bemerken. Maar ik bid u my vervolgens te zeggen, hoe het verder zig gedroeg met Dimna, en welk een einde dien glad getongde verraader gehad heeft. Hier op liet zig Sendebar aldus hooren: Men verhaald voor waarheid, hoe zeer ook den Leeuw het verlies van Senesba zogt aan een zijde te zetten, hy zulks evenwel onmooglijk doen konde. Geduurig waaren zijn harzenen met droevige beelden vervuld, en swaarmoedige droomen belemmerde hem zijn nagtrust. De onbesprooken deugden van zijn getrouwe lieveling sweefden hem geduurig voor oogen. Hy zogt dit alles door het leezen van goede boeken te boven te komen; maar ten holp niet zeer veel. Hy had onder zijne geheimen raad, eenen die Leopard genoemd was, met

wien hy alles wat van belang voorviel, behandelde. Het geviel op zekere avond, als ieder te ruſten lag, dat deezen Leopard, voorby de wooning van Kellila gegaan kwam, en juiſt zoo als Dimna daar binnen was. Hy hoorde eenige ernſtige reedenen weederzijds, en hoe Kellila, Dimna, de verraaderſche moord van Senesba verweet, als mede dat Dimna zeide: Mijn broeder, wat moogd gy my hier over zoo veele beſtraffingen aandoen, 't is een gedaane zaak, en geen ſterfelijk ſchepzel kan ze nu weeder verbeeteren. 't Is heimelijk en in het verborgen geſchied, daarom laat ons bezorgen, datze in een poel van vergeetenheid begraaven blijfd, en dat we ſlegts onze kragten inſpannen, om den Koning van zijn droefgeeſtigheid te geneezen. Senesba is dood, en kan, nog door leedweezen, treuren, of ſtraf te doen weedergekreegen worden. Hy is geſneuveld, en ik beken hier oorzaake af te zijn. Maar wat helpt het! een eens gedaane daad, kan zoo weinig, als een geſprooken woord herhaald worden.

De heimelijkſte bedrijven, als ze kwaad zijn, lekken veeltyds door.

Leopard dit hoorende, was te gelijkelijk verwonderd, en ontzet, kunnende nauwlijks zijn eigene ooren gelooven. Hy ging tot des Konings moeder, en verhaalde

de aan de zelve 't geen hy verſtaan hadde. Biddende haar tot den Koning te gaan, en hem dit ſchelmſtuk, zonder zijn naam te noemen, bekend te maaken. Zy deed dit, en vond haar zoon in een droevige geſtalte zitten. Dog wel denkende waar over dit was, zeide zy: Wat treurd gy, mijn zoone, over het verlies van dingen, die in eeuwigheid niet herſteld, of vergoed worden kunnen? Deeze hartstogt verſpild de kragten van uw jeugd, en beneevelen u het brein diervoegen, dat gy tot alle rijkszaaken onbekwaam zijd. Uw gantſche Hofſtoet, en vrienden, zugten over het deerlijk verval dat zy op uw aangezigt zien. Zy zouden u, was het mooglijk, met haar eigen bloed een geneesmiddel, voor uw gezondheid koopen willen. Is het de dood van uwen Senesba, waarom gy dus kwijnende vergaad? Ai laat daar van af! want ieder een weet wel dat dien ongelukkige, onſchuldig geſneuveld is. Gy hebt hem gedood, maar had om het naberouw daar van te mijden, met een bezaadigd gemoed, hem eerſt moeten hooren, en afwagten, hoe hy zijn onnoozelheid betoogen zoude kunnen. Nu is hy door uw overylinge, uit het gezelſchap der leevendigen weggerukt. Maar ik bid u, om alles wat u

Men moet om een gedaane zaak niet boven maaten bedroefd zijn.

 dier-

dierbaar en aangenaam mag zijn, zeg my, hoe was uw gemoed tegens Senesba gesteld, voordat gy hem in uw grimmigheid om het leeven bracht? Den Leeuw antwoorde: Waarlijk hy was dies tijds nog in mijne oogen, als het alderliefste dat ik ter weereld beminde. Ik was met geen haat tegens hem ingenoomen, nog had de minste ontrouwe in zijn gedrag gevonden. Alleenlijk Dimna wist my te zeggen, hoe Senesba onder het mommetuig van een geveinsde vriendschap verraaderlijk toeleide, om mijn perzoon te verderven, en het rijksbewind aan zig zogt te trekken. Dat hy op het punt was, om zijn aanslag uit te voeren, en dat ik zonder uitstel, om mijn leeven te beschermen, hem moest voorkomen, en van kant helpen. Dit is door my gedaan, en nu hoor ik het gantsche Land, en die te Hove zijn, mompelen, dat Senesba vermoord, en zonder eenige straffe verdiend te hebben, omgebragt is. Zekerlijk moeder, de waare geneegendheid die ik altoos voor Senesba in mijn borst hebbe gevoed, sprak hem by my al vry, zoo haast ik zijn beschuldigingen verstond: Maar mijn driftige beweegingen, en de noodzaaklijkheid die'er scheen, om hem van kant te helpen, deed my deeze daad

dus

dus ſchielijk begaan. En ah! dat ik mijn zelven voldoen konde, in 't geen nu mooglijk te laat zijn zal! Dog ik bemerk niet duiſter dat gy eenige kenniſze, van het geene zig toegedraagen heeft, hebd. Ik bid u, zegd my wat u van het gebeurde is voorgekomen. Des Konings moeder antwoorde: My is van geloofwaardige voor waarheid verhaald, dat Dimna, ziende uw aangroejende gunſtbewijzen, met welke gy als een erkenner van verdienſten, Senesba daaglijks overſtroomde, uit nijdigheid deezen Hoveling zulk een onverzoenlijke haat toedroeg, dat hy daar van daan niet geruſt heeft, voor hy door verdigte leugenen, en valſche beſchuldigingen, zijn Majeſteit zelfs een Beul over zijn getrouwſte Vriend heeft doen worden. Maar (vraagde den Leeuw:) Wie is het, die u dit gezeid heeft? Zijn moeder antwoorde: Deeze heeft op my verzogt zijn naam niet te melden. Dit heb ik beloofd, en ben daar van daan verpligt mijn woord te houden. Die zulks niet en doed wanneer hem iets heimelijks medegedeeld word, verdiend met regt, dat men hem noit iets meerder toe te vertrouwen komd. Dit is wel waar, zeide de Leeuw hier op, maar gy weet moeder, dat ook de wetten van

opregte vriendſchap, niet alleen toelaaten, maar ook gebieden, dat vrienden niets voor malkanderen verborgen moeten houden; inzonderheid zoo het zaaken zijn, waardoor de geregtigheid gehandhaafd, en de verraaderyen geſtraft konnen worden. Want die zig de zaake van een onſchuldig veroordeelde aantrekt, en hem uit het gevaar des doods red, verdiend een eeuwigduurende, en onſtervelijke vergeldinge, by Goden, en by menſchen. Een Koning, weet gy, dat niemand zijner onderdaanen, eenig het minſte ongelijk mag aandoen. Dieshalven behoefd gy niet te vreezen, dat ik op u woord alleen, eenig menſch, voor my het verraad zeer duidelijk blijkt, pijnigen, veel minder dooden zal. Want ik weet dat onſchuldig vergooten bloed, de Hemelſche magten, tot een ruſtelooze wraake aanporren. Zoo het waar is, dat ik Senesba, onnoozel, en zonder ſchuld om het leeven gebragt hebbe, weeſt ten vollen verzekerd, dat zulks niet meer zal geſchieden, ook niet aan Dimna, ten zy my zijn misdaad zoo klaar, als het heldere Zonneligt op den middag getoond word. Ik twijfel niet, of gy hebd kenniſze van zaaken, en daar is een dubbele verbinteniſze tuſſchen u en my, waarom

Vriendlen moeten voor malkanderen niets bedekt houden.

gy my die behoorde open te leggen. De moeder antwoorde: Uwe redenen, mijn zoon, zijn goed en waaragtig; dog ik wenſchte wel, dat mijn opregtigheid by u in zoo veele agtinge was, dat gy my zonder andere getuigen daar toe te roepen, op mijn woord geloofde. Hier op ſprak den Koning weederom: In der daad moeder, ik ben ten vollen verzekerd van uw zuivere geneegendheid, en trouwe tegens my. Maar ik bid u, my kennis van uw zegsman, tot mijn eigene geruſtheid te geeven. Is het waar (zeide de moeder) dat ik in uwe oogen getrouw ben, en twijfeld gy niet aan de waarheid van het geene ik u zegge, zoo neemd den verraader, en wringd hem door pijne ten halze uit, dat geene, waar toe gy zoo veele geneegendheid hebd om te weeten. Dat hem immers geen meerdere genaade geſchiede, dan hem, die gy onſchuldig gedood hebd? Den Koning antwoorde hier op: Dit zouw immers te voorbaarig zijn, en, in uw ontdekkinge kan geen onheil altoos ſteeken. In der daad grootelijks, (voerde zijn moeder hem hier op te gemoet.) Want ik zou voor zeer godloos van den geenen aangemerkt worden, die my op beloften, geen naam te zullen melden, dit geheim

Men moet geen toevertrouwde heimelijkheden openbaaren.

geopenbaard heeft. En gy weet, hoe ik mijn eens gegeevene beloften, waardiger als alle vriendschappen, rijkdommen, ja het leeven zelve agte. Wanneer nu den Leeuw zag dat zijn moeder gantschelijk niet gezind was iemand te noemen, gaf hy met een vriendelijk gelaat, afscheid aan haar, en deed dien zelven dag, alle zijn oude wijzen, en aanzienlijkste Raadsheeren by een komen. Hy zond ook boden tot zijn moeder ende Dimna, om mede voor den grooten raad te verschijnen. Zy kwamen. Den Koning in zijn zeetel zittende, gaf door zijn hangend hoofd en nedergeslagene oogen wel te kennen, dat 'er iets groots en gewigtigs te verhandelen zoude vallen. Dimna, die op alles nauwkeurig agt nam, wierd dit ten eersten gewaar, en dagt by zig zelven, nu is de uure gekomen, dat ik my mooglijk wegens de dood van Senesba, voor een geheele drang van beschuldigers zal moeten verantwoorden. Voorts keerde hy zig tot de vergaaderinge, en zeide: Wat is'er gaande mijn Heeren, dat onzen Koning, onder dusdanig een meenigte, met zulk een neerslagtig weezen, en treurig aangezigte zit? Is 'er iets tegens de welstand van het gemeene best geschied, of heeft zig

zig iemand niet na behooren, in zijn bedieninge gekweeten? Hier op nam des Konings moeder het woord, ende zeide: Dat gy den Koning dus treurig ziet, ó ſchelmagtige verraader! is om dat hy berouw heeft, van u zoo lang in het leeven geſpaard te hebben: Om dieswille dat gy den aanſtooker zijd geweeſt, waar door den getrouwen Senesba onſchuldig-lijk gedood is geworden. Dimna, zonder de minſte ontroereniſze op zijn gelaat te toonen, antwoorde: Ik bevind niets ter weereld waaragtiger dan dit zeggen der wijzen:

Die op een vaſte grond, iets treflijks ſtaad
ter hand,
Behaald inplaats van gunſt, elks haat van
alle kant.

Dog dit zy gezegd, buiten zijn Majeſteit, en deeze hoogſtaatelijke vergaderinge, want de een nog de andere, hebben de gewoonte van zulke verkeerde gangen in te ſlaan. Maar niets agt ik, is 'er bekender, dan dat de ondankbaarheid in de meeſte gemoederen als Koninginne het gebied voerd. 't Zijn de Hemelſche godheden alleen, die goed met goed vergelden: Maar deeze deugd by menſchen, voor al in de Hoven van

Ondankbaarheid, de grootste en algemeenste ondeugd.

aanzienlijke Vorsten te zoeken, zouw zoo veel zijn als een Moorman te willen wit maaken. Men moest by de beesten, in de afgezonderdste wildernisze leeven, en zijn dagen als een eenzaame zoeken te eindigen, zoo men geen moeds genoeg had, met het grootste geduld, duizenderleye ongelijken te verdraagen. Mijn geringe middelen, nevens het leeven dat my het alderdierbaarste op aarden kan zijn, heb ik altoos tot dienst van mijn Vorst tragten te besteeden. Nimmermeer heb ik zoo veel godloosheids gehad, dan door de onkreukbaarste trouwe; my de weg tot zijn gunste te baanen. Ik heb my jaaren lang afgepijnigd, ja nagt en dag gearbeid, om zijn Majesteit na vermoogen te gehoorzaamen. Ik ben hem een milde mededeelder van heilzaame raaden geweest. Het gezelschap der regtveerdigen, heb ik hertelijk geliefd, en my na vermogen gewagt, van met kwaaddoenderen verkeeringe te hebben. Ik heb altijd heimelijk dog na waarheid onderzogt, wie het heil des Konings ter harten ging, of welke zijn Majesteit en het gemeenebest schaadelijk waaren. Voor zijne vyanden, en haar bedekte laagen, heb ik hem zorgvuldig gewaarschouwd, en de zelve na vermogen helpen verydelen.

ydelen. Dus heeft het zig ook toegedragen met Senesba, die was zijn Vorst en weldoender ontrouw, ja tot een verraader (die het rijks bewind aan zig zogt te trekken) geworden. Zijn Majesteit heeft hier van met eigene oogen, leevendige, en overtuigende blijken gezien. En by aldien de bitze nijd, het geen hier in van my gedaan is, heeft weeten een andere gedaante te geeven, men kom slegts tot een strenger onderzoek, en alles zal bevonden worden, zoo als ik gezegd hebbe. Dat niemands oogen voor de aanbiddelijke waarheid geslooten zijn; en mijn onnozelheid, in Senesba buiten schuld aangeklaagd te hebben, zal als het heldere Zonne ligt blijken. Door behendigheid slaad men vuur uit de alderkouste keijen; en daar is geen kwaad zoo bedekt, of men is in staat om het door list te ontswagtelen. Geen vuilstinkende goote, openbaard zig eerder aan de reuk, dan een schelmagtige aanslag, wanneer de zelve onderzogt word. By aldien ik de minste schuld had gehad, ik was om mijn leeven te beschermen, tot aan de uitterste hoeken des weerelds gevlooden. Maar mijn blank geweeten, dat zig niets kwaads meewustig vind, heeft my dus verzekerd ten Hove doen komen.

Deftige redenen, en spreuken.

men. Ik die het ongeſchonden regt aan mijn zijde hebbe, tart mijn beſchuldigers wie ze ook zijn, het minſte deeze zaak, of iets anders aangaande tegens my, zonder een beevende ſtemme in te brengen. Ik bidde ook de geheiligde perzoon van zijn Majeſteit, in wiens dienſt ik my de hartader van een zouw laaten kerven, dat zoo 'er aanklagten tegens my zijn, hy alles door mannen van oordeel, die oneenzijdig, en van een onbeſprooken wandel zijn, doe navorſchen. Immers ben ik, ô magtige Vorſt! al te wel verzekerd, van uwe aangeboorene opregtigheid; dan dat gy u door menſchen met dubbele aangezigten en tongen, zuld laaten vervoeren, tot den onſchuldigen om het leeven te brengen. Men wil dat Senesba, zonder van misdaad overtuigd te zijn, door u is om het leeven gebragt. Waarlijk zouw dit niet, hoe valſch zulks ook is, in my waar gemaakt worden, by aldien men zonder verder onderzoek, mijns leevens toorts uitbluſchte? Ik hebbe door uw onverdiende gunſte, de aanzienelijkſte bedieningen, die 'er te Hove zijn, verkreegen. Deeze glans van zijn Majeſteit, die op my afſchitterd, is te helder dan datze mijne vyanden, in hun nijdige oogen, verdraagen kunnen. Hierom

om zoeken ze my den voet te ligten; en, word haar zeggen aangenomen, zoo weet ik waarlijk, dat niemand dan de Goden het vermogen hebben, om my te kunnen helpen. Het is een overoude Les der wijzen, dat men in twijfelagtige zaaken, geen haaſtig oordeel vellen moet. Of zoo iemand dit doed, gebeurd het zelve, 't geen zekere vrouw van haar knegt bejegende. Den Koning belaſte Dimna, het verhaal hier af te doen. Het welk hy in deezer voegen deed:

In zekere Stadt woonde een Timmerman, welkers huisvrouwe, die verre na van de leelijkſte was, een Schilder tot haar boel hadde. Zy om in het minneſpel met alle omzigtigheid te werk te gaan, belaſte den Schilder, hem des nagts in een half wit, en half ſwart kleed te kleeden, ten einde zy hem hier door kennen konde, wanneer ze na hem zag, en hy, zoo der geen geleegendheid was, niet behoefde aan te kloppen. Dit wierd goed gekeurd, en in het werk geſteld. Dog des Timmermans knegt, wierd dit op zekere nagt gewaar, zoo als zijn Vrouw den Schilder in huis ontfangen hadde. Hy overleide, dit ziende, vaſt by zig zelven, hoe beſt ook eens met haar wat pleizier te zullen konnen hebben.

Aardig voorbeeld.

ben. Dit lukte hem op deeze wijs: Hy verſtond dat den Schilder, by zeker Koopman, tot heel laat in de nagt arbeiden moeſt. Overzulks ging hy tot zijn Huisvrou, en verzogt haar zulk en zulk een kleed te leen, boodſchappende met een van haar man. De vrouw gaf hem dit, en hy, wanneer het uur, dat gewoonlijk hier toe gebruikt wierd, naderde, trok het aan, en wandelde daar meede onder het venſter van zijns meeſters Huisvrouwe. Zy hem ziende, en waanende den Schilder te zijn, ontſloot haar deur, nam hem in huis, en onthaalde hem met de lieflijkſte omhelzingen ter weereld. Hy zijn genoegen van haar hebbende, nam zijn afſcheid, en bragt aanſtonds het Schilders wijf, het kleed weederom. Den Schilder hier niet af weetende, voegde zig des anderen daags avonds, in het zelve gewaad by des Timmermans Vrouw, en van haar wel meenende ontfangen te worden, duuwde ze hem deeze woorden toe: Hoe mijn Heer, zijd ge niet voorzigtiger, dan u twe maalen zoo kort agter een by my te laaten vinden: Zekerlijk gy zoud hier door, ons beide in het verdriet konnen brengen, by aldien mijn man, of zijn knegt hier agter kwam. Gy hebd immers

mers gisteren nagt vermaaks genoeg van my gehad, weest in het vervolg wijzer, venz. Den Schilder dit hoorende, verstond ten eersten, dat iemand anders by haar geweest was, nam zijn afscheid van haar, en t'huis komende, zeide hem zijn Vrouwe wie daags te vooren het kleed geleend hadde. Waar op hy, ten einde zulks

zulks niet meer gebeuren zoude, het zelve in 't vuur ſmeet en verbrande. Waarlijk Heer Koning (vervolgde Dimna) by aldien iemand in alle verzekerdheid, zijn bedrijven poogd uitgevoerd te zien, moet geenzinds zig op ſchijnbaare omſtandigheden vertrouwen, maar de zaaken tot haar binnenſte onderzoeken. Daarom heb ik dit voorbeeld bygebragt. Want hadde deeze Vrouw, wat meerder als op de ſchorze, en het uiterlijke gewaad gelet, ze had door haar knegt niet bedroogen geworden. Heeft dit plaats in alle menſchelijke handelingen, waarlijk zoo veel te meer in zaaken, waar aan het leeven hangd, van een zijner Majeſteits getrouwſte onderdaanen. Ik zeg dit in het alderminſte niet, om dat mijn gemoed zig voor de dood te ſmaaken ontzet, ô neen! want ik weet dat ik deeze laatſte ſchatting aan de natuur ſchuldig ben, en t'eeniger tijd betaalen moet. De Goden alleen weeten ook, hoe verre of naby mijn ſterf-uure genaaderd is. Was het ook in dienſt; van u mijn Vorſt, dat ik dit verdrietige leeven af zouw leggen, wat ſwarigheid zouw het zijn? Ik bekende deeze daad ſchoon nog duizendmaal zoo onſchuldig. Maar ik weet hoe teeder het voor een Vorſt is

Men moet in zaaken, waar aan iemands leeven hangd, niet te verhaaſtende zijn.

zijn

zijn gemoed en handen te bezoedelen met onnoozel bloed. Voor niemand zijner onderdaanen is hy in zoo een geleegendheid zeker, elk ſchuwd ook zijn bywooninge, vreezende diergelijke rampzaalige ontmoetinge te hebben. Daarom ſmeek ik de onſterfelijke Goden, datze zoo lang mijn leeven ſpaaren, tot dat mijn onnoozelheid voor ieders oogen openbaar worde. Dit geſchied zijnde, is my het leeven zoo waard niet, dat ik daarom dus ſwoegende mijn onbevlekte agtinge verdeedigen zoude willen. Hier op liet zig een van de oudſte uit den Raad aldus hooren: O Dimna! Wy zjn altewel verzekerd, dat deeze uwe heilzaame waarſchouwinge niet en geſchied, om zijn Majeſteit dienſt te doen; maar gy tragt hier door alleen te ontgaan de welverdiende ſtraffe, over uw gepleegde ſchelmeryen; ook zoekt gy ſlegts tijd te winnen, om meer andere in uw verderfelijke netten te verſtrikken. Dimna in groote hevigheid antwoorde weederom: Swijgd gy heillooze, en verbaſterde van alle menſchlijkheid! Is het dan langer ongeoorloft mijn eigen eer en leeven te verdeedigen? Zal ik onſchuldige, geoordeeld worden kwalijk te doen, wapenen die my het regt en de natuur gegeeven

Aanmerkelijke reedenen.

Men doed noit kwaalijk zijn eigen leeven met de mond te beschermen.

ven heeft tot mijne bescherminge te gebruiken? Ik sta hier als een aangeklaagde voor deeze aanzienlijke vergaderinge: Trekt zig iemand mijn zaak wel aan? Is 'er wel een eenige die zijn mond om my te redden, open doed? Wat dan

Hy die zig zelven niet beschut:
Is die wel oit aan and're nut?

Dat gy tegens my vol van vergiftige galle zijd, en door een verwoede nijd gedreeven word, om mijn leeven tot een slagtoffer van uw bloeddorst te doen zijn, zouw niemand geweeten hebben, had gy uw mond niet dus ontijdig open gedaan. Ik neeme, zoo ze hier mogten zijn, zelfs mijn bitterste vyanden tot getuigen, of ze niet moeten oordeelen dat gy mijn verderf als onder gestaafde eeden schijnd geswooren te hebben. Want iemand die zijn eigene agtinge door een driftige beweeginge zijner hartstogten verwaarloosd; wat nut of voordeel hebben andere daar af dog te verwagten? Zekerlijk de zulke, verdienen beter, hun dagen by het reedelooze Vee te verslijten, dan onder menschen, ik laat staan in de Hoven der Koningen. Dimna dit gezegd hebbende, stond den andere op, en ging moejelijk de Zaale uit. Waar

Men moet zig noit driftig in pleitzaaken betoonen.

op

op de Leeuw met een vergramd gemoed zig dus hooren liet. My verwonderd, ô Dimna! daar het Goden en Menſchen bekend is, dat niemand als gy, door uw verraaderyen Senesba om het leeven gebragt hebd, hier evenwel door zulke ſtoute en haatelijke woorden, u zelven te ontſchuldigen tragt: 't Is waarheid, gy betoond in deezen, de vaardigheid van uw geeſt, maar geeft ook met eenen te kennen, dat gy van een trotze en onbeſchaamde inborſt zijd. Dimna zonder zig dit te bekreunen, antwoorde weederom: Ik bedroef my Heer Koning, te moeten zien, dat uwe Majeſteit, door welke het Goddelijke geregt hier op aarden behoorde gehandhaafd te worden, dus met het eene ooge geſlooten, mijn zaake beſchouwd, en maar een oore geopend heeft, om mijn tegenpartijders te hooren, ſtoppende het andere, om op het ongelijk te letten, dat my heden aangedaan word. Nimmermeer had ik gedagt, dat een opkomende bui van aan een geſchaakelde rampen, uw opregte genegendheid tegens my, dus ſchielijk veranderen zoude doen konnen. De ſmertelijkſte pijnen, ja de dood zelve, te lijden, kan my zoo ſwaar niet vallen, dan te moeten ondervinden, nu alle monden geſlooten

Daar vald niet verdrietiger, dan van zijn eigen vrienden beſchuldigd te worden.

ſlooten zijn, om een eenig woord tot mijn onnozelheid voort te brengen, ſu mijn Vorſt, de zelve weg tot mijn verderf te zien in ſlaan. Is 'er dan zoo veel aan mijn leeven geleegen, dat niet alleen een geheele vergaaderinge der aanzienelijkſte tegens my moeten aanſpannen, maar dat ook de goedertierenſte Prins, zijn aangeboorene liefde en barmhartigheid hierom zouw uitſchudden? Ah! dat ik ze by naame kende, en wiſt wie ze waaren, die zulk een geheele omkeeringe van het regt in alzem veroorzaaken kunnen. Hoe ligt zouw het my vallen, in een adem alle haar geſmeede raadſlagen, in rook en damp te doen verſtuiven. De Leeuwin haar zoon aanziende, zeide tot hem: Let hoe deezen bloeddorſtigen verraader, met zoo veel ſtoutheid niet alleen loochend, 't geen waarlijk by hem bedreeven is; maar daar en boven ook tragt, van ontrouw te beſchuldigen, die de regtveerdigſte uwer onderdaanen zijn. Men moeſt van alle reedelijkheid ontbloot wezen, zoo men niet merken kon, dat zijne opgetooide reedenen nergens anders toe dienen, dan om zijn Majeſteit tegens anderen aan te hitzen, en door deeze weg, zelfs voor onſchuldig verklaard te worden. Mevrouwe (antwoorde Dimna) het geene

ne waar meede gy my beſchuldigd, is het werk van de zulke, die de geheimen, welke men haar aanvertrouwd, openbaar maaken. Maar een edelmoedige ziele, ziet met verſmaadinge, op een Man die zijns Vrouwen kleederen aantrekt; op een Pelgrim die huizen timmerd; en op zulke, die ongevraagd, onder het gezigte des Konings, haar mond durven openen. De Leeuwin ſprak: Dimna, wild gy geraaden zijn, zoo doed een openhartige bekenteniſze van uw gepleegde misdaaden, en bid den Koning om vergiffeniſze wegens uw ongezoute woorden. Dimna antwoorde: Een gemoed dat gewoon is, met de gevallen des weerelds te ſpeelen, en zig van geen wanbedrijf meewuſtig vind, zal noit aan een bloedraad de naam van regtveerdige vergaaderinge geeven. Durft gy trouwlooze verraader (zeide de Leeuwin) dusdaanige woorden van uw onbedwongen tong, in het gezigt des Konings, laaten rollen? My verwonderd, dat hy u ô ſnoode! niet lang aan ſtukken van een geſcheurd heeft. Deeze, die gy daar noemd (antwoorde Dimna) weet ik dat een waar beminnaar van het heilige en noit geſchonden regt is. Dat hy niemand ontſchuldig vermoorden zal, en dat hy zoo veel gebied op zijn herts-

Aanmerkelijke reedenen.

togten heeft, dat nimmer Vrouwe, hem tot kwaad doen, zal konnen overhaalen. Maar het is my onbegrijpelijk Mevrouwe, waarom gy zoo ieverig zijd om mijn verderf te bevorderen? Immers weet ik niet, u, of de uwe van mijn gantſche leeven, met gedagten, woorden, of daaden beleedigd te hebben. Ik ſta hier, en moet my tegens uw aanklagte, als een verraader en moordenaar verweeren. Niemand merk ik is 'er anders die eenige beſchuldiginge tegens my inbrengd. Mijn verdeediging, hoe regtmaatig, is u haatelijk; met mijne traanen ſpot gy; mijn ernſt gevald u niet; en zelfs de goede raad die ik den Koning uw zoone geeve, is u walgelijk. Ben ik dan boos, terwijl ik mijn zelven te behouden, en den Vorſt het onnoozel bloedvergieten, te beletten tragt? Zekerlijk, dan wanneer de heugelijke dageraad van mijn onſchuld eens zal doorgebrooken zijn, zultge berouw hebben, van my heden dus ſmertelijk te vervolgen. De Leeuwin, ziende dat niemand, ook zelfs den Koning, een eenig woord en ſprak, en hoorende Dimna, met zoo veel vrymoedigheid, zonder de minſte ontſteltenisſe op zijn aangezigt te laaten merken, zijn onſchuld beweeren: Dagt, terwijl ze maar van Een alleen,

leen, hem had hooren wegens de dood van Senesba beſchuldigen, zulks wel ligt niet waar, maar ten hoogſten valſch kon zijn. Zy was ook in haar gemoed overtuigd, dat Dimna in het beſchermen van zijn leeven deed, als een regtſchaapen man betaamde: En dat, beſchuldigd werdende, dan ſtil te ſwijgen, zoo veel was, als toe te ſtemmen waar mede men betigt wierd. Dieshalven namze afſcheid van haar zoon, en ſcheide met een ontroerd gemoed uit de vergaaderinge. Den Koning ſtond ook op, en belaſte zijne Dienaaren, Dimna in de gevankeniſze te brengen, ter tijd en wijle toe, dat men zijn zaak nauwkeuriger onderzogt hadde. Het welk ook aanſtonds volgens des Konings bevel gedaan wierd.

Men word, hoe goede zaak men ook heeft, door vleijende woorden wel in twijfel gebragt.

Drie of vier dagen hier aan, kwam de Leeuwin weederom by den Koning: hem zeggende, hoe zy nu ten vollen verzekerd was, van Dimna's verraaderyen tegens Senesba; Datze wiſt, dat hy nog meer en diergelijke ten hoogſten ſtrafbaare ſchelmeryen gepleegd hadde. Dat den Koning, wilde hy wel doen, en zig zelven niet verderven, hem zonder oogluikinge, of genade te toonen, moeſt van kant helpen. Dat het gantſche Hofgezin wiſt, welk een doortrapte bedrieger Dimna

van jonks afgeweeſt was. Dat ieder een over des Konings lankmoedigheid in deezen verraader te dulden, murmureerde. Kortom, dat zijn Majeſteit, zonder eenige bekommeringe, zijn ooren vryelijk mogt ſtoppen, voor de bedriegelijke reedenen van dezen liſtigen vyand. De Leeuw antwoorde, op dit alles: Weeſt verzekerd Moeder, dat ik niet zal nalaaten, my aan deeze zaak, zoo veel als aan mijn Kroon zelfs, geleegen te laaten zijn. Alleen dit wilde ik wel, dat gy betragte, met welk een magtige tegenſtreever ik te doen hebbe. Hy bekleed de aanzienlijkſte ampten, die aan het Hof zijn. Hy is van een doordringend oordeel, afgeregt in allerlye zoorten van menſchelijke handelingen, en weet door zijn gladde tong, en ſcherpzinnige reedeneeringen, alle die hem maar eens hooren, tot zijn gevoelens over te haalen. Zegd my derhalven, wie dien getrouwen Vriend is, welke u aldereerſt zijn ſchelmeryen ontdekt heeft. Ik ſweer u by alles wat leefd, dat ik, de zaak zoodanig bevindende, hem grootelijks beloonen, en Dimna tot een voorbeeld van andere ſtraffen zal. Het is (antwoorde de Leeuwin) den vroomen en verſtandigen Leopard, uw Kamerling, die my deeze verborgendheid ontdekt, en

Een kwaade zaak door geleerde tongen beſchermd, brengd iemand in groote verwerringe.

en medegedeeld heeft. De Leeuw dit hoorende, kuste zijn Moeder, en zeide: Weest nu gerust, en ik zal bezorgen, dat alles wel gaan zal. Waar op hy haar vriendelijk van hem scheiden liet.

Ondertusschen verstond Kellila, hoe de zaaken van Dimna gesechaapen stonden, en dat hy in de gevankenisze gesmeeten was. Waarlijk dit bedroefde hem ten alderhoogsten, wegens de oude, en onderlinge vriendschap, in welke hy altijd met hem geleefd hadde. Hy ging tot het gevangen huis, en vond hem daar swaarlijk geboeid zitten. Mijn waarde Broeder (zeide hy tegens hem met een weenende stemme:) Denkt gy nog wel aan mijn goede vermaaningen, die ik u zoo getrouw als gulhartig altijd gegeeven hebbe. Ah! met welk een liefde en geneegendheid héb ik u niet altijd den weg des Deugds, en het pad der geregtigheid zoeken voor oogen te houden. Maar gy hebd ruggelings, om uw staatzugt in top te vijzelen, daar van afgezien. Gy hebd boosaardiglijk tegens alle goede waarschouwingen aan, gehandeld. Nu drukt u hierom het loon der ongeregtigheid dus swaar op het harte. Met waarheid hebben de wijzen gezegd: De onregtveerdige, zien noit de helft van hunne

Staatzugt stopt veeltijds de ooren, om de weg des deugds te bewandelen.

ne dagen, wijlze als ontijdige vrugten afgesneeden worden. Men behoeft hun hier toe, voor haar bepaalde sterfuur, het leeven niet te beneemen, maar in zulke Kerkers te werpen, als waar in gy tegenwoordig geboeid zit. Of dit niet onverdragelijker dan de dood zelfs is, dus zijn vryheid te moeten derven, geef ik u, die het gewigt hier af gevoeld, zelfs te bedenken. Waarlijk gy zijd tegenwoordig het regte voorwerp van ieders gramschap, en een waar afbeeldzel des doods. Ik weet het mijn Vriend (antwoorde Dimna) dat gy zonder ophouden altijd uw kragten hebd ingespannen, om my zoo veel mooglijk was, tot een vroom leeven, en gelukzaaliger stand, als ik heden geniete, te brengen. Ook heb ik door de gunst der Goden, altijd oordeels genoeg gehad, van te konnen zien, wat ik behoorde te verkiezen. Maar ik weet niet welk een onbegrijpelijke en heimelijke neiginge, dat 'er altijd in my is geweest, om dat geene met 'er daad te volgen, 't geen mijn verstand duidelijk begreep kwaad te zijn. Zulks ik met waarheid, dit oude Vers op my wel mag toepaszen.

Aanmerkelijke spreuken.

'K zie 't goede, en zeg ja.
Dog volg het kwaade na.

De

De zonde, (van boven het bereik mijner kragten op te klimmen) die men gemeenlijk hovaardye noemd, beken ik, heeft my tot deeze rampzaalige ſtand doen nederploffen: Maar wat vermoogen heeft een ſterveling, zijn onverbiddelijke noodlot, en dat geene waar toe hy van alle eeuwigheid bepaald is, over te ſchrijden? Ik heb altijd mijn ſtaatzugtige gedagten, uit het binnenſte van mijn ziel tragten te ontworſtelen, om dat ik wel te gemoet zag, datze my tot verderf gedyen zouden. Maar ik vond in my hier even zoo veel geſteldheid toe, als de kranken, welke van haar Geneesmeeſters zommige dingen te gebruiken, verboden worden; en niet tegenſtaande, zy bewuſt zijn, daar aan te zullen ſterven, egter haar luſten aan de zelve komen te boeten. Ik twijfel geenzinds, of de dag van mijn ongelukkige ontbinding, naderd, en ſtaad voor de Deure. Dog het meeſte, 't welk my by na doodelijke bangheid aanbrengd, is, de zorge, die ik voor uw leeven en perzoon hebbe. Ieder aan het Hof heeft kenniſſe, van de onderlinge vriendſchap, die wy altijd met elkanderen gevoed en onderhouden hebben. Zy weeten dat wy altijd aan malkanderen, mededeelders

Hovaardye oorzaak van veel kwaads,

van

van onze innigſte gedagten, en bejegeningen geweeſt zijn. Hier uit zal men ligtelijk beſluiten, dat de dood van Senesba, mede door uw toedoen, en aandrijvinge veroorzaakt is. Ah! dat gy 'er maar heels hoofds moogd afkomen; aan my, die dubbeld verdiend heb te ſterven, is zoo veel niet geleegen. Kellila zeide hier op: nu ondervind ik te regt, hoe waaragtig het is, dat byna niemand, wanneer hem het geluk toelagt, en in een verheeven ſtaat gezeeten is, op zijn onregtmaatige bedrijven denkt: maar dat het verdrukkingen, bekommerlijke angſten, en tegenſpoeden zijn, die het vermogen hebben, om het toegeſlooten gezigt voor het goede, te openen. Waarlijk de vreeze, van op een moordſchavot, zijn dagen rampzaalig te eindigen, breekt de banden der tonge los, en parſt ongedwongen een ronde belijdeniſze uit als men af te vergen komd. Nu mijn vriend, bezorgd uw zaaken, 't is tijd dat ik vertrek: Beſteed het overige van uwe leevenstijd, in zoodaanige oeffeninge,* als waar door gy tegens alles, alderbeſt geharnaſt zijn zuld. Hier mede nam Kellila afſcheid van Dimna, en vervoegde zig aanſtonds na zijn Huis: alwaar hem het overdenken, van zijn vriends gevaarlijke

Teegenſpoeden, zijn bekwaam om iemand te doen zien wat hy is.

ijke toeſtand, en dat ook mogelijk een groot gedeelte zijner gepleegde ſchelmſtukken, hem op het hooft mogten druipen, in zulk een doodelijke benauwdheid, en gemoedsangſten bragten, dat hy nog dien zelven nagt, aan een hartvang te ſterven kwam.

Digt aan die plaatze alwaar Dimna met ſwaare ketenen geboeid zat, ſtond een ander gevangenhuis, waar in een Wolf was, die alle Kellila's reedenen tegens Dimna gehoord had, en dezelve ook in geheugeniſze hield. Des anderdaags na dit gebeurde, kwam des Leeuwen Moeder tot haar Zoone, en zeide tegens hem: Nademaal het de loffelijkſte daad voor een Vorſt is, zijn getrouwe onderdaanen, en alle die nut zijn aan het gemeene beſt, eerlijk te beloonen; Daar tegens verraaders, andere tot een voorbeeld op het ſwaarſte te ſtraffen, zoo neem ik de vrymoedigheid van te vraagen, hoe gy gezind zijd met den alderſchelmagtigſte Dimna te handelen? Zekerlijk by aldien, gy hem door een linkze barmhartigheid met uwe genaade begunſtigd, zal dit een eeuwige en onuitwiſzelijke vlekke aan uw Koninglijke agtinge zijn. Want met waarheid zeggen de wijzen; dat zy die boosheid doen, niet meerder kwaad

Die het kwaad-doen kunnen beletten, en zulks nalaaten, zijn mede ſchuldig daar aan.

kwaad moeten geoordeeld worden, dan de zulke die 't beletten kunnen, en evenwel 't zelve over 't hoofd zien. Den Koning deed hier op Leopard, nevens alle zijne Regters, en de geheele Raad by malkanderen roepen, hun belastende, Dimna uit de gevangenisze te laaten haalen, hem scherpelijk te ondervraagen, op zijne woorden en gelaat te letten, als ook alles wat hy tot zijn verdeediginge inbrengen zoude, nauwkeurig op te teekenen. Wyders dat men zonder aanzien van perzoonen, of aanzienelijke bedieningen, in alles regtmaatig, en zonder eenige oogluikinge handelen zoude. Dit wierd beloofd, en ieder ging volgens zijn rang nederzitten. Dimna verscheen tusschen twe Dienaars, voor het Geregt, zijnde met swaare keetenen geboeid, dog liet daarom niet af, den Koning, neffens alle die 'er zaaten, met een deftige hoffelijkheid te groeten.

Leopard, als voorzitter in deze aanzienlijke vergaaderinge, sprak alle de tegenwoordige in dezer voegen aan: Mijne Heeren, ik agt niet dat iemand onkundig zal zijn, met welk een treurige droefgeestigheid, onzen Koning, zeederd dat Senesba door hem is omgebragt, bevangen, en als overstolpt is geweest.

De

De reeden nu, waar uit zulks zijn oorpronk genomen heeft, is, uit de sterke gerugten die 'er gaan, dat Dimna door een verraaderſche weg, den Koning heeft weeten te vervoeren, tot zijn getrouwe gunſteling, onſchuldiglijk te dooden. In gevalle nu iemand onder u allen, deze zaake aanbelangende, iets bekend is, of gehoord heeft, die kwijte zig van zijn pligt, en geeve het zelve te kennen. Ten dezen einde, is het, dat den Koning deze vergaaderinge beroepen heeft, op dat een iegelijk van ons weeten zoude, dat hy geenzinds van meening is, iemand zonder ſchuld te dooden, in tegendeel tragt hy zo wel van alles onderregt te zijn, dat 'er geene reedenen van twijfelzinnigheid zullen kunnen overblijven. Dit gezegd hebbende, ſtond den Regter over einde, en ſprak: Het geene van den wijzen, en voorzigtige Leopard is voorgedraagen, zulks is waarlijk het oogmerk van zijn Majeſteit; Dieshalven dat niemand uit eenige inzigten, te rugge gehouden word, van rondelijk te openbaaren, wat ieder wegens dit bedrijf is voorgekomen. Deeze begeerte van den Koning op u, is zoo billikmaatig, dat ze zelfs van alle welmeenende ongevergd behoorde volbragt te worden,

Men moet, alles regtmaatiglijk overweegen.

den. Want de waarheid getuigeniſze te geeven, is de pligt van een opregt menſch, en daar ſteekt een twevoudig belang voor het gemeene beſt in. 't Is hier door dat het regt en de geregtigheid kan gehandhaafd; de goeden beloond, en de kwaaden geſtraft worden. De gordijnen voor het plengen van onnoozel bloed, worden door dit middel toegeſchooven, de verraaders tot een voorbeeld van andere geſtraft, ja de ruſt en het leeven, van alle welmeenende, in een verzekerde ſtand geſteld. Dat dan niemand ſwijge 't geen hem bekend is, maar onbekommerd tegens den aangeklaagde zijne beſchuldiginge inbrenge. De Raadsheeren, en het andere volk, dit hoorende, zagen malkanderen aan, dog niemand was 'er die zijn mond op deed. Dimna dit merkende, brak de ſtilte, en zeide, hoe mijne Heeren, is 'er thans niemand die iets te zeggen heeft? Weeſt niet bezorgd zoo 'er een is, die ietwes tot mijn laſt weet in te brengen, dat ik zal moejelijk of droevig worden, zoo zulks geſchied. Waarlijk mijn gewiſze zoo zuiver van misdaad niet zijnde, als het is, zoude ik met alle verheugd zijn, ziende dat niemand tegens my, zijnen mond open doed. Dog terwijl mijn onbevlek-

Men moet wanneer het gemeene beſt aan geleegen is, altijd de waarheid getuigeniſze geeven.

te

te agting, en ongeſchondene trouwe, door zommige booswigten, die zig in de donkerheid verbergen, niet weinig zeederd eenige dagen, gekrenkt is, zag ik veel liever, dat 'er zig iemand opdeed, die zonder bewimpelinge zeide, daar het op ſtond, ten einde ik in behoorlijker voegen, mijn verantwoordinge doen mogte. Niet zelden gebeurd het, dat menſchen dingen ter handen ſlaan, die hun zoo nut en voordeelig zijn, als een vijfde wiel, aan een Koets: Ook dat ze met opene oogen iets meenen te zien, 't geen haar 's nagts droomende in de ſlaap bejegend. Dog de zulke zijn, als dien zotten Geneesmeeſter, waar van dit volgende verhaald word. In India, was voor eenige jaaren, een oud, ervaaren, en zeer geleerd Geneesheer, welke binnen korten tijd allerhande ziektens, van wat zoorten dat ze ook waaren, genas. Hy ſtorf in een zeer hoogen ouderdom, tot groote droefheid van veelen. Onder zijn vrienden, was 'er eenen, welke by deelinge, des overleedenens Boeken, met alles wat tot de Geneeskonſt behoorde, overnam. Hier door waanden hy zoo veel geleerdheid en agtinge by ieder een te krijgen, als zijn voorzaat gehad hadde. 't Gebeurde dat omtrent deeze tijd

Voorbeeld van een dwaazen Geneesmeeſter.

des Konings Dogter, aan de roode loop gevaarlijk krank was, weshalven 'er aller wegen, om deftige Geneesmeesters geschreeven wierd. Onzen Nieuweling kwam ook en bood zijn dienst aan, geevende voor reedenen van zijne konst, dat hy de eenige Erfgenaam, en houder van des overleedene befaamde Geneesmeesters,

ſters, Weetenſchappen, Boeken, en kruiden was. Dit wierd zoo voorbaarig geloofd, als Hy het ligtvaardig voor gaf. Men vertrouwde hem de Zieke, en zijn onkunde bragt te weeg; dat haar de eerſte drank dieze van Hem innam, uit de weereld hielp. Den Koning dit ziende, was zoo geſtoord, dat hy den armen hals dwong, op ſtaande voet, van dezelve drank een gelijke maate te drinken; 't welk gedaan zijnde, blies hy zijn Geneesmeeſters weetenſchap te gelijkelijk met het leeven uit: Dusdaanig een lot erlangen zy, die verder willen treeden, als de paalen van hun beroep toe laaten, of die ydelijk voorgeeven, iets meerder te weeten, als hun de bevinding of reeden geopenbaard heeft. Zy zien dieshalven wel toe, die het op mijn verderf toeleggen, datze niet in hun eigene netten verward raaken. Ik ben een gevangene, en mijn dood of leeven hangd aan het regtmaatig onderzoek en oordeel van deeze wijze vergaaderinge. Niemand dan de Goden, en mijn onſchuldig geweeten, heb ik tot voorſpraaken op mijn zijde. De regtveerdige Hemel zal zig mijner aantrekken; en de valſche raadſlaagen, van het vloekgenoodſchap dat tegens mijn woeld, buiten alle twijffel vernietigen.

Men moet van geen zaaken ſpreeken als daar men kenniſze af heeft.

Dimna dit gezegd hebbende, ſtond des Konings Keukenmeeſter op, ende zeide: Mijne Heeren, neygd uwe ooren tot mijn reedenen, en let op alles, wat ik zeggen zal. 't Zijn de wijzen, die met de grootſte oplettendheid des weerelds haar bemoeid hebben, uit de aanzigtkunde, ons een welgeſteld, of boosaardig gemoed uit te beelden, en zulks uit zoodanige teekenen, die gantſch zeker, en onbedriegelijk zijn. Zoo men nu met aandagt geliefd te letten, op het weezen van deezen verraader, het zal zoo klaar als den dag blijken, dat hy aan het geene waar mede men hem betigt, ſchuldig is. Den Regter antwoorde hier op Ik begrijp wat gy zeggen wild, maar niemand van ons heeft zig in deeze verborgendheid geoeffend, dieshalven zal 't uw werk zijn, de vergaaderinge hier eenige nadere openinge van te geeven. Wel aan, ſprak de Keukenmeeſter, en vervolgde aldus. Men vind in de boeken der wijsheid, dat den geenen, van een bedriegelijk en boosaardig gemoed is, welke het linker oog kleinder heeft, dan het regte, en ze beide ſchielijk ginds en herwaards beweegd: Die de neus aan de regter zijde gekromd, dikke en wijd van een ſtaande wijnbrauwen heeft, als ook wiens

Aardig voorbeeld van een Keukemeeſter hier omtrent.

wiens verkeering met een neerhangend hoofd by de menschen is: Die dikwils omziet, zittende, met de beenen speeld, en over end staande, geduurig de handen wrijfd. Nu, wie en ziet niet dat al deeze teekenen, in deezen beschuldigde gevonden worden. Hier op liet zig Dimna in deezer voegen hooren. Dat alle dingen, zoo ze iets byzonders vertoonen, hun waaragtige merkteekenen en waarom, by de Goden hebben, staa ik als een 'alderzekerste waarheid toe. Maar dit weet ik met eenen, dat hy regtveerdig en vroom is, hoe wanschaapen ook van ligchaam, die een afschrik heeft van booze bedrijven, en enkelijk zig zet, om de waaragtige deugd te lieven. Maar om deeze snorkerd, die der woorden zoo vol is, als een zak met nieuwe most, in zijn eigene oogen niet wijs te doen schijnen, zal ik hem de kragteloosheid zijner ongezoutene reedenen, zoo hy anders niet blinder dan een Mol is, in weinig woorden doen zien. Moesten de goede, of kwaade bedrijven, die de menschen daaglijks pleegen, geoordeeld worden, na de gesteldheid van hun uitterlijke ledemaaten, of iets anders dat omtrent haare gebaarden plaats heeft: Werkten zy niet anders, dan volgens den invloed tot deeze teekenen,

Goede of kwaade bedrijven van een mensch, zijn uit de aanzigtkunde, niet te kennen.

nen, waar zouw men, hier op aarden, met het straffen der godloozen, of met het beloonen der goeden heenen? Is het waar dat de Hemelsche godheden, op het aangezigt van ieder mensch, den inborst zijns gemoeds hebben afgeschilderd; waarom wordender zoo veele pijnelijke onderzoekingen, na den pleeger van deeze of geene schelmstukken gedaan? Ik voeg 'er onbekommerd by, waarom dat zulks ook noodig weezen zouw? Want buiten alle twijfel, deeze teekenen zijn geenzinds te vergeefs. Ieder mensch zouw immers moeten opvolgen, dat geene, waar toe hy dus of zoo geschapen was. Ja veeltijds gedwongen werden te doen, door een heimelijke noodschikkinge, dingen, die hy klaarlijk verstond, vervloekenswaardig te zijn. Ik zelvs, zoo deeze leere stand zal grijpen, schoon Senesba door mijn verraadersche woorden, vermoord was, kan niet strafbaar geoordeeld worden, om dat ik, in dit te doen, ten eenemaal lijdelijk, en geenzinds werkzaam geweest ben. 't Zijn de verborgene invloeijingen van de onzigtbaare Goden, welke my, om dit te bedrijven, van 's moeders ligchaam hier toe hebben gewijzigd en afgezonderd van andere. Zie daar, welk een alderuitterste ongerijmdheid,

heid, ô groote plompaard! in u zeggen ſteekt. Gy, de onweetenſte van alle die hier tegenwoordig zijn, durft dus ontijdig uw walgelijke kaaken openen, en maaken u dus gelijk, dien Geneesmeeſter, welkers voorbeeld, om immers zulke als gy zijd, den mond te ſtoppen, ik zoo aanſtonds heb bygebragt. Waarlijk ik mag tegens u dezelve woorden wel gebruiken, die eens iemand, tegens zijn Vrouw, welke op een anders naaktheid geſmaald had, zeide: Naamendlijk, Eerd den geenen, die verſtandiger als gy zijn, Gehoorzaamd uw meerdere, Beſpot niemand, maar bedekt uwe eigene ſchande. 't Verwonderd my, ô onnoozele! dat gy, die van gebreeken, en boosheid overvloeid, (al was ik zelfs ook zoodanig) nog dus opendlijk in het aangezigt tegenſpreeken durft, den geenen, die uw bekende fouten uit medelijden, jaaren lang over het hoofd gezien heeft. 't Is my niet alleen, maar honderd anderen bekend, de aangeboorene onbekwaamheid, welke gy hebt, om in 's Konings Keuken uw ampt waar te neemen. Noit had ik dit laaten uit mijn mond glippen, ten waare uw nijdige boosheid, en onbeteugelde tong, my heden hier toe, als gedwongen, vervoerde. Gy tragt door een ſtij-

Deftige ſpreuken.

ve tred, de verminktheid van uw heupen te verbergen; Uw navel is geborſten; uw ligchaam vol etterbuilen; uw rappige handen, om datze niemand het ingewand, door te zien, zouden doen uitſpuwen, overdekt gy met handſchoenen: Gy krauwd nagt en dag, door een onverdragelijke jeukte, uw onreine en heimelijke deelen: Ja uw hoofd is met meerder ſchubben voorzien, dan de ongezondſte melaatſche die 'er leevd. Ik geef ieder te bedenken, wat bekwaamheid gy hebd, om met uw bemorſte klaauwen, over des Konings ſpijze te gaan. Den Keukenmeeſter, Dimna deeze woorden hoorende ſpreeken, en wel weetende, dat alles voor het grootſte gedeelte zoodanig was, beſweem by na van ſchrik, Hy beſturf als een doode, en begon met één weenende ſtemme te zeggen: Ah my! elendige, die dus moet verdraagen, onſchuldig gelaſterd te worden, en dat in het gezigt van mijnen Vorſt, en zulk een aanzienlijke meenigte. Ha gy verwijfde! (viel hem Dimna tuſſchen zijne reedenen) hebd gy dan anders geen wapenen, als traanen, om u te verdedigen? Zijd gy die wijze die uit de oogen zien kund, wat iemand op de leever heeft? die ſchaamtelooze, welke God nog zijn Stedehouders vreezende,

de, onſchuldiglijk van moord betigten durfd, de zulke, welke met uw gebreeken te verbergen, u alles goeds gedaan hebben? Den Koning doe onderzoek, op het geene ik van u gezegd hebbe; en ik twijfel niet, of hy zal u na de uitterſte hoeken der weereld verzenden. Dit onderzoek wierd aanſtonds in het werk geſteld, de zaak zoodanig bevonden, den Keukenmeeſter van zijn bedieninge afgezet; dit alles door den Geheimſchrijver opgeſchreeven, en Dimna, alzoo de Tijd verloopen was, weederom na de gevangeniſze verzonden.

Traanen te ſtorten buiten nood, zijn teekenen van een ſchuldig en verwijfd gemoed.

Onder de Dienaars van den Koning, was 'er eenen genaamd Resba, die ten Hove een aanzienelijke bedieninge hadde, en in bloedverwantſchap Kellila heel na beſtond. Deeze kwam tot Dimna in de gevangeniſze, en zeide hem hoe Kellila ſchielijk geſtorven, en dood in zijn huis gevonden was. Dimna deeze onverwagte tijding van zijn vriends overlijden hoorende, was hier over diervoegen bedroefd, dat hy als buiten zig zelven, met de oogen van traanen bedauwd, en een weenende ſtemme zeide: Ah wee! mijn rampzaalige noodloot, my, nu ik gevaar loop van het elendige leeven, tot een prooi mijner vyanden te zullen moeten opofferen, beroo-

vende van het dierbaarste dat ik ter weereld bezat. Is dan dien getrouwen Kellila dood? dien opregten bezorger van mijn Ziel, en ligchaams welstand, den weg van alle vleesch gegaan? en zulks zoo schielijk? immers mag men met waarheid wel zeggen,

Aan een ongeluk zijn meer andere vast.

Geen ongeval, komd oit alleen;
Maar sleept een gantsche reeks aan een.

Wat penne dog, heeft het vermoogen, om alle de opgestaapelde Bergen van droefheden, en ongelukken, waar onder ik als gedrukt legge na behooren te beschrijven. Welke konstige Schilder, zouw hier zelfs de alderflaauwste Schets van konnen geeven. Ik zit hier in een vuile gevangenisze, en ben slimmer als leevendig begraaven. Het gewigt der boejens, drukt mijn halze; en geen verscheurende Tijger, om het menschelijke geslagt niet te verderven, word nauwer opgeslooten. Traanen zijn my tot spijze, en zugtingen, de lekkernyen waar mede ik verkwikt werde. De naare donkerheid, en schrikagtige eenzaamheid zijn mijne gezellinnen. Het heugelijke Zonne-ligt, word ik nauwlijks anders, als door by na onzigtbaare spleeten gewaar. Alle die aan het Hof zijn, bevorderen

Uitbeeldinge van een gevangenhuis.

deren mijn verderf, ja niemand leeft 'er, of schijnd mijn dood geswooren te hebben. Zy die my, voor deezen plagten als aan te bidden, zien my over zijde aan, ouden en jongen ben ik tot een spot geworden. Mijn vrienden verbergen zig, en niemand is 'er, die om mijn leeven te redden zijn mond open doed. En Hy, die my als zijn eigen leeven beminde, mijn waarde Broeder, Kellila, is dood! Dog midden in mijne onuitdrukkelijke elenden, dank ik de Goden, dat ze u ô Resba nog in het leeven spaaren! Ik twijfel geenzinds of zy zullen uw harte, tot my in die zelve geneegendheid ontfonken, als wel eer dat van Kellila geweest is. Ik merk 'er zo my dunkt van nu af aan, de proeven van, wijl gy zo tijdig u in zijn plaats, om mijn druk te maatigen, hier vinden laat. Ik zal nagt en dag, de barmhartige Hemel om hulpe smeeken, datze u zulks doen agtervolgen. En om dat ik wil dat gy weeten zult, hoe zeer ik mijn vertrouwen op u stelle, zoo zegge ik u, dat gy ten huize van Kellila gaad, daar zult gy agter in zijn Tuin op zoo een plaatze, een goede zomme gouds vinden, die wy daar t'zaamen begraven hebben, of ze ons in tijd of wijlen te stade komen mogte. Neemd die tot u, en weest ver-

verzekerd dat gy nog veel meerder van my te verwagten hebd. Resba vervoegde zig aanſtonds na het huis van Kellila, vond de genoemde ſchat, en kwam weederom in de gevangeniſze, by Dimna; aan wien hy dezelve overlangde. Dimna nam 'er maar weinig af, gaf hem de geheele reſt, en zeide vervolgens: Zie daar mijn vriend, ontfangd dit weinige van my, met zoo groote geneegendheid, als ik vertrouwen heb, dat gy mijn regtveerdige zaake u ten Hove, en voor den Koning aanmaatigen zuld. Ik tragte, geloofd mijn vryelijk, geenzinds door giften, uwe gunſten af te beedelen; Ik weet dat gy hier toe veel te edelmoedig zijd, ja dat ik hier door my, uw geneegendheid onwaardig maaken zoude. Ik geeve u dit maar over, als aan de regte Erfgenaam, van Kellila's goederen, en deugden. Volgd maar op, 't geen hy nog leevend zijnde, gedaan zouw hebben, om mijn onſchuld aan allen openbaar te maaken. Gy hebd door uwe vrienden hier toe, zoo wel vermoogen, als door uwe aanzienlijke ampten geleegendheid. Let naauwkeurig op des Konings gelaat, en woorden, wanneer 'er van my geſprooken word. Vorſcht ten nauwſten uit wie mijn bedekſte vyanden zijn,

Men moet zig in tijd van nood van allerhande middelen bedienen.

zijn, en wat voor reedenen zy tot mijn beſchuldigingen in brengen. Inzonderheid laat u geleegen zijn, te verneemen, wat des Konings Moeder, de eenige die ik zonder oorzaake te vreezen heb, voor moejelijkheden tegens my brouwd. Zoekt ook zoo veel in uw magt is, agter het geene te komen, dat t'elkens door den geheimſchrijver opgeſchreeven word. Laat niet na, dit alles aan my bekend te maaken, want hier door is het, dat ik my waapenen kan, tegens de liſten, van de zulke, welke mijn ondergang geſwooren hebben. Resba beloofde alles na te komen, nam zijn afſcheid van Dimna, en vervoegde zig ten Hove. Hy vond Leopard, nevens eenige andere Raaden, als ook den geheimſchrijver by den Koning. Hy hoorde hoe den Koning de Regters beval, datze Dimna in zijn afzijn voor haar zouden ontbieden, hem zeker geſchrift dat op geſteld was voorleezen, op alles ondervraagen, en zijn antwoorden op teekenen. Dat ze dit ten ſpoedigſte zouden in het werk ſtellen, enz. Dit beſluit wierd des Konings Moeder mede gedeeld, alzoo ze op dat zelve oogenblik, by haar Zoone kwam. Leopard, en de anderen weg gegaan zijnde,

de, nam ze de vrymoedigheid van tegens den Koning te zeggen: Mijn zoone, wijt het de groote geneegendheid die ik u toedraage, en de iever die ik heb, om uw Koninkrijk en Perzoon verzekerd te zien, zoo ik u wat te hard aanſpreeke. Ik zie, als of uw verſtand met een dikke neevel van onweetendheid bedwelmd was, dat gy nog regts, nog links, nog goed nog kwaad enkend. De raad u zoo trouwhartig gegeeven, van u niet met bloote klanken, en ydele woorden, door den verraader Dimna te laaten paajen, hebdge tot nog toe niet geagt, maar als onnut, in de wind geſlaagen. Nu wel aan, het is u gezegd, wild gy die het vermoogen en de middelen aan de hand hebd, om de ruſt van uw Koningrijk vaſt te maaken, daar geen zorg toe draagen, zoo moet gy afwagten, wat daar op te volgen ſtaad. Dit gezegd hebbende, keerde zy hem de rug toe, en ging toornig ter zaale uit. Resba nam ook afſcheid van den Koning, ging tot Dimna, en verhaalde hem van ſtuk tot ſtuk, alles wat hy gehoord had. Dimna bedankte hem ten hoogſten; en als hy nog met Resba ſprak, kwamen des Konings dienaars, en voerden hem voor het Geregt. Den Regter zeide tegens hem: Dimna, uwe

Men moet zig door geen ſchoonſchijnende redenen laaten verleiden.

uwe verraaderyen,en overvloedige ſchelmſtukken, die gy uw geheele leevenstijd door gepleegd hebd, zijn ons, zederd dat gy de laatſte maal voor 's Konings vergaaderinge geweeſt zijd, zoo klaar en naakt gebleeken, dat gy geen moeiten ter weereld tegenswoordig behoefd te doen, om met korte of lange reedenen, uw onſchuld te vertoonen. Men zouw het vonnis des doods, in uw afzijn, al tegens u geveld hebben, ten waare des Konings aangeboore goedertierendheid, zoo om u zelven te behouden, als om de geenen welke nog mogten waanen, dat gy zulk een booswigt niet zijd, niet liever gewild had, dat gy met eigen monde, een waare, en ronde belijdeniſze doen zoud. Dieshalven vervaardigd u daar toe, en weeſt verzekerd, aan my, zoodanig eenen die uw heil bemind, en barmhartigheid te oeffenen, de hoogſte deugd ſchat, te zullen vinden. Dimna antwoorde, (na dat ieder van de vergaaderinge, door hem eerbiedig gegroet was,) Dat gy, die hier de plaats van het Goddelijke geregt bekleed, iets anders van die blinkende Deugd, welke barmhartigheid genoemd word, dan de bloote naam zoud kennen, hebben lang genoeg geweeten, die ſlegts eenmaal uw naam hoorden noemen. De

De beste bedieningen worden meestentijds van de onbekwaamste waargenomen.

woorden, waar mede gy my, die een arme beschuldigde, dog in geenen deelen, overtuigde gevangene ben, aanspreekt, drukken het medelijdende hart dat gy hebd overgenoegzaam uit. Zekerlijk zy maaken dat men u moet aanmerken, voor een wreevelmoedige, die de ooren gestopt houd voor het gekerm der veronderdrukte, en die op het zugten der onnoozelen geen agt slaat. Kan zoo een van barmhertigheid te oeffenen, spreeken, wiens tonge in bittere woorden voord te brengen, doodelijk is, en welkers scherpe verwijtingen als doornen in de ziele steeken. Heb ik van uwe gewoonlijke goedertierendheden, wel minder te verwagten, dan onschuldiglijk ter dood verweezen te worden, nademaal gy zelfs zegd, dat het niet u, maar den Koning moet geweeten worden, dat ik niet al, zonder verder gehoord te worden, ter dood verweezen ben? Ik beklaag my overzulks met regt over u, om dat ik van nu af weet, dat geene vertooningen van onschuld, hoe zonneklaar, my uit uw bloedvergietende klaauwen rukken zullen kunnen. Hier op antwoorde Leopard tegens Dimna, swijgd stil, gy weet hoe groot het ontzag is, dat men moet toe draagen, den geenen die in het geregt,

regt, der Goden en Koningen ampt bekleeden. 't Is waar zeide Dimna, maar ah! dat den Hemel wilde, dat niet meerendeels de aanzienlijkſte ampten bediend wierden; van de geenen die zulks alderminſt waardig zijn. Het waaren van ouds de Perzoonen, die door hun onbeſproken wandel, een luiſter byzettede aan de ampten, maar tegenwoordig moeten de bedieningen den perzoon aanzienlijk en verheeven maaken. Stond het my vry, hier voor deeze vergaaderinge te moogen toonen, wat al vereiſchd word, om een regtſchaapen Regter te zijn, volgens de Schriften der wijzen, en wierd zulks in volgende tijden waargenomen; Waarlijk ik offerde mijn leeven, ſchoon nog duizendmaal zoo onſchuldig, aanſtonds in deeze kwijtinge van mijn gemoed, op. Dit gezegd hebbende, kwam den Koning in het geregt, en hem wierd gezegd, wat 'er tuſſchen Dimna en den Regter voorgevallen was; als ook dat Dimna aanbood, een heilzaame beſchrijvinge te geeven, van een getrouw Raadsheer, en een onzijdig Regter. Den Koning Dimna 's rijp oordeel kennende, en het even veel agtende, van wie de waarheid, (als zulks tot nut kon dienen,) gezegd wierd: Beval hem vry en onbekommerd dienaan-

De beſte bedieningen worden meeſten tijds van de onbekwaamſte waargenomen.

gaande zijne gedagten te uitten. Waar op hy den Koning bedankt hebbende, in deezer voegen, het volgende zeide.

Zeer aanmerkelijke beschrijvinge van een Raadsheer en Regter.

Het is ten hoogsten van nooden, dat de geene, die zig als Regters van de geschillen, en handelingen der menschen gebruiken laaten, niet alleen verstaan, de gronden en regulen van de regten, maar dat zy ook een welgesteld verstand en oordeel hebben, om de omstandigheden en toevallen van ieder zaak wel te overweegen en onderzoeken; om daar aan de gezeide gronden en regulen te kunnen toepaszen, en voegen; Ja zelfs die zomwijlen buigen, om tot de tegenwoordige zaak te dienen. Ten welken einde van nooden is, dat een Regter zy begaafd (1.) met een goed gezond en natuurlijk oordeel. (2.) Wijs, rijp van beraad, buiten alle passie, drift of geneegendheid, uitgenomen voor de gemeene behoudenisze en welvaard. Ten (3.) dat hy ervaaren zy, in verscheidene zoorten van zaaken. Waar toe hy ligtelijk komen zal, wanneer hy na buiten zijn leerlingschap, verscheidene zaaken verhandeld en uitgevoerd heeft, het zy voor zig zelven, of voor anderen: of dat hy een geruimen tijd, Hoorder, of Voorspraak voor de Regtbanken zy geweest: of dat hy zig het

het oordeel in diergelijke dingen, vaſt en geoeffend gemaakt heeft, door het veel en aandagtig leezen, van de wetten, willekeuren, gewoontens van de plaats, ſtijl, en ondervindingen van regten, verzaamelinge van geweiſdens, oordeelen, en uitſpraaken, en wat dies meer de boeken om tot oeffeninge te komen, inhouden. Want zekerlijk, het is zulk een geringe zaak niet het ampt van een Regter te bekleeden, als veelen zig wel inbeelden. Zy wekken de dooden op, en doen de leevende ſterven; zy maaken de rijken arm, en de armen rijk: Neemen en geeven de eere, door hun vonniſzen. Kortelijks, het leeven, de eere, en de goederen der onderdaanen, zijn in de handen, en magt des Regters. Het zelve heeft ook in allen deelen plaats omtrent een goed Raadsheer. Deeze zal niet eerzugtig nog onverzaadelijk zijn, de vermaakelijkheden veragten, en nog meer, de ongemakken van deeze weereld. Hy moet denken gebooren te zijn, en te leeven in deeze weereld, om te helpen voor te ſtaan, en te bewaaren, zijn evennaaſten. Hy moet alles, wat ſlegts na eerzugt ſweemd, vlieden; en zijn hart moet met zijn tong en gelaat geduurig overeenſtemmen. Hy moet de Deugd eeren,

waar hy die ziet. Hy moet zig niet dienen van een anderens onvolmaaktheden, om de zijne hier door op te toojen. Hy moet zagtmoediglijk de gebreeken aanzien, welke buiten zijn magt zijn, om te kunnen verbeeteren. Hy moet zijn werk geenzinds maaken, alle het geene te verwerpen, dat van hem zelfs niet voordkomd. Hy heeft te denken, dat de wijsheid genoeg voor hem doed, datze hem van zotternye verlost, zonder dat hy nog ga die aan andere verwijten. Hy zy niet opgeblaazen, om zig zelven te doen vreezen, nog ook te gemeen om aanspraakelijk te zijn. Zijn gemeenzaamheid moet hem niets van zijn gezag doen verminderen, nog zijn strafheid iets van de liefde des volks. Hy moet geen beezigheden zoeken, nog najaagen. Het Regthuis moet hy ingaan, als in een geweide Tempel, en geen woord moet hy oit spreeken, of eenig gelaat toonen, dat oneerlijk is. Hy doe geen andere beloften, als voor de voeten van het geregt op te offeren, de gierigheid, de stijfzinnigheid, en de verwarringe der Pleiters. Hy brenge daar geen eigen meenige, uit vreeze dat hy daar zijnde, hy de poorten van zijn begrip voor een ander beetere kome te sluiten; maar hy maake van zijn oor-

Aanmerkelijke reedenen.

oordeel een tafcreel van opmerkingen, weetende dat de oordeelende kragt van de ziel, eens voor af ingenomen, en van binnen vervuld zijnde, het geen van buiten komt, niet kan ontfangen: Want een vooropgevatte meening in zig voord te teelen, verhinderd de bekwaamheid van te konnen oordeelen, om dieswille dat ieder van natuuren, dat geene bemind, dat van hem voordkomd. Waarom hy hier omtrent ook geen goed Regter zijn kan; Nademaal alle andere dingen, hoe goed ze ook zijn, hem weinig waardig toefchijnen. Hierom moet hy zijn waanen niet lang koefteren, maar onderzoeken en verwagten, wat hem het waare begrip omtrent het goede en valfche geeven zal. En dit verkreegen hebbende, moet hy voor het geregt zijn als een Vroedvrouwe, haar helpende heilzaame befluiten voort te brengen. Dit zal zijn goedvinden, in het hart van die hem hooren, doen indringen, en des te meer, wanneer zy zien, dat hy de waarheid in het gemeen zoekt, zonder eenige waanen te omhelzen, of ftand te geeven: zijnde een verzekerde zaak, dat Hy, die wel van een anders bevattinge wil oordeelen, de zijne niet moet zoeken te kroonen. Invoegen dat zig houdende

aan de verſtandigſte meeningen, hy de grooten zonder afgunſt, de kleine zonder omkoopinge, en alle die ongelijk hebben, zonder hevigheid kome te oordeelen. En in tegendeel de grooten voor te ſtaan zonder vleijerye, de kleine zonder medelijden, en alle de geene die regt hebben, zonder toejuichinge. Hy hebbe altoos de oogen, op de evenaar van de weegſchaal, zonder oit te zien wat 'er inleid. En voor zoo veel de geregtigheid met de vreede zoo geerne over een komd, als zijnde haar zuſter, wanneer zy geſchillen en twiſten vlied, zal hy hebben te tragten, zoo veel doenlijk is, na de eendragt, en overeenkomſt der broederſchap: oordeelende, die de Hoofdzenuwe van zijn gezag te zijn, en dat de magt die geſcheiden word, al de Gebuurſchap tot haar verderf roept: zijnde verzekerd dat de ſlaagen, of ſteeken, die wy in ons ingewand ontfangen, ons eerder, en ligter te niete brengen, als die wy van buiten krijgen. Volgens deeze weg zal hy nimmermeer iemand beleedigen, en daar door die geruſtheid erlangen, van noit van iemand beleedigd, of geſcholden te worden, die met hem in de zelve loopbaane loopen. Hy denke noit zoo veel, als om korzelig en alwarrig te zijn: ſpreeke

niet

niet als op zijn beurt, en zijn tong ſla geen taal, voor dat hy, die de ſleutel daar van draagd, die opene. Want de raad, een heilige zaake zijnde, is het de minſte agtinge, die men haar kan toedraagen, dat men haar verzoeke. Hy opene de poort niet ligt voor allerhande ſlag van beſluiten, maar hy zoeke en ſpeure die na zoo veel hy kan, en wanneer die genomen zijn, moet hy de zelve eeren ende prijzen; ja waar zy ook van daan komen: Dat hy zegge, zy zijn van de Goden, de werkers aller geregtigheid! Laat hem noit, zijnde buiten het Regthuis, iets voortbrengen van het gene dat daar verhandeld is, biddende de Goden daaglijks een ſterke wagt in zijn mond te leggen, en een poort van opmerkinge aan zijne lippen, om die te verzeegelen. Want indien iemand voor de uitſpraak van een vonnis, zig dat laat ontvallen, zoo kwetſt hy zijn eer door de getuigeniſze, die hy van zijn ſwakheid geefd: Nademaal weinig te weeten, een zeker en ontwijfelbaar gevolg is van veel te ſpreeken. En behalven dat deeze loſzigheid geerne, met leugenen, en byzondere laſteringen, verzeld gaad, brengd zy dit verlies het gemeen toe, dat de werken van het geregt, hoe goed en ſchoon zy ook mogen zijn,

en zullen zijn, voor altoos in gevaar van weinig geagt te zullen worden, (wanneer al de handen, die daar aan beezig zijn geweeſt,) voor een ieder ontdekt worden. Derhalven moet hy dit geheim, zeer godsdienſtelijk eeren. Men moet hem ook zelden by iemand als zijns gelijken zien, in plaatzen, en kleedingen die zijn ſtaat en agtbaarheid betaamen. Agtende, dat de zeedigheid en deftigheid van een man van het geregt, uit zijn geeſt tot op zijn aangezigt moet verſchijnen, en dat van zijn gewiſze, op zijn gewaad. Want het is niet genoeg van binnen wijs te zijn, maar men moet ook verhinderen, dat het uitwendige niet uitſpatte: En men agt daar en boven veel meer, eenen, die de rang en betaamlijkheid van een kleed, dat hem voegd, kan waarneemen, als eenen die daar van afwijkt, en daar niet op let. Zekerlijk deeze, die groote dingen handelen, moeten allerhande konſten aanwenden, om zig zelven die agtinge te verkrijgen, en te bewaaren, van wat meer als anderen te zijn; en zy, die daar geen ſtaat af maaken, ſtellen zig ten doel van de veragtinge. Want alhoewel zulks met den eerſten opſlag van weinig belang ſchijnd te zijn, zoo is het evenwel in der daad de eerſte zaak,

door

door welke de kleinagtinge hen overkomd. Ik ſtaa voor deeze Regtbank, als een aangeklaagde, en het zy overzulks verre van my, dat ik voor zou hebben, eenige toepaſzinge van dit alles, in het byzonder op iemand te willen maaken. Is het geene dat ik wegens een regtſchaapen Regter, en welgeſchikt Raadsheer gezegd hebbe, waaragtig, gelijk ik immers niet twijfele, zijn Majeſteit heeft verſtands genoeg, en oogen in het voorhooft, om te kunnen zien, by wie van de zijnen die deeze ampten bekleeden, dusdanige deugden woonen. Ik overreede my ligtelijk, dat van het geene noodzaakelijk vereiſcht word, het regte tegendeel by de meeſte uitmunt. Den Koning prees by zig zelven, het loffelijke verſtand van Dimna, wenſchende van harten, dat 'er zoo veel deugds en opregtigheid in zijn gemoed, als waarheid in zijn redeneeringe woonen mogte. Hy zeide tegens hem: Dimna, gy hebd ons door uwe woorden, welke van wijsheid overvloeijen, ten vollen voldaan; Wel aan, let nu op u zelven, geeft aan het geregt zoodaanig een voldoening, over het geene waar mede gy beſchuldigd word, en 't geen men verzekerd is, by u bedreeven te zijn, als met een onbe-

Weinige onder deeze menſchen zijn voorzien met zoodanige deugden.

vlekt geweeten, en met de waarheid der zaake overeenkomſtig is. Hebd een inniglijk medelijden, met uwen ten hoogſten rampzaaligen ſtaat. Denkt hoe veel beter dat het is, u aan een tijdelijke ſtraffe voor een korte poos te onderwerpen, dan dat gy als een hardnekkige onboetveerdige, eeuwig uit de gunſt, en gemeenſchap der zaalige Goden verſtooten zoud blijven. Een opregte belijdeniſze voor deeze Regtbank van uwe misdaaden, kan uw gemoed ontlaſten, uw ligchaam van banden ontſlaan, ons uit zoo veele verwarringen redden, en uw gedagteniſze eerlijk by de nakomelingen maaken. Bedenkt dat het lijden voor kwaad doen, u een liefelijke weg tot zoete vreede en ruſte baanen zal. Dimna antwoorde hier op: Heer Koning, waarlijk uwe woorden zijn als die der wijzen, en ik ben ten hoogſten verheugd, zoo veel teedere geneegendheid in zijn Majeſteit voor my, die zulks noit verdiend hebbe, te vinden. Maar ik bidde ootmoediglijk, my ook geduldig te hooren.

Men moet niet hardnekkig, zijn misdaad ontkennen.

Dat niemand, die het regte gebruik van zijn zinnen heeft, een opgeraapt geſnap zonder nauwkeurig onderzoek gelooven zal; meen ik dat ligtelijk zal toege-

geſtaan worden. Dog niet minder is waaragtig, dat ook een eerlijk gemoed, een afkeer heeft, van zijn gelukzaalig einde voor deeze vervloekte weereld te verruilen. Een wijs man is ook te edelmoedig, dat hy niet vrywillig liever zijn misdaaden, dan door ſlaafſche kaſtijdinge belijden zoude. Was ik dieshalven ſlegts eenigzinds ſchuldig aan het geene waar meede men my betigt, weeſt in opregtigheid verzekerd, dat ik my al lang verneederd zoude hebben. En ah! of de Goden wilde, dat ik het ſchelmſtuk gedaan hadde! hoe gereed ſtond my nu een eynde te erlangen van alle mijne bedroefde weederwaardigheden. Gy hebd my door uwe verſtandige reedenen ô Vorſt! diervoegen het harte geraakt, dat ik byna overgehaald ben, ſchoon onſchuldig te beveſtigen, waar over ik aangeklaagd worde. Want ik hebbe die verwagtinge, dat mijn onnoozele dood, my een twevoudig leeven, zekerlijk toebrengen zal. Maar overdenkende de gulde woorden der wijzen, dat eene die zig zelven dood, nog aan de tegenwoordige, nog aan de toekomende erfeniſſe part of deel heeft, zoo ſchrikt my dit hier ten alderhoogſten van af. In der daad, zig zelven buyten eenige meewuſtheid van misdaad te beſchuldigen,

Men mag, nog behoeft in regten zig zelve niet te beſchuldigen.

gen, en daar over om het leeven gebragt wordende, is een dubbele doodslag begaan, zoo wel by de misleyde regter, als by zig zelven. Ik ken de onbevlektheid van mijn gemoed, en ben overtuygd niets kwaads gedaan te hebben: Hoe is het dan mogelijk mijn zelven te kunnen vermoorden, en mijn tegenstreevers te regtveerdigen? Zoud ik met zulks te doen, hunne voetstappen niet nawandelen? Het staad aan uw ô Koning! te oordeelen, wat hier goed of kwaad in is: Hebd gy beslooten my te doen sterven, wel aan ik ben zulks getroost: Ik stel mijn vertrouwen op de barmhertigheid der Goden, maar verwagt geenzinds, dat ik zoo grooten vyand van mijn ziele ben, dat ik moetwillens en met voorbedagte raade, in mijn verderf lopen zoude. Ik weet wat'er in my woond, en ben de beste kenner van mijne daaden. Gy ondertusschen vermoed alle boosheid van my, en een ongegronde aanklagte heeft u tegens my doodelijk vervoerd. Maar zie wel toe, dat het uw niet en ga, als zeekere knegt gebeurde, die iets zeide waar van hy geen kennisze hadde. Den Koning belast Dimna, dit te verhaalen, het welk hy in deezer voegen deede.

Men leesd dat'er voortijds, in een vermaarde stad van India, een Koopman woon-

woonde, welke behalven een groote overvloed van Rijkdommen, ook een zeer ſchoone, deugdzaame en eerlijke Huisvrouwe hadde. By hem woonde een knegt van goeden huyze, welke op zijn vermoogen ſteunende, deeze vrouwe, tot onkuisheid te bedrijven, zogt over te haalen. Maar zy een gruwel van dit wanbedrijf hebbende, ſloeg hem t'elkens af, en ſchuwde zijn byzijn, als een verdervende kanker. Dit maakte, dat zijn liefde in haat verkeerde, en hy vaſtelijk voornam, haar te zullen verderven. Dog door daadelijk geweld zulks te gevaarlijk oordeelende, wilde hy zig liever van liſt bedienen. Hy kogt drie Papegaijen, die hy in een kouwe zettede, en leerde de zelve bedektelijk, in de Edomitiſche Taale zommige woorden ſpreeken; te weeten: De eerſte: Ik heb den Kamerling by mijns Heeren vrouwe zien ſlaapen. De tweede: Foei! hoe ontrouw is zulks gedaan. En den derden: Ik zal my wel wagten van meer te zeggen. Wanneer deeze klappende vogels, nu dit lesjen heel vaſt konden, vereerden hy ze aan zijn meeſter; welke in hun onderlinge taal, hoewel hy 'er niets af verſtond, zulk een behaagen had, dat hy aan zijn Vrouwe beval, deeze

Aanmerkelijk voorbeeld van drie klappende Vogels.

deeze beeſten wel op te paſzen, en van alles te verzorgen. Het gebeurde omtrent deeze tijd, dat 'er ten zijnen huize twee Egyptiſche Kooplieden kwamen, aan welke hy de byzonderſte koſtelijkheden, van zijn wooninge zien liet, ook onder anderen deeze Papegaijen, welke aanſtonds het geene zy geleerd hadden, ieder na den ander tot eenige maalen toe, zeiden. De Kooplieden, die deeze taale verſtonden, waaren verwonderd, zagen op malkanderen, en vraagde den Koopman, of hy wel wiſt wat zijn vogelen door haar klappen uitdrukten? Neen ik, (gaf hy tot antwoord) maar ik heb'er vermaak in, om dat ikze zoo prompt hoor ſpreeken. Wel zeide een van de Kooplieden, ik wil van uwend wegen hoopen, dat ze groote leugenaars zijn: Want den eenen zegd: Ik heb den Kamerling, by mijns Heeren Vrouw zien ſlaapen. De tweede: Foei! hoe ontrouw is zulks gedaan. En de derde: Ik zal my wel wagten van meer te zeggen. Den man klonk deeze vertolkinge als een donderſlag in het oor, te meer wanneer zijn knegt dit zeggen van de Papegaijen te beveſtigen kwam. Hy liet zijn Vrouwe voor hem haalen, beſchuldigde haar met bittere woorden, van overſpel, en beval

dat

dat men ze op ſtaande voet voor zijn oogen dooden zoude. De Vrouwe, die verſtands genoeg had, om te merken, wie haar deeze part geſpeeld had, bad haar man met weenende oogen, de zaak wat nader te onderzoeken, zijn knegt niet te gelooven, alzoo hy een valſche leugenaar was, die haar kuisheid meenigmaal had laa-

laagen geleid, en dat hy door de Kooplieden, een proef zou doen neemen, of deeze vogelen wel een eenig woord, buiten het geene zy klappende gezegd hadden, in die taale ſpreeken konde. De man verzogt dit op de Kooplieden, maar wat moeiten, zy ook deeden, konden ze niet merken, dat deeze beeſten oit iets anders, dan de boven genoemde woorden geleerd hadden. Hier door kwam des knegts boosaardig bedrog uit, waar over den man diervoegen toornig was, dat hy hem zonder eenige genade te willen bewijſen, voor zijn oogen om het leeven brengen liet. Zie hier de onnoozelheid, door een onderzoek van misdaaden, uit de kaaken des doods gered, als ook de graaver van putten voor andere, in de zelve omkomen. Daarom Heer Koning, wild gy uw Vorſtlijk, en overdeugdzaam gemoed onbevlekt houden, ſteld mijne veraanklaagers ter proeve, en ik ben verzekerd, datze alle, hunne eigene doodvonniſzen onderteekenen zullen moeten: Den Regter Dimna's reedenen, al lang met verdriet, en walginge aangehoord hebbende, ſtond over einde, en zeide tegens hem: Nademaal gy, ô liſtige en doortrapte booswicht! niet anders voorhebd, dan door uw gladde tong, de regt-

veerdige en welverdiende ſtraffe, om uwe misdaaden, te ontwijken, zelfs andere eerlijke lieden, door uwe venijnige reedenen gehaat zoekt te maaken: en nog op goede vermaaningen, ſmeekingen, of dreigementen (ten einde gy uwe ſchelmſtukken vrywillig bekennen zoud) paſt; zoo zijd verzekerd, dat men van nu af, een andere weg met u ingaan zal. Men zal bezoeken, wat vermoogen, een ſcherpe pijniginge, meer heeft, om u de waarheid ter keele uit te parzen, dan alle de goedertierendheden, met welke gy tot nog toe zijt bejegend geweeſt, gedaan hebben. Dieshalven zonder eenige omwegen te gebruiken, bekend, waar over gy aangeklaagd word, of vervaardigd uwe leeden, dat men ze met koorden, uit malkandere rekke. Dimna zijn aangezigt tot den Koning keerende, ſprak: zijn Majeſteit, en deeze geheele vergaaderinge, konnen ligtelijk zien, met welk een overmaat van bittere haat, deeze onmenſchelijke Regter, zijn verbaſterde driften, tegen my, als ziedende doed opborrelen. Niet een eenige getuige, is'er nog van hem aangeweezen, die zeggen, waar mede hy my beſchuldigd. Geen omſtandigheden van tijd, plaats, perzoonen, enz. (Dingen, welke

zoo duidelijk in mijn misdaad moesten zaamenloopen:) werden van hem voordgebragt, waar door hy zelfs slegts dit draagen mijner boejens zou kunnen doen billiken; en dit alles niet tegenstaande, om zijn laatste vergift schuimbekkende tegens my uyt te spuwen, durfd hy dreigen, dat alderboosaardigste middel, 't geen uit de afgrond, om de onnoozelen te vermoorden, is opgebaggerd, naamendlijk de pijnbank aan my in het werk te stellen. Kan iemand, die niet ten eenemaal ontzinnig, en van alle barmhertigheid vervreemd is, deeze vond voor bekwaam oordeelen, om in regten, de waarheid na behooren te onderzoeken? Is 'er wel gladder of glibberiger ding dan de pijnbank, om een beschuldigde op zijn beken, door pijne uitgeparst, van 't leeven ter dood te veroordeelen, of mits t'ontkennen, by uitstaan van de pijne vry te weezen? Zullen niet hier door stijfzinnige booze menschen, des lijdens magtig zijnde, meenigmaal de verdiende straffen, van haare misdaaden ontgaan, en teedere gemoeden, gehuisd in swakke ligchaamen, die liever de dood, dan de pijnbank kiezen, bywijlen buiten schuld, jammerlijk aan een onverdiend einde geraaken? Daar is niets waaragtiger,

Aanmerkelijke redeneeringe over het ongebruik van de pijnbanken.

tiger, of het pijnigen, moet eerder voor een proefwerk van lijdzaamheid, dan van de waarheid gehouden worden. Want die de zelve kan uitſtaan, verbergd de waarheid, alsook, die ze niet verdraagen kan. En zekerlijk, waarom zal my de pijne eerder doen bekennen, het geene van de zaak zy, als my doen zeggen, het geene daar niet van zy: en weederom in tegendeel, indien de geene, die niet heeft gedaan, waar mede men hem beſchuldigd, lijdzaam genoeg zy, om de pijnigingen uit te ſtaan, waarom zal het zoo eenen niet zijn, die zulks gedaan heeft, zijnde hem zulk een ſchoone vergeldinge, als het leeven is, voorgeſteld. En alhoewel veele liever de waarheid willen bekennen, als de pijne uitſtaan, zoo is het evenwel waar; dat een groote meenigte, liever willen liegen, als gepijnigd worden, dewijl de dood ligter als die pijne vald; niet alleen in der daad, maar ook in de inbeelding, dewelke leevendiger en ſterker, de tegenwoordige pijnigingen, als de toekomſtige dood vreeſd. Het is ook te vergeefs, 't geen men voorwend, dat de onnoozelheid den onnoozelen ſtandvaſtig maakt, zoo dat hy liever de pijne wil uitſtaan, en ſwijgen, als ſpreeken en ſterven, en zijn huisgezin een onuitwiſ-

zelijke ſmette aan te wrijven, daar zulks bekwaamlijker tegen den ſchuldigen gedaan kan worden, die de miſdaad hartnekkig maakt, om liever de pijne als de dood te moeten lijden. Want de kragten der natuure, die een onnoozele heeft, om pijn te konnen uitſtaan, die heeft ook de ſchuldige; ja hoe iemand boozer is, des te ſtouter en hartnekkiger plag hy te zijn, en derhalven, zal een onſchuldige eerder onder de pijniging beſwijken, dewijle zijn onnoozelheid tegen zulke bittere pijnen, en uitgeleezene ſmerten te beſchermen, niet als een werk, dan van boven gemeene deugd en kloekmoedigheid zy, die in weinige gevonden word. De pijnbank kan ook geen bekwaam middel om de waarheid te kennen, gezegd worden, ten zy die woorden, die de gepijnigde hebben geſprooken, voor waarheid gehouden worden: maar men geloofd de gepijnigde niet, zoo hy zegd niet ſchuldig te zijn, zoo is hy ook niet meer te gelooven, zoo hy zig ſchuldig erkend. Boven dit alles, het misbruik van de pijnbank beſtaad ook daar in, dat die uit enkel vermoeden onnoozel gepijnigd zijn, niets voor hun geleedene ſmerten tot vergeldinge ontfangen, als dat ze ontſlagen worden; maar dat de geene, die over-

won-

wonnen door de pijne, de misdaaden, die zy niet begaan hebben, komen te belijden, ongeregtelijk ter dood veroordeeld worden. In der daad, dat schijnd een noodschikkelijkheid van de pijniging te zijn, dat ze den onnoozele in een onvermijdelijk gevaar des doods werpt, en duizend gedaantens van bedrog met zig sleept, en met een onnoemeliik getal van verbijsteringen, het gemoed der Regteren bevangd: dewijle daar zulke gewisze gevaarlijkheden en schandelijke misbruiken aan vast zijn, dat het schijnd, men de zelve door geen, hoe nauwkeurige opmerkinge, of eenige konst, of voorzigtigheid, kan verhoeden. Zoo dat waarlijk die geenen, zoo meenig als 'er zitten, om van eens anderens schuld, door pijniginge kennisze te krijgen, schijnen of tusschen de gevaarlijkste klippen heen te vaaren, of op eenige steilte gestelt te zijn, van waar zy ligtelijk schipbreuk, aan hunne ziel, of een doodelijk val te verwagten hebben. Groot is ook het getal der geener, welkers onnoozelheid de pijnbank wreedelijk verdrukt heeft, daar de alderonschuldigste alleen uit een ongeduld, omtrent de onverdraagelijke pijnigingen, een verzierde misdaad belijdende, uit een voorbaarig en onberaaden strengheid der

Regteren, de alderbitterste straffen, die men bedenken kan, hebben moeten draagen. Invoegen by aldien zijn Majesteit, de wreede begeerte, van deezen Regter, in my te doen pijnigen, komd in te willigen, hy zie wel toe, dat het hem niet ga, als den Leeuw, met de Jagthond gebeurde. Den Koning zeide, verhaald ons dat. Waar op Dimna, aldus vervolgde:

Deftig voorbeeld, staande op deeze stoffe.

Zekere Jagthond, wierd door twee Wolven, by den Leeuw, Koning der Dieren, beschuldigd, van een jong Leeuwtjen, in zijn huis gesleept te hebben, buiten twijfel om het te dooden, en voor spijze te gebruiken. Dog den Koning wel merkende, dat dit valschelijk uit haat tegens den Jagthond verzierd was, heeft hy deeze aanbrengers dapper overgehaald, en uit doen drijven. De Wolven, vol raazernye weg gaande, hebben een groote meenigte Wolven, en andere dieren by een gezaameld, en tegens de zelve met eeden gesvooren, dat zy met eigen oogen hadden gezien, dat den Jagthond, een jong Leeuwtjen, by den hals in zijn wooning getrokken had, en dat het daar niet weder was uitgekoomen. Hier op getuigen twee andere opgemaakte Wolven, datze op dien zelven dag

dag tegens den avond, den Jagthond, met bebloede tanden, en Leeuwen hair tusſchen de nagelen zijner pooten gezien hadden. Den Koning hier op den Jagthond by zig ontboden hebbende, vraagde hem: Wat dat beduide, dat hy dien dag met zulke bebloede tanden gezien was? Waar op de Jagthond antwoorde: Ik hadde dies tijds, in mijn wooning tegens des volgende daags, eenig gejaagd wild tot mijn ſpijze gedood. Des Konings Raaden zeiden hier op: Men dood geen wild in zijn huis, en verſtonden derhalven, dat men den Jagthond, als met regt van de misdaad verdagt, zouw pijnigen, en de waarheid doen bekennen. Als dit geſchiede, bekende de Jagthond, dat de moord van hem gedaan was, en zulks nog wel, door aandrijven van vijftig andere der voornaamſte Jagthonden, die alle by hem op dien dag in zijn huis geweeſt waaren. De Koning doed ook die Jagthonden vangen. Het welk bekend geworden zijnde, kwamen alle de Jagthonden van het woud, vreezende een geheele uitdelginge van hun geſlagt, by den Koning, zeggende: Aldergenadigſte Koning, van de oude Koningen, uwe voorouders, is door een wet beſteld geweeſt, dat een bo-

belijdenisze, door pijniginge afgedrongen, wel kragt heeft tegen den belijder; maar niet tegen die geene; van welke hy beleeden heeft. En indien de Jagthond een jong Leeuwtjen gedood heeft., wy zekerlijk zijn ons geenes doodslags bewust: Want niemand van ons is zoo ontzinnig, dat wy om de moord van een Leeuwtjen, ons en onze kinderen, in een baarblijkelijk gevaar van ons leeven zouden werpen. Voornaamendlijk daar wy weeten, dat zoodaanig een doodslag van de Goden verboden is, en by de wetten ten hoogsten gestraft word. Maar ten zy wy nu op die wetten staan, door de welke bevestigd is, dat die door pijniging belijd, alleen wegens zig zelven, maar niet van anderen zal geloofd worden; lijd het zekerlijk gevaar, dat iemand die Dieverye of Roverye begaan heeft, zouw mogen zeggen, dat al de voornaamste beesten van deeze wildernisze, met hem gestoolen, en geroofd hebben. Den Koning nu wat verzagt zijnde, heeft al de Jagthonden, behalven hem, die de moord beleeden had, doen los laaten. By geval was dies tijds aan het Hof des Konings, een Kameel uit Arabien, in Gezandschap, den welken den Koning gevraagd heeft, of 'er oit wel zulks in het

De misdaad van eenen, moet aan geen geheele meenigte geweeten worden.

Rijk

Rijk van zijn Koning voorgevallen was? De Kameel antwoorde daar op, noit zulks gehoord of gezien te hebben, ook leenen wy (vervolgde hy) onze ooren aan zulke beuzeleryen niet, die nog de reeden, een voorzigtige raad, of eenige wet beveeld. Want hoe zouw de Jagthond een Leeuwtjen durven dooden, daar hy in der Leeuwen Rijke, der Leeuwen gebied onderworpen is; ik ſwijge nog dat hy Leeuwen bloed zouw durven vergieten. Maar gylieden, ſchijnd hier met allen ligtgeloovig, zoo dat gy zaaken die men geenzinds behoord te gelooven, egter geloof geefd. Hier op zeide de Koning: Maar de beſchuldigde heeft de moord beleeden, en moorden te ſtraffen, is des Konings pligt. Wat meend gy dat men eenen die zijn misdaad belijd, behoord te doen, hoe onhebbelijk die ook mag ſchijnen? Het Kameel antwoorde: Een belijdeniſze in ons Rijk door pijniginge afgedrongen, indien der nog andere bewijzen bykomen, dienen tot raaminge van de daad, maar geenzinds tot noodwendigheid van ſtraffe. Na eenige dagen, beval den Koning, de zaak wat nader te onderſtaan; en daar wierden andere eerlijker Wolven gevonden, welke de verraaderyen van hun medemakkers

aan den dag bragten. Hier op wierd den Jagthond ontſlaagen, en voor den Koning gebragt, welke tegens hem zeide: Hoe zijd gy dus ontzinnig en dul geweeſt, van een moord te bekennen, die gy niet gedaan hebt? Den Jagthond antwoorde hier op: Ik ben niet ontzinnig, ô Koning, en ben zulks ook nimmer geweeſt! maar de ſwaare pijnen, hebben my het verſtand verbijſterd, en benoomen; Want zoo groot, en onverbiddelijk is de onbarmhertigheid van uwe Raaden en Regters geweeſt, dat ze my wreeder, als oit eenige van weederſpannigheid ſchuldig, hebben gepijnigd, en als zy my eens gepijnigd zijnde, geduurig weder nieuwe zoorten van pijnen aandeeden, heb ik liever eenen, dan zoo veele wreede, en langzaame dooden willen ſterven. Den Koning verfoeide deeze onbeſchofte onreedlijkheid. Dankende de Goden, als voorzitters van het geregt, om dat zy het verborgene geopenbaard hadden; als ook den Gezant, welke door zijn goede reedenen, het ſtorten van onnoozel bloed was voorgekomen. Waar op deeze zeide: Ja veel grooter ô Koning! is de weldaad, die u den Hemel doed in uwe tegenwoordigheid ondervinden, te weeten: Dat men een belijdeniſze door pijniginge

De pijnbank kan iemand doen belijden waar aan men noit ſchuld gehad heeft.

ginge afgedrongen, niet veiliglijk geloo-ven mag. Hier meede eindigde Dimna zijne reedenen. Den Koning liet alles, wat hy gesprooken hadde, nauwkeurig opschrijven: En gelaste hem, alzoo de tijd verloopen was, weederom na de gevangenisze te brengen. Dit geschied zijnde, kwam de Leeuwinne andermaal by haar zoone, en hoorende, hoe uitnee-mende Dimna datmaal, zijn zaak wee-derom voor het Geregt, ende den Ko-ning verdeedigd hadde, als ook dat den Koning met groote lof van zijn gaaven en vaardigheid, om voor de vuist van al-les te redeneeren, sprak: Ja van harten wenschte hem onschuldig, en van mis-daad vrygesprooken te zien; was hier over zoodanig misnoegd en vertoornd, datze swoer buiten weeten van haar zoone, Dimna om den hals te brengen. Ten deezen einde ging zy by den gevan-gen bewaarder, die ze gelaste zeker poe-der, dat ze hem gaf, in Dimna's spijze te doen. Deeze zulks niet durvende wei-geren, deed als hem de Leeuwin gebood: Waar door Dimna nog dien zelven nagt, alzoo het vergift zeer sterk was, het elen-dige leeven uitblies. 's Morgens, wan-neer hy weederom voor het Geregt stond gevoerd te worden, wierd hy van 's Ko-

nings

nings Dienaars dood gevonden. Zy bragten hem zoodanig als hy was, in de vergaaderinge. Ieder ſtond verbaaſt en verſchrikt. Den Koning beval, alzoo men wel merkte, dat zeker vergift hem de dood veroorzaakt had, zijn kleederen, of hy zulks zelfs mogt gedaan hebben, door en door te zoeken. Dog men vond niets als eenig Goud, met een ſchrijftafelken by hem; op het zelve ſtonden deeze woorden, in *Was* geſchreeven: *Ziende dat mijn noodlot wil, dit leeven, door een geweldige Dood, in een beter te verwiſzelen, zoo diend deeze belydeniſze, om mijn gemoed te ontlaſten, met een ſtervende hand geſchreeven, ten einde ieder die daar aan geleegen is, weete, Dat den vroomen, en getrouwen Senesba, onſchuldiglyk op mijn bedriegelijke aanklagten, door den Koning is omgebragt. Deeze daad vergeeven my de Goden, en den Koning bid ik mijn doode ligchaam barmhartigheid te bewyzen.* Den Koning was in der daad, door dit toeval ten eenemaal bedroefd. Dog dankte den Hemel, dat nog dus de onnoozelheid van Senesba aan den dag kwam, te meer, wanneer hy uit de mond van Leopard, en den Wolf, Dimna's reedenen tegen Kellila, in de gevangeniſze geſprooken, verſtond. Hy liet het doode ligchaam begraa-

graaven; en maakte na Dimna's voorſchrift, veele en goede wetten, tot verzekeringe en ruſt van zijn Koninkrijk.

Het IV. HOOFDSTUK.

Handelende van de Vriendſchap.

GY hebd my, zeide Difles den Indiaanſchen Koning, tot zijnen wijzen meeſter Sendebar, ten vollen door uw verhaal voldaan; En duidelijk getoond, dat een verſtandig man, zig in alle deelen moet wagten, van kwaade gangen in te ſlaan; want eigen voordeel tot een anders verderf te zoeken, is de band van alle menſchelijkheid, en onderlinge gezelligheid verbreeken. Maar ik wilde wel, dat gy my een voorbeeld gaafd, van getrouwe vrienden, welke tot aan hun dood toe, elkanderen, in alle opregtigheid, onverbreekelijke liefde en geneegendheid, toe droegen. Sendebar antwoorde hier op: Een wijs man is aan zijn vrienden, als een ſterke zuil, waar op men onbekommerd leunen mag. En, de zulke mogen eerſt regtſchaapen vrienden genoemd werden, welke elkanderen niet alleen in voor, maar ook in tegenſpoed,

ſpoed, ja tot 'er dood toe, even behulpzaam, en getrouw zijn. Hier van hebben ons de oude wijzen in haar ſchriften, een deftig voorbeeld nagelaaten, naamendlijk van de Duive met andere Duiven: de Raave en Muis: Schildpadde, ende het Herte. Den Koning verzogt Sendebar dit te willen verhaalen, het welk van hem in deezer voegen gedaan wierd.

Aanmerkelijk voorbeeld.

In zekere Wildernisſze, welke overvloedig van alderleie zoorten van gedierten, zoo tamme als wilde voorzien was, en waar in zig altijd een groote meenigte Jaagers onthielden, ſtond een groote boom, met veele en verſcheide Vogelneſten, waar onder ook een Raave het zijne had. Deeze Raave wierd eens op zekere tijd een Weiman gewaar, die beezig was met zijne netten uit te ſpreiden. Hier over niet weinig ontſteld zijnde, dagt hy by zig zelven, mooglijk zal dit my gelden; en nam overzulks voor, nauwkeurig op zijn hoede te zijn. Hy dus ſneedig uit zijn oogen kijkende, zag hoe zig een heele vlugt Duiven, die van een der voornaamſten onder hun geleid wierd, zig onverhoeds, daar deeze netten lagen, neederlieten, en in de zelve gevangen wierden. De Duiven dit, hoewel te laat, bemerkende, zagen malkan-

kanderen met bedroefde oogen aan: Dog de geene die hun in het vliegen geleid hadde, zeide: Niemand zoo lang 'er leeven is, beſwijke de moed; maar laat ons alle, zonder eenige verdeelinge van kragten, of eigen belang, gelijkerhand de vlerken na om hoog uitſpreiden, en bezoeken of we dus met het Net in de logt vlie-

vliegen kunnen. Dit wierd eendragtelijk, tot geen kleine verwonderinge van den Weiman, die zulks noit gezien hadde, gedaan. Hy vervolgde haar, als ook de Raave, die mede nieuwsgierig was, hoe dit afloopen zoude. De voornaamſte Duif bemerkende, hoe ze van den Weiman op het ſpoor gevolgd wierden, zeide tegens de anderen: Laat ons de ſtreek boven deeze effene vlakte verlaaten, en over berg en dal vliegen, op dat wy onzen vervolger uit het gezigt raaken, die anderzinds wegens het verlies van zijn netten, ons dubbele laagen, om te vangen, leggen zal: niet wijd van hier in een Valeie, heb ik onder de Muizen een vriend die my altijd zeer getrouw geweeſt is: Ik ben verzekerd, dat hy met zijn ſcherpe tanden, my dus gevangen ziende, het net doorknaagen zal. Deeze raad wierd in het werk geſteld; zy geraakten den Vogelaar uit het gezigt, kwamen boven de Valeie daar de Muis woonde, en daalde gelijkelijk tot voor zijn hol, op de aarde neder. Zy zagen hier hoe de Muis, om zig in alle voorvallende geleegendheden te redden, meer als duizend hoolen, onder aan de voet van een berg gemaakt hadde. De Raave, die de Duiven tot daar toe gevolgd was, hoorde hoe

hoe de voornaamſte onder hun de Muis by zijn naame toeriep. Deeze kwam aanſtonds, en ziende zijn vriendinne onder het net, met nog zoo veele andere van haar geſlagt zitten, zeide hy: wel wat is dit, mijn zuſter! dat gy dus elendiglijk verſtrikt zijd? De Duive antwoorde: Ha mijn vriend! weet gy niet hoe de Goden niemand in deeze weereld, zoo voorſpoedig en gelukkig leeven laaten, of zy voegen hem ten minſten eenige wederwaardigheden toe? Voornaamendlijk in deeze yzere eeuwe, uit welke alle trouwe, en opregtigheid, als verbannen ſchijnd. 't Was het Godvergeeten bedrog, dat aan mijn oogen het zaad ontdekte, en ondertuſſchen, de netten tot verderf geſpannen, verborgen hield. Invoegen het zeker is, dat niemand zijne verborgene noodſchikkinge, het welk hem de Hemelſche magten beſchooren hebben, ontgaan kan. De daaglijkze ondervindinge leerd ons ook, hoe zelvs, die groote en magtige Hemelsligten, Zon, Maan, en Starren, nu en dan, haar verduiſteringe lijden moeten. De Viſſchen, werden uit ontoenaakbaare diepe kolken der zee, op het land gehaald, en de Vogelen werden als haar tijd daar is, vliegende in de verheevene logt,

Niemand kan zijn bepaalde noodlot over-ſchrijden.

 ge-

gevangen. Behalven dit, is het ook zeer waaragtig, 't geen de wijzen zeggen:

Die door een domme drift, den ruimen teugel geefd
Aan zijn begeerlykheid, noit oude dag beleefd.

Dus is het my voor een goed gedeelte ook gegaan, en daar door is my deeze ongeleegendheid overgekomen. Maar nu wel aan, ftelt uwe tanden in het werk, om ons uit deeze gevangenifze te verlofzen. De Muis deed dit aanftonds, en begon het net aan die zijde ftukken te bijten, daar zijn vriendinne zat. Dog deeze zeide: Verloft eerft de andere, en komd dan hier; en dit zeggen eenige maalen herhaalende, fprak de Muis: Hoe! wat is dit? het fchijnd my toe, als of gy geen werk van uw eigene vèrloffinge maakt? Waar op de Duive antwoorde: Laat u mijn beede niet kwalijk gevallen, deeze, die ik wil dat gy eerft redden zuld, zijn mijne vrienden; zy hebben haar onder my, als onder haar moeder, en vóedfter begeeven, gedaan alles wat'ik op hun verzogt, en ten waare zy alle my zoo gelijkelijk niet hadden gehoorzaamd, en hun kragten in het werk gefteld, zekerlijk ik was tot een prooje van den Weiman geworden. Daarom

Men moet voor zijn vrienden meerder als zig zelven zorgen.

om is het billik dat ik haar waardiger als mijn eigen leeven agte. Ik heb ook gantſchelijk geen bekommeringe van de laatſte te zullen zijn. Want ik weet, wanneer gy mijne gezellen zuld vry gemaakt hebben, mijn verloſzinge door uwe getrouwigheid voor handen is. Waarlijk (ſprak de Muis) gy betoond met 'er daad hoe lief gy uwe vrienden hebd, en hoe zeer haar behoudeniſze u ter harten gaad. Eindelijk het net aan ſtukken gebeeten hebbende, bedankten hem de Duiven, ſwoeren een eeuwigduurende vriendſchap met hem te houden, en vloogen aldus gezaamendlijk ieder zijns weegs.

Dit alles zag de Raave, die de Duiven gevolgd was, aan: En hebbende de onderlinge reedenen, die de voornaamſte der Duiven met de Muis gevoerd hadde, aangehoord, zeide hy tot zig zelfs: O gelukkige! die in nood van zulke opregte vrienden voorzien zijn; wie weet, welk ongeval my geduurende mijn leevens tijd, ook nog kan bejegenen. Ik wil dieshalven zien, of 'er kans is, my met dit gezelſchap te vereenigen. Hier op vloog hy voor het hol van de Muis, en riep hem. De Muis vraagde hem, wie hy was? Waar op hy antwoorde: Ik ben de Raave, die de ongeleegendheid van uw vrien-

Daar is niets beeter als altijd getrouwe vrienden te hebben.

dinne de Duive, met haar gezelſchap, en uwe broederlijke trouwe, in haar te verloſzen, gezien hebbe. Dieshalven is mijn ootmoedige beede, van meede in u vriendſchap aangenoomen te moogen worden. De Muis riep van binnen: Zulks zal niet kunnen zijn; want de wijzen leeren ons, dat een verſtandige, niet als moogelijke dingen moet tragten in zijn magt te krijgen, en van de andere, als hem niet nut zijnde, afzien. Die hier in het tegendeel haar bevlijtigen, arbeiden tegens de man aan, en willen Karren ter zee, en Scheepen over land voeren. Welke beſtendige vriendſchap dog, kan 'er tuſſchen u en my gemaakt worden, daar ik u tot ſpijze ben, en gy mijn eeter zijd? De Raave antwoorde hier op: Ik bid u op mijne reedenen te letten, en uwe ooren te neygen tot het geene ik zeggen zal: Ik weet wel dat gy van my tot ſpijze gebruikt kond worden; maar geloofd my, zulks en is geenzinds mijne meeninge; want uw dood kan my lang na het duizendſte deel, zoo veel voordeel geeven, als ik uit uw leeven te verwagten hebbe. Waarlijk, ten zou niet wel voegelijk zijn, dat gy mijn verzoek, 't welk zoo billik en reedelijk is, kwamd te weigeren; te meer, nademaal die uitſchitteren-

terende deugden, van geregtigheid en barmhertigheid, als eeuwig by u gehuisveſt ſchijnen. Ik heb daar van met eigene oogen, de leevendigſte en eenvoudigſte proeven gezien. Ik ben ook daar en boven verzekerd, dat gy in zulks te pleegen, als by uw heden gedaan is, geen ydele roem, of eere van anderen in het oog gehad hebd. Want ik heb alles verre genoeg, buiten het bereik van uw gezigt, kunnen aanſchouwen. Weshalven uwe daad my met regt aan het zeggen der wijzen doed gedenken:

De ſtraalen van de Deugd, 't zy waar-
ze zyn gebuiſt,
Die ſchitt'ren altijd uit. Geen wooning
hoe begruiſt
Of gantſch vervallen, kan haar goude
glans bedekken;
Maar elk voeld zig verpligt het oog daar
heen te ſtrekken.

Even eens als het welriekende amber niet na en laat, zijn aantrekkende reuk, aan andere mede te deelen, ſchoon het ook in digte kasjens opgeſlooten is, zoo weinig wil ik hoopen, dat gy my uw aangeboorene goedertierendheid, weigeren zuld. Hier op liet de Muis zig dus hooren: Weet, ô Raave! dat 'er ter

Men moet voor zijn magtiger, altijd op zijn hoede zijn.

weereld geen grooter haat, en afkeerigheid kan bedagt worden, dan tegens de zulke, die men wegens het leeven, te vreezen heeft. Benadeeld te worden, in eer of goederen, hoewel zulks groot is, kan men nog te boven komen. Maar het dierbaare leeven overwind alles. Nu gelijkerwijs het zelve, uit tweederleie inzigten, zorgvuldig moet bewaard worden, zoo om zig zelven, als aan anderen nut te zijn; zoo is'er ook een tweederleie haat, waar door niet weinige daaglijks ſneuvelen en omkomen. De eerſte is, die uit een ydele eer en trotze opgeblaazendheid gebooren word, gelijk tuſſchen den Leeuw, en Elephant, welke elkanderen eeuwigduurende het oppergezag betwiſten, hier over een geduurige oorlog voeren, en op alderhande wijzen verderven. De andere haat is nog ruim zoo ſpooreloos, nademaal ze zig van de magtige, en ſterke, tot de weerlooze, en de zulke die van alle waapenen ontbloot zijn, uitſtrekt. Deeze heeft geen andere grondoorzaak, dan een beleedigende, en ingewortelde vyandſchap. Gelijk daar is de haat tuſſchen u en my, tuſſchen den Havik en het Veldhoen, tuſſchen de Kat, en Rot, en tuſſchen de Windhond, en Haazen. Dat ik uw gezel-

Voorbeelden hier van.

zelſchap moet tragten te vlieden, geſchied niet om dat ik uw kwaad zoude willen, maar om dat ik verzeekerd ben, van u beſchaadigd te kunnen, en te zullen worden. Wat band van vriendſchap, bid ik u, kan plaats hebben, daar de mindere op zijn meerdere altijd een waakend oog moet houden, om niet in het verderf te geraaken. Want of het ſchoon mooglijk was, dat u de reeden voor een tijd, meeſter van uwe driften deed zijn; zouw het geen groote roekeloosheid mogen genoemd worden, zig daar op veiliglijk te verlaaten? Zekerlijk het water kookende heet gemaakt, zal evenwel niet nalaaten, het vuur uit te bluſſchen. Invoegen dat'er van twee regt tegen een ſtrijdige dingen, geen onderlinge gezelligheid te verwagten is. De wijzen pleegen den geenen, die op zijn vyand vertrouwd, te vergelijken by iemand die een Slang in de hand draagd, zonder te weeten waar zig dat venijnige dier keeren, of zijn vergift zal uitſpuuwen. Dieshalven zal een verſtandig man, altijd bezorgen, dat'er een ruime tuſſchenwijdte tuſſchen hem en zijnen vyand is. Hier in gelijk zijnde die Slange, waar van dit volgende verhaald word.

Aanmerkelijke ſpreuken.

Zekere eenvoudige Huisman, door

Opmerkelijk voorbeeld.

waangeloof, na de gewoonte zijns lands gedreeven, had by hem in zijn huis, aan de zijde van de haardsteede, in een hol een slange woonen; zig inbeeldende dat hem dit tot groot geluk gedyen moest. Overzulks wierd ook dit beest, van hem, en zijn Huisvrouwe zorgvuldig opgepast, en daaglijks spijze gegeeven. Het gebeurde nu op een dag, dat den Huisman door groote pijne in het hoofd, was genoodzaakt het bedde te houden: zijn vrouwe iets elders te bestellen hebbende, had een pot met eeten by het vuur te kooken gezet, en de deure agter haar toegehaald. Dit ziende de Slange, kwam uit zijn hol voor den dag, keek aan alle zijden rondomme, en niemand gewaar wordende, spoog hy zijn vergiftige swadder, in de pot met spijze; 't welk verrigt hebbende, kroop hy wederom in zijn hol. De man, welk dit alles opgemerkt hadde, kwam van het bedde, en begroef de pot met spijze in de aarde, ten einde niemand daar door zoude vergiftigd worden. Zijn Vrouwe thuis komende, verhaalde hy haar zulks, en besloot met haar de Slange om het leeven te brengen. Om dit verzekerd uit te voeren, ging hy, omtrent die tijd als de Slang gewoon was voor den dag te komen, om te eeten,

met

met een bijl in de hand aan de zijde van het hol ſtaan, in voorneemen van hem midden door te houwen. Dog de Slang zig des misdaads bewuſt zijnde, ſtak het hoofd ſtilletjens uit zijn hol, om te zien of 'er ook eenig onraad was; het welke, zoo dra als de man gewaar wierd, ſloeg hy toe met de bijl; maar de Slang, eer den ſlag hem kon treffen, haalde het hoofd te rugge, kroop heel diep in zijn hol, en kwam daar niet weder uit. Eenige dagen verloopen zijnde, bad de Vrouwe haar Man, dat hy zig dog met de Slang bevreedigen zoude, en hem door genade te bewijzen, verpligten van zulks niet meer te doen. De Man liet zig gezeggen, hy ging voor het hol, riep de Slange, en zeide dat hy op zijn woord verzekerd mogt uitkomen, alzoo hy hem zijn misdaad vergaf, en wederom als vooren in zijn vriendſchap leeven wilde. Dog de Slange antwoorde: Zulks zal in geenerhande wijze kunnen geſchieden; want zoo menigmaal als u te binnen zal komen, dat ik u zoo kwaadaardiglijk de ſpijze heb willen vergiftigen, en ik op die onbarmhertige ſlag, welke gy met de bijl na my deed, denke; zoo moet noodwendig aanſtonds, alle onderling vertrouwen, tuſſchen ons ophouden.

Men moet, die men eens beleedigd heeft, niet vertrouwen.

Overzulks wild gy my eenige gunſte bewijzen, zoo laat my, om mijn ſpijze te zoeken, elders heen vertrekken; want dan zal buiten twijfel de ruſt van uw huis alderbeſt verzekerd zijn. Dit wierd van de Man ingewilligd; en de Slange, wiens raad ik in deezen zeer voorzigtig geweeſt te zijn, oordeele, ging zijn weegs. De Raave antwoorde tegens de Muis: Mijn vriend, ik hebbe uwe woorden, en bygebragte voorbeeld zeer wel verſtaan, dog ik bid u op de opregtigheid van mijn gemoed, en de billikmaatigheid mijner reedenen te letten. Ten is in der daad niet edelmoedig van u gedaan, my dus zonder oorzaake voor het hoofd te ſtooten. Ik zoek in alle vertrouwen, als een regtſchaapen broeder, en vriend met u te leeven. Immers kan u niet onbekend zijn, hoe alle verſtandige Schepzelen, liefde hebben, voor beſtendige en duurzaame zaaken. Het brandende vuur van innige geneegendheid, tuſſchen getrouwe gezellen, mag wel zomtijds een weinig verkoelen, maar zal noit geheel uitgebluſt worden. Brooze glaazen mogen aan ſtukken breeken, maar gulde kroezen, konnen de tijd verduuren. Uitroeijinge is vaſt aan tweeſpald, maar eendragtigheid tuſſchen vrienden, bind als

Aanmerkelijke reedenen.

ſterke

ke koorden. Een man van adelijke inborſt kan niet nalaaten zijns gelijken te beminnen; maar ſlaafagtige gemoederen, koopen hun geneegendheid voor gewin. Ik heb gezien wie gy zijd, en wat voor deugden by u huisveſten. Daarom heb ik voorgenomen, u te willen lieven, en ik zal van uwe wooninge niet gaan, nog eeten, nog drinken proeven, voor ik van uwe geneegendheid tot mywaards verzekerd ben. De Muis dit hoorende, zeide: noit is het mijn werk geweeſt, iemand dus ieverig om mijn gunſte ziende ſmeeken, hem de zelve af te zeggen. Ik neeme u overzulks in mijne vriendſchap aan; en het geene ik geſprooken hebbe, was om u te doen begrijpen, welke groote reedenen ik hadde, om buiten u gezelſchap te blijven. Want hoe onderaardſch en gering mijn wooninge ook mag zijn, ik leef'er zeer veilig en geruſt in, zonder iets wat tot het leeven noodig is, gebrek te hebben. Daarom dat uw herte nimmer door hoogmoed opgeſwollen, u in het vervolg doe zeggen: Zie daar een onnoozele Muis zonder geeſt of oordeel, welke ik door mijne geveinſde argliſtigheid tot een prooje gekreegen hebbe. Dit doende, zouw u bedrog my het ongeluk van dien Haan doen overkomen, waar

Men moet zig tegens geringe lieden niet verhoogmoedigen.

van men dit volgende verhaald vind.

Aardig voorbeeld.

Zekere Vos, by een koude Winterſche nagt uitgegaan zijnde, hoorde een Haan, welke boven op een boom zat, overluid kraaijen. Hy ſpoeide zig ter ren na deeze boom, en riep van onderen: Ik bid u Haan, my te zeggen, wat voor een liedeken gy dus vrolijk, in deeze duiſtere en koude nagt zingd. De Haan antwoorde: Ik verkondige de haaſtaanſtaande lieve dageraad, en tragte alle ſchepzelen op te wekken, om de zelve eerbiedig te groeten. Den Vos zeide hier op: Dan moet 'er voorwaar een ſchrander, ja Goddelijk verſtand in u woonen, nademaal gy toekomende dingen voorzeggen kund. De Haan begon wederom te kraaijen dat het klonk, en de Vos teeg aan het danzen. Den Haan dit gewaar wordende, vraagde, wat maakt gy? De Vos antwoorde: Terwijl gy uitmuntenſte onder alle wijsgeeren zingd, is het immers billik dat ik danſze; O Haan! Vorſt en Koning aller gevogelte, wat heeft u den milden Hemel, met koſtelijke en onwaardeerlijke gaaven, zoo des ligchaams, als des gemoeds beſchonken. Gy kund u zelven, door uwe veederen niet alleen tot aan de wolken verheffen; maar gy bediend ook het ampt van Goden en Prophee-

pheeten, in dingen die toekomende zijn, te verkondigen. Meend niet dat ik u wil ſtreelen of vleijen; maar ik bid u, maakt my zoo gelukkig van als een vriend in u gezelſchap aangenomen te mogen werden. De Haan zeide: Mijn Vriend, zulks en kan wegens de ongelijkheid van onze natuur niet zijn. Waar op de Vos, voort voer; laat ik dan ten minſten de eer hebben, van uw aangezigt ſlegts eenmaal te mogen kuſzen, ten einde ik by mijn gezellen komende, haar met waarheid kan zeggen, dat ik een voorzeggers mond gekuſt hebbe. De Haan aangelokt, door de liefelijke reedenen van den Vos, was zoo onnoozel, dat hy van den boom afkwam, en hem zijn bek om te kuſzen toereikte. De Vos, in plaats van te kuſzen, beet hem geſwindelijk de kop af, en gebruikte het ligchaam tot ſpijze. Voegende daar by deeze ſpottelijke woorden: Nu kan ik in der daad zeggen, een propheet, zonder harzenen, of vernuft gevonden te hebben.

Ik heb u, dit voorbeeld willen verhaalen, om u te doen zien, hoe liſtelijk de Vos zijn aangeboorene vyandſchap tegens den Haan in het werk ſtelde, wordende hier door zijn Eeter, en de Haan, als te ligtgeloovig, zijn ſpijze. Dog ik wil beter

beter dingen van u gevoelen, en vertrouwen, dat gy in alles opregter zijd. Dit gezegd hebbende, kroop de Muis aan de ingang van haar hol. Het welk de Raave ziende, zeide hy: Wat is dit mijn vriend, gy ſchijnd te vreezen, en geen groot vertrouwen in mijn vriendſchap te ſtellen. De Muis antwoorde hier op: De vriendſchap die de menſchen in deeze weereld met elkanderen pleegen, kan en moet tweezinds aangemerkt worden: De eene beſtaad in een waare en daadelijke overgeevinge van den geheelen perzoon; en de andere in uiterlijke betuiginge, handreikinge of pligtpleegingen. Die haar zelven in eigene perzoon, met alles watze hebben, overgeeven, zijn buiten eenige tegenſpraak de aldervolmaakſte en getrouwſte vrienden. Dog het andere ſlag, welke zulks door handreikinge, en uiterlijke gebaarden willen betoonen, liefd om voordeels wille, en zijn gelijk de Vogelaars, die hun zaad niet uit medelijden, om de Vogelen te voeden, maar om de zelve te vangen, op de aarde ſtrooijen. Overzulks kund gy ligtelijk begrijpen, dat vriendſchap, welke op onderlinge overdragt der perzoonen ſteund, veel vaſter, beter, geduurzaamer en opregter is, dan die in bloote handgeevinge beſtaad.

Vriendſchap word uit byzondere inzigten zomtijds aangegaan.

ſtaad. Weeſt dan verzekerd dat gy my geheel en al in uwe gunſte hebd ingewikkeld, en dat ik geen het minſte wantrouwen van uwe opregtigheid hebbe. Maar dat ik my niet zoo bloot op uw zijde begeeve, geſchied om dat ik weet, dat gy veele van uwe gezellen hebd, welke geen kenniſze van onze onderlinge verbinteniſze hebbende, en niet van zo edelmoedige inborſt als gy zijnde, weinig werk zouden maaken, van my op te eeten. De Raave antwoorde: De wetten van waare vriendſchap brengen mede, dat iemand een vriend hebbende, de zelve een vriend van zijne andere vrienden, en een vyand van zijne vyanden is. En daarom zijd ten vollen verzekerd, dat by aldien u iemand van de mijnen eenig leed wilde doen, ik my diervoegen daar over zoude wreeken, dat ze zig wel wagten zullen, om zulks te denken. Hier op kwam de Muis on bekommerd uit zijn hol voor den dag, wierd van den Raave met alle teekenen van een opregte geneegendheid gekuſt, ſwoeren elkanderen een onverbreekelijke vriendſchap, en bragten haar tijd by den anderen, met deftige vertellingen, in een zoete gezelligheid door.

Wetten van vriendſchap welke.

Het gebeurde na verloop van ſommige maanden, dat de Raave op een morgen-

gen-ſtond tegens den Muis zeide: Mijn waarde broeder, ik hebbe al voor lang bemerkt, dat, wat uwe wooninge aanbelangd, de zelve geenzinds van de gemaklijkſte of beſte is. Zy leid digt aan de weg, geefd zober voedzel, en ik ben hier geduurig den een of den anderen, welke my zoude beſchaadigen kunnen, in het oog. Daarom wild gy mijn raad opvolgen, laat ons van hier vertrekken; ik weet een andere ſtreek lands, die eenzaam, en zeer vis- en vrugt-rijk is; ook heb ik daar ter plaatze, een trouwhartig vriend woonen, die ik weet dat wy zeer aangenaam en welkom weezen zullen. De Muis antwoorde hier op: Wel aan, ik wil my na uwe raad voegen; want ik heb niet zonder groote kommer en zorgen mijn dagen hier overgebragt, gelijk gy wel zien kund aan alle de hoolen, die ik tot berginge van mijn leeven, onder de aarde gemaakt hebbe. Maar wat is het dat u vervaard maakt? vraagde de Raave. De Muis antwoorde, de tegenſpoeden, welke mijn bejegend zijn, zal ik u veel beter kunnen vertellen, als wy aan dat andere geweſt zullen gekomen weezen. Hier op nam hem de Raave by de ſtaart, en voerde hem aan een viſchrijke Rievier, alwaar zig een Schildpadde ont-

onthield , met welke hy altijd in een vertrouwde vriendſchap geleefd hadde. De Schildpadde was dies tijds aan den oever, en de Muis in des Raaven bek ziende, niet weetende wat dit was, dook door bevreeſdheid in het water. Dog den Raave den Muis nedergezet hebbende, riep den Schildpadde by haar naame, en zy de ſtemme van haar oude vriend kennende, kwam aanſtonds voor den dag, toonde alle teekenen van blijdſchap, en vraagde hem waar hy zig zoo langen tijd onthouden hadde. De Raave vertelde omſtandiglijk alles wat hem tot die tijd toe met de Muis bejegend was, als ook hoe hy eerſt kennis aan hem door het wonderlijk voorval van de Duiven gekreegen had. De Schildpadde hoorde met verwonderinge dit aan, prees de getrouwigheid en het verſtand van den Muis, ging by hem, en verzogt, hem te willen verhaalen, uit wat inzigten, hy zig met de Raave ter deezer plaatze vinden liet. Het zelve verzoek deed ook de Raave, waar op zig de Muis in deezer voegen liet hooren.

Men moet de zulke wantrouwen daar men geen kenniſze aan heeft.

Mijn eerſte verkeering in dit Land, was ten Huize van een godzaalig, vroom en opregt kluizenaar; deeze niets hebbende van de goederen deezer weereld,

 wierd

wierd zoo nu en dan door barmhertige menſchen eenig brood om te eeten gebragt, waar van hy zijn maaltijd gedaan hebbende, gemeenlijk het overſchot, in een korf aan de balk hing. Ik dit waarneemende, wiſt door een behendige liſt in de korf te komen, at van het brood tot mijn genoegen, en daar mede niet te vreeden zijnde, bragt het overſchot aan de andere Muizen, mijne gezellen, die mede in dit zelve huis woonden. Den Kluizenaar t'elkens zijn korf van ſpijze ontbloot vindende, was hier over, gelijk men ligtelijk denken kan, zeer moejelijk; en zulks te meer, om dat waar hy ze ook hing, het al even veel was. Want over al wiſt ik'er by te komen. Het gebeurde op zekere tijd, dat hem een Pelgrim bezoeken kwam, welke hy, zoo veel zijn geringe geleegendheid toeliet, beleefd onthaalde, en alle gemak aan deed. Wel gegeeten, en gedronken hebbende, hing hy zijn korf met ſpijze, aan haar oude plaats. Ondertuſſchen begon den Pelgrim, die verſcheide geweſten des weerelds doorreiſd hadde, hem veele byzonderheden van deeze en geene Volkeren, Landen en Koningrijken, te vertellen. Als mede vreemde gevallen, en wonderlijke bejegeningen, die hem in eige-

Aardige voorbeelden en vertellingen.

eigene perzoon gebeurd waaren. Dog Hy bemerkte dat den Kluizenaar, op dit alles weinig agt nam, en zig geduurig bemoeide met na zijn korf te zien. Hier over moejelijk zijnde, zeïde hy: Hoe is het mooglijk mijn Vriend, dat gy zoo weinig werks maakt, van het geene ik u met zoo veel ernst te verhaalen kom? Waarlijk gy zoud immers zelfs, altijd een aandagtiger aanhoorder voor uwe reedenen begeeren. Hier op antwoorde den Kluizenaar, geloofd my broeder ter goeder trouwen, dat ik niets aangenaamer zouw wenschen, dan uw verhaalingen met zoo veel opmerkingen, als zy wel vereisschen, te mogen hooren. Maar dat schadelijke gedierte de Muizen, welke niets aan mijn spijze ongeschonden laaten, maar alles opeeten en verderven, maaken, dat ik geduurig met zoo veel zorge, op deeze korf moet letten, en met dit stokjen om haar te verjaagen, beweegen. Den Pelgrim dit hoorende, sprak: daar brengd gy my een voorbeeld in gedagtenisze, van een Vrouwe, welke tegens haar speelnoodjens van een andere Vrouw zeide: Zy geeft niet zonder reeden de gepelde, voor de ongepelde garste. De Kluizenaar verzogt op den Pelgrim, dit te willen verhaalen. Het welke van hem

De geringste dingen zijn ook oorzaake van onrust.

in deezer voegen gedaan wierd.

Niet zeer lang geleeden was ik ten huize van een heel eerlijk man geherbergd. Des nagts te bedde leggende, hoorde ik hem tegens zijn Vrouwe zeggen: Liefste, gy zuld u moeten bevlijtigen, om tegens morgen middag, die en die ſpijze gereed te maaken, alzoo ik eenige vrienden ten eeten genoodigd hebbe. De Vrouw antwoorde: Maar man, dat daaglijks gaſten noodigen, overtreft verre het vermoogen van onze geringe middelen. Wy kunnen hier niet tegen, en dit zal ons gewiſzelijk ten eenemaal verderven. De man voer haar hier op weder te gemoet: Vrouwe, laat u het geene ik beſlooten heb te doen, voor al niet in deeze zaak, onaangenaam en tegen de borſt zijn. Want ik zegge u met waarheid:

Die alles wat hy heeft beſpaard,
Gemeenlyk als de Wolf vaard.

Verhaald my dit zeide de Vrouwe. Waar op de man dus vervolgde. Daar word gezegd, dat zeker Jaager met zijn wei tuig in een boſch gaande, een Rhee ſchoot, en het gedood hebbende, op zijn ſchouderen leide, om het na huis te draagen. Onderwegen bejegende hem een Beer, welke zoo verwoedelijk

Voorbeeld van een gierige Wolf.

lijk op hem aanviel, dat hoe zeer hy zig ook met boog, pijl, en jagtmes verweerde, evenwel van de zelve overwonnen en gedood wierd. Den Beer zig ook op verscheide plaatzen gekwetst voelende, tornde al schuimbekkende, zijn wonden diervoegen open, dat hy door overvloed van het uitstroomende bloed, 't geen op de aarde liep, magteloos wierd, en mede dood neder zeeg. Tegens den avond kwam hier een Wolf voorby, en vindende deze drie doode ligchaamen, den Jager, Beer, en het Rhee by malkanderen leggen, was hy niet weinig verblijd, zeggende tegens zig zelven: Hoe uitneemende wel zullen my deeze drie dooden, in tijd van nood te staade komen. Ik wilze zorgvuldig bewaaren, en mijn honger voor tegenwoordig met de pees van deeze boog boeten. Hier op nam hy de boog tusschen de pooten, kauwden met alle kragt aan de pees; dog de boog gespannen, en de pijl daar op zijnde, trof hem van onderen los gaande, zoodanig in de buik, dat hy by de anderen dood nederviel. Dit heb ik, zeide de Man, u willen verhaalen, ten einde gy verstaan zoud, dat men in het spaaren de middelmaat moet houden. Men mag altijd het geene men bezit, zoo wel bewaaren, als

vermeerderen; dog niet zoodanig, of men moet zijn handen voor goede vrienden ongeslooten houden. De Vrouwe stemde dit toe, en des morgens opgestaan zijnde, pelde sy eenige Garst, zettede die aan een zijde van het huis neer, en ging uit om eenige andere dingen te doen. Middelerwijle kwam een zog in huis, at haar genoegen van de Garst, en dit gedaan hebbende, piste in de zelve. De Vrouw inkomende, wierd dit ten eersten gewaar, en een walging van deeze Garst hebbende, bragtze ter markt, en verruildeze, tegens een gelijk gewigt ongepelde Garst. Dit zommige andere vrouwen ziende, waaren verwonderd, en zeiden tegens malkanderen: Wat onnozele Duif mag dat zijn, die haar gepelde voor ongepelde Garst te geeven komd. Dog een ander daar by staande, hoorde ik deze woorden, (alzoo ik mijn waardinne gevolgd was) zeggen: Het zal niet zonder reeden zijn, dat zy haar gepelde, voor ongepelde Garst te geeven komd. Dit is het, vervolgde den Pelgrim, dat ik wegens uw broodkorf, en den Muis die daar geduurig in komd, alles op eet en weg draagd, ook vermoede. 't Zal wel een eenige zijn, door wie dit feit bedreeven word, maar hy zal hier omtrent in uw

Voorbeeld van een zog.

huis

huis makkers genoeg hebben. Geeſt my dieshalven ſlegts een houweel, en ſchoppe; ik zal wel haaſt door breeken en graaven ontdekken, hoe 't 'er geſchaapen is. Ik dit hoorende, was ten hoogſten ontſteld, niet zoo zeer om mijn leeven te bergen, wijl ik daar wel raad toe wiſt; maar wegens zekere duizend goude pen-

 nin-

ningen, welke in het hol, alwaar ik mijn verblijf hadde (Door wie, zou ik niet konnen zeggen) begraaven waaren. Met deeze te bezien, en zomtijds eens over te tellen, had ik mijn byzonder vermaak, en kon daar uuren lang mede na malkanderen doorbrengen. Invoegen ik met allen welvaarende, en gezond leefde. Ondertusschen den Pelgrim groef zoo lang, en nauwkeurig, dat hy ook mijn hol, en de daar in leggende schat ontdekte. Welke gevonden hebbende, zeide hy tegens den Kluizenaar: Zie daar mijn Vriend, weest van nu af verzekerd, dat dien Muis, waar van gy aan uw broodkorf, zoo elendig zijd geplaagd geweest, van nu af, de lust wel zal benoomen zijn, van zulks in het toekomende meer te doen. Deeze schat, als zig daar op verlaatende, heeft hem moedig en dertel gemaakt. Dog ik twijfel geenzinds, of gy zuld dit oude spreekwoord, in hem waar gemaakt zien.

De vreugd van iemand word door het beminde voorwerp verlooren.

Door geld, en goed,
Sweld vaak de moed.
Maar raakt hy 't kwijt,
Die daar na tragt:
In korten tijd
Smelt al zyn kragt.

Ik hoorde dit alles aan, en ondervond

met

met groot leedweezen, dat des Pelgrims woorden maar al te waaragtig waaren. Mijn gemoed wierd droefgeestig, mijn zinnen waaren ontsteld, en een kwijnend verdriet verteerde alle mijne kragten. Tegens den morgenstond vergaderde zig alle de Muizen by een, kwamen tot my, en zeiden: hoe komt het broeder, dat gy ons niet als voorheenen, van spijze verzorgd? De tijd, op welke wy gewoon zijn, onze hongerige maagen, door uwe getrouwe voorzorge te verzaaden, is al lang verstreeken; wy bidden u, gaat en maakt dog dat wy iets te eeten krijgen. Ik die haare begeerte, niet wilde of mogt weigeren, vervoegde my na de korf; dog wat moeiten ik ook deed, om daar in te springen, zoo was my wegens groot verlies van kragten, zulks egter niet mooglijk. De Muizen mijn swakheid bemerkende, en ziende dat ik haar geen voedzel toebrengen konde, handelde my, in plaats van medelijden te hebben, met allen kwaalijk, dreeven my uit hun gezelschap, en ik hoorde een van haar allen zeggen: Wat nut of voordeel kunnen wy meer van deze magtelooze hebben, loopt het lang aan, gewiszelijk wy zullen zien, dat hy ons tot een moejelijke last zal zijn; Daarom laaten we hem hier laaten, en ons ge-

Als men niemand voordeel doen kan, verstrekt men tot een last, zelfs aan zijne vrienden.

gezaamendlijk elders heen begeeven, daar wy betere ſpijze, en gemakkelijker onthaal vinden moogen. Dit wierd zoo haaſt in het werk geſteld, als toegeſtemd; niemand wilde zelfs zig ſlegts verwaardigen, om afſcheid van my te neemen. Dus bleef ik alleen, en had tijd om by mijn zelven te denken:

De goed'ren van 't geluk, die teelen vriende, en maag,
Dog waar men niets bezit, daar erft men plaag op plaag.

Waarlijk, niets ondervond ik dat waaragtiger en zekerder, onder alderhande zoorten van menſchen was. Het blinkende Goud, 't welk met regt ſterker als de dood genoemd werd, legd en breekt alle banden; en zulks niet alleen omtrent vreemde, en die van een andere landaard zijn, maar zelfs by de bloedverwanten, menſchen van eenderleie opvoedingen, en die uit een zelfde moeders ſchoot, het aldereerſte dagligt en leeven genooten hebben. Den behoeftige moet zijn weinig nog overige kragten, door andere daaglijks hoe langer hoe meerder zien uitmergelen. Ja het gaad hem, als de waterbeekjens, welke by zomertijd uitdroogende, niet als door een ſwaare ſtortreegen,

gen, weder aan het vloeijen kunnen gebragt worden. De ondervinding, dogter van de waarheid, heeft my geleerd, dat zoo wie niet rijk en is, geene Broeders ter weereld heeft; die geen broeders heeft, zonder geslagt is; die zonder geslagt is, blijft ontbloot van vrienden; en die geen vrienden heeft, kan geen hoope op erfenissen, of eenige goederen van het geluk stellen. Zijne gedagtenisse zelfs is by de nakomelingen haatelijk, zijn deugden werden zonden genoemd, en welke goede daaden hy ook bedreeven mag hebben, werden met een swarte kwast overstreeken, of op zijn best in den poel der vergeetenheid begraaven. Hier van daan ziet men der zoo veele, welke tot armoede vervallen, door onstuimige wanhoop voortgestuwd, zig roekeloosslijk in hun verderf storten, ziel en zaligheid verkoopen, ja een schandelijke dood, voor het droevige leeven verwisselen. Het nijdige ongeluk een eerlijk man van rijkdommen ontblootende, maakt hem als een welgeplanten boom, welkers bladeren niet alleen, maar ook takken rondomme afgesneeden zijn. Waarlijk den geenen is overdubbeld rampzaalig, die om te moeten bestaan, de hulp van anderen niet missen kan. Gebrek

Daar overtreft niet als het bezitten van rijkdommen.

brek in goederen, maakt de grootste Heeren flaauwmoedig; de Raaden, raadeloos; de Magtigen zonder kragten; en de Wijzen, dwaas. Armoede doed het leeven verswakken, de zappen die in de aderen omgevoerd werden, uitdroogen, de gebeenderen verdorren, ligte tegenspoeden swaar zijn, en medelijdende, in wreevelmoedige veranderen. Zy die van alle zagtmoedigheid ontbloot zijn, hebben niets adelijks, maar toonen zig geneegen tot onregtveerdigheid te pleegen; die onregtveerdigheid pleegen, jeuken de handen tot roof, roof veroorzaakt woede, woede teeld moorderyen, moorderyen maakt treurig, en een treurige verspild leeven en wijsheid te gelijkelijk. Op een arm man, woeden de golven van verdriet, als op een harde rots, tot geen goed te doen werd hy bekwaam geoordeeld; en alles wat kwaad is, Hy en niemand anders moet dat bedreeven hebben. In 't kort, het goud maakt alles, verwind alles, en doed zig alle dingen onderwerpen. Invoegen een vermaarde wijze, met regt gezegd heeft:

Aanmerkelijke spreuken.

Lof van de rykdommen.

Laat and're zon, en maan, vuur, water, aarde en winden;
Ja 't gantsche starren dak voor Goden bidden aan:

Ik wijzer, meen in goud, en zilver al te
viñden,
Wat met een eeuwig nut, onwrikbaar
kan bestaan.
Dat edele metaal, is als een vrugtb're
moeder,
't Teeld knegten tot den dienst, en maag-
den tot vermaak;
't Maakt ja den vreemdeling, aan u tot
vriend en broeder,
En 't ligt uw daaden voor, gelyk een hel-
d're baak:
Het schikt uw wooning op, met dierbaare
Cieraaden,
En deeld gy 't mildlijk uit, het regt staad
op uw zy,
Tot alles wat gy wild, Baand het de glad-
ste paden,
Zelfs 't Zaal'ge Godendom, is met uw
voorspoed bly.

Daar worden allendhalven overvloedige oorzaaken gevonden, om het doen en laaten der rijken als iets Godlijks te looven; maar zy arm geworden zijnde, is de drang van beschuldigingen, waar mede men hen daaglijks ziet schelden, nog veel grooter. De mildheid van een rijk man, tot armoede vervallen, noemdmen verkwisting: zijn oplettendheid, talmen:

Elendige toeſtand van een behoeftige.

is hy van een Edele inborſt, zulks heet groothartigheid: is hy droefgeeſtig, men noemd hem druiloor: is hy lijdzaam, men ſcheld hem voor laf, en magteloos: is hy net en welbeſchaafd, in zijne reedenen, men zeid dat hy een ſnapaard is: ſwijgd hy, zulks word voor een onfeylbaar merkteeken van zotheid in hem gehouden. Kort om, de dood is veel verdraagelijker dan armoede, wijl de verdrukkingen onnoemelijk zijn, die een behoeftig man lijden moet. Voornaamendlijk wanneer hem de nood parſt, een gek of gierigaard te bidden; want zy laſteren zijne elenden, en ſchenden hem in zijn goede achting. 't Is met minder gevaar vermengd, dat een deugdzaam man, die behoeftig is, zijn hand in de mond van een Slang ſteekt, het vergift daar uit haald, en het zelve indrinkt, dan zotten of gierigaards om hulpe te ſmeeken. Niet zonder reeden zeggen de wijzen, dat een hoopelooze armoede te lijden, in vreemde geweſten zonder vrienden om te ſwerven, en van het gezigt beroofd te zijn, ſlimmer dan een eeuwigduurende gevangeniſze is. Zulk leeven mag geen leeven genoemd worden, om dieswille dat alles wat het leeven vermaakelijk maakt, daar van afgeſneeden blijfd. Dog om voord te gaan

(ver-

(vervolgde den Muis) Ik in mijn hol zijnde, zag dat den Pelgrim, met den Kluizenaar het gevondene goud deelde, en met een vrolijk gelaat zig weder op reis begaf. Den Kluizenaar, om zijn ſchat te bewaaren, verborgze onder zijn hoofdkuſzen, en ik willende bezoeken of het mooglijk was, mijn oude vermoogen wederom te krijgen, en in de gunſt van mijn vrienden te raaken, poogde heimelijk daar af iets na my te neemen; dog den waakende Kluizenaar ſloeg my, zoo als ik hier mede beezig was, diervoegen met een ſtok op het hoofd, dat ik aanſtonds dood meende te blijven. Na verloop van eenige dagen, eenigzinds herſteld zijnde, mijn geluk nogmaals willende beproeven, voer ik op gelijke Wijze. Waar door ik geheel moedeloos, overlaaden met een bitter ongenoegen, en gantſch pijnelijk door mijne wonden, my na mijn hol begaf. Ik als half dood, zonder oordeel of vernuft, ging voor over met de beenen uitgeſtrekt, op mijn buik leggen, en bleef een geruimen tijd, in die elendige toeſtand. Dog wat bedaarende, en het regte gebruik van mijn zinnen wederom krijgende, begon my het bezit van veele goederen walchelijk te worden, en ik dagt op dit zeggen der wijzen:

Wie op het blinkend goud, het ooge, en harte
vest,
Maakt door de gierigheid, zijn ziel een Wol-
ven-nest.

De Rijkdommen hebben niets weezendlijks.

De begeerlijkheid, om overvloedige schatten te bezitten, merkten ik aan als een vruchtbaare baarmoeder, van alle die omkeeringen, en godloosheden, welke men in de weereld, onder allerhande slag van menschen gebeuren ziet. Ik zag ook welk een weezendlijk onderscheid, dat 'er is, tusschen een verstandig deugdzaam man, en een vrekke gierigaard. Niemand, oordeelde ik, was gelukzaaliger, dan die met weinig te vreeden, vergenoegd leefden. Want

Hy is niet waarlyk ryk, die schatte, op schat-
ten hoopt,
Maar die zyn goed vermeerd, en zyn be-
geerten sloopt.

Ik oordeelde, dat die wijzen het wel begreepen hadden, welke zeggen, dat zoo eenen verstandig is, die met oplettendheid zijne zaaken waarneemd: die zijn brood, zonder iemand lastig te vallen, kan eeten: Die niets boven vermoogen onderneemd, en zig met geringe omslag te vreeden houd. Daar en boven overleide

leide ik, en ondervond, met hoe weinig van tijdelijke middelen, de begeertens der menſchelijke zielen verzaadigd kunnen worden: Als ook, dat niemand van het vergankelijke, al bezat hy alle de goederen des weerelds, meer gebruik heeft, als zijn geringe nooddruft noodwendiglijk vereiſcht. Het andere dat overvloed genoemd word, verſtrekt tot een laſt, en kwijnende zorgen zijn onafſcheidelijk vaſt aan Rijkdommen. Dit alles deed my beſluiten des Kluizenaars wooning te verlaaten, en my in een afgezonderde wildernisze te begeeven: Alwaar komende, maakten ik een onverbreekelijke vriendſchap met die Duive welke deeze Raave gezien heeft, en op zijn woord is het (vervolgde de Muis tegens de Schildpad) dat ik hier aan deze oever gekomen ben. Ik wil niet twijfelen, of ik zal ter liefde van hem, u mede aangenaam zijn. En my aangaande, gy kund u daar op verlaaten, dat ik in dit ſterfelijke leeven niets hooger ſchatte, dan met opregte vrienden, in een vertrouwde gezelligheid, te moogen verkeeren. Hier hield de Muis op van ſpreeken; en de Schildpadde antwoorde hem met een vriendelijk gelaat, en beleefde woorden: Ik hebbe met aandagt, op uwe reedenen,

en bejegeningen gelet. De gevallen u overgekomen, zijn zoo opmerkelijk, als uwe woorden verſtandig, met welke gy ons dezelve verhaald hebd. Zekerlijk daar reſt, om nu uwe dagen in vrolijkheid door te brengen, niet anders, dan dat gy uw verleedene leed niet meer gedagtig zijd: Maar in tegendeel, dat gy u bevlijtigd, om door goede oeffeningen, de oordeelende kragt van uwe ziele te onderſtutten; even gelijkerwijs een kranke, met vreugde de geneesmiddelen, tot zijne gezondheid te gebruiken komd. Het verlies van uwe ſchatten, moet u niet te zeer aan het harte gaan; want een adelijk gemoed ſchiet zijn glans midden door gelapte kleederen, gelijk een Leeuw die gevreeſd word, zelfs dan wanneer hy ſlaapt. Een rijkman, ontbloot van regtſchaapene deugden, word by de regtveerdige minder dan een doode hond geagt: Zoo eenen is als een vermolmd ſtuk houts, door een Schilders hand met goud beſtreeken. Laat u dit geweſt te bewandelen, niet verdrietig vallen; want een wijs man is overal t'huis, en brengd altijd dat hem bemind maakt, met zig. De ſterkheid is onafſcheidelijk by den Leeuw, zoo ook het vernuft by den wijzen. De Raave was verblijd, hoorende deeze woorden

Rijkdommen te bezitten, zonder verſtand te hebben, zijn niets waard.

van

van den Schildpadde, en zeide tegens den Muis: Waarlijk mijn vriend, gy hebd nu ſtoffe om verblijd te zijn; want ik verzeker u, dat gy nu zoo goeden gezelſchap gevonden hebd, als gy immer van den Hemel zoud moogen wenſchen. Dat men u, ongeveynſde trouwe en opregte vriendſchap zal toedraagen, kund gy zonder eenige bekommeringe voor vaſt houden. De vroomen zoeken altijd haars gelijken, en zijn nut aan malkanderen. Een gevallene Elephant, kan door niemand dan een andere Elephant opgeholpen worden: zoo zijn 't ook de verſtandige die het vermoogen hebben, huns gelijken, uit bekommeringen te redden.

Terwijl de Raave dus met de Muis was ſpreekende, kwam 'er heel ſchielijk een Hert loopen: waar door de Schildpadde in het water dook, de Muis in een hol kroop, en de Raave op een boom vloog. Het Hert aan de oever van het Rieviertjen ſtaan blijvende, keek de Raave rondom aan alle zijden uit, en niemand van Jaagers of iets anders gewaar wordende, daalde hy nederwaards, riep de Muis en Schildpadde, zeggende: dat zy niet behoefden te vreezen, alzoo 'er geen onraad ter weereld was. Zy kwamen hier op voor den dag. De Schildpadde het

Hert, met uitgestrekten halze, by het water ziende staan, en merkende dat het vol zorge was, zeide: Lust u te drinken? het water is goed, en gy moogd zulks onbekommerd doen. Het Hert groetede de Schildpadde, als ook de Muis en Raave, zeer beleefdelijk; en antwoorde: Deeze wildernisze doorwandelende, heb ik ginds en herwaarts een groote meenigte Slangen gezien, waar door ik bedugt was, dat zig noodwendig zommige Jaagers, om dit ongedierte te verdrijven, haar hier moesten onthouden. De Schildpadde zeide: Hebd geen vreeze altoos; want ik verzeker u, dat aan dit gewest noit Jaager zijne voeten gezet heeft. Daarom wild gy hier in ons gezelschap verblijven, en deelgenoot in onze vriendschap zijn, gy zuld ons van harten aangenaam weezen. Hier is allerwegen goede weide, en uitneemend gezond water. Het Hert was hier over verheugd, nam deeze aanbiedinge in dank aan, en maakte zig een wooning van groene takken. Het gebeurde na verloop van eenige dagen, de Muis, Schildpadde en Raave by malkanderen zijnde, en hun tijd door brengende, met elkanderen het verstand te scherpen, dat het Hert van hun gemist wierd, waar over zy niet weinig bedroefd,

Voorbeeld van volmaakte vriendschap.

en

en verleegen waaren. De Raave vloog om hoog in de lugt, zag aan alle hoeken nederwaards, tot dat hy in een opene vlakte, het Hert gewaar wierd, gevangen zijnde, in de ſtrikken welke door de Jaagers aldaar geſpreid waaren. Hy boodſchapte dit in aller haaſt, aan zijne gezellen. De Muis bad de Raave, hem in zijn bek derwaards te willen voeren; het welk geſchiede. By het net komende, zeide de Muis tegens het Hert: Broeder, wie heeft u hier gevangen, nademaal dat gy zoo grooten verſtand, als geſwinde vaardigheid hebd? Het Hert antwoorde: Mijn vriend, weet gy niet, dat alles door een verborgene ſchikkinge des Hemels geſchied? 't Is hier van daan, dat de rennende hun loop, en de ſterken hun vermoogen hebben. Terwijl zy dus met elkanderen ſpraaken, kwam den Schildpadde, hoe moejelijk en loom ter gang, mede aan de zelve plaatze. Het Hert haar gewaar wordende, zeide: Wel zuſter, wat reedenen hebd gy dog, om u hier te laaten vinden? Gy hebd immers geen vermoogen om my te kunnen helpen; dit is alleen het werk van den Muis, en by aldien de Jaager mogt komen, zoo heb ik radheyds genoeg om te kunnen vlugten. 't Is zoo gelijk het Hert zeid (ſprak de

Raave) want by zulk een ongeluk, zijnder hoolen voor de Muis, ik kan vliegen, maar gy hebd een geheel langzaame gang, en kund overzulks ligtelijk gevangen worden. De Schildpadde antwoorde hier op: De eenzaamheid voor een gezellige, die getrouwe vrienden heeft, is als een naare en eenzaame donkerheid. Dieshalven tragt zoo eenen altijd te zijn daar zig zijne vrienden onthouden: En of ik met 'er daad geen vermoogen heb om te helpen, zoo weet ik egter, dat ik bekwaamheid om te trooſten hebbe. Zoo hoog ſchat ik trouwe, dat ik oordeele, dat vrienden hun eigene harten voor malkanderen ten beſten moeten geeven. De veronderdrukkingen, welke omtrent broeders geſchied, verteeren de kragten der getrouwe, en doed het ligt der oogen verduiſteren. Deeze onderlinge reedenen met malkanderen voerende, wierd dit gezelſchap onverwagt van den Jaager overvallen. De Muis had door geduurige vlijt het net doorknaagd, zulks het hert los zijnde de vlugt nam. De Muis kroop in een hol, dat onder aan de wortel van een boom was, de Raave vloog op de zelve; dog de getrouwe Schildpadde, die wegens haar traage gang niet loopen konde, moeſt aan de Jaager, die zijn net

Aanmerkelijke reedenen.

van

van wild ontbloot vond, tot een prooje blijven. Hy wond haar in zijn gaaren, en ging dus zagtjens zijns weegs. De Raave en Muis kwamen geheel bedroefd by malkanderen, en de laastgenoemde zeide: Waarlijk ons leeven is vol bekommeringen, droefheid, en groot hertenleed. Wy vlieden de strikken, vallen in een kuil, en verdrinken in het water. Het verlies van mijne rijkdommen, heb ik nauwlijks aan een zijde gezet, of dat van een veel grooter, treft my veel gevoeliger. Ik heb met de uitterste vreeze, de netten, waar in het hert verstrikt was, doorbeèten, zijn verloszinge ter nauwernood bevorderd, of ik zie de Schildpadde, onze getrouwe vriendinne, gevangen. Zy was hier uit enkele geneegendheid, om haar innige zugt en liefde tot behoudenisze van het Hert te toonen, gekomen. Waarlijk een trouwhartigheid, welke die van een moeder tot haar kinderen overtreft, wijl deeze met de dood eindigd. Ah! wat zijnder een oneindig getal rampen vast, aan het onderhouden van een bestendige vriendschap. Ik ondervind hoe langer hoe duidelijker, dat de ondermaansche dingen, niets als duizenderleie verwiszelingen onderworpen zijn. Dat zelfs Zon, Maan en Starren, nu en dan

Verscheide rampspoeden des leevens.

hun verdonkeringen moeten lijden. Het verlies van mijn gezellige vriendinne, is my als een ſweerende etterbuile, die behalven haar eigen ſmerte, nog daarenboven, met bijtende pappen doortrokken word. Het Hert de ſtrikken des Jaagers ontkomen zijnde, kwam by de Raave en Muis, en hoorde met groot leedweezen, hoe de Schildpadde in zijn plaats gevangen was, als ook de bedroefde klagten, welke de Muis hier over uitboezemde. De Raave nam het woord, en zeide: Mijne vrienden, de grond met traanen nat te maaken, en de lugt met weenen te vervullen, kan niets ter weereld tot verloſzinge van onze gezellinne helpen. Weshalven dat men op middelen bedagt zy, waar door de Schildpadde verloſt, en wederom in haar oude vryheid kan geſteld worden. De wijzen zeggen ons:

In bitt're tegenſpoed, zoo blykt het of een vriend,
U uit een trouw gemoed, of om de ſchijven diend.

Hier op antwoorde de Muis: Wel aan, om alles te beproeven, zoo vind ik geraaden, dat gy Hert, u op weg ſpoejd, den Jaager onderhaald, en u zelven een eind weegs tegens hem over als dood neder-

derlegd. Ondertusschen zal de Raave boven op uw lijf gaan zitten, en zig houden, als of hy verhongerd zijnde van uw vleesch at. Ik twijfel niet of den Jaager dit ziende, zal zijn net van zig werpen daar hy de Schildpad in gewonden heeft, en na u loopen, om met zig te neemen. Wanneer hy dan by u komd, moet gy u aanstellen als of gy met allen swak, ademloos, en vermoeid waard: Dog op dat hy u niet vange, of onverwagt doode, moet gy opstaan, met een langzaame loop voor hem gaan, en zulks ginds en weder zoo lang doen, tot gy hem hier door geheel moede en mat maakt. Ik middelerwijle zal my tot het net begeeven, en zal met het zelve door te knaagen, onze vriendinne daar uit tragten te verlosZen. De Raave en het Hert deeden, als hun van de Muis geraaden wierd. En deze list gelukte hun zoo wel, dat de Schildpadde haar vryheid binnen weinig tijds bekwam. Zy kwamen weder by malkanderen, waren onderling hertelijk verblijd, begaven zig na haar oude woonplaatze, en versleeten de rest van hun leevens tijd, in een stille ruste, en vreedzaam einde.

Aardige list van een Muis.

Het V. HOOFDSTUK.

Waar in onderzogt word, of men zig op zijn vyand wel oit mag verlaaten.

KOning Disles sprak tot zijnen wijzen meester Sendebar. Gy hebd my een zeer aanmerkelijk voorbeeld van opregte en getrouwe vrienden gegeeven. Ieder kan hier uit leeren, dat een heilzaame, en trouwhartige raad, inzonderheid, zoo ze van medelijdende, en barmhartige gemoederen voordkomd, zoo wel de gelukzaligheid als het leeven bestendig kan maaken. Maar nu wilde ik wel dat gy my onder het verhaal van diergelijk een voorbeeld, eens aanwees, of het mooglijk is, dat een vyand tot een vriend kan gemaakt worden, en of zy die zijne vyanden geweest zijn, wel oit zonder gevaar op hem zouden mogen durven vertrouwen. Daar en boven, wat vyandschap in haar eigen aard, weezen en uitwerkingen is. Eindelijk, of een Koning, met zijn vyanden wel verbonden mag ingaan, en of hy, die gemaakt hebbende, wel verpligt is de zelve te houden. Sendebar antwoorde: Zijn Majesteit moet weeten, dat een Vorst tweederleie zoorte van vyan-

vyanden kan hebben, de eerſte welke zijn geluk benijdende, hem zonder reedenen, tragten te berooven van het geene hy wettiglijk bezit: en de andere welke boven dit nog moordaadiglijk toeleggen, om hem van 't leeven ter dood te brengen. Van deeze laatſte moet hy zig zorgvuldiglijk wagten, die nimmermeer vertrouwen, nog het oor aan hun ſchoonſtreelende vleijeryen leenen. In tegendeel de zelve door allerhande wegen, zoeken te beſchaadigen, ja zoo zulks doenlijk is, uit de weereld helpen. Dit hebben de oude wijzen ons door het voorbeeld van den Arend en Raave willen leeren. Verhaald my dit zeide de Koning. Waar op Sendebar, in deezer voegen zijne reedenen vervolgde.

In zeker Landſchap, niet verre van een vermaarde Stad, ſtonden op een berg twee ſwaare en hooge boomen, zijnde aan allen zijden voorzien, van zeer lange en wijd van een geſpreide takken, op de eene onthielden zig met hunne neſten, meer als duizend Raaven, en op de andere geen minder getal Arenden. Beide deeze partyen hadden ieder een Koning, en zy leefden langen tijd in een onderling vertrouwen, zonder elkanderen te beſchaadigen. Dog de Arenden, die al van ouds,

Raar voorbeeld, van de Arenden en Raaven.

ouds, zonder evenwel zulks te laaten blijken, de Raaven een heimelijke haat hadden toegedraagen, namen op zekere nagt hun ſlag waar, overvielen de zelven, en bragtender een groot deel om het leeven. De Koning der Raaven, 's morgens bemerkende, de groote ſlagtinge welke de Arenden onder de zijnen aangeregt hadden, was hier over geheel bedroefd, en geſtoord, zeggende by zig zelven:

't Vernuft voerd meerder uit dan de alderſterkſte handen.
En wysheid overwind de beſt bevolkſte landen.

Hy deed zijne Wijzen en Raaden, by een komen, hun voorhoudende wat 'er gebeurd was, hun ernſtig vermaanende, van rijpelijk te overwegen, wat men in het toekomende doen zoude, ten einde zulks niet meer gebeurde. Inzonderheid wilde Hy, dat vijf der voornaamſte, en verſtandigſte onder deze Raaven, hun oordeel, hier omtrent, een voor een uitten zouden. De oudſte deed eerſt het woord, ende zeide: Mijn raad in deezen zoude met het zeggen der Wijzen over eenſtemmen, namendlijk dat men een magtige vyand, als hy niet tot vriend te houden is; ontwijken moet, om dieswille het roe-

roekelooflijk zouw gedaan zijn, met hem de haggelijkheid van een tweegevegt aan te gaan. De Koning verzogt hier op het oordeel van den tweede; welke zig in deezer voegen liet hooren: De Raad welke u deze Raave gegeeven heeft, is in zig zelven aangemerkt, niet kwaad; maar ik en kan niet merken dat ze zeer edelmoedig, of nut voor ons gemeene beft is. Want by aldien wy zoo gereed zijn, om op de eerfte aanval onze wooninge, die we van ouds bezeeten hebben, te verlaaten, waarlijk wy zullen ons hier door tot een fpot van alle onze nabuuren maaken; ieder zal ons wanägten, en we loopen gevaar van door de minfte beleedigd te zullen worden. Overzulks dunkt my beft te zijn, dat we ons in ftaat van een dappere tegenweer te bieden, ftellen: ons zoo veel befchanzende als mooglijk is, op dat we niet andermaal onverhoeds in een zelve elende als tegenwoordig geraaken. Ten deezen einde moeten wy aan alle zijden poften uitzetten, en verfpieders uitzenden, die ons van des vyands voorneemen kundfchap geeven kunnen. En voor al bezorgen, dat by aldien de Arenden ons voor de vuift flag leeveren willen, wy eendragtelijk en geenzinds met verdeelde kragten hun geweld wederftaan. Wil dan

Opmerkelijke beraadflagingen.

dan het noodlot, dat wy in den ſtrijd te kort ſchieten, zekerlijk als dan is het tijds genoeg, dat wy in goede ordre de vlugt kiezen. Deze weg is eerlijk, en dus kunnen we voor Goden en Menſchen, het leeven en de vryheid van onze vrouwen en kinderen, verantwoorden. De Koning wilde dat de derde Raave, zijn goedvinden, of iets anders over deze Raad uitten zoude. Waar op deze, in dezer voegen ſprak: Heer Koning, het geene tot nog toe is voorgeſlagen, ſteund meer op waarſchijnlijkheid, als op reeden. Want ons tegens de Arenden willende te weer ſtellen, en ons leeven verdeedigen, is baarblijkelijk in het grootſte gevaar loopen, dat men bedenken kan. Zy zijn ongelijk ſterker als wy in grootheid en getal, als ook beter op het ſtrijden afgeregt. Daarom dunkt my, dat het beſt zouw zijn, ons door een gezandſchap aan haar te onderwerpen, en jaarlijks liever zoo veel ſchatting aan haar te betaalen, als zy in reedlijkheid te eiſchen komen. Wy zijn van nu af door de ſchade die ze ons aangedaan hebben, van haar genoegzaam overheerd. En de wijzen zeggen ons, dat het veel beter is, aan zijn overwinnende vyand jaarlijk iets als een ſchatting te betaalen, dan

dan op een tijd alles wat men bezit in de waagſchaal te ſtellen. De Koning gelaſte den vierde te zeggen wat hem hier af dagt. Welke antwoorde: In alles wat tot nog toe geſprooken is, zie ik niets dat op gronden, die ons dienſtig zijn, ſteund. Want ſchandelijk ons land en wooning te verlaaten, is het werk van laffe gemoederen. Tegens de Arenden te vegten, zotheid; en zig door ſchatting te betaalen, aan haar te onderwerpen, ten uitterſten ſlaafagtig, en met onze dierbaare vryheid ſtrijdende. Derhalven zouw ik geraaden vinden, dat wy ſteunende op de regtveerdigheid van onze zaake, onze toevlugt tot onze nabuuren de Kraaijen naamen, by hun ernſtig om hulpe aanhielden; en zoo zy des ongeneegen mogten zijn, door giften eenige benden van hun overnamen. Beter is het, onze middelen by dusdanig een verbondmaakinge, tot onze behoudeniſze op te zetten, dan door ſchatting aan onze vyanden te geeven, hun ſterker, en ons ſwakker te maaken. Want men behoefd niet te twijfelen, zoo wy dit eenmaal van zelfs doen, het gewigt daar van eeuwigduurende ons op den halze drukken zal. De Koning beval hier op de vijfde Raave mede te zeggen wat hem van dit alles dagt? Deze ant-

antwoorde: De raad Heer Koning, van niet met de Arenden te ſtrijden, is een van de beſte, die tot nog toe gegeeven is. Schattingen alle jaaren hun aan te bieden, vind ik mede gantſch niet geraadzaam. Want zekerlijk wy zijn van hun zonder eenige reedenen, op de onbillikmaatigſte wijze ten hoogſten beleedigd. Zoo we nu door deeze weg, ons aan onze vyanden onderwerpen, en ten dien einde een gezandſchap aan haar afzenden; waarlijk zy zullen met onze goedheid ſpotten, en in volgende tijden ons minder als niets agten. Het is een oude regel, die ons de wijzen nagelaaten hebben: Dat men noit onder het gezigt van zijne vyanden, als met voordeel op de zelve te zien, komen moet. Nu, hier toe weeten we alle, dat we te ſwak en magteloos zijn. Wat dan? My dunkt aldergeraadzaamſt, door de vriendelijkſte en beſcheidenſte weg met de Arenden in onderhandelinge te treeden; niet om haar gunſte te verzoeken; want hier toe moet men haar onbekwaam oordeelen, wegens de ſchelmagtige daad aan ons gepleegd: maar ten dezen einde, om tijd te winnen; Hun zoo veel mooglijk is misleiden, en ons ondertuſſchen in een verzekerde ſtaat van tegenweer ſtellen. Onze ootmoedigheid

Men moet zig voor zijne vyanden niet al te gering aan ſtellen.

moet

moet alleen dienen, om voor een korten tijd met deze wreevelmoedige te leeven, als een man met een kwaade vrouwe, daar meerder met ſtreelen, als met ſlaan iets van te krijgen is. Wy moeten ons ook gantſch niet, ſchoon we 't ook zijn, voor hun magt bevreeſd toonen, maar met 'er daad laaten blijken, dat we gezind zijn, by aldien zulks weezen moet, onze huid ten duurſten te verkoopen. Een wijs man weet zijn ſlag waar te neemen, om zig van het hem aangedaane ongelijk te wreeken. Overzulks (woorden heeft men goed koop) laat ons hier zoo veel doenlijk is, de Arenden mede ophouden, en ondertuſſchen, middelen uitvinden, van in het toekomende hun geweld te konnen verduuren. De Koning zeide tegens deze Raave: Gy zuld ons, nademaal uwe geneegendheid niet om te oorlogen ſtrekt, van uw voorneemen, wat men tegens de Arenden doen zal, eenige naardere openinge moeten geven. Wel aan antwoorde de Raave; maar ik zouw zijn Majeſteit voor af hartelijk bidden, eerſt alle eigene vooropgevatte meeningen, zoo ze by hem mogten zijn, af te leggen; niet zoo zeer de oogen ſlaan, op den raadgeever, als wel op de raad die gegeeven word. Want ook

S het

Men moet meer op de raad, als op den raadgeever letten.

het geringste slijk, brengd aan de vrugtbaarste akkers, voedzel en voordeel aan. Dat ik de voorslag van tegens de Arenden, te vegten, afkeure, geschied niet uit slaauwhartigheid; of om onze vryheid zonder tegenweer aan hun te verpanden. Want ik ken de waarheid van dit zeggen der wijzen:

Veel beter is 't de Dood, al vegtende, te
sterven:
Dan zonder eer of goed, slaafagtig om te
swerven.

Dieshalven, al had ik duizend leevens, ze waaren ten besten, om de rust van het gemeene best te bevorderen. Maar dewijle de ervaarendheid leerd, dat in het strijden, de Goden op de zijde der magtigste zijn; wy ons onvermoogen kennen, en alles tot eere van ons, door een veiligen weg kan uitgevoerd worden: Zoo vind ik het ten hoogsten geraaden, deze voor eenige andere te verkiezen. Evenwel zouw ik wel wenschen, het geene ik voorgenoomen hebbe, in deze zaak te raaden, niet voor het ooge, en oore, van alle die hier vergaaderd zijn, te moeten doen. Om dieswille, dat dingen, waar aan het algemeene welvaaren hangd, noit, zoo ze niet ondekt zullen worden, als

als aan twee perzoonen, en onder vier oogen moeten bekend zijn. Zijn Majesteit gelieve zig dan voor een korte poos, met my in een vertrek alleen te voegen, en aldaar zal ik, zonder bewimpelinge, zeggen, wat ik in deze hoogdringende nood alderbest geraaden vind. Den Koning had hier niets tegen; hy ging met de Raave in een andere Kamer, en zeide tegens hem: Eer gy uw meening, wat men tegenwoordig met de Arenden doen moet, komt te uyten, wilde ik wel, by aldien het u bekend is, dat gy my kennisze gaafd, waar uit aldereerst, deze vyandschap tusschen de Raaven, en Arenden haar oorspronk genoomen heeft. Hier op antwoorde de Raave: Niets als een overoude en ingewortelde nijd, wegens zekere raad, uit de mond van een Raave voordgekomen, moet dese vyandschap geweeten worden. De Koning verzogt op de Raave, dit wat omstandiger te willen verhaalen. Het welk van hem in dezer voegen gedaan wierd.

Heimelijke zaaken moeten aan weinige vertrouwd worden.

Men verhaald dat voor lange jaaren geleeden, op zekere dag, alle de Vogelen by den anderen kwamen, om, alzoo hun Koning gestorven was, een andere in zijn plaats te verkiezen. Met algemeene toestemminge was het den Arend,

Opmerkelijk voorbeeld, hoe eenvoudig de vyandschap diepe wortelen schieten kan.

welke zy tot deze waardigheid verhieven. Dog even na dit geschied was, zagen zy een Raave in de lugt vliegen, welke zig geduurende die tijd aan een andere oort hadde onthouden. De Vogelen oordeelden, men moeste over deze verkiezinge zijn stemme en goeddunken ook hooren; dieshalven riepen zy hem, en zeiden: Raave, nademaal uw vermogen niet minder als het onze is, en wy gezaamendlijk door de Dood van onzen Koning, den Arend in zijn plaats verkooren hebben, zoo verzoekenwe op u, dat gy zonder eenige agterhoudinge, uw goeddunken, hier af geliefd te zeggen. Den Raave antwoorde hier op: Mijne broeders, terwijl gy my gewaardigd, in uwe raad te roepen, over dusdanig een gewigtige zaake, als waar aan ons leeven, eere ende goederen, onafscheidelijk verknogt is, zoo bid ik, dat gy op mijne woorden geliefd agt te geeven. Deze verkiezinge van den Arend tot Koning, schijnd my toe een zekere weg te zijn, waar langs noodwendig onzer aller ondergang gebooren moet worden. Want hy is van een bloeddorstige inborst, onbarmhartig in zijne bedrijven, eigenzinnig in ommegang, slaafagtig aan zijne hartstogten van nijd, haat, toorn, en gramschap,

ſchap gebonden; daar en boven wanſtallig van ligchaam, hebbende een kromme ſnavel, verſcheurende klaauwen, droevige verwe; kortom, daar is gantſch niet edelmoedigs in of aan hem; in tegendeel de onbeſchaamdheid, trouwloosheid, dubbelhartigheid, en welke haatelijke ondeugden meer, hebben zijn gemoed ten eenenmaal ingenoomen. Wat voor goed, nut, of heilzaam voordeel, meenen wy, zal het gemeene beſt der Vogelen, van dusdanig een Koning te verwagten hebben? Zekerlijk, niemand behoorde zig aan het uitterlijke te vergaapen, en een grootmoedige geſtalte voor het bekwaamſte te houden, om daar van geregeerd te worden. Uitneemende ſterkheid des ligchaams, gaat niet zelden vergezelſchapt, met een wreevelmoedigheid des gemoeds. Schijn bedriegd, en van alle onze uitterlijke zinnen, word niets ligter als het gezigt verſchalkt. Daarom dunkt my, behoordenwe veel liever, uit het gevogelte zoodanig eenen tot Koning te verkiezen, die van een zagtmoedige aard, en eenvoudige omgang is. En of wel buiten den Arend niemand gevonden mogt worden, van zulk een verſtandig en doordringend oordeel als hy; zoo moetmen evenwel voor

vast houden, dat een Vorst met minder gaaven des geestes voorzien, overleggende alles wat hy ter hand slaat, met verstandige Rijksraaden, uit die reeden zoo wel zijn onderdaanen, als iemand anders regeeren kan. Hier van hebben ons de Ouden, een vermaard voorbeeld van den Koning der Haazen nagelaaten, 't welk ik om zijn byzonderheid, alhier kortelijk verhaalen zal.

Voorbeeld van de list der Haazen.

Een groote, en langduurige droogte, prangde diervoegen zekere Wildernisze in India, dat by na alle het gedierte door ondragelijke dorst versmagtede. Inzonderheid waaren het de moedige Elephanten, welke hier meest van gedrukt wierden. Zy kwamen overzulks tot haaren Koning, en zeiden: Het zal zijn Majesteit gelieven, zommige van ons vryheid te geeven, om elders een betere weide, en die vrugtbaarder van oevers en rievieren is, te zoeken. Dit wierd van den Koning toegestaan, en de uitgezondenen weder keerende, boodschapten met een vrolijk gelaat, dat zy een plaats gevonden hadden, genaamd de Maanbronnen; alwaar alles wat zy begeerden, inzonderheid versch en goed water, overvloedig was. De Elephanten vervoegden zig gelijkelijk derwaards heenen; en alzoo dien

oort

oort lange jaaren was bewoond geweest, van den Koning der Haazen, nevens alle zijne Onderdaanen, zoo wierden 'er geen klein getal, van deze beesten in haare nesten, door de Elephanten, jammerlijk vertrapt, en om het leeven gebragt. Hier over rees een algemeene droefheid onder hun; zy verzaamelden zig by een, kwamen tot haaren Koning, en spraaken: By aldien gy, ô Vorst! niet spoedig, en zoo haast doenlijk is, in deze onze bekommerlijke ongeleegendheid voorziet, zoo staan we of alle binnen weinig dagen uitgeroeid te worden, of we zullen ons genoodzaakt vinden, elders heenen te moeten vertrekken. Den Koning der Haazen, hier op, beriep alle zijne Oudsten en Rijksraaden, zeggende: Op u is het, dat ik geduurende den gantschen tijdt mijner regeeringe, alles heb vertrouwd, wat voor het gemeene belang mijner onderdaanen, nut of dienstig geagt konde worden; dieshalven verzoek ik, dat gy tegenwoordig door uwe voorzigtigheid, in deze dringende nood op middelen bedagt zijd; waar door wy alle ontgaan mogen het verderf waar mede wy heden gedreigd worden. Hier op sprak een van de oudste Haazen, uit den Raad: Heer Koning; geliefd het u,

zend my, nevens nog een andere, tot den Koning der Elephanten, met volkomen volmagt, van alles te mogen doen, en zeggen: en weeſt verzekerd dat ik bezorgen zal, dat we in het kort van deze moeijelijke nabuur ontſlaagen zullen zijn. Den Koning antwoorde: Uw getrouwheid, mijn Vriend, is my zoo bekend, lang en overvloedig gebleeken, dat het noodeloos is, een andere met u te neemen, gaad in vreeden, en bezorgd alles in dier voegen, als gy beſt geraadzaam vinden zuld. Den Haaze bedankte den Koning voor deze eere. Hy ging op een nagt, wanneer het heldere Maaneſchijn was, aan de bronnen, alwaar hy wiſt, dat zig de Elephanten onthielden. Dog overleggende, dat hy klein van geſtalte, en ſwak van ligchaam was, en overzulks ligtelijk van haar vertreeden zoude kunnen worden, met eenen denkende op het zeggen der wijzen,

Die met een Slang verkeerd, vreeſd billik
voor 't fenijn,
Zoo moet men voor 't geweld, ook op zyn
hoede zyn.

Hy klom dieshalven op een hoogte, en riep van daar den Koning der Elephanten, in dezer voegen toe: Magtigſte Vorſt,
ten

ten kan u niet onbekend zijn, of een ge-
zant verdiend gehoord te worden, 't zy
zijn boodſchap van een goeden of kwaa-
den inhoud is. 't Is de Maane die my tot
u gezonden heeft. om dat ze wil dat gy
weeten zult, het regtveerdige ongenoe-
gen, datze in uwe bedrijven neemd. Zy
ziet hoe gy op uwe kragten, en vermo-

gen, als een Koning die onoverwinnelijk is, steunende, in plaats van de swakke te helpen, dezelve deerlijk onderdrukt. Gy zijd hier gekomen tot de wooningen der Haazen, hebd met de uwe een onnoemelijk getal van de zelve, zonder eenige reedenen gedood, eet haar weiden op, en drinkt haar Rievieren uit. Hier over is Zy geweldiglijk vertoornd, alzoo deze Beesten, onder haar bescherminge staan, en zy die van over lange jaaren, dit geweest om te bewoonen geschonken heeft. Het geschrei, en gekerm dezer elendigen, is tot haar gekomen, en ten zy gy aanstonds deze weide verlaat, zultge binnen weinig uuren, het gewigt van des Maans gramschap gevoelen. Dit heeft Zy my bevoolen, u zonder eenig tijdverzuim te verkondigen; en by aldien gy, om dat ik zelfs een Haaze ben, my niet geloofd, komd herwaards, steekt uw snuit in deze bronnen, alwaar zig de Koninginne des nagts onthoud, en gy zuld met 'er daad zien, hoe uittermaaten zy op u vergramd is. Den Koning der Elephanten, door deze vrymoedige aanspraak van den Haaze niet weinig ontzet zijnde, ging by de zelve, stak zijn snuit in een bron, beroerde daar mede het water, als ook de daar in zijnde

scha-

ſchaduwe des Maans. Den Haaze, dit ziende, zeide, Heer Koning, trekt haaſtelijk uw ſnuit te rug; want gy kund nu gewaar worden, hoe de Maan, zig zelven, en den gantſchen Hemel, nevens alle de ſtarren beweegd, om wraak te neemen over het ongelijk dat gy haare vrienden, de Haazen, aangedaan hebd. Den Elephant geloofde dit, en ſprak tegens de Haaze: Bid de Maan datze my, nog de mijne, niet en beſchaadigd; en ik beloove, tegens den morgenſtond, van deze bronnen te zullen vertrekken. Dit veinſde den Haas te doen, en den Elephant, kraamde met de zijne, al vroeg voor den dag op. Dit voorbeeld (vervolgde de Raave, tegens de andere Vogelen) heb ik willen verhaalen, om u te toonen, dat het vry minder gevaarlijk is, een eenvoudig, opregt en welmeenend Koning te verkiezen; al bezit hy juiſt de grootſte gaaven des verſtands niet, dan een maggtige, en ſterke, welke als hy maar wil, door zijn vermoogen, alle die hem niet aan en ſtaan, op ſtaande voet, verderven en ombrengen kan. Want dat een Koning alleen niet weet, daar van kunnen hem zijne raaden, na alle voorvallende geleegendheden onderregten. Gelijk zulks deze Koning der Haazen, hoe onnoozel anders

anders zelfs, tot zijne behoudenis ondervond. Gy hebd hier met eenpaarige ſtemmen, den Arend tot een Koning over u allen verkooren; maar in waarheid, gy had behooren te denken, dat de alderbeſte onderwerpinge, altijd aan zijns gelijken geſchied. Wat gemeenſchap dog heeft de natuur der Arenden, met de onze? Immers geene ter weereld. Overzulks wild gy wel en voorzigtig doen, dat ieder zoort van Vogelen dan, een Koning uit haar eigen geſlagt verkiezen, en ik houde my verzekerd, dat niemand dit beklaagen zal. Zijn leeven, en zaaken, aan een magtige vreemdeling en uitlander te vertrouwen, is moedwillens in zijn verderf loopen. En deze bejegenen gemeenlijk het zelfde lot, dat een Vogel met een Haas gebeurde; waar van ik dit volgende verhaalen zal.

Voorbeelden, waar door getoond word, dat men in twiſtzaaken, by geen magtige moet gaan.

Ten is nog niet lang geleeden, dat ik onder de Vogelen, een medegezelle hadde, welke zijn neſt hebbende op een boom, het zelve voor een geruime tijd (om wat reedenen is my onbekend) kwam te verlaaten. Dit wierd zekere Exter gewaar, welke dit leedig ſtaande neſt innam, en als een eigen wooning gebruikte. Na verloop van zommige maanden, kwam mijn Vriend wederom, en vindende

dende zijn plaats, door den Exter ingenoomen, gelaſte hy den zelven, die weder te verlaaten. Maar den Exter hier weinig luſt toe hebbende, zeide zulks geenzinds te willen doen, om dieswille dat zy in het bezit van deze wooning was, de zelve merkelijk hadde verbeterd, en daar in, leedig ſtaande, was komen woonen. Wyders, by aldien hy eigenaar eenig regt daar toe vermeinde te hebben, zy het gewilliglijk aan zeker regter, die daar omtrent woonde, wilde laaten verblijven. Mijn Vriend vraagde, wie, en wat voor een deze Regter was? Waar op den Exter antwoorde: Het is een oude Kat, welke hier niet verre van daan gehuiſt is, en als een Kluizenaar, met vaſten, bidden en waaken, haare dagen komd te verſlijten. Wel aan, zeide, mijn vriend, en hy vervoegde zig met den Exter ter plaatze alwaar de Kat woonde; zy vonden dezelve met het aangezigt Hemelwaard zeer demoedig zitten bidden. De Kat vraagde hun, wat voor gewigtige zaaken het waaren, waarom zy zig aan die eenzaame oort vinden lieten. Den Exter antwoorde, dat het zeker verſchil was, over een wooning, die zy verlaaten gevonden, en in bezit genoomen hadde. Fluks liet zig de Kat hier op hooren:

Waar-

Waarde Vrienden, ik ben oud, en by na afgeleefd, mijne oogen zijn duister geworden, en het gehoor heeft my begeeven. Dog op dat ik uw verschil in behoorlijker voegen vereffene, zoo komd en gaad met my, ik zal u den onfeilbaare weg der geregtigheid aanwijzen, ieder wat hem toekomd, klaarlijk betoonen, en hier na zuld gy u in het toekomende gedraagen moeten. Zeekerlijk het is veel beter, de waarheid en deugd op zijde hebbende, een goede zaak te verliezen, dan door valsheid en ontrouwe, groote rijkdommen te vergaaderen. Want buiten twijfel, de goederen van dit tijdelijke leeven, hebben niets bestendigs, en ze verdienen gantschelijk niet, dat men daarom zijn onbevlekte geweeten komd te besmetten. Den Vogel en Exter waaren verblijd, zulk een regtmaatige en billike regter gevonden te hebben; Zy volgden den Kat na, dog in haar Hol komende, wierden zy beide van de zelve gedood en opgegeeten. Ik die van verre gevolgd was, hoorde en zag dit alles aan; Denkende by mijn zelven, lieven Hemel! wat is het een alderuitterste zotheid, zoo twee met malkanderen verschil hebben, een derde tot beslissinge van het zelve te roepen. Voornaamendlijk, zoo dien

dien derden zóo veel vermoógen heeft, (trouwloos zijnde,) de twiſtende partyen met der daad te kunnen beſchaadigen. Daarom gy Vogelen, die nu tegenwoordig den roofgierigen Arend, tot een Koning en Regter over u allen geſteld hebd, zie wel toe, dat 'et u eerlang, als het moogelijk te laat zal zijn, niet en kome te berouwen. De Vogelen deze woorden van den Raave gehoord hebbende, zagen eerſt een lange poos op malkanderen, en maakten daar op de verkiezinge die zy gedaan hadden weder te niete. Invoegen den Arend, zig dus plotzeling en onverwagt, van zijn onlangs verkreegene Koninglijke waardigheid beroofd ziende, hier over ten uitterſte moejelijk zijnde, tegens den Raave zeide: Gy zijd dan dien alderſchelmagtigſte Booswigt, die my heeden doodelijke droefheid en ongenoegen aangedaan hebd? Noit is u door my, of de mijnen eenig het alderminſte leed aangedaan; waar mede dan hebbe ik verdiend, dus haatelijk en gevoelig van u gehoond te worden? Ik ſweer u by de opperſte magten die eeuwig leeven, en het is zeer waaragtig! dat een Boom met yzer doorgeklieft, weder aan een groejen, en een wonde, door het ſwaard gehouwen,

hee-

heelen kan; Maar dat het vergift der tonge, doodelijk en ongeneeſlijk is. Uwe laſterlijke woorden zijn my duizend maal ſlimmer, dan een ineetende, en verſtervende kanker geweeſt. Slange beeten kunnen door Theriakel, en treurige gemoederen, door vertrooſtingen geneezen worden. Vuur werd met water gebluſt, maar de vyandſchap door het onbeteugelde ſpraaklit gebooren, ſchiet eeuwigduurende wortelen. Daarom ô Raave! wee u en de uwen! want gy hebd my tegens u, en uw geſlagt onverzoenlijk gemaakt. Uwe kinderen en nakoomelingen, zullen zoo lang de Zonne op en onder gaad, het drukkende gewigt van een regtveerdige gramſchap, om uw ſnaaterende bek, van mijn geſlagt, verdragen moeten. Noit zal 'er eenige vriendſchap, hoe digt of verre wy ook van malkanderen woonen, nog verzekerde trouwe, tuſſchen ons gevonden worden. Dit gezegd hebbende, vloog den Arend weg, en de andere Vogelen, ſcheiden mede van een. De Raave nu alleen zijnde, begon te merken, hoe kwaalijk het van hem gedaan was, den Arend, dus opendlijk, en onder het gezigt van zulk een aanzienlijke meenigte, gehoond te hebben. Hy dagt, dog te laat, op dit zeggen der Wijzen: *O over-*

Naberouw komd veeltijds te ſpade.

O overloſze tong! welk ligter als de
wind,
Gantſch geen beſtendigheid, nog ſlot, nog
teugel vind;
Waar zal het met u heen? gy dwaald van 't
noord, tot 't zuiden,
En vliegd, door ooſt en weſt. Gy rokkend
land en luiden,
Door uw geklap aan een. Noit zag men
meer verdriet:
Dan daar ge uw doodlyk nat, van twiſt,
en tweedragt giet.
Laat af, betoom uw drift, want woorden
eens geſproken,
(Al was 't uw nog zoo leed) en werden noit
verbroken.

Hy zeide vervolgens tegens zig zelven: Zekerlijk mijn onbedagte waarſchouwinge, zal buiten twijfel het verderf van my, en mijne onſchuldige nakomelingen zijn. Het is wel waar, Ik wierd, om mijn gevoelen van deze verkiezinge te zeggen, uitdrukkelijk geroepen; maar daar was niemand van alle de andere Vogelen, welke een eenig woord, tot beſchuldiginge van den Arend ſprak, niet tegenſtaande, dat 'er niet weinige waaren, welke ſoo wel kenniſze van zijn ondeugden, als ik, hadden. Zy hielden een ſlot voor hun tonge,

en zagen op het einde. Nu bemerk ik mijn dwaaling wel, dog het is tegenwoordig al te laat. Het is een verſtandig man, die zijn vermogen en wijsheid om de ruſt te bevorderen, aanleggen kan, en een afkeer heeft van vyandſchappen te verwekken. Ik bevind nu aan mijn zelven, dat het niet genoeg is, vernuftig te zijn, en goede bedrijven uit te voeren; maar dat men om een gelukkige uitſlag van alle onderneemingen te zien, zijn tonge bedwingen moet. In der daad mijn loſze onberaadendheid, deed my met regt voor de onverſtandigſte van alle Vogelen doorgaan; en die wijzen hebben na waarheid geſprooken, welke zeggen, dat 'er geen grooter verlies, dan door de tonge gebooren word. Deze en diergelijke gedagten, vergezelſchapt, met een innerlijk ongenoegen en naberouw, drukte den Raave diervoegen, dat hy binnen weinig dagen het elendige leeven te verlaaten kwam. Dit, Heer Koning, is zoo veel ik oit gehoord hebbe, de aldereerſte oorſpronk geweeſt, waar uit de nog duurende onverzoenlijke vyandſchap, tuſſchen de Arenden, en Raaven haar voortgang heeft. Den Koning antwoorde: Ik heb dit alles zeer wel verſtaan; en ik wenſchte van gantſcher harten, dat het de Goden hadden beliefd, dezen losbek van een Raave noit

Losheid van de tong veroorzaakt veel rampen.

ge-

gebooren te doen worden. Want dan zouden tegenwoordig, wy nog onze kinderen, het kwaad dat hy met zijn tonge bedreeven heeft, hebben te bezuuren. Dog dit als niet mooglijk zijnde, aan een zijde gezet, zegd my wat ons te doen ftaad, om tot uitvoeringe van een gewenfcht einde te geraaken. Den Raave antwoorde hier op: Ik hebbe zijn Majefteit vooraf al gezegd, waarom het gantfch niet geraaden is, met de Arenden, zig in een ftrijd te begeeven. Maar by aldien men haar gantfchelijk konde uitdelgen, of door lift het veld doen ruimen, behoorde zulks in geenen deele uitgefteld te worden. Want dat door fterkheid voor een Leeuw onmooglijk is, word zonder moeiten door vernuft van den Vos uitgevoerd. Een welgefcherpt brein, vermag alles, overweegd alles, en voerd alles met voorzigtigheid gelukkiglijk uit. Tot bewijs hier van, moet ik defe volgende gefchiedenifze verhaalen. Zekere Kluizenaar, om de Goden offerhande te doen, had een jong Geitjen gekogt. Dit zagen drie bedriegers, welke voornamen, door lift, zonder eenig geweld te willen pleegen, dit beeft hem afhandig te maaken. Overzulks trad den eenen, den Kluizenaar op de weg tegen, zeggende: Wat wild gy met deze doode hond

Aardige lift van drie Bedriegers.

uitvoeren? Den anderen zeide: Ei zie dezen Kluizenaar, zoo hy anders een Kluizenaar is. Zekerlijk hy moet zonder hoofd of harzens zijn, dat hy dus met een dooden hond loopt, en met bemorſte kleederen langs de weg gaat. By aldien hy wijs was, behoorde hy na zijn hutte te gaan, en zijn gewaad te reinigen. Den derde vraagde hem al ſpottende, een ſtuk weegs verder: Kluizenaar, wild gy dien fraajen hond verkoopen? Want ik ben verzekerd dat hy niemand beleedigen, of bijten, zal. Foei! wat doed gy met dat kreng? enz. Den Kluizenaar, deze drie, dus uit een mond hoorende getuigen, dat zijn Geitjen een Hond was, wierd hier door zoo verward in zijn inbeelding, dat hy ook geloofde 't geen zy zeiden. Overzulks ſmeet hy het van zig, ging na huis, en wieſch zijne kleederen af: ſweerende dat den geenen, waar van hy het gekogt hadde, hem voor het bedrog, vergoedinge van ſchaade, doen zoude. De anderen namen met hun drien het geitjen op, deelden het met malkanderen, en waaren daar luſtig vrolijk mede. Dit voorbeeld, Heer Koning, heb ik u daarom willen verhaalen, op dat gy weeten zoud, dat hoe verſtandig en magtig ook de Arenden zijn, wy evenwel ligtelijk meeſter van hun kunnen worden, zoo wy anders

ders maar, in plaats van de Leeuwen huid, het Vofze vel aantrekken. Ten dezen einde, om onze verlofzinge met alle verzekerdheid te bezorgen, zoo moet gy voor af, onder alle uwe Raaden, en onderdaanen, een gerugt doen gaan, dat ik wegens zekere gegeevene raad, ten hoogften in uwe ongenade geraakt ben. Daar na moet gy my eens onverwagt, in eigene perzoon overvallen, tot bloedens toe wonden, en voor half dood op de plaats leggen laaten. Dit gedaan hebbende, wijkt dan met alle uw onderdaanen, van deze plaats, en gaat zoo verre, dat men niet ligtelijk vermoeden kan, werwaards gy uw vlugt genoomen hebd. Voor de reft, laat my met het overige begaan, en ik verzeker u, dat ik alles tot een goed einde zal doen afloopen. Den Koning volgde beftiptelijk na, 't geen hem van den Raave geraaden wierd. Ondertusfchen duurden het niet lang, of de Arenden kreegen kundfchap, van het fchielijk vertrek der Raaven: Zy kwamen gezaamendlijk tot den Boom, vonden daar niemand, als deze gekwetfte Raave; vraagden hem: Wie hy was, hoe hy dus gewond kwam, en waar zijne gezellen na toe gevloogen waren? Den Raave met een flaauwe ftemme, antwoorde al

zugtende, op dit alles: Ik ben zoo en zoo een mans zoone, hebbe deze en geene ampten ten Hove bekleed; maar dat gy uit my zoud tragten te verstaan, waar na toe de Raaven hun wijk hebben genomen, zulks is geheel vrugteloos. Want gy ziet wel, hoe deerlijk ik gesteld ben, en deze mishandelingen, zijn my van haar aangedaan. Den Koning der Arenden hem ziende, zeide tegens de zijnen. Ik wil dat gy weet, dat deze Raave, een magtig bewind gehad heeft, en altijd een getrouw Raadsman, van onzen vyandigen tegenstreever, den Koning der Raaven geweest is. Ik heb by andere gelegendheden, meermaalen van hem gehoord, en daarom ben ik verwonderd, uit wat reedenen hy in dezer voegen, mag gehaatet en verlaaten zijn. Hier op gelaste hy den Raave, zulks getrouwelijk te verhaalen, 't geen van de zelve in dezer voegen gedaan wierd: Magtigste Koning, een raad zoo getrouw als verstandig, in de uitterste ongelegendheid gegeeven, heeft my gesteld, in zoodanig een elendige stand, als gy my tegenwoordig ziet. Het was des daags, na dat gy met de uwen zoo groot een slagtinge, aanregtede, onder de Raaven; wanneer onzen Koning, zijn geheele raad by een

deed

deed roepen, om rijpelijk te overleggen, wat men best doen, ofte laaten zoude. Na dat elk zijn goedvinden en gevoelen ge-uit hadde, bevond men dat de meeste stemmen daar heen liepen, om u in wedervergeldinge op het lijf te vallen, en geweld met geweld af te keeren. Dog ik die van gantsch andere gedagten was, zeide: Dat men met u niet moest strijden, om dat uw magt duizendmaal sterker, en beter ter wapenen geoeffend was. Dat het overzulks best zouw zijn, met u in een vriendelijke onderhandelinge te treeden, ons zelven uwe gehoorzaamheid te onderwerpen, en 's jaarlijks om in vreede te leeven, zekere schattinge vrywillig betaalen. Ik ondernam door de kragtigste reedenen die ik uitvinden kon, deze heilzaame raad door te drijven; maar te vergeefs; want een partye heetgebaakerde harzenen, kantede zig met alle geweld, daar tegens aan. Zy verstonden gelijkelijk dat men tegens u vegten moest, daar kwam dan van, wat ook wilde. Ja zommige ontzagen zig niet, my opendlijk, voor een lafhartige, en verwijfde bloodaard uit te schelden. Ten holp niet, dat ik hier tegens zeide, in het alderminste niet flaauwmoedig te zijn, dat ik niet eens en wist wat deze harts-

togt was; in tegendeel, dat ik zoo wel als zy, of iemand anders, geneegendheid had om mijn huid, ten duurften aan den vyand, voor het gemeene beft te verkoopen. Maar dat dit by deze geleegendheid even zoo veel zouw zijn, als moedwillig, zonder eenig het minfte voordeel te doen, in zijn verderf en dood te loopen. Ik toonde wijders, dat zig in tijd van nood, voor zijn meerdere te verootmoedigen, een werk van groote voorzigtigheid, en uitfteekend belang was. Dat een ftormwind zijn meefte geweld afftuiten doed, op fwaare gebouwen, en hemel-hooge Toorens, daar ondertusfchen het fwakke en leege gras, op het veld onbefchaadigd ftaan blijfd. Hier op kreeg ik van een heele drang korzelkoppen, ten antwoord: Ha! verraader, wy zien wel, dat gy ons ontrouw, en een vriend van vyanden geworden bent. Buiten twijfel is het door u, dat ons de Arenden zoo onverwagt op het lijf gevallen, en deerlijk mishandeld hebben. Mijn Vorft te voorbaarig in alles te gelooven, was de eerfte, die my met zijn bek een groote wonde in het lijf fcheurde, waar op de anderen ook haar beft deeden, en my in dien ftaad ftelde, gelijk ik van u allen gevonden ben geworden.

Den

Den Koning der Arenden, dit alles van den Raave gehoord hebbende, vraagde zijne Raaden, wat zy oordeelden, dat men met hem doen moeſt? Waar op een der aanzienlijkſte antwoorde: Heer Koning, daar is niets ter weereld beter, dan dat wy hem dooden, want zijne reedenen geeven uitdrukkelijk te kennen, dat hy van een ſchrander verſtand, en doorzigtig oordeel is. Zekerlijk wy hebben niemand ten Hove, welke by hem in wijsheid ophaalen kan. Daarenboven is hy van een doorlugtig geſlagt, en onder de zijnen, in een groot bewind geweeſt. Wy kunnen met hem te doen ſterven, onze vyanden een onwaardeerlijke ſchade, en ons groot voordeel aanbrengen. De wijzen zeggen, dat koſtelijke Juweelen aller wegen, maar een raar verſtand zelden gevonden word. Als ook, dat iemand een geweldige vyand in handen hebbende, en den zelven gaan laat, oorzaak van zijn eigen verderf is, om dieswille dat zig altijd geen gelegendheid opdoed, om hem weder magtig te worden. Dog hier tegens wierd van een andere Arend, gezegd: Ik zou van gedagten zijn, dat men deze Raave by het leeven moeſt behouden, en geen leed ter weereld doen. Want barmhartigheid te

Voorzigtige raad van een Arend, om zig van een magtige en ſchaadelijke vyand te ontſlaan.

bewijzen, aan de zulke die weerloos zijn, en zig zelven vrywillig aan het gebied haarer overwinnaars onderwerpen, ſchoon ook nog zulke groote vyanden van te vooren geweeſt, is de pligt van alle, die de deugd als het voortreffelijkſte en edelmoedigſte beminnen. Door weldaadigheid te oeffenen maaktmen zijn bitterſte vyanden tot vrienden. Deze Raave heeft, half dood zijnde, zijn leeven in onze handen geſteld; ten is dan dieshalven niet billikmaatig hem eenig leed toe te voegen. Alderbeſt dat wy hem woord en geloof houden; want hier door zal hy niet kunnen nalaaten, ons ten minſten, met zijn goede raad eenige vergeldinge te doen. En of wy wel, wegens de tegenſtrijdigheid zijner natuur met de onze, geen volkomen vriend van hem kunnen maaken, zoo is 't nogtans mooglijk, of hy kan voor een korte tijd, ons nut en dienſtig weezen. Zekerlijk de nood, en ontfangene weldaaden, maaken iemand de handen los, om dingen te doen waar op men te vooren noit gedagt hadde. Dit hebben de oude met dit volgende voorbeeld zoeken aan te wijzen.

Zeker oud vermaard Koopman, dog van een hoogen ouderdom, had een ſchoone welgemaakte jonge vrouwe getrouwd.

Hy

Hy was uittermaaten met haar in zijn ſchik, dog zy hadde geen genegendheid altoos voor hem; maar kaatſte alle zijne vriendelijkheden, t'elkens met een norze balſtuurigheid af. Het gebeurde op een nagt, dit ongelijke paar te bedde leggende, dat 'er Dieven in het huis braken, het welk de vrouw hoorende, vatte zy haar man in de armen, kuſten en ſtreelden hem zoo lang, tot dat hy wakker wierd. De man niet minder als zulks gewoon, wiſt niet wat hy hier af maaken zoude. Dog hoorende, dat het in huis breeken der dieven, hier oorzaake van was, riep hy overluid: O gelukkig middel! waar door my zulk een behaaglijk, en onverwagt vermaak gebooren is. Gy Dieven! laat niet af van ſteelen; want gy kund my niet half zoo veel ontdraagen, als gy my heden toegebragt hebd. De Koning vraagde aan een derde Arend: Wat men met de Raave doen zoude? Deze antwoorde, gelijk de tweede gedaan had, dat men hem behouden moeſt, en voegdender by, dat men zoo veel te meer voordeel van hem hebben konde, als hy in grooter wangunſt, en haat by de zijnen was. Men kan (zeide hy) hem gebruiken, als de alderbekwaamſte beſpieder, om op 's vyands handelingen, doen

Aanmerkelijk voorbeeld.

doen en laaten agt te geeven. Door dit middel, kunnen wy ons voor af altijd wapenen tegens haar bedekte liſten. Voorts moeten we ons van hem bedienen, om twiſt en tweedragt onder de Raaven te zaajen; want dit is de gereedſte weg, waar door haar onvermijdelijk verderf, gebooren moet worden. Hier op ſchiet my te binnen, iets dat ik voor langen tijd, geleezen hebbe, van de onderlinge tweeſpalt, tuſſchen den Duivel, en een Dief. Waar door een Heremijt zijn leeven, en Koe, te behouden kwam. Den Koning zeide tegens zijn raadgeever: Verhaald my dit. Het welk van hem in dezer voegen gedaan wierd.

Aardige ſtrijd tuſſchen de Duivel en een Dief.

Zeker Kluizenaar, had voor zijn ingezamelde penningen, een vette, en welgemeſte Koe, gekogt. Dit wierd van een Dief gezien, welke hem navolgde, om 's nagts de Koe te ſteelen. Niet wijd van des Kluizenaars wooning zijnde, kwam den Duivel in de gedaante van een man, de zelve weg gaan. De Dief vraagde hem, wie hy was? Waar op den andere antwoorde: Ik ben de Duivel, en heb voorgenomen, den Kluizenaar deze nagt in zijn ſlaap om hals te brengen. Dat 's goed, zeide de Dief, en ik ben van gedagten zijn Koe te ſteelen. Hier op hielden

den ze zig beiden omtrent de wooning van den Kluizenaar, tot laat in den avond verborgen. Den Kluizenaar zijn Koe op ſtal gezet hebbende, vervoegde zig na bedde. De Duivel denkende dat hy in ſlaap geraakt was, wilde hem voord verworgen. Dog de Dief zeide: Laat my eerſt zijn Koe ſteelen; want hy mogt onder het worſtelen met u zulk een gerugt maaken, dat andere tot zijn hulp ſchooten, en dan zouden we beide van onze aanſlag verſteeken zijn. Ten is geen nood, ſprak de Duivel, ik zal hem met genoegzaame verzekerdheid wel van kant helpen. Evenwel, voer de Dief hier weer op in, vind ik geraaden, eer gy uw handen aan hem leid, eerſt met de Koe door te gaan. Dat zuld gy waaragtig wel laaten, zeide de Duivel; want ik begeer hem, voor gy dit doed, den nek te breeken. En, zulks zuld gy by mijn arme ziel niet doen, liet zig de Dief wederom hooren. Waar over de Duivel zoo uittermaaten boos wierd, dat hy den Dief een goede muilpeer gaf, 't welk hem van den Dief met vijf of zes andere wierd betaald gezet. Dit maakte zulk een gerugt, en geraas, dat den Kluizenaar ontwaakende, uit het bedde ſprong. Zijn deur geopend hebbende, zag hy welke gaſten dat 'er om-

omtrent de ſtal waren. Hier op geweld maakende, nam de Duivel met den Dief de vlugt. Dog de Dief ſtruikelende, wierd van andere gevat, verhaalde wat 'er gebeurd was, en moeſt door een ſtrop zijn leeven eindigen. Zie daar, hoe de oneenigheid van twee booswigten, oorzaak was, dat een eerlijk man, leven, en goed

goed behield. Dus wil ik, dat men betragten moet, een magtige vyand (van de zijnen beleedigd zijnde) in handen hebbende, den zelven te gebruiken, om tweedragt onder zijn oude Landgenooten te zaajen. Hier mede ſweeg dezen Raadgeever ſtil. Dog de eerſte nam het woord wederom, ende zeide: Zijn Majeſteit, volgens onbepaalde magt heeft vryheid, met deze zijn gevangene vyand, na welgevallen te mogen omſpringen: Maar ik zegge rond uit, niet te kunnen begrijpen, hoe men zoo ligt aan zijne vlyende woorden geloof ſlaad. In waarheid, men behoorde meer op dit zeggen der wijzen agt te geeven:

Hy is wel dom, en onbedagt,
Die zig niet voor zyn vyand wagt.

Men moet verder zien als op de buitenſte korſt der dingen.

Verſtandige houden zig niet op, met ſlegts het oog omtrent de buitenſte korſt der dingen te laaten gaan, maar zoeken alles tot in de binnenſte weezens te beſchouwen. Zonder om het kantje te willen praaten, inderdaad ik houd het daar voor, dat het leeven van deeze Raave, onze dood, en zijne behoudeniſze onze ondergang zal zijn. Daar is niets ſchaadelijker dan een magtige, en te gelijk liſtige vyand; dog ook niets zotter, dan hem

in

in zijn geweld hebbende, te laaten loopen. De goden deelen alle dagen zulk een geluk niet uit. Het hart van alle menſchen, dog meeſt dat van vyanden, is argliſtig en bedrieglijk. Wonderlijk is het derhalven dat Vorſten, welke om de ruſte van hunne ſtaaten te bevorderen, uit duizend oogen behoorden te zien, zig zoo ligt met bloote klanken, en woorden paajen laaten. Ja dat meer is, dat ze niets voor mooglijk houden, dan dingen, welke zy met'er daad te ondervinden komen. Dog deze verdienen in gelijke graad met dien timmerman geſteld te worden, waar van ik dit volgende verhaalen zal.

Aardig voorbeeld van de ligtgeloovigheid eens timmermans.

Zekere timmerman een ſchoone jonge Vrouwe getrouwd hebbende, was zoodanig op de zelve verſlingerd, dat niet tegenſtaande, zy een ander onder de hand meerder geneegendheid als hem toedroeg, en hy van zijne vrienden hier veelmaalen van gewaarſchouwd wierd, zulks evenwel niet konde of wilde gelooven, voor hy de daad met eigene oogen zag. Overzulks veinſde hy eens, op zekere nagt buiten de Stad te moeten zijn, om aldaar des anderen daags iets voor zijn meeſters te timmeren. Zijn Vrouw niet anders denkende, of het was gelijk hy zeide,
ver-

verzorgde hem van alles wat noodig was. Hy nam affcheid van haar met een kus, ging de poort uit, maar kwam wel haaſt wederom, en begaf zig ſtilletjens in zijn huis, dog verſtak hem heimelijk onder de bedſtede, alwaar hy met zijn Vrouwe gewend was te ſlaapen. Ondertusſchen had de Vrouw, deze ſchoone geleegendheid niet verzuimen willende, iemand na haar Vryer geſchikt, welke niet nalaatig was, ten ſpoedigſte tot haar te komen. Zy verwelkomde hem met de vriendelijkſte omhelzinge ter weereld, de maaltijd klaar zijnde, aten en dronken hartelijk, en gingen daar op te zaamen na bedde. Dit alles hoorde en zag de Timmerman aan, ondervindende toen, hoewel te laat, dat het geen men van zijn Vrouwe gezegd hadde, meer als te waaragtig was. Dit veroorzaakte, door de wonderlijke woelinge van zijne hartstogten, dat hy niet ſoo ſtil konde leggen, of zijn Vrouw wierd gewaar, dat hy zig onder het bedde verborgen hield. Hier op luiſterdeze haar minnaar deze woorden in de ooren: Vraagd my een en andermaal, overluid, en ernſtig af, wie ik van harten liever hebbe, u, of mijn man. Dit wierd van den Vryer gedaan. Zy antwoorde: In waarheid, ik weet

niet wat gy my al vraagen moogd. Hebd gy dan zoo weinig ondervinding in de weereld, van niet te kunnen zien, dat het onmooglijk is voor een Vrouwe, iemand anders, dan haar getrouwde Egtgenood te beminnen? Waarlijk zy zijn de kroone haares hoofds, en een steunzel aan haare swakheid. 't Zouw kunnen zijn, dat 'er zulke verbasterde schandvlekken, van eer en deugd onder het geringste slag van Vrouwlieden waaren, welke met hun mans agtinge, als de kinderen met hun poppen, speelen: Dog zonder te willen roemen, zoo sweer ik u by alles wat leefd, dat ik de mijnen liever hebbe, als vader, moeder, zuster, of broeder, ja als mijn eigen leeven. Gy weet ook wel dat ik om geen andere reedenen, u deze geringe vryheden, die gy heden geniet, toelaat, dan om dat ik de vreesagtigste ter weereld zijnde, om geen leeven nog dood alleen in huis weezen mag. Wilde den milden Hemel, dat mijn mans beroep zoodanig was, dat ik hem altijd by my, en aan mijn zyde hebben mogt, waarlijk niemand zouw op aarden, meerder gelukzaligheid, als ik, genieten. Dog nu vereischt, onze zobere geleegendheid, dat mijn man daar het voorvald, zijn werk waarneemen moet: en ik, om mijn

mijn zelven leevende voor hem te bewaaren, heb u, uit geen andere inzigten, als tot gezelſchap by my genomen. De man deze woorden van onder het bedde hoorende, ſtelde meer vertrouwen op zijn Vrouws zeggen, dan op het geene hy genoegzaam als met eigene oogen zag. Hy waande dat 'er niemand eerlijker nog kuiſcher, dan zy was. Overzulks zonder iets in het werk te willen ſtellen, bleef hy tot den morgenſtond toe, zonder zig te verroeren, onder het Bedde leggen. Den dag aanbreekende, ſtond de Vryer op, en ging daar hy te doen hadde. Den man kwam onder het bedde van daan, omhelſde zijn Vrouwe, (die haar geliet als of zy wel vaſt ſliep,) en zeide: Mijn Engel, nu heb ik met 'er daad ondervonden, dat gy my zoo lief als uw eigen leeven hebd; als ook dat het valſche tongen zijn, die uwe getrouwigheid, by my hebben zoeken verdagt te maaken. Ik beloof ook na vermogen in het toekomende, zoo veel doenlijk is, te bezorgen, dat ik mijn werk binnen de Stad, om u niet alleen te laaten, zal kunnen waarneemen. De Vrouwe bedankte hem ten alderhoogſten, waar op hy by haar te bedde kwam; en dus liet zig den onnoozele ſlokker, tegens eigen ondervinding aan,

alleen op het gehoor van wat ſtreelende woorden, een rad voor de oogen draajen. Gy Heer Koning, (vervolgde de Arend) meugd ook toezien, dat het u niet even eens met deze welgebekte Raave ga. 't Zijn woorden die niets met allen en koſten, waar door hy uw zinnen vleid. Buiten dit weet gy wel, is hy nevens de zijnen u altijd een geſlagen en dood vyand geweeſt. Waand niet, dat hy minder voor heeft, dan om door een bedekte krijgsliſt te zullen wreeken, de part die gy zijne gezellen geſpeeld hebd. Hoe hy van doorlugtiger opvoedinge is, en aanzienlijker ampten aan het Hof bekleed heeft, hoe men zig meer voor hem wagten moet. Wild gy hem evenwel in het leeven behouden, niet tegenſtaande zulks gantſch gevaarlijk is, zoo handeld hem als uw vyand, vertrouwd niets aan hem, en voor alle dingen, bezorgd dat hem de handen geboeid zijn, om iets kwaads tegens u te kunnen onderneemen. Maakt hem geen deelgenood, in de kenniſze van uwe raadſlaagen, maar ſluit hem zoo lang, tot dat we weeten, waar zig de zijnen onthouden, in een nauwe gevangeniſze op. De Koning ſweeg op dit alles wat de Arend gezegd hadde ſtil, volgde zijn eigen hoofd, en hield de Raave in het leeven.

Men moet tegens Krijgsliſt altijd een waakend oog houden.

Deze,

Deze, als zeer liftig zijnde, bedankte den Koning ten alderhoogften. Hy arbeide zonder ophouden, nagt en dag, om zig zoo veel mooglijk was, by hem aangenaam te maaken. Noit liet hy eenige gelegendheid voorby flippen, om den Koning een goed gevoelen van hem te doen hebben. Hy merkte nauwkeurig op, tot welke dingen zijn Majefteit de meefte trek hadde. Hy was uitneemende volvaardig, in uit te voeren, 't geene hem belaft wierd. Door-geleerde reedeneeringen, aardige kwinkflaagen, en ftigtelijke zeedenlefzen, vloeiden geduurig met een aanlokkelijke fwier uit zijn mond. Daar en boven betragte hy, door een behaagelijke omgang zig in de genegendheid van alle de Hovelingen te dringen. Zelfs liet hy niet na, de geene die hy wift, dat zijn bitterfte vyanden waaren, door allerhande aanlokkelijke wegen, tot zijn vriendfchap over te haalen. Hy was by alle, zonder eenig onderfcheid, geduurig de zelfde. Op zekere dag den Koning met zijne voornaamfte Raaden, Wijzen, en Edellieden, vergaaderd zijnde, zeide hy: Ah magtige Vorft! Dat den Hemel wilde, dat ik, die hier een vreemdeling ben, en daaglijks zoo veele, en overftroomende weldaaden, van uw

Men moet zig na de tijd voegen.

geheiligde perzoon geniete, zonder zulks oit verdiend te hebben, dog wraake mogt neemen, over het onduldelijke ongelijk, dat my van de mijnen, zonder ſchuld aangedaan is. Duizend leevens hebbende, zoude ik die alle daar by willen opzetten. Dog ik weet dat onder de ſtervelingen, gy ô Vorſt! alleen het vermogen hebd, om met uw dappere Arenden, dat booze en trouwlooze geſlagt der Raaven, van den aardbodem te verdelgen. Evenwel op dat gy merken meugd, hoe zeer my de belangens van uw rijk ter harten gaan, als ook om de blaam van my af te waſſchen, dat ik een Raave zijnde, niets dat na opregtigheid ſweemd, in den zin zoude hebben, gelijk my kwaadwilliglijk van mijne benijders nagegeeven word, zoo heb ik voorgenomen, my door de handen van uw Offerprieſter op het autaar tot aſſche te laaten verbranden. Ik weet dat deze offerhande, den Goden aangenaam zal zijn, my uit dit verdrietige leeven verloſzen, en den haat van mijn tegenſtreevers ſliſzen zal. Te meer heb ik dit beſlooten om te doen, nademaal den geenen, welke zig vrywillig aan de Goden opofferd, onwrikbaare toezeggingen heeft, van alles, (eens geſtorven zijnde) te kunnen worden, wat men

be-

begeerd: Ik dan zal na mijn dood, geen ander ligchaam aanneemen, dan dat van een Arend, om tot koeling van mijn verbitterd gemoed, de Raaven eeuwigduurende te vervolgen, en zulks het aangedaane ongelijk, my van hun toegevoegd, op haare nakomelingen wreeken. Den Arend, welke geraaden had, dat men hem van kant helpen moest, en nog van die zelve gedagten was, zeide hier op: O listige Raave! uw gladde tonge, en dubbelhartige inborst maakt, dat ik u met reedenen vergelijke by die wijn, welkers reuk en verwe goed, dog van smaak als azijn is. Weet gy niet, ô booswigt! dat schoon men u honderd duizendmaal, agter een verbrande, en alle dagen een ander ligchaam gaf, gy evenwel een Raave gemoed houden zoud? Of waand gy dat wy zoo onnozel zijn, van geen kennisze te hebben, dat een Wolf een Wolf blijft, schoon hy zig onder een Schaapen vagt verbergd? Zekerlijk de wijzen hebben ons dit duidelijk, door een aardig voorbeeld, van het Muisjen geleerd. Den Koning zeide: Verhaald ons dat. Het welk van den Arend in dezer voegen gedaan wierd.

Men kan zijn aangebooren natuure, niet als een kleed uitschudden.

Zeker Godvreezende Kluizenaar, op een tijd aan den oever van een Riviertje

zittende, vloog 'er een Sperwer boven zijn hoofd, hebbende een muisjen tusschen zijn klaauwen, het welke hy nedervallen liet. Den Kluizenaar, van een mededoogend en barmhertig gemoed zijnde, nam het op, wond het in een doekjen, en bragt het in zijn wooning. Dog overleggende, dat hy 'er in die gestalte weinig vermaak of voordeel van hebben konde, bad hy de Goden, die hem altijd, (alzoo hy een volmaakt mensch was) verhoorden, datze het in een Dogtertjen wilden veranderen. Dit geschiede aanstonds, en hy trok het met alle bedenkelijke zorgvuldigheid op, zonder iemand te willen zeggen, dat het van te vooren een Muisjen geweest was. Het Dogtertje nu Huwbaar geworden zijnde, wilde hy dat ze zig na eigen believen, een man uitkiezen zoude. Waar op zy rond uit te kennen gaf, dat ze niemand tot man begeerde, dan die in het grootste gebied te voeren, weergadeloos was. Den Kluizenaar zijne gedagten hier over laatende gaan, kon niemand van grooter vermoogen ter weereld, dan de Zonne, verzoekende dat Hy, die alles verligte, en groejen deed, zijn dogtertje tot een Huisvrouwe wilde aanneemen. De Zonne antwoorde hem; beleefde Kluizenaar,

Opmerkelijk voorbeeld, hier op slaande.

zaar, den Hemel, die u altijd verhoord, weet hoe geneegen ik zouw zijn, om uwe begeerte in te willigen, maar ik ben den geenen niet, die uw dogter trouwen kan, wijl zy niemand dan de magtigfte hebben wil. Overzulks raad ik u te gaan, tot hem die het gebied over de wolken heeft, want deze doed my menigmaal, door zijn fterkte het hoofd onderhaalen, zulks ik geen vermoogen hebbe, mijn ligt of warmte aan het aardrijk mede te deelen. Den Kluizenaar vervoegde zig aan de uitterfte einden der Zee, alwaar hy den gebieder der wolken vond, hem, gelijk de Zonne biddende, van zijn dogter te willen trouwen. De gebieder der wolken zeide: Het is wel waar, dat my de Goden veel meer vermogen, dan zelfs de gelukzalige geeften, bygezet hebben, maar evenwel is'er een fterker, die mijn magt niet zelden beteugeld, ja maakt dat ik, van het eene, tot aan het andere einde der aarde voordgedreven worde; dit is de meefter der winden, en aan hem behoord gy uw verzoek voor te draagen. Den Kluizenaar deed als hem geraaden wierd, dog deze voerde hem te gemoet: Dat ik boven eenige andere fchepzelen, uitmunt in overgroote magt te kunnen oeffenen, zulks is waarheid, en ik kan

het niet ontkennen. Maar evenwel is het onmooglijk, dat ik de begeerte van uw eergierige dogter voldoen kan. Want aan dien hoek ſtaat een onmeetelijke rotze, waar op ik mijne kragten meer als duizend maal beproefd hebbe, dog vrugteloos, wijlze tegens al mijne kragten onwrikbaar en even pal ſtaan blijft. Ik raade u de zelve, en niemand anders tot uw Schoonzoon te verzoeken. De Kluizenaar, ging tot den Berg, en ſtelde hem het zelve voor, dat hy de andere gedaan hadde. Deze ſprak: Goede man, gy moet by my niet weezen; want of ik wel van buiten aan te zien, en ook met'er daad, groote en onbedwingelijke kragten hebbe, zoo wroet 'er evenwel, aan mijn grond iemand, die nog eenmaal oorzaak van mijn gantſche verderf weezen zal. Het is my onmooglijk het kwaad dat ik van hem lijde, tegen te ſtaan, of te kunnen beletten. Den Kluizenaar vraagde, wie die onverwinnelijke, en ſterke was? Waar op den berg antwoorde: Het is een Muis, die met zijn gezelſchap, jaaren lang, onder aan den voet daar mijn geheele ſwaarte op ruſt, een onnoemelijk getal gaten, en holligheden gegraaven heeft. Dit doed my vreezen, van nog eens onverwagt, in te zullen ſtorten. Den

De ſwakſte dingen zijn zomtijds van het meeſte vermogen.

Klui-

Kluizenaar dit gehoord hebbende, en niet verder kunnende komen, ging na huis, en verhaalde zijn Dogter, wat hem met de Zon, Meester der wolken, Gebieder der winden, en den Berg wedervaaren was. Als ook dat hy niemand van aanzienlijker sterkte, en grooter vermoogen, dan den Muis wist. De Dogter zeide hier op: Ja wel eerwaardige Vader, nademaal dit dan zoo is, zoo bid ik u, dat gy my den Muis tot een man geefd; ik kan u met geen tonge uitspreeken, welk een heimelijke geneegendheid ik voor dat beest voede; 't is om zijnend wille, dat my zelfs deze menschelijke ledemaaten, walgelijk zijn. Ai! laat niet af van de Goden te smeeken, van my de genade te doen, aanstonds in een Muis te veranderen. De Kluizenaar, wel weetende, wat vleesch hy gezouten had, en bemerkende hoe onmooglijk het was zijn oude natuur te verkragten, volgde de begeerte van zijn dogter op, en dus wierdze weder tot haar groot genoegen een Muisje, liep by de Muizen, en versleet het overige van haar dagen, by de zelve. Dit voorbeeld Heer Koning (vervolgde den Arend) behoorde u de oogen te openen, om te doen zien, dat schoon deze schelmagtige Raave, zig tot stof liet verbranden,

Natuur gaat boven oefeninge.

den, en uit de assche het ligchaam van een Arend aannam, hy evenwel een Raav in zijn hart blijven zoude. Daarom, gelijk ik meermaalen gezeid hebbe, verlaat op hem, u in het alderminste niet, maar verlost uw Hofgezin, van dit monster aller verraaderyen. De Koning wierd eenigzinds door de reedenen van deze Arend omgezet, en zouw buiten twijfel de Raave omgebragt hebben, had zig de zelve, niet te gelijkelijk door voorzigtigheid, en een zagtmoedige onderwerpinge, dit weeten af te weeren. Hy bad den Arend, welke hem gedood wilde hebben, met de verpligtenste en vriendelijkste woorden, betere gevoelens van hem te willen voeden. Hy betuigde opendlijk voor den Koning, dat hem deze ried, als een regtschaapen Hoveling betaamde, dat hy in zijn plaats zijnde, hy zulks van gelijken doen zoude. Want dat alles 't geen deze Raadsman gezegd had, omtrent de bedriegelijke Krijgslisten van een vyand, mooglijk en geenzinds buiten gebruik was. Dog vervolgens smeekten hy den Koning niet te willen gelooven, zoo veel kwaads in hem te zijn, dat hy zijn behouder, en weldoender, eenig leed zouw kunnen toevoegen, of zig met zijne vyanden, in eenige verbintenisze bege-

gee-

geeven. Den Koning door deze en meer andere reedenen, ſchonk hem niet alleen het leeven, maar behield hem ook by zig, ja maakte hem daar en boven, tot een van zijne geheime Raaden. Den Raave hier door tot het toppunt van zijn begeerten geſteigerd, gedroeg zig in uitterlijke ſchijn, zoo getrouw in deze bedieninge, dat hy tot genoegen des Konings, en een verwonderinge des gantſchen Hofgezins was. En in der daad, hy ſpeelde zijn rol zoo geeſtig, en konſtig, dat 'er niets zoo heimelijk gedaan, betragt, of beſlooten wierd, of men maakte dat hy daar mede kenniſze van hadde. Ten viel hem over zulks niet moeijelijk, nauwkeurig alles van de Arenden te weeten wat hy wilde. Op zekere dag vloog hy in ſtilte by zijn oude Landgenooten, de Raaven. Hy groete haar Koning, en zeide tegens hem: Dat u den Hemel, ô Vorſt! lange tijd in gezondheid ſpaare: weeſt hartelijk verheugd; want de goedertierene Goden, hebben u uwen vyand in handen gegeeven. Den Koning, die hem al voor verlooren, en dood gehouden had, was verblijd hem zoo wel te paſze te zien, en zeide: Wel mijn getrouwe Vriend, wat is het, dat gy om onze welſtand te bevorderen, by de Arenden hebt uitgewerkt?

Groote verſtanden, zijn bekwaam tot alles.

werkt? De Raave antwoorde: Heer Koning, iets groots ende goeds; Wy zijn nu, zoo gy slegts wild, meester van der Arenden vryheid, en leeven. Op wat wijze is zulks mooglijk? vraagde de Koning. Dat zal ik u zeggen, zeide de Raave. De Arenden, om zig zoo veel doenlijk is, tegens alle vyandelijke listen en aanvallen te beschermen, neemen alle nagten hun wijk, in een spelonk onder aan de voet van dien berg, welke gy ten zuiden hier van u af leggen ziet. Den ingang daar af is geweldig nauw, zulks zy geen nood hebben om van binnen, daar ruimte overvloedig is, bestookt te kunnen werden. Overzulks moet gy te nagt, met alle uw Raaven die vliegen kunnen, ieder met een stuk droog hout, zoo groot hy draagen kan, voor het hol komen, leggen het daar needer; en ik zal bezorgen dat 'er vuurs genoeg is, om het in brand te steeken. Dit doende zuld gy wel zien, of 'er een eenige van onze vyanden het ontkomen zal. Want die na buiten tragten te vliegen, moeten ten eersten door de vlam verbranden, en die binnen blijven, door rook en damp verstikken. Den Koning bezorgde alles tot dezen aanslag nauwkeurig, en zy gelukte zoo wel, dat alle de Arenden met hun Koning, te gelijke-

List, gaat boven geweld.

lijkelijk, binnen weinig tijds om het leeven kwamen. Dus gevoelig wisten hun de Raaven, door een bedekte list, van de schaade, welke zy geleeden hadden, te wreeken.

Dit over zijnde, zeide de Koning, tegen zijn getrouwe Raave, my heeft ten hoogsten verwonderd, hoe gy zoo lange tijd by uwe vyanden, de Arenden hebd kunnen blijven; nademaal de wijzen met waarheid zeggen:

't Is vry met min gevaar, door vuur en vlam te gaan;
Dan onder 's vyands magt in nauw bedwang te staan.
Geen Slange beeten, zyn zoo zorglyk om te vreezen;
Dan daar men los kan gaan, in keetenen te weezen.

't Is zoo, antwoorde de Raave; maar vervolgde hy, zijn Majesteit moet weeten, dat wanneer het noodlot wil, dat men onder de magt van zijnen vyand raakt, een verstandig man zig na vermogen daar na tragt te zetten. Dus heb ik ook gedaan, en zulks is haar dood en de behoudenisze van mijn leeven geweest. Ik verdroeg geduldig alles wat zy mijn deeden, of zeiden. Ik wist dat een over-

heerde

heerde gevangene, in geenen deele nors of ſtuurs weezen moeſt. In tegendeel, beleefd, vriendelijk, en tegens alle, zonder onderſcheid, even gedienſtig. Ik bad, ik ſmeekte, ik vleide, ik ſtreelde, waar zulks maar eenigzinds te paſze kwam. Mijn ſchouderen zette ik pal, tegens het draagen van allerhande verdrukkingen, en moejelijke wederwaardigheden. Ik wapende mijn gemoed met lijdzaamheid, en gebruikten de bitterſte bejeegeningen, gelijk de kranken hun geneesmiddelen doen. Hier door won ik de geneegendheid, van grooten en kleinen, en my zijn zonderling geen rampen overgekomen. Den Koning vraagde hem: Wat voor verſtand hy by den Koning der Arenden, en by des zelfs Hofgezin en Raaden gevonden had? Den Raave antwoorde: in waarheid met allen zeer weinig; uitgezonderd een Arend, wiens vernuft, hoe grooten vyand hy my ook was, ik prijzen moet. Deze drong met kragt aan, dat men zig niet op my vertrouwen, maar van kant helpen moeſt. Dit toonde hy door verhaalens waardige voorbeelden en kragtige reedeneeringen. Dog een party plompe, en overſtandige beeſten, niet waardig hun voeten, in 's Konings vergaaderinge te zetten, keurden

De getrouwen worden zomtijds het minſte waard geägt.

de deze heilzaame voorſlag voor hun gemeene welſtand af. Den Koning zoo zot als zy, waande, niemand had zoo veel liſt of vermogen, om het Koningrijk der Arenden, ſchade aan te kunnen doen. Zekerlijk zy en bedagten geenzinds, dat een vyand moet geſchuwd worden, als een ineetende kanker. De wijzen hebben van over oude tijden al geleerd, met zoodanig eenen niet om te gaan, eeten of drinken, ſlaapen of waaken, aan zijn tafel te zitten, nog in eenige onderhandelinge met hem te treeden: want in alle deze dingen ſteekt bekommeringe, en om de gezondheid te bewaaren, moet men zig hier van mijden. Daar en boven had den Koning der Arenden, die belachelijke domheid, dat hy my tot een van zijn geheime Raaden aanſtelde, waar door ik alles kon te weeten komen wat ik begeerde. Dog dit is het loon der onberaadene, die te veel op zig zelven vertrouwen. Wie word 'er gewond, zonder pijn te gevoelen? Wie ſteld zijn vertrouwen op harzenlooze, en vind zig eindelijk niet bedroogen? Wie eet te veel, zonder ziek te worden? Die niet magtig is goede middelen tot behoudeniſze uit te vinden, en den raad van anderen wanägt, is weinig voorzien van

Deftige ſpreuken.

een gezond oordeel. Leugenaars, en bedriegers moeten buiten het gezelſchap van vroomen leeven, en een gierigaard is arm. Een Vorſt, die met gekken aanſpand, verlieſt eerſt zijn agtbaarheid, en daar na veeltijds het leeven. Den Koning zeide tegens de Raave, ten kan ju evenwel niet minder dan het grootſte hertenleed ter wereld veroorzaakt hebben, dat gy gehoorzaamheid bewijzen, en vleien moeſt, den geenen, die gy wiſt, dat uw doodelijkſte en bitterſte vyand op aarden was. In waarheid geenzinds, antwoorde de Raave; want ik zag in alles wat my overkwam, op het toekomende heil, dat gy mijn Vorſt, nevens uwe onderdaanen, hier uit te verwagten had. Hoe is het mooglijk dat het kraaken van een noot ſwaar kan vallen, wanneer men luſt tot de keerne heeft? Men is niet weinig maalen in dit wankelvallige leeven verpligt, zijn nut zelfs door de geringſte en ſlaafagtigſte dingen te bevorderen. Even gelijkerwijs die Slange, welke om eigen voordeels wille, een Dienſtknegt, ja het Paard van een Kikvorſch wierd. Verhaald my dit, zeide de Koning, 't welk de Raave in dezer voegen deede.

Zekere Slang door hooge ouderdom magteloos geworden zijnde, om zig zel-

ven van ſpijze te kunnen verzorgen, kroop op eenen tijd na een gragt, alwaar zig een groot getal Kikvorſchen onthielden. De Vorſchen hem dus ſwak en onvermogende ziende, vraagde hoe hy 'er dus uitzag? De Slang antwoorde, met een flauwe ſtemme: 't Is de rampzalige ouderdom, welke my in deze bedroefde en elendige ſtaat geſteld heeft. Jonk zijnde, was ik u allen tot een ſchrik, ik ving, ik doode u, en verzaadigde my met uw ligchaamen. Maar nu, ô duldeloos verdriet! is mijn vleeſch verteerd, mijn beenderen kragteloos, hebben de magt niet van my te kunnen doen voordkruipen, en mijn huid is gantſchelijk verdord. Ja ik ben zoo t'eenemaal ſwak en uitgemergeld, dat al zat gy lieden boven op mijn rugge, ik u niet beſchadigen zoude kunnen. Gaad heenen, boodſchapt dit uit mijn naam aan uwen Koning. De Vorſchen deeden dit, en den Koning komende, vraagde aan de Slang: Wat zijn begeeren was, en hoe hy 'er dus treurig uitzag? De Slang antwoorde: Ik heb my den gantſchen nagt bemoeid met een Vorſche te vervolgen, tot in de wooning van een Kluizenaar; deze my op den ſtaart treedende, heb ik hem gebeeten. Dog de man dit aan my willende

Opmerkelijke liſt van een oude Slange.

wreeken, heeft de Goden gebeeden, datze my van alle kragten ontblooten zouden: 't welk zy ook gedaan hebben; en hier door ben ik de elendigſte onder alle dieren geworden. Nu ſta ik dus voor u, gy kund, zoo gy wild, my in het leeven behouden, of aanſtonds doen ſterven. Dog nademaal ik vol berouw ben, over het leed, dat ik wel eer de uwen aangedaan hebbe, en hier geerne boete over zoude willen doen. Zoo gebruikt my als een Paard, waar op gy na uw believen rijden meugd. Den Koning der Vorſchen bewilligde hier aanſtonds in, denkende het geen kleine eere te zijn, van zulk een magtige vyand, op die wijze onder zijn gebied te hebben. Hy reed dan met een grootmoedigheid op de Slange van de eene plaats na de andere. Op zekere dag ſprak de Slange tegens hem: Heer Koning, gy ziet mijne gewillige onderwerpinge, weet dat ik geen kragten altoos hebbe, om my van ſpijze te verzorgen, overzulks bidde ik u, te maaken, dat ik van geen honger en kome te ſterven. Wel aan, ſprak de edelmoedige Vorſche, ik zal zorge dragen, dat gy u over my niet en behoefd te beklaagen. Want ik weet dat een goed Paard zijn voeder waardig is. Hier op gaf hy laſt,

De waan, vermag alles.

dat

dat men de Slange alle dagen twee Vorſchen tot ſpijze geeven zoude. 't Welk hy ook zoo lang vervolgde, als de Slange in het leeven bleef. Zie daar, of deze Slange geen reeden hadde, den Koning der Kikvorſchen, deze dienſt te doen, om zulk een groote weldaad daar voor te erlangen. Zoo ook moet zijn Majeſteit

 weeten,

weeten, dat het my niet ſwaar en viel, voor een korte tijd onder mijne vyanden te verkeeren, om dat ik verzekerd was, naderhand in zoo veel meerder vryheid te kunnen leeven. En of zy my zomtijds eens van ter zijden, met een nors en ſtuurs weezen, overdwars aanzagen, op my ſcholden en raaſden: ik ſtopte mijne ooren daar voor, en was niet te min altijd even vrolijk, zonder het minſte ongenoegen te laaten merken. Voor al wagte ik my, de mond, wanneer ik gelaſterd wierd, om met een gelijke munt te betaalen, open te doen. Ik volgde in alles op dit zeggen der wijzen.

Die by zijn vyand woond, moet zig op't
nauwſte wagten
Van opgeblaazendheid, of wreevele ge-
dagten.

Niets gaat 'er boven verſtandige raadſlagen.

Dus veel, Heer Koning, vermag een bezadigd gemoed, en een goede raad, wanneer ze van een verſtandige voordkomd. 't Is hier door, dat gy tegenswoordig uw oude luiſter en gulde vryheid herleeven ziet. Uwe vyanden zijn geſneuveld, en gy van de zorge ontlaſt, om hun in het toekomende te vreezen. Waarlijk uwe onderdaanen treurden, en konden zig nog door eeten, nog drinken

ver-

vermaaken, ziende hoe de bekommeringe van 's Rijks welſtand u drukte. Dog uwe verloſzinge dus ſchielijk gebooren zijnde, gevoeld ieder als nieuwe zappen in de aderen ſpeelen. Geen ſlaap brengd een zieken behoorlijke ruſt aan, voor hy volkomen geneezen is; Zoo word ook uit het zegenpraalen over zijne vyanden, het zoetſte genoegen des harten voordgeteeld. Maar (vraagde de Koning) hoe gedroegd gy u omtrent dien Arend, welke geduurig en zoo hardnekkig wilde dat men u dooden zoude? In alle manieren zeer beleefd, en gedienſtig, antwoorde de Raave. Want hy was de eenige die ik voor verſtandig en getrouw, onder het gantſche Hofgezin aanmerkte. Hy zag de zaaken waar van hy ſprak, door ende door. Zijnen Koning had hy van harten lief, en poogde des zelfs beſte zoo veel mooglijk was te bezorgen. Hy was in alles zeer ernſtig en vrymoedig. Wilde den Koning iets onbehoorlijks uitgevoerd hebben, 't was met een uitſteekende deftigheid dat hy zulks te verhinderen tragte. Noit kon ik bemerken, dat hy iets anders in woorden als werken zig te gedraagen kwam. Van den weg der geregtigheid niet alleen andere aan te raaden, maar ook zelve te bewandelen, hebbe ik

weinige zijns gelijken gezien. Vleieryen schuwde hy als de Pest, en om te zeggen daar het op stond, ontzag hy zig nimmermeer. Hy pijnigde zig nagt en dag, om Koning en Onderdaanen, even nut en gedienstig te zijn. Kortom, hy was een regtschaapene wijze, en in alles een volmaakt Hoveling. Alleenlijk had hy dit ongeluk, gelijk zulks daaglijks aan de Hoven der Vorsten gebeurd, dat een deel onbeschofte Ezels, zijne goede voorslaagen, ten meerendeele dwarsboomden, en by den Koning in grooter aanzien, als hy, waaren. Hier eindigde den Raave zijne reedenen, ende den Koning zeide tegens hem: Met waarheid, gy betoond u een man van woorden, maar nog voortreffelijker van daaden te zijn. Zy vloogen gezaamendlijk na hun oude woonplaatze, zig ten hoogsten verheugd toonende, van het geweld der Arenden, dus geheel ingeteugeld te hebben.

Plompaards hebbén zomtijds het meest aanzien.

Het

Het VI. HOOFDSTUK.

Handelende, hoe men een vriend gevonden hebbende, dezelve moet zoeken te bewaaren.

KOning Difles, dit verhaal van zijnen wijzen Meester Sendebar gehoord hebbende, zeide tegens hem: Gy hebd my zeer duidelijk, door deze Arenden en Raaven hun bedrijf getoond, hoe weinig men zig op den geenen, van wien men eens buiten reeden gevoelig beleedigd is, behoorde te vertrouwen. Als ook dat niemand een swakke vyand veragten moet, maar in tegendeel, zig zoo veel doenlijk is, tegens zijne listen wapenen. Nu wilde ik wel, dat gy my eens op gelijke wijze, deed verstaan, wat gemakkelijker of ligter vald, iets groots en goeds te verkrijgen, of het zelve verkreegen hebbende, te bewaaren. Sendebar antwoorde hierop: Ik wil dat zijn Majesteit weete, dat 'er lang na zoo veel arbeids aan vast is, om iets te winnen, als het gewonnene wel te bewaaren. Want men vind 'er niet weinige, welke door onvermoeide vlijt en geduurig oppaszen, groote goederen hebben verkreegen,

maar de zelve by gebrek van oordeel, nog bewaaren, nog vermeerderen kunnen. En dan gaad het hun niet zelden, gelijk den Schildpadde met de Aap gebeurde, waar van ik dit volgende verhaalen zal.

Opmerkelijk voorbeeld van een Koning der Aapen.

Daar word van oude geloofwaardige wijzen verhaald, dat zekere Koning der Aapen, wegens hoogen ouderdom, en ſwakheid om de regeering te kunnen waarneemen, van de zijnen uit het Hof verſtooten, en met geweld verjaagd wierd. Dus in ballingſchap omſwervende, geraakte hy na veele moeiten en zukkelens, by een Viſchrijke Riviere, op welker oever veele ſchoone en vrugtdragende boomen ſtonden. Hy klom op een Vijgenboom, at van des zelfs vrugten, en had groot vermaak wanneer 'er een Vijge in het water viel, en de zelve plonzen hoorde. In het zelve water onthield zig een Schildpadde, welke alle de Vijgen, die den Aap van boven neder ſtiet, op at, zonder te weeten dat zulks van hem gedaan wierd. Op een tijd het hoofd buiten water ſteekende, zag hy den Aap op de Boom zitten, en wierd op gelijke wijze van den zelve gezien. Beide waaren ze voor malkanderen bevreeſd, dog na verloop van zommige dagen, den een den anderen gewoon wordende, hield dit

op

op, en gingen een onderlinge trouwe en onverbreekelijke vriendſchap te zaamen aan. De Schildpadde, had zulk een vermaak in het geſelſchap van deze nieuwe gevondene vriend, dat hy niet eens aan zijn Huisvrouwe en dagt, maar bragt al zijn tijd door, met geduurig den Aap te believen en op te paſzen. Zijn wijf, gelijk ligtelijk te denken is, was hier over grootelijks misnoegd, niet kunnende bevroeden, wat haar gemaal mogt beweegen, van niet eens na haar om te zien. Zy klaagde het verdriet, 't geen ze hier over leed, aan een van haar vriendinnen, en zeide dat ze geloofde, dat haar Man eenig ongeluk moeſt overgekomen zijn. Dog deze antwoorde: Weeſt daar niet eens bekommerd voor; want ik heb hier beter kenniſze van. Uw man leefd nog, en is in goede gezondheid, ja zoo wel te pas als gy hem oit gezien hebd. Hy eet en drinkt alle dagen van het beſte, heeft een Aap gevonden, die hem alles verzorgd, en bemind deze meer als u, of iemand ter wereld. Daarom zoud ik u raaden, zoo weinig op hem te denken, als hy aan u doed. Heeft hy u vergeeten, vergeet hem van gelijken. Dog zoo gy dit niet doen en kund, maar hem voor u te behouden tragt, zoo is het uw werk

Men moet zomtijds de wet der vergeldinge oeffenen.

den genen van kant te helpen, die uw man dus ſchendig vervoerd, en zijn pligt vergeeten doed. De vrouwe zeide, op wat wijze dog, is het my mooglijk zulks uit te voeren? De andere antwoorde: Veel ligter als gy wel meend. Doed dit, eet en drinkt weinig, houd u uit het water, baakerd u in de Zonne, en gaad in het zand voor lugt en winden bloot leggen. Als gy dit eenige dagen na malkanderen gedaan hebd, zuld gy 'er buiten twijfel, ſwak en ongedaan uitzien. Uw Man dan komende; roept my, en ik zal u als dan goede raad geeven. De Vrouwe, volgde dit alles nauwkeurig op, en wierd zeer dor en mager. De Schildpadde, aan zijn wijf eens beginnende te denken, ſpoeide zig na huis, dog vond haar in een zeer zobere ſtaat. Hy vraagde haar, wat ziekten het was, waar door ze dus vervallen uit zag? Maar zy ſtilſwijgende, en met een afkeerig gelaat, wilde hem niet een enkel woord antwooden. Dieshalven nam haar Speelnoodjen (daar zijnde) het woord, en ſprak: Uw Vrouw, mijn Vriend, is aan een vry grooter kwaale vaſt, dan zy, of gy mooglijk denkt; ik maak geen rekeninge, of een kwijnende uitteering zal oorzaak zijn, datze wel haaſt dit verdrietige leeven

ven voor een beter te verruylen ſtaad. Evenwel zouw ze nog te helpen zijn, by aldien gy het middel wiſt te krijgen, dat tot haar geneezinge noodig was. Dog ik meen niet, dat zulks in uw vermogen is. De Schildpadde vraagde, wat hy van nooden had, om de gezondheid van zijn Vrouwe te bevorderen? wijl hy hier toe alles wat in zijn magt was, te werk wilde ſtellen. Haar ziekte (antwoorde het Speelnoodjen) is buiten hoope van geneezinge, ten zy gy het hart van een Aap wiſt te krijgen, datze eeten moet. De Schildpadde dit hoorende, dagt by zig zelven; het hart van een Aap is my niet doenlijk te krijgen! ten zy ik mijn aldergetrouwſte boezem vriend, die ik ter weereld hebbe, om het leeven bragt. Dog van zulk een ſchelmſtuk te begaan, willen my de Goden bewaaren. Evenwel wanneer ik bedenk het zeggen der wijzen,

Aardige liſt.

Een ſchoone, en wyze Vrouw, die eerbaar is, en kuis,
Verſtrekt haar Man tot vreugde, en cierd zyn gantſche huis.

Goud nog zilver, ja alle de ſchatten des weerelds, mogen tegens een deugdzaame Vrouwe, in waarde niet ophaalen. Want door

Niets overtreft een deugdzaame Vrouwe.

door zoo een is het, dat in de Huisgezinnen, zoo wel de toekomende, als tegenwoordige goederen bevorderd, en erlangd worden. Ik nu kan met waarheid zeggen, dat my den milden Hemel, met zoodanig eenen beſchonken heeft. Overzulks is het mijn pligt, haar van de dood te verloſzen. Hier op nam hy afſcheid van zijn Huisvrouwe, als ook van haar Vriendinne, en begaf zig op weg na de Aap. Hy overleide vaſt, hoe beſt zijn voorneemen te ſullen uitvoeren. By den Aap komende, wierd hy van de zelve met opene armen omhelſd, en hartelijk verwelkomd, gelijk hy hem ook van gelijken deed. De Aap zeide tegens hem: Hoe is het u mooglijk geweeſt mijn broeder, zoo lang van my te kunnen zijn, en welke bezigheden hebd gy gehad, dat ik in zoo veele dagen, uw aangezigte niet gezien heb. De Schildpadde antwoorde: 't is de droefheid en ſchaamte geweeſt, ziende mijn onmagt, om uwe vriendſchap te kunnen vergelden, waar door ik my uwer dus lang onttrokken hebben. Is het niet anders, mijn waarde Vriend (zeide de Aap) zoo zijn uwe reedenen ſwak genoeg om u voor my te verontſchuldigen; want ik ſweer u by de onſterfelijke magten, dat my uw gezelſchap daarom alleen,

lleen, lief en aangenaam is, om dat ik u
voor zeer getrouw, opregt en regtveer-
dig kenne. Hier door is het, dat ik al
mijn geleedene leed vergeete, en uit ge-
dagten zet mijn voorgaande waardighe-
den, rijkdommen, vrouwen, kinderen,
vrienden, en wat meer aangenaam en ver-
lokkende in dit sterfelijke leeven zijn kan.
Hier op antwoorde de Schildpadde, even-
wel is het nogtans heuglijk, dat den ee-
nen vriend, aan den anderen, zijn goede
wille en genegendheid toond, al is het
dat hy daar van met 'er daad juist niet ge-
holpen kan worden. Ik nu hebbe dus
lange met uw verkeerd, en nog noit de
beleefdheid gehad, van uw in mijn huis,
dat hier niet verre van daan is, te leiden.
Zekerlijk ik ben overtuigd, van hier in
tegens de wetten van gastvryheid en on-
derlinge vriendschap gezondigd te heb-
ben. Wild gy my nu de eere aandoen,
van met my te gaan; weest verzekerd,
dat gy mijn Huivrouwe, en kinderen zeer
aangenaam, en van harten welkom zuld
zijn. De Aap antwoorde: Waare vriend-
schap bestaad daar in, dat men malkande-
ren, inwendiglijk alle geneegendheid toe-
draagd, en wanneer zulks noodig is,
met daadelijke hulpe in nood byspringd.
De rest van uitterlijke betuigingen, pligt-
plee-

pleegingen enz. zijn dertelheden, die jonge wulpen alderbeſt voegen. Oſzen, Paarden, en Kameelen, ſtaan gebonden, wanneer zy tzaamen eeten. 't Is gelijk gy zegd, zeide de Schildpadde. Want men moet de vriendſchap altijd binnen de paalen van reedlijkheid beſluiten, en een vriend niets meer afvergen, dan getrouw, en deugdzaam te zijn. Dit zijn de grootſte giften die men van hem begeeren kan. Want iemand een vriend te moejelijk vallende, geſchied als het Kalf, dat zijn Moeder te hard zuigen willende, ten laatſten van de zelve dood getrapt word. Dieshalven wil ik u meer na mijn goede wille, dan na vermogen te handelen tragten. Gaad dan met my, want omtrent mijn wooning zijn alderhande aardvrugten, en liefelijke vervarſchingen, gy zuld ook daar veel meer gemak als hier vinden. Ik zal u op mijn rugge derwaards over dit Riviertjen heen draagen. Den Aap zoo wel door de ſmaakelijke vrugten, als het goed gezelſchap aangelokt, den Schildpadde zijn ernſtig verzoek niet weigeren willende, zette zig op de rugge van den zelven, en liet zig dus in het water draagen. In het midden van de Rivier zijnde, begon den Schildpadde te denken, aan de groote moord, die hy in

Uitterlijke pligtpleegingen, zijn geen merkteekenen van waare vriendſchap.

in den zin hadde, en zeide tegens zig zelven: Is het wel mooglijk dat gy zulk een alderſchelmagtigſte daad aan uw vriend, die ge eeuwigduurende trouwe geſwooren hebd, zuld kunnen pleegen? En dat om een Vrouwe, die gy niet weeten kund, of ze u wel half zoo veel geneegendheid, als ze blijken laat, toedraagd? Zekerlijk gy weet dat'er niet onbeſtendiger nog loſzer dan Vrouwen liefde is: want hun ligtveranderlijkheid, overtreft de ongeſtadigſte winden. Het is een overoude ſpreuke der wijzen: Goud word door middel van het vuur, Menſchen in wederwaardigheid, en Dieren door het draagen van ſwaare pakken, beproefd; maar voor een Vrouwe zal nog het eerſte middel uitgevonden worden, waar door men van haar trouwe zig zelven verzekeren kan. In deze gedagten ſtond hy ſtille, zonder voord te ſwemmen. Den Aap dit bemerkende, begon kwaad vermoeden te krijgen, en ſprak tegens zig zelven: Zouw mijn Vriend, wel iets kwaads tegens my voorhebben, en voorneemens zijn, my te beſchaadigen? Zekerlijk wie weet wat hier van is? Want daar is in de weereld niet wankelvalliger dan het harte. Met regt zeggen de wijzen:

Niets is haggelijker dan de trouwe van een Vrouw.

Die zig op 't hart vertrouwd,
Van vriend, van maag, of bloed,
Geen duurzaam huis en bouwd;
Wyl het gelijk een vloed,
Heel ligt verand'ren kan.
Maar wijſlijk, hy, die let
Op 't aanzigt van den Man;
Zoo raakt men niet in 't net.

Overzulks vraagde hy den Schildpadde, waarom hy zig niet en ſpoeide, om na land te ſwemmen? Deze gaf hem tot antwoord: 't Zijn de bekommeringen mijn Vriend, hoe ik t'huis komende, u beſt onthaalen zal, wegens de groote krankheid van mijn Huisvrouwe, waar door ik dus langzaam voord ga. Is het anders niet, zeide de Aap hier op, zoo doed gy vergeefſche moeiten; want de ziekte van uw Vrouwe, kan nog door treuren, veel min door lang uitblijven geholpen worden. Beſt is het, dat gy u zoo veel mooglijk is, haaſt, om by haar te komen, en kruiden voor haar kwaale te bekomen tragt. De Schildpadde antwoorde: Ik hebbe, wanneer ik by haar was, alles gedaan wat tot haar herſtelling bedagt konde worden, met veelen hier over raad gepleegd, maar alle zeggen ze uit een monde, dat het hart van een Aap haar alleen

alleen geneezen kan. Den Aap dit hoorrende, was niet weinig ontzet, zeggende tegens zig zelven: Vervloekt moet de gulzigheid zijn! waar door men zijn gezondheid verwaarloosd, en die ook oorzaak van een onnoemelijk getal ongemakken en ziektens des ligchaams is! Vervloekt moet ook mijn toomelooze drift zijn! waar door ik ben aangezet geworden, om my in het gezelschap van deze Schildpadde, op dat ik slegts in zijn huis eenig goed onthaal zoude vinden, te begeeven; daar ik aan mijn plaats zelfs om te leeven, van alles overvloedig genoeg hadde. Maar boven al moet dien Geneesmeester vervloekt zijn! welk zulk een middel om gezond te worden, aldereerst heeft uitgevonden. Nu zie ik mijn naakend verderf, en gewisze dood onvermijdelijk voor oogen. Met waarheid hebben de oude wijzen gezegd:

Wie zig vernoegen laat, met 't geen
hem is gegeeven,
Zal onbeschadigd, ja gerust, en zeker
leeven:
Maar die tot gierigheid, wellust, en pragt
zig wend;
Verslyt zijn tyd in vrees, in droefheid, en
elend.

Waarlijk den raad van deze Geneesmeester, heeft mijn vriend, zijn pligt doen vergeeten, en my op de oever van de dood gebragt. Dog ik moet betragten, hoe ik door list, deze slag alderbest ontwijken kan, en bezorgen dat mijn dood geenzinds het leeven van mijn verraaders Huisvrouwe en zy. Overzulks sprak hy tot den Schildpadde: Maar mijn broeder, waarom zeide gy my dit niet, toen wy nog zaamen aan land waaren? In der daad ik zouw als dan mijn eigen hart mede genomen hebben. Want de wijzen zeggen, daar zijnder drie, die men om geen belangens ter wereld iets ontzeggen mag: Namendlijk, een Kluizenaar wegens zijn heilig leeven; een Koning wegens zijn gebiedende magt; en een Vrouwe, om datze het leeven en de lust haars Mans is. Hoe! (vraagde de Schildpadde) hebd gy dan uw hart niet by u? Neen ik (antwoorde de Aap) ik heb het t'huis gelaaten: En zulks is onder ons Aapen altijd de gewoonte wanneer wy by iemand te gast gaan, daar lustig gegeeten en gedronken zal worden. Ons hart is van een heete natuur, en met ziedende vogten opgevuld, waar door wy ligtelijk, of om zotte grillen te bedrijven, of tot gramschap opgewekt kunnen worden. Daarom wil-

List met list betaald.

willende onze vrienden niet ergeren nog moeijelijk maaken, ontſlaan wy 'er ons voor die tijd van. Dog gevald het u, en hebd gy de gezondheid van uw Vrouwelief, laat ons wederom gaan, het hart is voor haar ten beſten; want ik het by na niet benoodigd ben. De Schildpadde, dit hoorende, toonde zig uittermaaten

verheugd, zeggende, ah broeder! welk een groote weldaad, en die ik noit vergelden zal kunnen, bied gy my aan? Hier op ſpoeide hy zig in aller haaſt na land toe. Alwaar komende, ſprong den Aap aanſtonds van zijn rugge, en klauterde geſwind tegens een hoogen boom op. De Schildpadde, denkende, dat hy voorneemens was, wat te eeten, wagte een geruime tijd; maar ziende dat hy niet beneeden en kwam, riep hem toe: Komd af, waar blijft gy met uw hart? het word tijd mijn vriend, zoo we nog van daag meenen t'huis te zijn, dat we ons aanſtonds op weg begeeven. Dog den Aap riep boven uit de Boom: Waand gy trouwlooze Schildpadde, dat ik dol ben, of gelijk wil worden dien Ezel, welke door de Vos zonder harzenen en ooren gevonden wierd. De Schildpadde zeide, verhaald my dit wat omſtandiger, 't geen den Aap in dezer voegen deede.

Zeker Ezel, die in het draagen van ſwaare laſten, zijnen Heer, dat een Lakenbereider was, eenen langen tijd veele goede en groote dienſten gedaan had, wierd eenmaal ſwaarder als gemeen belaaden: zulks aan een ſteen, welke in de weg lag, zoodanig ſtruikelde, dat hy onder zijnen laſt ten aarden viel; zijn ondank-

dankbaare Heer toeloopende, deede hem met veele ſtokſlagen opſtaan; welke harde ſlagen door de groote ſmarte, zulke diepe indrukzelen, in des Ezels harzenen maakte, dat hy tzederd dien tijd omtrent dien ſteen noit kwam, zonder daar aan te gedenken: ja maakten hem zoo voorzigtig, om het ſtooten daar aan, en de ſtokſlagen te mijden, dat hy van zijn Heer ſcheide, en zig in een woud begaf, alwaar hy een geruime tijd zeer ſtillekens geleefd hebbende, wel gedaan, glad en vet wierd. Het gebeurde niet lang hier na, dat de Leeuw ziek wierd, en by een riep alle de voornaamſte bloedgierige dieren, op dat die eenig geneesmiddel voor hem zouden tragten uit te vinden; dog nademaal geene van de zelve eenige geneesmiddelen wiſten, kwam den Vos voor den dag, en zeide: dat de ooren en harzenen eenes Ezels, volgens de regelen van de Geneeskonſt bereid zijnde, wonderlijk goed waaren, om den Leeuw zijn voorgaande ſterkte wederom te doen verkrijgen. Waarom den Leeuw de Vos laſt gaf, den Ezel te Hove, en in zijn geweld te lokken, beloovende hem daar voor een goede vereeringe te zullen geeven. Den Vos na het woud gaande, en den Ezel gevonden hebbende, ſprak hem

Aardig voorbeeld van een Ezel, zonder harzenen en ooren.

in dezer voegen aan: Uwe groote ſterkte, luidruſtige, en vervaarlijke ſtemme, groot geduld omtrent het dragen van allerleie ongemakken, uw matigheid in ſpijze en drank, als mede inzonderheid uwe groote wijsheid, volgens welke gy de al te ondankbaare menſchen hebd verlaaten, om ſtillekens in deze Wilderniſze te leeven, hebben u by de wilde dieren zoo vermaard gemaakt, dat het lof daar van is gekomen ter ooren des Leeuws, Koning aller viervoetige dieren: dewelke derhalven geneegen is, u tot zijn opperſte dienaar van Staat te gebruiken. En nademaal het onmooglijk is, dat gy deze uwe groote en blinkende deugden, zoud kunnen ontveinzen, of verbergen; maar ten hoogſten verpligt zijd, die ten voordeele van alle viervoetige dieren, waar van gy mede een zijd, te gebruiken; zoo gaad gy mijn goede vriend met my, en ik zal u zeer trouwelijk ten Hove geleiden. Den Ezel deze ſchoone woorden geloovende, ging, en wierd tot den Leeuw gebragt: den welken als toen zijn pooten, om den Ezel te grijpen, uitgeſtrekt hebbende, zig zoo ſwak bevond, dat hy niet doorſlaan, en hem tot zig trekken konde. Invoegen den Ezel dit doodelijke gevaar ont-
ſprin-

ſpringende, wederom tot zijn woud keerde: Terwijl de Leeuw uit vreeze, dat zijn onmagt, en te gelijk zijne voorgenoome wreedheid, alle de andere onnoozele dieren bekend zoude worden, zeer droevig en ſchaamrood wierd, over dien miſlukten aanſlag. Dog egter moed grijpende, wilde hy een tweede aanval op den Ezel wagen; zig verzekerende, indien dit gebeurde, hem zoo wel te treffen, dat hier door zijn behaalde ſchande verborgen, en zijn onmagt in 't duiſter verdwijnen zoude. Overzulks ontbood hy den zelven Vos tot zig, en bad hem andermaal den Ezel te willen bepraaten, om met hem ten Hove te komen. Waar op de Vos antwoorde, (hoewel het gantſchelijk tegens den aard der Ezelen te weezen, tweemalen tegens den zelven ſteen te ſtoten, ſtreed) dat hy nogtans verhoopte, onder ſchijn van vriendſchap, met diere eeden beveſtigd, deze onnoozele, te zullen kunnen verleiden, nademaal men op die wijze wel verſtandiger dieren, in het net had weeten te krijgen. Hy ondernam dan dit gezandſchap, ging tot den Ezel, en ſprak hem dus aan: Voorwaar mijn Vriend, uw al te groote vreeze, en ſchigtigheid, toond wel dat gy gewoon zijd by ondankbaare boeren, of in wouden, maar niet ten Hove, onder de alderbeleefſte en heu-

Een Ezel ſtoot zig geen twee maal aan een ſteen.

heusche Dieren te leeven. Want onzen Koning over uw komste zoo verblijd is geweest, dat hy bykans als van zig zelven weezende, u op het aldervriendelijkste, en met de meeste teekenen van liefde heeft willen omarmen, zonder eenige gedagten te hebben, van u in het minste te beschadigen. Dit heeft hy my heiliglijk gesworen, en sweer ik dit ook u van zijnent wegen; my daar en boven voor het nakomen dezes, ten borge, en te pande stellende: keer derhalven, mijn vriend, onbekommerd, met my na den Leeuw. Deze woorden bewoogen den Ezel, wederom tot den Leeuw te gaan, die hem als toen zoo zeker nam, dat hy hem gegreepen en gedood hebbende, aan den Vos in een byzonder vertrek over gaf, om aldaar van de ooren, en harzenen, het bewuste geneesmiddel te bereiden. Dog den Vos oordeelende, en overdenkende, door deze zoo ongemeene en heilzaame middelen, liever zig zelven, dan een ander te sterken, at het gantsche kookzel daar van in zijn maag, en ging den Leeuw als een wonder verhaalen, dat hy in den Ezel gantsch geen harzenen, ook wel grove lange, dog geen opregte ooren gevonden hadde. Het welk als de Leeuw niet konde gelooven, den Vos egter be-

betoonde 't zelve zeer waaragtig te zijn, met deze aanmerkenswaardige woorden: Voorwaar by aldien dezen Ezel, een regt Ezels geſtel, daar harzenen en bekwaame ooren aan waaren, hadde gehad, om zelfs te kunnen bedenken, ofte van andere te hooren, wat hem goed of kwaad, nut of ſchadelijk waare, hy zoude noit tegens den aard van alle gemeene Ezelen, zig ten tweeden maale aan de zelve ſteen geſtooten hebben, of zig laaten bepraaten, weder ten Hove te komen, daar hy eenmaal den dooden dans ontſprongen was. En nademaal het blijkelijk is, dat hy nogtans al het voorgemelde gedaan heeft, zoo is immers kennelijk, dat hy in allen deele geen opregte Ezel is geweeſt, maar dat hem zekerlijk eenige voornaame deelen, of innerlijke leedematen ontbrooken hebben. Dit voorbeeld, zeide den Aap, heb ik u daarom willen verhaalen, op dat gy weeten zoud, dat ik te wijs ben, om my deze harzen, en oorlooze Ezel gelijk te maaken. Gy hebd my eens voorgenoomen ſchelmagtig, en op een bedriegelijke wijze te vermoorden, en hier toe door liſt in uw magt gehad; dog ik dank de Goden, welke my geleerd hebben,

Liſt van een Vos.

Hebd

Hebd gy u eens gevoeld, in 's dwaazen hand of magt,
Maakt dat gy u daar na voor zyne ſtrikken wagt.

Aardige ſpreuken.

Den Schildpadde, erkende zijn misſlag, en ſprak tegens den Aap: Gy hebd het grootſte gelijk ter weereld, en uwe reedenen zijn vol aanmerkelijke Waarheden. Waarlijk ik moet bekennen, dat een verſtandige, groote dingen uitvoerd, en weinig zegd; dat hy eens door onvoorzigtigheid geſtruikeld, naderhand door voorzigtigheid zig te wagten weet. Even gelijkerwijs een vaardig worſtelaar, wanneer hy eenmaal van een ander ter aarde geſmeeten word, die greep zoo wel onthoud, dat hy zig in het toekomende voor diergelijke te wagten weet. Ik bemerk ook nu, hoewel te laat, dat men eens iets groots en voortreffelijks verkregen hebbende, het zelve zorgvuldiglijk moet bewaaren, om dat men nimmermeer weeten kan, of zig diergelijk een geluk wel oit weder zal opdoen. Dit gezegd hebbende, nam hy afſcheid van den Aap, en ging ten hoogſten treurig en bedroefd na zijne wooninge.

Het

Het VII. HOOFDSTUK.

Waar in getoond word, dat men in alle dingen op het einde zien moet.

DEn Koning Difles, dit van zijnen wijzen Meefter Sendebar, met groot genoegen gehoord hebbende, zeide tegens hem: Ik heb uit uwe reedenen en bygebragte voorbeeld, op het duidelijkfte verftaan, dat het niet zelden gebeurd, dat menfchen door onagtzaamheid, dingen te verliezen komen, waar aan hun welftand ten uitterfte geleegen is. Niet om dat deze dingen noodzaakelijk moeten verlooren zijn, of dat ze zulks door zekere onbekende noodfchikkinge meede brengen, maar om dat het de bezitters daar van, aan wijsheid ontbreekt, ze wel te handelen, en agt daar op te geeven. Nu wilde ik wel, dat gy my eens door een ander voorbeeld toonde, hoe het gemeenlijk met zoo een gaad, die genoegzaam zonder een rijpe overlegginge, iets ter handen neemd, zonder daar van het einde, met vereifchte opmerkinge in te zien. Sendebar antwoorde hier op: Heer Koning de wijzen zeggen, met goede reedenen;

Wit

Wie groote dingen poogd gelukkig af te han-
d'len,
Beschouw het eind daar van, en moet
voorzigtig wand'len.

Want die zonder dit te bevlijtigen, in alles wat ze doen dommelings voord gaan, moeten niet zelden met droefheyd en leedweezen ondervinden, dat hunne bedrijven niet alleen veeltijds vrugteloos, maar ook tot schade komen uyt te vallen. Gelijk zulks zekere Koopman gebeurde, waar van ik dit volgende verhaalen zal.

In een vermaarde Indiaansche Stad, woonde een Koopman, welke van een opregte Wandel, en Deugdzaame omgang was. Deze had een Huisvrouwe, welke lange Jaaren, onvrugtbaar geweest zijnde, eindelijk op haar ernstig bidden en smeeken aan de Goden, beswangerd wierd. De Man dit bemerkende, en geen kleine blijdschap hier over gevoelende, zeide op een tijd tegens zijn Vrouwe: mijn alderliefste wederhelft, weest hartelijk nu verheugd, want de milde Hemel heeft onze smeekinge verhoord, gy zuld een Zoone Baaren, welke een verligter onzes gemoed, een steunzel aan ons Huys, en een Cieraad aan ons ge-

lagt zijn zal. Ik zal my ook op het alleruitterste bevlijtigen, hem in de weereld gekomen zijnde, op te trekken, tot alle eerlijke oeffeninge, en een deugdzaam leeven. Hier door zie Ik te gemoed, dat wy op aarde onsterffelijk gemaakt, en ons nakoomelingschap vereeuwigd staad te worden. De Vrouwe als verstandig en voorzigtig zijnde, antwoorde hier op: Waarde Man, zekerlijk gy behoorde zoo breed niet van dingen, op te geeven, waar van gy geen de minste kennisze en hebd. Immers gy weet niet of ik baaren zal of niet, of het een Zoone of Dogter zijn zal, en zoo het een Zoone is, of ons de Goden hem in het leeven laaten zullen; Daar en boven, of hy eene Zoone zijnde, en in het leeven blijvende, vernuftig van geest, en bekwaam tot goede oeffeningen weezen zal. Overzulks bid ik u, eerst alles te zien, en daar na reekeninge maaken. De eindigheyd van ons swakke begrip, wil dat men al hoopende, de zekere gunst des Hemels afwagten moet. De wijzen bekommeren zig noit met de verborgene besluiten der Goden uit te pluizen, maar onderwerpen zig aan hun welbehaagen. Die hier omtrent anders te werk gaad, maakt zig dien man gelijk,

Men moet geen verkeerde rekeninge maaken.

lijk, welke een Vles met Honing, daar hy al zijn vertrouwen op gesteld hadde, met eygen handen aan stukken sloeg. Den Koopman bad zijn Vrouw dit te willen verhaalen, het welk van haar in dezer voegen gedaan wierd.

Opmerkelijk voorbeeld, waar door dit bevestigd word.

Zeker geestelijk Perzoon, by ieder een wegens zijn godvrugtig leeven, in hooge agtinge, wierd van een Koning, aan wiens Hof hy zig onthield, alle dagen mildelijk gespijsd, en daar en boven, met zekere maate Honing beschonken. Het overschot van de spijze, deelden hy aan andere behoeftigen altijd uit, maar de honing bewaarde hy in een vlesze voor zig zelven. Het gebeurde nu dat 'er een groote duurte in de honing kwam, invoegen op een morgen te bedde leggende, besloot hy zeker gedeelte daar af te verkoopen, en voor het daar van komende geld, vier Hoenders met een Haan te koopen. Deze Hoenderen (zeide hy tegens zig zelven) zullen daags, zoo veele eyeren leggen, waar van ik vijftig tot Kuikens zal laaten uitbroejen: voor deze Kuikens meen ik tien goede Schaapen te ruilen, welke binnen het Jaar in twintig en in tien Jaaren, tot twe honderd aan wasschen zullen. Van deze Schaapen, zal ik 'er vier voor een Koe

gee-

geeven, en ofzen daar beneven, om de zelve te doen vermenigvuldigen. Uit de vrugtbaare voordteelinge van deze, zoo omtrent den akkerbouw, het daaglijks ontfangen van wolle, melk en boter, zal my binnen nog minder als vijf jaaren, een genoegzaame rijkdom toekomen, invoegen ik alsdan mijn ftaat vergrooten, een koftelijk huis bouwen, en knegten en maagden in mijn dienft neemen zal. Deze dingen bezittende, om niets aan mijn geluk te doen ontbreeken, zal ik uitzien na een fchoone, deugdelijke, en jonge Huisvrouwe, die van groote middelen, en uit een adelijk geflagt is. Met de zelve zal ik mijn tijd in geduurig liefkoozen en ftreelen doorbrengen, en Zy, buiten twijfel, zal my een fchoone, welgemaakte, en gelukzaalige zoone baaren; welke tot jaaren van onderfcheid gekomen zijnde, zal ik hem doen optrekken, en onderwijzen in alle burgerlijke gemanierdheid, Ridderlijke oeffeningen, en doorlugtige weetenfchappen. Zekerlijk hier door zie ik mijn naam vereeuwigd, en mijn geflagt voor de volgende tijden onfterfelijk gemaakt. Maar by aldien het tegen mijn verwagtinge gebeuren mogt, dat deze zoon zig niet fchikkelijk draagen, nog oppafzen

 wilde,

wilde; zoo mag hy van nu af aan weeten, dat hy aan my een ſtreng Heer en onbarmhartig Vader hebben zal; zijne fouten zullen geenzins by my over het hoofd gezien worden; maar ik zal hem dus en zoo kaſtijden enz. Hier op nam hy al leggende, de bedſtok in de hand, en ſloeg in het wild heenen, dat hem zijn vles met honing, welke boven zijn hoofd hing, van boven neer aan ſtukken op het lijf viel. Dit ziende, zeide hy met een beklaaglijke ſtemme: Ah! wat grooter en ſwaarder ongeluk is my heden overgekomen. Daar leggen mijne Eyeren, mijn Schaapen, Koeien en Oſzen, mijn Melk, mijn Wol en boter, daar en boven, mijn koſtelijk nieuw Huis, Huisraad, Knegten en Maagden, Adelijke jonge Huisvrouwe, verſtandige Zoone, ja zelfs mijn Honing daar dit alles in opgeſlooten was. Nu zie ik hoe ydel des menſchen overleggingen zijn, en op welk een ſwakke zandgrond hy gemeenlijk zijne verwagtinge timmerd. Hy ſtond van zijn bedde op, en had boven het verlies van zijn honing, nog de moeite, dat hy alles wat bemorſt was, wederom reinigen moeſt. Dit voorbeeld (vervolgde de Vrouwe) heb ik u daarom willen verhaalen, op dat gy weeten zoud, dat het zotten zijn,
welke

velke zig, op losze gronden van toekomende dingen verzekeren. Want de vijzen zeggen:

Weest 's morgens nimmermeer te vrolijk, maar bedenkt,
Dat 't eene ongemak het ander de avond wenkt.

De Man sweeg stil, en zeide niets met lle; maar dagt by zijn zelven, zijn rekening heel wel gemaakt te hebben: Onlertusschen kwam zijn Huisvrouw na erloop van tijd een jonge zoon te baaen. Beide waaren ze hier over verheugd, n dankten de Goden voor dit geschenk. Op eenen dag, de Vrouwe iets buitens huis moetende verrigten, belaste den Man op het kind te paszen; het welke na lat hy een uur of twe gedaan had, kwam er een bode van den Vorst, hem veroekende, eens heen en weder ten Hove e komen. Hy deed dit; en zulks te eerler, om dat hy een zeer trouwe, sterke, n wagtzaame hond had, zig zelven verekerende; dat het kind daar van wel bewaard zoude worden. Uit zijnde, kroop 'er een Slang, welke zig in een hoek van het huis onthield, na het kind, n zouw het, in de wieg leggende, om het leeven gebragt hebben: dog de hond

ſchoot toe, en verſcheurde de Slange, zulks dat hem het bloed by muil en pooten afdroop. Den Man wederom na huis gaande, en van zijn hond te gemoed geloopen, meende, hem dus bebloed ziende, dat hy het kind ſwaarlijk gewond of gedood had. Invoegen hier over ten hoogſten bedroefd en geſtoord zijnde,

:ijnde, ſtak hy den hond op ſtaande voet
lood. Maar zijn voeten in huis zettende,
:ag hy zijn kind gezond en wel te pas
ſpeelende over end zitten, met de doode
Slang daar nevens leggen. Hier uit be-
nerkte hy het groote gevaar waar in het
kind geweeſt was, en dat niemand als
:ijn getrouwe hond, (welke hy onbedag-
:elijk, en zonder onderzoek van zaaken
gedood had,) den Slange om het leeven
ıadde gebragt. Dit ſpeet hem zooda-
ıig, dat hy, door ongeduld overwon-
ıen, uitriep: Vervloekt zy mijne on-
ɔeraadendheid; mijn ligtveerdig wen-
ſchen om een zoone; maar boven al, dat
k zonder ſchuld, de oorzaake van mijn
:inds leeven gedood hebbe! De Vrouw
ıier op in huis komende, de Hond en
Slange dood vindende, en uit haar Man
.lles wat geſchied was, verſtaan hebben-
le, zeide tegens hem: Zie daar, welke
ampzalige vrugten, dat 'er voord vloe-
en, uit een al te onbezonne drift, en
ɔverylinge van zaaken; daar op het nauw-
te, ik gezegd hadde dat gy u van wag-
en moeſt, Leerd nu, is het mooglijk, in
ıet toekomende wijzer zijn; en bedenkt
lat menſchen, welke met een bezet ge-
noed, haar zaaken eerſt voor af tot in de
grond toe overweegen, een gezegend
 einde

einde van haaren arbeid te verwagten hebben.

Het VIII. HOOFDSTUK.

Handelende hoe men, in nood zijnde, zig wel van de hulpe zijner vyanden bedienen mag: Dog langer niet.

GY hebd my, (sprak Koning Disles tot zijnen wijzen meester Sendebar door dit voorbeeld doen verstaan, hoe veel 'er geleegen is, aan een bezaadigde overlegginge, omtrent het geene den mensch voorneemens is uit te voeren. Als ook dat veeltijds die dingen dat nu niet in hebben, 't geen wy 'er ons van belooven. Maar nu verzoek ik u, my eens te willen zeggen, hoe zig iemand, welke van een swak vermogen is, zig heeft te gedraagen, wanneer hy onverhoeds onder zijne vyanden, die sterker zijn, te geraaken komd. Hier op antwoorde Sendebar: Zijn Majesteit zal ligtelijk begrijpen, dat zoodanig eenen niet anders te doen heeft, dan by aldien zijne vyanden, ook vyanden tegens malkanderen zijn, hy zig, nu met den eenen dan met de andere komd te verzoenen

Deftige inleiding.

nen. Want gelijkerwijs ieder een altijd reedenen heeft, of meend te hebben, om met deze, of geene in vyandſchap te leeven; zoo zijn'er ook reedenen, waarom men zomtijds de vriendſchap van den een of anderen verzoeken moet. Ook is het de pligt van een verſtandig man, wanneer hy ziet dat hem zijn vyand, in opzigte van leeven, vryheid, of goederen, kan voordeelig weezen, hem tot vriendſchap te verzoeken: en in tegendeel, zodanig een Vriend te verlaaten, welke door eigen baatzugt, trouwloosheid, of iets anders, hem ſchaade toebrengen zoude kunnen. Dog hier in moet met alle omzigtigheid te werk gegaan, en de bekwaame tijd wel afgewagt worden. Even gelijkerwijs die Muis deede, waar van ik dit volgende verhaalen zal.

In zekere vlakke Landſtreeke, vrugtbaar van allerhande aardgewaſzen, ſtond een hooge boom, welkers takken met een onnoemelijk getal Vogelneſten overladen waaren. Onder aan de voet van de zelve, in een groote holligheid, onthield zig een Hond, Peridon genoemd, zijnde een doodvyand van Muizen. Niet wijd van zijn hol, in een kleine openinge, woonde een Muis, Ron genaamd; en omtrent twintig treeden daar van daan,

had zig voor langen tijd een Kat geplaatst, welke geduurig op deze Muis paste. Het gebeurde op zekere dag, dat de Jaagers niet wijd van deze boom hunne netten gespannen hebbende, den Hond Peridon daar in gevangen wierd. Dit zag de Muis, en was niet weinig verheugd, den hond in deze netten verstrikt te zien: waar over zy de stoutheid nam, van ginds en herwaards om hem heen te loopen. Dog zullende wederom keeren, wierd zy een Arend gewaar, welke vlak boven haar hol zat. Dit onverwagte voorval, ontzettede haar vry meer als zy te vooren verheugd was. Want (dagt zy) vlied ik agterwaards, zoo vangd my den Hond; voorwaards, den Arend, en tusschen beide door loopende, word ik een prooje van de Kat, mijn eeuwigduurende en gesworen vyand. Egter moed grijpende, zei ze: Hier is, om my te behouden, meer voorzigtigheid, en list, als wel sterkte van nooden, overzulks moet ik alle vreeze aan een zijde zetten, en betragten om mijn leeven te behouden, deze Hond mijn vyand daar toe te gebruiken. Hy is tegenwoordig in geen minder gevaar van zijn leeven te zullen verliezen, dan ik zelve ben, invoegen ik geenzinds en twijffel, of hy zoekt

Opmerkelijk voorbeeld van een Hond, Kat, en Muis.

zoekt zoo wel als ik gered te worden. Zijn verloſzinge is in mijn hand; by aldien hy my dan hier in maar eenigzinds vertrouwd, gelijk immers betaamlijk is, zal alles met ons ten beſten afloopen. Hier op vervoegde zig de Muis na het net; en de hond haar ziende, zeide: Wel hoe! hebd gy zoo veel ſtoutheid van hier te durven komen? of is het om my in mijn rampzalig ongeluk te beſpotten? De Muis antwoorde hier op: Zonder u te willen bedriegen: Ik heb den Hemel meer als eenmaal gebeden, my zoo lang te laaten leeven, van u in deze ſtaat te mogen zien, om dat, gelijk gy weet, onze vyandſchap eeuwigduurende geweeſt is; maar in die korten tijd welke gy hier gevangen gezeeten hebd, is my gantſchelijk alle ſtoffe tot vreugde benoomen; want den Arend, die zoo wel een vyand van u, als my is, heeft zig vlak boven mijn hol neer gezet, om my in het inkomen te verſlinden; en de Kat, wien ik altijd vreezen moet, ſtaad hier aan de zijde van den weg, om my te beſpringen, invoegen ik ginds nog herwaards vlugten kan; te meer, nademaal gy zelfs my, zoo wel als zy, getragt hebd voor uw ſpijze te gebruiken. Dog bemerkende uwe elendige gevangeniſze, en dat gy dus blij-

De eene vriendſchap is de andere waard.

vende, binnen weinig uuren, van de Weilieden zuld gedood worden, zoo heb ik gedagt, om onzer beider behoudeniſze zeer ligt te maaken, dit net, met mijn ſcherpe tanden door te bijten, onder voorwaarde nogtans, dat gy zelfs my niet alleen niet beſchadigen zuld, maar ook bezorgen, dat zulks nog van den Arend, nog de Kat te geſchieden komd. Zekerlijk ik weet, zoo gy uwe behoudeniſze lief hebd, dat de mijne door dit middel moet gebooren worden. Want den Arend en Kat ziende, dat wy twe, de grootſte vyanden van de weereld, ons onderling verbonden, en tegens alle natuur aan, t'zaamen vreede gemaakt hebben, zullen zig wel wagten, van my het alderminſte leed aan te durven doen. Daarom geeft my heiliglijk uw woord en trouwe, waar op ik my onbekommerd verlaaten mag, en ik zal aanſtonds mijn uitterſte kragten, tot uw verloſzinge inſpannen. Ik begeer tegenswoordig dat gy leefd, om dat mijn leeven zonder u verlooren is, en uw leeven is ook niet minder aan het mijne voor deze tijd vaſt. Gelijkerwijs een Schip den menſch voor het verdrinken, in de woeſte baaren bewaard, en het Schip wederom door de hand van menſchen, beſtuurd word, zoo kan ons beider

der heil door een onverbreekelijke vriendſchap bevorderd worden. Den hond deze verpligtende woorden van de Muis hoorende, was hier over ten hoogſten verblijd, ſwoer haar onder dierbaare eeden, alle geloof te zullen houden, en bad datze maar aanſtonds werk wilde maaken, van hem uit zijn ſtrikken te ontwarren. De Muis deed alzoo, en den Arend en Kat zulks ziende, waaren hier over diermaaten verwonderd en geſtoord, dat d'eerſte weg vloog, en de andere zig ook van kant maakte. Den Hond, gelijkerwijs alle gevangene, zoo haaſtig, als verleegen zijn, om den tijd van hunne verloſzinge, met'er daad tegenwoordig te zien, bemerkende dat de Muis wat langzaam in haar arbeid voordging, zeide tegens de zelve: Hoe is het mijn vriendinne, dat gy zoo verwonderlijk loom in het knaagen te werk gaad? Waarlijk rept u wat meer; want die zelve iever, welke gy gehad hebd, om van uw leeven verzekerd te zijn, moet gy ook in het verloſzen van uw vriend blijken laaten. Ik en wil immers niet hoopen, dat de oude en ingekankerde haat, welke altijd tuſſchen u en my geweeſt is, hier van oorzaake zijn zou; want in der daad, zulks zouw u gantſchelijk niet voegen, nademaal

maal ik u mijn woord gegeeven heb, en gy u vryelijk daar op moogd verlaaten. Het zijn de opregte en getrouwe, welke zig van het aangedaane leed, en de hartstogt van haat alderbest ontslaan kunnen. De Muis antwoorde hier op: Mijn waarde broeder, gelijkerwijs de vriendschap, alzoo is ook de gezelligheid, die men zoekt, twederleie; zomtijds lieft men uit een waare geneegendheid, en zomtijds om voordeels wille; men verkiest ook uit die zelve reeden gezelschap; want dit brengen de verscheidene gevallen, welke wy in ons leeven ontmoeten, als noodzaaklijk mede. Dog buiten twijfel, is de vriendschap en gezelligheid, welke men uit enkele genegendheid zoekt, veel beter, dan die uit voordeel, en eigen belang geschied: want de eerste is zeer bestendig; maar de twede, duurd slegts voor een korte poos. Evenwel moet men zig zomtijds van alle beide bedienen. Ook vereischt de reedlijkheid, wanneer men een verdagte vriend heeft, dat men voor zijne listen, zoo hy ons beschadigen kan, altijd op zijn hoede is, zonder egter na te laaten, hem van onze zijde alle getrouwheid te bewijzen. Want de wijzen zeggen: Die zijn vyandige vriend tot vree-

Verdagte vrienden moet men niet te veel vertrouwen.

de

de aanzoekt, zig op hem verlaat, en niet op zijn hoede is, doed even eens als de zulke, die zijn luſten blindelings opvolgd, beenen voor vleeſch eet, en hier door een onlijdelijke pijne in de maag voeld. Dit heeft my leeren voorzigtig zijn, en doen bedenken,

Wie vreede zoekt en maakt, met een die hem
kan ſchaaden,
Moet rondom van zig zien, en letten op
zijn daaden.

Overzulks ben ik voorneemens, in u te verloſzen, met alle omzigtigheid te werk te gaan. Ik zal het net tot zoo verre toe met mijn tanden aan ſtukken bijten, dat 'er niet meer als een klein gedeelte overblijfd, om u gevangen te houden. Hier en tuſſchen, zoo lang zulks duurd, ben ik ten vollen verzekerd, dat gy my niet zuld kunnen beſchadigen. Dog weeſt verzekerd, dat ik dit nergens anders als om mijn eigen behoudeniſze doe: want gy zuld met 'er daad zien, zoo haaſt de nood aan de man komd, dat ik u alsdan ten eerſten in volle vryheid zal doen leeven.

Voorzigtigheid van een Muis.

Weinig oogenblikken hier na, kwam den Jaager om na zijne netten te zien, het welke de Muis gewaar wordende, zei ze

te-

tegens de Hond: Nu is het de regte tijd, mijn vriend, dat ik uw gevangenisze sloope. Hier op beetze het net aan stukken. Zulks den Hond zijn vryheid bekomen hebbende, zig op een verzekerde hoogte begaf; en den Jaager zonder iets anders als beschadigde netten vindende, moest geheel onvernoegd zijns weegs gaan. De Hond vervoegde zig als toen na het hol, alwaar zig de Muis onthield, zeggende tegens de zelve: Wel aan mijn getrouwe vriendinne, vervoegd u nu by my, op dat ik het vermaak mag hebben, van mijn grootste weldoenster op aarden, tot een teken van waare dankbaarheid, en te zien, en te omhelzen. Gy hebd my van de gewisze dood verlost, en aan u is het dat ik mijn leeven, nevens alle mijne bezittinge verschuldigd ben. Ik sweer u, by die geene welke eeuwig leefd, van mijn verdere leevenstijd geheel en al in uw dienst te zullen opofferen. Daarom legd af alle vreeze, en vervoegd u uit deze geringe wooning tot de mijne, waar in gy veel onbekommerder, en vreedzaamer onder mijn bescherminge leeven kund. De Muis, even tot voor de openinge van haar hol komende, antwoorde hier op: De zulke, welke zoo min verstand hebben, van in tijd van nood hun

vyanden niet tot vrienden te maaken; voor al zoo de behoudenisze des leevens daaraan vast is, kan men aanmerken als oorzaaken van haar eigen verderf en ondergang. Dog zoo wie hier omtrent ook niet met de grootste omzigtigheid te werk gaad, en deze gemaakte vrienden op de toetze zet, onderzoekende, als zy kunnen, hen zoude willen beschadigen; doed gelijkerwijs de zulke, welke slaapende voor een Elephant staan. 't Zijn de wijzen, die den vriendlijke vriend genaamd hebben, om het voordeel dat men der van erlangen kan, en den afkeerigen Vyand, wegens het onheil dat men der van te verwagten heeft. Ider mensch verlaat zig of op zijn sterkte, of op zijn gaaven des gemoeds; vooral liefkoosd elk zijn eigen goede raad; maar de alderbeste is, dat men ten allen tijden zijn natuurlijke vyand vreezen moet, voornamendlijk zoo hy in vermogen boven ons uitsteekt. Een verstandige evenwel, zal zig niet ontzien, zoo hy door de nood daar toe gedrukt word, de magt van een vyand tot zijn behoudenisze voor een tijd te gebruiken, en zig wegens zeker naderend gevaar, het gezelschap van zijn vriend onttrekken, gelijk een kind, dat zuigende zijn Moeder aan de borsten hangd;

Deftige redeneering.

hangd; maar gelaafd zijnde, de zelve los laat. Dog dit heeft voornamendlijk plaats in alle vriendſchappen, welke om voordeels wille geſchieden. Niet te min, het is het werk, en de pligt van een wijs man, zijn nut en voordeel zoo wel by vrienden als vyanden te zoeken, om dat hem deze dingen in het tijdelijke leeven niet ondienſtig weezen kunnen. Dog hy moet voor al zorg draagen, geen oude en getrouwe vriendſchap af te ſnijden, uit reedenen van eigen belang, om dies wille, dat waare vrienden te hebben, nimmermeer nadeelig kan zijn. Maar heel anders is het geleegen met een vyand, welke men om deze of geene noodzaakelijke oorzaaken, tot een vriend gemaakt en getrokken heeft; want zoo een liefd om geen andere reedenen, als die hem voordeelig zijn; en zijn vriendſchap verdwijnd gemeenlijk al zoo haaſt, als die oorzaaken en reedenen van eigen belang komen op te houden. Een natuurlijke vyand moet men altijd aanmerken, hoe zeer hy ook aan ons verpligt is, dat hy by de eerſte gelegendheid niet zal nalaaten tot zijn oude nukken te keeren. Op die zelve wijze als het water, door vuur heet gemaakt, binnen weinig tijds wederom, als het te vooren was, geheel
koud

koud word. 't Is u niet minder bekend als my, dat ik noit grooter vyand om te vreezen, als u gehad hebbe, als ook dat het een wederzijdſche noodzakelijkheid, waar aan ons beider leeven hing, geweeſt is, waar door wy voor een korte tijd, gezelſchap met malkanderen ingegaan hebben. Zekerlijk het belang waarom zulks gebeurd is, houd nu op. Wy zijn van de vreeze en het gevaar des doods verloſt; beide bevinden we ons in onze oude vryheid en eerſte ſtand. Wat wonder dan, dat elk van ons zijn oude natuur wederom aanneemd; Dat is, dat ik my ſchikke om u te vreezen, en gy, om my van uw zijde te beleedigen. Gy zijd die geene, wiens verſcheurende tanden, en holle maag ik tot ſpijze verſtrekken kan; ik ben onvermoogende; gy ſterk; hoe is het dan mooglijk, my, zoo ik anders in geen geduurige doodelijke vreeze wil leeven, in uw gezelſchap te woonen? De wijzen zeggen, wanneer een ſwakke zijn vyand gantſch niet en vertrouwd, nog geloof aan zijne woorden en ſteld, dat hy als dan, op zijn alderſterkſte is. Dog een vernuftige moet zig niet langer van de vriendſchap zijnes vyands bedienen; als hy daar voordeel uit ziet, en hem zoo haaſt wederom verlaaten, gelijk van te

Wanneer men in nood is, doed men wel iets tegens gewoonte.

vooren, zoo dra die dringreeden ophoud. In der daad, daar zijn weinig rampen, die den menſchen in dit leeven ontmoeten, of ze neemen hun oorſpronk, van al te groot betrouwen, datze op deze of geene zaaken te zetten komen. Alle verſtandige zijn beminnenswaardig, maar geenzinds alle die ons nut toebrengen kunnen; want daar zijn omſtandigheden, zoo van natuuren, geſlagten, bedieningen als perzoonen, welken dit in geenen deelen toe laaten. De vriendſchap tuſſchen u en my, is als die van den Jager en u; gy moet hem, en ik u altijd vreezen. Ik meen niet dat zijne beloften, hoe ſchoon, en ſterk datze ook waaren, u oit, gy in vryheid zijnde, zouden kunnen overhaalen, om u aan hem over te geeven. Dus denk ik ook te doen: Evenwel, ſchoon ik gantſch niet voorneemens ben, my in uw gezelſchap te vertrouwen, zoo gun ik u egter zoodanig een lot, dat gy noit uw vyanden om het leeven te behouden, moogd van doen hebben. Maar in tegendeel wenſch ik u alle verzekerdheid by uw vrienden, en alle die van uw eigen geſlagt zijn. Hier mede eindigde de Muis haare reedenen, en kroop tot in het diepſte van haar wooninge; het welk de Hond ziende,

de, ging zijns weegs, verblijd zijnde wegens zijne verloſzinge; maar boven al verwonderd, en vernoegd, uit de verſtandige reedenen, welke hy van de Muis gehoord hadde.

Het IX. HOOFDSTUK.

Handelende, hoe beleedigde malkanderen noit vertrouwen moeten.

KOning Diſles ſprak tot zijnen wijzen meeſter Sendebar, dit u verhaalde voorbeeld heeft my tot groot genoegen doen zien, in hoe verre de vriendſchap, welke door nood, en om het leeven te behouden geſchied, gaan moet: Nu bid ik u, my te willen zeggen, hoe het gemeenlijk afloopt met de zulke; welke voor dezen malkanderen hartelijk lief gehad hebbende, om een, eenzijdige misſlag, tot onderlinge haat en wrevel vervoerd worden: als ook hoe zig hier in den een tegens den anderen gedragen zal. Sendebar antwoorde: Zijn Majeſteit heeft nu al meermaalen gehoord, dat een voorzigtig man zijnen vyand noit vertrouwen moet, niet tegenſtaande hy alle tekenen van goedwilligheid in hem beſpeurd. Dit

hebben de oude wijzen door dit volgende voorbeeld ieder een te verftaan willen geeven. In zeker geweft van India word een zoort van Vogelen gevonden, Pinza genoemd, welke om haar aangenaame ftem, en cierlijke veederen, van ieder een zeer bemind zijn. Den Koning van dat zelve geweft voede een zoodanige Vogel met zijn jongen in het Hof op, en liet de zelve door een van zijn dienftmaagden nauwkeurig oppafzen, en van alles verzorgen. Het gebeurde dat des Konings Huisvrouw van een jonge zoone in de kraam beviel, by welke de jonge vogel, om met hem te fpeelen, opgevoed wierd. Het kind een jaar twe à drie oud wordende, had geen grooter vermaak als in des Vogels gezelfchap te zijn; het at en dronk met hem, en den Vogel liet zig allezinds van hem handelen. De oude Vogel ondertuffchen vloog geduurig dan nu hier dan daar buitens huis, en bragt gemeenlijk van een hoogen berg eenige welfmaakende Daadelen mede, die hy zoo wel aan des Konings kind, als aan zijn eigen jongen gaf. Deze Daadelen waaren van zoodanig een voedende en verfterkende kragt, dat des Konings zoontjen, meer als iemand van zijn jaaren in welvaarendheid uitmunte, zijnde zulks tot

Zeer aanmerkelijk voorbeeld.

geen

geen klein genoegen van het gantſche Hofgezin. Dog het gebeurde op een dag, den ouden Pinza na gewoonte om ſpijze te zoeken uitgevloogen zijnde, dat de jonge vogel, gelijk hy gewend was, met des Konings zoontjen wat willende korts-wijlen en ſpeelen, van den zelven, (die dees tijd gantſch geen luſt daar toe ſcheen te hebben,) diervoegen ter aarden geworpen wierd; dat hy het binnen weinig uuren daar na te beſterven kwam. De oude vogel met ſpijze t'huis komende, ziende zijn jongen dood leggen, en de oorzaak daar afverſtaande, gaf zig geheellijk aan de droefheid en wanhoop over, zeggende by zig zelven: Vervloekt moeten zijn alle Koningen en Vorſten, zoo wel jongen als oude! Waarlijk in hen is trouwe nog liefde, nog eenige geregtigheid ter weereld. Zy veronderdrukken wien ze willen, en ſpeelen met het leeven hunner getrouwſte onderdaanen, als de kinderen met hun poppen. Gelukkige zielen! welke verre van het Hof, en buiten 's Konings gezigt hunne handel drijven kunnen. Waarlijk, by Vorſten eenige opregte deugd te willen zoeken, zouw zoo veel zijn als water in een zeef te dragen. Ze broeden Baſeliskens eiren uit, en vergiftigen zonder onderſcheid zoo wel hun

Vorſten ſpeelen veeltijds na welgevallen met hun onderdaanen.

hun vrienden als vyanden. By hun geld niet of men getrouw is, en of men zijn dagen in hun dienſten afſlijt, of niet. Zoo ze iemand voor een tijd wat kittelen en ſtreelen, of met eenige gunſtbewijzen ophoopen, zulks geſchied ſlegts, om hem daar na zoo veel te gevoeliger met kwaad doen op het lijf te komen. Zy zijn dertel, en breeken heden met vermaak af, 't geenze giſteren met kommer getimmerd hebben. Kortom, al' haar bedrijven zijn vol ontrouw, en haar overleggingen ſtrekken tot heilloozе bedriegeryen. Ik ſweer by de opperſte maggten! dat ik nog eeten, nog drinken zal, voor dat ik wraak genomen heb, over de moord op heden aan mijn onnozele jongen gepleegd. Ik zal doen zien wat ze waard zijn, welke hun beſte dienaaren verderven, en onſchuldiglijk dooden, die van hun tafel gevoed werden. Dus overmatig toornig zijnde, vloog den vogel des Konings zoontjen in het aangezigt, en krabde hem met zijn ſcherpe klaauwen, beide de oogen uit; het welk gedaan zijnde, nam hy de vlugt na buiten, en zette zig op eenen hoogen berg neder. Den Koning dit verneemende, was ten hoogſten bedroefd, en zogt alle bedenkelijke middelen uit te vinden, om zig hier

Aanmerkelijke reedenen.

hier af te wreeken. Hy liet zijn Paard zadelen, en reed zoo lang door bosſchen en heggen, tot hy den vogel op een hoogen klip zitten vond. Hem ziende, zeide hy: Hoe mijn getrouwen Pinza, zit gy hier dus eenzaam? komd af, vliegd met my wederom na het Hof; want ik hebbe u uw miſdaad vergeeven, en ik weet dat gy u op een regtveerdige wijze over uwe jongen gewrooken hebd. Vreeſd derhalven niet; want ik neem u in mijn oude vriendſchap aan. Dog de vogel wijzer zijnde, dan dat hy deze woorden geloof gaf, zeide: Heer Koning, ik heb al te veel ondervinding, om niet te weeten, dat een misdaadiger altijd gepijnigd en geſtraft word na zijne daaden: Want met zoodanig een maat, als hy uitmeet, ſtaad hy ook wederom in gemeeten te worden: Hier van daan zeid de wet der oude wijzen:

Voet om voet, hand om hand;
Oog om oog, tand om tand.

En of wel de regtveerdige ſtraffe van een kwaaddoender voor een korte tijd verſchooven word, zoo moet ze egter eens zekerlijk op zijn kop vallen. Want de Goden ſtraffen niet zelden de miſdaaden die de Vaders gepleegd hebben, aan hunne

Daar schijnd niets zoeter te zijn dan de wraake.

ne kinderen. Dog het onduldelijke ongelijk, 't geen my onschuldiglijk van uw zoone aangedaan is, daar van, heb ik ylens in koelen moede, by zijn leevende lijve wraake genoomen. Ik heb hem vergelding daar af doen hebben, terwijl hy 'er op denken kon. Hier op sprak de Koning in dezer voegen: Ik weet, ô Pinza! dat 'er in ons Hof ten uitterste kwalijk met uw zoone geleeft is, dat gy daar in zoo gevoelig als iemand zijd verongelijkt, en derhalven is uwe misdaad ook geenzins swaar by ons. Daarom keerd onbekommerd wederom, en verslijt het overige van uwe dagen in een volle gerustheid. Dog de vogel antwoorde: Zulks zal gantschelijk niet geschieden; want de wijzen gebieden ons, dat men zig voor alle dingen moet wagten, van in geduurige onrust en zorge te leeven. Als ook, dat men noit het oor moet leenen aan een vlyende vyand, nog geloof slaan in zijn bedriegelijke smeekingen: om dieswille, dat men dus doende oorzaake van zijn eigen verderf en ondergang zouw zijn. Zekerlijk ter plaatze alwaar men de bitze nijd, en verwoede haat gehuisvest vind, is weinig opregtigheid te zoeken. Het is door u en de uwen, dat ik heden de ongelukkigste ben,

die

lie ter wereld leefd, gy hebd my boven
anderen in hoogheid verheven gehad;
naar zoo gevoelig wederom op het harte
getrapt, dat ik niet zonder de grootste
ontsteltenisze in mijn bloed te gevoelen,
daar aan kan gedenken. Nu zoekt gy
my wederom door wat streelende klanken,
in uwe netten te verstrikken; maar
k bidde u, gaat uwes weegs, en gy zuld
ny mede elders heenen zien vertrekken.
Hier op zeide de Koning: by aldien het
neermaalen gebeurd was, dat men u in
mijn Hof had zoeken te beleedigen, en
lat wy u nu niet hartelijk en baden van
log te willen blijven, met verzekeringe
van onze Koninglijke gunste en bescherminge,
zoo had gy reeden, u zig van ons
gezelschap af te zonderen; maar nu kan
k gantsch niet zien, dat uw voorneenen
in eenige reedenen bestaad. Pinza
antwoorde wederom: Heer Koning, Gy
behoorde immers te weeten, dat 'er geen
grooter vyandschap kan bedagt worden,
dan die men heimelijk in zijn harte optropt.
Waarlijk het is hier door, dat
men de onduldelijkste pijnen, die men
bedenken kan, verdraagen moet. Geen
tong, hoe glad en welbeschaafd, heeft
immermeer het vermoogen, deze diepgeschootene
wortelen van kwaadwillig-

By nijdige moet men geen opregtigheid zoeken.

heid, in ons te verdelgen. Het hart is lang na zoo ligt te beweegen als de tong, 't doed de tong wel ſpreeken, en zulks veeltijds regt anders als het met 'er daad gevoeld. Weeſt verzekerd, dat my mijn gemoed zegd, dat uw overleggingen en woorden, als ligt en duiſterniſze van malkanderen verſchillen. Gy hebd beſlooten my te doen ſterven, en dus wraak over uw zoone te neemen, daar uwe tonge het regte tegendeel my beloofd. En genoomen, dit alles was van uw zijde zoodanig niet, ik zelve, ben beſt in ſtaad, om u te verzekeren, dat ik nimmer iemand meer inwendig gehaat hebbe als u, om het ongelijk dat my in uw Hof aangedaan is. Wat wild gy dan dat ik u lief hebben zoude, daar ik gantſch geen vermogen toe hebbe? Mijn tonge is tegens u, als uw hart tegens my. Hier op liet zich de Koning dus hooren: Gy weet wel, ô Pinza, dat het meermaalen gebeurd, dat menſchen zomtijds om deze of geene reedenen eenig verſchil krijgen, maar dit houd eens op, zy verzoenen zig met malkanderen, en leeven daar na, in een zelfde verzekerdheid by een als van te vooren. Pinza antwoorde wederom: Het is zoo mijn Heere; maar de wijzen bedienen zig van voorzigtigheid en vernuft,

nuſt, om haar te bewaaren; als verzekerd zijnde, dat zy, die met vyandſchap, haat en nijd beſwangerd gaan, geenzinds altijd door daadelijk geweld haar voorneemen kunnen uitvoeren, maar veel eer hier toe geraaken door overleggingen en liſt: Even gelijkerwijs den aldermagtigſte Elephant, uit deze reeden zijn nek voor een onvermoogend man buigen moet. In tegendeel: Ziet men niet daaglijks, hoe een geheele menigte eenvoudige Schaapen, onder de armen van een Slagter toeſchieten, om met hem te gaan, wanneer hy 'er een uit de koppel neemd, zonder te willen of te kunnen bedenken, dat hun medemakker ter dood heenen gevoerd word? De Honden, ſchoon ze met eigene oogen zien, dat een van hun gezelſchap door hun Heer dood geſlaagen word, blijven evenwel in zijn dienſt, en zijn gantſch niet bezorgd haar leeven te bewaaren. My aangaande, ik dank de Goden, voor hun gunſte, datze mijn meerder verſtands hebben gegeeven, en niet zoo dom doen gebooren worden, om my op loſze en bedriegelijke woorden te vertrouwen. De Koning zeide wederom: Gy Pinza moogd zoo verſtandig redeneeren als gy wild, ten is evenwel het werk van een adelijk gemoed geenzinds,

Vernuftige voeren hun voorneemen met liſt uit.

zijn

zijn vriend, die om vrede aanhoud, en daar toe alle bedenkelijke poogingen in het werk ſteld, zonder hem te willen gelooven, of nauwlijks te hooren, van hem te laaten gaan. Uw wantrouwen, zouw mooglijk régtmaatig zijn, by aldien alle menſchen even boos, ontrouw, en kwaad van natuuren waaren. Maar gy zuld my immers moeten toeſtaan, dat 'er nog vroome en opregte zijn, op wiens woord men zig vryelijk verlaaten mag, en dat'er nog gevonden worden, die hun eens gedaane beloften, om geen belangens ter weereld zouden willen breeken. Nu van dit laatſte ſlag betuig ik te zijn, daarom gaad met my, en alle dingen zullen zig na u welgevallen ſchikken. Pinza zijne veederen van malkanderen ſchuddende, en overend ſtaande, gaf wederom tot antwoord: Daar is buiten tegenſpraak geen verſchrikkelijker ding op aarden als de vyandſchap, weshalven ieder een die ten hoogſten te vreezen heeft. Inzonderheid zoo het harte van een Koning met dit kwaad eenmaal ingenoomen is. Want zoo een kan niet anders doen als wraak oeffenen, om dat hy waand, al zijn eer, agting en goede naam daar aan vaſt te zijn. 't Zijn de Vorſten, die het vermogen in handen hebben; en hun harzenen zijn

Niets is afgrijzelijker als de vyandſchap.

zijn ſchatkameren van nijd. Het vuur
'an wreevel brand ligter lai in hun. En
gelijkerwijs de vlam geduurig nieuw
'oedzel behoefd, om niet uitgebluſt te
worden, zoo zoeken de Grooten aller-
wegen geleegendheid, om het vuur van
hun vyandſchap aan te kweeken. Deze
ſtoffe, die hun noit ontbreekt, gevon-
len hebbende, waarlijk niemand heeft
het vermogen, nog door giften, ſmee-
kende woorden, diepe onderwerpingen,
of iets anders dat men bedenken kan, hun
woede te kunnen ontgaan. Daar zijn ook
andere zoorten van vyanden, welke hun
egenſtreevers door onnaſpeurelijke we-
gen van liſt poogen te verderven: En al-
hoewel, ik my geenzins wil beroemen
van het grootſte begrip te zijn, ja dat
trouwloosheid te pleegen, by my gehaat
en veragtelijk is; zoo meen ik nogtans
zoo veel vernuft te hebben, om de zaaden
van onruſt, uit het binnenſte van my te
doen ontwortelen. Weshalven ik als nog
ten hoogſten geraaden vinde, u niet te
gelooven, en my verre uit uw gezigt, en
magt elders heenen te begeeven. Hier
op liet zig de Koning in dezer voegen
hooren: Weet gy niet, alderverſtandig-
ſte Pinza, dat het buiten het vermogen
van eenig menſch is, zijnen vyand te
kun-

konnen beſchadigen, ten zy bevoorens zulks de uitdrukkelijke wille van de Hemelſche magten medebrengd? Is het dienvolgende ook niet zeker, dat zoo de Goden beſlooten hebben, u van mijn handen te doen ſterven, gy dien ſlag in geenen deele zuld ontwijken kunnen? En in tegendeel, zoo uw den Hemel dit niet en heeft opgeleid, al was het dat ik u in mijn magt hadde, en voorneemens bleef, van u uit de wereld te ruimen, niets minder als zulks zouw kunnen geſchieden, om dat tegens de beſchikkinge der Goden, en een noodlottelijke wille, niets te doen en vald. Even gelijkerwijs den menſch ontbloot is van die magt, om iets voor zig zelven te ſcheppen, alzoo kan hy in geenen deele, in de ordre en voordgang van het geſchaapene, eenige veranderinge maaken. Overzulks word het u billik tot zonde gerekend, dat gy mijnen zoone, met zoo veele wreedheid blind gemaakt hebd; en ook mijnen zoone, dat hy den uwen gedood heeft. Dog alle dingen zijn, en geſchieden na de wille der Goden; en zoo we dit in opregtigheid voor waaraghtig houden, moeten we ons in haare werken te vreeden ſtellen, en alles aan hun onderwerpen. Pinza antwoorde wederom: Alles wat gy van de ver-

Aanmerkelijke redenen om iemand tot zijn gevoelen over te haalen.

verborgene voorbeſchikkinge der goddelijke magten, en des zelfs onfeilbaarheid, gezegd hebd, dat zy zoo; en laat ik in zijn waarden. Maar gy weet zoo wel als ik, dat deze leere geenzinds verbied, dat een vroom menſch zig voor de laagen van zijnen vyand wagten moet, even als of hier door het werk der Goden, niet na hun wille geſchieden, en uitvallen zoude. 't Is zeker; by aldien de Goden beſlooten hadden, dat iemand in het water verdrinken moeſt, niemand zulks verhinderen zouw kunnen. Dog in gevalle zoodanig eenen, by de meeſters der wijzen kwam om raad vraagen, 't is gewis dat zy hem zeggen zouden, zig na zijn uitterſte vermogen van het water te wagten, en niemand die verſtandig was zouw willen, dat hy daar moedwillens, en buiten nood in ſprong, om alzoo de voorbeſchikkinge des Hemels te vervullen, en waar te maaken. Waarlijk die zulks deeden, en met raad te geeven, ſtijfden, zouden voor zot, dom, en zonder het minſte verſtand te hebben, by een iegelijk moeten doorgaan. De wijzen zeggen: Die hem zelven buiten nood, in gevaar werpt, heeft geen deel aan de toekomende bezittinge. De Goden hebben het verſtand, als weezendlijk eigen

Men moet niet toekeloos zijn.

aan

aan des menschen geest gegeeven, om ze zoo lang met zijn ligchaam vereenigd te houden, tot dat de dood komd, dienze daar van afscheid; ten einde Hy hier door zig zelven zouw weeten te bewaaren. Overzulks ben ik voorneemens, niet tegenstaande, ik weet, dat de voorordineeringe der Goden, zoo wel omtrent my, als iemand anders plaats heeft, uw bywooning te vlieden; want niets gevoel ik zekerder, als dat gy my tragt te dooden; en hier tegens is het, dat ik my na vermogen gewapend houden zal. Niets vreesd men meer als te sterven, om dat men het maar eenmaal, zoo lang de Goden zelfs in weezen zijn, doen kan: De vogelen worden gevangen om drie reedenen, of om te eeten, of om vermaak, of om de zelve te verderven. Gy poogd my niet in uw magt te krijgen, om te eeten, want mijn vleesch is te ongezond: ook niet om vermaak; want daar toe heb ik gantsch geen aanlokkelijkheden; maar om te dooden, daarom dien ik ganschelijk in uw gezelschap niet. Want genomen, het was mooglijk, dat uw aanzoek uit een opregte meening geschiede, en wy vernieuwden onze oude vriendschap hier op wederom, zoo meenigmaal immers als gy aan uw blinde zoon

ge-

gedagt, en ik aan mijn vermoorde jonge, zouden onze gemoederen zekerlijk tegens malkanderen verbitterd worden. Den Koning zeide hier op: Het is in waarheid nog loffelijk, nog edelmoedig, zoo ſlaafagtig aan zijn beſluiten verbonden te zijn, dat men onmagtig is hier door de nijd uit het hart te verbannen, en geen plaats voor een gezellige liefde in het binnenſte van hem weet te openen. Te meer, nademaal het een bekend zeggen der wijzen is:

Men is niet volkomen meeſter van zijn lijdingen.

Geruſtheid is de ziel des leevens; maar de nijd,
Maakt dat de ſterkſte man al kwijnende verſlijt.

Waarlijk ik meen dat den menſch daar toe al zijn vernuft gegeeven is, om het booze uit zijn harte te kunnen werpen, en het goede daar wederom in te plaatzen. Pinza antwoorde: Vyandſchap is als een etterbuil aan de voet; hoe men daar meer op gaan wil, hoe men daar overvloediger pijne aan lijd. Of gelijkerwijs een ontſteeken oog, daar men zoo veel te meer ſmarte aan gevoeld, als men het dikwijlder wrijft. Zoo gaad het ook met een vyand, men moet, hoe digter dat men by hem is, zoo veel te meer haat en vree-

ze voor hem hebben. Zy die een weg in gaan, waar van den uitgang onbekend aan hun is, bedriegen haar zelfs; want men zal noit een verstandige na een zorgelijke plaatze zien gaan, zoo hy een betere bekomen kan. Dit word bevorderd door vijfderleie wegen, zoo wie deze zig eigen maaken, en onthouden, kunnen met weinig moeiten tot een goed einde geraaken, en hun zelven, veele vrienden verwerven. Het eerste is, dat men zijn handen suiver houd, om iemand niet te beschadigen. Het twede, dat men het nutte of goede, van het schadelijke of kwaade onderscheide. Het derde, dat men niets oneerlijks uit en voere. Het vierde, dat onze werken zoodanig zijn, datze onder ieders gezigt, en voor het oog van de gantsche weereld mogen komen. En het vijfde, dat men niet alleen in schijn, maar ook met 'er daad regtveerdig en godvrugtig zy. Ik alle deze dingen weetende, en na vermogen tragtende door mijn gedrag waar te maaken, heb daarom beslooten u te verlaaten. Hier mede groetede Pinza den Koning, en vloog zijnes weegs.

Aardige spreuken.

Het

Het X. HOOFDSTUK.

Handelende van het maatigen der Hartstogten, inzonderheid die van gramſchap.

IK hebbe (zeide Koning Diſles, tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar) uit dit uw bygebragte voorbeeld zeer wel verſtaan, hoe zig iemand gedraagen moet, tegens zijnen Vorſt, van wien hy beleedigd is, of dien hem eenig kwaad aangedaan heeft. Maar nu wilde ik wel, dat gy my eens aanwees, wat wegen voor een Koning het veiligſt zijn om in te ſlaan, wanneer hy door bekommerlijke voorvallen overrompeld word, zoo tot bewaaringe van zijn eigen leeven, als zijns rijks voordeel, en algemeene nut. Sendebar antwoorde: Daar is niets ter weereld, waar door een verſtandig Koning, zijn rijk zoo wel bewaaren en groot maaken kan, dan dat hy in al zijn bedrijven, doen, en laaten, vermijde de hartstogten van haat en toornigheid. Zekerlijk, het is deze deugd alleen, die hem geliefd, en by alle bemind kan maaken; want ze word noit als by de edelmoedigſte gevonden. Daar en boven, moet hy altijd zijn raad uit getrouwe, en verſtan- Deftige inleiding.

dige mannen, doen bestaan, lieden die ervarendheid van zaaken hebben; want deze zijn het, die in alle voorvallende gelegendheden, hem de grootste diensten, die men bedenken kan, doen kunnen. Maar alderbest nogtans is het, dat hy meester van zijn eigen driften is, en dat zijn ziedende oploopenheid, noit oorzaak of voet geeve, om een onnozele te verderven, of een schuldige ongehoord ter dood te doemen. Dit betaamd alle menschen, maar een Koning moet om veele reedenen, hier in boven andere uitmunten. Want zoo hy zijne onderdaanen verstandiglijk regeerd, na de wetten van eer en agting handeld, en zig met de regtmaatigheid behelpt, zoo kan hem hier van niet als alle heil toekomen. In tegendeel by aldien een Vorst geen gebied over zijn hartstogten en heeft, niet bedenkt wat hem te doen staat, met losbollen, en onverstandige raadpleegd, waarlijk zijn zaaken, wat arbeid hy 'er ook toe doed, kunnen nimmermeer een goede uitslag hebben. Derhalven moet een voorzigtig man, den raad van verstandige gebruiken, zonder Haar niets gewigtigs uitvoeren, en hier door zal een Koning op een dag meer voordeel uit zijn onderneemingen trekken, als in duizend andere door

het

door het tegendeel. Gebeurd het ondertusſchen, dat een deel ſtijfhoofden, en heetgebakerde harzenen, 's Konings billike pogingen, tragten te verydelen, zoo moet hy al lagchende, en ſpeelende, hun draagende houden, en noit toonen (ſchoon zulks zoo in der daad was) dat hy hier t'eeniger tijd wraake over te neemen ſtaat. Dus deed, en betragte zeker Indiaanſch Koning, als ook een van zijn verſtandigſte raadslieden, het welk van zoo gelukkige uitſlag was, dat zijne onderdaanen, als nog de zoete vrugten hier van te proeven komen. Verhaald my dit, zeide Koning Diſles, het welke Sendebar in dezer voegen deede.

In India regeerde een zeer magtig Koning, met naame Sedras, welke onder de voornaamſte Vorſten zijns rijks eene had, die Billero genaamd was, zijnde een wijs verſtandig godvrugtig man, als ook Veldheer van des Konings heirleger. Het gebeurde op zekere nagt, den Koning laat te bedde gaande, dat hy ſlaapende, in eenen ſwaaren droom viel. 's Morgens wakker wordende, bevond hy ze van deze inhoud te zijn. Voor hem ſtonden twe roode Viſſchen, op hunnen ſtaart: twe Watervogels na malkanderen vliegende, vielen in zijn regter- en linker- Opmerkelijk voorbeeld.

 hand:

hand: midden door zijn linker voet kroop een Slange: hy ſtond op een hoogen berg, waſſchende zijn gantſche ligchaam, het welk nat en rood van bloed was: aan de regter zijde van zijn hoofd, ſtond een Vuurcolom, en een witte Vogel graavde hem boven in de harzenpanne zijnes hoofds. Deze droom, gelijkerwijs ze wonderlijk was, ontſtelde den Koning diervoegen, dat hy nagt nog dag ruſten kunnende*, voornam alle zijn meeſters der wijzen, ſterrekijkers, en teken-bedieders by hem te ontbieden, om dezelve uit te leggen, en te verklaaren. Den Koning had weinig tijds te vooren een voorname Stad gewonnen, en met de ſcherpte des ſwaards wel twaalf duizend mannen, daar in doen dooden. De meeſte en voortreffelijkſte droomuitleggers waaren uit deze Stad. Den Koning haar zijn droom verhaalende, zeiden ze tegens hem: Heer Koning, dat u de Goden een lang en gezond leeven ſpaaren: uw droom is een van de byzonderſte die oit eenig ſterveling gezien heeft; ze is vol van verborgendheden, en daarom van een groote omſlag, om 'er de regte zin uit na te ſpeuren. Dog het behaage u, ons eenige dagen tijd te vergunnen, en wy zullen met malkanderen hier over vergaaderen, om u de

Door onkunde word men ligtelijk bedrogen.

de regte en waare beteekenisze daar af te geeven. De Koning was zulks te vreeden, en stond hun zeven dagen toe. Zy hier op te zaamen komende, swoeren malkanderen getrouwheid, met beloften van een eeuwig stilswijgen. Den oudste onder haar alle, het woord neemende, zeide: Broeders en vrienden, niemand onder ons kan onbekend zijn, welk een groote en doodelijke slag, deze Koning ons toegebragt heeft. 't Is Hy, die als de bloeddorstigste Tyran, nu dus onlangs geleeden twaalf duizend onzer waarde medeborgeren, door het alvernielende swaard heeft doen omkomen. Weshalven ik niet en twijfele, of ieder van ons, die maar de minste zugt voor de onnoozele vermoorde overig heeft, zal na vermogen betragten, hier af een alderstrengste wraake te neemen. 't Schijnd dat de Goden, als medelijden met onze elenden hebbende, ons van zelfs hier toe op heden de gelegendheid aan de hand geeven. Deze droom doed ons de heugelijke dageraad van wraak, als een vroege morgenzon voor het gezigt opgaan. Wy moeten ons eenstemmig tot den Koning vervoegen, en zijn inbeelding, door het gezigt dat hy gezien heeft, door kragtige redeneeringen, met vrees, schrik, angst, en doo-

List der geestelijken, om hun aangedaane leed te wreeken.

doodelijke bekommeringen beſwangeren. De afgrijzelijkheid van zijn nakende verderf, moeten we hem zoo omſtandig en zoo leevendig afſchilderen, dat hier door zijn gemoed voor af ingenoomen, geen oogenblik ruſt gevoeld, en van zelfs als geneegen is, om alles wat we begeeren, gereedelijk toe te ſtaan. Voor al moeten we poogen, hem te doen begrijpen, dat zijn onmenſchelijk bloedvergieten, oorzaake is, dat de Hemelſche magten, als onverbiddelijk beſlooten hebben, hem, en de zijnen tot in de grond te verderven, ten zy hy zig door het geen de Goden eiſſchen, met haar komd te verzoenen. Kortom, dat hy van nu af, zoo wel na ziel als ligchaam, zekerlijk verlooren is, en dat zijn Koningrijk, door de alderwoeſte Barbaren, het onderſte boven ſtaad gekeerd te worden. Dat hy hier in alleen op het ſpoedigſte voorzien kan, met aan ons te geeven, ſommige van zijn raaden, door welkers geplengde bloed, de Toorn der Goden op te houden ſtaad. By aldien hy ons dan komd te vraagen, wie het zijn, welke het noodlot tot verzoeninge begeerd? zullen we hem zeggen, dat het voor eerſt Hellebat de Koninginne, en de liefſte onder alle zijne vrouwen is. Daarbenevens zijn broeders

zoo-

oone, die tot nog toe de eenige erfge-
aam van het Koningrijk is. Als ook zijn
Geheimschrijver; maar voor al Billero,
ijn Raad, Veldheer en eerste onder de
Ridderschap. Behalven deze, moeten
ve ook Kimeron, zijn Priester en heilige
riend hebben, nevens zijn onvergelij-
jk swaard, en witten Elephant. Hy
ns dit toestaande, zullen we zeggen, dat
ve nu de panden hebben, waar door hy,
n zijn Koningrijk van het naakende ver-
erf, ontheeven en bevrijd zal blijven.
En, om aan ons werk eenige glimp van
Godsdienst te geeven, zullen we hem
vijs maaken, dat zijn linker zijde met het
loed van de geslagtede moet gewasschen
vorden, waar in we zoo veel vergift doen
unnen, dat hy binnen weinig dagen de
edoode op het spoor volgen moet. Zoo
et gebeurde, dat wy hem tot alle deze
ingen ongeneegen bevinden mogten,
noeten we hem onder diere eeden verze-
eren, dat niet alleen de regtveerdige
ramschap der Goden zal ophouden; maar
at ook, na dat hy dit zal gedaan hebben,
ijn leeven, gezondheid, en Koninglij-
e regeeringe duizendmaal voorspoedi-
er als te vooren weezen zal. Maar om
e meeste klem aan al ons werk te geven,
oo is het noodig dat wy geduurende de-

Glimp van Godsdienst, vermag alles op geringe verstanden.

ze zeven dagen, die we tijd hebben, ons ligchaam door vaſten en waaken dier voegen afmatten, dat w'er gantſch ongedaan uitzien, en hem door dit middel doen bevroeden, dat zulks uit onze bekommeringe, om zijnend wille ontſtaan is. Gelukt ons deze aanſlag, gelijk ik voor mijn deel gantſch niet en twijfel, zoo zijn we binnen korten tijd meeſter van het lijf en Koningrijk van den geenen, die ons zoo hoogelijk beleedigd heeft. Deze raad behaagde hun alle, en daar wierd beſlooten, dat men ze den Koning ter beſtemder dage zoude voorhouden. De tijd gekomen zijnde, vervoegdeze zig te Hove, en ſpraken den Koning in dezer voegen aan: Zijn Majeſteit leeve! en in zijn Vorſtelijk gemoed huisveſten alle deugden: Wy hebben, ó Koning! met de grootſte oplettendheid des weerelds, alle onze Boeken der wijsheid, en verborgene ſchriften, met geduurig vaſten, waaken, en bidden doorleezen, ten einde wy een regte zin en uitlegginge aan uw meer als verſchrikkelijke droom zoude kunnen geeven. Niets heeft ons meer ter harten gegaan, als de veiligheid van uw dierbaare perzoon, en overheerlik Koningrijk geveſtigd te zien. Maar ah! de Goden willen genadiglijk te rugge hou-

ouden het schrikkelijke kwaad datze ver u besloоten hebben. Hier op verhaalde ze hem alle, als uit een mond, geen van de oudste hun, als hier boen gezegd is, ingeboezemd was. Den Koning dit hoorende, was hier over niet weinig ontsteld en bedroefd, zeggende: Waarlijk het is my veel ligter te sterven, n alles te verliezen, dan op zulk een wijze mijn waardste en liefste panden ver te geeven; want zonder Haar is het my onmooglijk een dag te leeven, of met reugde over te brengen. Dieshalven, aar kome af wat wil, ik en doe zulks iet, nademaal het verlies der getrouwte en opregtste erger als de dood moet gereeckend worden. Hier op spraken deze meesters: Met uw verlof, ô alerontzaggelijkste Koning! wy kunnen iet nalaaten van te zeggen, dat uwe reedenen, en overleggingen, gantsch zeuwloos en zonder eenige kragt zijn, om dieswille dat gy eens anderens welzijn erre boven het uwe schat. Wat kander ondiger zijn, dan dat gy om uw behoudenisse, en die van uw onderdaanen, denkt. Geefd die de Gooden begeeren over; want hier door kundge uw geduurig welzijn bevorderen. Men kan u immers geen aanmerkelijker, nog kragtiger

De heilige dingen worden ook zomtijds niet verschoond, om schelmstukken uit te voeren.

ger dringreedenen aan de hand geeven, als waar op uw eigen, en niemands anders geluk gebouwd is. Vrienden moeten noit zoo vaſt binden, dat men zelfs hier door in het verderf zouw geraaken; want men kan 'er altijd genoegzaam anderen krijgen. Noit behoud men het kleine, om het groote te verliezen. Daar is niets zoeter als het leeven, ieder ſchepzel, tragt het na vermogen, tot den einde toe, en zelfs in het midden van alle wederwaardigheden te bewaaren. 't Word door veele moeiten gebooren, en nog door ſwaarder behouden. Roept uwe gedagten eens te rug, en denkt, met wat al bekommeringen gy tot heden toe, door duizend ongemakken, en eindelooze rampſpoeden, uw leeven en Koningrijk bewaard hebd. Welke moeiten, en groot getal van verwerringen, in ziektens, en oorlogen, heeft u dat niet gekoſt? Is het dan wel mooglijk, hier dus ligt over heen te ſtappen, en het zelve te verwaarloozen? Weeſt derhalven, dat bidden wy u, wijs, bewaar u zelven, en uw dierbaar volk, dat u de Goden te regeeren, en te beſchermen gegeeven hebben, van het naakend verderv. Deze reedenen ontroerden den Koning nog al veel meerder, zijn ſmarte nam toe, en van

Het leeven overwind alles in zoetigheid.

hun

un heenen gaande, leide hy zig heel be-
roefd te bedde. Dog niets was hem on-
ıooglijker dan te kunnen ruſten. Hy
rrong zig als een Paling, en was als een
'iſch welke in de hitte der Zonne op het
rooge nedergeworpen is. Ah (zeide hy
y zig zelven) hoe is het mooglijk dat ik
ılk een groot en verſchrikkelijk kwaad
oen kan? Wat weegen zijn voor my hier
ekwaam toe? Zouw ik de behoudeniſze
an mijn eigen welſtand, zoo duur koo-
en ten koſte van mijn alderliefſte vrien-
en die ik in de weereld hebbe? En ge-
oomen ik deed zulks, hoe kort zouden
ıooglijk de vrugten hier van zijn? Ik
eet dat my eenmaal te ſterven is opge-
id, en dat zulks heden of morgen ge-
hieden kan, ja dat 'er mooglijk niets
erder als dit te gebeuren ſtaad. En wat
dog het elendige leeven, zonder
reugd, en vergenoegen? Immers niets
s een ligtverdwijnende damp, en haaſt-
oorbygaande ſchaduwe. Zoo ik mijn
eve Huisvrouwe, en getrouwe gezellin-
e doode, wie zal mijn luſt, wie mijn
ermaak, en eenige vertrooſtinge zijn?
'erlies ik mijnen wettigen erfgenaam tot
e Kroon, hoe zal na my het Koningrijk
ehouden, en mijn onderdaanen gere-
eerd werden? Geef ik mijn Vorſt Bille-

Wonderlijke woelingen der Hartstogten.

ro,

ro, nevens mijn Geheimſchrijver ter
prooje, op wat voor pylaaren, zal in het
toekomende mijn zetel ſteunen? Wat
dingen zullen mijn troon, en leeven be-
ſchermen, zoo ik mijn overgrootvader-
lijk ſwaard, mijn witten Elephant, en
godvrugtige Prieſter verlieze? Wat la-
ſterlijke naam zal ik my hier door op den
halze haalen, en welk een onuitwiſzelij-
ke kladde, mijn zalige voorzaten, in het
aangezigte wrijven? Deze en diergelijke
gepeinzen en reedenen, matte het lig-
chaam des Konings diermaten af, dat hy
binnen weinig dagen gantſchelijk niet
meer zig zelven geleek, zijn verſtand was
als verbijſterd, invoegen niemand minder
als hy, eenige agtinge op de zaaken des
rijks geeven kon. Dit wierd, behalven
zijn Hofgezin, de geheele meenigte be-
kend. Elk was hier over bedroefd, dog
niemand kon de oorzaak zijner kwaale te
weeten komen, om dat hy dezelve met
alle omzigtigheid verborgen hield.

Ondertuſſchen, Billero, die den Ko-
ning in der daad vry meerder als zijn eigen
leeven beminde, overleide vaſt geduurig,
hoe hy op de beſte wijze, agter het geene
waar door zijn Vorſt in deeze ongemak-
ken was geraakt, komen zoude. Hem
hier zo los over aan te ſpreeken, dogt hy
niet

iet geraaden, om dieswille, dat den Koning, die hem anders alles tot het inſte toe mededeelde, nu ſtil ſweeg. Hy vervoegde zig derhalven tot Hellebat e Koninginne, ende zeide tegens haar: Genadigſte Vrouwe, u is zoo wel bekend s my, dat ik van de eerſte uure af, zoo ng ik den Koning gekend heb, en in jn dienſt geweeſt ben, hy my altijd een ededeelder van zijne gedagten gemaakt eeft. Nu doed hy zulks in geenderhande wijze, hy verbergd my zijne bekomeringe, waar uit ik beſluit, dat hy tegenwoordig weinig vertrouwen op my ellen moet. Dog ik heb niet te min n een andere kant verſtaan, waar van an hem alle zijn verbijſteringen en ligaams ſwakheden overgekomen zijn. Iy heeft dezer dagen een ſwaaren droom edroomd, en om dezelve te verklaaren, le zijne meeſters der wijzen by hem oen roepen: Dog deze zijnde van het ndſchap, waar in wy twaalf duizend operige Borgers, door het ſwaard hebben oen ſneuvelen, om hier wraak van te eemen, hebben den Koning geraaden, y zijnen Veldheer, nevens nog andere heime Raaden, als ook u zelfs in eigee perſoon om het leeven te brengen. Dit het waar toe den Vorſt niet ligtelijk ver-

Men moet voorzigtig zijn, om agter iets geheims te komen.

verſtaan kan, en waar door hy in deze krankheid en buitenſpoorige bedrijven, zig benard en beſwagteld vind. Ik weet dat deze ſchijnheilige verraaders, welke de wille der Goden, tot een dekkleed over hun ſchelmſtukken neemen, niet zullen nalaaten, onzen Vorſt, door dezen weg, van vrienden, Koningrijk en leeven te berooven. Overzulks zoud ik raaden, dat gy u tot hem vervoegde, en uit zijn eigen mond, de oorzaak zijner ziekte afvraagde. De Koninginne antwoorde hier op: 't Is my niet mooglijk Billero, den Koning in zulk een ſlegten ſtand zijnde, dat ik tot hem zoude durven gaan: want gy kend zijne eigenzinnigheid wel, en weet dat hy van niemand wil bezogt, nog aangeſprooken zijn. Billero zeide wederom, de noodzakelijkheid Mevrouw, vereiſt, dat men wat buiten gewoons onderneemen moet. Ik verzeker my van een goede uitſlag, zoo gy u deze moeiten gewaardigd. Te meer, om dat ik den Koning op andere tijden wel heb hooren zeggen, dat hy in treurigheid en ziektens, van niemand liever, als van Hellebat wil bezogt zijn, terwijl ze door haar vrolijke omgang, hem alle trooſt en genoegen geeven kan. Gaad derhalven tot hem, en zulks ſoo ſpoedig als immers doen-

doenlijk is. De Koninginne hier door overreed, vervoegde zig tot haar gemaal, en vond hem in nog ſlegter ſtand als zy gedagt hadde, op het bedde. Zy ſprak hem met een blymoedig gelaat aan, zeggende: Magtigſte Koning, hoe ziet gy 'er dus ontdaan en vervallen uit? Wat zijn 't voor onwaaragtige voorſpellingen, welke u van uw verraaderſche droombedieders wijs gemaakt zijn? Ik bid u, openbaardze my, op dat, zoo zulks weezen moet, uw Dienaareſze met u mag treuren; dog hier geen reedenen toe zijnde, ſtaad op, en laat uw Koninginne met u vrolijk zijn. De Koning zeide hier op tegens Haar met een flaauwe ſtemme: Bekommerd u geenzinds met mijn verdriet, nog vraagd niet na dingen, die nutter zijn, dat ze eeuwig voor u verſweegen worden. De Koninginne antwoorde: Ben ik dan dus gering en veragtelijk in uwe oogen geſchat? dog dit zy zoo: maar evenwel, niemand als een volſlagen wanhoopige, zal dus ten eenemaal de vertrooſtinge van zijn getrouwſte vrienden verwerpen. Gelijkerwijs geen zonden zoo groot kunnen bedagt worden, of een raadlijk berouw is hier het regte geneesmiddel toe, zoo kunnen geen kwellingen tegens kragtige vertrooſtinge ſtand hou-

Gezelſchap in wederwaardigheden te hebben, baard veeltijds groote verligtinge.

 den,

den. Der wijzen raad is, dat men om eens gedaane dingen, nimmermeer treurren moet, maar in tegendeel de zelve vergeeten: als ook dat men de toekomende niet te zeer vreezen moet, wijlze geen bestendigheid, maar alle veranderinge te verwagten hebben. Door het overgeven aan de droefheid, verheugd men het harte van zijne vyanden, en zulks is een groote dwaasheid. De Koning antwoorde wederom: In der waarheid alderliefste Gemaalinne, uwe eenvoudige en niet min opregte reedenen, baaren my een innerlijk medelijden, en maaken dat ik niets minder, als mijn harte voor u open leggen kan: want de zaak, waarom gy my dus treurig ziet, betreft uw dierbaare leeven, als ook dat van mijn Kroons erfgenaam, nevens mijne voornaamste Raadslieden. Ik kan nog wil het u egter niet verswijgen; 't zijn mijn geheiligde wijzen, uit wiens mond ik dit weet; want zy hebben hier op met de Goden raad gepleegd, en zulks is tot verzoeninge van mijne zonden haar uitterste wille. Wat mensch nu die leefd, en hem in dezen staat bevond, zouw niet treurren, en zig geheel aan de droefheid overgeeven? De Koninginne dit hoorende, zonder de minste tekenen van ontsteltenisze

nifze hier over te laaten blijken, antwoorde met een vriendelijke lach: Is het anders niet mijn Vorft, zoo hebd gy maar uw oude luifter aan te neemen, en af te laaten van bedroefd te zijn. Is het mijn dood, waar door uw leeven kan behouden worden, ik ben bereidwillig die aanftonds te lijden. Gy kund u altijd van een andere Vrouwe voorzien, en hebd'er alreeds verfcheiden die de Kroone beter als my pafzen. Gelooft my, ik heb noit geringer nog minder dienft, als deze, u poogen te doen. Maar voor dat ik fterve, zoud ik wel willen, dat zijn Majefteit my een eenige beede toeftond; Namendlijk, dat hy na mijn dood, die trouwlooze wijzen, nimmermeer zoo ligt en geloove, of iemand op haar raad, doode, voor hy de zaak bevoorens nauwkeurig, en na waarheid onderzogt hebbe; ten einde u geen berouw en leedweezen daar af toekome; want het is den Vorft onmooglijk, iemand die hy heeft doen dooden, wederom leevendig te maaken. Daarom zeggen de wijzen:

Voorbeeld van een verftandige en deugdzaame Vrouwe.

Hebd gy een raar juweel, verwerpt het
niet, maar tragt
Te weeten wat het is; en houd het in uw
magt.

Boven al wilde ik wel dat gy betragte, en u zelfs te binnen bragt, dat deze mannen uwe vyanden zijn, en dat zy, om dat gy hun vrienden gedood hebd, u doodelijk haaten. Gy hebd haar ſtad met vuur verbrand, twaalf duizend hunner medeborgeren daar in doen ombrengen; en dit is het dat haar in de krop ſteekt. Niets minder moet gy u inbeelden, dan datze voor genoomen wraak hier over te hebben, ruſten zullen. Daarom hebd gy gantſch niet wel gedaan, uw droomen aan haar te openbaaren, en nog kwaader haar tot raadslieden te neemen. Gy hebd zelfs verſtands genoeg om te oordeelen, dat het de uitterſte onregtmatigheid is, zijn getrouwſte Raaden, aan wien men het wel zijn van dit Koningrijk verpligt is, te dooden: Uw erfgenaam om te brengen, uw Vorſten te verdelgen, uw onoverwinnelijk Swaard, en witten Elephant, in uw's vyands handen te geeven: behalven nog Gods Propheet, uwen geheiligden Kimeron, ik ſwijg nog van my uw eigen gemaalinne; want ik ben gereed in uw dienſt, op wat wijze het ook is, mijn dagen te eindigen. Dog onder voorwaarde, dat gy u daar na wijzelijker zuld draagen, en onderzoeken wat tot uw beſte en nut aldervoordeeligſt

De Raad van vyanden behoorde ons altijd verdagt te zijn.

ligſt is. Want by aldien gy ons alle gelijkelijk dood, waarlijk het is de grootſte ſlag, die u uw bitterſte vyanden toebrengen kunnen. Gy zuld hier door beroofd blijven van het pleizier en vermaak uwer oogen; de zuilen van uw tot nog toe gelukkig Koningrijk zullen gewiſzelijk inſtorten, en uwe zeeghaftige overwinningen ophouden. Gy zelve zuld overwonnen worden, uw vyanden op uw troon zien, en als balling agter land moeten omſwerven. Zy zullen in ruſt, en met het genoegen van de alderzoetſte wraak, regeeren. Gy in tegendeel noit hier na een vrolijk uur hebben. Maar zoo mijne ſmeekingen nog eenig het minſte vermogen op u hebben, zoo bid, en raad ik u, pleegd onderzoek van zaaken met uwen getrouwen Kimeron; gy hebd kenniſze van zijn onbeſprooken wandel, opregte getrouwheid, en godvrugtig gemoed. Hy is ervaaren in voorleedene en toekomende zaaken, veel wijzer als zy, en bevrijd van een bedriegelijke omgang. Vraagd hem na de uitlegginge uwes drooms; zeid hy, gelijk de andere gedaan hebben, voerd dan het bevel der Goden uit. Maar zoo niet, laat uw Koninglijke magt, het tegendeel bevindende, de andere verraaders gevoelen: en oefend

Men moet 'er over zaaken van belang meer als een hooren.

ſend ſtrenge wraake over die geene, welke voorneemens zijn, u zoo hooglijk te beleedigen. Deze raad behaagde den Koning. Hy begon een weinig moed te ſcheppen, en vervoegde zig na de wooninge van Kimeron. Deze ontfing hem met alle tekenen van een opregte vriendſchap, en zeide: wat gewigtige belangens drijven u, ó Vorſt, tot my waard! Waarom zijd gy droevig, en ontbloot van uwe Koninglijke cieraaden? De Koning antwoorde hier op: Het zijn groote en vreezelijke zaaken, welke my hier heenen gevoerd hebben. Want op mijn bedde leggende te ſlaapen, hebbe ik agt ſtemmen gehoord, en agt gezigten gezien. Hier op heb ik uw broeders, de meeſters der wijzen dezer Stad by my ontboden, en zy hebben my een zeer kwaade voorſpellinge gedaan, zulks ik vreeze, in het ſwaarſte ongeluk des weerelds binnen weinig dagen te zullen vallen. Hier op verhaalde hy omſtandig alles wat hem gebeurd was, als ook het geene de wijzen hem gezegd hadden.. Kimeron dit alles gehoord hebbende, zeide: Heer Koning, deze droom is zoodanig, dat gy u daar over niet alleen niet en behoorde te bedroeven, maar in tegendeel ten hoogſten verblijd en verheugd te zijn. Want zy

ver-

vervangd alles in zig, wat tot uw verheerlijkinge en grootmaakinge dienen kan. Ik zal 'er u zoo aanſtonds, onder verbeurte van mijn leeven, en goederen, de regte zin en betekeniſze van geeven. De twe Viſſchen, die rood van verwe en op haare ſtaarten by u geſtaan hebben; geeven te kennen dat twe Arabiſche Koningen, u twe koſtelijke koffers, vol edele geſteentens, tot een onderwerpinge, en geſchenk toeſchikken zullen. De twe Watervogels die gy agter u hebd zien vliegen, en in uw handen nedervallen; betekenen, dat u de Koningen van Tyrus, en Sidon, twe koſtelijke Scheepen, welkers gelijke noit hier té lande gezien zijn, zullen zenden. De Slang die gy midden door uw linker voet hebd zien heen kruipen; beduid dat u den Koning van Tharzis, zal vereeren met een ſwaard welkers weergade tot nog toe niet bekend en is. Dat gy uw ligchaam met bloed meende beſprengd te zijn, daar van is de zin; dat u de Koning van Saba, een overkoſtelijk purperkleed zal zenden. En het waſſchen van uw ligchaam betekend; dat hier by zal zijn, het onwaardeerlijke Lywaad Biſſom genoemd. Wyders dat u dit gezigt voorkwam op een hooge en witten berg; wil uitbeelden dat

Zinrijke en ſtaatkundige uitlegginge eenes drooms.

dat den Koning van Edom, u zal begiftigen met een witten Elephant, waar tegens het hardloopendste paard in snelheid niet ophaalen kan. De Vuur-kolomme, die gy by uw hoofd zagd; vertoond dat den Koning van Palestina u zal vereeren met een Kroon, welkers geflonker van Diamanten, een helderschijnend ligt in de donkerste kamer vertoonen zullen. Dog den witten Vogel, welke gy in uw hoofd graavende gevoeld en gezien hebd, daar van zal ik u voor tegenwoordig geen uitleggginge geeven:, maar weest verzekerd, dat 'er evenwel anders geen kwaad in steekt, als dat gy u binnen korten tijd tegens uw beste vriend vertoornen zuld. 't Geen ik u voorzegd hebbe, zal zekerlijk en ten uitterften voor dat zeven dagen om zijn, geschieden. Den Koning met de grootste oplettendheid dit aangehoord hebbende, wierp zig met een eerbiedige onderwerpinge, tot voor de voeten van deze heilige man neder; en te huis komende, zeide hy: Op aarden en is geen wijzer man als deze; ik zal met geduld afwagten, wat in deze zeven dagen worden wil, van zijne voorzeggingen. Hy kleede zig na de raad Kimerons, in zijn Koninglijk gewaad, zette zig op zijn troon neder, en toonde zig

ongemeen verheugd en te vreeden. De Gezanten, gelijk Kimeron voorzegd hadde, kwamen den een na den anderen, en bragten hun dierbaare geschenken. De Koning deze kostelijkheden ziende, dankte de Goden, en zeide tegens de zijnen: Ik heb waarlijk gezondigd, en nog getrouw, nog voorzigtig gedaan, dat ik mijn droom heb geopenbaard, aan haar die mijn bitterste vyanden zijn. Zoo my de goedertierene Hemelsche magten niet genadiglijk bewaard hadden, nevens de getrouwe raad van mijn alderliefste Koninginne, ik was niet alleen tegenwoordig van Kroon en Rijksstaf beroofd, maar zouw mijn handen met het dierbaarste, en onnozelste bloed bezoedeld hebben. Overzulks dat ieder wel toe zie niet te voorbaarig in zijn bedrijven te zijn. In tegendeel dat men alles overlegge met zijn eigene vrienden, en de zulke daar men zig op verlaaten mag. Want het is de raad van mijnen Hellebat alleen, dat ik Kimeron aangetroffen hebbe, waardoor ik tegenwoordig mijn rijk en leeven geniete. Hier na deed den Koning by een komen zijn broeders zoone, Billero de Vorst zijns rijks, en verders alle zijne geheime Raaden, zeggende tegens haar: Het en zouw gantsch niet Koninglijk

Men moet in gewigtige zaaken met zijn vrienden raadplegen.

zijn, dat ik deze koſtelijke geſchenken, welke my dus onverwagt zijn toegekomen, in mijn ſchatkiſt opleide, en voor my bewaarde. Ik wilze overzulks aan hen uitdeelen, die ik nu by ondervindinge weet, dat hun leeven voor my niet geſpaard zoude hebben. Boven al zuld gy mijn waarde Hellebat, als ook gy Billero, en Kimeron, het uwe hier van genieten. Ik heb nu eerſt regt gezien, welke opregte vrienden gy my altijd geweeſt zijd. Billero gaf hier op tot antwoord: Heer Koning, by aldien ons leeven over te geven, u van de dood had kunnen verloſzen, zulks was geheel en al onze pligt geweeſt. Want welk een onderdaan, en dienaar, zouw weigeren voor zijnen Vorſt in de dood te gaan. Immers heeft men dit van geen andere te verwagten, dan die lafhartig, of ontrouw, of gantſchelijk zonder verſtand zijn. Dieshalven belijd ik geen verdienſten altoos te hebben, om ietwes van deze ſchatten hier op te ontfangen, alleenlijk uw getrouwe gemaalinne, nevens uw broeders zoone, hebben hier zoo wel verdienſten als regt toe. De Koning zeide wederom: Het is de aanbiddelijke goedheid des Hemels, waar door ik deze groote goederen hebbe gekreegen; overzulks is het mijn wil, dat gy

Voorbeeld van een beleefd Hoveling.

gy daar uit verkiezen zuld het geene u beſt gevald. Billero bedankte den Koning met een diepe eerbiedigheid, zeggende: Nademaal zijn Majeſteit zulks uitdrukkelijk begeerd, zoo is het de pligt van ons te gehoorzaamen. Maar de Koning hebbe dan de goedheid eerſt uit deze rijkdommen te neemen, 't geen hy voor zig het alderwaardigſte agt. Den Koning deed alzoo, en behield voor zijn zelven het ſwaard. Zijn broeders zoone gaf hy het eene, en aan Billero het andere Schip, 't geen die van Tharzen aan hem gezonden hadden. Aan Kimeron ſchonk hy het witte kleed, oordeelende deze het waardig om zijn verſtand, en heiligheid. Dog de Koninglijke kroone, en het Purpere kleed, oordeelde hy moeſt aan niemand als zijn Vrouwen gegeeven worden. Hy zeide dieshalven tegens Billero: Neemd deze Kroone, en het Purpere kleed, en gaad na het Vrouwen getimmer, ten einde mijn Huisvrouwe, en Bywijf, daar uit verkiezen het geen zy willen. Billero gehoorzaamde den Koning, nam de geſchenken, en leide ze voor de voeten van deze Vrouwen. Den Koning was hier tegenwoordig, en ſtond in verlangen om te zien, wat zijn Huisvrouwe voor haar deel neemen zoude. Billero wenk-

wenkte met zijn gezigt, datze het Purpere kleed neemen moeſt, dog niet zoo behendig, of den Koning, die hem nauwkeurig onder de oogen zag, wierd zulks gewaar. Het welk Hellebat bemerkende, niet tegenſtaande zy wel zag wat Billero met zijn wenken meende, nam ze de Kroone, ten einde den Koning geen agterdenken tegens Billero opvatten zoude. Billero, om ook van zijn kant te toonen dat hy vernuftig was, en dit wenken voor een gewoonte willende doen doorgaan, deed zulks zoo meenigmaal, als hy in het toekomende geleegendheid kreeg om by de Koninginne te zijn.

Aardige ſtreek.

De Koning had voor een gewoonte, dat hy de meeſte nagten of by de Koninginne, of by zijn bywijf ſliep. Het gebeurde weinig dagen na dat hy zijn geſchenken, van kroon, en kleed, aan deze twe uitgedeeld had, dat hy des nagts by de Koninginne ſlaapen wilde. Zy, die hem op allerhande bedenkelijke wijze zogt te behaagen, bereide hem des avonds een ſóp van Schaapen vleeſch, het welk zy hem in een gulde Schotel, met de Kroone op haar hoofd, toediende. Het Bywijf, dat mede aan tafel zat, en hier over minnenijdig zijnde, ſtond eenigzinds vergramd op, en toog haar koſtelijk

ſtelijk Purpere kleed aan, trad met het zelve in de zaale, en deed een iegelijks oogen op haar vallen, wegens het geflonker der geſteentens, waar mede dit kleed bezet was. De Koning begon haar in dit habijt, meer als oit te vooren te beminnen, en zeide tegens Hellebat de Koninginne: In waarheid, mijn Huis-vrou-

vrouwe, gy zijd gantſch niet wel beraaden geweeſt, de kroone voor dit koſtelijke kleed te neemen. Zekerlijk, ik had gedagt, dat gy beter verkiezing zoud hebben kunnen doen. De Koninginne, gelijkerwijs meeſt alle Vrouwen ligtelijk door haar hartstogten aangedaan worden, vergeetende de heilzaame raad, die zy weinig tijds te vooren haar Gemaal gegeeven had, en deze woorden voor een onverduuwelijke hoon opneemende, vatte de ſchotel met ſpijze op, en ſtorte ze over zijn hoofd, zulks hem de ſop by aangezigt en baard, tot onder aan de zoomen van zijn kleed nederdroop. Op deze wijze wierd het laatſte gezigt van 's Konings droom vervuld, namendlijk, dat hem een witten vogel boven in het hoofd hadde gebeeten.

Verhaaſtinge van gramſchap, oorzaak van veel kwaads.

Dit aldus in haaſtigheid geſchied zijnde, vertoornde den Koning zoodanig, dat hy aanſtonds om Billero zond, zeggende tegens hem: dat aangezien hem de Koninginne zoo opendlijk had durven aandoen, de grootſte ſmaad des weerelds, hy op verbeurte van zijn leeven, haar aanſtonds in het vertrek, alwaar zy heen gegaan was, het hoofd zoude afſlaan, zonder te gedoogen datze een eenig woord tot haar verontſchuldiginge ſprak. Billero deze

op-

ɔploopendheid des Konings ziende, weeg ſtil, en vertrok zig uit de kamer, ;eggende by zig zelven: Ik zal haar ze-:erlijk als nog voor tegenwoordig niet looden, voor ik zie dat mijnen Vorſt wat ›edaarder van gemoed is. Want een ʼerſtandige en eerbaare Vrouwe, is het :ieraad aan een Koninglijke regeeringe. k weet dat zy geen weergade en heeft, ›nder alle die van den Koning gelief-:ooſd worden: ook heb ik meer als eens ›emerkt, dat hy zonder haar geen uure :an vrolijk zijn, of eenige blijdſchap ertoond. 'tIs door haare wijsheid, gepaard net voorzigtigheid, dat zy duizende van ; Konings onderdaanen, ja tot behou-eniſze des leevens toe, nut en voordee-g is geweeſt. Zelfs den Koning, en ijne voortreffelijke Raaden, ſmaaken agelijks de vrugten van haar verſtand. k weet wel voor af, dat my den Ko-ing een doodelijke haat zou toedraagen, y aldien ik zijn wille te volvoeren kwam. n tegendeel beloof ik my van hem, niets ls eere en gunſte te zullen ontfangen, oo ik de uitvoering van deze daad op-:horte. Ik zal de Koninginne, in plaats an te dooden, aan een heimelijke oort erbergen, alwaar men afwagten kan, ʼat de tijd voor veranderingen in 's Ko-

nings

nings gemoed mag mede brengen. Blijft hy geduurig van die zelve gedagten tegens haar, zoo is het altijd vroeg genoeg om tot het uitterfte te komen. Maar berouwd hem dit fcherpe bevel, zekerlijk hy zal hier door leeren, noit in het toekomende, zijn oploopende vonnifzen, zoo haaftig te doen uitvoeren. Hier op voerde Billero de Koninginne, na eene van zijn Landhuizen, alwaar hy haar heimelijk in bewaaring van eenige edele Vrouwen ftelde, doende haar van alles verzorgen, en na behooren oppafzen. Hy nam zijn fwaard, beftreek het met het bloed van een Lam, en ging met een overtreurig gelaat tot den Koning, zeggende: Ik heb het gebod van uwe Majefteit volbragt, en Hellebat de Koninginne, gelijk uw bevel was, gedood.

Eenige dagen na dat dit alles gebeurd was, des Konings gemoed als uit een diepen flaap wakker wordende, begon hy te denken aan de fchoonheid, liefraaligheid, en andere deugden der Koninginne. Hy bragt zig niet alleen te binnen, hoe gezellig en vreedelievend zy altijd met hem geleefd hadde, maar hoe ook haar kloek vernuft, fchrandere geeft, en wijsheid met voorzigtigheid vergezelfchapt, hem meer als eens het leeven, en

en de kroone had doen behouden. Over- zulks gevoelde hy zijn ziele, als met een doodelijke droefheid aangedaan, om dat hy haar zoo ſchielijk, en dus wreedelijk om een aldergeringſte oorzaak had doen ſterven. Zijne hartstogten beſtreeden hem te angſtvalliger, nademaal hy de oorzaak zijner bekommeringen, in geenderhande manieren aan Billero dorſt bekend maaken. Hy klaagde het alleen zijn oogen, en zeide tegens zig zelven: Immers durv ik geenzinds hoopen, dat Billero door zijne verſtandige overleggingen, mijn Hellebat zal geſpaard, en in het leven behouden hebben. Neen, ik weet, hy is veel te vaardig, om altijd mijne beveelen gehoorzaamlijk uit te voeren. Maar ah! wouden de Goden, dat hy tegenwoordig zoo getrouw niet geweeſt was. Mijn Koninginne zou als dan nog wel leeven. Billero, die geduurig by den Koning was, en nauwkeurig op zijn gelaat en bedrijven agt ſloeg, bemerkte wel haaſt, dat zijne ongewoone droefheid uit het miſzen van de Koninginne her voordkwam. Hy zeide tegens hem: Zijn Majeſteit moet niet treuren, nog bedroefd weezen; want hier door kan men geenzinds de verloorene dingen wederom in zijn magt krijgen.

Droefheid volgd gemeenlijk op de gramſchap.

zijnde manneken, en wijfken. Deze hadden te zaamen hun neft tamelijk vol Boekweit gedragen, om het zelve in tijd en wijle voor fpijze te gebruiken. Het manneken zeide tegens het wijfken: Hoor vrouwe, mijn voorneemen is, om niet van deze weite te eeten, voor en aleer het winterfaifoen zal aangekoomen zijn, om dieswille datwe als dan de velden dor, en de Schuuren ontbloot van deze voorraad vinden. Wy kunnen ons ondertusfchen met iets anders tragten te onderhouden. Het wijfken had hier niets tegen, en beloofde zig na haar mans raad te zullen draagen. De weite ondertusfchen die zy vergaaderd hadden, was door de regen vogtig geworden, en gevolgelijk tot een merkelijke en meerdere dikte gefwollen. Maar wanneer de Zonne heetfchijnende wierd, en de zomer op het befte was, droogde deeze weite dier-voegen in, dat het lang na zoo veel meer fcheen, als men ingezaameld had. Het manneken was eenige dagen van huis geweeft, en wederom komende, bevond hy zijn weite niet weinig verminderd. Hier over vertoornd zijnde, zeide tegens zijn vrouwe: Gy weet immers wat ik u belaft, en gy my beloofd hebd, namendlijk niets van deze weite te

Aanmerkelijk voorbeeld, hier op ftaande.

eeten, voor de winter zouw aangekomen zijn, als wanneer wy om te beſtaan niet meer vinden kunnen. Evenwel zie ik nu klaarlijk, dat gy het regte tegendeel gedaan hebd. Het wijfken antwoorde hier op: Ik hebbe, geloofd my, de weite in geenen deele aangeraakt, maar ze was vogtig als wy ze ingezaameld hebben, en daarom toenmaals veel dikker als nu; dog de ſwoele winden, en hitte van de zomerſche lugt, hebben deze nattigheid doen uitwaazemen, en daar van daan is nu de hoop zoo groot niet als van te vooren. De Man, hoe duidelijk zijn Vrouwe ook de waarheid ſprak, geloofde haar niet; maar beet haar zoo lang met zijn ſnavel, tot dat zy daar aan te ſterven kwam. Weinig weeken hier na, de lugt vol neevelen werdende, en een groote regen op het aardrijk vallende, ontliet zig de weite wederom als te vooren, en zy dyde tot de zelve meenigte uit. Dit ziende het manneken, en hier door klaarlijk bemerkende, dat hy te voorbaariglijk zijn wijfken onſchuldig om het leeven gebragt hadde, was hier over diermaaten bedroefd en treurig, dat hy nog eeten nog drinken kunnende, wel haaſt door de dood Haar op het ſpoor volgde. Daarom Heer
Ko-

Koning, is het de pligt van een verſtandige, zijn zaaken rijpelijk te overweegen, voor hy iets gewigtigs ter handen neemd. Derhalven zoekt nu niet, 't geen dog onmooglijk te vinden is. Waarlijk leerd als nog wijs zijn, en tragt te behouden, het geene gy nog hebd, op dat u niet en gebeure als die Aap, waar van dit volgende verhaald werd. Zeker man, een zak met Lijnzaad ter markt draagende, kwam door een boſch, en vermoeid zijnde van gaan, zette de zelve naaſt zijn zijde neer, en ging wat leggen ſlaapen. Dit zag een Aap, die hier niet verre van daan was. Hy vervoegde zig tot de zak, nam daar met'er haaſt een hand vol uit, en klommer mede tot boven op een boom. In het op klauteren, viel hem een eenig zaadje uyt de hand, invoegen hy om het zelve weder te krijgen, na om leeg daalde, dog hier door ontſchooten der hem nog meer, en die ook willende opraapen, raakte hy de geheele reſt kwijt. Waar op den man ontwaakende, ziende de beezigheid van den Aap, en dat hy aan zijn lijnzaad geweeſt was, hem zoodanig met een ſtok op het hoofd ſloeg, dat hy zulks met het verlies zijns leevens bekoopen moeſt.

Daarom aldermagtigſte Vorſt, laat uw

dit een leere zijn, om voorzigtig te wandelen, en uw zaaken wijſlijk te beſtieren. Gy hebt thans nog over de honderd wijven, met wien gy uw vermaak kund hebben: Dog geene van dien ſchijnen bekwaam, om uw droefheid te verligten, nog eenige vrolijkheid aan te doen. Waarlijk uw gemoed beeld de veranderlijkheid zelfs uit, nademaal uw gedagten zig tot onmoogelijke zaaken, uytſtrekken, en uw begeertens tot dingen, die niet meer in weezen zijn. Dit zeggen van Billero, deed den Koning vaſtelijk geloven, dat Helle'at om het leeven gebragt was. Hy wende zig tot hem, en zeide: 't Is dan waar, dat gy om een eenige beſchuldiginge, die ik tegens mijn waarde Koninginne hadde, en het bevel dat ik u gaf haar om het leeven gebragt hebd? Ah dat gy wat minder gehoorzaam, en meer mededoogender geweeſt waard! Billero antwoorde hier op: De woorden des Konings, wanneerze eenige laſt omtrent haar dienaaren inſluiten, en de zulke, die niet wederroepen kunnen worden, zijn van een natuur. De Koning vraagde Billero, wat hy hier mede wilde zeggen? Billero antwoorde: Twe zijnder van welkers betragtingen, met alle weinig goeds te verwagten is, namendlijk die de vreugde

Woorden van een Koning zijn verpligtende, en moeten nagekomen worden.

de des heugelijken leevens, en het gezegende heil uit vroome bedrijven ſpruitende, wanägten en belagchen; en de geene die noit eenige barmhartigheid bedreven heeft. De Koning ſprak: Mogt ik het gezigt van mijn lieve Hellebat genieten, daar zouw niets ter weereld zijn, waar over ik my bedroefde. Billero antwoorde: Om twee dingen, moet men noit treuren, naamendlijk barmhertig zijn, en niet zondigen. De Koning zeide: Is het dan niet moogelijk dat ik mijn Hellebat wederom zien zal? Billero antwoorde: Twee zijnder, die niet zien zullen, Namendlijk een gebooren blinde, en een roover; want gelijk een blinde de werktuigen zijns gezigts ontbreeken, zoo is een roover ontbloot van het oordeel, om goed en kwaad te onderſcheiden; daarom zeggen de wijzen: Een zot wandeld in dikke nevelen van duiſterniſze. De Koning zeide wederom: Mogt ik mijn Hellebat beſchouwen, zoo genoot ik de uitterſte vergenoeging mijner begeerte! Billero antwoorde: Twee zijnder die de magt hebben, om te beſchouwen, die gezonde oogen heeft, en ernuftig van geeſt zijn. De Koning ſprak: Zag ik het aangezigt van mijn Huisvrouwe, noit zoud ik verzaadigd zijn, van my

Scherp-zinnige spreuken en antwoorden.

hier in te verlustigen. Billero antwoorde: Twee dingen zijnder, waar in nimmermeer, verzaadiginge te vinden is, naamendlijk, in het verzaamelen van rijkdommen, en 't begeeren van spijs die men geenzinds verkrijgen kan. De Koning vraagde Billlero, heb ik dan geen regt, om mijn lust in alle dingen op te volgen? Billero antwoorde; daar zijnder twee, die men niet behoeft na te volgen. Den geene die een toekomstig oordeel over alle menschen, in twijfel komd te trekken, en die zijn ooren leend, om dingen te hooren, welke nog niet zijn, nog gehoord mogen worden. De Koning sprak, het is om Hellebats wille, dat ik my gantsch hulpeloos agte. Billero antwoorde: Drie dingen worden met regt hulpeloos genaamd: 't Geruis van een afvlietend water, een land zonder Heer, en een Vrouw zonder Man. De Koning zeide: in der daad gy straft my heeden na ik verdiend hebbe. Billero antwoorde: Drie zijnder, die met groote reedenen bestraft moeten worden: Naamendlijk, die zijnen natuurlijk Heer ongetrouw is: De inhoud der wetten weet, en geenzinds na komd, en die goed doen aan de zulke welke ondankbaar zijn. De Koning zeide: Gy hebd het leeven van Hellebat

ver-

erwaarloofd, om dat gy haar onſchuld, n geregtigheid niet aan den dag bragt, ɔen zulks noodzaakelijk was. Billero ntwoorde: Twe zijnder door wie de eregtigheid verwaarloofd word, die een ijde kleed aantrekt, en barrevoets gaad;)ie een Vrouw Trouwd, om oneenig-eid van hem verſtoot, en kort daar na 'ederom aanneemd. De Koning zei-e: Billero, gy hebd met regt, mijn ytterſte toorne, en een ſwaare ſtraffe ver uw miſdaad verdiend. Billero ant-'oorde; drie dingen behooren geſtraft : worden, wie den geenen kwaad doed, ɔnder reedenen daar toe te hebben; wie ıgenood aan eens vreemdens tafel gaad tten, en wie zijn nabuur bid, om din-:n, die onmooglijk gegeeven, of met gt begeerd kunnen worden. De Ko-ng ſprak: het was uw pligt van voor genwoordig, zoo veel woorden niet maaken, maar ſtil te ſwijgen. Bil-o antwoorde; drie zijnder welke om n oogmerk te bereiken, voor een tijd ijgen moeten. Naamendlijk de Slange de hand zijnes beſweerders, een Viſ-ıer die 's nachts Viſſchen vangen wil, een die hooge dingen betragt, en op s verheevens zijne gedagten veſtigd. : Koning zeide nogmaals; ah! mogt

Scherp-zinnige ſpreuken en ant-woorden.

Scherpzinnige Spreuken en antwoorden.

ik Hellebat zien : Billero antwoorde ; Drie zijnder die begeeren, 't geen ze onmooglijk vinden kunnen : De Booze, wenſchende onder de vroomen geteld te moogen worden ; een moordenaar, willende voor een godvrugtige Kluizenaar doorgaan ; en die de goedheyd der Goden daaglijks beſpeuren, evenwel daar op zondigen, en aan de genade des Hemels niet en twijfelen. De Koning zeide ; het ſchijnd my toe, dat ik in uwe oogen voor zeer ſnood en godloos geägt worde. Billero antwoorde ; Drie zijnder die haaren Heer verſmaaden : Een knegt die zijn meeſter bits toeſnauwd, zonder reeden tot zulks te hebben ; een onderdaan die rijker als zijnen Vorſt is, en een dienaar, die te vet van zijns Heeren tafel geſpijſd word. De Koning ſprak ; 'T en is geenzinds te ontveinzen, gy ſpot merkelijk met my. Billero antwoorde : Vier zijnder, die men met reedenen beſpotten mag : Naamendlijk eenen die zig beroemd honderd Veldſlagen te hebben bygewoond, veele met eigene handen om het leeven gebragt heeft, en geen lidteekenen of wonden vertoonen kan : zoo eenen die zig uitgeeft voor een geeſtelijk menſch, de luiden groote dingen wijs maakt, van zijn vaſten, waaken en bidden,

len, ſtrengheid des leevens, en onder-ruſſchen, dik en vet, roodverwig en welgeſteld is: Een dogter, die een vrouwe uitlagt, om dat ze een man getrouwd heeft, en zelfs voorneemens is om zulks te doen: Eindelijk zoo eenen, welke de voorbyzijnde dingen, met de grootſte treurigheid beweend, die wenſcht niet te geſchieden, 't geen reeds al gebeurd is, en onmooglijk te herdoen vald. De Koning zeide; Gy en hebd niet regtmaatig gehandeld, in het dooden van Hellebat. Billero antwoorde; Daar zijnder drie, welke haare zaaken met geen regt volbrengen: Die geloof ſlaat aan het zeggen van een bekend Leugenaar, die een zuiper en vreeter is, zonder te willen arbeiden; en die geen gebied over zijne eigene driften heeft, zoodanig dat hy daar van overwonnen word. Billero, Billero! (zeide de Koning) had gy na waarheid, en regtmaatigheid gehandeld, zoo zoude de Koninginne nu nog op heden leeven. Billero antwoorde; Vier zijnder die na waarheid en regt handelen: Een man die hem met een vrouwe vervoegd; een Koning die zijn zaaken uitvoerd met kenniſze van zijne Raaden en Wijzen; die den dienſt aan de Goden, in de beſpiegelinge van de grootſte deugd ſtel-

Scherpzinnige Spreuken en antwoorden.

Scherp-zinnige Spreuken en antwoorden.

ſtellen, en eenen die zijn Troon, zoo wel alsze op 't hoogſte is;als in het begin dwingen kan. De Koning zeide; Billero ik vreeze voor u. Billero antwoorde; Daar zijnder vier, welke buiten nood vreezen, een klein vogeltjen, dat 's nagts zijn eene voet op het hoofd leid, uit vreeze dat den Hemel op hem neder zal vallen; een Exter, die op het eene been ſtaad, om dat de aarde door haar ſwaarte des ligchaams niet invallen zoude; een Padde die bekommerd is, dat haar op het aardrijk ſpijze zal ontbreeken, en een Vleedermuis die by nagt vliegd, uit waan dat ze de ſchoonſte Vogel is, dat haar de lieden zullen vangen, en van de zelve vreeſd opgeſlooten en bewaard te worden. De Koning zeide: ten betaamd u niet mijn zeggen met tegenſtrijdige reedenen te beantwoorden. Billero antwoorde, agt dingen zijn onderling met malkanderen tegenſtrijdig: Naamendlijk de nagt en de dag: Geregtigheid en ongeregtigheid: goed en kwaad: De dood en het leeven. De Koning zeide, gy hebd mijn gemoed in toorne tegens u ontſteeken, om dat gy Hellebat gedood hebd. Billero antwoorde, agt zijnder die tegens malkanderen vyandſchap draagen. De Wolf en den Boer: De Kat en de Muis:

De

De Havik en de Duif; en de Raav, en de Padde. De Koning zeide wederom, gy hebd uwe wijsheid geen kleine blaam aangewreeven, met Hellebat dus ſpoedig om het leeven te brengen. Billero antwoorde; De wijsheid word door vier dingen vernietigd: Namendlijk; als men zijn goede werken, met laſterlijke bedrijven bezoedeld: Een Heer die te gemeen met zijn knegt is, en hem te onmaatiglijk eerd: Een Vader die zijn gehoorzaam kind niet meerder eerd als het ongehoorzaame, en die zijne verborgene zaaken aan een klapper en bedrieger ontdekt. De Koning zeide, waarlijk, ik hebbe mijn zelven in dit lijden gebragt. Billero antwoorde; twe zijnder die zig zelven angſt en lijden aanbrengen. Een die zijn hielen van de aarde heft, en op de teenen gaad, want zoo een is noit buiten vreeze van te zullen vallen, en een bloodaard, die zig beroemd, de Dapperſte man te zijn, geen vyand te vreezen, en als hy genoodzaakt word zijn lijf te verweeren, dan loopen gaat. De Koning zeide; Billero, ik heb by mijn zelven geſwooren u te zullen doen ſterven. Billero antwoorde; vier dingen zijnder die een menſch ſweeren moet, immermeer van hem te doen. Een goed Paard, daar men gemakkelijk, wel en ze-

Scherpzinnige Spreuken en antwoorden.

Scherpzinnige spreuken en antwoorden.

zeker op gereeden heeft: een Os die wel trekt: een wijze en deugdzaame Vrouwe die haar man waarlijk lief heeft, en een getrouw knegt, die zijnen Heere eerd, en behoorlijk uitvoerd alles wat men hem belaſt. De Koning zeide; Billero, ik bevinde dat gy zonder weergade zijd. Billero antwoorde; Daar zijn vier dingen die haars gelijken niet en hebben: Een Vrouwe die van veele Mans bekend is, en haar daar na met Een genoegen laat: een die altijd geloogen heeft, en nu niet anders als waarheid ſpreekt: eenen die in alle dingen zijn eigen hoofd en raad opvolgd, en niet te min geduurige voorſpoed heeft: en een, die zijn gantſche leeven met rooven, moorden, bloedvergieten, en ſteelen heeft doorgebragt, op het laatſt een Kluizenaar word, en zulks ſterfd. De Koning zeide: Gy hebd nog op geregtigheid, nog op zonde gedagt doe gy Hellebat gedood hebd. Billero antwoorde; Vier zijnder die nog geregtigheid, nog zonden betragten: naamendlijk een kranke die van ziekte overwonnen is; een knegt, die alle ontzag voor zijnen Heere verlooren heeft; eenen die zig aan zijnen vyand, die hem tegens geregtigheid, eer nog agting beſchadigd heeft, wreeken wil; en eenen die zelfs

alleen

alleen geen goed doed, maar ook anderen hier hun werk van maakende, befpot. De Koning zeide; Door u is het dat mijn gemoed ontruft, en mijn harte tegenwoordig vol kwellinge en fmerte is. Billero antwoorde, drie zijnder, welke haar zelven fmerte en verdriet aanbrengen: Die buiten nood zig in oorlog en vyandfchap wikkeld; die na overvloedige rijkdommen ftaan, zonder kinderen, vrienden nog erfgenamen te hebben; en een oud man, die een jong meisjen ten Huisvrouwe neemd. De Koning zeide, het is my onmooglijk, dat ik in volgende tijden eenig geloof meer in u zouw hebben kunnen. Billero antwoorde; Vier zijnder die men nimmermeer vertrouwen moet: Namendlijk een Slang die het vergift op de tong heeft; een Wolf die door honger afgemat is; een Heer daar trouwe nog opregtigheid by huisveft; en een menfch welke op het fterven leid. De Koning zeide wederom; Het behoorde u als nu genoeg te zijn, my dus verzogt, en getergd te hebben. Billero antwoorde; Door tien wegen verzoekt, en beproefd men de dingen: Namendlijk, een moedig Man, in den oorlog; een Os voor den Ploeg; een knegt in zijn dienft, en trouwe; de wijsheid

Scherpzinnige fpreuken en antwoorden.

Scherpzinnige spreuken en antwoorden.

des Konings in het maatigen zijner gramschap; een vriend wanneer men in nood is; de opregtigheid van een Koopman, in waaren die hem aanstaan; de waare vriendschap, wanneer men van malkanderen beleedigd word; een geestelijke in het bedrijven van godvrugtige werken; een adelijk gemoed in het pleegen van mildaadigheid, daar zulks van nooden is; en de lijdzaamheid van een armen, in het vernoegd zijn, met het nooddruftige. De Koning zeide; Waarom durfd gy uw mond tegens mijn openen in zulk een ongebondendheid, daar gy my zoo hooglijk hebd beleedigd? Billero antwoorde; Daar zijnder zeven, die noit van 's Konings Toorn uitgeslooten zijn: Een die geen meester van zijn tong is, wanneer hy getergd word; een wijzen, die noit doed, 't geen hy aan anderen leerd; een zot welke opgeblaazen en hoveerdig is; een Regter, die om een vonnis uit te spreeken, zig de handen laat vullen; een Gierigaard welke zig laat gebruiken om andere te onderwijzen, en een die de Goden eerd, om hier door beroemd en onsterfelijk gemaakt te worden. De Koning zeide; Billero, gy hebd my ten uitterften moejelijk gemaakt, en nog kundge uw gramschap niet

niet tegens my verbergen. Billero antwoorde wederom; Door agt dingen doed men zijn zelven kwaad, en anderen ongenoegen aan: Als men geslagen zot is, en voor verstandig gehouden wil worden; als men zoekt, 't geen noit verlooren is; als een bedrieglijk gemoed by een magtig man huisvest; als men eens anderen goeden raad verwerpt, en zijn eigen zotte gedagten opvolgd; als men zig grooter dingen aanmaatigd als waar toe men vermogen heeft; als men by de dwaazen om raad gaad om een wijs man te bedriegen; die een hooge bediening is aanvertrouwd, en nalaatig in zijnen pligt is; Eindelijk, wie boosaardiglijk handeld, en niet verdraagen kan dat men hem berispt. Hier mede sweeg Billero; en hy zag nu klaarlijk, dat den Koning waarlijk bedroefd was om het smertelijke verlies van zijn hooggeliefde Koninginne. Overzulks zeide hy by zig zelven. 't Zal nu meer als tijd zijn, dat ik den Koning doe zien, waar door hy my eeuwiglijk lief zal hebben, en voortaan alle genegendheid toedraagen. Ik heb nu genoeg ondervonden, hoe zeer hy zijn gramschap kan maatigen, daar ik hem, door geduurig verkeerde antwoorden te geeven, dus lang getergd hebbe. Hier op

Scherpzinnige spreuken en antwoorden.

Scherpzinnige Spreuken en antwoorden.

keerde hy zig met een diepe eerbiedigheid na den Vorst, en zeide: Magtigste Koning! de Goden willen de eindpaalen van uw Koningrijke wijd en zijds uitbreiden, uw aanzien en heerlijkheid vergrooten, en u alle bedenkelijke voorspoed geeven. Zonder u te willen vleien, waar van ik een vyand ben; Gy zijd de grootste van alle, die voor u, op uwen Troon geheerst hebben; want gy hebd uw regtveerdige gramschap weeten te beteugelen, en paalen te zetten, wanneer ik by gebrek van oordeel, my onderwond u tegen te spreeken. En nademaal zulke bedrijven, van dusdaanige doorlugtige perzoonen, de aldervoortreffelijkste deugden zijn; ja dat 'er niets grooters kan bedagt worden, dan vergiffenisze van een Vorst te erlangen, welke men zoo gevoelig beleedigd heeft, gelijk van my op heden geschied is; zoo heb ik, dunkt my, van nu af al verzekeringe genoeg, om te hoopen, dat gy het niet kwalijk zuld neemen, by aldien ik in eenig ding, hoedanig mijn pligt was, niet gehoorzaamd en heb; wild gy my hier over straffen dat ik barmhertigheid gepleegd hebbe, wel aan, doed zulks; want gy hebd hier toe zoo wel regt als vermogen. Deze woorden van

Bil-

Billero gesproken, deeden den Koning verstaan, en begrijpen, dat Hellebat niet om het leeven gebragt was: Overzulks zeide hy tegens hem: Wat reedenen, mijn getrouwe Vriend, zoude ik dog hebben, om u eenig het alderminste kwaad te willen? Uwe weldaadigheid en geduurige voorzorge omtrent mijn welstand, is my en de geheele weereld overgenoegzaam bekend. Uw onbesproken opregtigheid heeft altijd en geduurig in alle uwe diensten verwonderens waardig uitgeblonken. Ik hebbe dieshalven ook noit kunnen gelooven, dat gy de Koninginne op mijn bevel zoud gedood hebben: Maar in tegendeel, als my de oogen geopend waaren, en de eerste beweegingen van gramschap aan een zijde gesteld was, overdagt ik, dat uwe voorzigtige wijsheid gespaard hadde den geenen, die noit met opzet, my heeft zoeken te beleedigen; maar alleen uit belgzugt en genegendheid, een geringe en haastige misval gehad hadde. Ten ware ook dat Hellebat door uwe handen was om het leeven gebragt geworden, ik en zouw my over deze daad geenzinds tegens u vertoornd hebben; want de schuld daar af lag by my; Gy volvoerde uw beveelen, en daarom konde gy hier over met reeden

Een verstandig Hoveling moet dierbaar aan een Vorst zijn.

niet van my bestraft, veel min gedood worden. Dog nagelaaten hebbende, 't geen ik in haastigheid verstond te geschieden, hebd gy my de grootste dienst gedaan, welke ik van eenig sterveling verwagten kan. 't Is een ongemeene weldaad, en gantsch heerlijke genade die gy my heden doed erlangen! Daarom maakt my nu zoo gelukkig, dat ik Hellebat zien mag. Ik brande van begeerte tot zulks, en verzekerd haar, dat ik tegenwoordig om haarend wille nog leeve. Billero niet minder verheugd zijnde als den Koning, vervoegde zig aanstonds ter plaatze daar hy de Koninginne in bewaaringe gesteld hadde, groetede haar met een vrolijk aangezigt, en zeide dat zy haar in Koninglijke kleederen kleeden zoude, en met hem gaan, alzoo den Koning haar begeerde te zien en te spreeken. Zy gehoorzaamde hier in. En by den Koning komende, viel hy haar om den hals, zeggende met een vriendelijk gelaat: Mijn waarde en lieve Koninginne, van nu af aan geef ik u regt, vryheid en magt, om met my, en mijn Koningrijke te doen het geene u welgevallig is. Ik en zal zulks noit herroepen; want gy hier toe de grootste verdiensten des weerelds hebd. De Koninginne antwoorde, met een aan-

lok-

lokkelijk en kwijnend gelaat: Magtigſte Koning! ik bedank u ten hoogſten, voor uw ongemeene geneegendheid. 't Is my meer als genoeg voor de gerinſte van uwe dienſtmaagden gerekend en geägt te mogen worden. In deze eere is altoos mijn betragtinge geweeſt, om mijn dagen te mogen eindigen. Zoo gy my gedood had, zulks was niet meer als regtmaatig geweeſt, nademaal gy de uiterſte beleediginge van my ontfangen hebd. Gy had hier over ook niet moeten bedroefd zijn, om dat de geſchondene agting van een Koning zulks vorderde. Hier op vernieuwde de Koning zijne bedankingen tegens Billero, zeggende: Mijn Vriend, gy hebd volkomendlijk wel gedaan, dat gy Hellebat niet gedood en hebd, hoewel zulks mijn uitdrukkelijke laſt van u begeerde. Daarom geef ik u van nu af het gebied, over dat Vorſtendom, 't welk onlangs door uw zeeghaftig beleid, met mijne wapenen gewonnen is. Gy zuld hier in alleen heerſchen, erfelijk het behouden, en wat gy meerder begeerd, zal u geenzinds geweigerd worden. Billero antwoorde: Genadigſte Koning, ik hoop in alles te zijn uwen gehoorzaamſte onderdaan, en volvaardige dienaar; ik bedank uw hartelijk voor

zulk een groote, en onverdiende gifte: beloovende, dat ik na behooren hier in my zal tragten te kwijten. Maar ik moet de vrymoedigheid neemen, van nog een beede op u te verzoeken, welke deze is: Dat gy in het toekomende nimmermeer dan na voorgaande rijpe overlegginge, eenige zaaken van gewigt ter handen ſlaad. De Koning antwoorde: Gy ſpreekt de waarheid; en ik verzeeker u, te zullen zoodanig hier op letten, dat niemand in vervolg van tijd klagtig hier over vallen zal. Tienmaalen, en nog meerder zal ik eerſt een zaak, zoo in zijn begin, midden als einde, overdenken, voor ik de zelve werkſtellig zal komen te maaken. Hy gaf Billero hier op nog eenige koſtelijke geſchenken, als ook aan de Koninginne, leggende vervolgens met hun beide over, wat ſtraffe die godlooze wijzen, ſchijnheilige bedriegers, en vervloekte wigchelaars verdiend hadden, welke tot omkeeringe van zijn Koningrijke, zulk een booze uitlegginge aan zijnen droom hadden weeten te verzinnen. Men vond geraaden dit heilloos geſlagt gantſchelijk uit te roejen, en door vuur te verbranden; het welk ook weinig dagen daar na gedaan wierd. Wat Kimeron aanbelangd, den Koning ontbood

Heilzaame waarſchouwinge, om zig van oploopendheid te wagten.

bood hem by zig, willende hem, gelijk hy Billero gedaan hadde, met overvloedige kostelijkheden begiftigen. Dog deze wilde ze in geenerhande manieren aanvaarden, zeggende, de zulke noit verdiend te hebben; en wat aanging de goede uitlegginge, welke hy in tegenstellinge van de valsche voorzeggers aan 's Konings droom gegeeven had; dat daar niets van de beschikkinge der Goden mede vermengd was geweest; maar dat Hy alle deze dingen wegens de geschenken aan den Koning gedaan, voor af onder de hand had verstaan, hier zijn verklaaringe na had weeten te schikken, en het geen de Koning naderhand was bejegend met Hellebat, had hy, hoewel zonder haar weeten, mede aldus besteld. In alle welke dingen, zoo hy gezondigd mogt hebben, hy vergiffenisze verzogt, alzoo ze met geen kwaad oogmerk van hem in het werk gesteld waaren. De Koning prees zijn schranderheid; dog beval hem noit de gaven zijns vernufts tot iets kwaads te gebruiken, en liet hem dus in vreede van hem heenen gaan.

Het XI. HOOFDSTUK.

Handelende, hoe de Tegenſpoeden zomtijds het vermogen hebben, iemand wijzer te maaken.

KOning Diſles dit alles met een nauwkeurige oplettendheid aangehoord hebbende, zeide tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar: Dit uw voorbeeld heeft my duidelijk doen begrijpen, wat het werk van een Koning zijn moet, wanneer hy zig ſchielijk door de hartstogt van toorn, overvallen vind, en welke middelen de beſte zijn, om hier meeſter over te worden. Maar nu wilde ik wel, dat gy my eens zeide, of door een gelijkenis verklaarde, hoe men door tegenſpoed geſtraft, het booze laat, en zig tot goede dingen gewend. Sendebar antwoorde hier op: Genadige Koning, niemand is ſchadelijker aan zijn Evenmenſch, dan een onregtveerdige boosdoender. Dog 't en gebeurd niet zelden, wanneer een kwaaddoender, kwaad geſchied, zoodanig dat daar van het gevoelen hem een langen tijd by blijven moet, hy hier door tot overdenkinge komd, hoe ſmertelijk zijne bedrijven aan andere geweeſt zijn, en langs deze weg aflaat van zijn oude gan-

gangen in te ſlaan. Dit hebben ons de ouden door dit volgende voorbeeld zoeken te leeren, en in te ſcherpen.

Zekere Leeuwinne, hebbende twe Leeuwtjes geworpen, was genoodzaakt om eenig wild tot voedzel op te ſpeuren, de zelve voor een korte tijd, zonder haar beſcherminge alleen te laaten. Middelerwijle kwam 'er een Jaager, vond deze Leeuwtjes, doode ze ten eerſten, nam haar het vel af, liet ze zoo leggen, en ging ſpoedig zijnes weegs. De Leeuwinne met een reedelijke vangſt t'huis komende, dit droevig ſchouwſpel voor haar ziende, maakte een jammerlijk misbaar, en vervulde het gantſche boſch met deerlijke klagten. Het welk wanneer een Vos hoorde, die niet verre van der Leeuwinnen hol zijn wooning hadde, ging hy tot haar, zoo als ze nog beezig was met haar ongeluk te beweenen. Zy toonde hem haar onwaardeerlijk verlies. Dog de Vos antwoorde, in plaats van haar te trooſten, met een bedaard gemoed: Gy moet weeten, magtigſte Leeuwinne, dat dit groote kwaad, tot uwer bezoekinge u gantſchelijk niet buiten reeden overkomd, of van de Goden toegevoegd is. Oordeeld by u zelven na waarheid, en gy zuld bevinden, dat

Opmerkelijk voorbeeld.

u den Jager geenzinds dit ongeval aangedaan heeft, dan om u te doen verſtaan, welke ongeregtigheden gy wel eer aan anderen gepleegd hebd. 't Verdriet dat gy heden met zoo veel ongenoegen als pijnen lijd, behoord u te erinneren, van 't geen wel eer anderen door uw roofziekte hebben moeten uitſtaan. Oeffend geduld in het geene dat u den Jager bedreeven heeft; want zoo hebben veelmaalen andere moeten doen, als zy van u verdrukt wierden. De wijzen zeggen; met de maate daar gy mede uitmeet, zal u ook wederom ingemeeten worden; want alle werken draagen haar loon in zig, en ieder Boom, na hy goed of kwaad is, pronkt met zijne vrugten. Verklaard my dit wat nader, zeide de Leeuwinne. Dat zal ik geerne doen, ſprak de Vos; maar zegd my eens, hoe oud zijd gy wel? De Leeuwinne antwoorde; omtrent tagtig jaaren. Waar mede, vraagde de Vos wederom, hebd gy in al die tijd uw ligchaam onderhouden? Met het vleeſch van allerhande dieren, antwoorde de Leeuwinne. De Vos zeide; maar weet gy niet of die dieren, welke gy gegeeten en verſcheurd hebd, ook vader of moeder hadden? De Leeuwinne antwoorde; Ja zulks ben ik volkomendlijk verzekerd.

kerd. Welaan, zeide de Vos, zoo moet gy niet min verzekerd zijn, dat zy haar kinderen alzoo tederlijk hebben bemind, als gy de uwe doen kund, en dat het ombrengen van de haaren, hun alzoo bitter en ſmertelijk heeft gevallen, als gy nu droefheid over de uwen gevoeld. Overzulks bedenkd, dat dit ongelukkige lot, u niet buiten de regtveerdige wille der Goden tegenwoordig is overgekomen, ten einde gy hier door zoud gevoelen, en leeren: Dat zy die niemand verſchoond en hebben, ook geenzinds waard zijn barmhertigheid te erlangen; want de wijzen hebben gezegd:

Men moet aan een ander niet doen, dat men niet wil dat zig zelve geschiede.

Meenig vlied niet eer het kwaad;
Voor 't hem zelfs op 't hardſte ſlaad.

De Leeuwinne was overtuigd, dat het zeggen dezer Vos zeer waaragtig was, en dat haar den Hemel een regtveerdige vergeldinge na haare werken gedaan hadde. Zy wiſt dat ze meenigmaal niet alleen uit nood, om ſpijze voor den honger te bekomen, maar ook wel door derzelve wreedheid meenig onnoozel dier had verſcheurd, zelfs in het by zijn van de hoogbedroefde ouders. Overzulks nam zy voor, haar eerſte fouten door een ander gedrag van leeven te verbeteren,

geen

geen vleeſch meer te eeten; maar haar met de gewaſſchen des aardrijks, en vrugten des velds te behelpen. Het welk in vervolg van tijd doende, begon den Vos ten uiterſten zig te bedroeven, en berouw te krijgen van de heilzáame raad welke hy de Leeuwinne gegeeven hadde. Hy ging tot haar, en zeide: Ik. ben, ô Leeuwinne! niet zonder reeden ten hoogſten bekommerd, dat gy u uit het eene kwaad in een veel grooter hebd nedergeworpen. Want nu gy uw bloedvergietende klaauwen afhoud van leevendige dieren, tot uw ſpijze, te verſlinden, eet gy met een groote greetigheid de vrugten des velds, welke de Goden niet voor u, nog uws gelijken, maar voor de andere gras eetende dieren gegeeven hebben. Deze wreevel, zie ik te gemoed, zal den Hemel nog in veel grooter gramſchap tegens u verwekken. En zy zal hier om buiten twijfel het gantſche land met honger ſlaan, waar door gy de dood van nog veel meer onnoozele op uwen hals laaden zuld. De Leeuwinne dit hoorende, en door wederwaardigheden godsdienſtig gemaakt, liet ook af van het gras eeten, en behielp zig het overige van haare dagen, met dor hoi, en uitgedroogde ſtoppelen.

Het

Het XII. HOOFDSTUK.

Waar in getoond word, dat een verstandige noit buiten de paalen van zyn beroep moet treeden.

DIsses de Koning dit gehoord hebbende, zeide tegens zijnen wijzen meester Sendebar : Waarlijk dit laatste voorbeeld, sluit een van de grootste waarheden in, welke in dit sterfelijke leeven geleerd kunnen worden. Maar nu wilde ik wel, dat gy my eens leerde, hoe het de zulke gemeenlijk vergaat, welke haar aangeboorene natuur verkragten, en uit ligtveranderlijkheid zoodanige dingen ter handen neemen, waar toe ze gantschelijk geen bekwaamheid altoos hebben. Ja daar en boven, hier nog zoo lang by blijven, datze hun eerste beroep mede geheel en al komen te vergeeten. Of, om het korter te zeggen : die het geene hun den milden Hemel gulhertig gegeeven heeft, verlaaten, om hardnekkiglijk te zoeken 't geen ze niet vinden en kunnen. Sendebar antwoorde : Men vind in de oude Boeken der wijzen verhaald, dat in zeker Indiaansch gewest, een vermaard Inleiding.

maard Kluizenaar woonde, welke op een tijd bezogt wierd van een vreemd Pelgrim, die hy in zijn hutte herbergde, hem tot ſpijze voorzettende eenige koſtelijke Vijgen, en welſmaakende Daadelen, die hy van deze en geene eerlijke lieden, tot onderhoudinge zijns leevens gekreegen hadde. De Pelgrim, die een buitengemeene ſmaak in deze ſpijze had, zeide, als met de grootſte verwonderinge: O hoe zoet zijn deze vrugten! hoe gelukkig zijn ze die de zelve daaglijks op haaren diſch hebben; ik wenſchte van harten, dat 'er ook zoodanige in mijn land te vinden waaren; niet tegenſtaande wy evenwel geens dings gebrek en hebben. De Kluizenaar antwoorde wederom, met dit bekende vers der wijzen:

Aanmerkelijk voorbeeld van een Kluizenaar.

Wie begeerd al zulk een goed,
Dat hy niet en kan bekomen,
Voeld maar pyn in zyn gemoed,
Alle vreugd is hem benomen.

Daarom behoord gy u, als een verſtandig en wijs man, te laaten vergenoegen, met het geene u de Goden mildelijk hebben medegedeeld; van u wegwerpende, en veragtende, 't geen gy dog onmooglijk verkrijgen kund. En nademaal den Kluizenaar zeer net de oude Joodſche, of de

de Hebreeuwſche Taaleſprak, zoo hadde den Pelgrim hier zoodanig een zin in, dat hy die begéerde te leeren, hem biddende de goedheid te hebben, hem hier in te onderwijzen. Dog wanneer hy hier mede een zeer lange tijd t'zoek maakte, zeide de Kluizenaar eens tegens hem: By aldien gy zoo dwaas zijd, van een andere taal

taal te willen leeren, en de uwen ondertusſchen t'eenemaal vergeeten, zoo moet gy toezien, dat u niet en wedervaare, gelijk voortijds den Exter onder de zijnen gebeurde. Den Pelgrim zeide: Verhaald my dit: het welk van den Kluizenaar in dezer voegen gedaan wierd.

Men vind van zekere Exter beſchreeven, welke een byzonder welgevallen had in de gang van een Duif, agtende die voor de alderdeftigſte, en welgemanierſte, welke onder al het gevleugeld gevogelte was. Zy ging by deze Duif, bad haar die te willen leeren, en deed alle bedenkelijke moeiten, om haar treeden na te bootzen. Hier toe beſteede ze zoo veel arbeid, en langen tijd, dat ze haar eigene gewoonlijke en natuurlijke gang ten eenemaal ontwende, en vergat. Maar dat het ſlimſte van allen was, wanneer zy uit het gezelſchap der Duive moeſt ſcheiden, en des zelfs voorbeeld niet meer tegenwoordig had, kon ze onmooglijk haar onderwijs regelen onthouden, invoegen al haar moeiten, om als een Duive te gaan, in het voetzand lag. Dieshalven beſlootze, hoewel ongeerne, haar eigene gang wederom aan te neemen; maar die was ze zoo t'eenemaal ontwend, dat ze in plaats van op zijn

Exters

Exters te huppelen, met vleugelen, en ſtaart geduurig waggelen ging. Het welk de andere Vogelen ziende, zoodanig tot ſpotten en lagchen deede uitbarſten, dat onzen armen Exter, haar ſotheid nu bemerkende, van enkele ſpijt en hartenleed, weinig tijds daar na te ſterven kwam. Dit voorbeeld, zeide den Kluizenaar, heb ik u, mijn Vriend, willen verhaalen, ten einde gy betragten zoud, mijn ſpraake wel te leeren, dog de uwe ondertuſſchen niet te vergeeten. Want de zulke werden met reedenen voor onwijs geſcholden, die dingen in hun geweld zoeken te krijgen, waar toe ze nog magt, nog regt hebben. 't Is overzulks beſt, dat elk hem met het zijne bemoeid, en nimmer hooger vliegd als hy vleugelen heeft. Daarom zeggen de wijzen:

Gewoonte verderft veele goede dingen.

Dat dan Een ieder blijf by 't geen, zoo lang hy leefd,
Daar hem der Goden wille, als toe beroepen heeft.

Den Pelgrim bedankte, met een ongemeen vergenoegen deze raad van den Kluizenaar, hy liet af van zijn begeerte tot vreemde dingen, en reiſde alzoo vrolik zijn weegs.

Het XIII. HOOFDSTUK.

Handelende van de vriendſchap, welke een Vorſt den geenen bewijzen moet, die onſchuldig aangeklaagd is.

VErhaald my nu, zeide Koning Diſles tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar, door een diergelijk voorbeeld of gelijkeniſze, hoe, en op wat wijze een Koning zig moet gedraagen, omtrent zijn Hofgezin, wanneer iemand betigt werd ſwaare ſchelmſtukken gepleegd te hebben, ende daar na, door een ſtreng onderzoek van zaaken, onſchuldig bevonden werd; als ook, hoe hy met den beleedigde, in vervolg van tijd handelen moet. Sendebar liet hier op zig in dezer voegen hooren. Wanneer het gebeurd dat een Koning, hebbende een getrouwe, opregte, en geheel deugdzaame raadgeever, den zelven van zommige miſdaaden aangeklaagd vind, dog daar na ervaard dat hy geheel zuiver en onſchuldig is, zoo moet hy hem niet alleen wederom in genaden aanneemen, maar ook met nieuwe weldaaden, na vermogen tragten te verpligten. Evenwel

Zinrijke inleiding.

is

is het zijn werk, voorzigtig te letten, of den raadsman hem van natuuren, en uit een aangeboorene opregtigheid; of om de geſchenken lief heeft. De Koning moet ook daar en boven, niet voorbaarig zijn om het oor te leenen aan de zulke, welke geduurig hun werk maaken, van nu den eenen dan den anderen te beſchuldigen, voornamendlijk zoo de aanklagte tegens bekende getrouwe lieden beleid word. Maar voor alle dingen moet hy zig wagten, van iemand onverhoord, en alleen op loſze gerugten, om het leeven te laaten brengen, inzonderheid zoo den zoodaanigen het getuigeniſze heeft van regtveerdig en vernuftig te zijn. Want de wijsheid is gantſch zonder luiſter, zoo ze met geen trouwe vergezelſchapt en gaad, en de getrouwigheid is volmaakt wanneerze by verſtandige gevonden werd. Waarlijk men moet bekennen, dat de Hofſtoet van een Koning uit een groote en aanmerkelijke meenigte beſtaad, dog dat het getal der opregte, en getrouwe daar onder, zeer zeldzaam en raar zijn. Overzulks is het van geen kleine aangeleegendheid voor een Vorſt, dat hy oogen in het voorhoofd heeft, om door zijn eigen, en niet door eens anderen gezigt, de goede uit de kwaade te lee-

leeren kennen, en de zulke by hem te behouden, welke hem aldereerlijkst en voordeeligst zijn. Hy moet ook geenzinds de kwaaden ongestraft, nog de goeden onbeloond laaten. Want by aldien hy hier in nalaatig is, krijgen de vroomen een afkeer van goede bedrijven uit te voeren, en de boozen worden te stouter op haare godloosheid. Dit alles hebben ons de meesters der wijzen, door dit overoude en aanmerkelijke voorbeeld trachten in te scherpen.

Opmerkelijk voorbeeld, van een deugdzaame Vos.

In zeker vermaard Koningrijke van India, was een Vos, niet alleen by uitneemendheid vernuftig, schrander en geleerd; maar ook van een opregte, getrouwe, en deugdzaame wandel. By andere dieren zijnde, volgde hy noit haar gewoontens, veel minder haare gebreeken of zonden op. Hy was een vyand van alle ongeregtigheid, vergoot nimmermeer bloed, nog verzaadigde zig met vleesch. Hier van daan gebeurde het zomtijds, dat hy van zijne gezellen dapper overgehaald en bekeeven wierd, hem vraagende, waarom hy zoo wel niet als zy, leefde na de gewoonte zijnes lands, en na de natuur zijns geslagts? Waar op hy gemeenlijk aldus antwoorde: Weest verzekerd vrienden, dat uw ge-

gezelſchap my noit en zal doen zondigen, Want nademaal ik geleerd heb mijn zelven te overwinnen, en meeſter van mijne driften te zijn, zoo zijd gy alle, hier gantſch onvermoogende toe. Want om de waarheid te zeggen, 't en is geenzinds de plaats of het gezelſchap, waar door de zonden gepleegd, of ontfangen word; maar van de wille des harte en volbrenginge des Daads. Even gelijkerwijs zy alle, die in heilige plaatzen woonen, daarom juiſt geenzinds de beſte of volmaakſte werken doen, zoo doen zy daarom geenzinds de kwaadſte, welkers verkeeringe in een kwaade, en niet wel berugte plaatze is. Want waaren alle werken goed, die aan heilige en de Goden toegeweide plaatzen geſchieden, en kwaad die aan onheilige gedaan wierden, zoo mogt men onbekommerd in de Tempelen iemand vermoorden, of doodſlaan, en zulks zou op de plaatze van een Veldſlag ongeoorlofd zijn. Dus woon, en verkeer ik by u met mijn ligchaam, dog geenzinds met mijn gemoed: ik wil altoos met u wandelen en omgaan, dog my geenzinds in booze bedrijven u gelijk maaken. Met deze en diergelijke reedenen, verkeerde den Vos, zonder eenige moeijelijkheid aangedaan te worden,

den, onder de zijnen, een geruimen tijd.

Niet wijd van de plaatze, alwaar zig dezen Vos onthield, woonde een magtige Leeuw, Koning van alle het viervoetige gedierte, welke een groote ſtaat, en Vorſtelijke Hofſtoet was houdende. Hy had al voor langen tijd uit de mond van de zijnen gehoord, van de regtveerdigheid en goedertierendheid dezer Vos. Dewijle hy nu een beminnaar was van alle vroome bedrijven, zoo gevielen hem deze deugden, en hy ontbood den Vos by hem ten Hove te verſchijnen. De Vos gehoorzaamde des Konings beveelen, en den Leeuw hem ziende, en hoorende ſpreeken, was verwonderd over zijn deftigheid, en kreeg groote agtinge en geneegendheid voor hem. Eenige maanden verloopen zijnde, ontbood den Leeuw de Vos op een morgenſtond by hem, zeggende: Nademaal de eindpaalen van mijn gebied wijd en zijds uitgebreid zijn, en ik veele landen en onderdaanen te regeeren hebbe, zoo ben ik te raade geworden, hebbende rijpelijk gelet op uwe voortreffelijke bekwaamheden, om u te begiftigen met een voornaam Vorſtendom, waar aan nog veele andere landen onderhoorig zijn. Behalven

ven dit, zoo wil ik, dat gy een Overste over mijne geheime Raaden, Lijfwagten, en Heirlegers zijd. Waarlijk ik heb zoo groot een verwagtinge van uwe uitmuntende deugden en schrandere geest, dat ik het volgende geluk, 't geen mijn Koningrijke zoude kunnen overkomen, van nu af uwe voorzigtigheid al toeschrijve. De Vos antwoorde hier op, zijnde verbaasd, over de loftuitingen, waar mede hem de Leeuw het gehoor streelde; Ontzaggelijke Vorst! Het zijn de meer als gemeene heusheden welke in u doorlugtig gemoed huisvesten, en geenzinds mijne armhartige verdiensten; welke u dus loffelijk van my doen spreeken, en met zoo overvloedige goederen en aanzienlijke ampten beschenken. Waarlijk, zoo mijn raad slegts een weinig op u vermogt, zoo wilde ik zijn Majesteit wel hartelijk gebeden hebben, alle deze dingen aan iemand van uw Hovelingen op te draagen, welke van meer bekwaamheden, en lust voorzien zijn om te regeeren, en over andere te gebieden, als ik my bevinde. Zekerlijk, zy die geen vermaak in te heerschen stellen, heerschen by na nimmermeer wel. Nu kan ik in opregtigheid betuigen van dit slag te zijn; want niets kan my minder vermaak

Wie alderbekwaamst zijn om over andere te gebieden.

aandoen, dan heerschappye over andere te voeren. 't Is waar, het gebied van uw Koningrijke strekt zig geheel wijd uit, waarom het genoegzaam noodig is, het allerwegen van goede Amptlieden te voorzien; maar ik weet ook dat gy 'er genoeg aan uw Hof hebd, die het opdraagen daar van zeer aangenaam zou zijn. De Koning zeide wederom: 'T en betaamd my gantschelijk niet, dat ik u, die zoo veel verstands hebd, zouw moeten door woorden leeren, wat het is zijnen natuurlijken Vorst in alles te gehoorzaamen, dies wil ik, dat gy mijne begeerten niet tegenstreeven; maar u nevens my tot de regeeringe schikken zuld. De Vos antwoorde: Genadige Vorst, ik wensch-te dat gy geliefde te betragten, dat het ampt van Koning, of die heerschappye over andere voerd, maar alleen van twederleie menschen met nut en voordeel kan bekleed worden: Namendlijk van ombarmhartige grimmaards, en de zulke die hooggevoelende van hun eigen zelven zijn; die ieders beste werken zonden noemen, en in de haare, hoe grouwelijk ze ook zijn, geen gebreken zien kunnen. Want iemand, die van een schaamagtige inborst is, en de geregtigheid en deugd geduurig voor oogen houd,

heeft

heeft geheel geen bekwaamheden om den Koninglijken Zeetel te beklimmen. Vrienden en vyanden verliezen alle ontzag voor hem, en ſpeelen met zijn agtbaarheid. Hier van daan komd het zoo vaakmaal te gebeuren, dat de voortreffelijkſte Vorſten, het ongelukkigſte en alderkortſte het roer van regeeringe in handen hebben. In tegendeel zy, die langs heuvelen van lijken tot de Troon ſtappen, en noit de deugd van regtmaatigheid, nog barmhertigheid hebben hooren noemen, worden gehoorzaamd, gevreeſd, ontzien, en aangebeden: Planten hun zegenſtandaards van overwinningen alom, en genieten de zoetſte vrugten van hun geweld hebbend vernoogen. Terwijl ik dan tot zulks na te volgen, gantſch geen bekwaamheden heb, zoo bid ik zijn Majeſteit nogmaals, met deze Hoogheid iemand anders te voorzien. Want ik zouw zeer onnoode, (hebbende mijn dagen tot dus verre, in weerwil van de nijd, met geruſtheid, vreede en vergenoegen overgebragt,) my onderheevig zien, aan de beſtormingen van een partye dartele Hovelingen, welke dog geduurig hun werk maaken, de deugd allerwegen te beſwalken, en de voet te ligten. De Leeuw zeide hier op:

Zagtmoedige zijn niet ontzaggelijk in hooge ſtaaten.

Waarde vriend, zet, dit laatste aanbelangende, vry allle zorge en bekommeringen aan een zijde, ik zal u zoo wel tegens uwe vyanden beschermen en bewaaren; dat het haar onmooglijk zal zijn, schoon ze ook alle listen aanspanden, u eenig het alderminste leed aan te kunnen doen. Gy zuld ook zoo volstrekt gebieden en heerschen, dat gy aan niemand dien aangaande eenige rekenschap te geeven hebd. Wat gy doed zal gedaan zijn, en geen mensch zal het vermoogen hebben, u de wet hier in voor te schrijven. Daarom neemd mijne aanbiedinge aan, en weest verzekerd, dat gy u des niet beklaagen zuld. De Vos zeide nogmaals, by aldien zijn Majesteit my eenige gunste of eere is voorneemens te bewijzen, zoo bid ik, dat hy my laat blijven in mijn tegenwoordige staat. Want om niet te liegen, daar is niets, waar in ik grooter gelukzaligheid stelle, dan een gerust en vergenoegd gemoed. Dit weet ik, dat my in mijne wooninge noit, maar in Vorstelijke Paleizen altijd ontbreeken zal. Ik ben afkeerig van met nijdige om te gaan; en een vreedzaame armoede, is my veel beter dan rijkdommen met onrust. Daarom zeggen de wijzen:

De overvloed baard noit de zoetſte vrede,
of ruſt,
Men ſtevend zonder ſtorm vaak de alder-
beſte kuſt.

Want byaldien den milden Hemel iemand zonder bekommeringe en vreeze aat leeven, den zulken heeft overgenoeg ian water en brood. In tegendeel, zoo men na lang ſwoegens en ſweetens, eenig aanzien in der Koningen Hoven verworven heeft, aanſtonds ſtaad men oloot tegens duizenderleie woeden, en oittere aanvallen. Waarlijk, zoo der nenſchen dagen al verkort mogten worlen, blijvende buiten eenig aanzienlijk gezag boven anderen, zoo was het evenwel zaliger dit te ondergaan, dan in geduurige zorgen, een hoogen ouderdom e bereiken. Het leeven zonder vergenoegen en ruſte, is een geduurig ſterven, en pijnelijker dan de dood zelve. Waar uit zijn Majeſteit zeer wel merken kan, of ik reedenen heb ofte niet, om zijn begeerten niet te kunnen inwilligen. De Leeuw zeide: Ik begrijp zeer ligtelijk, dat u zeggen op onwrikbaare gronden van waarheid ſteund. Ik erkenne daar en boven geen bekwaamheden te hebben, uwe regtmaatige ſwaarigheden om verre

Zonder bekommeringe te leeven, is de beſte ſtaat.

te ſtooten; maar ik wil evenwel dat gy weet, dat ik u noit van my zal laaten gaan, en dat gy mijn beveelen gehoorzaamen zult. De Vos, ziende dat hy den Leeuw met zijn geduurig weigeren ongenoegen aandeed, antwoorde: Nademaal zijn Majeſteit dan volſtrektelijk verſtaad, dat ik zulk een groot en magtig bewind op my neemen moet, zoo verzoek ik, dat hy my deze beede op zijn woord inwillige, en onder zijn Koninglijk Zegel beveſtige; Namendlijk, dat zoo wanneer 'er ten eenige tijde eenige aanklagte tegens mijn getrouwheid en pligt, 't zy van wie het ook is, mogte ingebragt worden, hy my niet en veroordeele, zonder eerſt tegens mijn beſchuldigers gehoord te werden. Want ik weet van nu af, dat ik van mijn meerdere gehaat, en van mijn mindere benijd zal worden. Die in hoogheid geſteld zijn, zullen met kwaade oogen aanzien, dat de voortreffelijkſte zaaken van het Hof door mijne handen moeten gaan: en die minder van geleegendheid moeten gerekend worden, zullen zig mijn vermoogen nauwlijks als in weerwil kunnen onderwerpen. Derhalven verzoek ik geen verhaaſtiging van oordeel, voor ik eerſt wel, en na behooren my voor het gezig-

te

te des Konings en onpartijdige verdeedigd hebbe. Dit alles beloofde den Koning hem heiliglijk te zullen nakomen. En na dat deze onderhandelinge wederzijds schriftelijk ondertekend en gezegeld was, stelde hy hem in zijne ampten, zijnde zoodanig, dat 'er geen aanzienlijker nog grooter in het gantsche Koningrijk en waaren. De gewigtigste Rijkszaaken moesten altijd onder de oogen en de handen van den Vos gaan. Den Koning zelfs wierd nimmermeer zijn by zijn moede, nog nam iets byzonders voor, om uit te voeren, of hy moest'er voor af zijn oordeel over vellen. Dog hoe den Koning meer werks maakte van zijnen nieuwen Gunsteling te verheffen, en te liefkoozen, hoe de Grooten zijnes Hofs, Raadsheeren en Edellieden, hem meerder afgunst en nijd kwamen toe te dragen. Zy namen het voor een onverduuwelijke hoon op, een vreemdeling, die noit eenige ampten bekleed had, over haar te zien heerschen. En hoewel ze malkanderen altijd, als wangunstige honden hadden zoeken uit het hok te bijten, en geduurig om de voorrang over hoop lagen, zoo spande ze egter nu als een eenig man te zaamen, om den Vos tot de grond toe te verderven; wagtende

Zy die van geringe aanzien, tot hooge ampten verheven worden, zijn de meeste nijd onderworpen.

de ſlegts na geleegendheid om hun zaamenſweeringe werkſtellig te maaken.

Dit aldus onderling beſlooten hebbende, naamenze de gelegendheid waar, dat den Koning een uitneemend lekker ſtuk vleeſch had doen opjaagen, en aan den Vos belaſt, 'tzelve in zeker vertrek tot des anderen daags te bewaaren te leggen, om daar van alsdan met groote ſmaak zijn middagmaal te houden. Dit vleeſch naamenze, en droegen het bedektelijk in de wooning van den Vos, zonder dat deze zulks eenigzinds gewaar wierd. De maaltijd naderende, en den Koning van het vleeſch eiſſchende, wierd het zelve gemiſt, en niet gevonden. Dit vertoornde den Leeuw ten alderhoogſten, nadien hy 'er zijn mond geheel en al op gemaakt hadde, en die by hem waaren, deeden zijn luſt, om daar af te eeten, nog al meer ontſteeken, ten einde hy nog verwoeder worden mogt. De Vos was juiſt op dat uur niet ten Hove, maar om eenige dienſten voor den Koning te verrigten, elders na toe gegaan. Den Koning vraagde nu den een, dan den anderen, of zy niet en wiſten, waar het ſtuk vlees gebleeven was? Dog niemand antwoorde; maar gaven niet te min, door malkanderen geduurig aan te zien, wel te kennen dat z'er eenig be-

Liſtige uitvindinge om iemand verdagt te maaken.

bescheid van hadden. Dit vermeerderde de nieuwsgierigheid van den Koning nog al verder; zulks hy eindelijk zeide, te willen, datze hem rekenschap hier van geeven zouden. Elk stond hier op, en zagen malkanderen aan, als schijnende ongeerne zulks te willen doen, tot dat een van de oudste in dezer voegen de mond open deed, zeggende met een eenvoudig en stadig gelaat: Heer Koning, het is uwen dienaar, en onzer aller pligt, na de waarheid gevraagd zijnde, daar van getuigenisze te geeven, ten einde gy weeten moogd wat u goed of kwaad, nut of voordeelig zoude mogen zijn. Wy moeten zeggen, wat wy deze zaak aanbelangende, gehoord hebben. De Vos word aangeklaagd den Dief van uw spijze te zijn; zommige houden dit geheel waaragtig, en andere twijfelen daar aan, gelijkerwijs ik, om de waarheid vryborstig te spreeken, ook doe. Hier mede nam een twede het woord, en sprak: My aanbelangende, ik geloof niet dat de Vos dit gedaan heeft, om dieswille het elk bekend is, dat hy zig van alle vleesch onthoud. Dog evenwel kan men onderzoek in deze zaak doen, om alzoo te weeten wat 'er van is; want de bedriegelijkheid van 's menschen harte is groot,

groot, en niemand dan de Goden, hebben het vermoogen om daar van te oordeelen. Heeft hy het geſtoolen, en word het tot zijnend gevonden, het andere dat hem nagaad, zal alsdan ook niet geloogen zijn. Een derde ſprak, iemand die wijs is, zal geen al te groot vertrouwen op een ander ſtellen; dog het kwaad loond altijd zijn meeſter; en zoo zal 't den Vos ook gaan, by aldien hy zig niet ontſchuldigen kan. De vierde zeide, hoe kan zoo een onſchuldig bevonden worden, welke zijn Heer en weldoender trouwloos word, en op een ſchelmagtige wijze bedriegd? Een vijfde liet zig aldus hooren: van dien dag af dat ik dezen doortrapten geveinſde aldereerſt ten Hove zag, heb ik kennis van zijn kwaade nukken gehad, en daarom heb ik nu en dan tegens meer als eenen gezegd: Dezen verleider gaad zoo eenvoudig, als of hy een Heilige waar, daar ik nogtans weet, dat hy alleen leefd, om bedrog op bedrog, en kwaad op kwaad te ſmeeden, gelijkerwijs zy alle gedaan hebben, die van zijn geſlagt of voorzaaten geweeſt zijn. Een zeſde ſprak aldus: Deze Vos voerde noit tegens ons eenige andere reedenen, als dat een Amptman, en voornaam Raadsheer aan des Könings Hof te zijn, een

Als veele valſche getuigen zaamen ſpannen, heeft het een beſchuldigde zeer kwaad.

een van de moejelijkſte en laſtigſte bedieningen waaren, welke men bedenken konde. Dat de geregtigheid en deugd op het aangezigt van zoodanig een perzoon, altijd behoorde uit te blinken : En zie hier met welke ſwaare feiten en misdaaden hy zig bezoedeld heeft. Een zevende zeide, by aldien dit waar bevonden word, zoo heeft men de grootſte reedenen des weerelds, om hem voor een volſlaagen bedrieger te houden. Inderdaad hy die met de genade, en weldaaden van zijnen Vorſt ſpeeld, en de zelve komd te wanägten, waar voor zal den zoodaanige dog gehouden moeten worden? Immers voor het grootſte monſter dat in de natuur gevonden kan worden. Want niets overtreft de zonde van ondankbaarheid. De igſte ſprak, waarlijk uwe reedenen zijn billik, regtmaatig en wijs, maar het is des Konings pligt, wijl hier zulke ſterke vermoedens op den Vos vallen, dat hy zijn Huis doe onderzoeken, om alzoo door een levendige blijk te ontdekken, wat 'er van de waarheid is. Word hy dan onſchuldig bevonden, gelijk ik van zijnend wegen hoope, zoo kan men zig in het toekomende zoo veel te meer op hem verlaaten. De negende zeide, Hoe! is 'er nog niet na zijn wooning gezonden?

Zoo moet zulks aanſtonds in het werk geſteld worden, want het is bekend dat de Vos, hier ten Hove veele verſpieders heeft, die hen met allen gunſtig zijn; word hy door de zelve gewaarſchouwd, zoo is alles wat men om agter de waarheid te komen, in het werk ſteld, verlooren: En daarom is mijn raad, dat men hier op niet en zammele. Een Tiende ſprak; Ik zie van nu af te gemoed, dat ſchoon het vleeſch in de Vos zijn huis gevonden, en hy hier door van zijn misdaad, zoo klaar als den dag werd overtuigd; het hem evenwel aan geen geleerde reedenen, en ſmeekende woorden ontbreeken zal, om den Koning een andere indruk van de zaak in te boezemen, ten einde hy hier door de welverdiende ſtraffe ontgaan mag. Deze en nog diergelijke woorden, welke van zoo veele eenſtemmiglijk beveſtigd wierden, bragten te weeg dat den Koning, aanſtonds iemand na den Vos heenen zond, en hem ſcherpelijk af vraagen liet waar het ſtuk vleeſch gebleeven was, dat hy hem te bewaaren gegeeven had. De Vos antwoorde, het den Keukenmeeſter in handen geſteld te hebben. Deze mede een van de zaamen geſwoorene, hier op ondervraagd zijnde, ontkende zulks ſtoutelijk. Waar op

op den Koning na het huis van den Vos zond, om aldaar onderzoek te doen wat er van was. De Twe, die het 'er zelfs n gedraagen hadden, wierd deze bezending mede aan vertrouwd: zy vonden het, en bragten het aanſtonds voor den Koning: Het welk een Wolf ziende, die tot nog toe niet met allen gezegd hadde, maar evenwel onder de hand altijd een geſlaagen vyand van de Vos geweeſt was, zijn mond in dezer voegen open deed. Ontzaggelijke Vorſt! tot op dit oogenblik toe, aangehoord hebbende de ſwaare beſchuldigingen tegens uwen voornaamſten dienaar, de Vos; heb ik ſtil geſweegen, verwagtende en hoopende, dat zijn aanklagte valſch zoude bevonden worden; Te meer, nademaal hy zig altijd zeer eerlijk tegens my gedraagen heeft, en hy ook van deugden voorzien is, die geenzinds beriſpelijk zijn. Evenwel de liefde en genegendheid voor mijnen wettigen Koning moet de voorrang hebben, boven alle andere belangens. Weshalven ik zeggen moet, dat aangezien de gruweldaad van dezen alderondankbaarſte Vos, zoo middagklaar door de byzondere gunſte des Hemels is ontdekt, het zijn Majeſteits pligt en werk is, dit op het alderſwaarſte te ſtraf-

Liſt van een Wolf.

ſtraffen, en geenzinds door de vingeren te zien. Want de vergiffenis van zulk een uitgezogt ſchelmſtuk, zouw iemand in het toekomende met zoo veel te meer vryheid doen zondigen. Voornaamendlijk by aldien den Vos in zijn oude Ampten, en aanzienlijke bedieningen bleef; wie dog, zouw hy, gezondigd hebbende, durven veroordeelen? waarlijk niemand; uit vreeze dat men hem zijn eigen booze feiten onder de neuze wrijven zouw. En waarlijk zulks kon niet anders gedijen, dan tot een geheele omkeeringe van uw Koninglijke agtbaarheid, en wegneeminge van alle ontzag. In tegendeel word hy tot een voorbeeld van andere geſteld, zoo zal hier door uw Hof en heerſchappye geveiligd blijven, van diergelijke onhebbelijke handelingen. Dit zeggen wierd van alle de andere omſtanders, die den Vos van te vooren beſchuldigd hadden, eenpaarig toegeſtemd, prijzende de uitmuntende wijsheid en vrymoedigheid van den Wolf. Den Koning zig een weinig bedagt hebbende, gaf bevel dat men den Vos zouw gevangen neemen, en in een donkere Kerker werpen.

De Vos aldus gevangen zittende, en eenige dagen voorby geloopen zijnde,

ſprak

ſprak 'er een van des Konings raaden: genaadigſte Vorſt! Waarlijk, zoo wel gy, als wy uwe gehoorzaamſte dienaaren, hebben meer als overvloedige reedenen, om de Goden te danken, wegens de oneindige barmhertigheid welke zy aan ons beweezen hebben, in het doen uitkoomen, van een daad, daar uw Koninglijke perzoon zoo veel aan geleegen was. Maar het verwonderd my ten hoogſten, nademaal uwe Majeſteit van zulke uitſteekende gaaven des verſtands voorzien is, dat hy niet al voor lang heeft kunnen merken, met welke kwaade bedrijven den Vos, zoo lange hy ten Hove verkeerd heeft, is beſwangerd geweeſt; ieder had die verwagtinge, van dat u dit voor eenige tijd zekerlijk al gebleeken moeſt hebben. Dog men geeft uwe aangeboorene goedertierendheid, veel meer als nalaatigheid de Schuld van dit alles. Hier mede nam een ander het woord, zeggende: en ik om de waarheid te ſpreeken, behoudens het eerbiedig ontzag dat ik zijn Majeſteit eeuwiglijk toegedraagen hebbe, moet rond uit bekennen, dat ik als nog niet zien kan, dat den Koning met dezen verraaderſchen roover, na behooren, en na verdienſten handeld. Want tot op dezen

Vleijende woorden zijn van een grooten indruk.

dag toe, dat men hem op overtuigend
blijken van de ſwaarſte ſchelmſtukken
gepleegd te hebben, in de gevangeniſſe
heeft geworpen, is 'er niets gedaan om
door pijnelijke ondervraagingen, hem
het overige van zijne verraaderyen uit de
keel te trekken. Niets evenwel, of dat
van meerder noodzaakelijkheid is, zal
de gantſche verſtandige weereld oordeelen, om tegenwoordig in het werk geſteld te moeten worden. Den Koning
wierd door deze laatſte reedenen, gaande gemaakt, om aanſtonds eenige reggers na het gevangenhuis te zenden, ten
einde zy de Vos van alles ondervraagen
zoude. Deze wederom komende, alzoo ze mede vyanden van Hem waaren, verſweegen niet alleen, het geen
hy tot zijn verontſchuldinge met bondige reedenen voordgebragt hadden, maar
verdraaide daar en boven, geheel en al
zijne woorden, zeggende: dat den Vos
met diere eeden ontkende, dat hem den
Koning ooit iets te bewaaren gegeeven
hadde. Als ook, dat zy, wildenze in
geen diergelijk ongeluk komen, aanſtonds deze Tyran moeſten om het leeven brengen. Dat ze hier toe de magt in
handen hadden, en dat het hem moeide
zulks niet al voor lang gedaan te hebben.

Den

Den Koning dit hoorende, was hier over
miermaaten vertoornd, dat hy laſt gaf
om aanſtonds deze ſchelm ter dood te
vonniſzen, en na de plaatze van het ge-
regt heen te voeren. Dit wierd geenzinds
verzuimd, maar aanſtonds in het werk
geſteld. Ondertuſſchen dat men hier
mede voord ſpoeide, was 'er een Hage-
diſze, welke onder ſchijn van mede te-
gens de Vos gekant te zijn, de gantſche
zaamenſweeringe van het begin af tot het
einde toe hadde bygewoond, dog zoo,
dat hy dien gruwelijke handel, ten eene-
maal, als godloos verfoeide. Deze ging
aanſtonds tot des Konings moeder, en
ontdekte haar, in het breede, hoe de Vos
onſchuldiglijk op het bevel van haar zoo-
ne ter dood gevoerd wierd. Biddende
haar dat ze geliefde zonder eenig ver-
zuim, alle middelen in het werk te ſtel-
len, om deze doodelijke ſlag te verhin-
deren. De Leeuwinne, dit hoorende,
en als verſtandig zijnde, kon wel mer-
ken, dat hier wat agter ſchuilen moeſt,
om dat men zoo ſchielijk met de uitvoe-
ringe van deze ſtraffe voord ging. Zy
ging terſtond tot den Koning, hem
vraagende, waarom hy belaſt hadde, den
Vos te doen dooden? De Leeuw deed
haar hier op van alles een kort, dog

waaragtig verhaal. Waar op zy antwoorde: Zekerlijk zoone, gy zijd te voorbaarig geweeſt, om het vonnis des doods, over zulk een geringe zaak tegens den Vos te onderteekenen. Weet gy niet dat aan het ſchielijk uitvoeren van zulk een gewigtig werk, veeltijds een groot naberouw vaſt is? Wanneer iemand zijn zaaken voorbedagtelijk behandeld, is men bevrijd van alle regtmaatige blaam. 't Zijn de Koningen, die hier de grootſte aangelegendheid by hebben. Want gelijkerwijs een Vrouwe, haar vertrouwen ſteld op haar Man, een Zoon op zijn Vader, en een leerling op zijn Meeſter; alzoo is die der onderdaanen, en dienaaren op haaren Vorſt: Dog des Konings verwagtinge moet alleen op de Goden gegrondveſt zijn, in haare vreeze moet hy leeven, en des zelfs geregtigheid na volgen. En de Hoofdzaake van alle zijne betragtingen, moet hier op uit loopen, dat hy nauwkeurig kenniſze van de zaaken, en bedrijven zijner dienaaren neemd, en voor al de vreede en eendragt onder haar doed toe neemen. Want het ſchijnd als een noodzaakelijk kwaad, aan de Hoven der Koningen te zijn, dat de nijd daar wel het aldermeeſte regeerd, den een den anderen

Men moet in iemand ter dood te verwijzen niet te haaſtig zijn.

zoe-

zoekende te benadeelen, of door het rooven van een goede naame, den voet te ligten. Ten betaamd u ook gantſchelijk niet, nademaal gy den Vos als gedwongen hebd, in uw dienſt te komen, hem met zoo veele geſchenken, en aanzienlijke bedieningen in uw gunſt gelokt, en daar en boven altijd een genoegen, in zijn werken en zeeden getoond hebd, hem nu zoo ligtelijk, om iets dat niet met alle om het lijf heeft, aan de woede van zijne bitterſte vyanden over te geeven. Immers, wat bewijs hebd gy tot nog toe van de waarheid, als gy u zelven wel bedenkt? Hebd gy hem, toen hy beſchuldigd wierd wel oit mondeling gehoord? of zijn verantwoordinge na regten poogen te verſtaan? Waarlijk k weet dat zulks niet gebeurd is. Derhalven wat meend gy dat uwe voornaame Vorſten, Rijksraaden, en Edelen van u gevoelen zullen, wanneerze hooren, dat gy om een misdaad, zoo gering, zoo weinig van belang, en gantſchelijk niets waard, als daar is een ſtuk vleeſch, uwen grootſten ſtaatsman, van het leeven ter dood hebd kunnen doen brengen; zekerlijk zy moeten u voor ligtveerdig en onwijs ſchelden; voornaamendlijk dan, wanneer mooglijk blijken zal, dat het de

grootſte ſchelmen zijn, die tegens het leeven van den Vos zaamen gezwooren hebben. En die onmooglijk konden verdraagen, dat gy zoo veel werks van hem maakte, en met eeren, en rijkdommen overhoopte. Een Koning moeſt noit eenige zaaken meerder ter harten laaten gaan, en nauwkeuriger uitpluizen, als de beſchnldiging die tegens een lieveling van hem belegd worden, om dies wille, dat duizend kwaade onderneemingen hier van de oorzaake kunnen zijn. Ja al was het dat hy met ſijn eigene oogen ietwes te zien, of met ſijn ooren ietwes te hooren kwam, waar aan, om dat het zijn getrouwſte Dienaar deed, hy geen naam wiſt te geeven, zoo moeſt Hy evenwel langzaam toetreeden in het maaken van beſluiten. Want in der daad veele en de meeſte zaaken, leggen zoo verward onder een korſt van omſtandigheden, dat het onmooglijk is, door bloot hooren en zien, agter des zelfs waare wezen te komen. Hier word nauwkeurig verſtand, oplettendheid en oordeel toe vereiſcht. 't Is met de dingen die aan onze uiterlijke zinnen voorkomen meeſtendeele zoo geleegen, als met de Wijn, welke in een Glas Helder en Schoon ſchijnende, nogtans van een kwaade ſmaak

Veele dingen zijn in haar eigen natuur duiſter om na te ſpeuren.

naak is. Of als die wormkens, welke
es nagts ligt van zig geven, van een dwa-
e voor vuur aangezien worden, maar
en wijze legt 'er zijn hand op, en word
antſch geen warmte gewaar. Daarom
nijn zoone, het is uw werk met een
edaard en vreedzaam gemoed, het ge-
rag van den vos te overweegen; en ik
verreede my ligtelijk by aldien gy tot u
elve gaad, gy zeggen zuld moeten: Hoe
het mooglijk dat hy zulks, als waar
ede men Hem betigt, gedaan kan heb-
en? Hy eet immers geen vleeſch, is
og gulzig, nog overdaadig in ſpijze,
y bemind het regt, en de geregtigheid.
heb hem geſteld over mijn Koning-
ke ſchatten, rijkdommen, tafel en keu-
n, en noit, iets anders als getrouwig-
id in alles omtrent hem beſpeurd. Is
wel mooglijk te begrijpen, dat hem zij-
luſten en begeerlijkheden, om van
n ſtuk vleeſch te eeten, tot een ſchelm
ude hebben kunnen maaken? Zoude
na zijn huis draagen, 't geen ik hem
handen hebbe gegeeven, om voor my
bewaaren, en zouw hy zoo ſtout zijn,
n zulks openbaarlijk te heeten liegen?
een ten kan niet zijn, zig zelve zoo
heel en al te vergeeten. Over zulks
ervolgde de Leeuwinne) mijn Zoone,
vre-

verzuimd niet, om alles wat gy gehoord hebd van nader by te zien en te onderzoeken. Gy weet dat het van ouds herwaards altijd zoo geweeſt is, dat de kwaade de goede hebben poogen te onderdrukken. Dat de Wijze van de Zotten verſmaad zijn, en de Boeren de Edellieden hebben tragten te verdrijven. Ik heb daar en boven u zelfs veeltijds het loffelijkſte getuigeniſze, aan de werken van de Vos hooren geeven, en dat gy niets dat na ontrouw geleek, of beriſpelijk was aan hem gevonden hebd. Daarom ben ik te meer verzekerd dat het eedgenoodſchap valsſchelijk tegens hem geſwooren heeft, en dat zy mooglijk het vleeſch zelfs geſtoolen, en in zijn huis hebben gedraagen, om zoo veel te meer glimp van waarheid aan hun beſchuldinge te geeven. 't Gaad met haar als met de Sperwer; welke wanneer hy een ſtuk vleeſch in de bek heeft, van de kraai na gevloogen, en voor een dief geſcholden word. Zy zagen zig geerne in de ampten van den Vos, niet om u te dienen, maar om hem te verderven. Dieshalven bezorgd wat tot uw beſte behoord, en doed gelijkerwijs de Wijzen, welke van twe dingen zig wagten, naamendlijk het gezelſchap der vroomen te verlaaten, en haar vrienden

te

bedriegen. Maar wild gy iets loffe-
ks en prijswaardigs doen, hebd een
aat van valſheid, en vermijd de harts-
gt van gramſchap. Zoo gy oit een ge-
ouw dienaar en verſtandig ſtaatsman in
wen raad gehad hebd, zoo meen ik dat
et den Vos is, Daarom red hem van het
erderf, en maakt dat de geheele weereld
ijn onſchuld weeten mag. De Leeu-
vinne eindigde hier mede haare reede-
en, 't welke van een wezeltjen, dat daar
mtrent verborgen lag, en mede ſchul-
ig aan de zaamenzweeringe tegens den
Vos, gehoord wierd. Hier over verlee-
gen zijnde, en niet twijfelende of den Ko-
ning zouw een ſtrenge ſtraffe over alle
eze verraaders oeffenen, kwam het
voor den dag, wierp zig voor der Leeu-
wen voeten neder, en deed een omſtan-
dig verhaal, van alles, wat in deze zaak
zig toegedraagen had, biddende ootmoe-
dig om vergiffeniſze. Des Konings moe-
der dit hoorende, en nu volkomendlijk
van de onſchuld des Vos verzekerd zijn-
de, zeide tegens haar Zoon, Dewijl
nu de onnoozelheid van uwen Die-
naar, dus klaar ende naakt blijkt, en gy
het geluk hebd van te ontdekken, een
der ſnoodſte ſchelmſtukken, die men oit
aan eenig Konings Hof heeft zien ge-
beuren,

Een beſchuldigd gemoed overtuigd zig zelven.

beuren, zoo ſtaad u wel te bezorgen, dat gy de verraaders na verdienſten ſtraft; Haar ten minſten verzendende in een eeuwige ballingſchap. Dit doende zal uw oude Luiſter wederom bloejen, en uw rijk gezuiverd zijn van een groot getal verraaders, welke nergens toe dienen dan om een welgeſtelde regeeringe het onderſte boven te keeren. Men zal hier door ook de luſt van anderen inteugelen, om nimmermeer iets diergelijks te onderneemen. Want gelijkerwijs men van kruid en gras te zaamen gevlogten, zeelen voor de kameelen kan maaken; zoo dienen de ſtraffe der misdaaden, gemengd met een zagte regeeringe, om kwaade bedrijven te ontwortelen. Het is ook betaamlijk, en ieder zal het van u verwagten, dat gy den Vos niet alleen in zijn voorgaande waardigheden en bedieningen herſteld, maar dat gy ook daar en boven door nieuwe gunſten, van dit geleedene ongelijk hem aan u tragt te verpligten. Hy is verſtandig, godvrugtig en voorzigtig waar door gy u verzekeren kund, dat niemand minder als hy op wraake denken zal. En gelijkerwijs het van ouds herwaards bevonden is, dat de nauwſte vriendſchappen in vyandſchappen veranderen, ende menſchen

Aanmerkelijke reedenen.

zig

ig onderling op malkanderen niet en verlaten; om dat den eenen ondankbaar, den anderen trouwloos, een derde een veragter, en een vierde een verraader is; zoo moet gy in het toekomende wel zien op de paſzen, om u van de klippen waar aan gy u nu hebd geſtooten te mijden. Want zy, die geneegen zijn, tot te veel voordeelen, die geduurig hun werken maaken van bedrog te pleegen, luſt tot overdaad, eeten, drinken en ſpeelen hebben, haar evennaaſtens goede bedrijven laſteren, halſterrig en zonder ſchaamte zijn, moet men van zig verſtooten, en noit de voet onder zijn Tafel laaten ſteeken. In tegendeel, een Koning heeft meer als iemand anders, reedenen, om mannen in zijn raad te krijgen, welke opregt, getrouw, en lief hebbers van deugd en waarheid zijn: Die vermoogen hebben om de driften van hun gemoed, te overwinnen, en door een Edelmoedige weg van wel doen, hun aangedaane leed noit meer gedenken. Dus en zoodanig weet ik is den Vos geſteld, en daarom bezorgd, dat hy, nog iemand anders, reedenen om over u te klaagen heeft. De Koning dit alles aangehoord hebbende, zeide: In der daad moeder, Ik weet en ben overtuygd van mijn te haaſtige en op-

oploopende yver, in het verderf van den Vos te bevorderen: Ik moet ook daar en boven bekennen, dat hy grootelijks door my is verongelijkt, nademaal ik nimmer iets aan hem bevonden hebbe, als getrouwheid, goede raad, en alles wat men in een wijzen vereiſchen kan. Overzulks zal ik u raad opvolgen, en hem wederom in het oude aanzien, dat hy aan mijn Hof gehad heeft, herſtellen. Hier op zond den Leeuw aanſtonds iemand na het geregt, met uitdrukkelijke laſt, dat men den Vos van zijn banden ontſlaan zouw, en hem in alle aanzien ten Hove geleiden. Dit geſchiede tot geen kleine verbaaſdheid van de regters, niet kunnende bevroeden wat zy hier of maaken zouden. Evenwel moetende des Konings beveelen gehoorzaamen, kwamenze met den Vos voor den Koning. De Koning hem ziende, ſtond op, viel hem om den hals, en betuigde dat hy door allerhande wegen liſtiglijk misleid, hem buiten zijn weeten, zoo grooten leed hadde toegevoegd. Verzoekende zulks niet meer te willen gedenken, maar hem van gantſcher harten als een ſwakheid zijnde, vergeeven. Wijders bad hy hem wederom bezit te willen neemen, van de hooganzien-

lijke

ijke ampten, welke hy voorheenen be-
:leed en waargenomen had, met be-
ofte, dat men in het toekomende zorg
lraagen zouw, dat alle zaamenſweerin-
;en tegens hem geſtremd wierden. De
/os, na den Koning een diepe eerbiedig-
ıeid gedaan te hebben, antwoorde hem
n dezer voegen: Doorlugtigſte Vorſt,
veeſt volkomendlijk verzekerd, dat ik
ıimmermeer de gedagten zal hebben,
ɔm wraak te neemen over het groote leed
lat my op heden, in het gezigt van de
;antſche weereld aangedaan is. Ik zeg
lit geenzinds, om u eenige nieuwe gun-
ten af te bedelen, of eigen voordeels
ville, maar om u gantſchelijk buiten alle
orge te ſtellen: want ik weet anderzinds
eer wel, dat het noit een Koning be-
aamd, den vertoornde veel te vertrou-
ven inzonderheid zoo ze onſchuldig in
ıun agting gehoond zijn. Daarom zuld
;y veel beter doen, my geduuriglijk met
ɔogen van wantrouwen aan te zien:
)enkende, den Vos veinſd zig voor my,
n verbergd zijn voorneemen om my liſ-
iglijk vergelding te doen; overzulks
noet ik op zijne daaden meer als oit te
ooren, zorgvuldiglijk agt neemen;
vant het is beter dat gy van uw onder-
aanen gevreeſd word, dan dat zy eenig

Deftige raad van een Vos.

Koningen moeten altijd gevreeſd worden.

gebied over u hebben. Het ſtaat aan u my geduurig, en geheel en al van u te doen afhangen, zonder te maaken da mijn vermoogen het uwe evenaard, vee minder overtreft. Het ontzag van uw Koninglijk aangezigte, moet de vreez in het herte van alle die u dienen, ver oorzaaken; want de wijzen zeggen me regt:

Hoe deftig gy uw pligt in 's Konings dien-
ſten kwijt,
Vreeſd evenwel zijn magt, en voegd u n
den tijd.

Den Koning bedankte den Vos voor zij- ne gulhartige opregtigheid, zeggend tegens hem, dat hy geſwooren had, all de verraaders, welke dit ſchelmſtuk ver- digt hadden, van hun ampten te ont- blooten, en uit zijn Koningrijke te jaa- gen. Dog zoo hy verſtond dat ze no ſwaarder behoorden geſtraft te worden, zulks na zijn eigen begeeren aanſtonds geſchieden zoude. De Vos gaf hier op tot antwoord, dat hy zulks in geenen deelen geraaden vond, om dies wille, dat het gantſchelijk tegens zijne Maje- ſteits belangens aanliep zulks te doen. Want (zeide hy) zy die tegens my ge- zondigd hebben, zijn de aanzienlijkſt

va

'an uw Staat, en meeſtendeel Vorſten
ıit Koninglijk bloed geſprooten. Zoo gy
lieshalven haar, als ſchuldige, van uw
angezigte verband, ſtaad het zekerlijk
e bedugten, dat zy die onſchuldig, en
rienden van dezelve zijn, hier door be-
roefd, en misnoegd zullen worden, ja
lle kragten poogen in te ſpannen, om u
evens my te verderven. In tegendeel
ergeefd gy hun deze ſwaare misſlag, zo
vorden ze door nieuwe weldaaden aan u
erbonden, en gy zuld haar hier door
eel getrouwer als te vooren maaken.
oo ze de minſte druppel van eerlijk
loed in hun aderen hebben, ſtaad het
iet te denken, dat ze in het toekomen-
e oit iets diergelijks onderneemen zul-
n. Komd het ondertuſſchen te gebeu-
n, dat zy nieuwe beſchuldigingen te-
ens my mogten inbrengen, het onder-
oek daar van ſtaad aan zijne Majeſteit,
ı ik ben altijd bereid my zijn oordeel en
regtigheid te onderwerpen. Dog ik
il niet twijfelen, of deze ongelukkige
tſlag van hun voorneemen, zal haar in
et toekomende wijzer, en deugdzaa-
ıer maaken. Daarom zoo mijn raad iets
den Koning vermag, hy vergeeve hun
t alles, en ik hoop dat elk dit voor de
lelmoedigſte barmhertigheid aanmer-

Men moet zijn vyanden door goed doen verpligten.

ken zal. Den Koning zeide tegen de Vos: Waarlijk, gy betoond u in alles van een vroom gemoed, en verſtandige geeſt te zijn, overzulks maak ik u van nu af de eerſte naaſt my in mijn Koningrijk. Want ik ben al te wel verzekerd, dat gy het kwaade, u aangedaan, geenzinds gedenken nog wreeken zuld. Ik zal my geheel en al na uw raad gedraagen, en de Goden altijd bidden, datze onze vriendſchap, en onderlinge getrouwheid, van dage tot dage, hoe langer hoe vaſter beveſtigen. Dus wierd den Vos wederom in zijn voorgaande luiſter herſteld, en leefde tot genoegen van het gantſche Hofgezin een zeer geruime tijd in vrolijkheid, en vreede.

Het XIV. HOOFDSTUK.

Handelende van de Barmhertigheid.

KOning Diſles met groot genoegen dit voorbeeld aangehoord hebbende, zeide tegen zijnen wijzen meeſter Sendebar: Hebd de goedheid, en verhaald my nu eens, wie het zijn die men verpligt is het meeſte goed te doen, en wat het loon van de zulke is, welke de grootſte weldaaden,

laaden, met ondankbaarheid vergelden. Sendebar antwoorde hier op: Heer Koning, daar is niets, waar in de verſcheidendheid der ondermaanſche dingen meerder uitmunt, als in de bedrijven en zeeden der menſchen. Geenzinds word hier by alle een zelve weg ingeſlaagen; maar elk volgd zijn byzondere goedvinden, en zulks nog wel omtrent dingen waar aan het aldermeeſte geleegen leid. De Wijzen zeggen wel als uit een monde: Gedenkt wel te doen, ook den onbekende, indien gy kund; want vrienden te maaken met weldoen, is voordeeliger dan een Koningrijke te winnen. Maar inderdaad, hoe groote bekwaamheden den menſch onder alle het geene ter weereld is, om deze deugd te oeffenen, heeft, zoo ziet men nogtans niet zelden, dat het Vee, 't geen wy reedeloos noemen, hem hier in verre overtreft. Dog zy, die de oogen geopend hebben, om deze groote wanſtalligheid in andere te zien, moeten betragten, door een voorbeeldelijk leeven, het tegendeel niet alleen te leeren, maar ook zelve werkſtellig te maaken. Voornaamendlijk, is zulks de pligt van alle die in eenige hoogheid boven anderen geſteld zijn, of die in byzondere gaven des gemoeds uitmunten.

Zinrijke inleidinge.

De ondankbaarheid word van de ouden zoo groot een kwaad geagt te zijn, dat men die geene, welke hier aan ſchuldig waaren, nauwlijks de naam van menſchen geeven wilde. Evenwel moet men niet meenen, dat het kennen en vlieden van deze ondeugd genoeg is, om daar door, voor een regtſchaapen menſch te gaan, maar men moet het ook doorgaans daar op toe leggen, Barmhertigheid te bewijzen aan alle en een iegelijk die tegen ons ietwes misdaan hebben, gelijk zulks de Vos, waar van ik in het voorgaande voorbeeld geſprooken hebbe, tot zijn grootſte lof, en aller verwonderinge betoonde. Dog om met weinig woorden te toonen, hoe verre de ondankbaarheid iemand tot alle godloosheden vervoeren kan, zal ik dit volgende, 't geen men in de boeken der wijzen beſchreeven vind, verhaalen.

Opmerkelijk voorbeeld.

Zeker Pelgrim, zommige geweſten in India doorwandelende, vond in een boſch, een diepe kuil gegraaven van de Jaagers, om daar het wild in te vangen. Hy zijn gezigt op de grond van de zelve ſlaande, zag daar in een man gevallen, zijnde een Goudſmit, en nevens hem een Aap, een Slange, ende een Adder. Hier over met medelijden aangedaan, ſprak hy tot zig zel-

:elven: Nu is het waarlijk tijd barmhar-
igheid te bewijzen, aan den geenen, die
:ulks op het hoogste van nooden heeft.
k moet dezen elendige van de dood en
'an zijne vyanden verlosſzen; waar op,
ieemende zijnen gordel, die hy om het
ijf hadde, liet hy die met het eene end
n de put nederdaalen, het welk den Aap
ehendiglijk aangreep, en zoo na boven
getrokken wierd. Den Pelgrim dit zien-
le, liet zijn koord ten tweedenmaal ne-
ler, als wanneer 'er de Slang by opkroop,
:n ten derdenmaale deed het den Adder.
Deze drie Beeſten haar dus onverwagt
'erloſt ziende, waaren ten hoogſten ver-
lijd, en bedankten den Pelgrim na ver-
noogen voor deze groote weldaad,
welke hy, zonder daar toe verpligt te
:ijn, aan haar beweezen had. Wijders
waarſchouwdeze hem gezaamendlijk van
:ig te wagten voor den Goud-ſmit, om
iem geenzinds uit den kuil te helpen,
ilzoo hy de trouwlooſte en ondankbaar-
te was, die oit op aarden geleefd hadde:
Dat ze dit geheel zekerlijk wiſten, en
:ulks ondervonden hadden, geduurende
len gantſchen tijd, als ze by hem gevan-
gen zaaten. Het welk gezegd hebben-
le, naamenze afſcheid van den Pelgrim,
iem op het ootmoedigſte biddende, wan-

neer hy voorby zoo, en zoo een plaatze ging, alwaar haar wooninge was, dat hy haar dog eens wilde aan ſpreeken, ten einde zy hem eenige dienſten, in vergeldinge wederom mogten doen. De Pelgrim beloofde dit, maar zy weg zijnde; nam op haaren raad, omtrent de Goudſmit geen agt, denkende dat de zel-

ve

ve uit eenige aangeboorene vyandſchap of andere beleediginge hervoord kwam. Overzulks nam hy zijn Gordel, wierp die ten vierdemaal in de kuil, en trok 'er den Goudſmit mede na boven, welke hem nog veel meer als de drie voorgaande dieren, hier dankbaarheid voor betoonde; zeggende: dat hy deze barmhartigheid zoude gedenken, zoo lange hem het bloed door de aderen heen renle: Biddende hem de goedheid te willen hebben, van met hem na zijn huis te gaan, het welk in een naby gelegen Stad was, ten einde hy daar genieten mogt, het geen zoo uitneemende een weldaad vaardig was. Den Pelgrim betuigde niets gedaan te hebben, als het geene waar toe hem zijn gemoed verpligte, zeggende het de grootſte deugd te zijn, aan alle zonder onderſcheid weldaadigheid te bewijzen. Hier toe by brengende, dat bekende vers der ouden,

Goede raad moetmen nauwkeurig overweegen.

Geen offer hoe volmaakt, den Goden meer behaagd,
Als een goedwillig hert, dat ieder gunſt toe draagd.

Dus over weg reizende, kwamen ze voorby de wooningen, alwaar zig den Aap, de Slange en den Adder onthielden.

Den Aap kende de Pelgrim, zoo dra hy hem gewaar wierd, en bragt hem verſcheide koſtelijke hartſterkende kruiden, om alzoo zijn dankbaar gemoed aan hem te betoonen. De Slang hier in niet willende nalaatig zijn, gaf hem een zijde doeksken, waar in zommige koſtelijke Juweelen geknoopt waaren, en die hy uit het Hof van den Koning heimelijk weg gedraagen had, zonder evenwel te zeggen van waar ze gekomen waaren. Den Goudſmit die ziende, en kennende, kogtze voor een geringe zomme van den Pelgrim, dog kwam zo haaſt niet in de Stad, of beſchuldigde hem dat hy ze geſtoolen had, liet den Koning de Juweelen zien, en leverde hem zijnen weldoender in handen. Den Pelgrim wat verontſchuldiginge hy ook by brengen mogt, wierd op zulke overtuigende blijken ter dood gevonniſd, en na buiten gevoerd om gehangen te worden. Onderwegen zijnde, begon hy de getrouwe Raad, welke hem de dieren gegeeven hadden, te overweegen, roepende overluid uit, ah! was ik wijs geweeſt, en had mijn zelven na hun vermaaninge geſchikt! Zekerlijk dit bedroefde ongeluk, zouw op heden my zoo ſwaarlijk niet hebben aangetroffen.

De

De Goden weten, hoe onnoozel ik ben, aan het geene my opgetigt word, en dat hy op wiens aanklagten, ik nu moet ſchandelijk ſterven, zijn leeven aan my verpligt is, als hebbende hem verloſt, uit dien kuil daar hy reeds leevendig begraaven lag. Het geval wilde, dat den Adder, die den Pelgrim mede uit de kuil had getrokken, juiſt omtrent de plaatze des gerigts was, zy den Pelgrim in deze ſtaad ziende, en hem kennende, wierd hier over inniglijk bedroefd, overdenkende het goede van hem ontfangen, en hoe ze hem beſt van de dood, gelijk hy haar gedaan hadde, verloſzen zoude. Hier op rondom kijkende zag ze des Konings zoone, en nevens hem den Goudſmit ſtaan, waar op ze haar ſpoede, en den een en andere, diervoegen in het been beet; dat elk meende, dat ze beide op de plaats dood zouden blijven. Ieder ſtond verbaaſt, en bedroefd te zien op dit ongeluk: Het volk riep, dat men den jongen Vorſt, die in een groote flaauwte lag, en ſchrikkelijk op ſwol, aanſtonds na het Hof zou brengen, om des Konings Geneesmeeſters over hem te haalen. Dit geſchiede, en hier door wierd de uitvoeringe van de doodſtraffe, omtrent den Pelgrim, tot des anderen daags

Hoe wonderlijk zomtijds verborgen misdaaden aan het ligt komen.

daags toe uit gesteld. Ondertusschen nam de doodelijke wonde van den Goudsmit zoodanig toe, dat hy zig voelende op het oogenblik van te sterven, en wel gezien hebbende, van wien hem deze beet toegebragt was, zijne vrienden en nog andere by hem ontbood, aan welke hy beleed, zijne ongehoorde ondankbaarheid, in het valschelijk aanklaagen van den Pelgrim, zeggende, den zelven geheel en al onschuldig te zijn van diefstal, en daar en boven, de vroomste Man te zijn, welke hy immermeer gekend hadde. Dit wierd den Koning aangediend, zijnde, gelijkerwijs ligtelijk te denken is, hier over niet weinig moejelijk ende verstoord. Hy liet zijne Raaden, Wijzen, en Geneesheeren by malkanderen komen, en overleide met hun, wat men best tot verzoeninge aan de Goden, en om geneezinge voor zijne Zoone te verwerven, doen zoude. Alle stemmen liepen hier op uit, dat men den Goudsmit, als de schelmagtigste booswigt, zoo ziek en doodelijk krank als hy was, aanstonds zoude ophangen. Dit wierd zonder eenig uitstel gedaan. Elk was hier over verblijd, en den jongen Vorst verkreeg hier op binnen weinig daagen zijn volkomene gezondheid, door middel van goede

goede Geneeskruiden. Wat den Pelgrim aanbelangd, den Koning ontbood hem voor zig, schonk hem niet alleen het leven, maar bad ook om vergiffenisze, van het geene hy hem onweetende aangedaan hadde. Wijders wilde den Pelgrim geenzinds, het geen hem de Slange gegeeven had, naam endlijk de Juweelen wederom neemen, maar lietze den Koning in volkomen eigendom behouden. Welke hem wederom, beschonk met alle de goederen van den trouwlooze Goudsmit; ende aldus, bleef den Pelgrim met volkomen geluk, in die zelve stad, tot het einde zijnes levens.

Het XV. HOOFDSTUK.

Van de Voorbeschikkinge der Goden.

DIt bygebragte voorbeeld, heeft my doen zien, zeide Koning Disles, (tegens zijnen wijzen meester Sendebar,) welke het zijn, die men goed doen moet, en van wien zig een iegelijk heeft te wagten; maar nu wilde ik wel, dat gy my onder een deftige zinspeeling of gelijkenisze verhaalde, het gedrag van een zot die tot een hoogen staat verheeven is, als ook het werk van een wijs man, en daar nevens,

vens, hoe verre men in de handelingen des leevens de beſchikkinge der Goden moet in het oog hebben. Sendebár antwoorde hier op: Heer Koning, gelijkerwijs het geduld van een man alderbeſt te toetzen is, wanneer hy een vrouwe heeft, zoo word ook der verſtandigen wijsheid openbaar, door middel van vernuftige werken. De welgemanierdheid des leevens, en het deelagtig zijn van een ſchrandere geeſt, verkrijgd men beide door een geduurige oeffeninge, of door byzondere gunſte van de Hemelſche Godheden. Dit hebben ons de ouden onder dit volgende voorbeeld, tragten te doen verſtaan, en te kennen gegeeven.

Aanmerkelijk Voorbeeld van vier Vreemdelingen.

Op zekere weg, buiten een vermaarde Indiaanſche Stad, kwamen vier vreemdelingen op eenen dag malkanderen te gemoet, waar van den eenen een Konings Zoone, de twede een Edelman, de derde een Handelaar, of Koopman, en den vierden een Reiziger was. Zy groeteden den een den ander, en maakten te zaamen gezelſchap. Dog geen van allen was voorzien van eenige reispenningen, invoegen zy wel haaſt gebrek kwamen te lijden. Niet verre van de Stad zijnde, vraagde des Konings zoone (welke zig

onder

onder een andere Naam verborgen hield) hoe men aan ſpijze geraaken zoude, om alzoo de ſcherpte des hongers te ſtillen? Hier over vielen verſcheide bedenkingen, en niemand wiſt by na wat te zullen aanvangen. Des Konings zoone dit merkende, zeide: Ieder ſtaad zijn gevoelen vry; maar ik zegge rond uit, *dat alles na de bepaalde voorbeſchikkinge der Goden toegaad, en dat zy die op hun goedheid vertrouwen, nimmermeer gebrek hebben.* Den Edelman ſprak: *En ik houde het vermoogen van een welgemaakt ligchaam, dat nog in de bloei van zyn jeugd en kragten is, boven alles.* Hier op liet zig den Koopman aldus hooren: *Vernuft en vooorzigtigheid is het volmaaktſte dat ik ter weereld kenne.* Waar op den Reiziger zeide: Na mijn gering oordeel, behoorde *de deugd van zorgvuldigheid, gepaard met oeffeninge, de eerſte plaats* te hebben. Hier mede nederzittende, zeide een van de andere drie tegens den Wandelaar: Gy verheft uwe zorgvuldigheid; maar wel aan, maaktze eens werkſtellig, en doed zoo veel, dat wy tegens den avond eenige ſpijze hebben. Wel aan, antwoorde den wandelaar, dog onder voorwaarde, dat gy elk op uw beurt de volgende dagen

gen mede alzoo doen zuld. Dit beloofdenze hem. Waar op hy na de Stad ging, vraagende alom, wat arbeid 'er voor een man was, om op een dag zoo veel te winnen, dat 'er nog drie andere afgeſpijſd konden worden? Men gaf hem tot antwoord, dat 'er niets beter voor die tijd was, als hout dragen, om dies wille dat elk hier gebrek aan had, en het zelve duur was. Hy hier op ging na het boſch, hieuw daar zoo veel houts af, als hy in eenige reizen draagen konde, en verkogt het voor twe zilverde penningen. Deze hebbende, beſteedde hy die aan ſpijze, en ter poort uitgaande, ſchreef hy met krijt op de zelve:

Wat de zorg en arbeid vermag.

Door zorg, en arbeid, ik, met 't opgaan van de Zon,
Eer dat den avond viel, voor vier, de ſpijze won.

By zijn makkers komende, waaren ze verblijd, dat hy zig zoo wel van zijn beloften gekweeten, en haar van voedzel verzorgd hadde. Dog des anderen daags ſprak den Reiziger tegens den Edelman: Nu mijn vriend is het u werk na de Stad te gaan, om te maaken dat wy de koſt krijgen, gy zuld kunnen bezoeken, wat het geval aan uwe ſchoonheid en welgemaakte

naakte gestalte des ligchaams voorneemens is te geeven. Den Edelman, terwijl hy beloofd hadde, zulks te doen, ging heenen; maar in de stad komende, was hy niet weinig verleegen, wat te zullen aanvangen, te meer, nadien zijn raaje gestalte, onder een slegt en versleeten kleed bemanteld bleef. By zijn gezellen te komen, zonder iets mede te brengen, dorst hy gantschelijk niet doen, om de bespottinge te ontgaan, welke hier uit ontstaan zoude. In deze bekommerlijke gedagten, plaatsten hy zig aan een voornaame hoek van de Stad, onder de lommer van het geboomte: alwaar niet lang gestaan hebbende, kwam'er een edelijke en rijke weduwe voorby gaan, welke hem ziende, en van een raare welgemaaktheid bevindende, hem door haar dienstmaagd liet verzoeken, om binnen een uur tijds in zoodanig een huis te komen, als hem aangeweezen wierd. Hy was geenzinds nalaatig dit te volbrengen. En waarlijk geen wonder! want hy wierd 'er zoo ongemeen wel ontfangen; met kostelijke spijzen onthaald; en van de weduwe geliefkoosd, dat ten waare hem de beloften aan zijn gezelschap gedaan, verpligt hadden te scheiden, hy de gantsche nagt overgebleeven zoude heb-

Wat een welgemaakte schoonheid kan gebeuren.

hebben. Weggaande, vereerde hem de adelijke vrouwe, voor het goed onthaal dat hy aan haar gedaan had, een beurze met honderd goude penningen; waar mede zijn afſcheid neemende, en eenige ſpijze gekogt hebbende, ging hy ter Stad uit, na alvoorens op de deuren van de poort geſchreeven te hebben:

Zoo veel vermag de jeugd, met ſchoonheid overſtroomd;
Dat men vermaak, ſpijs, geld, en al hier door bekoomd.

Zijn gezelſchap ontfing hem met ongemeene blijdſchap, en ieder verwonderde zig over de lekkere ſpijze, die hy had weeten te bekomen. Des anderen daags zeide hy tegens den Koopman: Gaad nu heenen met uw voorzigtigheid en vernuft, en bezorgd dat we tegens den avond geen gebrek aan ſpijze en hebben. Hy deed dit; en in de Stad komende, vervoegde hy zig aanſtonds na een Haven, alwaar gemeenlijk verſcheide bevragte Scheepen met Koopmanſchappen daaglijks aankwamen. Hier een uur of twe heen en weder gewandeld hebbende, zag hy zommige Kooplieden ſtaan, welke met hun allen na de geheele laadinge van een Schip, met den Patroon daar

laar af, dongen; dog te weinig biedende, konden ze den koop niet eens worden; invoegen den een tegens den ande-en zeide: Laat hem met zijn waaren geworden, niemand als wy zullenze dog hebben, en daarom het komd op geen en dag aan; mooglijk zal 't hem morgen berouwen, ons van daag afgeweeen te hebben, en zoo niet, wy kunnen e dan zoo wel als nu neemen. Onze Koopman dit hoorende, en mede onderaan hebbende waar in het verschil beond, vervoegde zig by den Patroon, oemde hem de naam en woonplaats zijns Vaders, en kogt de Koopmanschappen oor vijftig duizend guldens; het welk e andere Kooplieden zoo haast niet en oorden, ziende zig van haar oogmerk erseeken, of kwamen by hem, en boen hem staande voet vijf duizend guldens winst; waar mede te vreeden zijne, betaalden zy den Patroon, en hy welergenoegd, voegde zig na zijn gezelhap, schrijvende onder zijn makkers erzen, dit volgende:

Wat voorzigtigheid uit werken kan.

Voorzigtigheid, gepaard met wijsheid
heeft gemaakt,
Dat ik op eenen dag ben aan dit geld
geraakt.

Wie pryſt niet het beleid van ſchrandere verſtanden,
Zy hebben 't grootſte goed, en winnen 't zonder handen.

Ieder van zijn gezellen ſtonden als opgetoogen van verwonderinge, over het groote geluk dat hem zoo ſpoedig bejegend was; zy aten en dronken, en bragten den tijd met ſlaapen door, tot den dag begon aan te breeken. Des morgens zeiden ze tegens des Konings zoone: Gaad nu heenen na de Stad, en bezoekt wat uw vertrouwen op de voorbeſchikkinge der Goden uitwerken en geeven zal. Hy ging heenen; dog niet zonder groote verleegendheid wat te zullen aanvangen. Arbeiden om de koſt (zeide hy tegens zig zelven) hebd gy noit geleerd: Koophandel te drijven verſtaad gy niet; en op ligchaams ſchoonheid te hoopen, is loutere ydelheid. In deze overlegginge zijnde, zette hy zig by de ſtraaten, op een grooten ſteen neder. Hier zittende, kwamender een groote meenigte menſchen voorby, alle zeer ſwaar in den rouw gekleed, volgende het doode lijk van hunnen Koning, die eenige dagen te vooren geſtorven was. De groote verſlagendheid, waar in des Konings zoone

was, deed hem vergeeten op te ſtaan, om aan den geenen die begraaven wierd, eenige eerbiedigheid te bewijzen. Een geweldige des volks bemerkende, dat deze vreemdeling nog barmhertigheid aan den dooden, nog die het lijk beweenden, bewees, trad uit den hoop, en gaf hem een ſwaaren ſlag aan den wang, zeggende: Gy rampzalige onder alle menſchen! zuld gy geen misbaar maaken over des Konings dood, daar gy ziet dat ieder de grootſte rouwe en droefheid ter weereld is bedrijvende? Hier mede ſtiet hy hem van den ſteen af. Wederom komende van de begravinge, vonden ze hem andermaal op de ſteen zitten; invoegen den geweldigen na hem toe trad, zeggende: Ha ſchelm! had ik u flus niet gezeid, dat gy u van hier ruimen zoud? Niets minder als zulks hebd gy gedaan; wel aan, men zal zien wat men met u te doen heeft, enz. Hier op liet hy hem als een verraader na de gevangeniſze toe ſleepen. Daar zijnde, bad hy de Goden uit een innige beweeginge zijnes gemoeds, datze hem dog wilden bewaaren voor alle ongeluk, en voor zijn gezellen niet tot ſchande doen komen. Den avond naderende, kwam de geheele meenigte des volks by malkanderen, om eenen

nieuwen Koning te verkiezen. Dog eer zulks geschiede, deed den geweldige een aanspraak voor de gemeente, zeggende dat hy een man gevangen genoomen had, vertrouwende den zelven aan toeleg, om verraaderyen te pleegen, schuldig te zijn. Verzoekende hem hier op aanstonds te mogen hooren. Dit wierd toegestaan. Hy wierd gehaald, en ondervraagd, om wat oorzaake hy in de Stad gekomen was? Des Konings zoone antwoorde: Weet mijne Heeren, dat ik gantsch zonder eenig kwaad gedagt of gepleegd te hebben, in de gevangenisze ben geworpen. Ik ben de zoone van dien vermaarden Koning (noemende zijnen Vader) welke over weinig maanden geleeden gestorven is. Niemand als ik had regt tot zijn wettige erfenisze, nalaatenschap en Kroone; maar mijn jongste broeder gestijfd, door een deel zaamengeswoorene, nam het swaard tegens my op, en zeeghaftig in zijn overwinningen, heeft my met de mijnen op de vlugt geslaagen, zulks ik hier door genoodzaakt ben geworden, my dus slegtelijk te kleeden, en als balling om te swerven, in verwagtinge nogtans dat den regtveerdigen Hemel mijne zaake zal regten, en medelijdende gemoederen
gaande

gaande maaken, om my in het geene my toekomd, te handhaaven. Ten dezen, en tot geen ander einde ftrekte mijn komfte herwaards aan; dog had niet gedoofd, op mijn eerfte intreede alhier zulk een flegten onthaal te zullen ontfangen. Het volk dit hoorende, en veele onder haar hem kennende, als ook weetende hoe regtveerdig een Vorft zijn Vader altijd geweeft was, en dat deze van zijn vyanden het grootfte ongelijk aangedaan wierd, riepen met eenpaarige ftemmen uit, dat ze hem voor Koning begeerden; en den Raad hier niet tegen hebbende, alzoo der van den overleedene geene erfgenaamen waaren, wierd hy ook aanftonds als zoodanig gehuldigd en gekroond. Nu was het te dier plaatze gebruikelijk, wanneer der een Koning met algemeene bewilliginge verkooren was, dat men hem in dat zelve uur na alle de poorten van de Stad voerde, om hem de zelve in zijn magt te geeven. Hy nu tot deze poorten komende, daar zijn gezellen, die hem vaft buiten vertoefden, in en uit gegaan waaren, en haar fchriften daar ziende, fteeg hy af van het paard, en fchreef'er onder.

Hoe alle dingen onderfteld zijn aan de voorbefchikkinge der Goden.

Zorgvuldigheid, vernuft, een welgemaakte Jeugd,

En al wat goed of kwaads den menſch mag
overkomen;
't Zy dat hy hem dog ſchikt, tot kwaad
doen, of tot Deugd,
De Goden 't al voorzien, tot trooſt en heil
der vroomen.

Alle die by den Koning waaren, verwonderden haar, over de byzondere wijsheid van dezen jongen Vorſt, ieder een was verheugd, dat men hem de regeeringe in handen gegeeven, en toevertrouwd hadde. Zy voerden hem in grooten pragt, alzoo hy zulks begeerde, na buiten by zijne gezellen, welke hy ziende, in dezer voegen aanſprak; wendende zijn oogen met eenen tot zijne Raaden, en andere omſtanders.

Waarde Heeren, en Vrienden, dat de bejegeningen ons in drie à vier dagen overgekomen, met allen verwonderlijk en zeer aanmerkens waardig zijn, is klaar; en ik agt niet dat iemand zulks ontkennen zal. Zonder eenige behulpmiddelen waar van te beſtaan, te moeten omſwerven, honger te lijden, en zoo ſchielijk buiten verwagtinge geholpen te worden, verdiend waarlijk, dat men hooger met zijne gedagten opklimd, dan om zulks aan het bloote geval toe te eigenen. 't Is

waar,

waar, en men moet bekennen, dat zorg- Deftige reeden.
vuldiglijk een eerlijk beroep met arbeid
zig te onderwinden; voorzien te zijn
van ligchaamelijke ſchoonheden; en voor-
zigtigheid met wijsheid geëvenaard,
kragtiglijk het ſpoor baanen, om niet van
de ongemakken, welke aan het tijdelijke
geeven vaſt zijn, verſlonden te worden.

Maar niet minder zeker is het, dat de oneindige Hemelſche magten, het volſtrekte beſtel, en beſtier zoodanig over alle ondermaanſche dingen hebben, dat ook deze zonder haar geenzinds en zijn, nog beſtaan. Zoo wel de gaaven des ligchaams, als die des gemoeds komen van haar af, en 't is de pligt van ons ſtervelingen geduuriglijk hun dankbaarheid hier voor te bewijzen. Mijne gedagten zijn gantſchelijk niet, dat iemand zoo baarblijkelijk een waarheid zoude tragten te ontkennen. Maar of zulks zoo was, wie en moet niet toe ſtaan, dat het de volſlaagen wille der Goden geweeſt is, my tot deze Koninglijke waardigheid, waar in gy my heden ziet te verheffen? Immers nog mijne wijsheid, ſchrander vernuft, voorzigtigheid, arbeid, of iets anders, is hier de oorzaake van. Zelfs is het nooit in mijne gedagten gekomen, van dien dag af, dat ik als een balling uit mijn wettige bezittinge geſtooten ben, my ter dezer tijd aldus verheeven te zien. Dog het moet de goedertierene ſchikkinge, en voorzorge der Goden toegeſchreeven worden, hier op zulk een wijze, in deze plaatze gekomen te zijn, om in zulk een verheevenen ſtand, boven anderen my te doen uit-

ıitmunten, daar ik anderzinds in een
veel ſlegter beroep mijne dagen had kun-
nen eindigen. 't Is waar in het midden
van mijne verdrukkingen, hebbe ik al-
tijd gedagt aan dit zeggen der Wijzen:
Wanneer de ſtaat, en het beloop uwer
aaken u niet en behaagd, zoo neemd
gt op eens anders gelegendheid, en gy
uld zien met wat voor verſchil, hy on-
elukkiger is als gy. Wanneer het my
vel ging, dagt ik veeltijds op deze vol-
ende ſpreuk, vreeſd geduurig de te-
enſpoedige dingen, als uw zaaken wel
aan, en gedenkt een beter te hoopen
tegenſpoed. Dit bragt hoedaanig ik
y bevond, doorgaans deze trooſt my
n, dat het den ſtervelingen altijd ge-
hied, na de magt en wille der Goden.
ok heb ik geleerd andere weldaadig-
id te bewijzen, op dat my barmher-
gheid geſchieden mogt. 't Heugd my
g, zeer jong zijnde, dat ik by een arm
g vroom Edelman, eenige tijd op het
nd woonde, zijn wijze van leeven
nd my zoodanig aan, dat ik voor-
n geheel en al, de welluſten dezer wee-
d te verlaaten, ten dien einde mijn
ed zoo verre weg geevende, dat ik om
eeven niet meer als twee zilvere pen-
ikxkens overhield. Met deze nam ik
voor,

voor, eenige mijlen weegs in eenzaamheid te reizen. Dog onderweeg ontmoete my een Huisman, hebbende in een korfken twe tortelduiven opgeſlooten, in voorneemen van dezelve op de markt te koop te draagen. Ik dit ziende, dagt by mijn zelven, immers is 'er geen grooter deugd, die nader aan de volmaaktheid der Goden komd, dan iemand, hy zy wie hy ook is van de dood te verloſzen. Ik dong na deze twee Duiven, dog hy ze beide my voor geen een penning willende geeven, kogt ik ze voor al wat ik hadde, denkende dat den een zonder de andere dog niet beſtaan zoude kunnen. Met hun in het veld komende, ſchoot ik ze op in de ruime logt: eenige tijd heen en weer gevloogen hebbende, hoorde ik ze, zittende op een boom, zeggen: deze heeft ons van de dood verloſt, en daar toe zijn laatſte geld niet ontzien. Billik is het, derhalven dat wy hem eenige wedervergeldinge in plaats geeven. Zy riepen my, en zeiden: voor het groote goed, dat gy ons op heden beweezen hebd, zijn wy u wederom alle dankbaarheid ſchuldig, daarom graafd aan de voet van deze boom, en gy zuld 'er uw belooninge vinden. Ik deed alzoo, vond 'er een overgroote ſchat, dankte de Goden

Opmerkelijk voorbeeld.

en, en zeide, tegens de Duiven: nademaal gy van zoo veel vernufts en wijsheid oorzien zijd, en daar en boven tusschen Hemel en Aarde vliegen kund, hoe is et mooglijk dat gy in de strikken bend eraakt, waar uit ik u verlost en gekogt ebbe? Zy gaaven my hier op tot antvoord, hoe is het dat de vlugt der Voelen, den loop der snellen, en de sterke der strijdende, van den Hemel is? Zeerlijk de voorbeschikkinge der Goden, luit de oogen, en het vermoogen des leendige diervoegen dat niemand de magt eeft, een strobreed zijn eens gestelde erk te overtreeden. Daarom zeggen de vijzen:

Het Godendom alleen, heeft 's menschen
laatsten dag,
Zoo eng bepaald, dat men hier tegens niet
vermag.

Hier eindigde den jongen Koning zijne reedenen, en een van zijne Raadsheeren zeide: Nu moeten wy bekennen, uit deze uwe wijze woorden, dat gy het Koninglijke gezag, 't welk men u opgedraagen heeft, waardig zijd. De Goden welke gy dus Godvrugtiglijk eerd, willen u hier een lengte van dagen in bevestigen. 't Is door haar dat gy dit gezelschap

ſchap gevonden hebd, en daarom behooren ze nevens u, deelgenooten van uw geluk te zijn, laat ze met u gaan, en gy kund haar zoodanige Ampten, aan het Hof te bekleeden geeven, als gy zuld oordeelen, beſt en dienſtig te zijn. Den Koning had hier een welgevallen in, nam haar met zig, en regeerde een langen tijd tot groot genoegen van alle zijne Onderdaanen.

Het XVI. HOOFDSTUK.

Handelende van het loon der geenen die malkander bedriegen.

DIt Voorbeeld gehoord hebbende, zeide Koning Difles tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar, uwe redeneering over de voorbeſchikkinge der Goden, heeft my wel bevallen, en het is ieders pligt nauwkeurig hier op te letten. Maar verhaald my nu eens hoe het zig toe draagd daar de een voor heeft, om de andere met voordagt te bedriegen. Wel aan, zeide Sendebar, zijne Majeſteit gelieve toe te luiſteren.

Aan zeker eenzaam geweſt in India, was voortijds een ſnelvlietende, dog viſch-

visschrijke riviere, alwaar, nadien het verre van de hand was, by na nooit eenige menschen gevonden wierden. Een Vogel, daar te lande Holgót genoemd, op een tijd daar voorby vliegende, ziende de bekwaamheid dezer plaatze, de gezondheid des lugts, en de lustigheid des waters, zeide tegens zig zelven: Waarlijk ik zag nooit schoonder oort, daarom wil ik mijn Wijf en Huisgezin, herwaards voeren, om onze dagen alhier in vermaak door te brengen. Dit gewest is voorzien van alles wat tot verlustiging, en nooddruftigheid noodzaakelijk is, vry van alle belaagingen onzer vyanden, en overzulks zal dit mijne erve zijn, voor my en mijne nazaaten, zoo lange ons geslagt in weezen blijft. Hier mede vloog hy na huis, ontdekte zijn Wijf het voorneemen dat hy hadde, en verzogt dat ze haar tot de reis gereed zoude maaken. Zijn Wijf zat dies tijd op het nest om haare jongen uit te broeden, en ze was voor langen tijd al smoorlijk verliefd geweest op eenen andere Vogel, welke Mosam genoemd was, dog zo niet of haar Man was zulks zoo nu en dan te weeten gekomen, waar over zomtijds een slegt Huis tusschen beiden gehouden wierd. Zy gelegendheid zoekende, om haar

Voorbeeld dat zeer zinrijk is.

haar minnaar van den toeleg haares mans kundſchap te geeven, zeide tegens haar gemaal: onze jongen ſtaan op het oogenblik van uit den dop te komen, daarom wilde ik wel, eer wy onze reize aan vangen, dat gy eens heen gingd tot zoo, en zoo een Geneesmeeſter, welke berugt is, van iets te hebben, waar door onze jongen binnen weinig dagen, niet alleen vaſte maar ook overvloedige vederen kunnen krijgen, om te vliegen waar heenen dat ze weezen willen; behalven dit nog is het goed voor allerhande gebreken, welke ons door ziektens of anderzinds kunnen overkomen. Dog gevald het u liever t'huis te blijven, zoo wil ik 'er na toe vliegen, gaad gy ondertuſſchen op het neſt zitten, en broeid onze jongen uit. Niemand als ik, en die het my gezeid heeft, weet waar dezen Geneesmeeſter woond; 't Is een Vis zig aan ſtrand by een onbekend Eiland onthoudende. De Man dit hoorende, gaf tot antwoord: Vrouwe, ten en is het werk van een voorzigtige geenzinds, alles te beproeven, en te onderzoeken wat ons van de Geneesmeeſters gezegd en geraaden werd. Want hun onderwijzingen behelzen zomtijds dingen, die of in de gantſche natuur niet zijn, of

die

die men onmoogelijk krijgen kan. Ik heb zomtijds in haare Schriften wel geleezen, dat 'er koſtelijke Geneesmiddelen te maaken zijn, van Leeuwen vet; en van het vergift der adderen: Maar een vernuftige, ſchoon zulks waar was, zal zig evenwel wel wagten, dat hy hierom, een Leeuw in het woud, en een Adder in zijn hol aanvallen zal. Overzulks ſtaakt u voorneemen hier in, en maakt u gereed om met my te vliegen, alwaar wy geenes dings gebrek zullen hebben. Gy moet ook weeten, dat de geene, welke zig na des Geneesmeesters raad ſchikken, om geneesmiddelen uit zorgelijke plaatzen te haalen, niet zelden zoodanig vaaren, gelijk dien Aap, waar van ik dit volgende verhaalen zal.

Voorbeeld van bedroogen liſt.

Men vind in de Boeken der Wijzen, dat 'er aan zeekere vrugtbaare Landſtreeke, beplant met alderhande ooftdraagende boomen, een Aap was, welke daar lange tijd gewoond hebbende, door ouderdom verſcheide gebreken des ligchaams onderworpen wierd. Want zijn huid begon gantſch ſchobbig te worden; zijn ledemaaten ſtram, en dier voegen traag, dat hy geen vermoogen hadde, om zig zelve van ſpijze te voorzien. Het gebeurde op een tijd, dat 'er aan dat ge-

weſt een andere Aap kwam, welke tegens deze zeide: Hoe is het mijn vriend, dat ik u tegenwoordig dus ongedaan, dor en mager zie? Wat is hier de reeden van? ik bid, zoo gy ze weet, my dezelve te zeggen. Den Aap antwoorde, ik en weet hier geen byzondere oorzaake van, als mijn hooge ouderdom, en de wille der Goden, die niemand tegenſtreeven kan. De andere zeide: na dat ik u wel aanzie, zoo heugd my voor eenige tijd een andere Aap gekend te hebben, welke dezelve ziekte had, waar mede gy tegenwoordig belaaden zijd. Dog deze wierd geneezen met het hoofd van een ſwarten Adder te eeten, en had noit na die tijd het zelve gebrek wederom. Daarom wil ik niet twijfelen, of gy zoud hier zoo wel als den andere by vaaren. Den zieken Aap zeide hier op: Ja mijn Vriend, hoe is het mooglijk voor my het hoofd van een Adder te krijgen, nademaal ik niet zoo veel kragten hebbe om ſpijze tot mijn nooddruft in te zaamelen. Den andere antwoorde: Ik zag voor twe dagen, niet wijd hier van daan, een man welke op een Adder loerde, om daar van de tong alleen te hebben. Ik maak vaſtelijk ſtaat dat hy hem gevangen heeft, en dat het overſchot ginds in den ingang

van

van die rotze zal leggen. Gy kund daar eens heen gaan, en zoeken wat het geval u geeven wil. Den ouden Aap was verblijd, en ſpoeide zig aanſtonds met groote moeiten derwaards heenen. Daar komende; en in de rotze kruipende, wierd van een groote Draak gevat, (welke zig daar verborgen hield,) en ook aanſtonds opgegeeten. De andere Aap ziende, hoe deze verſlonden was, nam aanſtonds zijn plaatze in, voedende zig lekkerlijk van des zelfs ſpijze: Dus wierd dezen Aap bedroogen, van door zijn gezellen raad te volgen, om geneesmiddel voor zijn kwaale te zoeken. Daarom laat u dit voorbeeld wijzer maaken, om niet in een diergelijk ongeluk te vallen. Het wijfken antwoorde hier op: Ik moet bekennen man, dat uw verhaal zeer aanmerkelijk, en wel te paſze bygebragt is. Maar weeſt verzekerd, dat mijn voorneemen gantſch zonder gevaar, en met ligte moeiten kan uitgevoerd worden. Denkt ook, dat wy en onze kinderen, in een vreemd geweſt zijnde, hier de grootſte aangelegendheid ter weereld by hebben. Daarom laat my heenen vliegen, en alles zal zig tot onzen beſten ſchikken.

De Man ziende, dat zijn wijfs begeerten, om na die plaatze te trekken, niet

te beteugelen was, zeide tegens haar: Wel aan, gaad heenen in vreede; maar ziet wel toe, dat gy niemand wie het ook is, eenige kennisze en geefd, van het geene ik u wegens mijn voorneemen ontdekt hebbe; want de ouden zeggen:

Vernuft gaad boven al wat oit een mensch bezit,
Zo men zijn tong bedwingd, en meest'ren kan dat lit.

Lift van een wijfken onder de vogelen.

De Vrouwe beloofde zulks te zullen doen; maar zoo haast niet van haar man gescheiden zijnde, of ze vloog na haaren minnaar Mosam, die ze alles verhaalde, wat haar gemaal voorgenomen had in het werk te stellen, zeggende onder anderen, dat nademaal ze zonder Hem niet leeven en konde, hy op middelen moest bedagt zijn, om haar ter dier plaatze gezelschap te houden. Dog dat hy moest betragten zulks met wille van haar man te doen, wijl anderzinds hun voorneemen geen goede uitslag zoude hebben. Dat hy by haar man ten dezen einde moest gaan, hem vriendelijk groeten, en zeggen welk een aangenaame plaatze, om vreedzaamelijk te woonen door hem aan zulk en zulk een gewest opgespeurd en ontdekt was. Dat hy moest betuigen zulks al lang

lang geweeten te hebben, om alle agterdogt van napraat uit haar man, zoo veel doenlijk was, te weeren. Op alle welke dingen Mosam antwoorde, dat hy niet konde zien, waarom men hier verpligt was, zoo veel moeiten in het werk te stellen. Dat hy zig na die plaatze vervoegen zoude, 't zy haar man zulks hebben wilde of niet, om dieswille dat hy daar toe zoo wel geregtigd was als den anderen, nademaal 'er voor die tijd niemand gewoond hadde. En, vervolgde hy, wil uw man zig van geweld bedienen, om 'er my tegens wil en dank van daan te houden, zoo weet ik middel om hem op gelijke wijze het hoofd te bieden. De Vrouwe zeide hier op: Inderdaad, gy spreekt wel de waarheid, maar de reeden waarom ik u zoo geern in dat andere gewest by my had, is niet om in geduurige onrust en twist, maar in vreede en vermaak te leeven. Dit weet gy wel kan niet zijn, dan ten zy gy u ten eenemaal goedwillig tegens mijn man vertoond. Dit doende zuld gy zijne genegendheid winnen, en alles wat gy begeerd van hem verkrijgen. Volgd mijn raad, vliegd na hem toe, terwijl ik nog uit ben, zegd dat gy 'er met my onderwegen of gesprooken hebd, zoo als ik u

tegenkwam, maar dat ik 'er gantſch niet toe verſtaan wilde; in tegendeel dat ik 'er u zeer bitz over heb bejegend, en gedreigd zulks na vermoogen te zullen beletten. Ik ben verzekerd gy dus doende, dat alles wel gaan zal, en mijn man buiten alle kwaad vermoeden blijven. Gy kund hem ook wat honing om de mond ſmeeren, met te zeggen, dat gy wel weet, dat hy veel waardiger is die plaats te bewoonen, dan gy, maar dat het zijne vriendſchap is, waar om gy in gezelſchap tragt te zijn van hem, die zo veel boven u in vermoogen en gaaven uitſteekt. Moſam volgde beſtiptelijk na, 't geen hem dus nadrukkelijk van het wijf onderregt werd: en zoo als hy hier over nog met de man ſtond te ſpreeken, kwam zy te huis, hebbende om ſchijn te geeven datze by den Geneesmeeſter geweeſt was, eenige dingen met zig gebragt, welke de gedaante van Geneeskruiden hadden. Zy maakten, zoo het ſcheen, gantſch geen werk van Moſam, nog groetede hem niet eens wanneer hy zijn afſcheid uit haar huis nam. Hy weg zijnde, vertelde haar man wat Moſams voorſlag geweeſt was, en hoe hem zulks om verſcheide redenen wel aanſtond. Waar op zy zeide: Gy weet immers wel man, dat

dat men iets voortreffelijks om van te bestaan hebbende gevonden, men noit zoo zot moet zijn, zoodanig een zaak met iemand anders te deelen. By aldien gy deze vogel zoo veel toevertrouwd, zouw het wel kunnen zijn, dat hy u een slegte part speelde. Want dat hy eens een groot deel van de zijnen met zig bragt, wie twijfeld 'er aan, of zy zouden daar uitdrijven den geenen die haar in de weg waaren. De man antwoorde hier op: Alhoewel het geene gy zegd niet buiten onmooglijkheid is, zoo moet men evenwel voor vast houden, 't geen ons de wijzen leeren.

Een sterke wagte zig te roemen op zyn
magt,
Voor dat zyn vyand is door hem ter dood
gebragt.

My aangaande, ik hebbe een beter gevoelen van deze vogel, en merk hem aan, als zeer bekwaam, om ons tegens onze vyanden te beschermen. Daar gaad niets voor een getrouw vriend, op wien men zig in tijd van nood verlaaten mag. Niemand moet op zijn eigen vermoogen te veel steunen, nog de bystand van andere versmaaden. Het is wel waar, wy

Zamengevoegde magt overwind alles.

zijn de ſterkſte onder alle de andere vogelen, en niemand zal ons ligtelijk eenig leed toebrengen. Maar daar en gaad egter niet boven een zaamengevoegde magt. De alderſwakſte kunnen veeltijds met hulpe van anderen, de geweldigſte die leeven, overwinnen. Dat dit zoo is, hebben ons de oude meeſters der wijzen met dit volgende voorbeeld tragten te leeren.

In zeker landſchap van India waaren op een tijd een groote meenigte wolven, zijnde boven maten ſtout, wreed en verſcheurende. Onder deze was 'er een, welke boven alle de andere uitſtak, zoo in kloekte des ligchaams, als moedigheid om op andere dieren aan te vallen. Hy zonderde zig meeſtendeels van de zijnen af, en maakte doorgaans jagt, op een deel Katten, welke haar in een groote menigte, in het gebergte onthielden. Daar ging zelden een dag voorby, of hy brak 'er een vijf of zes ſtuks de nek, en atze vervolgens voor lekkere ſpijze op. Dit veroorzaakte geen geringe ontſteltenisze onder deze dieren, ieder vreeſde den wolf, en niemand dorſt ſchier oit voor den dag komen. Zy kwamen op een tijd wanneer haaren vyand van de hand was, gelijkerhand voor hun Koning, om

om een middel te beraamen, wat in de-
ze hooge nood gedaan diende. Onder
des Konings raaden waaren ter dier tijd
drie voornaame Katten, met welke deze
zaak verhandeld wierd. Den Koning
vraagde den eerſten, wat hem dogt, dat
men in deze ongelegendheid moeſt doen?
Deze gaf tot antwoord : niet met allen
anders als de Goden de zaak opgeeven,
wijl men onmooglijk zoo magtig een
vyand wederſtaan konde. De tweede
was van verſtand, dat men het gebergte
moeſt verlaaten, gelijkerhand de vlugt
neemen, en zig elders daar het veiliger
te woonen was, heenen begeeven. Dog
de derde zeide, dat hy het eene en het
andere ongeraaden vond; maar wilde
men wel doen, zoo moeſt men zijne krag-
gen te zaamen ſpannen om den Wolf van
kant te helpen: Dat dit geſchieden kon,
zoo men hem, als hy wederom een prooi
kwam haalen, gelijkerhand op het lijf
viel. Dat hy in deze onderneeminge wel
de eerſte wilde zijn, en het ſcherpſte ſpits
afbijten. enz. Deze raad geviel den Ko-
ning, als ook alle de andere Katten. Den
Wolf op een dag na gewoonte komende,
om zijn holle maag met hun vleeſch te
verzaadigen, ſprong dezen raadgeever
aldereerſt op hem aan, krabden hem de

Word door een voorbeeld getoond.

oogen uit; en van de andere aanftonds gevolgd zijnde, was dezen magtigen vyand in een zeer korte tijd overwonnen en om het leeven gebragt. Hier uit blijkt van welk een byzondere nuttigheid het vermoogen van veele te zaamen gevoegd, is (zeide het manneken) en daarom (vervolgde hy) agt ik my ten hoogften gelukkig, deze geleegendheid van een vriend met my te neemen, dus aangetroffen te hebben. Wel aan (zeide het wijfken) als zulks uw wil dog is, ik ben te vreeden. Zijnde ondertusfchen ten hoogften verblijd, dat haar aanflag zoo wel gelukt was. Den dag van hun vertrek naderende, trokkenze met hun gantfche huisgezin, nevens Mofam, na de beftemde plaatze, alwaar eenige tijd in allerhande pleizieren en weelde geleefd hebbende, zonder datze van eenige kommer, onruft, of iets dat na wederwaardigheden geleek, wiften, gebeurde het, dat'er een groote fchaarsheid van leevensmiddelen, en duure tijd opkwam. Holgot nevens zijn wijf en kinderen, verdroegen zulks geduldelijk, hoopende op een fpoedige uitkomft, en haaftige veranderinge van weder. Dog Mofam was hier lang na zoo gemakkelik in, niet tegenftaande dat hem zijn vriends

wijf

vijf veel meer als haar eigen egtgenood eminde. Op zekere morgen alleen ittende, zeide hy tegens zich zelven: Niet tegenstaande de beloften, die men nbedwongen, en zulks nog wel aan riendden doed, heiliglijk behooren onerhouden te worden, zoo moeten deze venwel wijken voor alle reedenen van eien belang. Want elk is aan zijn zelven zel het aldermeeste verpligt. Zy die de elegendheid aan de hand hebben, om uin eigen voordeel te bevorderen, en ier geen agt op geeven, wat nut dog eeft een ander van de zulke te verwagen? De wijzen zeggen met groot regt: De eerste voorkomende gelegendheid, moet men ten spoedigsten aangrijpen, op at men niet weder behoefd te zoeken, geene door nalaatigheid verzuimd is. Hier toe diend ook dit bekende vers:

De liefde moet van zig zelfs beginnen.

Grypt aan uw goed geluk, terwyl het voor u staat,
Of anders volgd berouw en klaagen; maar te laat.

Gy hebd u tegenwoordig hier nedergeslagen, om met vermaak, gemakkelijk, en zonder eenige zorgen te leeven. Nog het slegte gewas kant zig als nijdig er tegens aan. Men heeft by na zoo veel

veel als hier vald, alleen van nooden, om met een onbekrompen gemoed zijn gezondheid in ſtaad te houden. Daarom moet ik betragten my een weg te baanen, om het weinige dat hier is, alleen te bezitten. Ik weet dat zulks niet geſchieden en kan, of zy moeten van kant geruimt die my in de weg zijn. Eerſt moet Holgot voord, en daar na zijne kinderen. Dog om mijn handen zelfs zoo veel mooglijk is, van bloedvergieten vry te houden, moeten andere dit voor my uitvoeren. Hier op hem nog een weinig tijds bedagt hebbende, ging hy, zig ongeruſt en bedroefd veinzende, na het wijfken van Holgot, welke, als eenige ontſteltenisze op zijn aangezigt leezende, hem vraagde, hoe hy 'er dus treurig uitzag, en of het de ſchaarsheid des tijds was, welke hem kwelde? Neen, (zeide hy) maar wilde den Hemel, dat het geen grooter zaaken waaren, welke op heden my alle vreugde des leevens beneemen. 't Is om u, en om uw behoudenisze, dat ik in de grootſte verlegendheid des weerelds ben. Het wijfken hier door gaande gemaakt, om te mogen weeten wat hy hier mede zeggen wilde, bad hem zulks dog te willen doen. Waarop hy in dezer voegen voord voer:

Al-

Alderliefste gezellinne, al is het dat wy door onderscheiden geboorte, en geslagt niet van de zelve natuure en zijn, zoo kan evenwel de waare vriendschap en onderlinge genegendheid niet beletten, dat wy, gelijk we altijd gedaan hebben, een zuster-en-broederlijke verkeeringe met malkanderen onderhouden. Men zeid gemeenlijk, zoo wie een broeder ontbreekt, is bevrijd van een nabestaande vyand, en die geen maagschap en heeft, heeft ook geen benijders. 't Geen ik u te zeggen hebbe, is van een groot belang, en kan niet minder als swaar en hard voor u vallen. Ook twijfel ik, of gy het my al heel wel zuld afneemen. Dog het zy hier mede zoo het wil, het zekere gevaar waar in ik u zie, maakt dat ik geenzinds swijgen kan. Daarom volgd mijn raad, en weest geenzinds nieuwsgierig my de reeden af te vragen, voor dat gy het volbragt hebd. Het wijfken zeide hier op: Ik bid u Mosam, vertoefd dog niet langer te zeggen, wat gy op het harte hebd: uwe woorden verschrikken my, en een grillinge reisd door alle mijne leeden; is het in mijn vermoogen, 't geen gy wild dat ik doen moet, en strijd het niet tegens mijn pligt; ja wild gy dat ik voor u in de dood gaa?

gaa? wel aan, ik ben zulks gereed: want de wijzen zeggen:

Verschoond het leeven niet, ten voordeel van uw vriend,
Want niets by Gode, of mensch, zoo groot een loon verdiend.

Mosam ziende dat hy het wijfken verre genoeg gebragt hadde, zeide tegens haar: Gy moet u man om het leeven brengen, en zulks zoo spoedig als eenigzinds mooglijk is. Hier door zal uw geluk bevorderd werden, en gy de swaare slag, die u boven het hoofd hangd, kunnen ontgaan. Vraagd my niet waarom ik u dit raade, voor dat gy het volbragt hebd, en weest verzekerd dat zoo mijne reedenen hier toe niet gewigtig en waaren, ik u in geenderhande wijze tot zulks vergen zoude. Gy behoefd ook niet te denken, dat gy dit doende, een moorderesze, veel min een verlaatene en eenzaame weduwe zijn zuld. Want wat het eerste aanbelangd, gy zuld met uw man van kant te helpen, slegts een uitvoerster zijn van de goddelijke wraake, over zijne gepleegde en gesmeede schelmstukken. En voor de rest, schoon ik u wegens de ongelijkheid onzer natuur niet trouwen en kan, zoo weet dat ik reeds daar in voorzien heb-

Schoone beloften vermoogen veel op een Vrouwe.

hebbe, met u te zullen uitheiliken, aan eenen jongen vogel van uw geslagt, zijnde een goed vriend van my, en een die u hertelijke liefde en geneegendheid toedraagd. Hy zal niet gelijk den booswigt uw man, u tragten te verderven, maar in tegendeel alles geeven wat gy begeeren kund. Verzuimd niet het geene ik u tegenwoordig met zoo veel opregtigheid en genegendheid raade, op dat uw niet wedervaare als die Vogelen, waar van ik dit volgende verhaalen zal.

De Swaluwen gezelschap gemaakt hebbende, met de onnozele zingende vogelkens, en weetende zig na den eisch der zaaken, en der tijden te voegen, door haar konst van hoog en laag, als mede jaarlijks snel van de eene in de andere weereld te vliegen, ondertusschen niet nalaatende, zoo veel mooglijk was, op de bedrijven der menschen te letten, hadden ook veele der zelver konsten-geleerd: en onder andere, hoe zy van hennip of vlas netten wisten te maaken, om daar mede de eenvoudige Vogelkens, welke met hun gezang een aangenaam geluid maaken, te verstrikken en te vangen. Invoegen wanneer zy 't haarer aankomste in de lente zagen, dat de menschen aldaar lijnzaad ende kennip zaaiden, zy zig ver-

Zinrijk voorbeeld van de Swaluwen.

pligt

pligt vonden de boven genoemde vogelkens te raaden, om aanſtonds op die bezaaide akkers te vliegen, en alle het zaad op te eeten, op dat zy door zoo een ligt middel, zig van de dood bevrijden, en te gelijk overvloedig voedzel hebben konden. Maar deze altijd even laag in de zelve landen vliegende, en overzulks onkundige vogelkens, laatdunkende werdende, en boven dat nijdig zijnde, naamen het kwaalijk, dat deze ſwaluwen, en in haar oogen nieuwelingen, meer als zy waanden te weeten, wat haar nut, dienſtig, of ondienſtig was, waarom zy haar beſpottede en uitlagten. De Swaluwen niet tegenſtaande dit, verdroegen zulks geduldelijk, op hoope dat het zaad, als zomtijds by een kwaad jaar gebeurd, in der aarde zoude verrotten, en niet opkomen. Dog daar na ziende dat het zeer meenigvuldig uit de aarde opſchoot, oordeelde zy in gemoede verpligt te zijn, de vogelkens aldus aan te ſpreeken: Goede gezellen en vrienden, het eerſte middel, om met kleine arbeid, en groote baat, ons voor de ſtrikken te bevrijden, hebd gy verzuimd: Nu is 'er nog een en geen ander overig, naamendlijk met alle magt, op de tedere hennip en het vlas te vallen, en die uit te roejen, het welk

ons nu wel moejelijk om doen zal zijn, wijl ons dat kruid ten voedzel niet ſtrekken zal; maar aangezien ons leeven daar aan hangd, en nu geen andere weg overig is, zoo raaden wy u ernſtig aanſtonds, benevens ons, dien arbeid te onderneemen, eer het kruid te ſterk geworteld, en voor ons onuitroejelijk zy. De vogelkens deze raad gehoord hebbende, zeiden, dat de zelve zekerlijk en nergens anders toe dienden, dan om haar maar te doen arbeiden, en door gebrek van voedzel magteloos te maaken, terwijl 't onzeker was, of de menſchen oit van dat kruid netten breiden, en haar daar mede vangen zouden. De Swaluwen derhalven bemerkende, dat haaren goeden raad niet alleen veragt, maar ook verdagt wierd, verlieten de boſſchen en velden, en gingen hun woonplaatze by de menſchen neemen, onder voorwaarde dat zy die met hunnen zang zouden vermaaken, en daar en tegen vry weezen van alle vervolgingen der menſchen. Zoo dat tzederd dien tijd de Swaluwen in vryheid woonen, terwijl de menſchen alle de andere zingende Vogelkens met hunne netten en strikken vangen.

Dit voorbeeld, vervolgde Moſam, heb ik u daarom willen verhaalen, op dat

gy weeten zoud, dat het een verſtandige niet en betaamd, de getrouwe raad van zijnen vriend te wanagten, te meer zoo ze onze eigene behoudeniſze in het oog heeft. De wijzen zeggen, een goede raad voor de verleegene, is als een geneesmiddel om de kranken van de dood te verloſzen. Het ombrengen van uwen man, behalven dat 'er uw eigen leeven aan hangd, zal u den weg baanen, tot een die veel beter, getrouwer en jonger van jaaren is. Daarom volvoerd zulks zoo ſpoedig als gy immers kund, en maakt dat ik binnen weinig dagen de vrolijke tijdinge hier van hebbe. Het wijfken hoorende van een jonger man ſpreeken, behoefde door geen andere beweegreedenen aangepord te worden, om de haare, die ze lang gehad hadde, aanſtonds van kant te helpen. Zy vloog van Moſam, na hem eerſt duizend bedankingen voor zijnen goeden raad gegeeven te hebben, en ging tot haaren man, dog vond hem ſwak, en door honger magteloos te bedde leggen. Deze gelegentheid, om haar heilloos voorneemen uit te voeren, niet willende verzuimen, vloogze na den oever, ving daar een Viſch, dog vergiftigde den zelven met het ſwadder van een Adder; zy bood den zelven haaren

haaren man aan, zeggende, verblijd te zijn, datze dus gelukkiglijk iets tot zijn verkwikkinge gevonden had. Den man in eenige dagen niet gegeeten hebbende, slokte deze visch greetiglijk op, dog moest deze maaltijd weinig uuren daar na met de dood bekoopen. Het wijfken buiten maaten verheugd, dat haar gemaal dus met weinig moeiten door haar afgescheept was, vloog aanstonds na Mosam, en verhaalde hem, hoe vaardig zy geweest was, in zijnen raad te volbrengen. Hy ontving haar met meer als gemeene vriendelijkheid, en zeide: waarde vriendinne, nadien gy zoo bereidwillig en vaardig zijd geweest, in het volbrengen van het geen u door my geraaden wierd, zoo wil ik ook wyders mijne beloften aan u voltrekken, komd gaad met my ter plaatze, alwaar ik weet dat gy van uw toekomende jongen man verwagt word. Zy vloog met hem, en aan de wooning van een oude Vos komende, trad Mosam van haar af, dewelke tegens de Vos zeide: Daar is ze, die ik u voor eenige dagen beloofd hebbe, in u geweld te brengen. Laatze binnen komen, zeide de Vos; waar op Mosam haar wenkende, kwamze onbekommerd aan treeden. Dog zoo haast kon haar

De eene ontrouw is vast aan de andere.

 den

den Vos met zijn pooten niet bekomen, of hy ſloegze diervoegen datze dood ter aarden viel. Moſam dit ziende, ſprong by na van blijdſchap op, en ſloeg zijne vlerken uit, om na den oever te vliegen; maar de Vos bad hem, nog een weinigje te blijven, om van hem iets in belooning voor zijne moeiten te ontfangen. Moſam bewilligde hier in; dog verſchrikte niet weinig, wanneer hy den Vos voor den ingang van het hol zag ſtaan, en hem hoorde zeggen: Nademaal gy aldertrouwlooſte booswigt, u niet en hebt ontzien, zoo godlooſlijk de alderheiligſte wetten van vriendſchap, aan die zig op u verlieten, te overtreeden, zoo zijd gy ook niet waardig een oogenblik langer te leeven; waar op hem by de keele grijpende, wrong hy de zelve toe, hem alzoo zijn welverdiende loon geevende.

Het XVII. HOOFDSTUK.

Handelende van de zulke, welke andere kunnen raaden, en haar zelven niet.

UIt dit uw verhaalde voorbeeld (zeide de Koning Diſles tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar) blijkt klaarlijk,

lijk, hoe bedrog te pleegen, en kwaad doen, zijn eigen meester veeltijds ten verderve brengd; maar nu wilde ik wel, dat gy my eens aanweesd, hoe het gemeenlijk met de zulke afloopt, welke andere goede raad kunnen geeven, en haar zelven niet. Sendebar antwoorde hier op: Heer Koning, men vind beschreeven, dat 'er voor veele jaaren geleeden, een voornaam gewest in India is geweest, vrugtbaar van allerhande Palmboomen, op een van welke een Duive woonde, hebbende haar nest in de opperste top van de zelve. 't Viel deze Duive geweldig moejelijk, datze daaglijks met zoo veel arbeids tot zulk een hooge plaatze haar voedzel, datze vergaaderde, moest heenen voeren. Maar het geen haar het aldermeeste smertede, was dat ze aan zekere Vos, daar omtrent woonende, welke haar geduurig dreigde om het leeven te brengen, t'elkens als zy eenige jongen uitgebroeid hadde, een of twe van de zelve ten prooje moest geeven. Hier over geheel aan het treuren geraakt, en door de droefheid overwonnen, nam ze voor, haar zelven door honger uit de weereld te helpen. Maar een Sperwer daar omtrent zijn nest hebbende, dit bemerkende, kwam by haar,

Opmerkelijk beeld. voor-

verzoekende, dat ze hem de oorzaake van haar hartenleed wilde mededeelen. De Duive zeide hem, hoe de ſwaare dreigementen van den Vos, haar daar toe een geruime tijd gebragt hadde, van haar eigen jongen hem tot ſpijze te geeven, datze liever wilde ſterven, als zulks in het toekomende meer doen; en daarom, dat geene vertrooſtingen magtig waaren haar wonden te geneezen. De Sperwer dit hoorende, gaf tot antwoord: Hoe mijn onnoozele Vriendinne! zijd gy zoo eenvoudig de doorſleepene liſten van den Vos niet te kennen? Volgd mijn raad, en weeſt verzekerd, dat gy wel haaſt van hem ontſlaagen zuld zijn. Zulks wil ik geerne doen, antwoorde de Duive: maar wat is het, dat by my gedaan diend? Dat zal ik u zeggen, (zeide den Sperwer:) Gy weet wel dat den Vos geen vleugelen heeft om te vliegen, nog ook van klaauwen voorzien is, om hooge boomen te beklimmen. Wanneer hy dan weder komd, en u dreigd te willen dooden, zoo gy hem uw jongen niet toe werpt, zoo zegt: 't Is wel, doed uw beſt; maar ik en heb geen nood, van door u meerder beſchadigd te zullen worden. Leerd eerſt vliegen, of tegens de ſteiltens geſwindelijk opklauteren,

Getrouwe raad.

en

en als gy dit kund, zoo komd, en ziet of ik wel zoo zot zal weezen, u mijn jongens buiten eenige nood te geeven, gelijk ik voor dezen gedaan hebbe. De Duive was verblijd, bedankte den Sperwer voor deze raad, en beloofde zulks zonder fout te zullen doen. Eenige weeken verloopen zijnde, den Vos gisſzende, dat de Duive haar jongen uitgebroeid hadde, vervoegde zig na gewoonte onder de voet van den Boom, haar toeroepende, hem zijn prooje van boven af te werpen. Dog de Duive, nu wijzer gemaakt, antwoorde hem alles wat haar van den Sperwer geraaden was. De Vos dit hoorende, ſtond niet weinig verwonderd, en na eenige tijd heen en weer geloopen te hebben, vraagde hy haar, van wien ze dit alles geleerd hadde? De Duive, zonder eenig agterdenken, noemde den Sperwer. Den Vos deze kennende, vervoegde zig aanſtonds ter plaatze daar zijn wooninge was. Hem ziende, zeide hy: Goede gezelle, het is tegenwoordig heel ſlegt weder, ik bid u, zegd my, hoe gy u voor de winden en regen bewaaren kund? De Sperwer antwoorde: Wanneer my de wind van de regter zyde aankomd, zoo leg ik mijn hoofd op de linker, en komd ze van de linker zijde,

Liſtigheid van een Vos.

zoo keer ik my na de regter zijde toe, en hier door is het dat ik my van alle ongemakken bevrijd vinde. De Vos zeide wederom: maar ten gebeurd niet zelden, dat de winden van alle hoeken, even gelijk, en ſterk waaijen; ik bid u, zegd my hoe dat gy het dan maakt? De Swerwer gaf hier op tot antwoord: In zoodanig een ongelegentheid, verberg ik mijn hoofd en hals, onder mijne vleugelen. Hoe is het mogelijk (ſprak de Vos) dat zulks weezen kan? dit ſchijnd my ten eenenmaal ongelooflijk toe. Evenwel is 'er niets zekerder, (zeide de Sperwer.) Waar op de Vos zig aldus hooren liet. Waarlijk gy Vogelen, zijd de gelukzaligſte ſchepzelen, welke oit van de Goden op aarden voordgebragt zijn. Gy bewandeld de aarde, eet van des zelfs kruiden, en kund daar en boven het geheele ſwerk van de bovenſte wolken doorvliegen; geen vyand heeft het vermoogen, hoe magtig dat ze zijn, u eenige ſchade toe te brengen. Maar dat my het alderwonderlijkſte ſchijnd: zoud het wel waar weezen, dat gy u zo tegens alle ongemakken van regen en onweder wapenen kund? Dit gaad mijn begrijp te boven; daarom gelukkige Vogel, komd van boven, en laat my de-

ze uw kunſt eens van na by met eigene oogen zien: ten einde ik zulks voor een waaragtige zaak aan ieder een vertellen mag. De Sperwer, moedig geworden door deze loftuitingen van den Vos, kwam van boven, ging op de grond neder zitten, en ſtak zijn hoofd en hals geheel onder zijne vleugelen. De Vos deze gelegendheid waarneemende, greep hem met zijne pooten, beet hem de kop af, en zeide ſpottende: Zo moetenze vaaren, die andere met goede raad kunnen ſtijven, en hun eigen zelven niet. Waar op hy zig vervolgens met de doode romp verzadigde.

Het XVIII. HOOFDSTUK.

Handelende van de ondankbaarheid.

KOning Diſles dit met groot genoegen aangehoord hebbende, zeide tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar, niet is 'er dat met het menſchelijke leeven, meer gemeenſchap heeft, als het voorbeeld dat gy zoo even by gebragt hebd: maar nu wilde ik wel, dat gy my eens een duidelijke ſchets gaafd van de ondankbaarheid, welke ondeugd

Ondankbaarheid de grootste ondeugd.

thans zulke diepe wortelen allerwegen geschooten heeft. Sendebar antwoorde hier op: Heer Koning, de ondankbaarheid, zijnde een geheele vergeetinge van voorgaande ontfangene weldaaden, hebben ons de oude door dit volgende voorbeeld tragten af te schilderen.

Aardig voorbeeld tot bevestiging hier van.

In India was voortijds een Huisman, welke op zekere dag door een eenzaam bosch wandelende, niet verre van hem een erbarmelijk geschrei hoorde. Rondom hem ziende, bevond hy het gekerm voord te komen, onder uit de voet van een hollen boom, welkers ingang met een swaaren steen bedekt lag. Hy trad na de zelve toe, en vraagde wie hier aldus gevangen zat? Waar op hem van binnen geantwoord wierd, dat het een groote slange was, van welke, by aldien hy de steen wilde weg wentelen, hy met groote giften, en onnoemelijke schatten beloond zoude worden. Den Huisman dit hoorende, en op de vergeldinge van zijn liefdepligten hoopende, rolde met groote moeite den steen weg, waar door de Slang zijn vryheid bekwam; maar in plaats van woord te houden, schoot hy den Huisman om het lijf, in voorneemen van hem aanstonds zonder eenige genade te dooden. Den Huisman hier over verbaast,

ɔaaſt, en verſchrikt, zeide: Hoe mijn Vriend, is dit den loon, daar voor dat ik u van de dood verloſt, en met de grootſte arbeid zoo veel goed gedaan hebbe? waar op de Slange antwoorde:

Kwaad voor goed iemand te loonen,
Is 't dat daaglijks gaat in ſwang;
Daarom moet gy my verſchoonen,
Dat ik het u maak dus bang.

In der daad (zeide de Boer) zoo heb k dan wel zot, en dubbel onvoorzigtig gedaan, met u uit uw elende te verloſ:en, en het leeven te geeven, om het nijne te verderven. De Slang antwoorle hier op: Mijn vriend, nademaal gy :en menſch zijd, en gevolgelijk zoo veel neer verſtands als de beeſten hebd, zoo 'erwonderd het my dat gy zoo onkunlig zijd van het beloop der weereldze :aaken; want daar is niets dat onder de tervelingen meerder betragt word, dan le beſte verdienſten met wreevel, en :waad doen te beloonen. Dit hebben le beeſten van de menſchen geleerd, en laarom moet het u niet vreemd dunken, t geen ik voorneemens ben, na een algemeene gewoonte, met u uit te voeren. Dog om u evenwel geen ongelijk te doen, en

en mijn eigen regter te zijn, zoo gedraag ik my in deze aan het oordeel van anderen; en laat ons het den geenen vraagen, die we aldereerſt ontmoeten. Den Boer was hier mede te vreeden: zy vervolgden hun weg, en kwamen by een Paard, daar de vilders by ſtonden, uit welkers mond deze bedroefde klagten voordgebragt wierden. Wee mijn elendige! die nog jong en ſterk zijnde, mijn zelven gantſchelijk, met rijden, draaven en ſtrijden, in den dienſt van een voornaam Edelman hebbe afgeſloofd! hoe meenigmaal heb ik hem wel door mijn groote moedigheid van het gevaar des doods verloſt, en hem door mijn vlugtig ſpringen tot overwinnaar van zijne vyanden gemaakt? Dog een klein misval aan mijne maanen krijgende, ben ik door hem verkogt aan een Sleeper, die my, na dat ik ruim twintig jaaren voor zijn huisvrouw, en kinderen, door de onverdragelijkſte arbeid te doen, de koſt heb gewonnen, en nu dus oud en afgeleefd, om een weinig voordeels van mijn huid te krijgen, dus onbarmhertig aan de wreede vilders overgeeft, zonder eenigzinds te bedenken, dat hy zoo hooglijk aan my verbonden is. Den Slang dit hoorende, zeide tegens de Boer: Zie daar

een

een fraaije ſchilderye, van het beloop en de loon des weerelds. Dog den Huisman zig omkeerende, en met de Slang voordgaande, zagenze een windhond, zeer dun, mat, en van magerheid nauwlijks voordkunnende, welke tegens hun zeide: Mijn vrienden, bemerkt de deerlijke toeſtand, waar in ik heden tot een loon van mijn weêrgadelooze verdienſten, in geworpen ben. Ik heb lange jaaren ginds by dien Heer gewoond, hem duizend lekkernyen van wildbraad, daaglijks op zijn Tafel verſchaft, des nagts als een trouwe wagter zijn huis bewaakt, en de dieven en roovers van zijne goederen gehouden, als ook menigmaal, mijn leeven, wanneer hy in perijkel was, van door de wilde ſwijnen verſcheurd te worden, voor hem in gevaar geſteld; en nu ik og armen! door overvloed van jaaren, een hoogen ouderdom hebbe bereikt, en my veele gebreken t'evens overvallen, word ik door hem, als onnut, ten huize uitgeſtooten; en dus, zonder hoop van eenige uitkomſt, aan de ſwaarſte en onlijdelijkſte armoede overgegeeven. Dog gelijkerwijs ik deze alderſnoodſte ondankbaarheid van de menſchen, met reedenen vervloeke, zoo vertrooſt ik my nog hier

hier in, dat de woeſte winden, bittere koude, onſtuimige hagel en ſneeuw, en de onverdraagelijke honger die ik lijde, haaſt een einde van mijn elendig leeven maaken zal. Den Huisman deze woorden van de Haazewind hoorende, was buiten maaten ontſteld, ziende dat zoo het dus voord wilde, hy zekerlijk van ieder een ter dood verweezen wierd: dog hy bad de Slange, dat men de zaak nog eens aan de uitſpraak van de eerſte Vos, welke hun tegen kwam, zoude laaten verblijven. De Slang was hier mede te vreeden; en niet verre gegaan hebbende, ontmoete hun een Vos, van welke zy gevraagd wierden, of 'er eenig geſchil onder hun was? en zoo ja, dat zy het hem geliefden voord te ſtellen: Waar op de Slang aan den Vos antwoorde: Bemoeid u noit met dingen, die u niet aangaan; ten minſten, weeſd niet nieuwsgierig te weeten, waar toe gy niet geroepen word. Of anderzinds zouw het u ligtelijk kunnen gaan, als dien Ezel, welke zijn leeven verloor, om dat hy te nauwkeurig in het ondervraagen was. De Vos zeide: Verhaald my dit: het welk van de Slang in dezer voegen gedaan wierd.

Men vind het over al even kwaad.

Ten tijde wanneer 'er een algemeen gebod

gebod was van den Leeuw, Koning aller viervoetige Dieren, dat niemand van de beeſten des wouds, den een den anderen, zonder merkelijke reedenen daar toe te hebben, beſchadigen zoude, was 'er een Ezel, welke aan een grasrijke weide woonde, en wegens den overvloed een gemakkelijk en vermaakelijk leeven leidde. Op eenen tijd gebeurde het, dat een Wolf en Vos te zaamen deze plaatze voorby wandelde; het welk den Ezel ziende, riep hy haar toe, en vraagde werwaards de reize na toe leide? De Wolf en Vos gaven tot antwoord: Datze ten Hove by den Koning trokken, maar dat ze van herten wenſchten, iemand te mogen vinden welke haar biegten wilde, en kwijtſcheldinge geeven van dat kwaad dat ze bedreeven mogten hebben. Den Ezel dit hoorende, ſprak: Wel aan, dat wy ons met ons drien onder malkanderen biegten, terwijl het dog evenveel is, van wie zulks gedaan word, en de wetten des Konings hier geenzinds tegen en ſtrijden. Behalven nog dat een belijdeniſze onder twe getuigen, by ons altijd beſtaan kan. Den Wolf en Vos waaren hier mede te vreeden, en den laatſtgenoemde begon eerſt in dezer voegen te ſpreeken: Dat ik my

Voorbeeld.

na

na vermogen altijd heb getragt te dragen, als een vreedzaam dier onder mijne medebroederen, en de andere beeſten, kunnen die geenen getuigen, welke my van jongs af hebben gekend; ook vind ik my gantſchelijk geenes misdaad mewuſtig. Dog het is eens gebeurd nu zominige maanden verleeden, dat ik des nagts by donker door een Dorp, voor by een Huismans wooning kwam gaan, alwaar een Haan met zijn geduurig kraaijen, zoodanig een geraas maakte, dat het my niet mooglijk ſcheen, dat menſchen, nog beeſten, een oog om te ruſten toe doen konden. Ik hier over moejelijk, liep na het hol daar de Haan in was, vond het open, en beet hem de kop af. Dog op dat het lighaam dood zijnde, de Hoenderen door ſtank niet kwellen en zouden, nam ik het mede, en at het op. Eenige dagen hier na wederom voorby de zelve plaats gaande, wierd ik van de Hennen gezien, welke my gelijkerhand voor een ſchelmagtige moordenaar ſcholden, en een dief te zijn nariepen. Waar over ik geſtoord, en grootelijks in mijn eer en goede naam gekwetſt zijnde, ſchoot ik op hun in, en brakze gelijkerhand de nek, nemende daar van niet meer als een mede, om dat my den knegt van de

Wonderlijke biegt tuſſchen een Wolf, Vos en Ezel.

de Huisman op de hielen zat. Dit vrienden, is het alles dat ik weet, ten laſte van my te zijn. Den Wolf deze Biegt, van de Vos gehoord hebbende, zeide tegens hem, ja wel broeder, deze uw daad is uitdrukkelijk ſtrijdende, met het verbod dat onzen Koning gedaan heeft: Naamendlijk, dat niemand op verbeurte zijns leevens, eenig beeſt dooden mag. Dog aangezien gy het met geen kwaad oogmerk, maar alleen om de ruſt der menſchen te bevorderen gedaan hebd, zoo is zulks nog verſchoonlijk, en daarom vergeef ik u het zelve, niet twijfelende of dezen Ezel, zal mede zoo van gelijken doen. Den Ezel had hier niets tegen, waar op den Wolf zijn biegt in dezer voegen begon. Het is niet lang geleden, dat ik op zekere dag voorby een Grasrijke weide kwam gaan, alwaar ik een Zog zag loopen, welke de jonge ſpruitjens uit het aardrijk eerſt opgekomen, niet alleen met de ſnuit jammerlijk lag vernielen, maar daar en boven, met de pooten het onderſte boven wroeten, en zulks zoo gulzig, dat ze haar onnozele biggen, vergeetende, zonder na de zelve om te zien, alleen zonder eenige ſpijze te hebben, loopen liet. Deze kwaadaardige onbarmhartigheid van de

Zog, ontſtak mijn gemoed zoodanig met regtveerdige gramſchap, zulks ik op haar aanviel, dood beet, en op at. Dog dit gedaan zijnde, bemerkende, dat de ouderlooze biggetjes, door de dood van hun ontaarde moeder, als arme weezen zouden moeten omſwerven, en ten proo-je van het bittere geval zijn, nam ik ze een voor een, en doodeze, gelijk ik de moeder gedaan had, en verzadigde daags daar aan, met hun mijn hongerige maag. Meer weet ik niet met reedenen op mijn rekeninge te hebben, gy lieden kund oordeelen, wat goeds of kwaads, hier in van my bedreeven is. De Vos nam hier op aanſtonds het woord, en zeide: tegens het gebod van den Koning hebd gy zoo wel als ik gezondigd, dog nade-maal uw toorne tegens den Zog, billik-maatig, en uw medelijden omtrent de biggen zeer groot is geweeſt, zoo kan men u hier over in goede gemoede heel gemakkelijk vry ſpreeken, gelijk ik by de-zen betuige, voor mijn aandeel te doen. Den Ezel had hier mede niets tegens, en begon vervolgens zijn Biegte op de-ze wijze. Veel kwaads van rooven of moorderyen gedaan te hebben, kund gy mijne Heeren, wel denken dat het werk van my (die een ezel ben) niet en is. Want aange-

aangezien het de kruiden des velds zijn, waar mede ik my geneere, zoo kan ik niet minder als ſchuldig aan bloedvergieten weezen. 't Zouw dieshalven onnoodig zijn, my voor u te biegten, ten waare dat een eenige daad, my zomtijds nog eenigzinds ongeruſt maakte. En ze is deze. Ik voor eenige jaaren, een oude, rijke, dog gierige wrek van een Meeſter dienende, was eens met hem geheele twe dagen door boſſchen en wildernisſen op de reis, zonder in al die tijd eenig het minſte voedzel te krijgen. Ter plaatze gekomen zijnde, alwaar hy wel ontfangen, en by zijn vrienden onthaald wierd, bond hy my buiten de deur, in de koude lugt, zonder eenige ſpijze te geeven aan een boom, leggende zijn reistuig, nevens een paar ſchoenen, daar hy wat hoi voor zijn koude voeten in gedaan hadde, aan mijn zijde. Ik door groote honger geprikkeld nam dit Hoi, dat zeer weinig was, en at het op; Dog hy des anderen daags, zonder het te merken, trok zijn ſchoenen wederom aan, en vervolgde aldus zijn weg. Meer weet ik niet, van al mijn leeven gedaan te hebben, dat na ongeregtigheid gelijkt; zoo anders deze daad zoodanig genoemd mag worden. Den Wolf en Vos, dit

gehoord hebbende, zaten en keeken op malkanderen: Dog de laatſte nam het woord, en zeide: De zonde, die gy, ô Ezel gedaan hebd, met het hoi uit de ſchoenen van den oude man, uw wettige Heer en Meeſter te neemen, is onvergeefelijk, ja ten hoogſten met de doodſtraffe, waardig gewrooken te worden. Want behalven dat men het een van de byzonderſte ſchelmſtukken moet oordeelen, den geenen te beſteelen, in wiens dienſt dat men is, en welkers brood dat men eet, zoo had het kunnen gebeuren, dat door deze uw daad, de oude man voor zijn tijd was komen te ſterven, wegens de onverdraagelijke koude, welke hy buiten twijfel door het miſzen van 't Hoi aan zijn voeten geleden heeft. Zekerlijk zal hy niet zonder groote jigt, buikwee, en andere ſwaare kwellingen uitgeſtaan te hebben, hier van afgekomen zijn. Daarom Heer Wolf, zoud ik u raaden, dat gy dezen alderonbarmhartigſten Ezel, gelijk gy de Biggen gedaan hebd, aanſtonds loon na zijne verdienſten gaafd. Den Wolf was hier aanſtonds gereed toe, en wat betuigingen van onſchuld den armen hals ook doen mogt, hy moeſt 'er het leeven inſchieten. Waar uit gy wel zien kund, (vervolgde de Slang tegens den Vos) met

Kleine dieven hangd men op, en groote laat men loopen.

met hoe groot een gevaar het vermengd is, wanneer men nieuwsgierig is van andere mans zaaken eenige kennisze te hebben, zonder daar toe verzogt of genoodigd te worden. Daarom laat u dit voorbeeld verstrekken, voor een middel om in het toekomende wijzer te worden. Den Vos bedankte de Slange voor de voorzigtige raad, en wilde aldus zijn afscheid van hem neemen. Dog den Huisman bad hem regter te willen zijn over het verschil dat hy met de Slang uitstaan hadde, wegens de loon voor zijne gedaane dienst; doende een omstandig verhaal, van alles wat tusschen hun beiden voorgevallen was. De Slang betuigde van gelijke zig het oordeel van den Vos te willen onderwerpen. Waar op deze zeide: Mijn vrienden, om een regtmaatig en onpartijdig scheidsman, in dit uw wigtige verschil te zijn, zoo zal het ten hoogsten noodig weezen, dat gy my ter plaatze brengd, alwaar gy malkanderen de eerstemaal ontmoet zijd. Den Huisman was zulks te vreeden, als ook de Slange. Zy wandelden na de Boom, en de Slange wees aan de Vos het hol waar in hy gevangen gezeten had. Waar op de Vos den verbaasde speelende, zeide: Ik bidde u mijn broeder, kruipt 'er nog

Lift van een Vos. eens in, op dat ik zien mag de wonderlijke bogten des ligchaams, welke gy in zoodanig een engte zijnde, maaken kund. De Slang, zonder eenig kwaad vermoeden te hebben, deed alzoo; maar hy was zoo haaft niet binnen, of de Vos zeide tegens den Boer: Za rept u nu, en rold de fteen weder boven op het gat; want dan zijn wy t'zamen verloft van een vyand, welke ons alle beide niet ontzien zouw, om het leeven te brengen. Den Huisman was hier meer als vlijtig genoeg toe, en deed zulks zoo haaftig, dat het den Slang onmooglijk was wederom na buiten te komen. Hier mede vervolgde ze hun weg; en den Boer zeide tegens den Vos: Aangezien gy my dus onverwagt, zoo groot een weldaad beweezen hebd, zoo bid ik u, dat gy met my gaad, ter plaatze alwaar ik woonagtig ben. Ik zal u daar komende, geduurende uw geheele leevens tijd, van alles wat noodzaakelijk is, verzorgen, en daaglijks een van mijn alderbefte Hoenderen geeven. De Vos nam dit aan, en ging met den Huisman na des zelfs wooning. De Vrouwe haar Man ziende met een Vos inkomen, vraagde hem, wat hy met de zelve maaken wilde? De Man verhaalde haar alles, wat hem geduurende

de zijn reis bejegend was, als ook wat hy aan de Vos beloofd hadde. Waar op de Vrouwe zeide: Hoe! zijd gy dul of uitzinnig? aan dezen alle uwe Hoenderen te geeven, weeſt dog wijzer; en wild gy wel doen, ſlaad hem dood, zoo behouden wy niet alleen het onze, maar kunnen ook nog daar en boven, vijf zilvere penningen voor zijn huid krijgen;

Nergens word minder als dankbaarheid gevonden.

waar door uw verteerde koſten onderwegen zullen goed gemaakt worden. Den Huisman had hier niets tegen; hy nam de Vos, gaf hem dien avond een oud Hoen; maar kwam 's morgens by hem, en ſloeg hem zoodanig met een knuppel, dat hy daar af ſtierf. Invoegen dat op deze wijze, het zeggen van de Slange waaragtig bleek, dat'er niets meerder op aarden, als ondankbaarheid gepleegd wierd.

Het XIX. HOOFDSTUK.

Afbeeldzel van iemand die altyd vroom geleefd heeft, en ſtervende een dief word.

KOning Diſles dit voorbeeld, met alle tekenen van genoegen aangehoord hebbende, zeide tegens zijnen wijzen meeſter Sendebar: Ik bid u, geeft my nu eens berigt, hoe het weezen kan, dat een man, hebbende van zijn jonge jaaren af, tot eenen hoogen ouderdom toe, onbeſprooken geleefd, zonder iemand ietwes te verkorten, evenwel eindelijk een dief komd te ſterven. Sendebar antwoorde hier op: Heer Koning, zulks

zulks kan geſchieden door driederleie wegen of oorzaaken. Namendlijk, door gebrek van middelen, om van te leeven: Door gelegendheid te krijgen, om iemand iets buiten weeten te ontvreemden: en ten derden; Door het wegmaaken van zijne goederen, wanneer men de zelve, door de dood komd te ontruimen. By gebrek van leevens behoeftens geſchied het, wanneer een eerlijk man, door bittere rampſpoeden gedrukt, 't zy van het afbranden zijner wooninge, ſchade ter zee, of verlies van Koopmanſchappen, niets bezittende waar van te beſtaan, nog van iemand in zijn bedroefde armoede onderſtut wordende, zig op middelen bedenkt, om het overige zijnes leevens door de weereld te komen. Dit hebben de ouden door deze volgende gelijkeniſze tragten uit te beelden.

Op driederleie wijze kan iemand een dief worden.

Zeker Huisman, op een tijd door het veld wandelende, vond onderwegen een jong Vosjen in een neſt leggen, daar de moeder niet by was. Hy nam het met zig, droeg het na zijn huis, en voede het met alle zorgvuldigheid op. Dit Beeſt wat grooter geworden zijnde, droeg zig in allerhande manieren zeer ſchikkelijk, ſpeelende daaglijks met de kinderen des Huismans, als ook met des zelfs Vee,

Hoenderen, Duiven, Patrijzen, Endvogels enz. Noit wierd 'er iemand van hem het alderminſte leed aangedaan. Dog den Huisman na verloop van tijd komende te ſterven, en een gierige zoon tot erfgenaam van zijne goederen nalaatende, wierd 'er weinig op dezen Vos gepaſt, invoegen hy zoo nu en dan de ſcherpte des hongers, en andere ongemakken te gevoelen kwam. Hy zulks gantſchelijk niet gewoon zijnde, en van dag tot dag nog al meer gebrek lijdende, daar en boven van de ouderdom gedrukt, wierd zoo verwoed, en door hoopeloosheid aangedreeven, dat hy niet als rooven en verſlinden deed, omtrent alles wat hem voorkwam. Invoegen dat dit zoo verre liep, dat 't hem eindelijk zijn leeven koſte. Dog wie en ziet niet, dat het lijden van gebrek, en het kwalijk oppaſzen van den zoone, omtrent zijnes Vaders nalaatenſchap, en deze Vos, hier oorzaake van was.

I. Door armoede.

Het twede middel, waar door iemand, die altijd wel geleefd heeft, een dief komd te worden, ontſtaad niet zelden uit de voorkomende gelegendheid, waar van dit ſpreekwoord ſchijnd afkomſtig te zijn; de gelegendheid maakt den dief. In de Boeken der wijzen vind men be-

beſchreeven, hoe op zekere plaatze langen tijd, een Wolf en Wolvinne woonden, welke, alzoo het daar zeer Vee-rijk was, niet alleen haar zelven, maar ook hun jongens dik en vet met de roof van andere beeſten meſte. Invoegen, dit hoe langer hoe meerder toenam, tot uitneemende ſchade van alle de Huislieden. Daar omtrent, ſpanden op eenen dag een menigte Jaagers te zamen, welke deze Wolven alle vingen en dood loegen, uitgezonderd eenen, die nog ong en rad ter beenen, zig met de vlugt n een wildernifze verſtak. Hier zijnde, egon hy te overweegen, met hoe groot een gevaar het was, zig met de roof van ndere dieren te behelpen, verfoejende ijns ouders onverzaadelijkheid, en nam oor een geheel ander leeven te leiden. Hy beholp zig met de gewaſſchen des ardrijks, loerde op geen roof, en was net allen vreedzaam onder het andere gedierte. Het aanzien dat hy door deze leevenswijze by ieder een verworf, was groot en ongemeen; elk beminde hem, n men wilde geſtadig in zijn gezelſchap ijn. Dit liep ook zoo verre, dat men em met algemeene toeſtemminge, tot en Vorſt, en Overſte uitriep; wordene een geruime tijd dit ampt van hem, met

II. Door gelegendheid om te ſteelen.

met alle getrouwigheid en goede voorzorge bekleed. Dog het gebeurde, deze Wolf, nu reedelijk oud geworden zijnde, dat 'er op een dag zommige Schaapherders, met hun Schaapen, door het bosch, alwaar zig den Wolf onthield, reisde. Van deze kudde dwaalden der een stuk vijf of zes af, welke na lang omswerven, de Wolf in het gemoet kwamen. Hy haar ziende, en niemand die 'er het oog over hadde, gewaar wordende, met een groote begeerte om des zelfs vleesch te eeten, aangesteeken, niet denkende op zijn voorgaande agtbaarheid, en geregeld leeven, viel op hen in, en doodeze alle. Het welk gedaan hebbende, verstieten hem de andere Dieren, zeggende; dat zijn voorgaande deugdzaam leven maar louterе geveinsdheid was geweest, als ook dat zijn vroomheid slegts by mangel van een schelm te kunnen zijn, veroorzaakt was.

Het derde is; wanneer iemand, hebbende van jongs af altijd als een eerlijk man geleefd, oud geworden zijnde, zonder wettige reedenen daar toe te hebben, by uitterste wille, vrye gifte, of iets anders wat het mag weezen, zijne goederen weg maakt aan vreemden, en aldus zijn eigene vrienden, en regte erven, onterft, zoo word zulks mede

mede voor een zoort van Dieveryen gerekend. En zulks begaad men op twederleie wijze, of met zijn middelen weg te ſchenken aan pluimſtrijkers, die niemand als om voordeels wille eenige goede dienſten doen. Of als men dezelve, niet langer kunnende gebruiken, tot het bouwen van Tempelen, Altaaren, of andere Cieraaden tot den dienſt der Goden, wil beſteed hebben. Want zy die zulks doen, wanneer 'er vrienden van den bloede zijn, oeffenen een linkze barmhartigheid, zoekende met het geen zy andere diefagtig ontrooven, de gunſte des Hemels te erlangen; verrijkende daar door de zoodanige, welke hier van daan het aardrijk tot een laſt zijn, en een lui, en beeſtagtig leeven te leiden komen. Dit is het, dat ons de meeſters der oude wijzen, met dit volgende voorbeeld hebben getragt te leeren. Zekere Leeuw, eenmaal een goede vangſt gekreegen hebbende, beſtaande uit veele vette en ſchoone oſzen, doode de zelve, en hing de ſwaarſte ſtukken daar van in de lugt te droogen, met voorneemen om ze in tijd van nood te gebruiken. Den afval, en wat de reſt aanbelangd, deelde hy onder de zijne uit, zulks ieder een hier wel mede te vreeden was. Na verloop van zommi-

III. Door het wegmaaken van zijn goed aan de onregte erven.

ge

ge maanden gebeurde het, dat den Leeuw in een doodelijke krankheid viel, welke hem lange tijd by blijvende, was zijn gantſche Hofgezin hier over ten uitterſte bedroefd, te meer, nademaal 'er een ſwaare hongersnood allerwegen by gebrek van leevensmiddelen geleden wierd. Zommige der nabeſtaande vrienden van den Leeuw, niet denkende hier kwalijk aan te doen, namen zoo nu en dan een van de gedroogde ſtukken vleeſch, en aten de zelve tot ſliſzinge van hun honger op. Dit wierd den Leeuw door deze en geene verſpieders aangebragt, waar over hy zoodanig vertoornd wierd, dat hy beſloot deze zijne vrienden van alle zijn nalaatenſchap te onterven, en het zelve aan vreemde weg te maaken. Zekere Vos, èen van des Leeuwen geheime Raaden, dit hoorende, nam de vrymoedigheid van tegens hem te zeggen: Heer Koning, hoe is het mooglijk, dat gy om zulk een geringe miſdaad, alle uwe goederen, welke gy geduurende u gantſche leevenstijd zoo getrouwelijk beſtierd hebd, komd weg te ſchenken aan vreemden, die u daar voor noit eenige vergeldinge bewijzen zullen. 't Zijn uwe bloedvrienden, welke aan het geene gy met de dood komd te ontruimen, door de god-

goddelijke en menſchelijke wetten regt
en eigendom hebben. Gy hebd tot nog
toe geleefd, als een deugdzaam Vorſt, en
zijd om uwe goede bedrijven, zoo wel
van vyanden als vrienden altijd bemind
en geliefd geweeſt. Waarom wild gy dat
men u, dood zijnde, duizend verwijtin-
gen en vervloekingen zal na ſpuwen.
Waarlijk weeſt wijzer, en deeld uwe
goederen uit aan hen die ze wettig toeko-
men, en om wiens wille mooglijk de go-
den u zoo overvloedig gezegend heb-
ben. Gy hebd met roem en lof onder de
stervelingen geleefd; wel aan, maakt
dat gy ook geſtorven zijnde, uwe gedag-
tenifze by de nakomelingen in zegenin-
ge doed zijn. Het is niet genoeg met
groote arbeid veele rijkdommen vergaa-
derd, en die met geduurige kommer be-
waard te hebben; maar men moet ook
zorge draagen, die na de dood wel te be-
steeden. Den Leeuw, niet tegenſtaan-
de deze heilzaame vermaaninge van den
Vos, ging evenwel voord, en maakte
alle zijne middelen, zoo roerende als on-
roerende, aan eenen Panther, welke de
zelve bezittende, dog niet kunnende be-
ſtieren, wel haaſt in zijn voorgaande ar-
moede verviel. Waar over ieder een hem
uitlagte, en den Leeuw wierd by de In-
diaan-

diaansche wijzen, waar onder ook zommige Regtsgeleerden waaren, voor een dief en roover van anders mans goederen, verklaard, en als zoodanig in hunne schriften uitgebeeld.

Het XX. HOOFDSTUK.

Waar in aangeweezen word, dat men niet onbedagtzaamlijk iets ter handen neemen moet.

UIt dit uw bygebragte voorbeeld, (zeide Koning Disses tegens zijnen wijzen meester Sendebar) heb ik zeer wel verstaan, hoe veel 'er aan gelegen is, zijne goederen, eer men komd te sterven, aan de regte erfgenaamen weg te maaken. Als ook dat men hier in nalaatig zijnde, groot gevaar loopt, van voor altoos een kwaaden naam aan de nakomelingen agter te laaten. Maar nu wilde ik wel, dat gy my eens toonde, hoe het gemeenlijk de zulke vergaat, welke hun waanen tot alle dingen bekwaam te zijn, en daar van daan zig niets en ontzien te onderwinden. Sendebar antwoorde: Heer Koning, de wijzen hebben wel en met waarheid gezeid, dat de aarde geen swaar-

ſwaarder laſt, dan een onweetende, die van alle leeringe ontbloot is, draagd, en niet tegenſtaande zulks, durft voor geeven van alles kenniſze te hebben. Want gelijkerwijs de koornäiren, haar hoofd buigende, vol en wel gegraand, en in tegendeel die haar hoofd op ſteeken, gemeenlijk leedig en onvrugtbaär zijn: Alzoo zijn ook die gene met meerder deugd, en andere loffelijke dingen begaafd, die in alle nederigheid wandelen, haar zelven niet verheffen, nogte haar eigen eere zoeken, dan die groote pogchers en roemers van haare eigene deugden zijn. Even gelijk de Valleien vrugtbaar zijn, maar de bergen hoe zy hooger zijn, zoo veel te minder vrugten draagen, alzoo is 't ook dat die haar vernederen, en hun wijsheid, zonder waan bezitten, vrugtbaarder van beleid gevonden worden, als de zulke welke door opgeblaazendheid hun eigen bekwaamheid verheffen. Dit hebben ons de ouden, door dit volgende voorbeeld zeer levendig tragten in te ſcherpen.

In zeker vrugtbaar geweſt van India, onthield zig een groote en moedige Leeuw, welke niet alleen aan het Wild daar te Lande, maar ook zelfs aan de gewaſſen des velds, daaglijks een onnoeme-

Aanmerkelijk voorbeeld van een oude en jonge Leeuw.

lijke schade deed. Hy verwoestede de boomen, ontwortelde de kruiden, en verdorf al het gezaaide. Dit veroorzaakte dat de Huislieden by malkanderen kwamen, en middelen beraamde, om deze magtige vyand, zoo zulks mooglijk was, of te dooden, of te verdrijven. Ten welken einde zy verscheide kuilen groeven, de zelve met aarde overdekkende, Heggen maakte, en een groote meenigte strikken uitspanden. Dit gedaan hebbende, kwam de Leeuw als vooren om alles te verderven, dog hy vond zig onverwagt in de netten verward, en wat moeiten hy deed, was het hem onmooglijk daar uit te geraaken, zulks de Huislieden komende, hem diervoegen met stokken en knuppels sloegen, dat het weinig verschilde, of hy zouw het met de dood hebben moeten bekoopen. Dog door dit slaan, en de geweldige tegenstand die hy deed, scheurde het net aan stukken; waar door hy vlugtende het leven behield. Eenige weeken hier na, van zijne ontfangene wonden, met groote pijne geneezen zijnde, overdenkende de schrandere list der menschen, besloot hy hun gezelschap te verlaaten, en begaf zig na een ander Koningrijk in een woeste wildernisze; met hem neemen-

nende zijn zoone, zijnde een jong
Leeuwtje, waar van de Moeder ge-
storven was. Dit Leeuwtje groot ge-
worden, en gelijk zijn Vader geweest
was, zeer roofziek zijnde, dog niet vin-
dende waar aan zijn wreedheid te koe-
len, zeide op zekere tijd: Vader, waar
by komd het toe, dat wy in deze woe-

ſte wilderniſze dus dor en mager moeten leeven? 't Heugd my, dat wy elders woonende, van alles vol op en overvloedig hadden. Ik bid u de goedheid te hebben, van my te zeggen wat hier de oorzaake van is? De oude Leeuw antwoorde: Weet mijn zoone, dat de luſt die ik gehad hebbe, om na mijn welgevallen, met alles wat my voorkwam, te leeven, ten eenemaal vergaân is, zederd ik ontdekt, en met groote ſmerte gevoeld hebbe, de onbegrijpelijke liſt en gaauwigheid der menſchen, om zig van haar vyanden te wreeken. Niemand vermag tegens haar; want alle Schepzelen overtreffen zy in ſchrandere ſtreeken. Daarom heb ik hun gezelſchap verlaaten, en met u, my aan deze plaatze begeeven. Het jonge Leeuwtje nog geen menſchen gezien hebbende, vraagde wat voor maakzels het waaren? De oude beſchreef hem de zelve, en voegden der by, dat men geenzinds zoo zeer haar kragten, als wel hun verſtand te vreezen hadde. Het jonge Leeuwtje dit hoorende, zeide met een vergramd gemoed: Weg, weg, is het anders niet, zoo meen ik een veel gemakkelijker leeven te gaan zoeken. Zijn de menſchen ſwakker dan wy, waarom vreezen wy 'er dan? Tegens liſt kan

men

nen altijd met liſt gewapend zijn. Be-
iefd het u, ik zal heenen gaan, en niet
lleen maaken, dat wy in onze oude lui-
ter leeven, maar ook zoodanig wreeken,
het geen de menſchen aan u gedaan heb-
ben, dat wy in het toekomende van hun
aagen bevrijd zullen blijven. De oude
Leeuw zeide hier op: En onderwind u
zulks geenzinds mijn zoone; want gy
zuld zekerlijk u bedroogen vinden: gy
zijd nog jong, en kend het vernuft der
menſchen niet. Laat ik u, die ervaaren
hebbe watze zijn, hier in dog voor een
voorbeeld verſtrekken. De wijzen zeg-
gen: Leerd aan de voorgang van uw ou-
deren, wat doen gy volgen en ſchuuwen
moet; want haar gevallen zijn u een leer-
meeſtereſze. Ik weet dat gy moeds ge-
noeg hebd, om groote zaaken te onder-
gaan; maar neemd evenwel niets ter
hand boven uw vermoogen. Laat u de-
ze les der ouden een wet zijn, namend-
lijk: Niets te beſtaan dan het geene in on-
ze magt is, op dat niet onze arbeid, ge-
parſt zijnde door de ſwaarte van het werk,
kome te beſwijken, en men zonder vrugt
moet laaten ſtaan, 't geen men onderno-
men heeft. 't Is wel waar, de natuur
ſchijnd ons meer vermogen bygezet te
hebben, dan dat we dus veragtelijk onze

Goede raad, aan onverſtandige, is ydel.

 dagen

dagen in armoede zouden verſlijten; maar een wijs man veranderd zijne zeden na gelegentheid van tijden zonder zondigen. De jonge Leeuw antwoorde wederom: 't Paſt geen edelmoedige, zig met een ſlag van het geval te laaten nederwerpen. Men moet beproeven, wat onze moed tegens de rampen vermag. 't Heugd my voor dezen van u gezien te hebben, dat ge zoo wel de mantel van liſt gebruikte, als die van kragten om uw voorneemen uit te voeren. Hier van heb ik verſcheide ſtaaltjes onthouden, en daar na meen ik mijn gedrag aan te ſtellen. De oude Leeuw zeide hier op: Ziet wel toe mijn zoone, dat gy die waand (in huis zijnde) veel geleerd te hebben, op ſtraat en by andere komende, niet en werd bevonden de grootſte plompaard te weezen; gelijk dien Vos waar van dit volgende verhaald word.

Zekere Vos langen tijd kenniſze gehad hebbende aan een Wolf, bad den zelven zijn zoontje te willen onderwijzen, en voor leermeeſter te verſtrekken, in die dingen welke tot onderhoud van het leeven van nooden waaren. De Wolf was hier gewillig toe, nam het jonge Vosje by zig, en ſtelde het op een berg, zeggende: Wanneer gy eenige beeſten ziet

ko-

komen, zoo komd af en roept my. Het Vosje beloofde zulks; en daar eenige tijd gestaan hebbende, kwamender eenige Verkens voor by; waar op hy aanstonds den Wolf riep, zeggende dat 'er goede vangst was. De Wolf vraagde wat voor beesten het waaren? 't Zijn Verkens antwoorde het Vosje. Waar op hy zeide: deze en dienen ons niet; want ze worden van de Honden al te nauw bewaard. Past op, en roept my als 'er andere komen. Wat daar na wierd hy een deel Buffels gewaar, en riep als vooren, dat 'er wederom kans was om eenige beesten te vangen. De Wolf vraagde andermaal: Wat zijn het? Buffels (antwoorde het Vosje.) Die moeten we niet hebben, zeide de Wolf, want deze zouden veel eer ons, als wy haar kunnen ombrengen. Roept my als 'er andere voorby gaan. Weinig uuren daar na kwamender eenige jonge Veulendjes, waar van de Merrien veldewaards in liepen. Het Vosje riep wederom, daar zijn beesten, en welke, vraagde de Wolf? jonge Veulendjes (antwoorde de Vos.) Dat 's goed, sprak de Wolf, komd gaad met my, en wy zullen ons middagmaal houden. Hier mede viel hy, eer de Paarden kwamen, op de Veulendjes in, doodender een van,

Aanmerkelijk voorbeeld van een oude en jonge Vos.

 en

en ſleepte het agter een Hegge, alwaar zy 'er zaamen hun maaltijd mede hielden. Dit gedaan zijnde, ſtond het Vosjen op, en zeide tegens den Wolf ; mijn lieve Meeſter ik bedank u ten hoogſten voor uw heilzaame onderwijzingen, Ik heb nu zoo veel van u geleerd, dat my niets meer en ontbreekt, om in het toekomende gelukkig te leven: Ik beveele uw in de gunſte des Hemels, en zal mijn Vader veel goeds van uw boodſchappen. De Wolf dit hoorende, zeide tegens hem, hoe mijn vriend, meend gy dat men zoo haaſt wijs word ? Weeſt verzekerd dat dit 'er wel verre van daan is. Gy moet nog al een geruime tijd by my blijven, eer gy het oogmerk van uw Vader, in u verſtandig te doen weezen, bereiken zuld. Daarom doed wel, en gaad wederom op uw oude poſt ſtaan. Neen (ſprak het Vosje.) Ik zal zulks niet doen, want ik weet dat ik meer als te veel ken, om door de wereld te raaken. 't Is wel (zeide de Wolf) gaad heenen in vreeden, maar zie toe, dat men van u niet zegge, dat gy, uw meeſter te vroeg ontloopen zijd. Hier mede ſcheiden ze van malkanderen. 't Vosje t'huis komende, vraagde hem zijn Vader hoe hy zoo haaſtig weder kwam? Waar op hy antwoorde,

de, de reeden hier van te zijn, om dat hy alles geleerd hadde wat hem noodig was. De Vader dit niet kunnende gelooven, ſprak: Zoone, daar moet wat anders aan ſchorten, want gy kund onmooglijk binnen zoo weinig tijds, alle die dingen leeren, daar andere jaaren werks aan hebben. Ik doe al, (ſprak de Jonge Vos.) En de Wolf heeft my zelfs als volleerd zijnde, vryheid gegeeven om wederom na huis te gaan. Zoo dit zoo is, (liet zig de oude Vos hooren) Zoo moet hy daar toe zijn redenen gehad hebben, maar ik en denk geenzinds, dat ze die zijn, welke gy waand: En daarom zoud uw mooglijk wel kunnen gaan als dien Hond, waar van men dit volgende beſchreeven vind.

Zeker Huisman, hebbende twe honden, waar van den eenen altijd met de staart tuſſchen de beenen liep, noit baſte, en de voorbygangeren geduirig in de beenen beet. Den anderen was zeer wagtzaam, dog en beſchadigde niemand. Den Huisman dit bemerkende, hing den eerſtgenoemde, om zijn kwaadaardige stukken, een belle aan de hals, ten einde de menſchen zig voor hem wagten konden. Den Hond dit ding aan zijn hals ziende, en het geluid daar van hoorende, was hier met allen hovaardig op; Voorbeeld van twee Honden.

 en

en beſchimpte alle de andere Honden, welke by hem waaren. Dog een oude wijze hond deze laatdunkende vermeetendheid niet kunnende verdraagen, zeide tegens hem: Wel dwaazen beeſt als gy zijd, meend gy dat men u deze belle, om uw verdienſten aangehangen heeft: Neen zeker, ze verſtrekt voor een merkteken, dat gy de alderboosaardigſte zijd welke onder alle Honden, op aarden leefd. Gy zijd als die plompe dieven, welke zig nog verhovaardigen, wanneer ze aan een zijde ſtrop opgehangen worden. Daarom laat af van deze uwe verwaandheid, en leerd in het toekomende wijzer worden. Dus ook, mijn zoone (vervolgde de oude Vos.) Meen ik dat uw den Wolf wederom gezonden zal hebben, niet om dat gy wijs genoeg zijd, maar om dat men mooglijk geen kans ziet uw verſtandig te maaken. Het Vosje, antwoorde hier op; ten is waaragtig alzoo niet Vader, en wild gy 'er de proef af neemen, gaad aanſtonds, klimd op deze hoogte, en wanneer gy eenige beeſten ziet voorby drijven, zoo komd af, en roept my. De oude Vos, deed alzoo, en een weinig tijds vertoeft hebbende, kwam 'er een kudde Schaapen, nevens een menigte Varkens, waar op hy zijn Zoone

Zoone toe riep dat 'er beeften waaren. Welke zijn het, vraagde de jonge Vos? Schaapen en Verkens, (antwoorde de oude.) Die moeten we niet hebben, (fprak de Jonge Vos.) Want deze worden al te veel van de Honden bewaard. Wat daar na, kwamender ook eenige Buffels, het welk de Vader aan zijn Zoon mede boodfchapte. Die] dienen ons ook niet, zeide de jonge Vos; want zy zouden ons veel eer, als wy haar om het leeven kunnen brengen. Het geval wilde, dat 'er ten derde maale, ook jonge Veulens voorby gingen, waar op de oude Vos zijn Zoon riep; zeggende, komd herwaards, daar zijn wederom beeften. En welke zijn het dog? vraagde de jonge Vos. Het zijn Veulens (antwoorde de oude.) Deze moeten we hebben, fprak de Zoone, en (vervolgde hy.) komd gaad met my, wy zullen ons middagmaal met hun houden. Dit gezegd hebbende, fpoeide hy zig na de Veulens, fprong er een na de keele, dog wierd zoo ruwelijk van de zelve ontfangen, met fchoppen en trappen, dat hy aanftonds ter aarde dood neder viel. De oude Vos dit ziende, was ten hoogften bedroeft, dog merkte, dit ongeval van zijn zoone aan, voor een regtveerdige loon, op zijne laatdunkendheid.

Dit

Dit voorbeeld, (vervolgde de oude Leeuw, tegens zijnen Zoone.) Heb ik u daarom willen verhaalen, op dat gy hier uit verſtaan zoud, de onbezonnene opgeblaazendheid van de Jonkheid. Want of gy al eenige daaden voor dezen aan gezien hebd, die niet buiten mooglijkheid zijn van na te volgen, en daarenboven toenmaals wel uitvielen, zoo en is zulks geen bewijs van dat ze u tegenwoordig wel gelukken zouden. Daarom doed mijn raad, blijft hier by my woonen, behelpt u met het geene hier gevonden word; want een weinigje met ruſt, is veel beter dan overvloed met zorgen. Ik en zal zulks gantſchelijk niet doen, (ſprak de jonge Leeuw,) want ik ben wel verzekerd, dat my een veel beter lot beſchooren is, dan dien dommen Vos, welke zijn kragten niet kende, ook is my dezen morgen vroeg een Arend driemaalen over het hoofd gevloogen, 't welk tekenen zijn, zo ik mijn Moeder wel heb hooren zeggen, van groot geluk en voorſpoed. De oude Leeuw, gaf hier op tot antwoord, mijn Zoone, men moet geenzinds groote zaaken onderwinden, op waangelovige voorbeduidzelen, want dit is moedwillens zig zelven voor alle blijkelijke gevallen bloot ſtellen. De

Alle dingen zijn aan alle niet even nut.

Wij-

Wijzen zeggen: Onderzoekt noit door eenige Waarzeggerye, wat de Goden met u mogen voor hebben: zy beraadslaagen, zonder u te vraagen, en voeren hun besluiten na welgevallen over alles uit. Hier van hebben ons de ouden een aanmerkelijk voorbeeld gegeeven, het welk ik niet kan nalaaten u te verhaalen.

In zekere Bosschagie van India, onthield zig een Wolf, welke van iemand, die een groote naam had van een voorzegger te zijn, eenmaal hoorde zeggen: Dat zoo wanneer men 's morgens vroeg een groote bommekrak van een wind liet, men als dan op dien dag zeer gelukkig zouw zijn. 't Geschiede dat deze Wolf, eens tijdig wakker wordende, zulks gebeurde. Waar op hy verheugd zijnde, tegens zig zelve zeide: Nu zal ik immers heden een gelukkige dag hebben. Waar op zijn wooning verlaatende, en een stuk weegs voord geloopen zijnde, vond hy een leedere zak met ofzen smeer, welke een oude Vrouwe aldaar had laaten leggen; dog hy en wilden 'er niet eens de mond aan zetten, zeggende: Van deze kost zouw ik pijn in het lijf krijgen, en daarom diend ze my niet; ook zal ik van daag buiten alle twijfel veel lek-

Opmerkelijk voorbeeld van een waangeloovige Wolf.

lekkerder gespijsd worden, zoo anders het geene my voor verkondigd is, maar vast gaad. Hier op spoeide hy zig weer voord, en vond een gezoute zijde speks leggen, welke hy met zijn pooten, om en wederom wentelde; maar hy en wouw hier al mede niets af eeten, uit oorzaake (zoo hy zeide) datze hem te grooten dorst veroorzaaken zoude, en hy nog tijds genoeg hadde om op wat beters te wagten. Ondertusschen kwam hy op een kamp lands buiten het bosch, alwaar een Merriepaard met haar jonge Veulentje te weiden ging. Hy haar gewaar wordende, was uitermaaten verheugd, zeggende by zig zelven: Geloofd moeten de Hemelsche Goden zijn, dat ze my om hun beloften te vervullen, sulk een schoone gelegendheid hebben doen voorkomen; nu zal ik van het lekkerste dat 'er in de weereld is, op heden verzadigd worden, gelijk my mijnen aars, van deze morgen voorspeld heeft. Hier op trad hy na de Merrie toe, en zeide tegens de zelve: In der daad mijn Vriendinne, neemd het niet kwalijk, dat ik uwe jonge tot spijze gebruike; want zulks is de verborgene wille des Hemels, die hem aan my overgegeeven heeft. De Merrie gaf hier op aan den Wolf tot antwoord: Nademaal

zulks

zulks zoodanig is, als gy zegd, en wil ik my geenzinds tegens u kanten; maar eer gy dit doed, en mijn Veulen tot uw ſpijze dooded, zoo verzoek ik ootmoedig, my eerſt een beede te willen toeſtaan, waar door gy u zelven eeuwiglijk aan my geliefd en bemind zuld maaken. Ik heb al voor lange tijd gehoord, dat gy een voortreffelijk geneesmeeſter zijd, en raad tegens allerleie gebreken weet. Nu is het zoodanig met my geſteld, dat ik giſteren, gaande ginds door die digte boſſchagie een doorn in mijn voet hebbe getreeden, waar aân ik tegenwoordig de onverdraaglijkſte pijne ter weereld lijde; trekt 'er my de zelve uit, en doed als dan met mijn Veulen na uw welgevallen. De Wolf zeide: Wel aân mijn lieve zuſter, wijſd my uwen bezeerden voet, ik zal mijn beſt doen om u te geneezen. De Merrie deed alzoo; maar gaf hem met een zulk een vervaarlijke ſlag tegens de kop aan, dat hy ruggelings agter over, by na half dood neder viel. Waar op zy zig met haar Veulen na een verzekerde plaatze begaf, verblijd zijnde haar liſt zoo wel gelukt te zien. Den Wolf na een uur of twe in beſwijmeling gelegen te hebben, nu wederom wat bedaard zijnde, ſtond op, en zeide tegens zig

zel-

zelven: Waarlijk, het bedrog en de trouwloosheid van deze Merrie was groot; maar ik en vraag al evenwel na deze schande en smarte niet; want ik ben verzekerd dat daarom van daag mijn geluk niet agterblijven zal. Hier op met geen kleine pijne voordgaande, zag hy op een vlakke weide twe tamelijke groote Bokken, tegens welke hy zeide: Een van u beiden moet my heden tot spijze zijn, daarom bereid u aanstonds tot sterven. Een van deze Bokken gaf hier op tot antwoord: Genadigste Heere, doed en leefd met ons na uw welgevallen; want wy zijn geheel en al de uwe. Maar eer gy iemand van ons dooded, zoo hebd de goedheid, van een swaar geding, dat zeer langen tijd tusschen ons beiden geweest is, te willen effenen. Wy weeten, en zijn verzekerd, dat uw schrandere geest, en kloek oordeel, tot in het binnenste van ons verschil met alle regtmaatigheid zien zal. De Wolf sprak: Laat hooren wat 'er van uw twist is, en ik zal my na vermoogen bevlijtigen u wederzijds regt en genoegen te geeven. Hier op liet zig een van de Bokken aldus hooren: Weeted mijn Heere, dat wy beide broeders zijn, en dat onze Vader voor eenige maanden geleeden, gestor-

ven is, zonder eenige de minſte ordre op zijne nalaatenſchap te ſtellen. Deze kamp lands waar op wy tegenwoordig ſtaan, behoord mede onder zijne goederen; dog tot op dezen dag toe, heb ik, en mijn broeder overhoop gelegen wie hier de meeſte eigendom aan heeft. Het in twe gelijke deelen door te ſnijden, is onmogelijk, en komd ook met het voorregt dat den een boven den anderen vermeend te hebben, niet over een. Wy hebben onze twiſt door een twegevegt al over lang zoeken te beſlegten, dog alzoo wy broeders zijn, en zulks ten hoogſten godloos by andere zouw uitgekreeten worden, zoo ſchijnd dit het middel niet te weezen, om een einde van onze ſtrijd te maaken. Derhalven hebben wy beſlooten, ieder van ons onze ſnelheid door het radſte loopen te beproeven, en langs deze weg een einde van ons verſchil te maaken. Wild gy overzulks, hier op het midden van dit ſtuk lands blijven ſtaan, wy zullen ieder van het een en ander eind, na u komen rennen, en die het laatſte komd, zal aan den andere het land, en aan u het leeven en ligchaam verſchuldigd zijn. 't Is wel (zeide den Wolf:) doed ieder uw beſt, en verwagt van my niet anders dan een regtmaatige vereffeninge uwer zaaken.

Hier op ſpoeiden zig de Bokken, elk na een byzondere hoek van het land, dog wederom komende, liepen gelijkelijk de Wolf, (die haar bleef ſtaan wagten.) Zoodanig met hun gekromde hoornen, tegens huid en ribben aan, dat hy gantſchelijk van zig zelven niet weetende, meer als twe uuren op de plaats moeſt blijven leggen. Ondertuſſchen verzekerde zig de Bokken, aan een veilige oort, alwaar ze voor de Wolf niet te vreezen hadden. Den Wolf wederom bekomende, en nauwlijks wegens overdaadige pijne gaan kunnende, vertrooſte zig nogtans, met zijn gewaande voorſpellinge, van dien dag gelukkig te zullen zijn. Overzulks ſprak hy de eerſte, welke hem tegen kwam, (zijnde een Zog met 5. a 6. jonge biggen) aldus aan: Vrugtbaare Moeder, komd aanſtonds en geefd my twe van uwe kinderkens tot ſpijze, want zulks is de wille der Goden, die my dit huiden morgen bekend gemaakt hebben. De Zog ziende, met wien ze te doen hadde, zeide: het is wel Heer Wolf, dog ik bid u my de vriendſchap te doen, voor gy mijn jongen dooded, ze eerſt in deze riviere te waſſchen, want als dan ben ik verzekerd, dat ze u niet kwalijk bekomen zullen: Gaad hier ſlegts by dit bruggetje af, want daar

laar is het water alderklaardst, en gemakkelijkst om by te komen. Den Wolf, onder te bedenken, hoe elendig hy nog zoo even van de twe Bokken was bedroogen geworden, geloofde den Zog, en ging op het bruggetje staan, dog ze stiet hem met haar smuil van boven neder, en zulks net ter plaatze daar een water-moolen stond, alwaar hy in de raderen verward raakende, zoodanig gehavend wierd, dat hy meer als half gerabraakt, tegens het drooge aan spoelen kwam; wederom op staande, vervolgde hy zijnen weg, en na verloop van een uur of anderhalf, kwam hy by een stal, waar van door onagtzaamheid des bewaarders, de deure was open blijven staan. Hy trad hier in, vond 'er een reedelijk getal Schaapen, en zeide tegens de zelve: van u mijn zustertjes moet ik 'er een stuk twe of drie tot spijze hebben, 't zy met of tegens u wille. Waar op een van de Schaapen antwoorde: Waarlijk mijn broeder, gy zoud om u begeerte te verzadigen, noit beter te pasze hebben kunnen komen, als tegenwoordig. Van deze voorledene nagt zijn 'er twe uit ons gezelschap gestorven, en over deze is het dat wy bezig zijn, de laatste uitvaard op heden te bewijzen. En aangezien wy onder ons

Het gevaar maakt ook de onnozele voorzigtig.

by dusdanig een gelegendheid altijd de gewoonte hebben onderhouden, van gezaamendlijk ter gedagtenisſze des overledene, een rouwlied te zingen, zoo bidden wy u, nademaal u den Hemel met een gladde en heldere ſtemme begaafd heeft, hier onder ons de eerſte op te heffen. Gy zuld hier aan een werk van liefde doen, en ons verpligten u alles te geeven, wat gy ook begeeren wild. Den Wolf geſtreeld, door de gezuikerde redenen van het Schaap, ging in het midden van de geheele koppel ſtaan, en begon zulk een deftig Wolfs muzijk op te heffen, dat hy ten eerſten vande daar omtrent zijnde landlieden gehoord wierd; welke gezaamendlijk ter ſtalle indringende, hem met ſtokken, dorſchvlegels, en vorken, diermaaten afroſten, dat alles wat hy van te vooren, voor ſlagen en ſtooten hadde gehad, daar maar ſpeelen gaan by geweeſt was. Hy bragt 'er egter het leven nog af: Dog dit laatſte ongemakkelijk onthaal, ging hem zoo zeer ter harten, dat hy zig wanhoopig en trooſteloos onder een boom neder wierp, verfoejende zijn dwaaze en overzotte onbedagtzaamheid; zeggende tegens zig zelven: Rampzalige als ik ben, wat voor een kwaade invloejinge der ſterren, mag my dog vervoerd

voerd hebben, niet alleen om het verdoemde bygeloof te omhelzen, maar ook aan de zinneloofte verwaandheid plaats te geeven. Immers by aldien ik niet overdubbeld dol was geweeft, had ik huiden morgen, om mijn luften te boeten, en honger te verzadigen, moeten neemen, 't geen my van zelvs als aangeboden wierd, namendlijk de zijde fpeks, en het fmeer dat ik op de weg vond. Dog zoo wel de ondeugd van opgeblaazendheid, als die van onbedagtzaamheid hebben my dit ongelukkige lot doen erlangen. Want wat konft of oeffeninge had ik geleerd, om van daag voor Geneesmeefter my uit te geeven? overzulks ben ik van de Merrie, wiens doorn ik uit de voet wilde trekken, met zulk een onbarmhartige flag betaald geworden. Desgelijks hadden ook de Bokken gelijk, my zoo ongenadig te havenen, nadien ik haar geding, als Regtsgeleerde heb poogen te vereffenen, daar ik nogtans van al mijn leeven, niets dat die weetenfchap aan betreft, met oogen gezien hebbe. Maar alderzotft is het geweeft, my onder de Schaapen zijnde, voor een Muficant uit te geeven, aangezien mijn fchoone Wolfs ftem, zoo haaft, gekend, als gehoord kon worden. Ik fwijg nog dat my dat lompe beeftagtige

Verwaandheid is altijd kwaad, en oorzaak van veele ongemakken.

Varken zoo gek wist te bepraaten; dat ik haar Biggen in het water bestond af te wasschen. Invoegen ik my nergens af heb te beklaagen; maar alleen de Goden te danken, dat ze my nog tijd hebben overgelaaten, om op mijn voorgaande blindheid te kunnen denken. Ik zal nu in het toekomende, door deze smartelijke bevindinge, gelegendheid hebben, om my nimmer aan diergelijke steenen te stooten: En in der daad (vervolgde de oude Leeuw) dezen Wolf hield zoo wel zijn woord, dat men naderhand noit reeden heeft gehad, zig over zijn gedrag te klaagen; want hy behielp zig met het geene, dat hy aan zijn natuurlijke plaatze vond, betoomde zijn verwaande nieuwsgierigheid, en versleet de rest zijner dagen in volle vrede en gerustheid. Weest gy overzulks mijn zoone, ook wijzer, geefd geen agt altoos op bedriegelijke voortekenen, nog slaat geen geloof in droom beduidzelen; maar boven al bid ik u niet roekeloos te zijn, en laat derhalven af, de list der menschen, door uw kragten te beproeven; want gy kend ze niet, en ik ben het, die zulks tot mijn eeuwig ongenoegen, maar al te wel geleerd hebbe.

De jonge Leeuw, in plaats van deze

voor-

voorbeeldelijke onderwijzinge ſijns vaders in goede agtinge te neemen, beſchimpten de zelve met te zeggen: Ha Vader! nu bevind ik wel ter deegen aan u, 't geen ik voortijds meermaalen gehoord hebbe, namendlijk, dat de elendige hartstogt van vreeze, by de oude lieden, onder het kleed van voorzigtigheid allermeeſt gehuisveſt is. Ik ben ook wel verzekerd, dat de dapperheid, gevoegd met een edelmoedige ſterkte, welke gy omtrent mijne jaaren had, u toenmaals een ander taal als nu deeden voeren. Daarom zoo moet, zal en wil ik heenen gaan, om met eigene oogen te ervaaren, wat voor een liſtig en onoverwinnelijk maakzel dat de menſche is. Niets minder leg ik my toe, dan dat de eerſte, die my van dat ſlag ontmoet, zal weeten dat hy met een jonge en fiere Leeuw, als ik ben, te doen gehad heeft. En, of het tegens alle vermoeden aan, mogt komen te gebeuren, dat de liſt der menſchen mijne ſterkte overtrof, zoo zal ik hier in voorzien, met onderwegen kenniſze te maken aan andere magtige dieren als ik ben, hun in mijne belangens diervoegen tragten in te wikkelen, ja zoodanig aan my verbinden, dat ik door hun magt, met de mijne t'zamen gevoegd, het geheele menſchelijke geſlagt,

nog binnen weinig dagen meen uit te delgen. Hier op gaf de oude Leeuw wederom tot antwoord: Mijn zoone, wel aan; is het dan geheel en al uw wil, zulk een gevaarlijk voorneemen uit te voeren, gaad in vreede. Maar een zaak van wigtig belang, moet ik u nog raaden, namendlijk, dat gy alles wat gy voor hebd, door eigene kragten poogd uit te werken, zonder daar toe de hulpe van andere, of te gebruiken, of zelfs te vergen. Want by aldien gy dit doed, zoo ben ik van nu af verzekerd, dat gy 'er elendig bedroogen af komen zuld. Niemand in de geheele weereld is een ander zoo getrouw, als aan zig zelfs. De eigenliefde, beheerscht zonder onderscheid allerhande gemoederen: Voornamendlijk in zaaken, alwaar men nut of glorie uit te verwagten heeft. Dog hoe de dingen met meerder arbeid of gevaar vermengd zijn, waar in men andere tragt te gebruiken, hoe men ook meer bedagt moet weezen op een nietige, of ongelukkige uitslag. Geloofd my, in deze tegenwoordige eeuwe, zijn de byzondere belangens, diervoegen door een verbasterde gewoonte, van de algemeene afgetrokken, dat daar door, de alderheilzaamste zaaken, of gantschelijk vernietigd, of ten minsten om

Zoo men iets uitvoeren wil, moet men het zelfs kunnen doen.

om verre gestooten worden. Kan men zig zelven helpen, of redden, het is wel; maar men moet noit denken, dat zig andere om onzent wille, in eenig perijkel begeeven zullen. Ja't is hier zoo verre van daan, dat men by na daaglijks ondervind, dat alle zaaken, die door ander mans handen moeten gaan, meest ongedaan blijven leggen. Dit is het, dat ons de oude wijzen door het volgende voorbeeld hebben tragten in te scherpen.

Zekere Indiaansche Vogel, hebbende zijn nest in een stuk koorenlands, hadde altijd de gewoonte, wanneer hy zoude uitvliegen, om voor zijne jongen de kost te zoeken, haar te vermaanen, van wel agt te geeven, en te letten op de menschen, welke dood vyanden van hun geslagt waaren, op dat, indien eenig aanslag der zelve tegens hun mogte gesmeed worden, by tijds daar in te voorzien, en om het aangenaame en dierbaare leeven te verbergen, na een andere plaats heen te vliegen. Het gebeurde, de oude vogel van zijn uitreize wedergekeerd zijnde, dat hy van zijn jongen gewaarschouwd wierd, dat het tijd was om op te breeken, dewijle zy den eigenaar des akkers hadden hooren zijne zoonen belasten, om zijn naast bestaande goede bekenden te ver-

Aanmerkelijk voorbeeld van een Indiaanse Vogel.

zoeken, hem zijn kooren te helpen afmaajen, onder voorwaarde, dat hy zoo goed wederom aan hun doen wilde, indien zulks hem verzogt wierd. By welke gelegendheid, zekerlijk hun neſt gevonden, en zy jonge vogelen, uitgeroeid ſtonden te worden. Dog de oude Vogel antwoorde hier op, dat zy nog geenen haaſt hadden, dewijle des eigenaars vrienden, tot den arbeid, ten behoeve van anderen te onderneemen, niet zeer gereed weezen, maar in tegendeel dat verzoek mooglijk weigeren, immers het zelve ligtelijk verzuimen, of wel geheel en al niet na komen zouden. Gelijk zulks ook met 'er daad maar al te waaragtig was: En den Vogel, wederom komende, het zelve zoodanig bevond. Dog ten twedemaal om aas uitgevloogen, en wedergekeerd zijnde, zoo verhaalde hem de jongen gehoord te hebben, dat de eigenaar des akkers, zijne zoonen hadde geboden, alle zijne bloedvrienden en maagen te verzoeken, ten einde die het kooren zouden komen affnijden, en dat het uit dien hoofde, als nu noodzaakelijk tijd, en geraaden was om te vervliegen: waar op de oude Vogel zig aldus hooren liet: Daar is, geloofd my vryelijk, nog niets ter weereld, dat ons dringd, dus

dus haaſtig en ontijdig te vertrekken; want uw vermogen om te kunnen vliegen, is nog gantſch weinig. Ik meen niets zekerder als dit te weeten; dat, al zijn het ſchoon des Huismans eigene bloedverwanten, welke hy nu tot den arbeid heeft doen noodigen, zy egter zo gereed niet zullen zijn, om hem aanſtonts met haar hulpe by te ſpringen. Daarom blijft geruſtelijk in uw neſt zitten, ter tijd toe dat uwe veederen zoo lang zijn gegroeid, dat ge zonder belemmeringe, op uw eigene vlerken drijven kund. De Vogelen gehoorzaamde de raad van hunnen Vader: Dog de oude ten derde maale uitgevloogen, en wedergekeerd zijnde, zoo gaven hem de jongen te verſtaan, gehoord te hebben, dat den Huisman tegens zijne Zoonen gezegd hadde: Ik zie dat onze buuren, bekenden, bloedvrienden, en nabeſtaande Maagen, onzen inzaamelinge ter Oogſt verzuimen, en dat wy onze eigene arbeid zullen moeten aanwenden, of dat anderzinds ons kooren, mogelijk geheel niet, of ontijdig in de ſchuuren, komen zoude. Zulks ik geheel gezind ben, zelfs mijn werk te beginnen, zie daar zijn Zeiſſens, morgen zal ik u vroeg opwekken, om aan den arbeid te gaan. Den oude Vogel dit zoo haaſt niet

ver-

verſtaan hebbende, gaf aanſtonds laſt aan zijne Jongen, om nevens hem na een ander oort te vervliegen, zeggende: zie nu mijne kinderen is het tijd, dat we van wooning veranderen: Want terwijl den Akkerman, met eigen handen, zijn kooren meend af te maajen, zonder na anderens hulpe te willen wagten, zal zulks ook gewiſzelijk van hem uitgevoerd worden. Hier mede vertrok zoo oude als jongen, en zekerlijk tot hun beider behoudeniſze, want eer de Zon twe maalen was onder gegaan, was den Akker ontbloot van Graanen, hun neſt ontdekt, en zy gelukkig, van tijdig dezen ſlag, waar aan hun leven hing, ontweeken te zijn.

Dit Voorbeeld, mijn Zoone, (vervolgde de oude Leeuw) heb ik u daarom willen verhaalen, op dat gy weeten zoud, hoe ydel dat het is, zig in zaaken van aangelegendheid, op een ander Mans hulp en byſtand te verlaaten. Daarom raad ik u als nog, ſtaad van u voornemen af, en blijfd hier vreedelijk by my woonen. Dog tot geen ding minder als dit, had den jongen Leeuw ooren toe. Hy nam afſcheid van zijn Vader, vervolgde zijn weg door Boſchen en Wilderniſzen en de eerſte welke hem tegen kwam, was een Paard, het welk met den toom

Aanmerkelijk Voorbeeld.

aan

aan de hals in het gras weiden ging. Hy vraagde aan het zelve, wie hem met dusdanige vreemde dingen, die meerder na slaafsche ketenen, als na cieraad geleeken, toegetakeld hadde? Waar op het Paard in dezer voegen antwoorde: Weeted mijn vriend, dat ik voor weinig maanden geleden, in een der vermaakelijkste weiden des Weerelds, in volle voorspoed en genoegen geleefd hebbe. Ik was vry, en aan niemand verbonden, at en dronk wat my luste, en had niemand aan wien ik dienstbaar was, of behoefde te vreezen. Dog ter zelver plaatze, alwaar ik daaglijks verkeerde, onthield zig een Hert, het welk nevens my, van de zelve kruiden des velds at. Ik hier over nijdig, kon zulks niet verdraagen, maar poogde het zelve te beletten; Dog de snelheid zijns loopens, verhinderde my, hem ooit in mijn geweld te krijgen. Het gebeurde dies tijds dat 'er door mijn weide een gewapend Man kwam gaan, welke ik mijn rugge aanbood, om het hert te helpen vangen, en dooden. Het welk van hem zeer gewillig aangenomen wierd, dog onder beding dat ik my moest laaten zadelen en toomen, voor reeden geevende, dat hy anders onmooglijk mijn begeerte, zoude kunnen ten einde brengen. Ik

was

was des te vreeden; en liet hem met my, na zijn welgevallen omgaan, namendlijk den rug met den Zadel bedekken, en den breidel in mijn mond leggen. Door welk middel ook in weinig uuren het hert gevangen en gedood wierd. Waar op ik mijn uitterſte oogwit hebbende bereikt, aan de man verzogt, van my te willen ontſlaan; Dog ik kreeg tot antwoord, dat ik eerſt het Hert na zijn wooning moeſt helpen brengen. Het welk gedaan hebbende, en het zelve wederom verzoekende, zeide hy my, dat ik van hem moeſt gebeezigd worden, om brood en andere toeſpijze tot het hert te haalen, voegende daar by, 't geen my als een donderſlag in de ooren klonk, nu weet ik hoe over nut een beeſt, het paard aan den menſch is, zoo tot het draagen van ſwaare laſten, als van de eene plaats tot de andere, daar mede heen te rennen, enz. Ik dit hoorende, dagt uitzinnig te worden, ik ſteigerde, ſloeg agter uit, en meende met alle kragt, mijnen opzitter tot een Zandruiter te maaken; maar te vergeefs, want ik wierd diermaaten van hem met een ſweep gehavend, en met ſcherpe punten onder in de buik geprikkeld, dat ik geheel afgemat, my in het vervolg geheel en al na zijn wille voegen moeſt. Nu

wei-

weinig dagen geleeden, ben ik door hem verkogt aan een Huisman, die my nevens zijne Ezelen tot het dragen van zwaare lasten gebruikt, en daar en boven des nagts, wanneer ieder legd te rusten, in een watermoolen doed omgaan. Dit elendige leeven is my verdrietiger als de dood zelvs, te meer, wanneer ik my mijne oude en gulde vryheid te binnen breng, en daar en boven zie, hoe gelukkig gy zijd, die de zelve als nog op de volkomenste wijze te genieten komd. De jonge Leeuw dit aangehoord hebbende, gaf aan het Paard tot antwoord: Mijn Vriend, zoud gy de goedheid wel willen hebben, van my uwen meester aan te wijzen; daar is, geloofd my, niets, daar ik meerder na verlange, als om hem te zien, en zijn kragten te beproeven? 't Is ten dezen einde, dat ik herwaards ben gekomen; want mijn Vader heeft my mede wonderbaare dingen van den mensche verhaald: En nademaal ik gantschelijk niet gelooven kan, dat het geen men 'er van komd te zeggen, waaragtig is, zoo heb ik voorgenomen niet te rusten, voor dat ik zulk een schadelijk schepzel van den aardbodem uitgedelgd hebbe. Hier door zullen wy Dieren, in volle gerustheid leeven, als ook die kladde van ons af-

Door nu en dan van zijn regt af te staan, word men geheel dienstbaar.

afwisſchen, dat we door flaauwmoedigheid, niet tegenſtaande onze overgroote ſterkte en magt, onze dierbaare vryheid egter met voeten vertreeden laaten. Het Paard gaf hier op wederom tot antwoord: Zoo waarlijk (ô moedige en magtigſte Leeuw) moeten u de Goden alles goeds willen, als ik verzekerd ben, dat gy voor het algemeene nut der Dieren, de aldervoortreffelijkſte daad u onderſtaad, die men van den Hemel begeeren kan. Dog ik zie geen middel hoe gy uw oogmerk zuld kunnen tot een gewenſchd einde brengen, Want den menſch, alhoewel hy op het duizenſte na zoo ſterk niet en is als gy, is nogtans van de natuur begaafd, met zoo veel voorzigtigheid en liſt, dat het onmooglijk moet geagt worden, hem in dezen te overwinnen. Overzulks zoud ik u raaden, deze gevaarlijke aanſlag te laaten ſteeken. Want daar en leefd geen dier op aarden, in de lugt of onder de wateren, die niet daaglijks en beproefd hoe verre het vermogen der menſchen zig niet uit en breid. Zelfs den grooten en ſterken Elephant, moet den nek, hoe ongaarn ook, voor het liſtige, en bedriegelijke geweld der menſchen buigen. Ja de wilde Stieren, en onbedwingzaame Tygers en Leoparden,

wor-

worden niet alleen dagelijks gevangen en dood geslagen; maar als Lammeren zoo tam en mat gemaakt. Dit is het dat ik u voor tegenwoordig raaden en zeggen kan. Zie daar ginder mijn meester aankomen met vier gejokte Oszen, en let hoe gedweeg die anderzinds sterke beesten, en met groote hoornen voorzien,

Men moet zijn vyand niet te klein agten.

voor hem heenen gaan. Den Leeuw ziende, wat en wie den Huisman was, ſprong van vreugde op, zeggende tegens het paard: Ha broeder! nu wil ik u zoo aanſtonds betoonen, wat de kloekmoedigheid en magt eenes Leeuws boven de liſt van een man vermag. Waar op hy in aller yl na den Huisman toeſchoot, welke hem ziende aankomen, zijn dikke ſtok opnam, en daar mede agter een boom ſtaan ging. Rampzalig ſchepzel (zeide den Leeuw) zijt gy die geene, welke u onderwind, hemel en aarde te temmen, en de aldermagtigſte dieren dwingd aan uw ſporelooze beveelen te gehoorzaamen. 't Za aanſtonds, beproefd uwe kragten tegens my, of ik ſweer u by het Koningrijke mijnes Vaders, dat ik u zoo aanſtonds den nek-breeken zal. Den Huisman van agter de boom met zijn opgeheven ſtok ſtaande, zeide: Wel grootmoedige Leeuw, verhaaſt u niet na my toe te komen, of ik zal u minder als in een ogenblik, met dit ſtuk houts doen gevoelen, wat kragten dat ik heb of niet: zijd gy de zoone van een vader, die een Koningrijk beſtuurd; die, wiens onderdaan ik ben, regeerd 'er wel over honderd. Hier op gaf de Leeuw ten antwoord: Komd aan, wijſd my die groote

Ko-

Koning, op dat ik tegens hem vegten mag, en ik ſweer dat ik u niet aanraaken zal. Wel aan, zeide den Huisman, gaad dan voor my, en ik zal u derwaards brengen. Den Leeuw nog geen honderd paſzen gegaan hebbende, voelde zig met zijn voorſte pooten, in zekere ſtrikken, die onder de groente verborgen lagen, verward. Waar op hy in groote verbaaſtheid tegens den Huisman zeide: Wel hoe! wat is dit, dat my het aardrijk belet, om voord te kunnen gaan? Dat zal ik u zeggen (antwoorde den Boer) en gaf hem daar op zulk een ongenadige ſlag, met zijn ſtok op het hoofd, dat den Leeuw, gevoelende hier het leeven te zullen moeten laaten, met groote benauwdheid uitriep: Slaad my, dat bid ik u, dog niet meer op het hoofd, maar wel op de ooren; want die partyen zijn het, welke na geen goede raad hebben willen luiſteren, en waar door my al dit ongeluk overgekomen is. Waar op hem den Huisman ook aanſtonds door meerder ſlagen te geeven, na de andere weereld verzond.

Het XXI. HOOFDSTUK.

Handelende van verſcheide aanmerkelyke zaaken, en deftige voorbeelden.

DEn zeer wijzen meeſter Sendebar, den inhoud van dit voorgaande Hoofdſtuk beſlooten hebbende, zeide tegens Koning Diſles: Nu agt ik het, mijn Vorſt, dat het tijd zal zijn, om voor tegenwoordig, de ſtoffe, welke van daag tot oeffeninge onzer beider geeſt verſtrekt heeft, af te breeken. Zoo om dat het aan de eene zijde laat op den avond is, als ook, dat de deftigſte beezigheden, door een al te groote langwijligheid, of te onſmaakelijk, of ook veelzinds verdrietig werden. Byzonderlijk heeft dit plaats in raare zaaken, welke by weege van woorden, door anderen voorgedraagen, onze ziel, op een zagte en zeer zoete wijze ſtreelen, dog de inbeelding veelzinds diermaaten verwerren, dat we binnen weinig uuren daar na, geen kleine ontſteltenisſze in hoofd of harſzenen gevoelen. Overzulks Heer Koning, is dit mijn raad, dat gy, om aan uw gezondheid geen hinder te doen, het overige dezer avondſtond, in zoodanige oeffenin-

ſeningen tragt door te brengen, als waar door zoo wel het gemoed vervrolijkt, als de omvoerende zappen des ligchaams in een bekwaame en geregelde ſtand onderhouden kunnen werden. Hier op liet zig Koning Diſles, tegens Sendebar in dezer voegen hooren: O wijze man! ik beſweer u op mijn Vorſtelijke trouwe, dat 'er niets ter weereld is, waar door mijn gezondheid meerder in een zelfde ſtaad blijft, als wanneer ik mijn geeſt mag verluſtigen in de gedagten, opmerkingen, en uitvindingen der wijzen. Hier door is het, dat ik alle dagen als pieuwe kragten, in my voel aankweeken; want de vergenoeginge onzer ziel, bevorderd by na altijd het welvaaren onzes ligchaams: en in tegendeel, wanneer het gemoed kwalijk geſteld is, bevind men zig onvermoogende, een getemperde beweeginge in het ligchaam te onderhouden. Behalven dit, zoo weet gy wel, dat het een Koning meer als iemand voegd, het gezelſchap der wijzen, zoo menigmaal als hy daar toe gelegendheid heeft, by te woonen, om uit haar mond, of ſchriften, zoodanige dingen te leeren, welke hem hoe langs hoe meer tot de waarheid en deugd komen, op te leiden. Het is bekend dat der landbouweren ze-

Opmerkelijke inleiding.

nuwen niet en werden geneezen, op de wijze als die van edelder, en tederder bloed zijn. Een Koning moet altijd Koninglijke dingen in het oog hebben; en daar is niets voortreffelijker dan de betragtinge der wijsheid. Het onderſcheid tusſchen een verſtandige, en onweetende, beſtaad daar voornaamendlijk in, dat den eenen door middel van geleerde zaamenſpreekingen, of goede boeken, zig in beſpiegelinge van bovenmaanſche en beſtendige zaaken, diermaaten verluſtigd, dat hy hier door zoo wel aan anderen, als aan zig zelven, by de geheele weereld, nut geoordeeld werd. Maar den andere, welke in de zinnelijke dingen blijft hangen, nergens anders toe leefd, als om te eeten, drinken, en het ligchaam in allerhande welluſten komd te baakeren, is den beeſten gelijk, welke zelden eenig voordeel doen, dan wanneer ze uit het leeven geſcheiden zijn. Hadden de menſchen een regt begrip van de uitneemende dierbaarheid der wijsheid, zy zouden wel haaſt tot bekenteniſze gebragt werden, hoe veel het weinige, dat een verſtandig man bezit, meerder waard is, dan de rijkdommen eener onweetende. Want hoe meerder zulk een elendige zijne goederen aangroeijen, hoe meer hy ver-

verminderd in vrienden, opwaſcht in vyanden, en zulks alles tot zijne groote ſchaade en ſchande: Maar een wijze met 'er daad wijzer wordende in wijsheid, word geliefd van de Goden, bemind van de deugdzaame, en tot zijn voordeel gevreeſd en ontzien van de kwaaden. Waarlijk dien menſch is overgelukkig, welke niet alleen vernoegd is met een menſch te zijn, maar hem nog alle dagen benaarſtigd, om door kenniſze en deugd meerder als een menſch te werden. Dog zy zijn geheel rampzaalig, welke door hun godloosheden, het weinige menſchelijk datze nog hebben, geheel en al komen uit te ſchudden. De oude wijzen houden het voor een eeuwige ſtokregel, dat 'er maar een eenige oneindige oorzaake van alles is. Dog ik zegge, dat by aldien der veele Goden in den Hemel zijn, het alleen daarom zoude weezen, om dat 'er veele deugdzaame menſchen op aarden zijn. Maar wat is dog de deugd, zoo ze niet gepaard gaad met wijsheid, immers niets anders als een gedoodverwde ſchilderye, daar nog glans nog leeven in is. Want een menſch zonder geleerdheid, is minder waard als een beeſt, nadien een beeſt tot de landbouw kan gebruikt worden, daar een onverſtandige nergens toe deugd.

De Wijsheid moet aan de Deugd, als aan een zuſter verknogt zijn.

deugd. Een flegte Os geefd zijnen huid tot schoenen, zijn vleesch tot eeten, en zijne kragten tot ploegen: Het onnoozele Schaap leverd zijne wolle tot lakenen, en zijn melk tot kaazen; maar ik en weet met waarheid niet, wat 'er van een weet-niet komd, als dat hy dagelijks de Goden vertoornd, de onnoozele bedroefd, de vroomen schend, het brood der armen opslokt, en een onnut overste der lediggangers is. Zekerlijk zoo het in mijn vermogen stond, aan iemand het leeven mede te deelen. Ik schonk het zelve veel liever aan een eenvoudige koe, dan aan een onverstandig boosaardig mensch; want van de eerste geniet men nog groote voordeelen, maar van de laatste niets met allen. Dog gelijkerwijs het niet weeten in alle menschen zeer schandelijk, ja ten hoogsten schadelijk is, en dat de weetenschappen aan een iegelijk welvoegelijk zijn, zoo moet een Vorst hier omtrent zeer verre boven het gemeen uitsteeken, en zig niet alleen vergenoegen laaten met zoo veel te weeten, als een der voornaamste wijzen weeten; maar het is zijn werk te betragten alleen zoo veel zaaken te verstaan, als alle menschen gezaamendlijk begreepen hebben, om dieswille dat hy heerschap-

pye

pye over hun allen voerd, ja dat alle vermogen zijner onderdaanen, in hem uitgebeeld, en door hem als een eenig ligchaam vertoond werden. De Vorften en worden geenzinds ten deezen einde met kroonen en fcepters voorzien, om dat zy alleen meer zullen eeten, drinken, rijkelijk gekleed gaan, rijden, rofzen, draaven, zitten en ftaan, dan anderen; maar op dat ze meerder als iemand haar zouden bevlijtigen, om waarlijk regt verftandig te zijn. Hoe iemands vermogen grooter is, hoe zijn deugden ook meer moeten uitblinken. Alle fouten die iemand in zijn regeering begaad, kunnen nog zomtijds eenigzinds verfchoond werden, behalven de onweetendheid: want zoo een Vorft kwaadaardig is, zulks treft hem zelven het meeft: maar de onweetendheid in een Regent is een verteerende kanker, die zijn eigene Heer dooded, andere vernield, Koningrijken omkeerd, vrienden doed wijken, en de vreemden ten uitterfte verfchrikt en verbaafd maakt. Daar is geen bediening zoo gering waar toe men een dwaaze bekwaam oordeelen moet. Ik over eenige jaaren geleden met mijn Heirleger te velde zijnde, kwam eens onverwagt in de wooning van een Huisman, alwaar

Wat, en waar toe een Vorft behoorde te zijn.

 ik

ik eener mijner Hoofd-lieden, tegens de Boerinne hoorde zeggen: Ha vervloekte oude beeſt, hebdge dan geen meer verſtand, om uit mijn gelaat te kunnen zien, dat ik de aanzienlijkſte, dapperſte en moedigſte Krijgsheld ter weereld ben; zuld gy my overzulks geen beter onthaal aandoen. Ik beſweer u dat gy te weeten hebd, dat den onverzettelijken aardkloot noit meerder ſchud en beefd, dan wanneer ze van mijne voeten betreeden werd. Nergens zenden de Goden de ſtraalen van het Hemelſche zonneligt, dan ter plaatze alwaar men my aanbid en gehoorzaamd. Maar ik verzoek u, mijn waarde Sendebar, aan te merken, dat zoo haaſt als ik met mijnen vyand in een hert treffen geraakte, dezen opgeblaazen zot de aldereerſte was, welke zig ſchandelijk op de vlugt begaf, zijn banniere verliet, en by na mijn geheele Leger in wanordre bragt, invoegen ik zelfs hem met een heirbijl de kop van een kliefde. En om alles te beſluiten, de wormen zijn aan het hout, de motten aan de kleederen, de vonken aan de ſtoppelen, nog de calander aan het meel zoo ſchadelijk niet, als een onverſtandige aan het menſchelijke geſlagt is. Invoegen ik wel met waarheid betuigen mag, dat ik nooit eerder door

Aardig voor beeld.

Affchuwlijkheid van de onweetenheid.

door de hartstogt van gramſchap, mijn zelven geraakt voele, dan wanneer ik verſtandelooze losbollen, tot eenige ampten of ſtaaten verheeven zie. In tegendeel zijn my de wijzen, als goude zuilen, dienſtig om de alderkoſtelijkſte gebouwen te kunnen onderſchraagen. Haar gezelſchap is my een verheuginge, en hun geleerde leſzen herſtellen mijn geeſt veel meerder, als de koſtelijkſte geneesmiddelen een krank ligchaam doen zoulen, ſchoon ze op de konſtigſte wijze toebereid waaren. Hierom verzoek ik ook, dat het u niet en verdriet, my nog een weinig tijds gezelſchap te houden, ten einde ik met zoo veel verzadiging van u mag ſcheiden, als ik met uitgeſtrekten halze u te hooren verlangd hebbe.

Sendebar deze verſtandige reedenen des Konings, niet zonder groote oplettendheid aangehoord hebbende, zeide tegens zijn zelven: Nu beſpeur ik klaarlijk, ô Vorſt! dat uwe hoogagtinge voor de waare wijsheid verwonderlijk en ongemeen is. De ernſt, die gy, om dit te betuigen, gebruikt hebd, doed my als buiten mijn zelven gaan. Ik zal overzulks my, in alles wat mijn geringheid vermag, na uw wille voegen. Dog een ding wilde ik, dat zijn Majeſteit met een

geheel ander oog aanzag, als ik bemerk dat hy doed: Namendlijk de feilen en gebreken der menschen, 't zy in hun oeffeninge tot wijsheid, als in het betragten van de burgerlijke zeeden. Tegens die, die zondigen, moet men zig in alle eeuwigheid niet vergrammen. Zoo om dat zy die kwaad doen, elendig genoeg zijn, zonder dat men hun meerder behoefd toe te wenschen, als ook om dat het ons geeven nog neemen kan, of wy 'er ons moejelijk om maaken of niet: want by aldien het waar is, 't geen ons de wijzen zeggen, naamendlijk, dat alle menschen niet meer dan van een beginzel bewogen worden, zoo om toe te stemmen als om te verwerpen, 't geen by dezen of geenen voor waar of valsch geagt word, zoo kan men ligtelijk zien, dat na mate iemand nut en voordeel in eenige zaaken voor zig zelven meend te vinden, hy ze daar na zal schatten en hoog agten. Ik zeg, meenen te vinden, om dieswille dat hy door waanen geleid, niet zoo zeer in deze uitkiezinge, de regelen van zijn gezond oordeel, als die van zijn onstuimige driften komd op te volgen. Wie noemd men dieven? wie roovers? wie overspeelders? wie dronkaards? dan zy die elendiglijk in haar eigen oordeel

Deftige aanmerkinge omtrent de menschelijke gebreeken.

dwaa-

dwaalen, en het waare nut van de dingen die buiten hun zijn, niet en kennen. Ik geef het u Heer Koning te bedenken, wat deze menſchen eerder verdienen, of dat men zig tegens hun vergramd, of dat men deernis met hun hebbe. Dat men hun haar doolinge toonde, mooglijk zou men zien, hoe gereedelijk zy van haar misdrijf afwijken zouden; dog het zelve niet geſchiedende, moeſt men denken, dat het een oneindige magt was, welke haar doed zijn, datze zijn, zonder datze in het alderminſte het vermogen hebben, de paalen van hun eens geſtelde noodlot, zelfs door de alderſterkſte dommekragt te kunnen verwrikken, of te verzetten. Maar zult gy mooglijk zeggen: Behoorde men niet een dief en overſpeelder uit te delgen, en een harzenlooze, of haater van alle wijsheid met veragtinge te bejegenen? Ik vraage hier wederom op: Zouw men de geene die blind is, die doof is, die geen het alderminſte vermoogen hebben, van zelfs hun ſwaarſte doolingen, door hun gantſche leevenstijd te bemerken, om dieswille datze ontbloot zijn, van de oordeelende kragt hunner ziele; zou men deeze, zeg ik, uitroeijen, en van kant helpen? Indien gy dus ſpreekt, zoo geef ik u te beden-

denken, hoe wreed en onmenschelijk het geene is, dat gy zegd: Want dus doende maakt men zig niet alleen een berisper, maar men wraakt ook het werk der onstervelijke Goden, willende dat zy alle menschen, na onze zinlijkheid, en opgeblaazene inbeelding gemaakt moesten hebben. Zekerlijk Heer Koning, by aldien het verlies der grootste dingen zeer groot is, gelijk het waar oordeel, en de opregte wil van een iegelijk mensch zeer groot moet geagt worden, waarom vergramd gy u tegens die geene welke daar af beroofd zijn? Waarlijk, het en past geen sterveling, veel min een Koning, om een anders kwaad, en gebreken, van het waare voorschrift, en van de regels der natuure af te gaan. Zoo ge een overspeelder ziet, heb liever erbarmenis over hem, en verwonderd u niet over de schoonheid der Vrouwen, dan zultge u niet bevinden tegens hem vertoornd te zijn. Weet voor alle dingen dit, dat een dief, en een Overspeelder, niets tegen het geene vermag dat eigendlijk het uwe is, maar tegen het geene dat andere toebehoord, en uw magt niet onderworpen is. Indien gy van deze dingen afgescheiden zijd, en hen weinig agt, tegens wie zuld gy u namaals vergrammen?

Aanmerkelijke reedenen.

Houd

Houd gy de zinnelijke voorwerpen voor wat groots, en kostelijks, ik raad u zoo lang gy dit doed, datge u tegens u zelven vertoornd. Merk de zaak eens aldus aan: Gy hebd schoone en kostelijke kleederen, uw gebuur niet; gy hebd een venster, buiten welke gy hen te verlugten hangd: Hy weet niet wat het waare goed van den mensch is; maar hy maakt zig zelven wijs, dat schoone kleederen te hebben, goed is. Hoe, zal hy dan niet komen, en de zelve weg neemen? Als gy aan de lekkere menschen een stuk wildbraad toond, en het zelve alleen inswelgd, wild gy dan niet dat zy u daar af beroove? Terg hen niet, heb geen venster, en hang uw kleederen niet te lugten. Ik onlangs op een avondstond, in de schriften der wijzen my oeffenende, had behalven het ligt 't geen voor my stond, een gulde Lamp by de haart hangen; ik, hoorende de deur kraaken, zag toe, en bevond dat ze gestoolen was. Ik dagt dat de geene, die my van de zelve had beroofd, niets wanschiklijk gedaan had. Wat dan? Gy suld 'er morgen (zeide ik) geen andere als van aarde vinden. Want men verliesd niet anders dan het geene men heeft, of meend te hebben. Dog zie hier legd de knoop, de menschen het

geen

geen zy op deze of geene wijze hebben verkreegen, meenen dat die dingen als tot hun natuur behooren: Derhalven haar daar van ontbloot vindende, waanenze een gedeelte van hun eigen zelven te missen. Dit niet alleen, zy ftellen aan alles eenige prijs, waarde en fchoonheid, en wanneer zy 'er bezit van hebben gemaakt, willenze dat ieder na hun zin van het zelfde, het zelfde zullen gevoelen; uitgezonderd het regt van eigendom, dat meenenze komd hun eigendlijk alleen toe. Bezit dan iemand verftand, geleerdheid en oordeel, hy heeft 'er waarde aangefteld, en is byzonder wel in zijn fchik, zoo andere het van gelijken met hem doen. Maar nogtans wil hy dat de geheele weereld weet, dat het zijn eigen is. Zoo ook, heeft iemand een fchoone Vrouw, en werdze als zoodanig van hem gefchat, hy verheugd zig wanneer andere met hem in dat oordeel over een ftemmen; maar verre van daar, dat hy zouw willen, dat andere nevens hem, in haar geneegendheid deel hebben zouden. Hier van daan die doodelijke hartstogt van yverzugt ten opzigt van ons zelven, en de liftige belaagingen, van andere ten opzigte van het geene wy meenen ons alleen eigen te zijn. Liet men de dingen vol-

volgens hun eigen en loſzen loop beweegen, buiten twijfel, men zoude veel geregelder verſchijnzelen als dan ontmoeten, als wel tegenwoordig; nu men der op een tegendeelige wijze mede handeld. Want zoo een man bedagt, dat den teugel der eerbaarheid zijner Huisvrouwe, geenzinds van hem, maar door haar zelfs beſtuurd moeſt worden, gewiſzelijk; hy zouw zig wel wagten, haar zoo nauw te bewaaren; en voor vreemde op te ſluiten: ja ook nimmermeer den geenen tragten te beledigen, die eenig pleizierig genot, met haar wil, van haar ontfangen hadden. Dit hebben ons de ouden met dit volgende voorbeeld tragten aan te wijzen.

In zekere voornaame Stad van Perſiën, woonden twe jonge, dog aanzienlijke Kooplieden; waar van den eenen Zeleph, en den anderen Zama genoemd was; beide waaren ze getrouwd, ieder met een ſchoone Vrouw, en leefden onderling in de volmaakſte vriendſchap des weerelds. Noit vond men den eenen zonder den anderen, nog ook de alderminſte oneenigheid omtrent hun verkeeren. Dog de huisvrouwe van Zeleph, door haar vrouwelijke ſwakheden gedreeven, en aan haar driften den ruimen teu-

Aardig voorbeeld van een gehoonde vriend.

gel geevende, niet tegenstaande zy de welgemaaktste en minnelijkste man des weerelds had, wierd nogtans op haar mans vriend Zama, smoorlijk in liefde ontsteeken: Invoegen zy alles ter zijden stellende, hem haar brandende genegendheid op zekere tijd bekend maakte. Zama, die de ingetoogenste lang na niet en was, en mede als zy, in het zelve gasthuis, van wat veranderinge te moeten hebben, krank lag: voegde haar begeerte met de zijne aanstonds t'zamen; inmiddels zy beiden, meer als eenmaal hun vermaak opvolgden. Dit kon gemakkelijk genoeg geschieden, en een geruime tijd agtervolgd werden, nademaal de Huisvrouwe van Zama, geen het alderminste agterdenken op haar man, nog Seleph op zijn vriend, of huisvrouwe hadde. Dog gelijkerwijs geen ding op aarden, ruwer gehandeld werd dan de gewoonte, zulks het geene waar aan men gewend is, van ons (schoon het ook overdaadig kwaad is,) met de grootste onverschillendheid werd uitgevoerd: zoo gebeurde het ook, dat door de al te grootte vryheid, welke deze twe met malkanderen naamen, Seleph van alles de reuk in de neus kreeg. Waar over hy met een vergramd gemoed besloot, zijn ontrou-

we

we vriend, en trouwlooze Huisvrouwe, op de daad te betrappen. Hy veinsde zig overzulks op zekere dag gantsch niet wel te pasze te zijn, en ging in zijn bedde nederleggen. Zama hier van verwittigd, kwam hem bezoeken, beklaagde zijn swakheid; dog vervoegde zig aanstonds met zijn Huisvrouwe op een kamer, en pleegde met haar 't geen hy nu al meermalen gedaan hadde. Seleph, welke hun op het spoor gevolgd was, zag dit werk met eigene oogen aan. Hy vervloekte de ontrouwe zijnes vriends, en schold by zig zelven de boosaardigheid van zijn wijf. Maar bedenkende, dat hy met hun beide om het leeven te brengen, geen voordeel altoos doen konde, nog kwalijk gedaane zaaken in hun eerste stand herstellen; zoo kropten hy zijn ongenoegen op, ging na zijn slaapkamer, en gaf alzoo aan Zama gelegendheid van te kunnen vertrekken. Zijn wijf by hem komende, begon hy haar na geene en deze dingen van Zama te vraagen; en ziende dat ze van verwe veranderde, borst hy in deze woorden uit: Ik heb, ô rampzalige! zoo even met mijne eigene oogen gezien, 't geen, schoon het my duizenden gezegd hadden, van my nimmermeer zou hebben kunnen geloofd wer-

den. En ik besweer u, van dat ge my zoo aanstonds zult belooven te doen het geene ik u gebiede, of gy zuld tegenwoordig het eenige voorwerp zijn, 't geen ik aan mijn wraak meen op te offeren. De Vrouwe (gelijk ligtelijk te bevroeden is) meenende dat haar laatste dag gebooren was, beloofde alles, en deed niets dan om vergiffenisze bidden. Ik zal u (zeide Seleph) gantschelijk niet beleedigen; want nog gy, nog uwen boel zijn mijnen toorne in het alderminste waardig. Maar dit wil ik, dat gy hem tegens morgen, op zulk een uur by u zuld doen komen; streeld en kust hem als dan gelijk gy voor dezen plag, dog met zulks te doen, zoo verpligt hem, door vreeze van ontdekt te zijn, in die kist te kruipen, welke boven op uw kamer tegens de wand aanstaad. Voor de rest laat my met alles begaan, en weest gerust daar in, dat u, nog hem, van my het minste leed wedervaaren zal, zoo gy anders nakomd het geen ik u tegenwoordig gebiede. De Vrouw, uit vreeze voor grooter onheil, kwam bestiptelijk na 't geen haar van haar man bevolen wierd; en des morgens Zama by haar zijnde, hy na gewoonte haar streelende en kuszende, zeide zeer schielijk en met een verbaasde stem tegens hem:

hem: Ach mijn Vriend! laat af, wy zijn beide verdorven; ik heb daar iemand (ik geloof het mijn man te zijn) voor de glaazen zien ſtaan, welke onze handel verſpied heeft. Ik bid u, op dat we beide niet in ſchande geraaken, dat ge u in deze kiſt verbergd, ik zal de ſleutel daar van met my neemen, en zien hoedanig ik het ſtelle, om het kwaad, dat ons beide boven het hoofd hangd, voor te komen. Zama ten uitterſten verlegen, gehoorzaamde zijn vriendinne. Waar op zy hem in de koffer ſloot, de kamerdeur toehaalde, en zig na beneden vervoegde. Ondertuſſchen dat dit gebeurde, was Seleph na de Huisvrouwe van Zama gegaan, haar zeggende, dat hy met haar man was afgeſprooken, om met haar ten zijnen huize het middagmaal te komen houden; verzoekende overzulks dat zy met hem geliefde te gaan. De Vrouw, die zulks wel meer gewoon was, bewilligde hier aanſtonds in: En ten huize van Seleph gekomen zijnde, bragt hy haar, (hebbende eerſt van zijn Huisvrouwe de ſleutel des koffers afgenomen) op de kamer, haalde de zelve na hem toe, en zeide tegens haar: Waarde Vriendinne, nu is het tijd, my een vriendſchap te doen, waar toe uw eigene aangelegendheid my

dwingd u de zelve af te vergen. Hier mede vatte hy haar om de hals, en begon haar tegens wille en dank te kuſzen: Dog zy zig uit zijn armen rukkende, zeide: Wel hoe Seleph! kan dit beſtaan met de vriendſchap, waar mede gy aan mijn waarde egtgenood Zama verbonden zijd? zuld gy hem, in zijn Huisvrouwe dus oneerlijk te bejegenen, zulk een onopkroppelijke hoon aandoen? Meend gy niet dat den Hemel u zal plaagen, voor zulk een aldertrouwlooſte daad? Waarlijk, ik had gedagt, dat mijn man met een beter vriend, en gy met eerlijker gedagten voorzien waard, enz. Maar Seleph haar hier op het woord uit de mond neemende, liet zig aldus hooren: Zagt! zagt! Vriendinne, beſchuldigd my niet van in het alderminſte trouwloos aan uwen man te zijn; ik ben zulks noit geweeſt, en zal het ook niet tragten te worden. Ik heb hem altijd bemind, en bemin hem als nog, en ten waare zulks zoodanig was, ik zoud tot het geen ik nu voor heb, u nimmermeer vergen. Maar weet dat ik van hem op de onverdraagelijkſte wijze des weerelds (zonder zulks oit aan hem verdiend te hebben) ben gehoond geworden. Ik heb hem altijd als een opregt en waaragtig Vriend van

my, geëerd en aangebeden. Dog zie, welk een vergelding ik van hem erlange! Hy onteerd mijn huis, liefkoosd mijn huisvrouwe, en zulks zoo opendlijk, dat ik gelegendheid hebbe gehad, van het met mijne eigene oogen te kunnen zien. Geloofd my, het geen ik u zegge, is volkomendlijk waar; en wat meend gy wat hem van andere voor zulk een gevoelig misdrijf zouw bejegend hebben? Ik agte wel verzekerd te zijn, dat hy tegenwoordig al een inwoonder van de andere weereld weezen zoude. Maar ik dank de Goden, dat ze my een te edelmoedig harte hebben gegeeven, om een misdaad, die ik niet heb kunnen beletten, met de dood van den misdaader te ſtraffen. Daarom heb ik ſlegts beſloten hem met de wet der vergelding te betaalen, en aan u te doen, 't geen hy aan my, en de mijne gedaan heeft. De Vrouwe van Zama dit gehoord hebbende, in plaats van Selephs toorne te ſtillen, en haar mans misdrijf by hem te verbidden, voer diermaaten in een toomlooze gramſchap uit, dat ze Seleph bad met haar te doen wat hy wilde, en daar na haren egtgenood, die ze onwaardig oordeelde om te leeven, evenwel na de andere weereld te verzenden. Seleph deze buitenſpoorige reedenen,

en het wanhoopig opzet van Zama's huisvrouwe, niet zonder verwonderinge aanhoorende, ſprak haar met een vriendelijk gelaat aldus aan: Waarde Vriendinne, verre moet het van my zijn, aan u ietwes te doen, 't geen ik in uwen man, als ten hoogſten kwaad oordeele. Hy heeft my beleedigd, 't is waar, maar de reeden dwingd my te gelooven, dat zulks eerder van hem door ſwakheid als een booze kwaadwilligheid geſchied is. Het zelfde gevoelen heb ik ook van mijn Huisvrouwe. En u belangende, ik wijt het aan de eerſte opkomende beweeginge van gramſchap, waar van men zelden, of wel byna noit meeſter is, dat ge u dus driftig tegen uwen man, en te handelbaar tegens my uitlaat. 't Zijn de Hemelſche magten, welke op my het vermoogen gehad hebben, van in koelen moede mijn toorne te kunnen inteugelen, tot zoo verre, dat 'er geen bloed door mijn handen geſtort is. Hoe zoud ik dan met bedaarde zinnen daar toe kunnen komen, om my door de aldergeilſte driften te laaten vermeeſteren, ja nog meenen, dat zulks een zoete wraak zoude zijn? 't Is waar, ge had reedenen, om uit mijn woorden en gebaarden zulks te denken: Maar weet, dat ze enkel maar hebben

Edelmoedige inteugeling van de gramſchap.

ben gediend, om u te vertoonen, wat andere doen zouden, dog niet wat ik doen kan. Nergens als tot iets zoodanigs ben ik bekwaam toe. En om u dit met 'er daad te betoonen, zoo zal ik u wederom geeven een man, die zig als een mensch menschelijk vergreepen heeft, en die ik met deze vriendschap te doen,

nog volmaakter tot mijn vriend te maaken tragt. Hier mede ontfloot hy de koffer, en Zama, die by na half dood van vreeze was, hebbende zig van zijn eigene Huisvrouwe ter dood gevonnifd gehoord, fprong 'er uit, viel aan de voeten van Seleph neder, en bedankte hem op de verpligtenfte wijze, wegens zulk een edelmoedige vergiffenifze, omtrent zoo grooten wanbedrijf Dog Seleph rigtede hem op, en zeide: Broeder, ik wil dat gy weet, dat deze opfluitinge niet en heeft gediend om u te verderven, maar om te verbeteren: Gy zuld u ook met uw Huisvrouwe bevreedigen, gelijk ik met de mijne doen zal; waar op hy haar tot hem komen liet, en het alles zoodanig fchikte, dat 'er niet alleen niet iets diergelijks in het vervolg meer gebeurde, maar in tegendeel dat ze lange tijd onderling in volmaakte vriendfchap leefden, en ook zoodanig hun dagen te eindigen kwamen.

Zie daar, Heer Koning (vervolgde Sendebar) een voorbeeld van de grootfte overmeefteringe zijner hartstogten die men bedenken kan, en het welke wenfchelijk was, dat van een ieder na gevolgd wierd. Waarlijk men zoude als dan geenzinds de weereld op het duizend-

fte

ſte gedeelte na, in zoo veele omkeeringen, en by na doodelijke verwarringen als tegenwoordig zien. Maar in tegendeel ondervinden, dat de wet van goed voor kwaad te vergelden, de menſchen als met ſterke banden van eenigheid dier-voegen aan een boeide, datze hier door het kwaade verlaaten, en als een eenig man hun algemeene nut bevorderen zouden. Hier op gaf Koning Diſles, dit aan zijnen wijzen meeſter Sendebar ten antwoord: Ik weet niet, ô verſtandige Man! of deze daad van Seleph, met zijn wijfs overſpel dus door de vingeren te zien, wel zulk een voorbeeldelijke nuttigheid in zig heeft, als gy 'er in aangemerkt wild hebben. Want zy ſchijnd my toe, veel eerder na de grootſte onverſchillendheid te gelijken, dan dat men 'er eenige voetſtappen van een bedaarde omzigtigheid in te beſpeuren komd. Zekerlijk wanneer in ons ophoud alderhande agtinge voor zaaken, die eenige betrekkinge tot onze welſtand hebben, (als daar is voornamendlijk de genegendheid van zijn eigen egtgenood alleen te mogen genieten.) Zoo dunkt my, geeven we hier door genoegzaam te kennen, dat het ons ook even veel is, wat gevoelens anderen van ons hebben of niet. Ja ſchoon
dan

Reedeneering over de onverschillendheid.

dan de alderboosaardigste, met onze goede naam en loffelijke verdiensten, op de lasterlijkste wijze speelde, en voor de geheele weereld met een swarte kwast overstreecken, zoo zouw men uit dezen hoofden, zulks met goede oogen aan te zien, zonder ons in het alderminste daar over te bedroeven, of hun dit tragten te beletten. Maar waar zou dan blijven het aanzien, en de majesteit, welke een Koning zoo by zijn vrienden, onderdanen, bondgenooten, en vyanden altijd moet hebben, en op de zorgvuldigste wijze tragten te bewaaren? Immers, ik meen wel verzekerd te zijn, dat men geen andere weg in dit tijdelijke leeven behoefde in te slaan, om alles tot zijn eerste verwarringe te doen keeren. Dog Sendebar nam hier het woord wederom, ende zeide: Heer Koning, gelijkerwijs de verscheidenheid der dingen, aan verscheidene perzoonen, altijd een onderscheiden opzigt hebben: zoo wil ik ook dat gy weeten zuld, dat de onverschillendheid van welke gy hier gewag maakt, omtrent twederlei perzoonen, twezinds moet aangemerkt worden. Een Koning en kan nog mag in die zaaken, waar door zijn grootheid, aanzien, en luister by het gemeen werd bevorderd, nimmermeer on-

Aanmerkelijke reedenen.

ver-

onverschillende zijn, om dieswille, dat hy hier door aanstonds zouw ophouden, den geenen uit te beelden, waar voor een Vorst doorgaans by de geheele weereld bekend staad. Want het ontzag, zeggen de wijzen, moet altijd op het aangezigt des gebieders afschitteren. Dog waarom? Niet zoo zeer om datze menschen zijn, of om hun eigene en byzondere welstands wille: Maar om dat alles wat een geheele meenigte met malkanderen hebben, in een Vorst alleen moet zaamen loopen. 't Zouw hem, zoo ieder byzondere, geen zorg droeg, dat hy allerwegen op het eerbiedigste gehandeld en geëerd wierd, niet mooglijk zijn, om de minste gehoorzaamheid van zijn onderdaanen te erlangen. Invoegen het eigen aan de Koninglijke waardigheid is, met de onderwerpenste tederheid in allen deelen bejegend te werden. Maar ik bid u ô Koning te letten, hoe volstrekt noodzaaklijk dit ook in en omtrent de agtbaarheid van een Vorst is, hy nogtans hier door, als mensch aangemerkt, niet kan gezegd worden daarom gelukzaliger te zijn. Want nademaal alle deze dingen van andere, buiten hem moeten bewerkt worden, aangezien ze niet tot zijn natuur behooren, hebbende ook

de

de grootſte moeiten in zig om ze te verkrijgen, en verkreegen hebbende, is men 'er veeltijds maar weinig ogenblikken meeſter van; zoo is hier ligtelijk uit te bevroeden, dat het geene een Koning als Koning gelukkig maakt, niet alleen als een menſch van hem kan ontbeerd worden; maar dat hy ook voor zig zorgende, deze niet weezendlijke dingen van hem verre weg werpen zoude: Hoe men zig loſzer vaſt gehegt vind aan de ondermaanſche dingen, hoe men den Goden nader is, en de waare ruſte des gemoeds meerder komd te bevorderen: Dat geene het welke niets beſtendigs heeft, kan onmooglijk de begeerte onzer ziele verzaadigen. Dieshalven willen de wijzen, dat een verſtandig man, altijd moet verkeeren met zijn gedagten, omtrent de werkzaamſte dingen, om dat ze nader met de natuur van onze geeſt overëenkomen; als ook dat men van de andere, welke in geduurige verwiſzelinge beſtaan, als niets waardig zijnde moet afzien. Ik kan wel merken (zeide Koning Diſles tegens Sendebar, hier op) dat zig te ontſlaan van het ſtoffelijke en vergankelijke, en zijn gedagten geduurig te hegten op de waare en beſtendige goederen, de grootſte tred is die men na de tempel der gelukzalig-

ligheid doen kan. Maar ik houd het voor by na geheel onmooglijk, oit in dit sterfelijke leeven hier toe te kunnen geraaken. Om dieswille dat onze geest zelfs veel te eng aan de lichaamelijke dingen verknogt is, ja daar van diervoegen doorgaans zoodanig werd aangedaan; datze het geen ze wel wil, onmooglijk kan, en het geen ze kan, zelden of niet komd te willen. Behalven nog dat 'er oneindige dingen buiten ons zijn, die zelfs de kragtigste en leevendigste werkingen van onze ziele, en het bestendige voorneemen daar in, om geduurig op ons nut te denken, te dwarsboomen komen. Gy hebd in dezen waarlijk gelijk, Heer Koning, (antwoorde Sendebar,) dog daar vald my een aardig voorbeeld, op deze stoffe slaande, te binnen, het welk ik u kortelijk verhaalen moet.

Aardig voorbeeld van een Boer, die in alles onverschillig was.

In zekere beroemde landstreeke van het gelukkige Arabien, regeerde een aanzienlijk Koning, welke niet alleen een groot beminaar was van de waare wijsheid, maar byzonderlijk zijn werk maakte, van den geenen te lieven, die aldermeest hun belangens zogten in vaste en bestendige dingen. Maar boven al kwamen by hem in groote agtinge zoodanige mannen, welke met de gevallen

len des weerelds ſpeelden, en altijd in een zelve ſtand, zoo in als uitwendig, (wat haar ook mogt bejegenen) zig vertoonden. Het gebeurde op zekere tijd, dat hem van een zijner wijzen gezegd wierd, hoe hy buiten de Stad gaande wandelen, een eenvoudige Huisman had gezien, welke zig tot een ieders verwondering, in alles wat hem gebeurde, onverſchillig betoonde; ja zoodanig, dat hem noit iemand, ſchoon hy nu wel tzeſtig jaaren oud was, had zien lagchen of te weenen. Den Koning dit niet kunnende gelooven, verzogt zijne wijzen, te maaken dat dezen Huisman tot hem gebragt wierd. Het welk geſchiede. Den Koning hem ziende, en ten eerſten willende beproeven wat hier van de waarheid was of niet, gebood hem op een koſtelijk geborduurde Matras aan zijn hooger hand neder te zitten. Het welk den Boer zonder de alderminſte pligtpleegingen te maaken, aanſtonds deed. Hier op belaſte den Koning aan een zijner voornaamſte Bywijven, den Huisman met welriekende wateren de voeten te waſſchen, en met olie zijn hoofd te zalven. Dit liet hy zig al mede doen, zonder daar iets tegen te hebben. Want (dagt hy) zoo den Koning my dog eeren wil,

zoo

zoo en is het mijn werk niet zulks te beletten. Wyders geboód den Koning aan een van zijn voornaamste Vorsten des Rijks, een goude schaal met wijn te haalen, en die den Boer te geeven om uit te drinken. Het welk hy ook aanstonds deed. Hier op volgde een kostelijke schotel, met zeer lekkere spijze, welke hem alleenig voorgezet wierd. Hier van at hy zoo smaakelijk, en met zulk een vrymoedigheid, als of hy aan zijn eigen Tafel gezeten had. Dog den Koning nog verder willende gaan, stak de hand nevens hem in de schotel, proefde de spijze, maar spuuwde dezelve, als gantsch niet wel toebereid zijnde, ten monde uit, willende dat men zoo aanstonds zijnen Hofmeester en Kok zoude haalen, om hun over hun kwalijk oppaszen te straffen. Zy kwamen, en wierden aanstonds met een toornig gelaat van den Koning gevraagd, hoe het toekwam, dat ze hem zulk een Verkensdraf op tafel gebragt hadden? Waar op den Kok tot antwoord gaf: Het is uw alderliefste Huisvrouwe, mijn genadigste Koninginne zelfs, welke met eigene handen, om zijn Majesteit te believen en dienst te doen, huiden morgen deze spijze toebereid heeft: En zoo waarlijk

moeten u de Goden alles goeds toe willen, als ik het daar voor houde, dat zy de alderbeste is, welke gy nog oit van al uw leeven gegeeten hebd. Swijg stil, rampzalige booswigt, gaf hier op den Koning tot antwoord, vertrek fluks van hier, en bezorgd zoo aanstonds dat mijn wijf by my komd. De Koninginne, na bevoorens van alles onderregt te zijn, kwam. Waar op den Koning ten aldereerſten, voor haar oogen een Slaaf, welke in des Hofmeesters kleederen gekleed was, dog de dood wel dubbel verdiend had, wegens eenig ander misdrijf, met een zabel de kop deed klieven: voor reeden geevende, dat dit geschiede, om dat men zulke slegte spijze op zijn tafel dorst brengen: zeggende wyders tegens de Koninginne: Ha! boosaardige Vrouwe, maakt u gereed om zoo aanstonds met vuur verbrand te worden. Dit deed hy, om te zien of de Boer niet een eenig woord tot verschooning van de Koninginne spreeken zoude; maar het was daar wel verre van daan. Want niet tegenstaande dat deze wel proefde, en wist dat 'er met reeden op de spijze niets te zeggen kon vallen, ja datze meer als gemeen smaakelijk opgeschaft was, zoo dagt hy evenwel, wat gaad het my aan, wat

wat andere omtrent hun eigene dingen doen of oordeelen. Wil den Koning, dat de koſt die goed is, niet en deugd; en verſtaad hy dat zijn Huisvrouw daarom onſchuldig zal verbrand worden; wel aan; Hy, en niet ik, heeft over het een en het ander te zeggen; hy heeft my hier niet geroepen, om hem te raaden; ook agt ik my, zonder zijn verzoek daar toe niet verbonden te zijn, enz. Ondertuſſchen wanneer de Koninginne zig als ter dood bereide, zag den Boer het hout vaſt aandraagen, en ter verbrandinge vervaardigen. Waar op hy waanende het ernſt te zijn, egter met een ſtaatig gelaat niet anders tegens den Koning zeide, als: geliefd het zijn Majeſteit, ik zal zoo aanſtonds heenen gaan, en haalen mijn Wijf, om die met de uwe gelijkelijk in het vuur te ſmijten. Over welke onverwagte taal des Boers, den Koning zoo geweldig een lach kreeg, dat hy genoodzaakt was, zig na een ander vertrek te begeeven, zeggende tegens een van zijne wijzen: Nu moet ik bekennen niet alleen de onverſchillenſte, maar ook de ongevoeligſte menſche des weerelds gezien te hebben. Wyders wille hy, dat dezen Huisman meermaalen en zijnen Hove gebragt zou worden,

het welk in het vervolg ook op zijn bevel geſchiede.

Koning Diſles, welke om dit bygebragte voorbeeld van Sendebar, mede moeſt lagchen, zoo als hy hier omtrent iets meende aan te merken van wigtig belang, wierd hier in verhinderd door zijn Huisvrouwe, de Koninginne, welke, gelijk ze meeſt alle zijn, een Vrouwe was, van een zeer eigenzinnig en moejelijk naturel: boven maten driftig, en met allen genegen tot dingen, of die gantſch niet te krijgen waaren, of die aan haar onmooglijk toegeſtaan konden worden. Ze had haar Man den Koning een geruimen tijd, meer als het betaamde, laſtig gevallen om twe dingen, namendlijk om zijn rijks Zegel, en de ſleutel van zijn Boek vertrek. Dog Koning Diſles weigerde aan haar iets van beiden te geeven: het eerſte om reedenen van Staat, en het andere, om dat noit iemand anders als mannen van geleerdheid zijn oeffenkamer betreeden mogten. De Koninginne ter dezer tijd grof ſwanger zijnde, en weetende dat Sendebar veel op des Konings geeſt vermogt, terwijl hy in zijn gezelſchap was, wilde, om haar langbegeerde oogwit te bereiken, zig van deze gelegendheid bedienen, dieshalven ſprak-

ze

ze haaren Man, met betraande oogen, in dezer voegen aan:

Koninklijke stof tot schelden voor een kijvende Vrouwe.

Heer Koning, Gy, Ik, en de onstervelijke Goden, weeten, hoe meenigmaal ik u gesmeekt en gebeden hebbe, om uw Zignet en de Sleutel van uw Boekkamer; dog gy hebd alles in de wind geslagen, het welk met 'er daad zeer kwalijk van u gedaan is; immers behoorde men noit zijn eigene Huisvrouwe, veel min een swanger ligchaam, te bespotten. Want het geen hier omtrent de Mannen op heeden, in onbezonnendheid doen; moeten ze niet zelden, daar na in goeden ernst beweenen. Waarlijk, het was uw werk, te bedenken, dat ik die bedroefde Koninginne ben, welke in uwe oogen de alderschoonste, op uw tong voor de beroemdste, en in uw hart voor de alderliefste pleeg gehouden te werden. Dog is het waar, dat ik u zoodanig ben, waarom verwaardigd gy my dan niet, met deze kleinigheden toe te staan? Gy hebd my altijd een mededeelster gemaakt van uw innigste gedagten, waarom dan mag ik uw geschreevene letteren niet zien? Gy hebd my uw weldaadig en Koninglijk harte gegeeven, waarom dan weigerd gy my een sleutel, die niet als van het alderslegtste yzer is? Maar ge-

geloofd my, van nu af zijn my de oogen geopend, om te kunnen zien, dat uw liefde maar damp en rook is, en dat uwe woorden niets anders als dubbelzinnigheid vervangen; ſpreekende met uw mond zoodanige reedenen, waar op uw hart nimmermeer gedagt heeft. Want alwaar een beſtendige liefde het gemoed beheerſchd, daar pleeg men met ernſt te geeven, het geen ſlegts boertende geeiſcht word. Maar, gy Mannen, hebd voor een eeuwige gewoonte, om de onnoozele Vrouwen aan uw belangens te binden; haar eerſt wegens uwe genegendheden de alderſwaarſte betuigingen te doen; dog wanneer ze als Lammeren, in uwe ſtrikken verward zijn, zoo zijn ze het eenige doelwit van uwe dartele vervolgingen. Waarlijk, by aldien wy Vrouwen regt verſtandig waaren in uwe begeertens te kunnen wederſtreeven, men zouw zeer haaſt den tijd gebooren zien, dat ge op ons bevel, als onvernuftige Oſzen, den ploeg zoud moeten trekken, en de ſlaafagtigſte dienſtbaarheid u onderwerpen. Maar gelijkerwijs wy Vrouwen ons gemakkelijk laaten alles wijs maaken, zoo gereed zijt gy Mannen ons te haaten en te vervolgen. Dog in ernſt mijn Heer, ik bid u, langd my

uw

uw Zegel, en maakt my zoo gelukkig dat ik uw Boekvertrek zien mag: Gy weet dat ik ſwanger ben, en mijn Ziel kan onmogelijk langer de Trek die ze tot deze dingen heeft, wederſtaan, ze dreigd van oogenblik tot oogenblik, dit tedere en ſwakke ligchaam te verlaaten. Wild ge het egter niet doen om mijnend wille, doed het om uw eigene en dierbaare ruſte des gemoeds te bevorderen; Want zoo my de dood door dit ondraagelijke ongemak ten graave ſleept, zoo houde ik maar op van te leeven, maar gy verlieſd niet alleen het kind dat u gebooren ſtaad te worden, maar ook met eenen de Moeder die het baaren zoude. Onderwerpt u niet aan de hagchelijkheid des gevals; waarom wild gy dat u eigen krooſt het lieve dag-ligt des Hemels niet zien zal? Uw jonge Vrouwe zoo ontijdig en vroeg ſterven? En met haar al uw genoegen ophouden? Ik beſweer u by de onſterfelijke magten, volgd als nu dog mijne begeerte in, en blijfd niet zoo hartnekkig by uw voorneemen ſtaan. Laat mijn verzoek, een onbedagtzaamheid, roekeloosheid, of wat andere naamen dat gy'er aan geeven wild, zijn: Komd evenwel mijn ſwakheid te hulpe, en bedenkt, dat zelfs de onbe-

raadenſte zaaken, door verſcheidene omſtandigheden, nog menigmaal van een goede uitſlag gevolgd werden. Waarlijk daar leeven Mannen, die de grootſte beminnaars van Boeken ter Weereld zijn, en evenwel niet nalaaten hun Vrouwen, en kinderen te lieven: Maar nimmermeer had ik gedagt, dat iemand zijn kinderen kon haaten, en zijn boeken alle genegendheid toedraagen; aangezien de boeken maar van vreemden werden t'zaamengeſteld, en de kinderen ons eigen vleeſch en bloed zijn. In der daad, voorzigtige mannen, zien in alles, wat zy doen of laaten, op het einde: Dit wilde ik uit de innigſte wenſch mijner ziele, dat gy ook bedagt. Want wanneer ik, (voor dezen uw zoo hooggeëerde Koninginne,) door uw onverzettelijke ſtijfhoofdigheid zal ophouden, nevens het tedere ſchepzel dat ik draage, van te leeven; met wat een gemoed zuld gy de laatſte lijkpligten omtrent my uitvoeren? wat traanen zullen het zijn waar mede gy mijn aſſche beſprengen zuld? Ja, hoe zuld ge uw geweeten ontſlaan, van dien bijtenden worm, welke eeuwiglijk zeggen zal, dat gy de eenige moordenaar van uw bedroefde Vrouwe, en ongebooren vrugt zijd? Dog by aldien

even-

evenwel de Hemelſche magten, in hun verborgene oordeelen, zulk een doodelijke ſlag over my hebben beſlooten, ja is het dat ik dog ſterven moet, nergens minder als daar tegen zal ik my kanten: Maar dit kan ik u wel voorzeggen, dat een eeuwig naberouw, u altoos op de hielen volgen zal. Dog mijn Heer, ik bid u, weeſt bedaarder van zinnen, gy weet met welk een tedere genegendheid ik altijd pleeg van u omhelſd te worden. Geloofd my, ik en kan onmooglijk, zonder de begeerde dingen in mijn magt te hebben, een eenig oogenblik langer leeven. Wild gy my de zelve niet geeven, om dat ik uw Huisvrouwe, uw Koninginne ben; om dat gy my bevrugt, en de baarens tijd voor handen ziet; nog om de liefde van het kind dat ik draag: zoo geeft ze my volgens de wetten van uw Koningrijk, die gy eenmaal, wanneer u de Kroone op het hoofd gezet wierd, zoo dierbaar, en met beſtaafden eede beſwooren hebd. Deze zijn het, welke uitdrukkelijk zeggen: dat men een ſwangere Vrouwe, niet ietwes weigeren moet. Aan deze gedraag ik my; en daarom te meerder, nadien gy gewoon zijd, de minſte Vrouwen van uw Koningrijk, dit voorregt vreedelijk

te laaten genieten. Wild gy dit egter als nog niet doen, zoo befweer ik u, dat ik zal ophouden, u na dezen in een eenig ding meerder te gehoorzaamen. Ik zal doen, en betragten, waar toe my de Goden, de natuur, en het regt der volkeren, zonder u iets te vraagen, vryheid, en vermoogen gegeeven hebben. My is al over lang gebleeken, dat gy Mannen, van uw Vrouwen, als of het uw gekogte flavinnen waaren, wild gediend, aangebeden en gehoorzaamd zijn. Zonder nogtans dat ze zouden mogen laaten blijken, ietwes van u in vergeldinge te begeeren. Ge klaagd dat we koud, ja zonder de minfte genegendheden leeven, daar we nogtans met 'er daad bevinden, dat ge uw haat tegens het Vrouwelijk geflagt, met het dodelijk blanketzel van een geveinfde liefde vernift, en uw voorgewende genegendheden, niet langer duuren, als tot dat uw ongeftuimige begeertens vervuld zijn. Wy moeten jaloers en belgzugtig heeten, daar deze Hartstogt, nergens als by u lieden gevonden werd. Want daar van daan ziet de geheele weereld meeft alle de Indiaanfche Vrouwen kwalijk getrouwd, om dat ze van haar mannen niet vertrouwd werden. Daar is in

der

der daad, een zeer groot en merkelijk onderſcheid, tuſſchen de belzugt der mannen, en die der Vrouwen; want by de Vrouwen ontſtaatze uit een zuivere en opregte genegendheid tot haar Mannen. Deze ſwakke en eenvoudige ſchepzels, erkennen anders niemand, gaan met niemand anders om, hebben niemand anders lief; en daarom ſtrekken alle haare begeertens daar heenen, om te willen dat haare Mannen ook alzoo deeden. Zekerlijk wanneer men eenige zaak met de aldergrootſte tederheid bemind en lief heeft, zoo ziet men ongeerne, dat andere omtrent het zelfde, zulks van gelijken doen. Maar gy Mannen in tegendeel, zijd zoo argliſtig, en boosaardig, dat ge u ſchijnd als verkogt te hebben, om tot verdriet der Wijven te zijn: Gy maaktze eerſt met de grootſte zorgvuldigheid, door honderd duizend kwaade parten te ſpeelen, dat ze moejelijk werden, en daar na bediend gy u voor het oog van de gantſche weereld, van haar onnozele ſwakheden: daar het nogtans een eeuwige wet is, dat edelmoedige zielen zig nimmer beter kunnen kwijten, dan in een magtelooze zondareſze voor te ſtaan, en na alle vermoogen te beſchermen. Maar boven al on-

onverduuwelijk vald het de Vrouwen, dat ze alle dagen moeten ervaaren, hoe haar mannen zig noit minder aan haar gelegen laaten zijn, dan wanneer ze het meeſte werk van de zelve ſchijnen te maaken. By aldien de Vrouwen, met zoo veel gezag en vryheid, mogten hun oogen laaten gaan, over de daaden der Mannen, gelijkerwijs de Mannen over die der Vrouwen doen, zekerlijk zy zouden in een eenige dag meer gebreken aan de mannen bevinden, dan zy by de Vrouwen hun gantſche leeven lang. Daar is niets gereeder, dan deze beſchuldiginge tegens ons, dat we namendlijk zeer boosaardige en kwaade monden hebben; maar weet gy Mannen wel, dat uwe tongen niet anders zijn als peſtige en vergiftige Slangeſtaarten? Hier door veragt gy uws gelijken, verſmaad uwen minderen, laſterd de vroomen, vervloekt uwe vrienden, en dat allerargſt is, ontdekt de gebreken van die u opregtelijk beminnen. Noit ziet men de vrolijkheid op uw aangezigt meerder gloejen en uitſchitteren, dan wanneer gy lieden eenige gelegendheid gevonden hebd, om tegens een deel ſchuim van menſchen, de ſwakheden van uwe Vrouwen te vertellen. In tegendeel,

aan-

aangezien wy Vrouwen, zeer weinig de vryheid hebben van uit te kunnen gaan: Noit vreemde landen hebben doorreiſd, Barbariſche zeden geleerd, nog eenig werk gemaakt, om ons by het vuur van een ander mans verdriet te baakeren, zoo kunnen wy, ſchoon we ook wilden, aan u het duizenſte deel zoo veel kwaads niet doen, als ons dagelijks van u bejegend. Alles wat in onze magt is, zelfs dan, wanneer we op ons alder ontzinnigſte zijn, is, dat we met onze dienſtmaagden eens mogen om deze of geene vodderye kijven of tieren, met onze geburinnen twiſten, de dingen van onze keuken ontijdig over hoop haalen enz. Maar gy mannen neemd vermaak in uwe Vrouwen te laſteren, uw nabuuren te beledigen, den vreemdeling te beſpotten, en uw vyanden, in plaats van te verbeteren, arger te maaken. Ik ben ten vollen overtuigd, ja ſta hét volkomendlijk toe, dat een Vrouwe, (by aldien zy anders voor een regtſchaapene Vrouwe wil geëerd en gehouden zijn) moet weezen, eerbaar, ingetoogen, vroom, en allerwegen ter goede naame en faame ſtaande; maar dit weet ik mede zeer wel, dat of zy ſchoon alle deze deugden, niet in de volkomenſte graad bezit,

bezit, zy egter daarom niet verdiend van haar Man als met voeten vertreeden te werden. Want de gebreken van een Vrouw, by die der Mannen te vergelijken, zijn als de reuk van het welriekende Amber, by ſtinkende Bokke meſt. Mannen zouden voor de volmaakſte menſchen des weerelds kunnen doorgaan, ſchoon een alleen, met alle de ondeugden van het geheele Vrouwelijke geſlagt voorzien was. Dog ik heb langer en meerder geſproken, als ik voorneemens was, ik bidde u zulks my ten goede te houden: mijn oogwit is niet u moejelijk te maaken, of te vertoornen, maar om u te vermaanen. Zekerlijk men moeſt ſlimmer als de beeſten, en geheel zonder harzenen zijn, zoo men zig om huiskrakeelen tragt t'ontruſten. En gelijkerwijs ik ſtraks u hebbe gebeden, zoo vermaan ik u als nog, geefd my uw ſleutel, en gy zuld my eeuwiglijk aan u verbinden. Anderzints ſweer ik u, dat geheel India weeten zal, dat gy de onbeſcheidenſte, en onreedelijkſte Man des weerelds zijd. Dit alles kund gy door zulk een geringe zaak voorkomen: Als ook het regtveerdige vermoeden dat ik hebben moet, dat gy iemand anders, welke u veel waarder is, dan ik ben, in

uw

uw Boekkamer verborgen en opgeſloten houd. Want gelijkerwijs men verblijd is, voor geſcheurde en halfverſleetene kleederen, eenig nieuw te krijgen, zoo pleegen ook die Mannen, welke in haare jeugd ligtveerdig zijn geweeſt, zig boven maaten te verheugen, ſchoon hun kleederen ook nog goed zijn, met evenwel andere in hun magt te hebben. Zie daar het geen ik u voor tegenwoordig dagt te zeggen, en bezorgd dat ik zoo veel genoegen in u antwoord beſpeuren mag, als ik zelfs wel verzekerd ben, alles tot my en uwer behoudeniſze aangewend te hebben. Uwen wijzen meeſter Sendebar, als onzer twiſt onpartijdig zijnde, ſtel ik wegens de uitterſte regtmaatigheid mijner zaake gewilliglijk tot een ſcheidsman. By de wijzen vind men wijsheid, en gelijk de oude zeggen:

Als hart en tong beſwijkt, zoo maakt der
wijzen mond,
Veel eer, als 't geurigſt kruid, ons t'eenemaal gezond.

Men kan ligtelijk bevroeden, welke diepe doornen van ongenoegen, deze bitze en onverwagte aanſpraak der Koninginne,

ginne, in het gemoed van Koning Disles veroorzaakte: dog hy zulks van haar wel meermaalen gewoon zijnde, deed niet anders, dan haar met een bedaard gelaat aldus aan te spreeken: Aangezien gy ó Huisvrouwe! het van uw gemoed hebd kunnen verwerven, my alles te zeggen, en te verwijten wat uw behaagd heeft, en zulks alles van my met het grootste geduld aangehoord is, zoo bid ik dat ge uwe ooren wederom een weinig tijds aan my wild leenen. Zoo lang de Zonne met zijn verwarmende straalen het aardrijk bescheenen heeft, is'er niemand gebooren, die alles heeft durven zeggen, wat hem behaagde, of hy heeft ook moeten hooren, 't geen hem niet aanstond. Dog eer ik aanvang te toonen, wat en wie gy zijd, en hoe gy billik behoorde te weezen, zoo zal ik eerst zeggen, wat ik ben, en hoedanig ik behoorde te zijn. Zoodanig een Vorst, welk in luister en aanzien boven andere tragt uit te munten; en by elk voor deugdzaam en vroom wil gehouden worden, moet zig voor alle dingen wagten zijne Onderdaanen door overdaadige swaare schattingen, tot op het gebeente uit te mergelen. Hy moet nimmermeer zijne handen aan de goede-

Wat Vorsten zijn, en wat ze behoorden te weezen.

ren

ren der geeſtelijke ſlaan. Voorts de onſchuld der beſchuldigde, moet hy zijne ooren noit geſloten houden. Tegens Weduwen en Weezen moet hy barmhertigheid oeffenen, en voor alle dingen zig wagten van verdrietig te zijn, in zaaken welke tot zijn rijksbeſtier behooren. Nu wil ik zeer gewillig bekennen, dat ik geene van alle deze noodzaakelijke deugden bezit. Want van natuure ben ik gierig en zeer gezet op tijdelijke goederen. De roekeloosheid is my als eigen, daar in meeſt navolgende de koppigheid van alle andere Vorſten. De ondankbaarheid beheerſchd my maar al te veel; want wy Koningen zijn gewoon, ons op het onderdaanighſte van elk een te laaten dienen, dog belooningen zijn by ons wel te zoeken, maar zelden te vinden. Wijders ben ik zeer nalaatig, in het betragten van Godsdienſtige zaaken: Want Koningen zijn zulks niet gewend, ten zy ze van haar vyanden nagejaagd en vervolgd worden. Van de Armen goed te doen, Weduwen en Weezen voor te ſtaan, kan ik my ook niet beroemen; want het geen ik aan deze behoor te geeven, draagen de pluimſtrijkers, vleiers, en panlikkers uit mijn Hof, weg. Behalven dit is het al een

oude gewoonte, dat het regt in de regtbanken, alleenlijk diend voor rijke en magtige lieden, zonder dat armen aldaar eenigzinds in aanmerkinge komen. Zie daar hoedaanig ik behoorde te zijn, en wat ik ben. Dog ik voel my verpligt wat nader te komen, omtrent de hoedanigheden van u perzoon. Wanneer het een mensch zeer wel gaad, en hy in de bloei van zijn kragten is, zoo schijnd het hem onmooglijk te zijn, zijn tong te kunnen vermeesteren, daar hy in tegendeel door deze of geene zwaare rampen geslingerd, de oogen beveeld bloedige traanen te storten, en zijn tong met kragt, als tot swijgen dwingd. Ligtveerdige lieden vervullen de lugt, met ydele reedenen; maar verstandige wijzen, beteugelen hun spraak-lit. Onder de Wijzen is den geene alderverstandigst, welke het daar voor houd, niets of zeer weinig te weeten; maar onder de dwaazen, is zoo een alderdomst, welke niets weetende, nogtans waand, dat hem alle dingen bekend zijn. Het waare onderscheid tusschen een wijs man en zot, en waar door ze ten eersten van elkanderen gekend kunnen worden, is dit, dat zoo men de Wijzen eenige vraagen voor steld, hy 'er langzaamelijk, en met voorbedagt-

Onderscheid tusschen wijze, en dwaaze.

bedagtheid op antwoorden zal; daar in tegendeel een Zot ongevraagd, duizendmaal meer woorden hals over kop uit brabbeld, als men ooit genegen is van hem te hooren. In Huisgezinnen daar de heerlijkheid, en rijkdommen met wijsheid worden bestierd, worden de goederen zonder maate, maar de woorden zeer spaarzaam uitgedeeld. Dit alles ô Huisvrouwe! word daarom van my gezegd: Nademaal uw losze tonge, en onstuimige reedenen, my diervoegen het verstand verbijsteren, dat ik magteloos ben, een eenig woord tegens u te spreeken. Waarlijk veele braave verstanden, hebben zig van oude tijden af bevlijtigd, de ongemakken die het Huwelijk na zig sleepen, te beschrijven; maar ik heb ondervonden, dat ze alle onbekwaam zijn, om door haar geheele leevens-tijd, de moejelijkheden welke een eenig Wijf, haare Man op een dag aan doen kan, zelfs in de grootste Boeken te vervangen. De pijnelijkste ongemakken, zijn zoo onmiddelijk verknogt aan het Houwelijk, dat hier van daan zommige ouden gemeend hebben, dat zekere onbekende booze magt den insteller van het zelve geweest is. En waarlijk duizend dooden te sterven, zijn verdraaglijker, dan

Welke ongemakken aan een kwaad Huwlijk vast zijn.

dan het ongeluk aan te treffen, van een onvroome Vrouwe te trouwen. Want meend gy het een gering verdriet te zijn, wanneer een Man verdraagen moet, dat zijn Wijf geduurig nors, en baloorig omtrent hem verkeerd? Dat hy met geduld moet hooren, alles wat ze in gramschap als een onstuimige wind uitbulderd? Dat hy haar moet geven, wat ze begeerd? Maaken wat ze hebben wil? en eindelijk alles doen, wat den breideloose teugel haarer driften te eischen komd? Zekerlijk gy Vrouwen hebd die verbasterde gewoonte, van met uw mannen om te springen, als de leermeesters met die kinderen, welke nog onder de roede zitten. Want is uw Man hovaardig, gy weet middel om hem ten eersten ootmoedig en nedrig te maken; nademaal niemand zoo stout gevonden werd, welke zig van de slaafagtige boejens zijns Wijfs ontslaan kan. Is uw Man verstandig, gy maakt hem tot een zot; aangezien hy te wijs zal zijn, zig tegens uwe spoorloosheden te kanten. Is uw Man twistgierig, gy weet wel middel, om hem haast vreedzaam te maken; Want zoo draa gy lieden uw grimmende tanden laat zien, heeft men werks genoeg met kragt zijn mond toe te houden.

den. Is uw Man vadzig en traag, gy weet hem op uw wenk tot een kloekaard te maaken; voornamendlijk dan, wanneer hy, om van uw nagelen en tanden niet geſchonden te willen zijn, genoodzaakt werd als een hollend paard zijn voeten te gebruiken. Is uw man der woorden vol, en welſpreekende, gy weet raad, om hem alle oogenblikken tot een plat-aard en ſtomme te maken; aangezien gy zoodanige uitleggingen aan zijn reedenen komd te geeven, dat hy blijd toe is, zoo men hem maar met ſwijgen begaan laat. Is uw man belgzugtig, en werd zulks van u gemerkt, aanſtonds hebd gy middelen by der hand, om hem de onverſchillendſte ter weereld te maken. Is uw Man uithuizig, een ſtraat of marktlooper, gy weet hem onder des, door overdaadig in zijn geld en goed te taſten, zoo tam te maaken, dat hy het hart niet en heeft, van een eenige tred uit zijn wooning te doen; als bevreeſd zijnde, dat hy alles vervloogen zoude vinden. Zoo uw Man ondeugende, en van een ongeregelde opvoedinge is, de onlijdelijke zorgen, waar mede gy hem nagt en dag overlaad, maken wel dat hy tegens wil en dank, om niet geheel en al verlooren te gaan, vroom

worden moet. Eindelijk, is uw Man de vreedzaamſte welke leefd, gy maakt hem door u geduurig woeden en woelen, diermaten onſtuimig, dat zy, die hem als een Schaap gekend hebben, veeltijds voor een verſlindende Wolf komen aan te zien. En om niets als waarheid te ſpreeken, gy Vrouwen hebd zoodanig in alles het tegendeel der Mannen, dat vuur en water, op verre na, zoo veel van malkanderen verſchillen, als gy van hun te doen komd. Want zoo de Mannen vermaak hebben om te ſpreeken, zoo ſwijgd gy: by aldien de Mannen gaan, gy ſtaad ſtil: zoo de mannen lagchen, gy weend: zijn de Mannen vrolijk, gy treurd; wanneer de mannen bedroefd zijn, ziet men u vreugde bedrijven: willen de Mannen waaken, gy ſlaapt: om kort te gaan; de Vrouwen zijn van zulk een quaſtagtige inborſt, dat zy alles beminnen, wat de natuur haat, en haaten 't geen van haar Man geliefd word. Ik moet bekennen, dat het een van de behaaglijkſte zaaken is, gelegendheid te hebben, van zig met zijn kinderen te mogen vermaaken; maar hier tegen ervaard men wederom niets verdrietiger, dan geduurig met de Moeder overhoop te leggen. Kinderen doen zomtijds dingen,

gen, waar over zig de Vaders verheugen; maar de Moeders bedrijven zelden iets, waar over zig de Mannen niet en moeten bedroeven. 't Geefd aan een Man geen gering vergenoegen, wanneer hy vermoeid t'huis komende, zijnen disch zuiver, en met smaakelijke spijze voorzien ziet; maar de bittere zaus van zijn wijfs kijvende tonge, over maaltijd, doed hem eerder besluiten, van honger te willen sterven, dan zijn mond aan eenig eeten te zetten. Ik heb hier in India onder veele voorname zaaken dit eene ding beleefd, dat namendlijk de onsterfelijke Goden, het meeste kwaad, 't welk van de alderboosaardigste bedreeven werd, over het hoofd zien, om het in de volgende eeuwen te straffen: maar de Vrouwen zijn zoo verhit op wraak, dat ze in dit leeven, zelfs het geringste misdrijf haarer mannen, op het aldergevoeligste, ten eersten zeer pijnelijk vergelden. Waarlijk, een regtschapen Man, kan op aarden geen grouwzaamer vyand hebben, dan een kwaadwillige Huisvrouwe, om dieswille, dat hoe hy toegeevender is, omtrent haare zoogenaamde swakheden, hoe zy meerder als de dartele Paarden agter uitslaat, en kwaad voor goed te vergelden komd. Bewil-

ligd men haar flegts een eenig ongeoorlofd ding, van duizend andere ftaan dezelve aanftonds gevolgd te worden. Ik heb het altijd voor een al te groote onbarmhartigheid der Barbaaren geagt, dat ze haare Vrouwen voor flavinnen en lijfeigene houden. Maar ik vervloek niet minder, de uitzinnige lafheid der onedelmoedige Indiaanen, laatende zig van haare Wijven, als onvernuftige beeften overheeren en berijden. De veragtinge welke thans de Mannen lijden moeten, ontftaat nergens anders uit, dan om dat ze haare Vrouwen te veel meefterfchaps over hun oeffenen laaten. Vrouwen zijn, wegens de gefteldheid huns gemoeds, erger als de onbedwingzaame Elephanten, want deze onderwerpen zig een hoogere magt; maar zy waanen, alles te boven gekomen te zijn. Ik twijfel niet ó Koninginne! of gy hebd een wangenoegen, in alles wat ik door u gedrongen werde te zeggen: Maar ook dit weet ik, dat gelijkerwijs uw jaarlijks inkomen, in meerder als twintig talenten gouds beftaad, gy meerder als tien duizend millioenen zotheden in het hoofd hebd, en dat het wel gebeuren kon, dat gy nevens uwen Man, alle uwe fchatten verloor; dog dat evenwel de raazende dwaasheden,

heden, welke gy bezit, u byblijven zullen, zoo lang 'er nog vogten in uwe aderen omſwieren. 't Zijn de Goden, welke van ons eiſſchen vroom en onberiſpelijk te leeven: maar de ingebooren trek tot Vrouwen liefde, waar mede zy ons gemoed als beſwagteld houden, maakt dat we op de weg des deugds niet alleenlijk menigmaal jammerlijk ſtruikelen, maar zelfs tot de grootſte ongebondendheid vervoerd werden. De Goden lokken ons Mannen, door de alderliefelijkſte beveelen, om waarheid en deugd eeniglijk na te jaagen; maar zy doen ons, met te willen dat we u moeten liefhebben, zulke ontoegankelijke ſteiltens beklimmen, dat we ja alle dagen, met gevaar van hals en nek te breeken, van boven nederwaards komen te rollen. Dat ding, het welk eerbaarheid en ſchaamte op het angezigte der wijven hiet, is het doodelijke lokäas, waar door de mannen gevangen, en van haar dierbaare vryheid beroofd werden. Wiſten edelmoedige zielen, welk een onbegrijpelijk kwaad, hun van haare wijven alle oogenblikken gebooren wierd: zy zouden onmooglijk dit geſlagt anders, als met veragtinge bejegenen kunnen. Want zommige werden van haar, in hun agting by eer-

lijke lieden opendlijk gehoond: in mogendheid besnoeid: in ligchaams kraggen verdorven: van haare tongen gesmaad: door haar daaden bedrogen: door duizenderleie ondankbaarheden tot gramschap verwekt: ja eindelijk vervoerd tot alles te doen, wat ze met bedaarde zinnen, als lasterlijk versoejen zouden. Niemand der mannen (zoo zy anders zulks opendlijk bekend dorsten staan) hebben het hart, van te zeggen, dat ze in eenig ding haare Vrouwen met 'er daad een bestendig genoegen gegeeven hebben; want het geene zy heden goed keuren, word van hun op morgen, met de aldergrootste tegenzin versoeid. Het is nu, ô Huisvrouwe! ruim zeven jaaren geleeden, dat Koning Salmazar, (welke by alle van onstervelijker gedagtenisze is) u zijn eenige dogter, aan my tot een Huisvrouwe gaf, en dit magtige Koningrijke tot een Huwlijks goed toeschonk. Maar geloofd my, hy en ik, hebben hier over gantsch geen stof gehad om ons te verheugen: hy, wegens zulk een Schoon zoon uit te kiezen, en ik van zulk een Vrouw tot Egtgenood te erlangen. Uw Vader wierd door zijne weêrgadelooze deugden, zoo wel by vrienden als vyanden, met den bynaam

van

van regtveerdige en goedertierene verkeerd: maar tegens my heeft hy zig zeer onbarmhertig en wreed gekweeten; want met zulk een ſchoon ſtuk vleeſch, als gy zijd, aan my te ſchenken, heeft hy my beenderen gegeeven, waar toe ik bekennen moet, dat mijn tanden te ſtomp, om ze te kunnen bijten, en mijn ingewanden te ſwak om te verteeren zijn. Ik weet dat gy, uiterlijk beſchouwd, van een raare welgemaaktheid zijd, en dat u de geheele weereld als zoodanig aanmerkt; maar gelijkerwijs gy hierom van een menigte begeerd werd: zoo maaken uwe onheblijkheden des gemoeds, dat elk menſch u met veragtinge aanziet; want ſchoone Vrouwen, zonder deugden, zijn niet anders als vergulde dooſen, in kruidmengers winkels, welke met doodelijk vergift van binnen vervuld zijn.

De ſchoonheid in een Vrouw zonder deugd is niets waardig.

Gy weet Vrouwe, met welk een tederheid des gemoeds, ik u de eerſte drie maanden onzes Huwlijks hebbe geliefd: hoe dierbaar dat gy my dies tijds waard, en dat gy alstoen uw wrevelmoedige natuur verkragtede, en een korte poos zoo meeſterlijk te veinſen wiſt. Maar ook is u geenzinds onbekend, wanneer ik weinig tijds daar aan bemerkende uw

toome-

toomelooze driften, om t'elkens, en geduurig, nieuwe huiskrakeelen en moejelijkheden te veroorzaaken, het mijne oogen zijn geweest, die zulks met heete traanen menigmaal beschreiden. Geloofd my, daar leefd op aarden geen rampzaliger schepzel dan gy zijd, aangezien u de Goden met de volmaakste schoonheid hebbende voorzien, het voornaamste, te weeten wijsheid, en boven al een deugdzaam gemoed, noit hebben willen mede deelen. Overzulks strekken u de gaaven des ligchaams nergens anders toe, als tot een volkomen verderf. Ongelukkig is waarlijk zoodanig een Vader, welke een dogter ter weereld gebragt word, ontbloot van alle Vrouwelijke deugden. Maar nog veel ongelukkiger dat rampzalige schepzel zelfs; want een dwaaze en ligtveerdige Vrouwe, verontrust een geheele zamenleevinge van menschen, en scheurd met alle geweld de banden van vriendschap aan stukken. Overzulks zeg ik nog eens, dat de Hemelsche magten zeer onbarmhertig met u hebben gehandeld; want zy hebben u in een zee doen nederstorten, waar op alle onbestendige Vrouwen, dobberende zonder behulp van schip, roer, of zeilen noodwendig te gronde gaan moeten. Het zijn by na

agt

igt en dartig jaaren, dat ik buiten de banden van het Huwlijk geleefd hebbe, dog ze ſchijnen my niet langer als zoo veele dagen geduurd te hebben. In tegendeel zoo ben ik met u maar zes jaaren getrouwd geweeſt, en deze hebben my langer en verdrietiger gevallen, als zeſtig jaaren leevens my anders doen kunnen. Of nu die oude wijze gelijk heeft, welke zegd:

Zoo'k oit een martelaar zal ſterven, houd voor wis,
Dat het alleen door mijn rampzalig Houwlijk is.

Zulks wil ik u zelfs gewillig laten oordeelen. Want ik verklaar op alles wat my waardig en dierbaar zijn kan, dat, al hadden de onſtervelijke Goden my het opendlijk geboden, en mijn Heer, uw Vader het ootmoedig gebeden, zoo zoud ik mijn geringe gelegendheid niet tegen uwe overvloedige rijkdommen, nog mijn aangenaame ruſt tegens dit magtige Koningrijke verwiſzeld hebben, by aldien ik voor af geweeten hadde, hoe ongemakkelijk een gezellinne gy my in het toekomende weezen zoud. Dog ik moet als nu geduld hebben, zeer veele dingen ſwijgen, en nog oneindig meer lijden.

En

En geen wonder ; want die zig zelven in de doornen werpt , moet verdragen , daar van gestooken te werden. Het is de alderuiterste onbetaamlijkheid, dat een Vrouw zig tegens haar Man durfd aankanten ; maar die Man is volkomen zot, welke zig aan zijn wijfs kyvagien bekreund. Zoo ze deugdzaam is, moet hy haar met de tederste genegendheid lieven , en is ze boosaardig , verdragen. Want wat zijn dog de Vrouwen ? Ik zal het u (immers voor zoo veel het van my ondervonden is) zoo aanstonds zeggen. By aldien de vreeze voor de onderaardsche magten ; de agting van voor kuis en eerbaar aangezien te willen zijn ; het naspreeken van kwade tongen te mijden , haar niet als met scherpe spooren na het gebit deeden luisteren , en alzoo van de uiterste spoorloosheden te pleegen , afhielden ; zekerlijk , daar zouden geen bestraffingen, geen tugtigingen , hoe hard ook , het vermoogen hebben , deze woeste schepzelen , in den band te houden. Want alles laat zig overreeden , temmen , of dwingen , behalven een boosaardige Vrouwe. Zoo een , in plaats van gestraft , wil altijd aangebeden zijn. Dog ik moet ook bekennen , dat zoo een Man

wer

weinig edelmoedigheids heeft, welke ieder misdaad van zijn Huisvrouwe als ſtrafbaar komd aan te merken. Want by aldien men zig de overvloedige gebreken der Wijven bekreunen wilde, en hun t'elkens daar over beriſpen, zoo zouw men met 'er daad nimmermeer gedaan werk hebben. Was het ook zoodanig met de Indiaanſche wijven geſteld, dat ze in het begeeren van eenige zaak beſtendig bleeven, zekerlijk wy Mannen, hoe zuur het ons ook vallen mogt, zouden met alle iever bezorgen, dat hun begeerten voldaan wierd. Maar ongelukkige als wy zijn! hoe is het mooglijk onzer Vrouwen zinlijkheid op te volgen? Want het geen hun heden welbevald, veragten ze weinig tijds daar na: 't geen ze des morgens rekhalzende begeeren, is haar des namiddags walgelijk: de dingen waar over zy haar 's middags vervrolijken, en ten uiterſten verheugen, zijn de zelve, die hun 's avonds moejelijk en bedroefd na bedde doen gaan. Eindelijk Wijven zijn als kinderen, die iemand greetiglijk een appel uit de hand rukken, en het koſtelijke goud in den drek werpen.

Men is verpligt de gebreeken der Vrouwen meer over het hoofd te zien, dan te ſtraffen.

Zie daar Koninginne, nu kan ik u in opregtigheid verklaaren, mijn hart ont-

laſt

laſt te hebben van dat doodelijke vergift, waar onder het ſcheen als te zullen moeten verſtikken. Gy had my door uwe woorden benauwd, en mijn ziele ſchreeuwde om ademtogt. Waarlijk wanneer verſtandige gemoederen, door onderlinge redeneeringe hun twiſt tragten te vereffenen, zoo pleegenze eerſt het binnenſte te zuiveren van allerhande wrevel en partyſchappen. De geoeffenſte Geneesmeeſters zullen doorgaans de maag van hun zieken door Kruiden voorbereiden, eer zy ze afdrijvende geneesmiddelen willen in geeven. Ik zal aldus op uwe begeerte thans ook alderbeſt antwoorden kunnen: Gy wild dat ik u mijn Rijks Zegel, en de ſleutel van mijn Boekvertrek overhandige, met ſcherpe bedreiginge, van by weigeringe van dien, aan my ongehoorzaam te zullen zijn, en niet ter weereld te brengen, 't geen gy onder het harte draagd. Ik verwonder my hier over gantſchelijk niet; want gy Vrouwen, zijd in uwe luſten onbedwingzaam; in uw begeertens kittelagtig, en ten uiterſten onverduldig in de alderminſte tegenſpoeden. Dat zulks waaragtig is, blijkt daar uit, dat gy gemeenlijk dingen wild hebben, waar van de overleedene noit iets wiſten, nog de

lee-

leevendige kennifze te krijgen pleegen. Zoo overylende zijd gy in uw tomelooze driften den ruimen teugel te vieren, dat wanneer men niet op ftaande voet u geefd het welke gy eifcht, men honderd duizend uitgezogte verwijtingen, en lafteringen, van u genoodzaakt is aan te hooren. Ja uwe meefte bedrijven zijn diermaten buitenfpoorig, dat gy om de alderminfte belediging, welke gy waand u aangedaan te zijn, zoodanig een onverzoenelijke haat op iemand werpt, dat eer brandende olie moet bekwaam geoordeeld worden om het vuur uit te bluffchen, dan dat het mooglijk is, uw verwoede hartstochten te kunnen ftillen. Bejegenen u de geringfte ongemakken van moeijelijkheden, pijnen, of andere gemeene ongelegentheden: de Goden weeten het, met welke doodfche verwen van ongenoegen men alsdan uwe aangezigten gefchilderd ziet: hoe uw tong gefpitft werd tot fmaaden: uw ligchaam geboogen, om duizend vreemde figuuren uit te beelden: en hoe zelfs huisgenooten en gebuuren moeten in de weer zijn, om het raazende fchuim, 't geen u reutelende ten monde uitkookt, met doeken in traanen nat gemaakt, af te waffchen. Zoo u flegts, ô Huis-

 vrou-

vrouwe! de alderkleinste sprankeltjes van reedelijkheid in de ziele waaren overgebleeven, ik hield my ten vollen verzekerd, dat ge eerder uw eigen tong afbijten, dan my mijn rijkszegel afvergen zoud. Want gy, zoo wel als ik, weet, hoe duur die my om te bewaaren aanvertrouwd is. Nog uw eigen Vader, die ze my in handen gegeeven heeft, nog zijne doorlugtige Voorzaaten, hebben zulks, om niet ten uiterste ontrouw aan de gemeene belangens te zijn, durven onderstaan. En wat de sleutel van mijn Boekvertrek aangaad: 't is waar, zy is van yzer; maar eischte gy die van mijn Goudkist, welke met kostelijke Diamanten omzet, en ingeleid is, ik schonkze u aanstonds: maar deze zal, wil, nog kan ik u niet geeven. En, begeerd gy te weeten waarom, ik zal het u met weinig woorden zeggen. Wy Mannen, zoo wel als gy Vrouwen, zijn overlaaden met een ballast van oneindige swakheden. Dog het geen ons beiderleie sexe onderscheid, is, dat de Mannen, in andere het geenze misdoen, voor struikelingen opneemen, en dezelve daar na weeten te behandelen: Maar gy Vrouwen, ziet de geringste fouten, welke van uw evenmensch gepleegd werden, met

met nijdige oogen, en als door vergrootglaazen aan. 't Zy nu dat mijn Boekkamer voorzien was, met de deftigſte zeeden-ſchriften der vermaardſte en onbeſprookenſte oude wijzen. Of dat'er in gevonden wierden, gedenkboeken, verhaalingen van aanmerkelijke geſchiedeniſzen, zinnebeelden, verbloemde verhandelingen, of wat anders, 'tgeen tot opſcherpinge van edelmoedige geeſten, vervrolijkinge des gemoeds enz. werd geägt te kunnen dienen: zekerlijk ik ben voor af bewuſt, dat uwe verdraaide harzenen aan dit alles een zeer haatelijke, ja laſterlijke uitlegginge geeven zouden. Want de boeken, welke op een kragtige wijze de zeeden beriſpen, worden van u geſcholden voor hekelſchriften: de verhaalingen der aloudheden voor Fabel-beſchrijvers: die een ernſtige ſtoffe, ondermengd met eerlijk vermaak, uitleveren, zijn in uwe oogen als verdigters van leugenen, en voordplanters van ydelheid. Kortom, daar is niets in de weereld, ja tot de daaden der Goden toe, of ge vind 'er ſtof in, om ze met een ſwarte kwaſt over te ſtrijken. Daarom zijn 'er die dingen alderbeſt aan, welke het geluk ontmoeten van nimmer onder uw gezigt te komen. Dog by aldien gy wijven, met

'er daad al een voorneemen hàd, om door middel van goede Boeken, tot het bezit van kennisze en geleerdheid te geraaken; zoo is het nogtans noit veilig, dat Mannen u zulks aanvertrouwen. Want een grein wetenschaps boven het gemeen, in een Vrouw, maakt dat ze met meerder als duizend ponden verwaande opgeblaazendheid beswangerd gaad. Heeft ze, ongetrouwd zijnde, wat letteren gegeeten, deze en geene boeken doorsnuffeld, en daar uit geleerd wat beter als haar speelnoodjes te kunnen in gezelschappen de tong roeren: Zekerlijk ze geloofd aanstonds, dat ieder verpligt is haar als een Godin aan te bidden; ja dat niemand ook, hoe zedig en verstandig anderzinds, haarer in waardye ophaalen kan. Zoo ze door de band des Houwelijks aan een Man verknogt is, in plaats van haar Hoofd te believen, en eer te bewijzen, schoolmeestertze hem, slimmer als een kind, dat onder de roede en plak zit. Zulks dat al zijn bedrijven, doen en laaten, 't zy goed of kwaad, by de el van haar schrander oordeel gemeeten, en op de kerfstok van haar hekelagtige tonge (welke alle dagen afloopt) gesteld en geteld worden. Maar om van deze verantwoordinge, waar toe gy my ge-

Verwaanheid der Vrouwen, werd door de weetenschap, nog meer gestijft.

gedwongen hebd, en die my zoo zeer als eenige moejelijke zaak doen kan, ten uiterſten verdriet, een einde te maaken, zoo voel ik my verpligt u te zeggen, hoe verre gy u van die wet bedienen kund tegens my, welke zegd: *Dat men aan geen beſwangerde Indiaanſche Wijven ietwes weigeren moet.* Weet dan, dat over meer als twe duizend jaaren geleden, (toen de Wijven lang na zoo buitenſpoorig waaren in hunne begeertens, als tegenwoordig) den dapperen Mahazioth, beheerſcher van drie en dartig Koningrijken, zullende te velde trekken tegens den Perſiaanſchen Koning, een ſtaatelijke belofte decd aan de opperſte Goden, om hun (by aldien hy wederom kwam, en zijn vyanden overwonnen had) een alderkoſtelijkſte tempel te ſtigten; ja daar in te onderhouden zeven honderd Prieſteren, om dagelijkze offerhande te doen. Met zegenrijke wapenen dan wederom keerende, en als overwinnaar op den Indiaanſchen bodem begroet, kwamen alle de Vrouwen van het land, en vereerden hem ten aanzien van alle zijne raaden, haare zilvere en goude Armringen, Halsbanden, koſtelijke geborduurde Kanten, juweelen, Gordels, en wat meer tot praal en ver- Edelmoedige daad der Indiaanſche Vrouwen.

cieringe haars ligchaams dienen konde. Hier uit liet Mahazioth niet alleen den beloofden tempel met alle bedenkelijke konst- en kostlijkheid timmeren, maar hy hield daar en-boven nog zoo veele schatten over, dat daar van betaald wierden, behalven zijn geheele Leger, alle de penningen, welke zijne Koningrijken ten agteren waaren. Om nu zulk een roemwaarde daad van mildaadigheid na behooren te vergelden: zoo schonk hy de Indiaansche Vrouwen, zonder eenig onderscheid, met goedvinden van zijne Vorsten en Rijksraaden, deze vijf navolgende Voorregten: Naamendlijk dat men op haare begraavenisзen, een cierlijke lijk-reeden zoude doen, het welk men voor dezen maar alleen omtrent de Mannen gewoon was, als ook dat de Mannen de Lijkpligten moesten helpen by woonen. Ten tweden, datze vryheid hadden, en vermogten in de Tempelen neder te zitten, daar te vooren zulks noit toegestaan wierd: want oude Mannen plegen alleen maar te mogen zitten, de jonge leunden ergens tegens aan, de Priesters lagen voor over op de aarde, dog de Vrouwen, hoe adelijk van geslagt, en aanzienlijk door rijkdommen, mogten nog tegens malkanderen sprec-

Voorregten, hier van daan aan hun geschonken.

ſpreeken, ergens op leunen, maar waaren verpligt regt over einde te ſtaan. De derde genade welke aan hun geſchonken wierd, was, dat ze zig na believen konden voorzien, van twederleie ſtaatelijke gewaaden, zonder dat ze haare Overigheid zulks behoefden te verzoeken. Want wanneer voor die tijd een Indiaanſche Vrouwe, buiten verlof daar toe te hebben, een nieuw kleed liet maaken, zoo wierd het zelve verbeurd verklaard, en den Man, die hier in bewilligd had, ten Lande uitgebannen. De vierde was, dat ze in ſwaare zicktens vryheid hadden om wijn te mogen drinken, 't geen alvoorens, al lagenze op ſterven, niet wezen mogt. De vijfde, eindelijk, beſtond hier in, dat men ze ſwanger zijnde, geen ding zouw hebben te weigeren, dog met deze uitdrukkelijke bepalinge, *zoo zy hier omtrent met alle beſcheidenheid te werk gingen.* Of gy nu in mijn ſleutel en ſignet, dus halſterrig te willen hebben, zoodanig doed, of niet, is het geen ik u zelfs wel wil laaten oordeelen. Zekerlijk houd dit voor vaſt, dat onze oude voorvaderen, niet ligtelijk daar toe kwamen, om nieuwe wetten, met verbreekinge der oude, te doen ſtand grijpen. Want dit hieldenze

ze voor een eeuwigduurende grond-regel, dat by aldien van de eerſte oogenblik, wanneer men een wet in ſtelde, dezelve niet beſtiptelijk gehoorzaamd wierd, zy als dan duizendmaal meer kwaads als goeds veroorzaakte; aangezien de wetten niet anders zijn, dan een ſchaduwagtig Jok, waar aan zig de boozen als te barſten trekken, en de goede ligtelijk mede weg vliegen. Denkt overzulks niet, dat ik eenige de alderminſte reedenen zie, om uwe begeerte in te willigen, en laat af van my meerder over deze dingen aan te ſpreeken. Zekerlijk gy zuld dus doende, uw eigen ruſte en gezondheid bevorderen, en my geen oorzaake geven, van u zoo veel als ik nu gedaan hebbe, te moeten zeggen. Hier eindigde Koning Diſles zijne reedenen, en de Koninginne met een gelaat, daar de gramſchap als op af ſchitterde, ging ter kamer uit ſweerende datze deze zijne haatelijke laſteringen, tegens het Vrouwelijk geſlagt, hem zoo duur betaald zoude zetten, dat de nakomelingen, in volgende eeuwen ſtoffe zouden hebben, om hier af te ſpreeken. Dog Koning Diſles deed niet anders, als haar hier op met een lagchende mond toe te voegen: Vrouwe zoo gy zulke groote din-

Men moet, om wat groots uit te voeren, zijn gramſchap beteugelen.

dingen in den zin hebd, zoo beteugeld uwe driften, of anders zullen mooglijk uw onstuimige hartstogten maaken, dat gy den dag van morgen niet en beleefd: laatende haar hier mede heenen gaan.

Het XXII. HOOFDSTUK.

Handelende van de vrymoedigheid, en eenige andere stoffen.

SEndebar, na dat deze swaare Huisstorm, tusschen Koning Disles, en de Koninginne overgewaaid was, nu wederom met zijn Majesteit alleen zijnde, vraagde, den zelven: Waar hy meende het van daan te komen, dat de Vrouwen, zig gemeenlijk zoo dwars in alles, tegens de gedagten en daaden der Mannen aankantede? Waar op Koning Disles in dezer voegen antwoorde: Hier van dunkt my (ô wijze Meester!) dat men twe reedenen zouw kunnen geeven, waar van de eene, in de natuur der Vrouwen, en de andere by de Mannen zelfs te vinden is. Wat aangaad de eerste, men weet dat de Goden, de Mannen zoo mannelijk, hun vernuft zoo hoog, hun kragten zoo kragtig geschaapen hebben, dat

'er niets zoo vermogende, zoo ſnel, nog ſterk is, 't welk niet genoodzaakt werd onder hun wille te moeten buigen. Alleenlijk zijn hier van uitgeſloten de Vrouwen; En zulks voornamendlijk daarom, dat haar de natuur voorzien heeft, met zulke aantrekkelijke bekoorlijkheden, waar op de Mannen zig diermaaten zonder dat ze het weeten, verſlingerd voelen, dat al hadden zy Vrouwen, nog duizendmaal meerder gebreken, en al wierden de zelve met trompetten uitgeblaazen, de Mannen blinder als Mollen zijn, om die te kunnen, of te willen zien. In der daad ik heb menigmaal by mijn zelven in eenzaamheid bedagt, of 'er geen oogen waaren, om het bitterlijk te beweenen, harten die barſten moeſten, en zielen welke zig ter dood toe bedroefde, wanneermen wijze Mannen zag verſlingeren, op de ſchoonheid van dwaaze Vrouwlieden. Dog zoo haaſt ik wederom overleide, hoe de Goden de geheele natuur een breidel in de mond hebben gelegd, zoo dat zig alles na bepaalde wetten beweegd, en van andere beſtuurd werd, zoo dagt ik met eenen, dat 'er geen bekwaamer ſchepzel op aarden was, om de ongebondene losheden der Mannen in te teugelen, dan een Vrouwe.

Want

Want daar de Mannen, by aldien ze eeniglijk hun kragten inspanden, om de vermogens, welke hun de natuur bygezet heeft, 't zy door list of geweld, uit te voeren, alles door een onderlinge staatzugt en woede het onderste boven zoude keeren, zoo maakt haar verzotheid omtrent het Vrouwelijke geslagt, dat zulks als nu niet en gebeurd; want de bloei hunner kragten, offeren ze aan ingebeelde schoonheden op: waar door ondertusschen zoo wel de tijd als lust verby gaad, om de ingebooren trek tot heerschen, en boven andere in vermogen uit te munten, door geweldaadige middelen, werkstellig te maaken. Dog ik moet evenwel ook bekennen, dat de toegeevendheid der Mannen, omtrent de Vrouwelijke gebreken, veeltijds groote oorzaken zijn, niet alleen van haatelijke huiskrakeelen, maar ook van ongemakken, die daaglijks geheele Koningrijken en Vorstendommen bejegenen. Voornamendlijk zoo Mannen, in hoogheid boven andere gesteld, die lafhartigheid hebben, van het bestuur hunner rijkszaaken, op de leest van des wijven heerschzugt te schoejen. Een kwaad, het welk waarlijk thans aan alle Hoven meer als te veel in swang gaad. Want in plaats dat men

't Vermoogen der Mannen, werd door de Vrouwen ingebonden.

men wakkere Mannen tot medebeſtierders, in Rijks-belangens, met de grootſte keurlijkheid zoude uitzoeken; zoo behelpt men zig met dartele Vrouwlieden, of men leend het oor aan de bedriegelijke vleijeryen der alderboosaardigſte Pluimſtrijkers. Dorſten de Vorſten tegens hunne Vrouwen zeggen, daar het op ſtond; en ſtopten zy hunne ooren voor een deel vleijende verraaders, waarlijk men behoefde niet te twijfelen, of alle dingen zouden een geheele andere gedaante, tot nut van het algemeen krijgen. Maar nu het zoo verre gekomen is, dat de overkoſtelijke en dierbaare waarheid, ten Hove by alle Vorſten geenzinds gevonden werd; nu men daar zoo wel van vrienden, als vreemdelingen, niets als beſtudeerde en opgepronkte leugenen, alle dagen hoord ſpreeken, kan het onmooglijk anders zijn, of alles ſtaad in het korte tot zijn eerſte verwarringe weder te keeren. Eenmaal van al mijn leeven, ben ik maar zoo gelukkig geweeſt, zonder eenige de minſte bewimpelinge, in mijn volle raad, van iemand de waarheid te hooren zeggen. Gy hebd my flus een Boer, die gantſch onverſchillig was, voorgeſteld; ik zal u hier een andere doen hooren, welke
in

n geene deelen , minder aanmerklijk
moet geoordeeld worden. Doed zoo,
eide Sendebar, en ik zal my hier door
grootelijks aan zijn Majeſteit verbonden
houden. Hier op vervolgde Koning Diſ-
es in dezer voegen:

Het is gebeurd in het eerſte Jaar, wan-
neer my door mijne Vorſten, het Indiaan-
ſche Rijksbewind opgedraagen wierd, ik
n den Raad zittende, dat 'er een arme
Huisman kwam, welke van my regt be-
geerde, tegens een Stadhouder, welke
de Landlieden, woonende aan de Per-
ſiaanſche Golf, met al te ſwaare en over-
daadige ſchattinge drukte. Deze Boer
was kort van Perzoon, hebbende een in-
gedrongen aangezigt, dikke lippen, hol-
le oogen, het hooft met ſwart, en hard
hair bewoſſchen, zijn kleed was van gei-
ten hair, zijn ſchoenen van een wild
Swijn, en de gordel waar mede hy om-
gord was, van groene water-lieſen.
Waarlijk ik dagt niet anders, wanneer
ik hem ter Raadkamer zag in komen, of
het was een wild gedrogt, 't welk eenige
gelijkeniſze na een menſche hadde: Maar
zoo haaſt ik hem hoorde ſpreeken, ge-
loofde ik hem een God te zijn, zoo'er
anders eenige onder de menſchen ver-
keerden. Wy nu de gewoonte hebben-
de,

Zeer aanmerkelijke vrymoedigheid van een arme Huisman.

de, van de klagten der Armen aldereerſt aan te hooren, wierd dezen Boer gewenkt, om te zeggen, waar toe hy gekomen was. Hy trad met een verwonderlijke vrymoedigheid na ons toe; hebbende een wilde Olijfſtak in zijne hand, en de zelve opſteekende, liet hy zig aldus hooren. Ik Alcazar, woonagtig om-

trent

rent de Zeesteedekens, die aan de groo-
e Persiaansche vloed leggen, groet u
Heer Koning, en uw zijne Vorsten, wel-
ke alhier in den Heiligen Raad vergaderd
zijd. 't Is de noodschikkelijke wille der
Hemelsche Goden, welke ons verlaaten,
en zig op uw zijden begeeven hebbende,
te weeg bragten, dat wy bedroefd volk,
zig moesten buigen onder het Jok van de
Indiaansche Heirmagten. Uw ontzag-
gelijke Heerlijkheid ô Koning is groot;
en uwe magt weêrgadeloos, waar door
gy de geheele Wereld, den last des Oor-
logs gevoelen doed! Maar ik en twijfel
geenzinds, of de onbegrijpelijke wreed-
heden, uwer Hoofd-lieden en Hop-man-
nen, waar mede zy een iegelijk zonder
onderscheid bejegene, zullen maaken,
dat uw naam in vervloekinge by de vol-
gende eeuwen weezen zal. Het waaren
mijne Voorouderen, welke voor zeer
veele jaaren, hun woonplaatze verkoo-
ren, aan de Oever van de Persiaansche
Zee, op dat, nadien de dorre Wildernisze
haar niet voeden en konde, zy aan vog-
tige plaatzen haar spijze vinden mogten;
en wederom zoo de ongestadigheid der
wateren, haar lastig viel, zy zig op de
gebergtens zoude mogen vertrekken.
Maar wat zal ik zeggen? Uwe over-
maa-

maatige begeerlijkheid, om andere lieden van het haare te berooven, is zoo overdaadig, en uw bedwinglijke hoogmoed zoo alom berugt geweeſt, dat ons de Zee, in haar grondelooze dieptens, niet heeft kunnen in veiligheid ſtellen, nog de Aardbodem in haar hoolen verbergen; nog de Heuvelen, door onbeklimmelijke ſteiltens maaken; dat we ongeſchonden uw roofzieke klauwen ontkwamen. Dog ik ſmeek de regtveerdigheid der Hemelſche magten, dat ze; gelijkerwijs gy ons zonder reeden, als Veldhoenderen, uit onze wooningen hebd gejaagd, zy andere zullen opwekken en gaande maaken, om u na verdienſten, uit uwe bezittingen, door een diergelijk geweld, te ſtooten. De Vaderlijke Wetten van ons Land, wel op de billikheid gegrondveſt zijn, zeggen: dat de geene die andere het haare beneemen, daar door het regt verliezen, het welke zy tot hun eigene goederen hebben. Dog gy Indiaanſche Vorſten en Raaden, niet tegenſtaande, ik een arm en eenvoudig Huisman ben, zo dank ik nogtans de Goden daar voor, dat ze my zoo veel gezigts hebben gegeeven, om te kunnen zien, hoe ſlegt een vergeldinge daar vaſt is aan een dwing-

dwinglandſche regeeringe, als ook dat den regtveerdigen Hemel; 't geen van booze menſchen, in lange jaaren, met groote zorgen is opgeſtapeld, zy het haar in minder dan eenen dag wederom zullen doen verliezen; daar 'er egter niets onmooglijker vald, dan dat men de goeden de ſchat haarer vroomheid ontrooven zoude kunnen. Men heeft maar zeer weinig ervaarendheids van nooden, om zoo klaar als het ligt te bemerken, dat de onregtmatige verkrijginge van tijdelijke goederen, door de roofzugt der ouderen, hun kinderen niet zelden het bittere pak van een behoeftige armoede doed dragen. En of wel de Goden zoo aanſtonds niet gereed zijn, met de boosdaaden der menſchen op het gevoeligſte te ſtraffen, zekerlijk het uitſtel dat ze hier omtrent neemen, geſchied ſlegts, om op het onverwagtſt te komen, en dan gelijkelijk weg te neemen, 't geen waar op de onvroomen hun meeſte vertrouwen en gelukzaligheid geveſtigd hebben. Zy die hun vermaak eeniglijk daar in pleegen te ſtellen, om alle menſchen tot een verdriet en laſt te zijn, moeten, wanneer de ouderdom haar kruin met grijze hairen kroond, niet zelden ondervinden, hoe ze van elk, ja tot jonge lafbekken, en

Goden ſtraffen het kwaade, als 't hun gelegen komd.

en wufte booswigten toe, met voeten op het hart getrapt worden. Het ſchijnd my in waarheid een onmogelijke zaak te zijn, hoe een eerlijk Man daar toe kan komen, van met geweld een anderens goederen te begeeren, en zulks doende, egter de naam van eerlijk tragt te behouden; want ik meen niet, dat zoodanig eenen, in veele jaaren een uur gerust leeven hebben kan. In tegendeel; by aldien hy zijn gewiſze niet met alle geweld heeft verkragt, zoo moet hem bewuſt zijn, dat hy met zulks te doen, de gelukzalige Goden verongelijkt, zijn Vrienden aan hem doen argeren, zijn vyanden ſtof verſchaft tot laſteringen, en die geene, welke hy van haare bezittinge beroofd, gelegendheid tot de rampzaaligſte wanhoop te geeven komd. Maar boven al ſtapt hy in dezen over het gewigtigſte heenen: ſtellende zijn lijf en goederen bloot voor meer als duizend belaagingen, durvende nauwlijks zig zelven, om het dierbaare leeven te behouden, in de ſterkſte Veſtinge vertrouwen. Waarlijk die menſch is de eerlooſte onder alle menſchen, en de aldermiſdadigſte voor het gerigte des Hemels, welke diermaaten den teugel aan zijne begeerlijkheden vierd, dat het

wei-

weinige, 't geen de behoeftige bezitten, hem groot schijnd, en nogtans zijne overvloedige rijkdommen, niets met allen waardig agt. Ik zegge rond uit, vervloekt zijn ze, 't zy Persiaanen, of Indiaanen, welke door een weg van onverschillendheid hun daar toe begeeven, om te verwiszelen de eere met de onëere; de geregtigheid met de ongeregtigheid; de wet der betaamlijkheid met dwinglandye; de waarheid, met leugenen; het vaste, met het onzekere; en die hun eigene goederen haaten, om die van andere te willen en te moeten hebben. Zy die zoo verre kunnen vervallen van het spoor des deugds, dat ze, om tijdelijke middelen in overvloed te verzamelen, hun eigene agtinge in de waagschaal stellen, verdienen dat ze eindelijk zonder goederen en eere hunne dagen eindigen. Wy, die by u, ô Indiaanen, voor woeste en Barbarische volkeren geboekt staan, hebben onder ons nogtans die wet, dat niemand de agting van een waare edeldom verwerven kan, ten zy hy aan alle deelen van de uitdeelende geregtigheid voldoed: En dus is ieder een verpligt; wil hy anderzinds voor een eerlijk Man gaan, ieder het zijne vrediglijk te laten behouden; en 't geen hem zelfs

Een eerlijk Man is met het zijne vergenoegt.

Loffelijke wet der Persiaanen.

door wettige middelen verkreegen, toekomd, tot nut allerwegen aan te leggen. Zekerlijk, aangezien Zy, die met groote moeiten, zorgen, en zuinigheid, ſweeten en ſwoegen, eenige aanmerkelijke rijkdommen hebben tot een loon van haren arbeid verkreegen, egter doorgaans moeten ſchrap ſtaan voor de alderbitterſte laſteringen des nijds, ja verdragen dat elk hun met een dwars gezigt aanziet; hoe veel te meer regtmaatige vervloekingen laaden den geenen op hun zielen, welke, als of het een blinkende deugd was, hun werk daaglijks maaken, van den armen, weduwen, en weezen geweldadiglijk op het alderſchelmagtigſte te berooven. Ik heb met de aldergrootſte verbaaſdheid gezien, hoe alle menſchen betuigen, geſlagene vyanden te zijn van de hovaardye; maar niemand weet te zeggen, wat nedrigheid is: Elk vervloekt het overſpel; maar niemand heeft luſt om kuis en eerbaar te leeven: de Gulzigheid word by ieder een gewraakt; dog van de matigheid weet men niets te zeggen: de goude Lijdzaamheid willenze een overgroote deugd te zijn; maar geduld verſtaan ze geenzinds dat noodig is om geoeffend te worden: Zy willen dat leedigheid volſtrekt kwaad is; maar

Men weet veel van de deugd te praaten, maar weinig oeffenen dezelve.

maar om goede oeffeningen by der hand te neemen, vind men zelden iemand thuis. Wat de gierigheid betreft, elk verkettertze, verbandze, en vervloektze, als een alderonmenschelijkste misdrijf; dog ondertusschen spannen zoo wel kleinen als grooten, alle hunne kragten in, om met woekeren, raapen en schraapen, goederen te verkrijgen, en daar door hun lasterlijke grootsheid ten uitersten top op te vijzelen. Daar is nog een ding, welkers uitterste spoorloosheid, ik niet en weet of men belagchen, of beweenen moet: namendlijk dat ieder mensch, met de tong zeer loffelijk van de Deugd weet te spreeken, ja dezelve door een ydel gerammel van woorden tot aan de wolken komd te verheffen. Daar nogtans, elk zijn ligchaam als verhuurd schijnd te hebben, om greetiglijk allerhande zoorten van verdoemelijke boosdaaden te bedrijven. Ik zeg dit niet om de Indiaansche Krijgsvolkeren, welke thans mijn Vaderlijke erflanden, verwoest en 't onderste boven gekeerd hebben, by uw swart en gehaat te maaken: Maar ik wil ô Koning! en gy alle zijne Vorsten, welke hier een raadsvergaderinge schijnd uit te beelden, waar in het regt en de gereg-

tigheid behoorde voor te zitten; dat ge deeze mijne reedenen, als tot u allen byzonderlijk gesprooken ter harten neemen zoud. Gy voerd in uwe banieren, deze aanmerkelijke woorden, met goude letteren geschreeven: *Het betaamd de Indiaanen, de Hoogmoedige te snuiken, en de Neederigen voor te staan.* Maar zonder liegen, ge mogt uwe wapenen veel eer met deze woorden doen praalen: *Het is een Indiaansche Deugd den onnozele en weerloozen, te veronderdrukken, en zy die gerustelyk leeven, met rooveryen te plaagen.* Want of ik het schoon van mijn tong verwerven kon, deze uwe lasterlijke bedrijven voor Goden, en menschen te swijgen, zekerlijk de naare gehugten, en yzerharde rotzen zouden uitroepen: Gy Indiaanen zijd het volk, dat tot verderf van vrienden gebooren is, en zig gulziglijk vet maakt, met het geplonderde bloed en sweet der vreemdelingen. Dog ik vraag u ô Koning! en u die rondom hem als Raaden neder zit, wat voor gewigtige redenen het geweest zijn, welke u dwongen, op ons, die zoo verre van u in een eenzaam gewest woonden als op een deel onnozele en weerlooze Lammeren aan te vallen? Is het u oit ter ooren gekomen, dat we vrien-

Voorbeeld hier van.

vrienden van uwe vyanden geweeft zijn? Heeft ook ons iemand by u aangeklaagd, dat we onze Vaderlijke wooningen verlaatende, den vreemdelingen het haare hebben ontroofd, en onze huizen op hun erven gebouwd? Zijnder ook zulke, welke ftaande durven houden, dat we onze natuurlijke Heer niet gehoorzaamende, daar door oit andere Koningrijken in verwarringe en oproer gebragt hebben? Of hebd gy gezanten aan ons gezonden, met laft om onze vriendfchap af te vergen, en is zulks immermeer van ons verworpen geworden? Hebben wy u ooit den oorlog aangezegd, of den uwen aangedaan? Welke Koning over ons, heeft aan u by uitterfte wille, zijne landen, en onze dierbaare vryheid, en goederen weg gemaakt, of gefchonken? Hebd ge oit onder u eenige wet gevonden, waar by wy verpligt zijn, ons uwe roofzugt en dwinglandye te onderwerpen? Zekerlijk, het is in alles zoodanig gefteld, dat men in Perfien eerder gevoelde de doodelijke wonden van uwe raazende wreedheden, als we uw berugte naame noemen hoorden. Noit zouden we geweeten hebben, wat onbefchaamde dwinglanden waaren, ten zy wy kennis van de wanbedrijven der Indiaa-

Wat de daaden van regtfchapene dwingelanden zijn.

nen gekregen hadden. Ik weet niet of het by de onagtzaamheid der Goden, waar doorze de ondermaanſche dingen, op haar loop laaten tobbelen, toekomd, dan of men het de ſchelmagtige ſtoutheid der ontmenſchte menſchen wijten moet, dat alles zoo jammerlijk en verkeerd in de weereld toegaad; want zy die door tijdelijke middelen, 't zy ze regts of links verkreegen zijn, boven andere uitmunten. trappen als met ſtaale laarzen hun mindere op het hart. De ſtrikſte wetten verbinden een iegelijk; maar zy alleenlijk ſtappender over heenen. De deugd van vreedelijk een ieder het zijne te laaten genieten, veragtenze; de ſchaamte beſpottenze; de opregtigheid vervloekenze; en in tegendeel, twiſt, twedragt, roof, moord, en onnoozel bloedvergieten, zijn de paarlen aan hun arm en halsbanden. Ja wat zeg ik! zoo verre zijn de gemoederen der Indiaanen verbaſterd, dat ze liever ſtaande voet volſlagen rampzalig zouden willen ſterven, dan door een eerlijke weg gelukkig hunne dagen eindigen. Waarlijk het ſchijnd my toe, dat de onveranderlijke eeuwigheid der Hemelſche magten, moeten ophouden, of het menſchelijke geſlagt vernietigd werden, of de aardkloot door

De magtigen, en rijken meenen, dat hun alles te doen vry ſtaad.

vuur

vuur verbranden, of het wiſſelbeurtige geval een onwrikbaare ſtand krijgen, by aldien gy Indiaanen niet in agt dagen tijds kwijt raakt, 't geen ge met zoo veel ongeregtigheids in agt honderd jaaren gewonnen hebd. Verdraaglijker was het, dat de Goden alle menſchen zonder onderſcheid blind gebooren lieten worden, dan dat de nakomelingen niet zouden zien, hoe gy heerſchende Heeren, en dwingende dwingelanden, de dag zuld beleeven van uwer ſlaaven gekogte lijfeigenen te zijn. Ik zie de pragt, de praal, de luſt van zig door konſt koſtelijk op te toojen, wel in uw aller aanzigt uitblinken; maar de edelmoedigheid, zoo welvoegelijk aan de Mannen, nog het doordringende oordeel, zoo noodzaakelijk in Vorſten, moet men hier, na ik beſpeur, gantſchelijk niet zoeken. In tegendeel uwe daaden, woorden, en gebaarden, drukken niet anders als een laffe verwijfdheid uit. Uw zoogenaamde Raadzaal ſchijnd een geſchilderde kamer, waar in zig de doorlugtige perzoonen, gelijkerwijs de ſtokbeelden door het ligt van een fakkel beweegen. Gy hebd in onze overheerde landen, Mannen tot Regters gezonden, welke niet alleen niet wiſten wat haar

Dwingelanden zijn gemeenlijk verwijfde loshoofden.

eigene wetten inhielden ; maar daarenboven onbekwaamer als kinderen waaren, om de onze te leeren. Het is my onmooglijk te raaden, wat hun van uwendwegen hier bevoolen word ; maar dit kan ik u wel zeggen hoe ze tot onzend huis houden. Zy neemen alles aan wat men haar gedwongen geeft: 't geenze opendlijk hebben willen, laatenze heimelijk plonderen: niemand doenze meer leeds als arme en onvermoogende menſchen: met de rijken leevenze in vriendſchap, zoo lang, tot datze de zelve behoeftig gemaakt hebben. De ſchelmſtukken der Vagabonden laatenze openbaarlijk toe, om door geduurige nieuwe boetens hun geldzakken op te proppen. Zy die ontbloot van goederen zijn, behoeven op geen regt altoos by haar te hoopen ; ja zoo verre komenze, datze volmondig zeggen durven, alles te mogen ſchatten, ſcheeren en op-eeten, en zulks, om dat ze Indiaanſche Regteren, en Bevelhebberen zijn. Waar wil dit heenen, ô Koning ! en wat zal 'er van u worden, gy zijne geheiligde Vorſten en Raadsheeren ? Kan dan uw overdadige hoogmoed, in het gebieden, nog uwe begeerlijkheid om te rooven, nimmermeer een einde neemen ? Is het uw

u te doen, om onze dierbaare en kostelijke kinderen? Wel aan, beslaatze in yzere banden, en voerdze voor onze oogen in een eeuwigduurige ballingschap weg. Hebd gy het oog op onze goederen? neemd ze na u. Kunnen we u niet paajen met onze dienstknegten? slaat ons met een slag alle gelijkelijk het hoofd van de romp af. Waarlijk, het vuur onder onze voeten, nog het swaard in onze harten, zal ons lang na zoo gevoelig en bitter vallen als uw dwinglandsche regeeringe het binnenste van onze bedroefde zielen doed. Maar een ding moet ik u nog vraagen: Weet gy wel, wat wy Persiaansche Mannen te zaamen gedaan hebben? Ik geloof het niet, en overzulks voel ik my verpligt, van het u opendlijk te zeggen. Wy hebben onderling met gestaafden eede geswooren, ons gantschelijk te onthouden, van de pligten des Huwlijks, omtrent onze Huisvrouwen. Wy zullen onze zoonen en dogteren, met onze eigene handen om het leeven brengen, ten einde zy niet en vervallen, in de bloeddorstige klaauwen, van zulke roof en moordzieke gieren, als gy alderonmenschelijkste Indiaanen zijd. Waarlijk het vald ons duizendmaal makkelijker, voor

De nood dwingd iemand tot alles te zeggen.

voor de tijd van twintig of dertig jaaren, de verbreekinge van onze ligchaamen te bevorderen, dan een leeven te leiden, waar aan een geduurig ſterven, onafſcheidelijk verknogt is. Ik beken, het gaad de woeſtheid der onreedelijkſte Dieren verre te boven, moordaadige handen aan de vrugt zijner eigene lendenen te ſlaan. Maar u alle, gy die mede menſchen wild zijn, en mooglijk wel eer vermaak pleegd te hebben, in uw krooſt te zien opkoeſteren, en voeden, geef ik het te bedenken, hoedaanig gy te moede zoud weezen, wanneer ge met uw oogen zien moeſt, hoe uwe jonge zoogelingen, als van verſcheurende Tygers uit de armen haarer Moeders gerukt, hoofd en lendenen tegens de ſteenen gekneuſd wierden? Dat men uw vry-geboorene Zoonen tot Slaven, verkogt? Uwe Dogteren verkragtede? uwe Dienſtboden weg voerde? Huis en Hof door het vuur tot puinhoopen maakte? en welke andere ongehoorde veronderdrukkingen meer, die wy daagelijks gewoon zijn, van u en de uwen te verdraagen. Zekerlijk ik overreede my ligtelijk, dat het met u allen zoo in, als uitwendig niet beter geſteld, gevonden zouw worden. Daarom ô onbarmhartige Indiaanen, laat het

Groote elende der overheerde landen.

het u in goede ernst, van een arm en eeuvoudig Huisman gezegd zijn: Gehandeld niet alleen zeer onregtveerdig met ons; maar uwe bedrijven daar en boven, hebben de allerminste smaak nog geur, na een regtschaapene staatkunde, in tegendeel ze drukken een alderuitterste plompheid, en diepe onwetenheid uit. Overheerde Landen, en die door enkel geweld verkreegen zijn, moeten op een zeer zagte en streelende wijze gehandeld werden. Want wanneer de overwonnene zullen zien, dat ze tegens alle verwagtinge aan, by verwiszelinge van Heer, egter gehandhaafd werden, in zaaken welke het regt en de geregtigheid tot een grondbeginzel hebben; zoo houd hun verschillendheid omtrent deze of geene overigheid met den eersten, of ten uitterste na verloop van zeer korte tijd op. Ze vergeeten hier door de aangedaane ongemakken, en gepleegde wreedheden, ja buigen gewilliglijk hunne nekken onder een nieuwe gehoorzaamheid. Maar ô Goden! wat word ik niet al gedwongen door uw ongerijmde bedrijven te moeten zeggen? Komen wy u met kookende vogten van droefheid, op bleeke en besturven wangen klaagen, het onlijdelijke ongelijk, dat

Hoe men met overheerde landen handelen moet.

dat ons van uwe Regteren, Bevelhebberen; Bezoldelingen; ja tot Hoeren en Trosboeven toe, daaglijks en alle uuren aangedaan werd; ge lagt met ons kermen, ſpeeld met ons hartenleed, en de blaasbalg van uw ydele waan, doed alle onze uit de ziel opgehaalde zugtingen, in de lugt weg vliegen. Zie hier een elendige Boer voor uwen Regtbank ſtaan: Hy bid, hy ſmeekt om regt, en ſchreeuwd uit, dat hem en de zijnen het grootſte ongelijk ter weereld aangedaan werd. Maar wat is het? geld heeft hy niet om weg te ſchenken; nog gulde olie om roofzieke handen te zalven, nog ook wijn om gulzige en opſlokkende balgen te verzaadigen. Hier van daan is hy verpligt zig met bloote klanken zonder zin, en met ydele woorden te laaten paaijen. Het weinige, dat hy; om andere niet laſtig te vallen; op reis mede genomen heeft, doet men hem in bitterheid verteeren, en niets ter weereld verkrijgd hy van 't geen hy zoo demoedelijk verzoekt. Kortom, men draagd alhier zorg, dat zy, die om klagten te doen herwaards komen, wederom met een overſtolpend hart vol droefheid na huis keeren: dat ze haar beklaagelijke rampzaligheid vervloeken; ja den Hemel door verwijtingen

Het regt is voor de aanzienlijke.

Hoe hard en bitter dit eerlijke armen vald.

gen moeten doen ſcheuren , ten einde de Goden zig haarer en haare zaak aantrekken. Voordeezen, wanneer uw overſtroomende vloed van onderaardſche dwinglandye, niet en was geſpoeld aan de oevers, op welke wy Perſiaanſche boeren, onze ſlegte hutten geplant hadden; leefden we aldaar in volle vreede by de gewaſſchen, welke het milde aardrijk uit haren ſchoot, door handen arbeid deede opſpruiten. We hadden ook nog tijd, om onze gedagten op deze en geene ernſtige zaaken te laaten ſpeelen, ja onze geeſt was zelden, zonder ſtof te hebben tot vrolijkheid en vergenoeginge. Maar ô Hemel! wat gebeurd'er nu! Wilde vrugten in eenzaame boſſchen te zoeken, des nagts op harde keien zijn hoofd tot ruſt neder te leggen, in de vellen van wilde beeſten gekleed te gaan, word ons thans, als te veel zijnde, misgund; men vervolgd, men verjaagd ons hierom; en zulks met zoodanig een verhitheid, dat een iegelijks leeven van ons veel ſmertelijker en zuurder dan de dood zelfs vald. Dit onlijdelijke verdriet, ô ſtrenge Indiaanen, heeft my te raade doen worden, om als een onzaalig menſch, my uit het zoete gezelſchap van vrienden en maagen, na de wijd afgelegendſte ge-

Den behoeftigen word alles ontnoomen.

geweſten voor eeuwig te begeeven, ten einde ik aldaàr het overige van mijne dagen zoude mogen eindigen. 't Vald een eerlijk Man ſwaar, geduurig te moeten worſtelen met de tegenheden des gevals; maar nog moejelijker is het, wanneer men het kwaad met 'er daad gevoeld, dat men als dan ontbloot blijft van middelen, om het tegen te kunnen gaan; dog nog oneindig laſtiger is het, wanneer men ziet dat 'er onmooglijkheid is, om uit zijn elende gered te worden, en dat niemand van die het doen kunnen, daar de handen aan willen ſlaan. O gy onbarmhartige en harde Indiaanen! by aldien het zoodanig is, dat mijn tong traag, mijn gehemelte droog word, mijn leeden van den anderen wijken, mijn oogen bloed weenen, mijn vleeſch verdord, en de kragten van mijn ziele ten eenemaal verſlappen, alleen wegens het bloote herdenken, en verhaalen van alle die jammeren welke gy ons aandoed; zegd my, dat bid ik u, wat zouw het weezen, wanneer gy alle deze dingen met eigene oogen te zien kwamd? Wanneer uwe ooren het moeſten hooren? Maar boven alles, zoo gy zulks in uwe eigene ligchaamen, vryheid en goederen, gedwongen wierd het te ondervin-

Hoe ligchaamelijke elende moeder van de wanhoop is.

vinden. Waarlijk ik meen, dat zig uwe harten door enkele droefheid, in twéeen splijten zouden, uwe zielen in onmagt geraaken, uwe Ingewanden haar natuurlijke plaats verlaaten, en dat ge Hemel en Aarde zoud beweegen, om zulke bitterheden van u af te weeren. Ik derhalven ben in geenen deele voorneemens, u ô Indiaanen te bidden, om mijne woorden wel op te neemen, nog zig aan mijne reedenen niet te ergeren; Want by zoo verre gylieden nog Indiaanen, of reedelijke menschen zijd, zoo wil ik niet twijfelen, of gy weet wel dat de moejelijkheden, die onder de menschen ons van menschen, en door de handen der menschen gedaan werden, wy die niet nalaaten kunnen als menschen te gevoelen, en daar over met innige droefheid en harteleed aangedaan te zijn. Daar is ook maar een eenig ding in de weereld, 't geen my het vermogen doed hebben, van nog eenigzinds troost in mijn uitterste verdriet te vinden. Dat is, dat ik weet, hoe de regtveerdige Goden, meenigmaal verborgene misdaaden, opendlijk en voor het oog van het gantsche menschelijke geslagt straffen. En dus gebeurd het mooglijk dat de zonden van ons Vaderland, de oorzaake zijn,

Niemand kan de menschelijkheid uitschudden.

waarom wy van u als vreemde Beulen, zoo veel te lijden hebben. Maar egter kan ik mijn gemoed nimmermeer hier in voldoen, wanneer ik zie, hoe den Hemel de zonden van een goedaardig mensch, zoo swaar weegd, en die der openbaare en bekende godloozen over het hoofd ziet. Ja wat meer is, de vroomen laaten straffen, van de zulke, die niet waardig zijn, dat ze haare koppen op hunne schouderen draagen. Geloofd my, was 'er regt in de weereld te vinden, en handelde men een iegelijk na zijne verdiensten, daar zouden 'er geen andere leeven, als die nu voor uitschot aan de Hoven der Vorsten gehouden werden. Dit wil ik ô Indiaanen! dat gy u allen uitdrukkelijk toepast; want geduurende den tijd van vijftien dagen, dat ik my ter dezer plaatze hebbe opgehouden, heb ik hier by grooten en kleinen, in Burger-wooningen, en Regtbanken, zodanige dingen ondervonden, welke in gevalle zy aan de Persiaansche grenzen gebeurde, men zouw 'er de galgen met meer Dieven zien pronken, als de weelderigste Wijngaards-ranken met Druiftroszen. Ik hebbe nu alles gezegd wat my op het harte lag, mijn gemoed is nu ontlast van die doodelijke ballast, waar onder

onder het ſcheen, by gebrek van te ſpree-ken, te moeten verſtikken. Heb ik u nu beleedigd? door mijn woorden ver-toornd? of met mijn gebaarden gehoond? zie daar ik ſtrekke my op de aarde, voor u allen neder, laat mijn ongelukkige nek alles boeten, wat mijn onbeteugelde ſpraak-lit verbeurd heeft. Ik ben niet zeer eergierig, maar ik wil nogtans veel liever door een vrywillige aanbiedinge, mijn rampzaalig leeven eindígen, dan dat ik het zonder reedenen, ten gevalle van moedwillige dwingelanden, zonder ſchuld opofferen zoude.

Aanmerkelijke woorden van Koning Diſles over de vrymoedige aanſpraak dezes Huismans.

Zie daar mijn waarde Vriend, (zeide Koning Diſles, tegens zijnen wijzen Meeſter Sendebar.) Welk een raare, en onbeſprookene vrymoedigheid in dezen veragte en onaanzienlijke Huisman? Wat een koſtelijke keerne, uit een onzuivere bolſter? welk een dierbaar goud uit het ſtroo? wat een zoet merg uit doode beenderen? welk een geurige en geheel liefelijke rooze onder de doornen, is'er niet uit de zoetvloejende mond, van dezen ontdekt geworden? Waarlijk noit vond men klemmender reedenen, cier-lijker bewoordingen, waaragtiger waar-heeden, en met meer beleid doorwrogte argliſtigheden. Ik beſweer u op mijn Ko-

ninglijk woord, en zoo waarlijk moet ik van alle kwaad bevrijd zijn, dat dezen Huisman een geheel uur lang, op zijn aangezigt tegens de grond neder lag; en dat niemand van ons allen het vermogen had, om een eenig woord te kunnen ſpreeken. Onze tongen waaren verſtijfd, onze harten beklemd, ja wy zaten als gevoellooze en marmere beelden. Dog des anderen daags op nieuws in den Raad vergaderd zijnde; beſlooten we, andere Regters na de Perſiaanſche Geweſten te zenden, en het gantſche Land van den overlaſt des Krijgsvolks te ontſlaan. Wy gelaſten den Boer, ons zijne reedenen in geſchrift over te langen, ten einde zy by de welgezeide woorden der wijzen bewaard mogten worden. Het welk van hem gedaan zijnde, zoo beſchonk hem den Raad met een jaarlijks inkoomen, maakten hem Burger van onze Stad, en alzoo hy nog onlangs eerſt geſtorven is, vervaardigd men tegenwoordig alles, wat zulk een edelmoedige ziel, by de nakomelingen in goede geheugeniſze houden kan.

Edelmoedige vergeldinge zal men by niemand als by verſtandige vinden.

Waarlijk, ik moet bekennen, mijn Heere (zeide Sendebar tegens Koning Diſles) dat gy my dezen weergadeloozen Huisman, in zijne ernſtige geſprookene

reede-

reedenen, zoo leevendig hebd voor oogen gesteld, dat ik over zijn zeggen niet meer geraakt zouw kunnen zijn, alwaar het dat ik hem nevens u in den raad gehoord hadde. Het heugd my den zelven zeer wel gekend te hebben, en ik ben ook meermaalen als eens in zijn gezelschap geweest. Op een tijd by hem zijnde, verhaalde hy aan my de voornaame oorzaaken, waar door zijn Vaderland zulke swaare onheilen, door de Indiaansche Krijgsheiren, overgekomen was. Te weeten, hy zeide my dat de Persiaansche Koningen wel eer hadden gestaan in een zeer nauwe bondgenoodschap met de Indiaanen, zulks dat ze malkanderen niet alleenlijk niet en beleedigden, maar in tegendeel allerwegen de behulpzaame hand tegens wederzijdze vyanden boden. Het welk zoo lang duurde, tot dat'er een ander Indiaansch Koning opstond, niet hebbende de deugden zijner vredelievende en beroemde Voorzaaten; maar als zijnde uittermaaten heersch-zugtig, de Persiaanen zonder eenig regt of reeden, alleen om meester van haare landen, leeven, vryheid en goederen te zijn, een swaare oorlog aandeed. Dog aangezien de Persiaansche Koningen, zoo wel in vreede als oorlogstijden, van

Aanmerkelijk voorbeeld.

ouds gewoon waaren, niet alleen hunne landen binnewaards te verzorgen met genoegzaame krijgsvolkeren, om alles aldaar te beschermen, en te bewaaren, maar voornaamendlijk hunne vlijt aanwendeden, dat haare Grenssteden, en uitterste Vestingen in dien staat bleeven, dat ze het geheele land volkomendlijk dekkende, zelfs uit eigene sterkte, niet ligtelijk onder het geweld van vyanden gebragt konden worden: Zoo was dezen Indiaanschen Koning verpligt, (als zeer schrander zijnde) om tot zijn zoo zeer gewenschte oogmerk te geraaken, zig meer van bedekte list als openbaar geweld te bedienen. Overzulks de Persianen, hier en daar benauwd, en ginds en herwaards eenige geringe schaade aangedaan hebbende, veinsde hy genegen te zijn om den oorlog te laaten vaaren, zendende ten dien einde Gezanten aan des Konings Hof, welke hunne last openende, uitdrukkelijk zeiden: Hoe den Koning van India volkomendlijk gezind was, een eeuwigduurende vreede met zijn oude bondgenooten aan te gaan; en de zelve getroffen zijnde, ook heiliglijk te onderhouden. Dog onder voorwaarde, dat hy Koning van Persien, zijn Grenssteden, Slooten, en Vestingen,

Aardige Krijgs-list.

zou-

zouden afbreeken, om alzoo voor de gantſche weereld te betuigen, dat hy zijnen naaſten nabuur en bondgenood, den Koning van India, niet en wantrouwde, maar in tegendeel tot alles goeds te doen edelmoedig agte. Den Koning van Perſien, hier op deed zijne Wijzen, Vorſten, en Raaden by een komen, om over zulk een gewigtig werk haar aller goedvinden te hooren. De oudſten van hun allen, den eiſch der Indiaanſche Gezanten aangemerkt hebbende, was de eerſte die het woord deede; Zeggende: Heer Koning; zeker vermaarde Chaldeeuſche wijze, heeft ons een aardige fabel beſchreeven, dewelke, nadien ze zeer wel ſlaad op het geene alhier in omvraage geleid word, ik niet kan nalaaten, u allen te verhaalen.

In voorgaande tijden, wanneer de Dieren malkanderen kwamen vyandelijk aan te vallen, moordadiglijk te verſcheuren, en tot ſpijze te gebruiken, gebeurden het dat de onnoozele Schaapen wel het aldermeeſte van de verſlindende Wolven te lijden hadden. Invoegen zy zomtijds by geheele koppels te gelijk, jammerlijk van dat gedierte den nek gebrooken wierden. Overzulks waaren ze genoodzaakt te raade te worden, in zul-

Aanmerkelijk voorbeeld van de Wolven en Schaapen.

ken hooggaande nood, door genoegzaame middelen, dit verdervende kwaad zoo veel mooglijk was te ſtuiten, en tegen te gaan. Ze wiſten wel, dat ze wegens een algemeen onvermoogen, geenzins op hun kragten of ſterkheid vertrouwen konden, dieshalven beſlooten ze wagters over hun te ſtellen; hier toe verkiezende zoodanige Honden, welke zoo weinig leevendige beeſten aaten, als ze wel in tegendeel dood vyanden van de Wolven waaren. En in der daad zy bevonden haar hier met allen wel by; want zoo meenigmaal de Wolven na gewoonte kwamen, om nu en dan eenige Schaapen uit den hoop weg te rukken, wierden ze diervoegen van deze getrouwe Honden ontfangen, en begroet, dat ze met een bebloede huid, of de vlugt neemen, of het ook wel met de dood bekoopen moeſten. Dit zoo eenige tijd geduurd hebbende, en de Wolven ziende dat de Schaapen al te wel beſchermd wierden, dan dat zy ze door een openbaare oorlog zouden kunnen onder haar magt en geweld brengen, zoo naamen ze voor door liſt uit te voeren, 't geen waar toe ze veel te ſwak in kragten waaren. Zy zonden gezanten tot de Schaapen, met laſt, de zelve voor te draagen, dat ze
waar-

waarlijk gantſch geen vyandſchap, maar in allen deelen een opregte en getrouwe vriendſchap met haar zogten in te gaan: Dat het wel waar was, dat'er voor dezen eenige onderlinge haat en afkeerigheid ter wederzijden was geweeſt, maar dat zulks veel eer zijn oorzaak uit misverſtand als kwaadaardigheid genoomen had. Invoegen ze verzogten zeer gedienſtelijk een ophoudinge van allerhande partyſchappen, beloovende, en met diere eeden ſweerende, dat ze ten eeuwigen dagen de Schaapen geen ongenoegen altoos aan doen zouden. Te meer, nademaal ze nu klaarlijk zagen, en overtuigd waaren, dat de Schaapen de vreedzaamſte gemoederen hadden, welke by eenige dieren ter weereld gevonden wierden. Dienvolgens zouden zy Wolven, haar tegenwoordig meer verheerlijkt agten, in bondgenoodſchap met de Schaapen te leven, als ze van te vooren ooit poogden hun verderf te bevorderen. Een ding alleen verzogten ze zeer ootmoedig, namendlijk dat dog de Schaapen de goedheid wilden hebben, van die afſchuwelijke, leelijke, grynzende, en eeuwigduurend baſſende Honden van haar weg te doen, de zelve als onnut in vreedenstijd, af danken en te laten loopen:

Vleijende Vyanden zijn de allergrootſte Verraaders.

 pen:

pen: En zulks voornamendlijk, om dat ze noodelooze verstoorders, van ieder eens ruste vreede en stilheid waaren. En op dat zy Schaapen niet zouden denken, dat de Wolven dezen voorslag deeden, om haar onder schijn van vriendschap, op nieuws eenige slimme parten te speelen; zo booden ze haare lieve kinderdjes als Gijzelaars, (namendlijk een deel jonge Wolven) ten onderpand van opregtigheid en trouwe aan, De Schaapen vryheid geevende, daar mede te mogen doen wat ze ook wilden; by aldien oit van haar zijde de wetten van vriend- en bondgenoodschap overtreeden, of geschonden wierden. De Schaapen deze voorslag om in vreede te leven, van de Gezanten der Wolven gehoord en verstaan hebbende, waaren zoo onnozel, van aanstonds de zelve haar te laaten wel gevallen, dog wilden eer zy hunne Wagthonden afscheid gaven, dat eerst de jonge Wolven haar in handen gesteld wierden, het welk ook van de zijde der Wolven met alle plegtigheid geschiede. Hier op wierd ook aan de Honden gelast, van elders heenen te vertrekken, 't welk deze beesten zeer gewillig deeden. Maar wat gebeurden na verloop van weinig tijds? De jonge Wolven, welke de

Schaa-

Schaapen als Gijzelaars in bewaaringe hadden, van dag tot dag wat ouder geworden zijnde, begonden haare gevangenisse verdrietig werdende, zomtijds luid en leelijk te schreeuwen, rigtende een zoodanig naar gehuil aan, dat de naaste bosschen van het zelve daverde. Het welk de oude Wolven hoorende, zoo namen ze dit tot een voorwendzel, om onder schijn van regt, hun oude en ingekropte vyandschap den Schaapen, als nu ontbloot zijnde van haare getrouwe wagters te doen gevoelen. Ze vielen overzulks op de zelve met alle macht in, zeggende: dat zy het heilige regt van Gijzelaars wel te handelen, op een schelmagtige wijze verbrooken hadden, en dat ze dienvolgens niet waardig waaren, dat men hun langer trouwe of woord hield, maar in tegendeel dat ze verdiend hadden, als onnutte dieren, geheel en al uitgeroeid te worden. En waarlijk de Wolven, aangezien ze het nu makkelijk doen konden, bragten zulk een groot getal Schaapen om het leeven, dat 'er van die geheele meenigte maar weinige overbleeven, om het te kunnen na vertellen. Zie daar, vervolgden den Raadsheer, het ongelukkige lot der onnoozele Schaapen door haar eigene onvoorzigtigheid

Vetraders draagen allerweegen hun schelmagtig hart met zig.

over-

overgekomen. Zekerlijk men kan het gants niet ontveinzen, of de Wolven hadden zoo grooten gelijk, om door deze liftige weg hun voorneemen uit te voeren, als de Schaapen domheid van haar fcherp getande en wreede vyanden te gelooven. Zoo wy nu, Heer Koning, (vervolgde den Raadsheer) deze Indiaanfche gezanten van gelijken inwilligen, 't geenze dus onredelijk volgens laft van haaren meefter op ons verzoeken, ik twijfel nergens minder aan, of we zullen binnen weinig maanden even eens vaaren als de Schaapen. Geeven wy haar onze Sterktens, Kafteelen, Grensfteden enz. in handen, of breeken wy ze ten haare gevalle af (dat dog even veel is) in der daad wy doen haar hier door de moeiten befpaaren, van ze met geweld te moeten inneemen; en zulks haar ondoenlijk zijnde, zullen ze, fchoon ze ook wilden, haar wel wagten, van met hun roofzieke benden, tot in het hart van ons land in te dringen, om aldaar alles te vuur en te fwaarde te verwoeften. Overzulks by aldien mijn raad ietwes vermag, zoo zoud ik verftaan, dat deze onbillijke eifch plat uit ontzeid behoorde te worden; dog ik wil in deezen mijn oordeel egter wel onderwerpen aan verftandiger gedagten.

dagten. Hier op nam een ander het woord, en liet zig in dezer voegen hooren.

Heer Koning! zoo edelmoedig als het is, met zijne bondgenooten en vrienden in alle vriendſchap en onderling vertrouwen te leeven, haar in alles wel te wille, en nimmermeer in eenige zaak van belang verdagt te houden; zoo voorzigtig is het ook, dat een verſtandig Man zig wagt, van met zijne vyanden in eenige onderhandelinge te treeden, voornaamendlijk omtrent zaaken, waar in hy van de zelve zoude kunnen beleedigd werden. Te meer, wanneer hy eens tot zijn ſchaade ondervonden heeft, hoe onvoorziens men hem heeft weeten te overvallen, en wat men gedaan zou hebben, by aldien de Hemelſche Goden, de kwaade aanſlagen der boosaardige gewelde naars, bedekte vyanden, en geveinſde vrienden, niet hadden weeten te ſtuiten. Geloofd my, de voorſlaagen van vyanden tot Vreede, moeten, eer men ze aanneemd, zoo reedelijk en evenmaatig tot onze welſtand zijn, dat in gevalle men 'er ſlegts de minſte mankheid in ziet, men ten uitterſte verpligt is het oog daar van af te wenden, en dezelve als ons ſchaadelijk zijnde, met verfoeijinge verwer-

Vrienden moet men altijd als vrienden eeren.

Men moet zeer voorzigtig zijn, in vreede met zijn vyanden te maaken.

werpen. Ik behoef, dunkt my, niet te zeggen, wat gevaaren wy ons onderwerpen zouden, zoo men de Indiaansche Koning zijn onbeschofte en alderplomste eisch toestond; het zelve is zoo even van een ander gedaan. Maar ik kan egter niet nalaten, een aanmerkelijk voorbeeld by te brengen, waar aan men zal kunnen zien, met welk een doodelijk gevaar het vertrouwen op 's vyands woorden vergezelschapt gaad.

Aanmerkelijk voorbeeld van een Draak en Huisman.

Zeker Indiaansch Huisman, op een tijd door het veld gaande, om te bezien hoedaanig zijne gewasschen stonden, wierd aan den ingang van een Hol, een grooten Draak gewaar, welke hy met een stok zoodanig een slag op het hoofd gaf, dat den Draak daar by na dood af gebleeven was. Dog dezelven een weinig bekomende, en in zijn hol gekroopen zijnde, zoo riep hy den Huisman deze woorden toe: O rampzalige mensch! gy hebd onschuldiglijk den geenen geslagen, van welke gy noit en zijd beleedigd geworden. Maar dit zegge ik u; vertrouwd noit den geenen, welke van u zoo onregtmaatig beleedigd zijn. Den Huisman sloeg op deze woorden gantsch geen agt, maar vervolgde zijn weg, en zijn dingen afgedaan hebbende,

keer-

keerde wederom tot zijn wooninge. Eenige weeken hier na, de Zaai-tijd voor handen zijnde, ging hy de zelve weg in, om zijn Akkers van zaad te verzorgen: De Draak hem gewaar wordende, riep: zegd my ô Huisman! wat is u voornemen om tegenwoordig te doen? Ik zal, (antwoorde den Huisman;) mijne Velden

den met kooren bezaajen. Zoo raad ik u, zeide den Draak, dat gy zulks zeer ſpaarzaam doed, want daar is zoo grooten reegen voor handen, dat niet het duizendſte van het geen in de aarde geworpen word, op ſtaad te komen. Dog evenwel doed uw zin, en vertrouwd geenzinds den geenen, die gy weet uwen dood-vyand te zijn. Hier op ging den Boer heenen, en zaaide een groote meenigte Graans; dog hy bevond dat den Draak waar gezegd hadde, want daar viel dat jaar zoo veel waters, dat alles wat op het veld ſtond, geheel en al te verrotten kwam. Het Jaar daar aan, wederom beezig zijnde met zijn Landeryen te bebouwen, zoo waarſchouwde hem den Draak als te vooren, zeggende: Zaaid niet veel koorens, want deze Zomer zal zoo overdaadig heet wezen, dat alles op het veld ſtaad verzengd te worden. Egter zoo begeer ik dat gy mijn oude raad niet verwerpt, van uwen vyand nimmermeer te gelooven. Den Boer overzulks zijn gang gaande, met overvloedig zaad in de aarde te werpen, moeſt andermaal tot zijn groote ſchaade ondervinden, hoe hem de Draak ten beſten geraaden had. Dit deed hem het aanvolgende jaar beſluiten, alles te doen

Men moet zijn vertoornde vyand noit vertrouwen.

wat

wat hem van zijnen vyand ook gezegd zoude worden. Hy als vooren voorby zijn Hol gaande, hoorde hem van den Draak toe roepen: Mijn vriend, zaaid nu zoo veel koorens als ge zelfs wild; ik verzeker u van een weelderig gewas; want het zal dit Jaar, zulk een gematigd saisoen zijn, als by menschen geheugenisze niet geweest is. Dit deed den Boer, en hy ondervond het in den Zaaitijd alzoo, want van al zijn leeven had hy zulk een goeden en grooten Oogst, ten zijnen Schuure niet in gezameld. Invoegen hy zijn blijdschap niet kunnende verbergen, zig vervoegde aan het Hol van den Draak, hem duizend bedankingen doende, wegens de getrouwe raad welke hy hem gegeeven had: betuigende ook ten uitterften moejelijk te weezen, van hen zonder reeden, zoo gevoelige slag met zijn stok gegeeven te hebben. Verzoekende wijders dit niet meer te willen gedenken, maar in tegendeel, onderling malkanderen alle vertrouwde vriendschap te bewijzen. Den Draak hier op antwoorde: dat gy my in de voorgaande Jaaren, hoewel ik u ten besten ried, gewantrouwd hebd, zulks is wijslijk en voorzigtig van u gedaan geweest; en al volharde gy daar in, ge

zoud als nog niet kwalijk doen, want men moet noit ſtaat maaken op de woorden der Vyanden. Wildge my nu egter in vergeldinge eenige weldaad bewijzen, zoo doed dit, zend my tegens de middag uwen Zoone met eenig gevangene wild, op dat ik mijnen honger met het zelve boeten mag. Maar onthoud evenwel de oude les, die ik u nu ten verſcheide maale gegeeven hebbe. Den Huisman zulks wegens betaamlijkheid niet willende weigeren, deed alzoo. Maar wat gebeurde? Zoo haaſt als den Draak des Huismans Zoone gewaar wierd, nam hy zijn ſlag zoo wis, dat den zelven aanſtonds, door verſcheide wonden te ontfangen, op de plaats dood leggen bleef. Het welk wanneer den Vader te weeten kwam, zoo vervoegde hy zig op ſtaande voet na de wooninge van den Draak, den zelven met duizend uitgezogte verwijtingen, ſcheldende, voor het trouwlooſte Schepzel, dat ooit van de Zonne beſcheenen wierd, vervloekende zijne zotheid, van immermeer het oor aan zulk een verdoemde Verraader geleend te hebben. Dog de Draak deed niet anders, dan den Huisman deze woorden toe te voegen. Vriend gaad heenen, ik heb uw Zoone geenzinds op

een

en verraaderſche wijze, nog zonder eedenen daar toe te hebben, gedood. Ik had u lange tijd te vooren genoegzaam gewaarſchouwd, hoe ge u wagen moeſt, voor den geenen, welke zonder oorzaake zoo gevoelig van u beleedigd was. Is'er nu eenig kwaad geſchied, wijt zulks niet aan my, maar weet het uw moedwil, wantrouwe, en onvoorzigtigheid dank. Hier mede kroop den Draak in zijn Hol, en liet den Huisman, met heete traanen, zijn uitſpoorige miſdaaden beweenen.

Dit voorbeeld (vervolgde een derde Raadsheer) zoo wel te paſze bygebragt; doed my indagtig worden, een ander het geen, niet minder op deze ſtoffe ſlaande is. Namendlijk: Zeker Konſtenaar uitgevonden hebbende, welke deugden dat 'er by het yzer waaren, om alle zaamen gegroeide dingen van een te klieven, had ten dezen einde een bijl gemaakt, dog bevond de zelve, by gebrek van een ſteel, zonder eenig gebruik te zijn: Overzulks vervoegde hy zig na een zeer Houtrijk boſch, biddende aan de Boomen, dat ze hem dog wilden toe laaten, zo veel houts van hun af te breeken, als noodig

Opmerkelijk voorbeeld van het Houtboſch en den bijl.

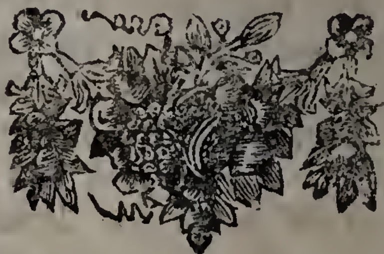
dig was, om zijnen Bijl geheelijk te voltoojen. De boomen zonder eenig agterdenken, ſtonden zijn begeerte toe, maar ze wierden wel haaſt gewaar, hoe ſchadelijk dit voor hun allen was. Want de Man zijn Bijl volkomen klaar hebbende; hieuw 'er in gevolg van tijd, het gantſche Boſch mede onder de voet: Invoegen de boomen onder malkanderen zeiden, ons geſchied niet anders als het geene regt is; om dieswille dat we den Man eerſt onbedagtzaamlijk in handen hebben gegeeven, waar mede hy om zijn voordeels wille, ons niet anders als geheel en al verderven konde. Zoo ook Heer Koning; (vervolgde dezen Raadsheer) zie ik te gemoed, dat ons wedervaaren zal, by aldien we zoo uitzinnig zot zijn, van de Indiaanen, het geen ze op ons begeeren, toe te ſtaan. Ter goeder trouwen, laaten we wijzer weezen, want geeven wy haar onze vaſtigheden in handen; zekerlijk ze zullen maaken, dat wy, en onze nakomelingen ten eeuwigen dagen, de bloedige lit-tekenen daar van in onze vryheid en eigendommen, verbonden zijn om te draagen. Hier mede eindigde

digde dezen Raadsheer zijne reedenen. En, vervolgde Sendebar tegens Koning Disles, wat meend zijne Majesteit dat op zulke heilzaame Raaden, in des Persische Konings Hof besloten wierd? Waarlijk, zoo my dezen Huisman verhaald heeft, niet anders, dan dat men den eisch der Indiaansche Gezanten inwilligen zoude. Om dieswille, dat een deel Pluimstrijkers, het alzoo verstonden, en de andere met hunne stemmen overhaalden. Invoegen zeker oude wijze zeer wel gezegd heeft, dat het met een Koningrijke waar in verdeelde Raaden zijn, even eens gaad, als met die oude Man, welke aan een jonge en oude Vrouwe getrouwd was. Wordende hem van de jonge om jeugdig te schijnen, alle de grijze, en van de oude, om met haar jaaren beter overeenkomst te hebben, alle de blonde hairen uitgeplukt, invoegen hy genoodzaakt was de rest zijner dagen, in een elendige kaalheid te verslijten.

Hier mede eindigde Sendebar zijne reedenen, en Koning Disles, bedankten hem ten alderhoogsten voor zijne leerzaame lessen, met verzoek van op

andere tijden, diergelijke rijke ſtoffen, uit de ſchat zijner wijsheid voor den dag te brengen. Het welk van Sendebar beloofd wierd, en dus vervoegde zig ieder tot ruſte.

EINDE.

BLADWYZER

Van de voornaamste zaaken dezes Boeks.

A.

AAngeboorne natuur, is niet als een kleed uit te schudden. 311. Door een Voorbeeld bevestigd Ibid.
Aanklagte door haat, is de gevaarlijkste. 94
——— van een alleen, op de zelve behoordmen niemand ter dood te brengen. 88
Aanmerkelijke redenen. 161. 165. 234. 606.
——— Redeneeringen, over het Wangebruik van de Pijnbank. 210
——— Spreuken. 170. 196. 231. 348. 386
——— Voorbeelden. 66. 99. 205. 222. 372. 418 494 561. 567. 585 693. 695 702.
——— Vrymoedigheid, van een Persiaansch Huisman. 669
Aanzigtkunde, daar uit zijn geen bewijzen te smeeden, wegens de goede of kwaade bedrijven der menschen. 182
Aardig voorbeeld, van een Koopman en zijn Waard. 138
——— ——— Van een Timmermans Huisvrouwe, en een Schilder. 157
——— ——— Van een Vos, en Haan. 236
——— ——— Van de ligtgeloovigheid, eens Timmermans. 304
——— ——— Van een Ezel, zonder harzenen en ooren. 343

Aardige Krijgslist. 694
——— streek. 412
——— list van een dief. 55
——— ——— Van drie dieven. 291
——— list van een Vrouw. 57. 136
——— Spreuken. 231. 348. 386
——— Strijd, tusschen den Duivel, en een dief. 300
——— Voorbeelden. 138. 157. 180. 236. 242. 298. 304. 342. 602. 609. 623.
Alleen, tegens een geheele menigte, zig te beschermen is niet wel te doen. 98
Arbeid tot iets goeds, moet noit iemand lastig vallen. 3

B.

Barmhertigheid te oeffenen, is by veele menschen genoegzaam woordelijk bekend; maar zaakelijk by weinige te vinden. 191
Bedekte list. 67
Bedieningen van belang, worden veeltijds, door de onkundigste waargenomen. 193
Bedroefd te zijn, over gedaane zaaken, is zeer nadeelig, en bevorderd ganschelijk ons wel zijn niet. 147
Bedrijven hoe geheim, als ze kwaad zijn, lekken veeltijds door. 146
Bekwaamheden, welke by een Raadsheer, en Regter, behooren te huisvesten. 194
Beledigde, zijn noit te vertrouwen. 233. 704
Belijdenisze, door pijnigingе afgedrongen, verdiend geen geloof. 219
Bepaalde noodlot, (zoo 't 'er is) kan niemand te boven komen. 225

Be-

Beroep, buiten ſijn eigene, behoorde men niets te onderwinden. 129
Berouw is altijd vaſt, aan kwaade bedrijven. 141
Beroſius, overzetter van dit Boek. 1. opvoeding in zijn jonkheid ibid. Oeffening in de Genees-konſt. ibid. Zijn luſt om wijsheid te zoeken. 4
Beſchuldigd te worden, van veele valſche getuigen, die t'zaamenſpannen, maakt, dat men het heel kwaad heeft, om zijn onſchuld te doen blijken. 98. 464
Beſchuldigd te worden van zijn vrienden, vald het verdrietigſte, en ſleept de ſwaarſte gevolgen na zig. 163
Beſchuldigingen, behoeftmen in regten, noit tegen zig zelven in te brengen. 203
Beſluiten, moetmen niet uitvoeren, voormen alles wel heeft overwogen. 15
Bezittinge van rijkdommen, overtreft alles. 251
Biegt van een Vos. 544
——— Van een Wolf. 545
——— Van een Ezel. 546

D.

Daaden, des zelfs goed- of kwaadheid moet door de wetten bepaald worden. 181. 453
Dankbaarheid, geveinſdelijk voorgeſteld, onder de zinſpeeling, van een Raave, Wolf en Vos. 105, 106
Deftige en aanmerkelijke Redeneeringe. 12. 22. 367. 382
——— Raad. 481
——— Spreuken. 90. 155. 183. 321
——— Vermaaningen. 121...123
——— Voorbeeld, ſtaande op het misbruik van de

de pijnbank. 214
Deugd, des zelfs betragtinge is 's menschen hoogste goed. 12. Word by de edelmoedige gevonden. 387. Is onwaardeerlijk. 597. Moet aan de wijsheid verknogt zijn. 599. Van dezelve vald veel te praaten; maar by weinige werdze geoeffend. 676. Werd door een voorbeeld bevestigd. 678
Dief, word men op driederlei wijzen: namendlijk, door armoede. 554. Door gelegendheid. 555. Door het weg maaken zijner goederen. 557
Dienstbaar wordmen geheel, door nu en dan, van zijn regt afteftaan. 591
Dienaaren, moet men op een tijd, noit tot de hoogste waardigheden verheffen. 80
Dingen, daar we geen belang by hebben, moetmen niet tragten te weeten. 33. Word door een voorbeeld bevestigd. 34
Dingen, die groot zijn, moetmen voorzigtig uitvoeren. 73 Om dezelve te verkrijgen, moet men noit de moet opgeeven. 39. Die gering zijn, zijn egter zomwijlen oorzaake van onrust, 243
———, Waar toe men zig gewend, worden het ruwste gehandeld. 610
Disles, ingevoerd als een vermaard Koning der Indiaanen. 26
Dood, deszelfs zekerheid, noodschikkelijk. 21. 155. Is ligter, als de pijniging der pynbank. 211. Verdraaglijker dan armoede. 244
Doodvonnisze, in dezelve moetmen niet haastig zijn. 472
Driftig in pleitzaaken, moetmen zig noit vertoonen. 162
Driftigheid, deszelfs eerste beweegingen, zyn kwalijk te wederstaan. 148

Droef-

Droefheid, hier door werden geen bedreven feiten herfteld. 418
Droefgeeftigheid, beneemd de kragten van 's menfchen leeven. 49. Volgd gemeenlijd op de gramfchap. 417
Dwinglanden, wat haar daaden zyn. 679. Zijn gemeenlijk verwyfde loshoofden. 681

E.

Edelmoedige daad der Indiaanfche Vrouwen. 661 Hun voorregten hier van daan aan haar gefchonken. 662
——— Inteugelinge van de gramfchap. 616
——— Vergeldingen, zijn by de verftandingen te vinden. 692
Edelmoedigen, traghten altijd na hooger zaaken. 36
Eerbaarheid der vrouwen, moet door haar zelfs bewaard worden. 609
Elende der overheerde landen. 684. hoemen dezelve moeft handelen. 685
———, moeder van de wanhoop. 688
Elendige toeftand, van een behoeftigen. 254
Ezel, en ftoot zig geen twemaal aan een fteen. 345

F.

Flatterye en loftuitinge, door dezelve wordmen gemeenlijk bedrogen. 537

G.

Gaaven des vernufts, na het zelve te leeven, is het alderbefte. 12

Gebreken der vrouwen, moetmen meerder over 't hoofd zien, dan bestraffen. 655
Gedrag, van een verstandige, en deugdzaame vrouwe. 403. Van een beleefd hoveling. 410
Geheime dingen, de vrouwen niet te openbaaren. 7
't Gelaat van een vertoornde, staat wel op te letten. 119
Geleerde tongen, wanneer die een kwaade zaak beschermen, veroorzaakt groote verwerringe. 168
Gelijkenisze, tot uitbeelding van de zorgelijkheid, omtrent het menschelijke leeven. 24
Gemoed, dat dapper is, zal zig door bloote klanken, niet verschrikken laaten. 50. Door een voorbeeld bevestigd. ibid.
——— dat schuldig is, overtuigd zig zelven. 477
Gepijnigd werdiende, verdiendmen geen geloof, in alles watmen ook zegd. 212
Geringe, tot hooge ampten verheven, zijn de meeste nyd onderworpen. 461
——— dingen, zijn noit ontbloot van eenig gebruik. 43
Gerustheid, en een vergenoegd gemoed, steld de gelukzaligheid. 461
Getrouwe raad. 534
——— Raadslieden, worden zomtijds het minste geagt 320
't Gevaar, maakt ook de onnozele voorzigtig. 579
Gevallen van een kluizenaar, met een dief. 54. met een kopster. 56. met een van zyn goede bekenden. 57. en met een barbier. 60
Geveinsde dankbaarheid. 105
Gewoonte, verderfd veele goede dingen. 449
Gewoontens, wetten, en zeden der volkeren: ieder

der dunken, de haare de beste te zijn. 4
Gezelschap in wederwaardigheden te hebben, baard veeltyds groote verligtinge. 401
Glimp van godsdienst, vermag alles op geringe verstanden. 393
Goden, straffen het kwaade, als het hun gelegen komd. 673. van derzelver voorbeschikkinge. 503. 509
Goede raad, moetmen nauwkeurig overwegen, 489. is nimmer te veragten. 82. 115. aan onverstandige isze ydel. 565
Goede verdiensten der onderdaanen, moeten altijd in aanmerkinge komen. 48
Goede of kwaade bedrijven, zijn uit de aanzigtkunde niet te kennen. 182
Gramschap, moetmen beteugelen, zoo men iets groots wil uitvoeren. 664. Van hoedanige uitwerkzelen. 414
Grondoorzaaken, zoo die onbekend zijn, vervalt men in groote dwaalingen. 9
Groote verstanden, zijn tot alles bekwaam. 317

H.

Haat, in verscheide opzigten. 230. Door deze hartstogt aangeklaagd, is de gevaarlijkste. 94
Haatelijk te maaken, die, die bemind zijn, om zulks te doen, zijn swaare beschuldigingen noodig 76
Hartstogt van droefheid, verspild al de kragten. 147
——— van vrees, is altijd schadelijk. 51
Hartstogten, behooren tot de menschelijke natuur 604. maar verstandigen matigen dezelve. 599
Heilige dingen, worden ook zomtijds niet verschoond, om schelmstukken uit te voeren 395

Hooggevoelende, zyn de alderbekwaamste, om te regeeren. 456
Hoofdlieden en Overstens, zijn dikmaals oorzaak, dat de Koningen haár goede naam verliezen. 671
Hovelingen, hoedanig zy behooren te zijn. 410. Die vroom zyn, zyn de meeste nyd onderworpen. 93. Die vernuftig zyn, moeten dierbaar aan een Vorst weezen. 535

I.

Ingebeelde rijkdommen, te gelijkelyk verdweenen. 352

K.

Koningen, wat haar betragtigingen moeten zijn. 598. 640. in haar perzoon werd uitgebeeld, alles, waar over zy gebied voeren. 600. Moeten na goede Raadslieden zien 46. Moeten altyd mannen van verdiensten, zoeken te vorderen. 45 Haar heil bestaat niet in veele dienaaren; maar in de zulke die getrouw zyn. 46. Kunnen door valsche aanbrengingen, ligtelijk tegens iemand met haat ingenomen worden. 110. Moeten geen haastige besluiten maaken. 474. Moeten altyd gevreesd worden. 481
Koninglyke stof tot schelden, voor een kyvende vrouwe. 629
Kragten, zyn eigene wel te kennen, is van een byzondere nuttigheid. 65
Kragtige redenen, om het pad des deugds te bewandelen. 21
Krygslist, tegens dezelve moetmen altyd een waakend oog houden. 308

Kun-

Kundig moetmen zyn, of een Raadgeever uit genegendheid, of om geschenken liefd. 451
Kwaade daäden, te besluiten uit de aanzigtkunde zoude iemand volstrekt vryspreeken van straffen, by Goden of menschen; wyl hy alsdan tot dit of dat te doen noodzaakelijk bepaald is. 181. 183.
——— Sluiten slegten loon in zig. 134

L.

Lastigste menschen, wie die zyn. 560
Leeven, waarom het dierbaarste. 230. 396. in eenzaamheid te slyten, is ieder niet dienstig 15. Het op allerlei wyzen te beschermen, doedmen noit kwalyk. 162
Liefde, begind van zig zelfs. 523
Ligtgelovige, worden veelzinds bedrogen. 304
Ligtgeloovigheid, maakt datmen zomtijds voor ondeugende moet gaan. 59. Veroorzaakt veel ongevallen. 5
List, met list betaald. 68. 139. 340.
List, hoedanig uitgevoerd van de Vrouwen. 305. 516. gaad boven geweld. 318. onder de zinspeeling van een Vos 347. van een Wolf. 467
Listige uitvindinge, der geestelijken, om hun aangedaanene leed te wreeken. 391. om iemand verdagt te maaken 462
Lof van de rijkdommen. 252
Loffelijke wet der Persiaanen. 675
Loftuitinge, zie flatterije.
Losheid van de tong, werd gevolgd van oneindige rampen. 289
Lijdinge, men is geen volkoome meester van dezelve. 385

M.

Magten, die 't zaamen gevoegd zijn, zijn overwinnende 520. door een voorbeeld bevestigd. Ibid
Magtigen voeren hun voorneemen door geweld uit. 548. men moet altijd, Voordezelve op zijn hoede zijn. 230
Mannen, derzelver vermoogen, werd door de Vrouwen ingeteugeld. 667
Mensch, een regtschaapene, waar toe zijn gemoed behoord te neigen 2. is dikwils zijn grootste vyand. 113
Menschen, bestaan gemeenlijk uit driederlei zoorten 78. zijn meestendeel onkundig van het waare goed. 607 die van geringe staat zijn, tegen dezelve moetmen zig niet verhoovaardigen 235. die dwaalen, kennen het waare nut der dingen niet, die buiten hun zijn. 605
Menschelijke gebreken, hoedanig men die moet aanmerken. 604
——— waanen, hoedanig. 608
——— Wil, word altijd tot dit, of iets anders te doen, bepaald. 605
Menschelykheid, kanmen niet uitschudden. 689
Misdaad, van eene, moet aan geen geheele menigte toegerekend worden. 216. Moetmen ook, niet al te hardnekkig ontkennen. 202
Misleid zynde, bevindmen zig in groote verweringe. 120
Mooglyke dingen, is de betragtinge der verstandigen. 228

Naam,

N.

Naam, onsterffelijk te maaken, hoe. 2
Naberouw, komd veeltijds te spaade. 288
Natuur, gaad boven oeffening. 315
Neiginge, tot iets, het welk men duidelijk verstaat kwaad te zijn; egter zelden te vermeesteren. 171
Nood, dwingd iemand tot alles te zeggen. 683. Daar in zijnde, doed men wel iets, tegens gewoonten. 369. om 'er uitgeredded te worden, moet men zig van allerlei middelen bedienen. 188
Noodzaakelijke dingen, in dezelve moetmen kort beraad neemen. 86
Nijd, aan de Hoven der Koningen, zijn de vroomen het meest onderworpen. 98
Nijdige, by dezelve moet men geen opregtigheid zoeken. 377

O.

Omstandigheden, doen veel dingen duister zijn 474
Onbedagtzaamheid, maakt dat men zonder onderzoek van zaaken, de grootste fouten begaad 357
Ondankbaarheid, de grootste ondeugd. 154. is by na een algemeene straffe. 551
Onderneemingen, moetmen voorzigtig in zijn. 132. word door een voorbeeld bevestigd. Ibid.
Onderscheid, tusschen een verstandig man, en een vrekke Gierigaard 256
Onderhandelinge met zijn Vyanden aan te gaan, moetmen niet doen om haar gunste; maar om tijd te winnen. 272

Ongelukken, zijn gemeenlijk de een vast aan de anderen. 186

Onheil, door lang marren veroorzaakt. 11

Onheilen, veroorzaakt door al te keurig te zijn. 30. Hoedanig te vermijden. 39

Onkunde, door dezelve wordmen ligtelijk bedrogen. 39

Onschuldig zijnde, moet men om zulks te doen blijken, alles by zetten, wat de Natuur ons medegedeeld heeft. 111

Onschuldige, lijden dikwils, om eens anderens mildaad. 123

Ontrouw, daaden van die natuur, zijn gemeenlijk de eene vast aan de andere. 521

Ontrouwe en vleiende woorden, verwekken altoos, een ander denkbeeld, als met de natuur der zaak overeenkomd. 136

Onweetendheid, is zeer afschuwelijk. 602

Oorzaaken, waar door de nijd, gemeenlijk in de Hovelingen gebooren word. 54

——— waar door een Koning ongelukkig kan worden. 63

Oploopendheid, hoe men 'er zig van wagten zal. 438

Opmerkelijke beraadslagingen. 269

——— List. 323

——— Spreuken en Gelijkenisze. 16. 423. 434

——— Voorbeelden. 54, 70, 112, 126, 232, 276, 312, 330, 352, 389, 441, 452, 486, 508, 573, 707.

P.

Physionomie, geefd van de bedrijven der menschen, niets te kennen. 182

Pleitzaaken, in de zelve moetmen niet driftig zijn 162
Pligt, hoedanig waartenemen, omtrent de geene, van wien men gewaarschouwd word. 74
Pligten van een mensch, zijn, een ander wel te doen. 443
Plompaards, hebben zomtijds ook wel aanzien. 328
Pluimstrijkers, zijn gemeenlijk aan der Vorsten Hoven. 95
Prijs, waarde, schoonheid enz. word aan de dingen gegeeven. 608
Putten, graafdmen veeltijds tot eigen verderf. 56
Pijnbank, geld in regten niet. 210. Doed iemand belijden, waar aan hy noit schuldig is. 218
Pijnigingen, eerder een Proefstuk van lijdzaamheid, dan van waarheid. 211

R.

Raad, op dezelve meer te letten, als op den raadgeever. 274. zoo ze van vyanden of beledigde komd, moet men ze altijd verdagt houden. 404
Raadgeevers, moetmen wel kennen. 410
Raadsheer, wat voor gaaven hy behoorde te bezitten. 195. zijn zelden voorzien, met zodanige deugden, als haar Ampt medebrengd. 200
Raadslagen, verstandig voorgesteld en uitgevoerd, breekt de magt der vyanden. 325
Raar Voorbeeld, van de Arenden, en Raaven. 267
Rampspoeden, des menschelijke leeven. 19. zijn zeer verscheiden. 20
Reedenen, schoonschijnende voorgesteld, verleide ligtelijk. 190

Reedeneering, over 't ongebruik van de Pijnbankken. 210. over de onverſchillendheid. 620. over de Gebreken der Vrouwen. 640
Regtbanken, voor wie die zijn. 686
Regtmatiglijk een zaak te overweegen, moet men altijd betragten. 176
Regter, met wat hebbelijkheden, en deugden hy moet begaafd zijn. 194
Rijken en magtige, meenen dat hun alles te doen vry ſtaad. 680
Rijkdommen, overtreffen alles. 251. zonder verſtand te bezitten, zijn niets waard. 258. hebben egter niet wezendlijks. 256

S.

Schattinge aan zijn Vyanden te geeven, is altijd ongeraaden 269
Schets, waar door een deugdzaam leeven uitgebeeld werd. 17
Scherpzinnige Spreuken en Antwoorden. 423. tot 434
Schoone beloften, zijn van groot vermoogen 526
Schoonheid, wat die kan gebeuren. 497
Schijnbaare omſtandigheden, hebben niet zekers; Voornaamendlijk in zaaken, waar aan iemands leeven hangd. 160
Sendebar, ingevoerd als een wijzenmeeſter, van Diſles, Koning der Indiaanen. 26
Sneedige en ſcherpzinnige Spreuken. 21
Staatzugt, heeft veeltijds geen ooren, om den weg des deugds te bewandelen. 169
Streelende woorden, zijn voor de eenvoudige van groote kragt. 236
Sterkheid, nog geweld, en is het geenzinds, waar

door

door de gewigtigste zaaken voltoid worden. 65
Swakke dingen, zijn ook veeltijds van een groot vermoogen. 314
Swakke, en vernuftigen, voeren hnn voorneemen, alleenlijk door list uit. 550

T.

Tegenspoeden, maaken somtijds iemand Godsdienstig. 444. Zijn bekwaam, om iemand te doen zien, wat hy is. 173
Toevertrouwde heimelijkheden moetmen niet openbaaren. 152
Traanen te storten buiten nood; zijn tekenen van een schuldig en verwyfd gemoed. 184
Trouwlooze, der zelver gezelschap, moetmen altijd tragten te vlieden. 137
Twe gevegten, moetmen mijden, zoo lang als men kan. 118
Tyd, is 'er van nooden, om verstandig te worden. 568, na dezelve moetmen zig dikwils voegen. 309

V.

Verdagte vrienden, moetmen niet te veel vertrouwen. 264
Verdeelde stemmen, in raadsbesluiten, baaren groote onheilen. 708
Vergenoeging van de ziel, bevorderd de gezondheid van het ligchaam. 597
Vergrammen, moetmen zig noit tegen die, die zondigen. 604
Verhandelinge van de pynbank. 210--218.
Verkeerde giszingen, moet men niet maaken. 351
Verliefden, by gebrek van gelegendheden, zoeken list 512
Vermaaningen tot iemands besten, moeten altyd in

in agtinge genomen worden. 27
Vernuftige, voeren hun voorneemen, door list uit. 379. Weeten zig dikmaals uit gevaaren te redden. 340
Verraad, aan zyn eigen heer te pleegen, is het grootste schelmstuk. 140
Verstandige schepselen, hebben liefde voor bestendige dingen. 234
——— zien verder, als op de buitenste korst der zaaken. 303. Bedienen zig van hun vyanden, zoo lange zy daar voordeel in vinden. 359, 369
Vervloekingen, wie de meesten na hun dood krygen. 559
Verwaanheid, is altyd kwaad. 581. Die der Vrouwen, werd door de weetenschap gestyft. 660
Vleiende redenen, kunnen iemand gemakkelyk overhaalen. 88. Brengen wel iemand in twijffel 166. Zijn van een grooten indruk. 469 verleide ligtelijk. 135. van een bedrieger, zyn ze doodelyk. 107
——— vyanden, zyn de grootste verraaders. 697. dezelve zyn noit te vertrouwen. 704
Voorbeeld, van dieven in een rykmans huis. 5
——— van een vrouw, en haar minnaar. 11
——— van een Koopman, en diamant slijper. 13
——— van de zorgelijkheid, des menschen leeven. 24
——— wegens de noodschikkelyke noodzaaklykheid, bevestigd door een man, en eenige wolven. 30
——— van een timmerman, en aap. 34
——— van getrouwe vriendenraad. 41
——— van een Kluizenaar, en dief. 54
——— van een Kopster, minnaar, en zyn liefste. 56

Voorbeeld, van een vrouw, en haar man: en een barbiers vrouw, en haar man. 56
——— van een Raave, en Slang. 65
——— van een Vogel, en Kreeft. 66
——— van een Leeuw, en Vos. 70
——— van drie Visschen, en de Visschers. 78
——— van een Rykaard, luis, en Vlo. 84
——— van een Leeuw, en Kameel: Wolf, Vos en Raave. 99
——— van twe Watervogels. 112
——— van twe Vogelen, en een Schildpad. 114
——— van waanwyze Aapen. 124
——— van een Exter. 126
——— van een snedige bedrieger. 129
——— van een Vogel, Slang, en Kreeft. 132
——— van een man, zyn vrouw, en een Apotheeker. 136
——— van een diefagtige Waard. 138
——— van een timmermans vrouw, haar knegt, en een schilder. 157
——— van een dwaaze Geneesmeester. 177
——— van eens Konings Keukemeester. 180
——— van drie klappende Vogels. 205
——— van een Leeuw, en Jagthond. 215
——— van een huisman, en Slang. 231
——— van een Vos, en Haan. 236
——— van een Muis, Kluizenaar, en pelgrim. 241
——— van een Vrouwe, met andere Vrouwen. 243
——— van een gierige Wolf. 244
——— van Volmaakte Vriendschap. 260
——— van den Arenden, en Raaven. 267
——— van den Arend, andere Vogelen, en Raave. 275

Voorbeeld van de Haazen, en Oliphanten. 278
——— van een Vogel, Exter, en Kat. 284
——— van een oud Koopman, en zyn vrouw. 298
——— van een timmerman, en zyn vrouw. 304
——— van een Kluizenaar, en muis. 312
——— van een oude Slange, en de Kikvorschen. 323
——— van een Aap, en Schildpadde. 330
——— van een Ezel, zonder harzenen en ooren. 342
——— van een man, en zyn vrouw. 350
——— van een geestelijk perzoon. 352
——— van een hond, muis, en Kat. 360
——— van een Koning, zijn raaden, en geestelyken enz. 389
——— van twe duiven. 418
——— van een man, en aap. 421
——— van een Leeuwinne, en Vos. 441
——— van een Kluizenaar, en Pelgrim. 446
——— van een Exter, en de Duiven. 448
——— van een deugdzaame Vos. 452
——— van een Pelgrim, en Goudsmit: Aap, Slange, en Adder. 487
——— van vier vreemdelingen. 494
——— van een man, en twe duiven. 508
——— van twe Vogels, en een oude Vos. 511
——— van twe Aapen. 513
——— van een Wolf, en een menigte Katten. 520
——— van de Swaluwen, en andere zingende Vogelkens. 527
——— van een Duive, Vos, en Sperwer. 533
——— van een huisman, Slange, en Vos. 538
——— van een Ezel, Wolf, en Vos. 542
——— van een Huisman, en een jong vosje. 553

Voorbeeld, van de Jagers, en eenige Wolven. 555
——— Van een Leeuw, en zijn erven. 557
——— van een oude, en jonge Leeuw. 561
——— van een oude, en jonge Vos. 567
——— van twee honden. 569
——— van een waangeloovige Wolf. 573
——— van een Wolf, en een Paard. 574
——— van een Wolf, en twe bokken. 576
——— van een Wolf, en een zog. 578
——— van een Wolf, en een meenigte Schaapen. 579
——— van een Indiaansche Vogel. 583
——— van een Leeuw, Paard, en een Huisman. 588
——— van een verwaand Krygsman. 602
——— van een gehoonde vriend. 609
——— van een onverschillige boer. 623
——— van een vrymoedige huisman. 669
——— van de Wolven, en Schaapen. 695
——— van een Huisman, en Draak. 702
——— van het houtbosch, en den byl. 707
——— van een oud man, zyn jonge, en oude vrouw. 709
Voorbeelden, van de Duive, met de andere Duiven, Raave en muis: Schildpadde, en 't hert. 222
——— zijn voor de Verstandigen. 144
——— waar in getoond word, datmen in twistzaaken, by geen magtiger moet gaan. 284
Voordeel, zulks niemand te willen aanbrengen, verstrektmen tot een last; zelfs van zijn beste vrienden. 249
Voorneemen des Schrijvers. 25
Voorzigtig moetmen zijn, om vreede met zijn vyanden te maaken, 699. In dingen waar uit onheil

 heil

heil zouw kunnen volgen. 158. (als ook) om agter iets geheims te komen. 175. 399
Voorzigtige raad, om zig van een magtige en schadelijke vyand te ontslaan. 297
———, tragten haar zelve, altoos te behouden. 365
Voorzigtigheid, door deszelfs beleid, voerdmen de grootste dingen uit. 73. Is meerder als magt. 69. Wat die kan uitwerken. 499
Vonnis, in haast en gramschap uitgesprooken, word gemeenlijk gevolgd van groot naberouw. 414
Vorsten gunst, is wankelbaar. 99
———, zijn gemeenlijk omringd; van pluimstrijkers. 95. moeten hun woord houden. 101. speelen veeltijds na welgevallen, met hun onderdaanen. 373. Waar toe zy behoorde te zijn. 601
Vreugde, word door 't miszen, van het beminde voorwerp verlooren. 248
Vrienden, moeten als zoodanig geëerd worden. 701. die Getrouw zijn, in tijd van nood, het alderheuglijkste. 227. Voor haar meer te zorgen, als voor zig zelven. 226. moeten voor malkanderen niets bedekt houden. 150
Vrienden en bekenden, hoemen gemeenlijk daar mede bestaad. 586
Vriendschap, wat die is. 221. met zijn magtiger aan te gaan, is gevaarlijk. 97. word om verscheiden inzigten, zomtijds in-gegaan. 238. Door nood, en om het leeven te behouden, hoe ver die gaan moet. 370. Verbind een ander, tot de zelfde deugd. 362
Vrouwen raad, is ook wel der mannen heil. 116, 351, 403

Vrouwen, zijn niet te betrouwen. 337. worden ligtelijk door de hartstogten aangedaan. 414. zijn zelden in ſtaat, om de hartstogten te maatigen. 615. zijn in haare begeertens onverzettelijk, 630. bezitten in alles, het tegendeel der mannen. 646
Vyand, een ſwakke zoo wel te ontzien, als een ſterke. 84. tegen een magtiger, moetmen noit ſtrijden. 268
Vyanden, voor dezelve moetmen zig noit gering aanſtellen. 272. dezelve door wel doen, verpligten. 483
Vyandſchappen, hoe eenvoudig dezelve diepe wortelen kan ſchieten. 276

U.

Uitbeeldinge, van het begin, midden, en einde eenes menſches. 18. Van de zorgelijkheid, omtrent des menſchen leeven. 24. Van een voorzigtig beleid, omtrent een Hoveling. 40. Van een Gevangenhuis. 186
Uitterlijke onnozelheid, moetmen niet al te veel vertrouwen. 87
——— Pligtpleegingen, zijn geen merktekenen, van waare Vriendſchap. 336

W.

Waan, vermag alles. 324, 573
Waangeloovige voorbeduidzelen, op dezelve geen groote zaaken te onderwinden. 572. door een voorbeeld beveſtigd. 573
Wanbedrijven, ſchoon verborgen, hoe wonderlijk zomtijds zig openbaaren. 492

Wantrouwen, is zomtijds noodig. 241
Weldaaden, die genooten zijn, moetmen roemen, tegen die, van wiemender nog meerder tragt te verkrijgen. 103. worden ligtelijk vergeeten. 540
Wellusten des werelds, sluiten alle rampspoeden in 2, 17. door Voorbeelden bevestigd. 3
Wet der vergeldinge, moet zomtijds geoeffend werden. 332
Wetten, van vriendschap, welke 239
Wetten, gewoontens, en zeden, werden op-gevolgd, meerder volgens de Hartstogten, als na de reden. 5
Woelinge der hartstogten, doen veeltijds de beste voorneemens te rugge houden. 397
Wonderlijke Biegt. 544
——— Droom. 389
Woorden van een Koning, zijn verpligtende, en moeten nagekomen worden. 422
Wraak te neemen, schijnd het zoetste te zijn. 374
Wijzen, en dwaazen, waar aan men die kend. 642
Wijsheid, moet aan de deugd verknogt zijn. 599

Z.

Zaaken die gedaan zijn, over dezelve moetmen zig niet bedroeven. 147
——— waar aan iemands leeven hangd, moetmen niet verhaasten. 160
——— Daar we geen kennisze af hebben, moet niet van spreeken. 178
——— Van geheim, moetmen aan weinige vertrouwen. 275
——— Van belang, in dezelve moet men meer als een

als een hooren. 405. men moet'er met zijn Vrienden, raad over pleegen. 409
——— Diemen gedaan wil hebben, moet men door eigene kragten, kunnen uitvoeren. 584. werd door een Voorbeeld beveſtigd. 585
Zagtmoedige, zijn niet ontzaggelijk, in hooge ſtaaten. 457
Zeeden, ongemeene verbaſteringe in dezelve 21
Zinrijke Gelijkeniſzen. 35
——— Voorbeelden. 511
Zinrijke en Staatkundige uitlegginge eenes drooms. 407
Zonden, worden van de magtige gemaakt. 547
Zorg en Arbeid, wat die vermag. 496

E I N D E.

Zinfouten, meen ik niet dat in het werk zullen voorkomen, maar zoo 'er eenige Letterfouten mogten ingeſloopen zijn; zal den Leezer de beleefdheid hebben, van ze te verbeteren.